

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

**İSMAİL BEŞİKÇİ
DAVASI
IV**

YARGITAY'A BAŞVURU

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

**İSMAİL BEŞİKÇİ
DAVASI
IV**

YARGITAY'A BASVURU

YURT KİTAP-YAYIN: 58

İSMAİL BEŞİKÇİ BÜTÜNESERLER: 11-4

Birinci Baskı: Nisan 1993

Dizgi : Yurt Kitap-Yayın

Montaj: Mehmet Aydın

Baskı : Aydınlar Matbaası-İSTANBUL

YURT KİTAP-YAYIN

GİM Bulvarı Onur İşhanı Kat: 7 No: 176

Tel, fax: 417 35 49 KIZILAY-ANKARA

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

İSMAİL BEŞİKÇİ DAVASI IV

YARGITAY'A BAŞVURU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
26 EYLÜL 1972 TARİHLİ DİLEKÇENİN ÖN YAZISI	35

BÖLÜM I

DAVA YOKLUĞU

YARGILAMANIN HUKUKİ DAYANAĞI YOKTUR

RÜYED EDİLMESİ USULSÜZDÜR.....	38
I. İDARİ SORUŞTURMANIN USULÜ	38
II. SOMUT OLAYIMIZ	39
III. HAKKIMDA YÜRÜTÜLEN DAVANIN USULÜNE GÖRE AÇILMADIĞI ve DAVA YOKLUĞU MAHKEMEYE DUYURULMUŞ ve BU KONUDA KARAR İSTENMİŞTİR.....	40
IV. MAHKEME BU TALEBİ REDDETMEŞTİR.....	40
V. ASKERİ YARGITAYIN FARKLI BİR DAVADA 4936 SAYILI ÜNİVERSİTELER KANUNU'NUN 49. MADDESİ ile İLGİLİ BİR KARARI VARDIR	41
VI. TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEBİ	44
VII. DAVANIN ESASI TAHKİKAT KOMİSYONU EVRAKI OLDUĞUNA, BU DA 1968 YILINDA ÜNİVERSİTE YÖNETİCİLERİ TARAFINDAN MİT MÜSTEŞARLIĞI'NA GÖNDERİLDİĞİNE GÖRE, YANI SAVCININ ELİNDE BU TEMEL DELİLLER BULUNMADIĞINA GÖRE, DAVA HANGİ SOMUT DELİLE DAYANILARAK AÇILMIŞTIR?	44
VIII. SÖZÜ GEÇEN HUSUSLARIN ESASA İLİŞKİN SONUÇLARI	45
IX. MAHKEME DAVAYA BAKMAKTA GÖREVSİZDİR.....	46
X. MAHKEME DAVAYA BAKMAYA YETKİLİ DE DEĞİLDİR	46

BÖLÜM II

MAHKEME ALENİYET PRENSİBİNİ

TEMELDEN ZEDELEMİŞTİR	49
I. DURUŞMA SALONUNA SESLERİ BANDA ALMAK İÇİN TEYP KONMUŞ, FAKAT BU İŞLEM TUTANAKLARA DERCEDİLMEMİŞ, BUNUN DURUŞMA USULÜNÜ İHLAL ETMEDİĞİ VEYA DURUŞMA USULÜNDEN OLDUĞU BELİRTİLMEMİŞ, BÖYLECE OLAY DURUŞMA DIŞI GİZLİ BİR OLAY HALİNİ ALMIŞTIR	50
II. MAHKEME HAKKINDA BİRTAKIM MERCİLERLE, DURUŞMA DIŞI OLARAK BİRTAKIM YAZIŞMALAR YAPMIŞ, FAKAT BUNLAR ZAMAN ZAMAN (HAKİMLERİN DOSYAYA HAKİM OLMAMALARI NEDENİ İLE) KIRINTI HALİNDE DOSYAYA DA AKSETMİŞTİR. BU HUSUS, DOSYA MÜNDERECATINDAN ve TUTANAKLARDAN ANLAŞILMAKTADIR	57
III. MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MAHKEMEYE DİREKTİF VERMİŞTİR. BU HUSUS DOSYA MÜNDERECATINDAN ve TUTANAKLARDAN AÇIKÇA ANLAŞILMAKTADIR	60

BÖLÜM III

USULE AİT ÖTEKİ BOZMA NEDENLERİ	63
1. Mahkeme, 353 Sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 120. ve CMUK'nun 210. Maddelerinde Gösterilen Süreye Riayet Etmemiştir	63
2. Mahkeme, 353 Sayılı Kanunun 159, CMUK'nun 250. Maddelerine Riayet Etmemiştir	64
3. İddianamedeki Fiiller ile İlgili Sorgu Yapılmamıştır	64
4. 353 Sayılı Kanunun 127. ve CMUK'nun 217. Maddelerine Riayet Edilmemiştir	66
5. 353 Sayılı Kanunun 127. Maddesi Tekrar İhlal Edilmiştir.....	67
6. 353 Sayılı Kanunun 127. Maddesi Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir	67
7. 353 Sayılı Kanunun 131. Maddesi Kati Surette Uygulanmamıştır	68

25. Tanıkların Seçimi Usul Hükümlerine Aykırıdır	87
26. 353 Sayılı Kanunun 50. Maddesine Riayet Edilmemiştir	88
27. Mahkeme Sorgu Sırasında Anayasanın 20. Maddesini Açıkça İhlal Etmiştir	89
28. 353 Sayılı Kanunun 160 ve CMUK'nun 251. Maddelerine Muhalefet Vardır	90
29. 353 Sayılı Kanunun 160. ve CMUK'nun 251. Maddelerine Aykırılık Vardır	91
30. 353 Sayılı Kanunun 47. Maddesi ve CMUK'nun 31. Maddesi İhlal Edilmiştir	91
31. 353 Sayılı Kanunun 47. Maddesine Yine Riayet Edilmemiştir	92
32. 353 Sayılı Kanunun 47. Maddesi Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir	92
33. 353 Sayılı Kanunun 47. Maddesi Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir	93
34. "Duruşmadan Çekilme Talebi" Karara Bağlanmadan Duruşmaya Devam Edilmesi Yolsuzdur	93
35. Adliye Mahkemelerinden Görevsizlik Kararı ile Gelen Dosya ile İlgili Olarak Askeri Savcılıkça, Yeniden Soruşturma Yapılmadan İddianame Düzenlenmesi ve Dosyanın Askeri Mahkemeye Sevk edilmesi Usulsüzdür	93
36. 353 Sayılı Kanunun 180/1 ve CMUK'nun 268. Maddeleri Hiç Sayılmış, Açık ve Kesin Bir Keyfilik Sürecine Girilmiştir	95
37. 353 Sayılı Kanunun 174. Maddesine Muhalefet Vardır	96
38. 353 Sayılı Kanunun 180. Maddesinin Son Fıkrasına Riayet Edilmemiştir	97
39. Mahkemenin Ciddi Olmayan ve Gerçeği Örtbas Etmeye Çalışan Davranışları da Dikkatinden Kaçmamıştır	97
39/a Mahkeme, Savunma Hakkını Açıkça ve Kesinlikle Kısıtlamıştır. Bu Konuda Ara Kararı Almıştır	98
40. 353 Sayılı Kanunun 152 ve CMUK'nun 242. Maddelerine Muhalefet Vardır	100
41. Noksan Soruşturma ile İlgili Öteki Hususlar	101

8. 353 Sayılı Kanunun 131. Maddesi Bir Daha İhlal edilmiştir	68
9. 353 Sayılı Kanunun 131. Maddesi Her Zaman İhlal Edilmiştir	69
10. CMUK'nun 54. Maddesi Açıkça ve Kesin Olarak İhlal Edilmiştir	69
11. CMUK'nun 54. Maddesi Yine İhlal Edilmiştir.....	72
12. 353 Sayılı Kanunun 145., CMUK'nun 253. Maddeleri İhlal Edilmiştir	73
13. 353 Sayılı Kanun 159 ve CMUK'nun 250. Maddelerine Aykırılık Vardır	75
14. 353 Sayılı Kanunun 159. Maddesi Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir	76
15. 353 Sayılı Kanunun 159. Maddesi Yine Uygulanmamıştır	
16. 353 Sayılı Kanunun 159. Maddesi Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir	76
17. 353 Sayılı Kanunun 159. Maddesi Başka Yoldan Yine İhlal Edilmiştir	77
18. CMUK'nun 54. Maddesine Muhalefet Vardır.....	77
19. CMUK'nun 91 ve 92. Maddelerine Açık ve Kesin Bir Muhalefet Hali Vardır.....	78
19/a Mahkemenin Bu Konulardaki Davranışı Ciddi Değildir. Gerçekleri Örtbas Etmek Amacını Gütmemektedir	82
19/b Mahkemenin, CMUK'nun 91 ve 92. Maddelerini İhlal Eden Tutumuna Uygun Başka Bir Davranışı Daha Vardır	82
20. 353 Sayılı Kanunun 125 ve CMUK'nun 215. Maddeleri İhlal Edilmiştir	84
21. 353 Sayılı Kanunun 125. Maddesi Yine İhlal edilmiştir	84
22. 353 Sayılı Kanunun 124, 147 ve CMUK'nun 214 ve 237. Maddelerine Aykırılık Vardır	85
23. 353 Sayılı Kanunun 124 ve 147. Maddeleri Tevzii Tahkikat Safhasında da Hiç Sayılmıştır.....	86
24. Mahkeme Tahkikatın Genişletilmesi İle İlgili Bir Talebimi de Hiç Dikkate Almamıştır.....	87

BÖLÜM IV

ESASA AİT ÖTEKİ BOZMA NEDENLERİ	104
I. ASKERİ SAVCI 353 SAYILI KANUN 96.	
MADDESİNDE BELİRTİLEN ASKERİ SAVCI DEĞİLDİR.	
ESAS HAKKINDAKİ MÜTALAASI BAŞTAN SONA KADAR	
YALANLARA ve UYDURMALARA DAYANMAKTADIR.	
MÜTALAADAKİ İDDİALAR BU YALAN BEYANLAR ve	
UYDURMALAR ÜZERİNE KURULMUŞTUR.....	107
A. ASKERİ SAVCI'NIN DURUMU.....	107
B. ASKERİ SAVCI HİÇBİR TAHKİKAT YAPMADAN,	
SUÇLULUĞU PEŞİNEN KABUL ETMEKTEDİR.....	109
C. ASKERİ SAVCI MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLETİ'NİN	
KANUNUNSUZ ve KEYFİ TUTUMUNU	
SAVUNMAKTADIR.....	109
D. ASKERİ SAVCI LEHİME OLAN HİÇBİR DELİLİ	
TOPLAMADIĞI GİBİ SOMUT OLAYLA DOĞRUDAN	
DOĞRUYA İLGİSİ OLAN, HATTA OLAYIN KENDİSİ	
OLAN, FAKAT LEHE GÖRÜNEN BİR DELİLİN	
KABUL EDİLMEMESİ İÇİN DE MAHKEMEYE	
ÖNERİDE BULUNMAKTADIR	111
E. ASKERİ SAVCI ADLİ KURUMLARIN İŞLEMİNE	
İTİBAR EDİLMEMESİNİ İSTEMEKTEDİR.....	113
F. ASKERİ SAVCI ESAS HAKKINDAKİ MÜTALAASINA	
BİR YALANLA BAŞLAMAKTADIR.....	114
G. ASKERİ SAVCI ESAS HAKKINDAKİ MÜTALAASINI	
YALAN BEYANLAR ÜZERİNE KURMUŞTUR.....	115
H. ASKERİ SAVCI, BİLİM ADAMLARINI SUÇLAMAKTA	
ve HAKLARINDA YAKIŞIKSIZ İFADELER	
KULLANMAKTADIR.....	117
I. ASKERİ SAVCI ADLİ MERCİLERİN İŞLEMLERİNE	
RİAYET EDİLMEMESİNİ İSTEMEKTEDİR.....	118
J. ASKERİ SAVCI, YAYINLARIM HAKKINDA SAĞLAM	
BİLGİ SAHİBİ DEĞİLDİR. HEPSİNİ BİRBİRİNE	
KARİŞTİRMAKTADIR.....	119

• K. ASKERİ SAVCI GÖZ GÖRE-GÖRE SOMUT DELİLLER ORTADA İKEN YALAN SÖYLEMEKTEDİR.....	120
L. ASKERİ SAVCI, BİLİRKİŞİ PROFESÖR HAMİDE TOPÇUOĞLU'NUN ANLATIMINI DA YANLIŞ AKSETTİRMEKTEDİR	123
M. SONUÇ OLARAK ASKERİ SAVCI, SOMUT OLAYLAR ve DELİLLER KARŞISINDA HUKUKİ DEĞERİ OLMAYAN BİR MÜTALAA YAZMIŞTIR. İNDİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE SUÇLAMALAR YAPMIŞ, FAKAT İDDİALARINI DELİLLENDİREMEMİŞTİR	123
II. ORHAN TÜRKDOĞAN'A BAĞLI OLDUĞUM İDDİASI BÜYÜK BİR YALANDIR.....	126
A. ORHAN TÜRKDOĞAN'A BAĞLI OLDUĞUM İDDİASI ile İLGİLİ BEYANLAR.....	126
B. ORHAN TÜRKDOĞAN'A BAĞLI OLDUĞUM İDDİASI MUHBİR TANIKLARIN ve TANIKLARIN HUZURDA DİNLENMELERİ SIRASINDA ORTAYA ATILMIŞ BİR YALANDIR. ONDAN SONRA ASKERİ SAVCI TARAFINDAN GELİŞTİRİLMİŞTİR. SÖZÜ EDİLEN KİŞİLERİN HUZURDA DİNLENİLMELERİNDEN ÖNCE BÖYLE BİR BAĞLILIKTAN SÖZ EDİLMEMİŞTİR.....	127
1. Huzurda Dinlenme Olayından Önce	129
2. Huzurda Dinlenme Sırasında	
3. Huzurda Dinlenmeden Sonra.....	130
C. BU İDDANIN GERÇEKLİĞE KAVUŞMASI İÇİN MAHKEMEDEN TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEBİNDE BULUNDUM	130
1. Talep	130
2. Mahkeme Talebimi "Dava ile İlgisi Görülmediğinden Reddi" Gerekçesi ile Reddetmiştir	131
3. Mahkemeyi Bir Yalana Düşmekten Korumak İçin Tahkikatın Genişletilmesi Safhasında Yeni Bir Talepte Bulundum.....	132
4. Mahkeme Bu Talebimi de Reddetmiştir	132

D. MAHKEME KONU ile İLGİLİ TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEPLERİMİ "GÖRÜLEN DAVA ile İLGİSİ GÖRÜLMEDİĞİNDEN" GEREKÇESİ ile REDDETTİĞİ HALDE, HÜKME GİDERKEN, BUNU TEMEL OLAY OLARAK ELE ALMIŞ, HÜKMÜNÜ BU OLAY ÜZERİNE BİNA ETMİŞTİR. GEREKÇELİ KARARDA OLAYIN FORMÜLASYONU ŞUDUR	133
E. İDDİALAR KESİNKES YALANDIR, UYDURMADIR.....	134
F. MAHKEMENİN GEREKÇELİ KARARI	136
G. TÜRKDOĞAN'A BAĞLILIK İDDİASINI YALANLAYAN ÖTEKİ BEYANLAR, DELİLLER.....	138
H. ORHAN TÜRKDOĞAN'LA SÖZÜ GEÇEN DEVREDE ARAMDA HİÇBİR BAĞLILIK OLMADIĞINI GÖSTEREN RESMİ BELGELER	140
I. BELGELER TÜRKDOĞAN'A BAĞLILIK İDDİALARINI KESİNLİKLE ÇÜRÜTMEKTEDİR. YALAN BEYANLAR HİÇBİR İTİRAZA VE ŞÜPHEYE YER BIRAKMAYACAK ŞEKİLDE ORTAYA ÇIKMIŞTIR.....	143
J. MUHBİR İDDİALARINDAKİ FARKLILIKLAR.....	145
K. SONUÇ	146
III. DAVAYA KONU OLAN MADDİ OLAY NEDİR	147
A. ANLATILAN DERSLERDE ve İMTİHAN KAĞITLARINDA NELER VAR.....	148
B. ORHAN TÜRKDOĞAN'IN ŞİKAYETİ.....	158
C. İDARİ TAHKİKAT KOMİSYONU'NUN KURULUŞU	159
D. İDARİ SORUŞTURMA KANUNLARA AYKIRI ve USULSÜZ YÜRÜTÜLMÜŞTÜR	161
1. İdari Soruşturmanın Usulü.....	161
2. Üniversite Soruşturmayı Usulsüz Yürütmüştür	161
E. ORHAN TÜRKDOĞAN'IN ŞİKAYET DİLEKÇESİNİN TARTIŞILMASI.....	162
1. Muhbir-Tanık Orhan Türkdoğan'ın Maddi Tahrifatı	163

2. İmtihan Kağıtlarının ve Derslerin	
Takdimindeki Tahrifat.....	171
F. İDARİ TAHKİKAT KOMİSYONU KANUNSUZ ve	
USULSÜZ KURULDUĞU ve ÇALIŞMALAR	
USULSÜZ YÜRÜTÜLDÜĞÜ GİBİ, DELİLLERİ	
GEREĞİ GİBİ KULLANMADIĞI ve EKSİK DELİL	
KULLANDIĞI DA AÇIKTIR.....	173
G. İDARİ TAHKİKAT KOMİSYONU EVRAKI 4936	
SAYILI ÜNİVERSİTELER KANUNU'NDAKİ GEREKLİ	
SÜREÇ TAMAMLANMADAN TAMAMEN KEYFİ,	
KANUNSUZ VE USULSÜZ OLARAK MİT	
MÜSTEŞARLIĞI'NA GÖNDERİLMİŞTİR.....	174
IV. SOMUT OLAY KARŞISINDA GEREKÇELİ KARARIN	
DURUMU	179
A. DERSE BAŞLAMA TARİHİ ile İLGİLİ	
MAHKEMENİN YANILGISI.....	179
B. MAHKEMENİN (DOĞU MİTİNGLERİ'NİN ANALİZİ)	
ve (DOĞU ANADOLU'DA GÖÇEBE KÜRT	
AŞİRETLERİNDE TOPLUMSAL DEĞİŞME, GEÇİŞ	
HALİNDEKİ TOPLUMLAR) İSİMLİ TEKSİRLERLE	
İLGİLİ YANILGISI	180
C. HANS FREYER'İN SOSYOLOJİYE GİRİŞ KİTABI	
ile İLGİLİ İDDİALAR.....	180
D. TEKSİRLERİN ÖZETLERİ	184
E. TEKSİRLER MAHKEME HUZURUNDA	
OKUNMAMIŞTIR.....	185
F. KURTULUŞ SAVAŞLARI HAKKINDAKİ BEYAN	185
G. İMTİHAN KAĞITLARI HAKKINDA.....	185
H. TAHKİKAT KOMİSYONUNU RAPORU.....	188
I. 20 MART 1970 OLAYLARI ile İLGİLİ TAHKİKAT	
KOMİSYONU RAPORU	189
J. GÖREVE SON VERME ve DANIŞTAY KARARININ	
UYGULANMAMASI KEYFİYETİ.....	190
K. 5680 SAYILI BASIN KANUNU'NUN 35. MADDESİNE	

GÖRE YAYINLARIM HAKKINDA KOVUŞTURMA	
AÇILMAMASINI MAHKEME, ALEYHİME BİR DELİL	
GİBİ TELAKKİ ETMEYE ÇALIŞMAKTADIR.....	191
L. MAHKEMENİN İNSAN HAKLARI ve	
BİLİM ANLAYIŞI.....	192
M. MAHKEME ÜYELERİNİN İDEOLOJİK	
TARAFGLİRLİKLERİ.....	192
N. SOMUT BELGELER GEREKÇELİ KARAR	
EKSİK GEÇMİŞTİR	
V. SOMUT OLAYLAR ve BELGELER KARŞISINDA	
TANIK İFADELERİ	193
A. TANIKLAR ve MUHBİR TANIKLAR	193
B. MUHBİR TANIK ve TANIK BEYANLARI	196
1. Muhbir Tanık Rektör Profesör	
Kemal Bıyıkoglu	196
a) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu'nun	
Gerekçeli Karara Geçen İfadesi.....	196
b) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu'nun	
İstinabe Yolu İle Alınan İfadesi.....	197
c) 9.3.1972 Tarihli, Mahkeme Huzurunda	
Verdiği İfade	199
d) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu'nun	
Birbirini Tutmayan Çelişkili ve	
Yalan Beyanları Vardır	200
e) Huzuren Dinlenmeden Önce Açıklığa	
Kavuşan Bazı Olaylar	200
aa) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu Milli	
İstihbarat Teşkilatı'nın Bir Ajanıdır.....	200
bb) MİT İdari Tahkikat Komisyonu Evrakını	
Geç Göndermiştir.....	201
cc) Üniversite Yöneticileri Yani MİT	
Görevlileri, Hakkımda MİT'e Yanlış ve	
Kasıtlı Bilgiler Vermişlerdir	201
f) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu'na	
Sordurulan Sorular.....	201

g) Mahkemenin 20 Sorudan Muhbir Tanığa Yöneltilmiş Olduğu Sorulara Verilen Cevaplar	205
h) Vekilimin Muhbir Tanığa Sorduğu Sorular ve Cevapları	206
i) Van Valiliğinden Gelen Yazı	206
j) Sonuç	207
2. Muhbir Tanık Orhan Türkdoğan	208
a) Muhbir Tanık Orhan Türkdoğan'ın Gerekçeli Karara Geçen İfadesi	208
b) Muhbir Tanık Orhan Türkdoğan'ın İstinabe Yolu ile Alınan İfadesi	209
c) Muhbir Tanığın İfadesi Daha Önce de Tartışılmıştır	210
d) Muhbir Tanığın Huzurda Verdiği İfade	
e) 9 Mart 1972 Tarihli Duruşmada Muhbir Tanık Orhan Türkdoğan'a 33 Soru Sorudum	212
f) Mahkeme 33 Sorudan Sadece Bir Tanesini Muhbir Tanığa Yöneltilmiştir	216
g) Türkdoğan Açıkça Yalancılık Yapmıştır	216
h) Sonuç	217
3. Tanık Profesör Mithat Torunoğlu	218
a) Tanığın Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi	218
b) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi	219
c) Tanığın Mahkeme Huzurunda Verdiği İfade	219
d) Tanığa Mahkeme Huzurunda Sorduğum Sorular ve Cevapları	219
e) Sonuç	222
4. Tanık Şaban Karataş	223
a) Tanık Şaban Karataş'ın Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi	223

b) Huzurda Dinlenme Olayından Önce	
Açıklığa Kavuşan Bazı Hususlar	224
aa) Tanık Şaban Karataş MİT Ajanıdır	224
bb) MİT İdari Tahkikat Komisyonu'nun Evrakını Geç Göndermiştir	225
cc) Üniversite Yöneticileri Yani MİT Görevlileri, Hakkında MİT'e Yanlış ve Kasıtlı Bilgiler Vermişlerdir	225
c) Tanık Şaban Karataş'ın	
Huzurda Verdiği İfade	225
d) 10 Mart 1972 Tarihli Duruşmada	
Tanık Karataş'a 6 Soru Sordum	229
e) Mahkeme, Tanık Şaban Karataş'a	
Sorduğum 6 Sorudan Sadece 1.sini	
Kendisine Yöneltilmiş Ötekilerin Görülen	
Davayla İlgisi Yok Gerekçesiyle	
Sorulmasını Reddetmiştir	232
f) Sonuç	232
5. Muhbir Tanık Asistan İbrahim Erol Kozak	234
a) Muhbir Tanığın Gerekçeli Kararda	
Kullanılan İfadesi	234
b) Muhbir Tanık İbrahim Erol Kozak'ın	
İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi	235
c) Muhbir Tanığın Huzurda Verdiği İfade	235
d) Muhbir Tanığa Mahkeme Huzurunda 8 Soru	
Sordum. Bu Soruların Önemlilerini	
Buraya da Alıyorum	237
e) Mahkeme 8 Sorudan İkisini Muhbir	
Tanığa Yöneltilmiştir	238
f) Muhbir Tanığın Mektubu	239
g) Sonuç	240
6. Muhbir Tanık Turhan Tufan Yüce	241
a) Muhbir Tanık Turhan Tufan Yüce'nin	
Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi	241

b) Muhbir Tanığın İstinabe Yolu İle	
Alınan İfadesi	242
c) Muhbir Tanık Turhan Tufan Yüce,	
İstinabe Yolu ile Alınan Sözü Geçen	
İfadesinde Açık Bir Şekilde	
Yalan Söylemektedir	245
d) Sonuç.....	245
7. Tanık Cevdet Gökalp	246
a) Tanık Cevdet Gökalp'in Gerekçeli	
Kararda Kullanılan İfadesi.....	246
b) Tanık Cevdet Gökalp'in İstinabe Yolu'ile	
Alınan İfadesi	246
c) Tanık Cevdet Gökalp	
Yalan Söylemektedir	247
d) Sonuç	247
8. Tanık Mehmet İshakoğlu	248
a) Tanığın Gerekçeli Kararda	
Kullanılan İfadesi	248
b) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi	248
c) Tanık İstinabe Yoluyla Alınan İfadesinde	
Yalan Söylemektedir	249
d) Tanık Mehmet İshakoğlu'nun Nalp	
Hakim Kanalı ile Alınan İfadesi.....	249
aa) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan	
1. İfadesiyle Naip Hakim Tarafından	
Alınan İfadesi Arasında Son Derece	
Büyük Çelişmeler Vardır.....	250
bb) İkinci İfadenin Bizzat Kendi İçinde de	
Çelişmeler Vardır.....	250
cc) Tanık Üniversiteden Uzaklaştırılmanın	
Gerekçesi Olarak Üç Neden Sayıyor	251
e) Sonuç.....	252

Tanık Yılma Durak, Tanık Mustafa Göktaş,

Tanık Yavuz Akpınar'ın Gerekçeli Kararda

Kullanılan İfadeleri..... 253

9. Tanık Yılma Durak.....	253
a) <i>Tanığın İstinabe Yolu İle Alınan İfadesi</i>	253
b) <i>Sonuç</i>	255
10. Tanık Mustafa Göktaş.....	256
a) <i>Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi</i>	256
b) <i>Sonuç</i>	257
11. Tanık Yavuz Akpınar.....	257
a) <i>Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi</i>	257
b) <i>Sonuç</i>	258

C. MAHKEME BU İFADELERE ŞÖYLE

DEVAM ETMEKTEDİR.....	258
12. Tanık Mustafa Aydın.....	260
13. Tanık Alaattin Başar	260
14. Tanık Rasim Gürbüz	260
15. Tanık Celalettin Atamanalp.....	260
16. Tanık Murat Altın.....	260
17. Tanık Rıza Müftüoğlu.....	260
18. Tanık Okan Şengöz.....	260
19. Tanık Muammer Gençoğlu.....	260
20. Tanık Osman Okka	260
21. Muhbir Tanık Hüseyin Ayan.....	260
22. Tanık Celal Tarakçı.....	260
23. Tanık Atamer Güreş.....	261
24. Muhbir Tanık Celal Cihangiroğlu.....	261
25. Tanık Selahattin Olcay	261
a) <i>Tanığın Gerekçeli Kararda</i> <i>Kullanılan İfadesi</i>	261
b) <i>Tanığın İstinabe Yolu İle Alınan İfadesi</i>	262
c) <i>Sonuç</i>	264

D. MAHKEME GEREKÇELİ KARARINA DAHA SONRA

ŞÖYLE DEVAM EDİYOR.....	264
26. Tanık Recai Çınar.....	264
27. Tanık Şükrü Şamdan	264
28. Tanık İsmet Altın.....	265

29. Tanık Erdal Birkan	265
30. Tanık Hüsnü Türker	265
31. Tanık Cavit Timuroğlu	265
32. Tanık Mehmet Figen	265
33. Tanık Avukat İbrahim Bilici.....	265
Sonuç.....	265
34. Tanık Mahmut Aktaş.....	265
Sonuç	266
35. Muhbir Tanık Mehmet Eyüboğlu.....	266
36. Tanık Nurhan Akyüz	266
37. Tanık Fazıl Gürhan Erk.....	267

V. MAHKEME TANIK ve MUHBİR TANIK İFADELERİNİ TAHLİL EDERKEN ART NİYETLERLE HAREKET ETMİŞ "TARAFGİRLİK"TE MUHBİRLERDEN DE ASKERİ SAVCI'DAN DA ÇOK DAHA İLERİ GİTMİŞTİR. SANIĞA KARŞI DÜŞMANCA TAVRINI GİZLEMEN GEREĞİNİ BİLE DUYMAMIŞTIR	267

A. MAHKEME DELİLLERİ TARTIŞIRKEN COŞKUN AK ve TURGUT KARABEY'İN İFADESİNDEN HİÇ SÖZ ETMEMEKTEDİR.....	267

1. Coşkun Ak ve Turgut Karabey Tanık Olarak Dinlenmiştir	267
2. İdari Tahkikat Komisyonu'na Temel Olan, Dava Dosyasında Bulunan Derslerde Tutulan Notları İhtiva Eden İki Defter Bu İki Öğrenciye Aittir	268
3. Mahkeme, Sözlü Deliller Bölümünde Bu İki Tanığın İfadesinden Söz Etmemekte, Bunu da Geçıştirmeye Çalışmaktadır.....	268
4. Mahkeme Bu İki Tanığın İfadesini Gerekçeli Kararında Kullanmayarak Yargıtay Denetiminden Kaçmak İstemiştir	269
5. Sonuç	269

B. MAHKEME ÜYELERİ HUZURDA DİNLENEN MUHBİR TANIKLAR ve TANIKLARLA DURUŞMA BAŞLAMADAN ÖNCE GÖRÜŞMÜŞ, SOHBET ETMİŞ, ÇAY KAHVE İÇMİŞLERDİR ve BU BENİM ve VEKİLLERİMİN GÖZÜ ÖNÜNDE CEREYAN ETMİŞTİR	270
1. Huzurda Dinlenen Muhbir Tanıkların ve Tanıkların Niteliği.....	270
2. Muhbir Tanıkların ve Tanıkların Bu Durumu Mahkeme Tarafından Açıklığa Kavuşturulmamaya Özellikle Dikkat Edilmiştir	270
3. Mahkeme Üyeleri, Nitelikleri Yukarıda Belli Olan MİT Görevlileri Muhbir Tanıklar ve Tanıklarla Duruşmadan Önce Görüşmüş, Sohbet Etmiş, Onlarla Çay, Kahve İçmiş ve Bu Durum Gerek Benim, Gerekse Vekillerimin Gözü Önünde Cereyan Etmiştir	271
a) Talep	271
b) Vekillerim de Bu Talebe Katılıyor	271
c) Mahkemenin Bu Konuda Verdiği Karar ise Şudur	272
d) Mahkemenin Bu Kararı Yolsuzdur	273
4. Askeri Savcı Muhbir Tanıkları ve Tanıkları Korumuştur	275
5. Temyiz Dilekçemin 72. Sayfasında Şu Hususu Belirtmiştim	276
C. MAHKEME BANA KARŞI KİNİNİ ve DÜŞMANLIĞINI AÇIKÇA GÖSTERMEKTE TARAFSIZLIĞINI TAMAMEN YİTİRMEKTEDİR. MUHBİR TANIK CELAL CİHANGİROĞLU'NUN İFADESİNİ KABUL ETMESİ BU GERÇEĞİ ORTAYA KOYMAKTADIR	277
VI. MUHBİR TANIK ve TANIK İFADELERİNİN MÜŞTEREK DEĞERLENDİRİLMESİ	278

**VII. DURUŞMALAR SIRASINDA BAZI MUHBİR TANIKLARIN
ve TANIKLARIN YALANCI TANIKLIK YAPTIKLARI
BÜTÜN AÇIKLIĞI İLE ORTAYA ÇIKMIŞTIR. FAKAT
MAHKEME BUNLARI ÖRTBAS ETMEYE**

ÇALIŞMIŞTIR	280
A. MUHBİR TANIK TURHAN TUFAN YÜCE YALAN SÖYLEMİŞTİR.....	282
B. MUHBİR TANIK ORHAN TÜRKDOĞAN AÇIK ve KESİN BİR ŞEKİLDE YALAN SÖYLEMİŞ, YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR.....	282
C. TANIK MİTHAT TORUNOĞLU YALAN SÖYLEMİŞTİR.....	283
D. TANIK CEVDET GÖKALP AÇIK ve KESİN OLARAK YALAN SÖYLEMİŞTİR	283
E. TANIK MEHMET İSHAKOĞLU YALAN SÖYLEMİŞ, YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR.....	283
F. TANIK SELAHATTİN OLCAY YALAN SÖYLEMİŞTİR.....	283
G. YILMA DURAK YALANCI TANIKLIK YAPMIŞ, YALAN SÖYLEMİŞTİR.....	284
H. MUHBİR TANIK İBRAHİM EROL KOZAK YALAN SÖYLEMİŞTİR.....	284
I. TANIK MUSTAFA GÖKTAŞ YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR	284
J. TANIK MUSTAFA AYDIN YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR	284
K. TANIK CASİM GÜRBÜZ YALAN SÖYLEMİŞ ve YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR.....	285
L. TANIK CELALETTİN ATAMANALP YALAN SÖYLEMİŞ YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR.....	285
M. TANIK ATAMER GÜREŞ YALAN SÖYLEMİŞTİR	285
N. TANIK NURHAN AKYÜZ YALAN SÖYLEMEKTEDİR	285
O. MUHBİR TANIK CELAL ÇİHAĞIROĞLU YALAN	

<i>SÖYLEMEKTE ve YALANCI TANIKLIK</i>	
<i>YAPMAKTADIR.....</i>	285
<i>P. TANIK ŞABAN KARATAŞ YALANCI TANIKLIK</i>	
<i>YAPMIŞTIR</i>	286
VIII. MAHKEME ASKERİ SAVCININ TOPLANMASINI	
İSTEDİĞİ BELGELERİ TOPLAMIŞ, KENDİSİ RE'SEN	
BELGE TOPLAMIŞ, BENİM TOPLANMASINI İSTEDİĞİM	
BELGELERİ REDDETMIŞTIR.....	287
<i>A. ASKERİ SAVCI'YLA MÜŞTEREKEN GETİRTİLMESİNİ</i>	
<i>İSTEDİĞİMİZ DELİLLER GETİRTİLMİŞTİR.....</i>	287
<i>B. MAHKEME KENDİSİ DE BAZI BELGELERİ GETİRTİP</i>	
<i>DOSYAYA KOYMUŞTUR</i>	287
<i>C. BENİM GETİRTİLMESİNİ İSTEDİĞİM DELİLLER</i>	
<i>GETİRTİLMEMİŞ, BU KONUDA YAPTIĞIM</i>	
<i>TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEPLERİ</i>	
<i>KABUL EDİLMEMİŞTİR</i>	290
<i>D. BUNUN YANINDA ASKERİ SAVCI'NIN TALEPLERİ</i>	
<i>HEMEN HEMEN TÜMÜYLE KABUL EDİLMİŞTİR</i>	290
<i>E. SONUÇ</i>	290

BÖLÜM V

SÜBUTA İLİŞKİN BOZMA NEDENLERİ	293
I/I. KOMÜNİZM PROPAGANDASI İDDİALARI	293
<i>A. TCK 142/1 MADDESİNİN HUKUKİ TAHLİLİ.....</i>	293
<i>1. Suçun Maddi Unsuru.....</i>	293
<i>2. Suçun Manevi Unsuru</i>	298
<i>B. İSNAT EDİLEN FİİLERİN KANUN MADDELERİ</i>	
<i>KARŞISINDAKİ DURUMU</i>	299
<i>1. Orhan Türkdoğan'a Bağlılık İddası.....</i>	299
<i>2. Profesör Hans Freyer'in Sosyolojiye Giriş</i>	
<i>Kitabını Okutmayıp Türkiye'nin Toplumsal</i>	
<i>Yapısını Anlatmak.....</i>	300
<i>3. Ders Anlatılırken Çeşitli Kaynaklardan</i>	
<i>Yararlanarak Sorusu</i>	304

4. Mahkeme, İddia Edilen Suçun Manevi Unsuru ile İlgili Olarak Yukarıdaki Beyanları Serdettikten Sonra, Maddi Unsur Olarak da Şunları Belirtmektedir.....	306
C. İSNAD EDİLEN FİİLLER KOMÜNİZM PROPAGANDASININ MADDİ UNSURLARI DEĞİLDİR	320
D. KASIT UNSURU KAT'İ SURETTE TEŞEKKÜL ETMEMİŞTİR.....	321
E. HERHANGİ BİR YAZININ BÜTÜNLÜĞÜ SORUNU.....	327
F. DERS ANLATIMLARIYLA İLGİLİ OLARAK BİLİRKİŞİ TETKİKATI TALEBİNİN REDDİ YOLSUZDUR	328
G. ANAYASA MAHKEMESİNİN ve ASKERİ YARGITAY'IN İÇTİHATLARI.....	332
1. Anayasa Mahkemesi'nin Kararı	332
2. Yargıtay ve Askeri Yargıtay Kararları.....	332
I/II KOMÜNİZM PROPAGANDASI İDDİALARI (DEVİRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAĞINDA VERİLEN KONFERANS).....	333
A. KONFERANS NASIL ELE GEÇİRİLMİŞTİR?.....	333
B. KONFERANSI KABUL KEYFİYETİ.....	336
C. TAPE METNİ ANLAMAK MÜMKÜN DEĞİLDİR.....	337
D. MAHKEMENİN ŞİMDİYE KADARKİ İCRAATI ile ŞAİBELİ BİR HALE GELMİŞ MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI'NI SAVUNMASI YERSİZDİR.....	340
E. BİLİRKİŞİYE TAPE ETTİRMEMEK YOLSUZDUR.....	346
F. KONUŞMADA TCK'NIN 142/1 MADDESİNDEKİ SUÇUN MADDİ UNSURLARI YOKTUR.....	346
G. BİLİRKİŞİ TETKİKATI TALEBİNİN REDDİ.....	357
H. BOZMA TALEBİM	357
II. IRKÇILIK PROPAGANDALARI İDDİASI	357
A. TCK'NUN 142/3 MADDESİ.....	357
B. HÜKÜM FIKRASIYLA GEREKÇELİ KARAR ARASINDAKİ DAVANIN ÖZÜYLE İLGİLİ ÇOK ÖNEMLİ FARK	358

1. Gerekçeli Karar	358
2. Hüküm Fıkrası	359
3. Dağıtmanın ve Anlatmanın Cezai Sonuçları	359
a) <i>Dağıtmak Halinde</i>	359
b) <i>Anlatmak Halinde</i>	359
C. IRKÇILIK İDDİALARI ile İLGİLİ FİİLLER	360
1. Mahkeme, Hükümünü Yalan Üzerine Bina Etmekte ve Beni Bu Yalana İnanmadığım, Bilimsel Görevimi ve Kapasitemi Bu Yalanı Meşrulaştırmak Yolunda Kullanmadığım İçin Suçlamaktadır	360
2. Kürtler Doğu Anadolu'nun Bilinen En Eski Halkıdır. Bugün Doğu Anadolu'da Yaşayan Kürtleri İnkâr Etmek, Türk Saymak İrkçiliktir. Dil ve Kültür Katliamcılığıdır	363
3. Kürtlerin Varlığını İnkâr Etmek Türkiye'de Yıllardır Sürdürülen İrkçi ve Hukuk Dışı ve İnsanlık Dışı Politikanın Bir Uzantısıdır. Doğu Anadolu Bu Politika Sonucu Geri Bırakılmıştır	365
a) <i>İsmet İnönü'nün Kürtlerin Etnik Haklar Talep Edemeyeceğine Dair İrkçi Görüşü</i>	365
b) <i>Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un İrkçiliği</i>	365
c) <i>Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun İrkçiliği</i>	365
d) <i>İçişleri Bakanı Celal Bayar'ın Kürtlere Karşı Uygulanan Baskı Politikası Hakkındaki İrkçi Görüşü</i>	366
e) <i>Devlet Başkanı ve Başbakan Cemal Gürsel'in İrkçiliğe Dönük Kürt Politikası</i>	366
4. Kürtlerin Varlığı TC Devletinin Resmi Belgelerinde de Yer Almıştır	368
a) <i>Mustafa Kemal'in 1919-1922 Yılları Arasındaki Çeşitli Beyanları</i>	368

b) Lozan Konferansı'nda Kürtlerle İlgili Olarak İsmet İnönü ve Lord Kurzon Arasında Geçen Tartışmalar	369
c) İsmet İnönü, Mahmut Esat Bozkurt Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Celal Bayar ve Cemal Gürsel'in Yukarıda Sözü Geçen Beyanları	369
d) Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları	369
e) Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yayınlanan İslam Ansiklopedisi'nin Kürtler Maddesi	369
f) Anayasa Madde: 3	370
g) Başbakan Siyasi ve İdari İşler Yardımcısı Sadi Koçaş'ın Beyanı	370
h) Başbakan Nihat Erim ve Devlet Bakanı İsmail Arar'ın Beyanları	371
ı) 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu	371
j) Türkiye İşçi Partisi'nin Kapatılması ile İlgili Anayasa Mahkemesi Kararı	371
k) Ankara Garnizon Komutanlığı (Siyasi , Mahkeme) Adli Müşavirliği'nce 51 Kişi ile İlgili Olarak Düzenlenen 8 Kasım 1960 Gün ve 1960/18 Esas Sayılı İddianame	372
l) Genelkurmay Başkanlığı Adli Müşavirliğince 17 Ekim 1963 Günlü İddianamede ise	373
m) Jandarma Genel Komutanlığı ve İçişleri Bakanlığı'nın Raporları	374
5. İddia Makamının Kürt Halkını Kabullenışı	374
6. Muhbir Tanık ve Tanık Beyanlarında Kürt Halkının Varlığı Açıkça Kabul Edilmektedir	376
7. Mahkeme de Tevilli Bir Şekilde Kürt Halkının Varlığını Kabul Etmek Zorunda Kalmıştır	379
D. IRKÇILIK İDDİALARI ile İLGİLİ FİİLLERİN OBJEKTİF OLAYLAR KARŞISINDAKİ DURUMU	380

1. Mahkeme Kendini Kendini Bir Kere Daha	
İnkâr Ediyor	380
a) "Sosyolog Geçinmek" İddiası	380
b) Mahkeme Bilimsel Çalışmalarımı Gayri	
Ciddi Bir Şekilde Yorumlamaya	
Çalışmaktadır	382
c) Ciddi Olmayan Bir Tavır Daha	382
d) Mahkemenin Kendi Kendini İnkârı	383
2. Gerekçeli Kararda Ciddi Olmayan, Mahkeme	
Ciddiyetiyle Bağdaşmayan	
Beyanlar Vardır	385
a) Duruşma Tutanaklarında Görülmeyen	
Rüyalar, Hülyalar	385
b) Milli Duygulardan Yoksunluk	385
c) Kürt Toplumunun İsim Babası	386
3. Mahkeme Yazılarımı Değerlendirmekte	
Yetersiz Kalmakta, Israrla Yanlış Sonuçlar	
Çıkarmaktadır	386
E. MAHKEME KÜRT HALKINA DÜŞMANCA	
HİSLERLE HAREKET ETMEKTEDİR	387
F. TCK 125, 141/4, 142/3 MADDELERİNİN	
SOMUT DAVAMIZ AÇISINDAN TAHLİLİ	389
1. Bölücülük İddiaları	389
2. Kürtçülük Nedir?	393
3. Milli Duyguları Kısmen Veya Tamamen Yok Etme ve	
Zayıflatma Meselesine Gelince	399
a) 1972 Münih Olimpiyatları'nda Cereyan	
Eden Şu Olaylar Milli Duyguları	
Zedeleyici Mahiyettedir	400
b) Mahkeme de Milli Duyguları Zayıflatıcı	
Bir Suç İşlemiştir	401
4. Bölücü Kimdir?	405
5. Anayasal Kuruluşları Gizli Gösterme Taktiği	408
6. Sonuç Olarak	409

G. MAHKEMENİN SUÇ KASTI HAKKINDAKİ HUKUK DIŞI GÖRÜŞÜ.....	410
H. MAKALEYİ BİLİRKİŞİYE TETKİK ETTİRMEYEN HÜKME VARMAK YOLSUZDUR	411
I. SONUÇ (TALEP).....	411

BÖLÜM VI

HÜKÜM FIKRASI ile GEREKÇELİ KARAR ARASINDAKİ UZLAŞMAZ FARK	413
I. TEKSİRLERİN DAĞITILMASI ve ANLATILMASI.....	413
II. KAMU HİZMETLERİNDEN YASAKLAMA	413
A. HÜKÜM FIKRASI YANİ KARARDA ŞÖYLE DENİYOR	413
B. GEREKÇELİ KARARDA ise BU HUSUS ŞU ŞEKİLDE YER ALIYOR.....	414
III. HÜKÜM FIKRASI ile GEREKÇELİ KARAR ARASINDAKİ YAZILIŞ FARKI	414
IV. HÜKÜM FIKRASINDAKİ ÖTEKİ HATALAR.....	414
A. MAHKEMENİN GÖREV YERİMİ GÖSTERMEMESİ NORMAL BİR DAVRANIŞ DEĞİLDİR.....	414
B. ÖĞRETİM GÖREVLİSİ-ASİSTAN.....	415
C. (GEÇİŞ HALİNDEKİ TOPLUMLAR) (?).....	415
D. SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI'NIN, MAHKEMENİN KARARINI DEĞİŞTİRMESİ.....	416
V. MAHKEME BİR KONU ÜZERİNDE HÜKÜMLE BİRLİKTE KARARA VARMAK GEREKİRKEN VARMAMASI YOLSUZDUR	416
VI. SONUÇ	416

BÖLÜM VII

MAHKEME, MENSUBU OLDUĞUM SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ'NDEN HİÇBİR ŞEY SORMAMIŞ, MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI'NIN, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ AJANLARI OLDUĞU AÇIKÇA ORTAYA ÇIKAN MUHBİR TANIKLARLA YAZIŞMA YAPMAYI DAHA UYGUN GÖRMÜŞTÜR.....	417

I. MAHKEMENİN MİT AJANI OLDUĞU AÇIKÇA BELLİ OLAN KİŞİLERLE YAZIŞMA YAPMASI	417
A. SOMUT OLAYLAR.....	417
B. TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEBİM	418
C. TALEBİN REDDİ	419
II. BU KONUDAKİ SOMUT TALEP ise ŞUDUR	419
III. MAHKEME HÜKÜM FIKRASINDA ŞÖYLE DEMEKTEDİR	421
IV. TALEP	422

BÖLÜM VIII

EVRAKTA AĞIR BİR SAHTELİK VARDIR	423

BÖLÜM IX

ÖTEKİ HUSUSLAR	426
I. BİLİRKİŞİLİK	426
II. TCK 79	429
III. ASGARİ HADDEN UZAKLAŞMA-TEŞDİT NEDENİ.....	429
IV. KANUNİ ARTIRMA NEDENİ VARKEN TAKDİRE DAYALI TEŞDİT NEDENİNİN KULLANILMASI YOLSUZDUR	430
V. TCK'NUN 80. MADDESİNİN PROPAGANDA SUÇLARINDA UYGULANMASI YİNE YOLSUZDUR	430
VI. TCK'NUN 80. MADDEDEKİ TAKDİRİN UYGULANMASININ NEDENİNİN GÖSTERİLMEMESİ YOLSUZDUR	431

BÖLÜM X

SONUÇ	432
I. BİLİM YARGILANMIŞTIR.....	432
A. BİLİM NEDİR?.....	432
B. DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ ile BİLİM HÜRRİYETİ ARASINDAKİ FARK.....	433
C. BİLİM-KÜRT TOPLUMUNUN SORUNLARINI DA İNCELER	435

D. BİLİMSEL BİLGİ ve RESMİ İDEOLOJİNİN ÇATIŞMASI KARŞISINDA DEVLETİN GÖREVİ NEDİR?	437
II. KÜRT HALKININ “KÜRT TOPLUMU OLMA” NİTELİKLERİ	
YARGI KONUSU YAPILMIŞTIR	440
A. BİLİM ADAMI “KİTLELERE ZORBALIKLA İNANDIRILMAYA ÇALIŞILAN ve YALANA DAYANAN İDEOLOJİLER”DEN Mİ, OBJEKTİF GERÇEKLERDEN Mİ HAREKET EDECEKTİR?	440
1. Kürt Halkının Varlığı	440
2. Mahkemenin Keyfiliği ve Zorbalığı	441
3. Somut Talebim Şudur	442
B. KÜRT HALKININ REDDİ; SONUCU	
KATLIAMCILIĞA VARAN BİR GÖRÜŞTÜR	443
1. Demokrasilerde Devletin Rolü	443
2. Devlet Baskı ve Terörle Herhangi Bir İdeolojiyi Kitlelere Kabul Ettiremez	443
3. Gerçeğin İnkârı, Bunu Yapanları Katliamcılığa Götürür	444
4. Siyasi İktidarların Kürt Kültürünü Katleden Tavırları, İnsan Hakları Evrensel Beyanname ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Aykırıdır	445
C. MAHKEME İRKÇİ GÖRÜŞLE HAREKET ETMİŞTİR	447
D. MAHKEME KANUN UYGULAYICISI GİBİ DEĞİL, YER YER İCRA ORGANI, YER YER DE KANUN KOYUCU GİBİ HAREKET ETMEKTEDİR	448
III. BİLİM ADAMLARINA YALANA DAYANAN İDEOLOJİLERİ BİLİM DİYE SUNMAK ve AĞIR CEZALARLA BUNU KABULE ZORLAMAK UTANÇ VERİCİ BİR DAVRANIŞTIR	449

BÖLÜM X1

“Bilimsel Yöntem, Üniversite Özerkliği ve Demokratik Toplum İlkeleri Açısından İsmail Beşikçi Davası” isimli dizinin dördüncü kitabı da yayınlanıyor.

Okuyucular dikkat etmişlerdir, özellikle tanıkların anlatımlarıyla ilgili olarak çok geniş savunmalar yapılmıştır. Tanık beyanlarını hükümsüz kılabilmek için çok büyük bir çaba harcanmıştır. Derslerde anlatılan konular üzerinde, sınavlarda sorulan sorular ve bu sorulara verilen cevaplar üzerinde uzun uzun durulmuştur. Bunların suç teşkil etmediklerini belirtmek için çok etraflı savunmalar yapılmıştır. Bu savunmalar bazı Yargıtay kararlarıyla, bazı hukukçuların yazılarıyla güçlendirilmeye, pekiştirilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede, “falanca düşünce, tavır veya hüküm anayasaya aykırıdır. Şu veya bu yasaya aykırıdır...” gibi hükümlere sık sık varılmıştır. Bu çerçevede, örneğin, bilirkişi kurumuna karşı güven duyulduğu, hemen belli olmaktadır. “Bilirkişi” incelemesine duyulan ihtiyaç duruşmanın çeşitli safhalarında dile getirilmiştir. (s. 426)

Bütün bunlar, yargılamalara duyulan güvenden, devletin koyduğu suç ve ceza normlarının kabul edilebilirliğinden ileri gelmektedir. Kürt sorununun mevcut siyasal düzenin sınırları içinde, siyasal düzenin kuralları içinde çözümlenebileceğine dair bir inanç vardır. 1965-1968 yılları arasında, Erzurum’da, Atatürk Üniversitesi’nde bazı dersler anlatılmış, sınavlar yapılmış. Daha sonra, bir kısım öğrenci ve öğretim üyesi işbirliği yaparak, “... derslerde komünizm ve Kürtçülük propagandası yapılıyor, sınav soruları komünizm ve Kürtçülük propagandası için araç olarak kullanılıyor...” biçiminde ihbarlar yapıyorlar. İhbarlar uyarınca, 1968 yılında, İdari Soruşturma Ko-

misyonu kuruluyor. 1970 yılı yaz aylarında, İdari Soruşturma Komisyonu'nun aldığı karar uyarınca, üniversitedeki göreve son veriliyor, üniversiteyle ilişki kesiliyor.

Bu dönemde adli soruşturma açılmadığını belirtmek gerekir. Kanımca, üniversite yöneticilerinin bütün çabalarına rağmen adli soruşturma açılmadı. Adli soruşturma, 12 Mart 1971'den sonra, Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi tarafından açıldı. İdari Soruşturma Komisyonu'nun dosyası, adli soruşturma için temel teşkil etti. Bu dosya, üniversite öğretim üyeleri ve üniversite yöneticileri tarafından yapılan çeşitli ihbarlarla, sıkıyönetimkomutanlıklarına ulaştırılmıştı.

Bu ihbarlara karşı, bu ihbarlar doğrultusunda verilen ifadelere ve yapılan tanıklıklara karşı çok etraflı savunmalar yapılmıştır. Bu tanıklıklar, ince ince irdelenmiş, ifadeler çürütülmeye, hükümsüz kılınmaya çalışılmıştır. Bu, neyi gösterir? Her şeyden önce, o günkü koşullarda, suç ve ceza normlarının meşruiyeti konusunda bir inanç vardır. Dikkat edilirse, savunmalar yapılırken, anayasa ve yasalar savunulmakta, suç işlenmediği, yasaların ve anayasanın ihlal edilmediği vurgulanmaktadır. Buna mukabil esas suçu üniversite özerkliğini hiçe sayarak, yasaları ve anayasayı hiçe sayarak muhbirlik yapan profesörlerin, öteki öğretim üyelerinin, üniversite yöneticilerinin işlediği belirtilmektedir. Üniversite yöneticilerinin yasaları hiçe saydıklarını belirterek mankemedi bu durumun düzeltilmesi istenmektedir. Devlete, sık sık, yasalar hatırlatılmaktadır. Devletten, çıkardığı yasalara uygun hareket etmesi istenmektedir. Burada, ifade edilmeseler bile, örtülü bir şekilde kalmış olsalar bile anayasanın, yasaların, yargılamanın, kısaca, suç ve ceza normlarının meşruiyetini kabul eden bir düşünce, tavır ve davranış vardır.

Bu, 1971 Doğu Duruşmaları'nın bir yönüdür. Doğu Duruşmaları'nın başlangıcındaki düşünce budur. Duruşmalar sürecinde bu düşüncede, tavır ve davranışta, bazı kuşklar ortaya çıksa bile, bu güvenin sürdüğü gözlenmektedir. Duruşmaların sonucu, hüküm mahkemesinin yani Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Mahkemesi'nin mahkûmiyet kararı, Askeri Yargıtay'ın bu kararı kısa süre içinde onaylaması, sürecin, hiç de bu düşünceler doğrultusunda gerçekleşmediğini göstermiştir.

1971 Doğu Duruşmaları, Türk yargısına duyulan güveni geniş ölçüde sarsmıştır. Yargının meşruiyetini, suç ve ceza normlarının tartışılır bir hale gelmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Objektif bir gerçek olan Kürtler, Kürt dili ve Kürdistan olgusu mahkeme kararlarıyla reddedilmiştir. Mahkemeler, Kürtlerin Türk olduğunu, Kürtçe'nin, Türkçe'nin bir şubesi olduğunu ispat etmeye gayret etmişlerdir, Kürdistan diye bilinen bir ülkenin olmadığını ispat etmeye çalışmışlardır. Askeri Yargıtay, veya Yargıtay da, benzer kararları çok kısa bir zaman dilimi içinde onaylamıştır. Bu olgu, insanları, ister istemez yargılamanın meşruiyeti konusu üzerinde, suç ve ceza normlarının tespiti ve tayini üzerinde düşündürmeye başlamıştır. Buradan şöyle bir sonuç çıkmaktadır. Türk egemenlik sistemi, Türk siyasal düzeni Kürtlerin ulusal varlığını inkâr etmektedir. Kürtlerin ulusal varlığının inkâr edilmesi, Kürtçe'nin bağımsız bir dil olduğunun inkâr edilmesi Türk egemenlik sisteminin önemli bir boyutudur. Kürtlerin ve Kürtçe'nin varlığının inkârı yasal olabilir, Misak-ı Milli sınırları içinde yaşayan herkesin Türk olduğunu, Kürt diye bilinen bir ulus, Kürtçe diye bilinen bir dil olmadığını vurgulayan yasalar olabilir, fakat bunların hiçbir meşruiyeti yoktur. TBMM'ndeki 450 milletvekili veya askeri darbe yapmış 5 general benzer yasalar yapabilirler. Fakat bunların meşru olmadığı, kamu vicdanı tarafından onaylanmadığı açıktır.

1971 Doğu Duruşmaları sürecinde mahkemelerin Kürtlerin ve Kürtçe'nin varlığını inkâr etmeleri, herkesin Türk olduğunu vurgulamaları, Türk yargısına güven duymamak için önemli bir neden oluşturmaktadır. Zira, somut gerçeklikler mahkeme kararlarıyla, kararların Yargıtay tarafından onaylanmasıyla yok edilemez. Mahkemelerin böyle bir görevi olamaz. Mahkeme deyince her şeyden önce adalet akla gelmektedir. Adalet "doğruluk"tur. Gerçeklerin konuşulduğu, yalanların hiç itibar görmediği bir kurumdur. Halbuki bizim olayımızda, Kürtlerin ve Kürtçe'nin varlığını inkâr eden, herkesin Türk olduğunu vurgulayan mahkeme, doğruluktan ayrılmakta, yalan söylemektedir. Israrlı bir şekilde doğruları açıklamaya çalışanları ise cezalandırma yoluna gitmektedir. Yalanlar mahkemeler tarafından dile getirildiği zaman gerçeğe dönüşmemektedir, yine yalan olarak kalmaktadır. Böylece mahkemeler, somut gerçeklerden, doğrulardan sapmakta, resmi ideoloji doğrultusunda, resmi

ideolojiyi doğrulayan kararlar vermektedirler. Resmi ideolojinin ise yalana dayak olduğu açık bir gerçektir. Bütün bunlar suç ve ceza normlarının yeniden tanımlanmasını gerekli kılmaktadır.

Somut gerçeklikleri yok sayan, bu gerçekleri yok etmeye, sapırtmaya çalışan suç kategorileri meşru değildir. Örneğin, "Türkiye'de Türk ulusundan ayrı bir ulus, Türk dilinden ayrı bir dil olduğunu savunmak suçtur" biçimindeki bir "suç"un hiçbir meşruiyeti yoktur. Böyle bir suç yaratma, yasal olabilir, fakat meşru değildir. Kamu vicdanı böyle bir suç kategorisini kabul edemez. Öyleyse bu tür bir buyruğa itibar etmemek, gerçekleri yine dile getirmek, olayımızda olduğu gibi, Kürtlerden, Kürtçe'den söz etmek gerekir. Bir kişi hakkında, yukarıdaki hükmü ihlal ettiği gerekçesiyle dava açıldığını düşünelim... Eğer o kişi, sözü edilen o maddeyi ihlal etmediğini, Türk dilinden ayrı bir dilin, Türk kültüründen ayrı bir kültürün varolduğunu hiçbir zaman söylemediğini, yazmadığını vs. belirtmeye çalışıyorsa, aslında o hükmü meşru görüyor demektir. Hükmü meşru görüyor, onu ihlal etmediğini anlatmaya çalışıyor. Halbuki, bunun hiçbir meşruiyeti yoktur. Böyle bir hükme rağmen gerçeklerin dile getirilmesi, bu hükmün meşru olmadığının vurugulanması gerekir.

Bugün, 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası Gereğince, Kürdistan hakkında, Kürt toplumu hakkında düşüncelerini açıklayan yazarlara, basın mensuplarına, yayınevi sahiplerine ağır hapis cezaları dışında, ağır para cezaları da verilmektedir. Yazarlara ağır hapis ve ağır para cezası, yayıncılara da ağır para cezası. Kitap veya makale yazarak düşüncelerini açıklayan insanlara, milyonlarca, milyarlarca lira ağır para cezası verilmektedir. Böyle bir cezanın hiçbir meşruiyeti yoktur. Bir kitap hakkında ağır para cezası verilirken, en çok satış yapan gazetenin bir önceki ayının tiraj ortalaması esas olarak alınmaktadır. Örneğin, en çok satış yapan gazetenin Sabah olduğunu ve günlük ortalama 1.5 milyon satış yaptığını düşünelim. Gazetenin fiyatı 4000 TL olduğuna göre herhangi bir kitap için verilen cezanın tutarı $1.500.000 \times 4.000$ olur. Herhangi bir kitap için bu rakamın % 90'ı kadar bir ceza verilebilecektir. Dikkat edilirse, kitabın baskı adediyle, bu kitabın fiyatıyla ilişki kurulması falan söz konusu değildir. Bu, tam anlamıyla keyfi bir tutumdur, meşru hiçbir dayanağı yoktur. En çok satış yapan gazetenin bir önceki ayının günlük ortalama satışından söz ediliyor... "Bir yılda satılan buzdo-

laplarının satış tutarı kadar ağır para cezası" da denebilirdi... "Belediye otobüsleriyle taşınan yolcuların bir aylık bilet karşılıkları kadar ağır para cezası" da denebilirdi... Bu, bir keyfiliştir, aynı zamanda çirkinliştir.

Böyle bir yasa, yasa maddesi kabul edilmemelidir. Bu tür yasalarla, böyle yasalar oluşturan zihniyetle mücadele edilmelidir. Bu mücadelenin en iyi yolu da, insanların düşüncelerini özgürce, her koşul altında ifade etmeleridir. Fakat, herhangi bir yazar veya yayıncı, ağır hapis cezasıyla, ağır para cezasıyla karşılaşmayayım diye düşüncelerini açıklamaktan vazgeçerse, veya düşüncelerini açıklamayı ertelerse, düşüncelerini "zararsız" hale getirmek için değiştirirse, bu yasaları meşru görüyor demektir. Biz, bu tür yasaların meşru olmadığını, bunlarla mücadele edilmesi gerektiğini vurgulamaya çalışıyoruz. Bunun en iyi ve en etkili yolu ise, insanların doğru bildiklerini ısrarlı bir şekilde açıklayabilmeleridir.

1971 Doğu Duruşmaları'ndan sonra, Türk yargısına duyulan güven tamamen sarsıldı ve giderek yok oldu. Bizim, 1970'li yılların ortalarından itibaren de davalarımız oldu. Soruşturmalar, davalar giderek arttı. Her seferinde de yargıya duyulan güvensizlik, biraz daha pekişti, büyüdü. Yine bu süreçte suç ve ceza normları yeniden tanımlandı. Artık, düzenin suç ve ceza normlarını kabul etmiyoruz. Düşünceyi cezalandıran bir ceza normunu, düşünceyi suç kabul eden bir anlayışı kabul etmiyoruz. Düşünceyi yargılamaya çalışan bir yargı faaliyetine güven duymadığımızı belirtiyoruz, bunu ısrarla vurguluyoruz. Kürt gerçeğini ve Kürdistan gerçeğini inkâr eden hiçbir yargılama süreci geçerli değildir.

1971 duruşmalarında, mahkemelere, devletin yasalarını hatırlatıyor, yasalara uyulması gerektiğini vurguluyorduk. Devletin kendi yasalarına neden uymadığının çözümlemesi yapıldı. Bu çözümleme sonucunda, artık, devletin yasalarının, meşru olmadığını vurgulamaya çalışıyoruz. Kürtlerin ulusal varlığını, Kürtçe'nin varlığını inkâr eden hiçbir düşünce, tavır ve davranış meşru değildir. Bu iki durum arasında önemli bir bilinç sıçraması vardır.

Bu yazının baş tarafında belirtmiştim, muhbir tanıkların beyanları üzerinde ince ince, ayrıntılı savunmalar yapıp inkâr çürütülme-ye çalışılıyordu. Günümüzdeyse, "düşünce suçu" denilen "suçlar" da

tanıklıklara hiç gerek duyulmaması gerektiğinin bilincine ulaştık. “Bilirkişi” kurumunun düşünce özgürlüğünün ve bilim özgürlüğünün önünde büyük bir engel olduğunun bilincine vardık. “Bilirkişi” adı altında raporlar yazmanın, Türk üniversitelerinin büyük bir ayıbı olduğunu belirtmeye çalışıyoruz.

★ ★

★

Çeşitli yazılarda, kitaplarda, 1960’lı ve 1970’li yıllardaki düşüncelerimizle 1980’li ve 1990’lı yıllardaki düşüncelerimiz arasında büyük bir fark olduğunu belirtmeye çalıştık. 1970’li yıllardaki savunmalarımızla, 1990’lı yıllardaki savunmalarımız arasında da çok büyük farklar var. Bu farklılıkları, bu çelişkileri çözümlemeye çalışmak, Kürt toplumu ve Kürdistan hakkındaki bilgilerimizi artıran çok önemli bir süreç olmaktadır. Bu sorunun algılanışında meydana gelen değişiklikleri de göstermektedir. Bu kitapları, çelişkilerin çözümlenmesi sürecinde önemli belgeler olarak değerlendirmek gerekir.

★ ★

★

“Bilimsel Yöntem, Üniversite Özerkliği ve Demokrasi Toplum İlkeleri Açısından İsmail Beşikçi Davası IV, Yargıtay’a Başvuru” isimli kitabın yayına hazırlanmasında, Yurt Kitap-Yayın’ın çok büyük emeği oldu. Sevgiyle anıyorum.

Ankara, Ocak 1993

İsmail Beşikçi

ASKERİ YARGITAY BAŞKANLIĞI'NA
SUNULMAK ÜZERE
DİYARBAKIR-SİİRT İLLERİ SIKIYÖNETİM
KOMUTANLIĞI (1) NO'LU ASKERİ MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI'NA
DİYARBAKIR

TEMYİZ EDEN : İsmail BEŞİKÇİ (Hüsnü oğlu, 1939 İskilip doğumlu), Siyasal Bilgiler Fakültesi Sosyoloji Asistanı, Yahya Kemal Caddesi Üçgen sokak No.5
Bankaevleri
Yeni Mahalle/Ankara
Halen Tutuklu.

TEMYİZ OLUNAN KARAR : Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı (1) No'lu Askeri Mahkemesi'nin 14.8.1972 gün ve esas 1972/6 karar 1972/54 sayılı mahkûmiyete dair hükmü.

TEBLİĞ TARİHİ : 19 Eylül 1972 (19.9.1972)

TCK. 142/1, 142/5 ve 141/1 maddelerine istinaden yürütülen ve TCK 142/1 ve 142/3 maddelerine istinaden 13 yıl 7 gün mahkûmiyetiyle ve TCK. 141/1 ile ilgili dosyanın tefriki ile sonuçlandırılan bu dava, 30 Temmuz 1971 tarihinden hükmün okunduğu 14 Ağustos 1972 tarihine kadar devam etmiştir.

Ben, bütün duruşma süresince beyanlarımın ve savunmamın mahkeme tarafından hiç dikkate alınmadığını, sa-

vunma ile yakından ilgili olan delillerin "dava ile ilgisi yok" gerekçesi ile reddedilip, aramızda zaten husumet olan muhbır ve daha sonra da muhbır tanık olarak dinlenenlerin keşinkes yalan beyanlarının büyük bir titizlikle dikkate alındığını, giderek dosyada mevcut delillerden tamamen kopup, keyfi bir karara varıldığını iddia ediyorum.

"Hüküm sadece 'kabul' değildir, hüküm bir iddiayı kabul etmiş ise bunun karşıtı iddiayı 'red'detmiş demektir. Sanık mahkûm olmuş ise itham kabul, savunma reddedilmiş olur. Sanık beraat etmiş ise bunun aksi olmuştur. Gerekçe sadece 'kabul'ü göstermekle yetinemez, böylesine gerekçe eksiktir, kabulün gerekçesi reddin ancak zımnî gerekçesi olabilir. Usul kanunumuz 'açık gerekçe'yi gerektirir." (Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1968, s. 446-447)

Ceza usulünün son derece önemli ve üzerinde durulması gereken bu prensibi benimle ilgili somut davada kati surette dikkate alınmamıştır.

Gerekçeli kararda dosyanın özeti verilmiş, fakat deliller gereği gibi tartışılmamıştır.

Muhbır tanıkların ifadeleri gerekçeli karara geçirilmiş, fakat benim o ifadelere karşı ne gibi beyanlarda bulunduğum, savunmada o ifadelere karşı neler söylediğim, hiç dikkate alınmamıştır. Gerek sözlü ve gerekse yazılı delilleri nasıl tartıştığımı hiç dikkate alınmamıştır. Halbuki mahkemenin delilleri tartışırken, muhbır tanıkların ifadelerini neden kabul ettiğini, bu kabulün hukuki ve delile dayanan vicdani kanaatlarının neler olduğunu, benim o ifadelere karşı yaptığım savunmayı neden kabule değer bulmadığını, yine dayanaklarıyla göstermesi gerekirdi. Yani her olayda (yazılı veya sözlü delilde) benim yaptığım savunmayı gerekçeye dayanarak reddetmesi gerekirdi. Böyle bir ameliye yapılmamıştır. Gerekçeli kararın hiçbir yerinde "sanığın savunması muteber görülmemiştir", "sanığın savunması şu nedenle muteber görülmemiştir." "Tanıkların ifadeleri şu, şu nedenlerden dolayı sanığın savunmasından daha fazla kabule değer görül-müştür..." gibi ifadeye rastlamıyoruz.

Gerekçeli kararın (27-33) sayfaları arasında yer alan savunmanın kısa özeti bu ameliyenin karşılığı değildir.

Dava mahkûmiyetle sonuçlandığına göre, önemli olan, savunmanın neden reddedildiğinin açıkça, bütün delilleriyle ortaya konulmasıdır. Sadece kabul yani ithamın kabulü reddin, yani savunmanın reddinin gerekçesi olarak gösterilemez.

Mahkeme bu tutumu ile savunma müessesesini hiçe saymış dosya içinde savunma metni yokmuş gibi hareket etmiştir.

Ben, layıhamda (hükmün bozulması) nedenlerini dosyadaki mevcut delillerle teker teker göstermeye çalışacağım. Bunu yaparken 232 sayfalık savunmaya, tekrarlanmamak şartı ile, yeri geldiği zaman atıflarda da bulunacağım.

Fakat “özel olarak usule ait bozma nedenleri” ve “özel olarak esasa ait bozma nedenleri” konularına girmeden önce her iki durum ile yakından ilgili olan, bu bakımdan “usul”e mi, yoksa “esasa” mı ait olduğu kesin olarak belli olmayan, fakat son derece önemli olan bazı konular üzerinde durmak istiyorum.

DAVA YOKLUĞU YARGILAMANIN HUKUKİ DAYANAĞI YOKTUR RÜYED EDİLMESİ USULSÜZDÜR

Hakkımdaki yargılama 30 Temmuz 1971 günü başlamış, 14 Ağustos 1972 Pazartesi günü sonuçlandırılmıştır.

Bu süre içindeki yargılama hukuki dayanaktan yoksun olup kanunsuz ve usulsüzdür. Bu iddianın gerekçesi şudur:

Gerek hakkımda düzenlenen 22 Temmuz 1971 tarihli ilk iddianameden, gerek esas hakkındaki mütalaadan, gerekse mahkemeye verdiğim savunma metninden (Bölüm I) anlaşılacağı üzere: 1967-1968 ders yılında, Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde verdiğim dersler ile ilgilidir. Sözü geçen devrede verdiğim dersler, imtihanlarda sorduğum sorular idari tahkikata konu olmuş ve İdari Tahkikat Komisyonu dosyası sıkıyönetim mahkemesinde yargılanmanın temelini teşkil etmiştir. (Savunma, s. 12-13)

I. İDARİ SORUŞTURMANIN USULÜ

4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesine göre, "üniversite öğretim mesleği üyelerinin memurluk görevleri dolayısı ile veya görevlerini yapmak sırasında işledikleri suçlar üzerine, Memurin Muhakematı Kanunu'nun gerektirdiği ilk kovuşturma, rektörün tayin edeceği bir veya iki tahkikçi tarafından yapılır.

Soruşturma kağıtları ve fezleke Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Danıştay'a gönderilir. Yargılamanın gerekliliğine ve gereksizliğine Danıştay'ın ilgili dairesince karar verilir."

II. SOMUT OLAYIMIZ

Somut olayımızda ise soruşturmanın usulsüz yürütüldüğü bir tarafa (Savunma, s. 13), Danıştay'dan lüzum-u muhakeme kararı alınmadığı gibi, dosya hiç ilgisi olmadığı halde, son derece keyfî bir tassarrufla, hatta TCK'nın 229. maddesindeki suç işlenerek içindeki evrakla birlikte Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilmiştir. Bütün bunlar mahkemeye verdiğim savunma metninin 22-28 sayfaları arasında bütün detayları ile açıklandığı için burada tekrarlamayı gerekli görmüyorum.

Gerek yukarıda, gerek sözü geçen atıflarda mevcut olan bilgilerin ışığı altında 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesine uyulmadığı gün gibi açığa çıkmaktadır. Bu ise hakkımda yürütülen davanın usulüne göre açılmadığının açık ve kesin delilidir. Şöyle ki:

- a) İddia edilen suç 1967-1968 ders yılında I. sömestrede işlenmiştir.
- b) Zamanında, usulü dahilinde olmasa da, bir İdarî Tahkikat Komisyonu kurulmuştur.
- c) Fakat usulü gereğince lüzûm-u muhakeme kararı alınmamıştır.
- d) Dosyanın temel evrakı 1968 yılı yaz aylarında Millî İstihbarat Teşkilatı'nın Atatürk Üniversitesi'ndeki elemanları (bunlar davanın muhbirleridir ve aynı zamanda üniversite yöneticilerinin bizzat kendileridir) tarafından Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilmiştir.
- e) Dosya eksik halî ile ve temel evrakı Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'nda iken Sıkıyönetim mercilerine intikal ettirilmiştir.

III. HAKKIMDA YÜRÜTÜLEN DAVANIN USULÜNE GÖRE AÇILMADIĞI ve DAVA YOKLUĞU MAHKEMEYE DUYURULMUŞ ve BU KONUDA KARAR İSTENMİŞTİR

7.12.1971 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkeme verdiğim dilekçede (Dilekçe, s. 11-12) yukarıda sözü edilen durumu mahkemeye bildirip, usulüne uygun şekilde açılmayan bu davanın dinlenmemesini talep ettim. (Tutanak, s. 31-32)

IV. MAHKEME BU TALEBİ REDDETMIŞTİR

Daha sonraki bir duruşmada, mahkeme bu talebi “1402 sayılı kanunun 21. maddesi muvacehesinde davanın yasaya uygun olarak açılmadığı yolundaki sanıkça vaki istemin keza reddine” diyerek reddetmiştir. (Tutanak, s. 34)

Bu, son derece yanlış bir uygulamadır. Şöyle ki:

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 21. maddesinin benim talebim ile uzak yakın hiçbir ilgisi yoktur. Bu madde aynen şöyledir:

“Madde 21: Bu kanunda belirtilen suçlardan dolayı aşağıda yazılı kişiler hakkında sıkıyönetim komutanlıklarınca kovuşturma yapılabilmesi:

- a) Generaller ve amiraller hakkında genelkurmay başkanının,
- b) Müsteşarlar hakkında başbakanın veya ilgili bakanların,
- c) Valiler, kaymakamlar hakkında İçişleri Bakanı'nın,
- d) Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Yüksek Hakimler Kurulu, Sayıştay Başkanı ve üyeleriyle Cumhuriyet Başsavcısı, başkanın sözcüsü, Askeri Yargıtay Başsavcısı, hakimler ve yardımcıları ile cumhuriyet savcı ve yardımcıları ve bu sınıftan sayılanlar, askeri hakim, subaylar hakkında özel kanunlarına göre yetkili kurul ve makamların, iznine bağlıdır.

Yukarıda sayılan kişiler hakkında yetkili kurul ve makamlar tarafından sıkıyönetim komutanlığınca kovuşturma yapılmasına izin verilmemesi ahvalinde özel kanunlarına göre işlenir.”

Bu maddenin benim talebim ile ilgili olmadığı hemen anlaşılır. Zira ben, “ben asistanım, beni yargılamak için üniversiteden veya Danıştay’dan izin alın vs.” demiyorum. Gerek yukarıda, gerekse yukarıda sözünü ettiğim dilekçede açıkça belirttiğim gibi, 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu’nun 49. maddesindeki şartın yerine getirilmesini, yani Danıştay’dan Lüzüm-u Muhakeme kararı alınmadığını, oysa, bunun şart olduğunu belirtiyorum.

İddia edilen suç sıkıyönetimden çok önce, 1967-1968 ders yılı birinci sömestrede işlendiği ve idari tahkikata konu olduğu için, böyle bir lüzüm-u muhakeme kararı şarttır.

V. ASKERİ YARGITAY’IN FARKLI BİR DAVADA 4936 SAYILI ÜNİVERSİTELER KANUNU’NUN 49. MADDESİ İLE İLGİLİ BİR KARARI VARDIR

Askeri Yargıtay’ın 1. Dairesi, Esas No. 1972/52, Karar No. 1972/69 ve 9.3.1972 günlü kararında (**Prof. Mümtaz Soysal Davası**):

Sözü geçen davada avukatlar, “... 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu’nun 49. maddesi gereğince mahkeme şartının yokluğu”nu ileri sürmüş (Sözü geçen karar, s. 3), Askeri Yargıtay’ın 1. Dairesi ise “... 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu’nun 15, 21 ve 22. maddelerindeki sarahat muvacehesinde 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu’nun 49. maddesi hükmünde açıklanan usule ilişkin işlemin uygulanmasına yer olmamasına binaen reddine...” karar vermiştir. (Sözü geçen karar, s. 4)

Fakat benimle ilgili dava ile sözü geçen dava arasında iddia edilen fiillerin yer ve zamanı ve işleniş şekli arasında fark vardır. Bunları belirtelim.

1402 sayılı kanunun 21. maddesinin benim dava ve talebim ile ilgisi yoktur. Zira:

15. madde aynen şöyledir: “Sıkıyönetim altına alınan yerlerde aşağıdaki suçları işleyenler...”

Demek ki 15. maddenin uygulanabilmesi için:

- a) İddia edilen fiillerin sıkıyönetim ilan edilen bölgede işlenmesi,
- b) Sıkıyönetim ilanından sonra işlenmesi,
- c) Fiilin maddede gösterilen kanun maddelerini ihlal etmiş olması gerekir.

Benimle ilgili davada ise iddia edilen fiil sıkıyönetim bölgesi dışında ve sıkıyönetimden önce işlendiği için 15. madde hükmünün uygulanması burada söz konusu olmayacaktır.

Aynı şekilde 22. madde hükmünün de benim ile ilgili davada ve benim talebim ile ilgili olmadığı açıktır. Çünkü sözü geçen madde takibi izne bağlı olan suçlarla ilgilidir ve maddede "bu kanunda yazılan ve takibi izne bağlı olan suçlarda izin şartı aranmaz" denmektedir.

Bilindiği gibi, TCK'nun bazı maddelerinde gösterilen fiiller hakkında kovuşturma yapılabilmesi için belirli mercilerden izin almak gerekmektedir. Örneğin, TCK'nun 158. maddesinde gösterilen hal ile 159. maddenin birinci fıkrasında beyan olunan husus hakkında takibat yapılabilmesi Adliye Vekaleti'nin iznine bağlıdır. (TCK 160/2)

Yine bunun gibi, 127. maddenin 3 ve 4. fıkralarıyla 138. maddenin 4. fıkrasında 128, 140, 143, 161. maddelerde yazılı cürümler hakkında takibat yapılması Adliye Vekaleti'nin iznine bağlıdır. (TCK 173/1).

Bana isnad edilen ve 141/1, 142/1 ve 142/3 ile ilgili fiiller ise takibi izne bağlı fiilerden değildir. Cumhuriyet savcıları ve askeri savcılar hiçbir makamdan izin almadan kovuşturmaya başlayabilirler.

O halde benim ile ilgili davanın ve talebimin bu madde ile de ilgisi yoktur.

Benimle ilgili dava sadece, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 13. maddesi ile ilgilidir. Bu madde şöyledir: "Sıkıyönetim ilanına sebep olan suçları, sıkıyönetim ilanından evvel işlemiş olanlarla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla irtibatı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılır."

Görüldüğü gibi bana isnad edilen fiiller sıkıyönetimi gerektiren fiillerden sayılmış ve Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Mahkemesi bunu kendi yargı alanı içinde kabul etmiştir. Fakat bu husus 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesindeki şekil şartlarının yerine getirilmesine katıyen engel değildir. Bu hususun yerine getirilmesi şarttır ve Sıkıyönetim Kanunu'nda, bu hususun yerine getirilmesine gerek olmadığına dair en ufak bir belirti ve hüküm yoktur. Çünkü:

a) İddia edilen fiiller 1967-1968 ders yılı birinci sömestresinde işlenmiştir. Yani sıkıyönetim ilanından çok önce işlenmiştir.

b) Sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiştir.

Yukarıda sözünü ettiğim Askeri Yargıtay kararı ile ilgili davada ise iddia edilen fiiller:

a) Sıkıyönetim ilanından sonra (1402/15) işlenmiştir. Zira ilgili davada sözü geçen kitabın sıkıyönetim ilanından sonra da, yani 18 Mayıs 1971 tarihine kadar okutulduğu ve bunun 15. maddede belirtilen suçlardan olduğu iddia edilmektedir.

b) Sıkıyönetim ilan edilen bölgede, (Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi) işlenmiştir. Bu da 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 15. maddesi ile ilgili bir durumdur.

Dolayısıyla sözü geçen dava ile benim dava arasında 1402 sayılı kanundaki fiillerle ilgili olarak yer ve zaman bakımından önemli farklar vardır. O halde burada sözü geçen As. Yargıtay kararı da uygulanamayacaktır.

Yukarıda açıklamaya çalıştığım nedenlerden dolayı, benimle ilgili davada dava yokluğu sonucuna varıyorum. Sözü geçen kanun maddelerini somut olayımız bakımından başka türlü anlamak mümkün değildir.

Yine bütün bu açıklamalar, mahkemenin, talebimi, talebimle ilgili olmayan bir maddeyi uygulayarak reddetmesi kanuna muhalefet hali teşkil etmektedir.

VI. TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEBİ

Bu konuya çok önem verdiğim için, duruşmanın 5.7.1972 tarihli celsesinde "Ben, 4936 sayılı kanunun 49. maddesinin As. savcılıkça yanlış anlaşıldığı ve buna uyulmadığı kanısındayım. Keyfiyetin resen soruşturulmasını istiyorum" dedim. (Tutanak, s. 116)

Fakat mahkeme ne o celsede, ne de daha sonraki celse-lerde bu konuda bir karar almadı.

VII. DAVANIN ESASİ İDARİ TAHKİKAT KOMİSYONU EVRAKI OLDUĞUNA, BU DA 1968 YILINDA ÜNİVERSİTE YÖNETİCİLERİ TARAFINDAN MİT MÜSTEŞARLIĞI'NA GÖNDERİLDİĞİNE GÖRE, YANİ SAVCININ ELİNDE BU TEMEL DELİLLER BULUNMADIĞINA GÖRE, DAVA HANGİ SOMUT DELİLE DAYANILARAK AÇILMIŞTIR?

Mahkemeye verdiğim savunmanın (22-25) sayfalarında belirttiğim gibi hakkımda yürütülen dava 1967-1968 ders yılında anlatılan derslerle ilgili olarak kurulan İdari Tahki- kat Komisyonu evrakına dayandırılmaktadır. Bunlar öğren- ciler tarafından derste tutulan notları havi defterler (2 def- ter) ve 4 öğrenciye ait beş imtihan kağıdıdır. Halbuki bu evrak yine sözü geçen sayfalarda belirtildiği gibi 1968 yılı yaz aylarında Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Atatürk Üniversi- tesi'ndeki ajanları (bunlar üniversite yöneticilerinin bizzat kendileridir) tarafından MİT Müsteşarlığı'na gönderilmiştir. Bu evrakın, duruşmalar sırasında, mahkemeye, yazışmalar üzerine MİT Müsteşarlığı tarafından gönderildiği şüphesiz- dir. Bu koşullar altında askeri savcının, dava açtığı sırada, bu temel evrak elinde yoktur. O halde böyle bir evrak olma- dan, hangi delile dayanılarak, nasıl dava açılmıştır?

Yukarıdaki ilk altı paragraf dava yokluğu ile ilgilidir. Son husus ile davanın usulüne uygun olarak açılmadığını ve bu konunun mahkeme tarafından göz önüne alınmadığını göstermektedir.

VIII. SÖZÜ GEÇEN HUSUSLARIN ESASA İLİŞKİN SONUÇLARI

Mahkeme gerekçeli kararında şöyle demektedir:

"Yukarıda belirtildiği gibi, sanık İsmail Beşikçi hakkında mahkememizce üç ayrı dava açılmıştır. Sıkıyönetim ilanından çok evvel ve sanık henüz Atütürk Üniversitesi'nde görevli iken komünizm ve Kürtçülük propagandası yaptığı iddiası ile Prof. Orhan Türkdoğan tarafından dekanlığa vaki şikayet üzerine, idare tarafından muhtelif safhalarda tahkikat yaptırılmış ve netice itibarıyla sanığın görevine son verilmiştir." (Gerekçeli Karar, s. 12, Paragraf 2)

Halbuki, yukarıda belirttiğim usuli işlemler tamamlanıp yani 4936 sayılı kanunun 49. maddesindeki gereklerin tam manasıyla yerine getirilip zamanında adli mercilere intikal ettirilmiş olsaydı, durum bambaşka olurdu. Bu iddiaları mahkemeye intikal ettirebilmek için "olağanüstü bir durum olan" sıkıyönetimi beklemek elbette normal bir davranış değildir, kasıtlıdır. Mahkeme aynı sayfalardaki gerekçeli kararına şöyle devam ediyor:

"Ancak bu işlemler o zaman adli takibata konu teşkil etmemiş bunun için sıkıyönetim ilanına kadar beklenilmiştir. Sıkıyönetim ilan edildikten sonra sanık Beşikçi üniversitede görevli muhtelif şahıslarca, Ankara, İstanbul ve Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'na şikayet edilmiştir."

Öte yandan:

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun bir kararında:

"... propaganda veya övmenin 142. maddenin 1, 2, 3 ve 4. fıkralarında gösterilen nitelikte olup olmadığı, failin kişiliğine, geçmişteki haline, propagandası yapılan veya övülen şey ve fikrin mahiyetine göre takdir olunmalıdır." (As. Yar. Daireler Kurul Kararı, 14.7.1972 gün ve Esas no 1972/52, Karar no 1972/50 sayılı karar, sayfa 13)

denmektedir.

1966-1967, 1967-1968 Ders yıllarında icra edildiği iddia edilen fiillerde ise zamanında adli mercilere gidilmediği yani

usuli işlemler tamamlanıp takibat yapılmadığı için, sanığın, işlendiği iddia edilen fiillerden önceki değil, hep sonraki faaliyetleri göz önüne alınmak durumunda kalmaktadır. (Bu konu üzerinde yeri geldiği zaman daha etraflı bir şekilde duracağız.)

IX. MAHKEME DAVAYA BAKMAKTA GÖREVSİZDİR

Yukarıda anlatılan nedenlerle mahkeme bu davaya bakmakla görevli değildir. Suç olduğu iddia edilen fiiller sıkıyönetim ilanından 4 yıl kadar önce işlenmiş ve adli kovuşturmaya uğramamıştır.

Sıkıyönetim ilanından 4 yıl kadar evvel işlenen ve adli kovuşturmaya uğramayan fiillerin sıkıyönetimi gerektiren fiillerden sayılacağı anlamlı değildir. Sıkıyönetim ilanını gerektiren fiillerin ağır fiiller olmaları ve işlendiklerinden kısa bir müddet sonra adli kovuşturmaya uğramaları gerekir. Sıkıyönetim ilanından 4 yıl kadar evvel işlendikleri iddia edilen fiillerin sıkıyönetimden sonra takibata konu olmaları muhbirlerin ve daha sonra muhbir tanık olarak ifadelerine başvuru rularının art niyetlerini ve kasıtlı davranışlarını ve bana karşı husumetlerini ortaya koymaktadır.

İkinci iddianamede yer alan cemiyet teşkili ile ilgili iddialar, esas hakkındaki mütalaada As. Savcı tarafından da varit görülmediği gibi mahkemece de varit görülmemiştir.

Üçüncü iddianamedeki fiil ise sıkıyönetim ilanından önce yazılan bir yazı yani basın suçları ile ilgilidir.

Bu konu ile ilgili gerekçe avukatım tarafından daha ayrıntılı bir şekilde mahkemenize sunulacaktır.

X. MAHKEME DAVAYA BAKMAYA YETKİLİ DE DEĞİLDİR

Dava dosyasından anlaşılacağı gibi hakkında üç iddianame düzenlenmiştir. Bunlardan birincisinde iddia edilen fiillerin Erzurum'da, ikincisinde iddia edilen fiillerin Erzurum ve Ankara'da geçtiği açıktır.

353 sayılı kanunun 27 ve 28. maddesindeki açıklık karşısında, yetki açısından savcılar arasında tanzim kılınmış

anlaşma ile ilgili müşterek kararların dosyada bulunması gerekirken, dosyada böyle bir evrakın bulunmaması usulsüzdür. Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin kazai yetkileri hangi nedenlerle ve ne gibi düzenlemelerle Ankara ve Erzurum'a kadar uzandığı açıkça ortaya konulmalı idi.

Üçüncü iddianamede gösterilen fiil ise İstanbul'da devam eden basın davası ile ilgilidir.

Bu dava 25.5.1971 tarih ve 971/176 hz. ve 971/197 esas sayılı iddianame ile İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılmıştır. Görevsizlik kararı verilerek Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne gönderilmesi usulsüzdür. İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi'nin görevden kaçtığı anlamını taşır.

Kaldı ki böyle bir görevsizlik kararı verilmiş olsa bile yetkili mahkeme Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi değil, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi olmalıdır.

Öte yandan duruşma zabıtlarının 13 ve 14. sayfaları tetkik edildiği zaman, İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan basın davası hakkında mahkeme heyetinin, davanın daha başında bilgi sahibi olduğu açıkça görülmektedir.

Mahkeme 5.6.1972 tarihinde 1972/6 esas sayılı dosya ile birleştirilen 1972/53 sayılı dava dosyasının tutanaklarının ikinci sayfasında "sanığın **ANT** dergisinde yayınlanan ve muhteviyatı itibarıyla TCK'nun 142/3. maddesini ihlal niteliğinde olduğu belirtilen maddi eyleminin belirtilen davaların açıldığı tarihten önce dava konusu yapıp yapılmadığı mahkemece alınan ara kararı gereğince sorulmuş ve keyfiyetin İstanbul Toplu Basın Mahkemesi'nde dava mevzuu yapılarak yargılamasının devam ettiği öğrenilmiş ve mezkûr mahkemece dava dosyası, sanığın diğer davaları ile birleştirilmek üzere gönderilmiş ve As. savcılık belirtilen dosyaya konu edilen olaydan ötürü iş bu davayı ikame etmiş bulunmakla..." diyerek İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan davadan çok daha sonraları haberdar olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Bu, gerçeğe aykırıdır.

Esasen 22.7.1972 tarih ve 1971/70 sayılı ilk iddianame-
de belirtildiği üzere her iki mahkemenin yani, gerek Diyar-
bakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkeme-
si'nin, gerek İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza
Mahkemesi'nin, birbirlerinde görülmekte olan davalar hak-
kında bilgi-leri vardır. Bu bakımdan basın davasının 1972/
6 esas sayılı davanın sonuna gelindiği zaman İstanbul'dan
Diyarbakır'a getirilmesi veya gönderilmesi sadece hukuki öl-
çüler içinde değil, aynı zamanda politik ölçüler içinde düşü-
nülmesi gereken bir olaydır.

Yetki konusunda da daha etraflı bir gerekçeyi ihtiva
eden bir dilekçe avukatım tarafından mahkemenize sunula-
caktır.

MAHKEME ALENİYET PRENSİBİNİ TEMELDEN ZEDELEMİŞTİR

Bilindiği gibi duruşmalarda en büyük teminat aleniliktir. Ceza Muhakemeleri Usulü Hukuku'nun duruşmada hakim kıldığı en esaslı prensibin biri, hatta en başta geleni aleniliktir. Bu bakımdan, bu prensip bütün anayasalarda yer almıştır. Aleniyet sayesinde halk, “adliye idaresi” hakkında kanaat elde eder. Aleniyet, hakimi, yaptığı iş dolayısıyla her türlü şüpheden korur. Aleniyet genel olarak, “muhakemenin yapılacağı yere girebilmek imkânı mevcut ise aleniyet sağlanmıştır.” (**Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku**, 2. bs., Ankara 1968, s. 240) şeklinde tarif edilir. Bu eksik bir tanım olarak görülmektedir. Zira aleniyet, duruşma süresince mahkemenin sanıkla ilgili olarak yaptığı bütün işlemlerin açık olarak, sanık huzurunda yapılması ve bu işlemlerin de tutanaklara derci ile mümkün olur.

Mahkemenin sanıktan gizli olarak yaptığı, tutanaklara dercedilmeyen, buna mukabil hükme tesir eden işlemler aleniyet prensibini kökünden zedeler. Kanun, duruşma aleni olur, (CMUK 378) derken, sadece duruşmalara dinleyici alınmasının engellenmemesini kastetmemiş, aynı zamanda, mahkeme heyetinin sanıktan gizli olarak hiçbir işlem yapmaması, yaptığı her işlemi tutanağa dercetmesi gerektiğini de öngörmüştür. Alenilik prensibini başka türlü anlamaya imkân yoktur. Nitekim 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanunu'nun “Tutanağa Yazılacak

Diğer Noktalar” başlığı altındaki 178. maddesi, “Tutanak, duruşmada geçen iddia ve beyanları ... **kısaca duruşmada geçen bütün vakaları** ... kapsar. Ve duruşmada yargılama usulünün esaslı kurallarına uyulduğunu da açıkça gösterir” demek suretiyle duruşmada geçen bütün olayların tutanaklarda gösterilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Halbuki davamızda mahkeme aleniyet prensibine hiç itibar etmemiştir.

Şöyle ki:

I. DURUŞMA SALONUNA SESLERİ BANDA ALMAK İÇİN TEYP KONMUŞ, FAKAT BU İŞLEM TUTANAKLARA DERCEDİLMEMİŞ, BUNUN DURUŞMA USULÜNÜ İHLAL ETMEDİĞİ VEYA DURUŞMA USULÜNDEN OLDUĞU BELİRTİLMEMİŞ, BÖYLECE OLAY DURUŞMA DIŞI GİZLİ BİR OLAY HALİNİ ALMIŞTIR

1. 9 Mart 1972 tarihli celsede, yani muhbir tanık Rektör Prof. Kemal Bıyıkoglu, Muhbir Prof. Orhan Türkdoğan, Muhbir Asistan İbrahim Erol Kozak, Tanık Prof. Mithat Torunoğlu, Tanık Prof. Şaban Karataş'ın huzurda dinlendiği celsede, duruşma salonuna sesleri banda almak için teyp konmuştur. Fakat, duruşmada, sesleri banda almak için teyp konduğu hususu tutanaklara dercedilmemiştir. Hatta sanığa ve vekillerine sözlü olarak bile bilgi verilmemiştir. Duruşma salonunda olup bitenlerden, sesleri banda almak için teyp konduğu tarafımızdan anlaşılmıştır.

Bu husus duruşmanın aleniyetini fevkalade zedelemektedir. Zira yukarıda işaret ettiğim gibi, **duruşmada geçen bütün vakalar zapta geçirilmek durumundadır.**

Duruşmanın banda alınması ise somut davamızda son derece önemli bir olaydır. Kesinlikle zapta geçirilmiş olmalıdır. Geçirilmemişse sanık bu işlemin arkasında elbette gizli maksatlar arayacaktır. “Sanık vekillerinin gelip yerine alındığı”, “Falan zabıt katibinin yerine falancanın alındığı” ... gibi usuli ve şekli işlemleri zapta geçiren heyete “duruşma salonuna teyp konması ile ilgili olayı” zapta geçirmemesi ola-

naksızdır. Duruşma sırasında fotoğraf çekildiğinin zapta geçirilip geçirilmemesi önemli olmayabilir, ama sesleri banda almak için duruşma salonuna teyp konulması son derece önemli bir olaydır. Hem de somut davamızın esası ile ilgili-
dir.

Öte yandan usul kanunumuzda bu konuda büyük bir boşluk vardır. Duruşmanın teybe alınıp alınmayacağına dair en ufak bir hüküm yoktur. Dolayısıyla böylesine bir ortamda duruşma salonuna teyp konulması, seslerin banda alınması hususu hukuki ve inanılır bir gerekçe ile sanığa ve vekillerine açık olarak izah edilmeli, usul kanununun buna cevaz verdiği açık olarak belirtilmeli, olaya gizlilik verilmemelidir. Bunun tamamen aksi olduğu için sanık burada, art niyet aramakta çok haklıdır.

2. Durum bu kadarla da bitmemiştir.

Yukanda sözünü ettiğim 9 Mart 1972 tarihli duruşmada muhbir tanıkların ve tanıkların bazı beyanları tutanaklara yanlış ve eksik geçti. Bunun üzerine 10 Mart 1972 tarihli duruşmada tutanaklara ilgili bir dilekçeyi mahkemeye verdim. (Tutanak, s. 64)

10 Mart 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçede şu hususları belirtmiştim:

"Tutanaklar hakkında"

1. Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** ifadesinde, idari tahkikat evrakının '**Prof. Karataş** tarafından **Fuat Paşa**'ya verildiği'ni belirttiği halde, bu husus zapta başka türlü geçti. (Zabıt, s. 45) Yukarıdaki şekilde düzeltilmesini,

2. Yine muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**, 'sanığın anket şeklinde icra edilen ve fakat anketsiz olarak bilim kuruluna gelen araştırma projesi tetkikle reddedilmiştir' demesi üzerine, 'bu ifadenin yalan olduğunu' belirttim. Bunun üzerine mahkemeniz 'bidayette reddedildiğini' zapta, 'bidayette reddedildiği' şeklinde geçtiğini bildirdi. Muhbir tanık da "bidayette reddedildi" şeklinde ifadesini düzeltti. Fakat bu düzeltme mahkeminin "geçti" demesine rağmen geçmemiş. (Zabıt, s. 44) Bunun yukarıdaki şekilde zapta geçirilmesini,

3. Tanık **Mithat Torunoğlu**, Tahkikat Komisyonu'nda ifa-

demin, neden, diğerkleri gibi sözlü olarak alınmadığını sorduğumda 'savcığın bu konudaki beyanına başvurulmak üzere yazı yazılmıştır. İcabet etmediğini sanıyorum, savunması yazılı alınmıştır' (Zabıt, s. 53) dedi. Bana bu konuda hiçbir şekilde yazı yazılmadığı, davetiyeenin gönderilmediği, şeklindeki beyanım üzerine: 'fakültesi dekanlığına yazıldığını sanıyorum' şeklinde ifadesini değıştirdi.

Bunun bu şekilde zapta geçilmesini,

4. Muhbir tanık Kemal Bıyıkoglu, konuşmasında, 'İsmail Beşikçi'nin halim-selim bir kişi olarak görüldüğüne bakmayın, her türlü anarşik olayı o yaratmıştır' demiştir. Bu, zabıtlara geçmemiştir.

Bu sözün de zabıtlara dercedilmesini..." (Sözü geçen dilekçe, s. 2-3)

3. Tutanaklarla ilgili bu talebim, 24 Nisan 1972 tarihli duruşmada reddedilmiştir. (Tutanak, s. 75/5) Mahkeme şu kararı almıştır:

"Sanıklar hakkındaki duruşmalar aleni ve vicahi olarak yapıldığından muhbir, tanık, sanık ve As. Savcı ile sanık vekillerinin dava ile ilgili görülen bilcümle beyan ve istemleri duruşma tutanağına usule uygun şekilde derc edildiğinden sanığın duruşma tutanaklarına bazı hususların değışik ve noksan geçmesi ile ilgili ve kendine göre bunların düzenlenmesine ilişkin, istemlerinin reddine."

Bu kararın hukuki niteliğı olmadığı gibi tatmin edici bir yönü de yoktur. Çünkü:

a) Mahkeme aleni ise duruşma salonuna sesleri banda almak için teyp konduğu neden gizlenmiştir?

b) Yapılan iş çok normal bir iş ise neden tutanaklara dercedilmemiş, gerekçesi açıklanmamış, gizlilik tercih edilmiştir.

c) Bilcümle beyanların zapta geçtiğı, şeklindeki görüş mahkemenin indi görüşüdür. Biz geçmediğini iddia ediyoruz. Ve kaynak olarak da duruşma salonuna sesleri banda almak için konan teypi gösteriyorum. Sözü geçen celsede herkesin konuşması banda alındığına göre, kılmin ne konuş-

tuğu orada bellidir, dolayısıyla teyp bandı huzurda dinlenir, kimin ne konuştuğu açıkça ortaya çıkar, diyorum.

d) O halde benim talebim, "Kendine göre tutanakların yeniden düzenlenmesi" şeklinde ele alınamaz. Talebimin objektif bir temeli vardır. Mahkemenin teybi sanık huzurunda yeniden dinlemeden bu kararı alması usulsüzdür. Sadece kendi indi, sanığa karşı önceden zaten şartlanmış olan görüşlerini aksettirir.

e) Öte yandan ben, tutanaklarla ilgili talebimi 10 Mart 1972 günkü celsede yani bir gün sonra yaptım. Ondan sonra, 28 Mart 1972, 18 Nisan 1972 tarihlerinde olmak üzere iki duruşma daha yapıldı. Mahkeme bu celselerde, bu konuda karar vermedi. 24 Nisan 1972'de yani talebimden 1.5 ay kadar sonra karar vermiştir. Halbuki bu kararı normal olarak muhbir tanıkların ve tanıkların huzurunda, teybi tekrar tekrar dinledikten sonra alması gerekirdi.

4. Usulsüzlüklerin düzeltilmesi için 16.5.1970 tarihli duruşmada, 15.5.1972 tarihli bir dilekçeyi yine mahkemeye verdim. Sözü geçen dilekçede şunları belirttim:

"10 Mart 1972 tarihli duruşmada, bir dilekçe ile 9 Mart 1972 tarihli duruşmada dinlenen bazı muhbir tanıkların beyanlarının zapta eksik veya başka türlü geçirilmiş olduğunu belirtmiş, düzeltilmesini talep etmişim.

Bu talebin 24 Nisan 1972 tarihli duruşmada 'sanıklar hakkındaki duruşmalar aleni ve vicahi olarak yapıldığından, muhbir tanık, sanık ve As. Savcı ile sanık vekillerinin dava ile ilgili görülen bilcümle beyan ve istekleri duruşma tutanağına usule uygun şekilde dercedildiğinden sanığın duruşma tutanaklarına bazı hususların değişik ve noksan geçmesi ile ilgili ve kendisine göre bunların düzeltilmesine ilişkin istemler...' olduğu belirtilerek mahkemece reddedilmiştir. (Tutanak, s. 75)

Bu red usule aykırıdır, Zira:

Bu istemimizin temel dayanağı duruşmalarda kullanılan teyptir. Ve 9 Mart 1972 tarihli duruşmada teyp kullanıldığı şüphesizdir. Durum böyle iken, zabıtlarla ilgili talebim, teypin tekrar tekrar dinlenilmesi sonucu karara bağlanması gerekirdi.

Duruşmada teyp kullanılmasının nedeni, duruşmalarda taraflarca, tanıklarca ve mahkemece beyan edilen sözlerin daha sıhhatli bir şekilde zapta dercedilmesini sağlamak ve zabıtların üzerindeki itirazları daha somut bir şekilde karara bağlamak, yani duruşma tutanaklarının kontrolü olduğuna göre, benim duruşma tutanakları ile ilgili taleplerimin, teypin mahkeme huzurunda dinlenilmeden karara bağlanmış olması usule aykırıdır. Ve bende ister istemez teypin başka bir amaç için kullanıldığı izlenimini uyandırmaktadır.

Öte yandan mahkemenin tutumu CMUK'nun 226 ve A.Y.U.K'nun 178. maddelerine de kesinlikle aykırıdır. Zira adı geçen maddelerde, (duruşmalarda geçen her olayın, beyan edilen her sözün zapta geçirilmesi) hükmedilmektedir.

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda belirttiğim nedenlerle, mahkemenizin, '... sanığın duruşma tutanaklarına bazı hususların değişik ve noksan geçmesiyle ilgili ve kendine göre bunların düzenlenmesi' şeklindeki beyanını gerçeğe aykırı sayıyor ve 10 Mart 1972 tarihli dilekçede, tutanaklarla ilgili istemlerimde direniyorum. İstemimin somut dayanağı duruşmalarda kullanılan teyptir. Kimin ne konuştuğu teypte açık-seçik bellidir.

Bu talebim için teypin dinlenilmesinden sonra yeniden karar verilmesini."

Bu talebim aynı duruşmada reddedildi. (Tutanak, s. 88, Bent 4) Mahkeme şöyle bir karar aldı:

"Duruşmalar sırasında mahkeme salonuna konulan teyp ile önemli telakki edilen bazı beyanlar zaptedilmekte ise de, bu işlem, tutanaklarda esasa müessir nitelikte yapılması muhtemel yanlışların tutuklu olmayan sanıklar ve tutuklu sanıkların vekillerinin de iştiraki ile duruşma haricinde çalıştırılarak düzeltilmesi maksadı ile yapılmakta ve bu işin ifasından sonra mezkur bantlar heyetçe aynı anda sildirilmektedir.

O itibarla sanığın daha önceki celselere ait duruşma tutanaklarında bazı yanlışlar bulunduğu ve dolayısıyla bunların düzeltilmesi gerektiği hususuna ilişkin istemi, hem mezkür kontrolün halen mümkün olmaması ve hem de bu işin heyetçe yapılmış bulunması nedeni ile kabule değer görülmemekle, vaki istemin reddine..."

Bu karar da hukuki bir niteliğe sahip olmayıp, sadece heyetin soyut, indi ve önceden şartlandırılmış görüşlerini aksettirmektedir. Zira:

a) Mahkeme “duruşmalar sırasında mahkeme salonuna konulan teyp ile önemli telakkî edilen bazı beyanlar zaptedilmekte ise de, bu işlem, tutanaklarda, esasa müessir nitelikte yapılması muhtemel yanlışlıkların tutuklu olmayan sanıklar ve tutuklu sanıkların vekillerinin de iştiraki ile duruşma haricinde çalıştırılarak düzeltilmesi maksadı ile yapılmakta ve bu işin ifasından sonra mezkur bantlar heyetçe aynı anda silinilmektedir” demektedir. Benim dava sadece bana münhasır bir daya olduğuna, davada benden başka şahıs olmadığına göre, mahkemenin, **tutuklu olmayan sanıklardan** söz etmesi anlaşılır şey değildir. Çünkü benim dosyamın tutuklu olsun veya olmasın, hiç kimseyi ilgilendirmeyeceği şüphesizdir.

b) Öte yandan bantların duruşma haricinde silinmesi usule aykırıdır. Zira alenilik prensibi duruşma ile ilgili bütün muamelelerin sanığın huzurunda yapılmasını gerektirir.

c) Görüldüğü gibi mahkeme, “tutuklu olmayan sanıkların ve tutuklu sanıkların vekillerinin de iştiraki ile duruşma haricinde çalıştırılarak düzeltilmesi” demektedir.

Ben sözü geçen duruşmada, duruşmayı izleyen avukatlarımla ayrı ayrı konuştum. **Avukat Şerafettin Kaya, Avukat Veysi Zeydanlıoğlu, Avukat Yücel Önen, Avukat Fikri Yıldızhan**, böyle bir işlemde kendilerinin haberdar edilmediğini ve böyle bir işleme katılmadıklarını bildirdiler.

d) Mahkeme, “O itibarla sanığın daha önceki celselere ait duruşma tutanaklarında bazı yanlışlar bulunduğu ve dolayısıyla bunların düzeltilmesi gerektiği hususuna ilişkin istemi, hem mezkûr kontrolün halen mümkün olmaması, ve hem de bu işin heyetçe yapılmış bulunması nedeni ile kabul değer görülmemekle reddine...” diyerek, yukarıdaki beyanı ile çelişmeye düşmektedir. Çünkü yukarıda tutuklu olmayan sanıklar ve tutuklu sanıkların vekillerinin de iştiraki ile teyp çalıştırılarak düzeltme yapıldığı belirtildiği halde, burada, “mahkeme bu kontrolü zaten yapmıştır” demektedir.

e) Bütün bu açıklamalar göstermektedir ki, mahkeme aleniyet prensibini kökünden zedelemiş ve birtakım gizli ilişkiler içine girdiğini açıkça ortaya koymuştur.

Bütün bunlardan sonra artık, ben, duruşmalarda neden teyp kullanılarak seslerin ve konuşmaların banda alındığını, 15 Mayıs 1972 tarihli dilekçemde olduğu gibi "duruşmada teyp kullanılmasının nedeni, duruşmalarda, taraflarca ve mahkemece beyan edilen sözlerin daha sıhhatli bir şekilde zapta dercedilmesini sağlamak, zabıtlar üzerindeki itirazları daha somut bir şekilde karara bağlamak, yani duruşma tutanaklarının kontrolü olduğu göre" şeklinde bir açıklama yapmıyor, mahkeme üyelerinin mahkeme görünümü altında, **Milli İstihbarat Teşkilatı'na bilgi toplayan bir kurul** haline geldiği, sonucuna varıyorum. Aksi halde:

aa) Duruşma salonuna teyp konulduğu, gerekçesi ile birlikte tutanaklara açık-seçik olarak dercedilirdi. (Usul hukukumuzda büyük bir boşluk olmasına rağmen duruşma salonuna teyp konulabileceğini bir müddet için kabul etsek, hukuki nedenler arasak ve bulsak bile, bu işlemin tutanaklara dercedilmemesi, son derece usulsüz bir tutumdur. Ve duruşma harici birtakım gizli işlere matuftur.)

bb) Mahkemenin bu işlemi, gerçekten, sırf duruşmaya inhisar etse idi, benim, duruşma tutanakları ile ilgili olarak ileri sürdüğüm itirazlar teypin mahkeme huzurunda çalıştırılması ile incelenir, karara bağlanırdı. Örneğin istemimin, "sanığın duruşma tutanaklarının kendine göre yeniden düzenlenmesi" şeklinde bir istem olduğu sonucuna ancak böyle bir işlemden sonra varılabilirdi.

Halbuki böyle olmamıştır. Mahkeme heyeti sadece, indi, ve hukuki olmayan görüşlerini aksettirmiştir. Bu görüşler hiçbir pozitif delile dayanmadığı gibi usul prensipleri ile de ilgili değildir.

cc) Mahkeme gizli ilişkiler içinde olmasaydı, benim talebimi hemen ertesi gün, muhbir tanıkların da mahkeme huzurunda olduğu sırada, teypi çalıştırarak karara bağlardı. (Zira benim 9 Mart 1972 tarihli duruşma tutanakları ile ilgili dilekçem 10 Mart 1972 tarihlidir) Halbuki mahkeme bu talebi 1.5 ay kadar sonra, aradan uzun bir zaman geçtikten sonra incelemiştir.

dd) Mahkemenin “bu iş zaten biz yaptık” şeklinde çelişmeye dayanan (çelişmeyi yukarıda belirtmişim) beyanı katiiyen inandırıcı değildir. Esasen sanığın, hukuki olmayan, tamamen indî görüşlere inanması zorunluluğu da yoktur.

ee) Öte yandan, mahkemenin duruşma solonuna teyp koyduğunda, bunu kendi başına, sanık ve vekillerinden habersiz bir şekilde silme yetkisine de sahip olmamalıdır. Nasıl duruşma tutanaklarını iptal edemiyorsa, bantları da iptal edememelidir. Ediyorsa gizli ilişkiler içindedir, demektir.

Bütün bunlar hiçbir itiraza ve şüpheyeye yer vermeden, göstermektedir ki, mahkeme, aleniyet prensibini kökünden zedelemiş, yürütme organının direktiflerine göre iş yapmış, hukuk kitaplarında ve anayasalarda yer alan “kutsal bağımsızlığını” politik endişelerle onulmaz şekilde yaralamıştır.

II. MAHKEME, HAKKIMDA, BİRTAKIM MERCİLERLE DURUŞMA DIŞI OLARAK BİRTAKIM YAZIŞMALAR YAPMIŞ, FAKAT BUNLAR ZAMAN ZAMAN, (HAKİMLERİN DOSYAYA HAKİM OLMAMALARI NEDENİ ile) KIRINTI HALİNDE DOSYAYA DA AKSETMİŞTİR. BU HUSUS DOSYA MÜNDERECATINDAN ve TUTANAKLARDAN ANLAŞILMAKTADIR

1. 18 Nisan 1972 tarihli duruşma tutanaklarında (Tutanak, s. 69) “MİT Diyarbakır Bölge Başkanlığı'nın geçen celse okunmasına karar verilen 1.3.1972 gün ve 2435 sayılı **cevabi yazı ve ekindeki...**” şeklinde bir kısım vardır.

Bu, **cevabi yazı ve ekindeki**, ibaresi üzerinde son derece dikkatli ve önemli bir şekilde durmak gerekir. Bilindiği gibi, herhangi bir mahkeme, duruşma ile ilgili olarak, çeşitli mercilere yazacağı yazıları duruşmalarla ilgili celseler sonunda karar altına alır. Ve bunu sanığa ve vekillerine de duyurur. Zaten tutanaklara da derecedilir. Duruşma dışı yazışmaların duruşmaların aleniyetini bozacağı şüphesizdir.

Bu cümleden olarak, mahkemenin, (28 Mart 1972 tarihli ve 10 Mart ve 9 Mart 1972 tarihli duruşmalar bir tarafa, bu duruşmalarla ilgili olarak aşağıda tahlil yapılacaktır.) 24

Şubat 1972, 3 Şubat 1972, 25 Şubat 1972, 28 Aralık 1971... ve daha önceki duruşmalarda, MİT Diyarbakır Bölge Başkanlığı'na herhangi bir yazı yazılıp bilgi istendiğine dair en ufak bir belirti ve karar yoktur.

O halde mahkeme bu işleri duruşma dışı ve gizli olarak yürütmek istemiştir. Bu gizli yazışma ile hakkımda MİT Diyarbakır Bölge Başkanlığı'ndan ne gibi bir istemde bulunulduğunu bilmediğimden bu konuyu burada kesiyorum.

2. 23.5.1972 tarihli duruşmada "Geçen celsede verilen bazı karar icaplarının ıkmaline rağmen lüzumlu cevapların gelmediği anlaşıldı" (Tutanak, s. 90) denildikten sonra, "... evvelce verilen kararlar icabı yazılıp henüz cevaplanmayan müzekkere cevaplarının beklenmesine..." (Tutanak, s. 91, Bent 2) denilmektedir.

Burada henüz cevaplanmayan müzekkere cevaplarının ne olduğu dikkat çekicidir. Bununla ilgili olarak duruşma tutanaklarını izleyelim.

24 Nisan 1972 tarihli duruşmanın öğleden evvelki safhalarında, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 numaralı istemler reddedilmiş, 3 numaralı istemin hükümle birlikte 15 numaralı istemin de bilahare teammülüne karar verilmiştir. Dolayısıyla herhangi bir yere, herhangi bir yazı yazılmasına karar verilmemiştir. (Tutanak, s. 75-76)

Aynı günkü duruşmanın öğleden sonraki bölümünde ise 1, 3, 5, 6, 7 numaralı bentlerde bazı hususların bazı mercilerden sorulmasına karar verilmiştir. 2, 4, 9 numaralı bentlerde ise mahkemenin bilgisi dahilinde olan bazı belgelerin okunmasına karar verilmiştir. (Tutanak, s. 77-78)

3. 2 Mayıs 1972 tarihli duruşmada sözü geçen yazılara henüz cevap gelmediği belirtilmiş, (Tutanak, s. 81) sadece 2 numaralı bentte yazılan husus yerine getirilmiştir.

4. 15 (yani 16 Mayıs 1972 tarihli duruşmada 5, 6, 7 nolu bentlere cevap geldiği görülmüş ve yazılar okunmuştur. (Tutanak, s. 83) 1, 3, 4 nolu bentlerde belirtilen istemlere ise cevap gelmediği görülmüş (Zabıt, s. 87) ve yine aynı celsede 1, 3, 4 nolu istemlerle ilgili yazı cevaplarının beklenmesine karar verilmiştir. (Tutanak, s. 87)

5. 23.5.1972 tarihli duruşmada ise 1 ve 3 nolu bentlerde belirtilen istemlere de cevap geldiği ve okunduğu (Tutanak, s. 89) ve 4 nolu bentte belirtilen istemin de yerine getirildiği görülmektedir.

Böylece beklenecek yazı kalmamıştır.

Bütün bu açıklamalar karşısında mahkemenin, 23.5.1972 tarihli duruşmada "evvelce verilen kararlar gereği yazılıp henüz cevaplanmayan müzekkere cevaplarının beklenmesine" (Tutanak, s. 91, Bent 2) şeklinde karar alması ister istemez sanığı şüpheye düşürmektedir.

Mahkeme sanıktan gizli olarak, hangi mercilere yazı yazmıştır da beklenmesine karar veriyor.

Ben bunun maddi hata olduğu, mahkemenin yanılığa düşerek, dosyaya hakim olamamak (kaldı ki heyet dosyaya hakim olmak, ne gibi yazılar yazılıp ne gibi cevaplar alındığını bilmek, izlemek zorundadır) dolayısıyla yaptığı bir hata olduğu kanısında değilim. Mahkemenin gerçekten, duruşma dışı, sanıktan gizli yazışmalar yaptığı, fakat şuur altındaki bilgisini zaman zaman tutanaklara da aksettirmeye engel olmadığı kanısındayım.

Nitekim bu şekildeki kararlar, 2 Haziran 1972 tarihli duruşmadaki tutanaklarda da vardır. "Daha önceki oturumlarda yazılan yazılı cevapların beklenmesine." (Tutanak, s. 92, Bent 2)

Hangi oturumda hangi makama ne gibi bir yazı yazılmıştır ve beklenmektedir?

Bu durum 9.6.1972 tarihli duruşmada da sürmektedir. "Evvelki celselerde alınıp muhtelif mercilere yazılan müzekkere cevaplarının beklenmesine." (Tutanak, s. 102, Bent 2) Hangi oturumda, hangi mercilere, ne gibi bir yazı yazılmıştır. Sanıktan gizlenen, ana tutanağa aksetmesine de engel olunamayan husus nedir?

Yukanda belirttiğim gibi bu maddi bir hata değildir. (Bu konu bile hakimlerin dosyaya hakim olamadıkları, önceden şartlanmış olan görüşleri ile ezbere ve lakaydi ile hareket ettikleri için üzerinde ayrıca durulmaya değer.) Doğrudan doğruya mahkemenin, sanık hakkında yaptığı gizli yazışmaların şuur altındaki bilgisinin tutanaklara aksetmiş şeklidir.

Nitekim 13 Haziran 1972 tarihli duruşmada düğüm çözümlenmekte, ne gelen, ne de okunan yazı olmadığı, sözü geçen duruşmadaki tutanaklardan anlaşılmaktadır. (Tutanak, s. 103-105)

Buna rağmen mahkeme, bir ara karar ile, sözü geçen daha önceki kararlarını (eğer maddi hata ise hakimlerin dosyaya hakim olamamışlarından meydana gelen bir hata ise) bile düzeltmeye yanaşmamaktadır.

Daha sonraki celselerde de bu gerçek ortaya çıkmakta ve pekişmektedir.

Bütün bunlar, yani sözü edilen gizlilik ve lakaydlık mahkemenin aleniyetini, elbette, temelden zedelemektedir. Ceza usulü ve hukuk prensiplerine kesinkes aykırılık teşkil etmektedir.

Sanık, hakkında, çeşitli mercilere yazılan her türlü yazıdan haberdar olmalı, her türlü delile karşı diyeceklerini bildirmeli, mahkeme, sanıktan gizli, dosya dışı delillerle mahkûmiyete gitmemelidir. Aksi halde kitlelerde adalete duyulan güven sarsılır. Mahkeme bu güveni temelinden sarsmıştır.

III. MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MAHKEMEYE DİREKTİF VERMİŞTİR. BU HUSUS DOSYA MÜNDERACATINDAN ve TUTANAKLARDAN AÇIKÇA ANLAŞILMAKTADIR

Bilindiği gibi 1961 Anayasası, mahkemelerin bağımsızlığı ile ilgili 132. maddesinde:

"Hakimler, görevlerinde bağımsızdır, anayasa, kanuna, hukuka ve vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında yasama meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunamaz..."

hükûnünü getirmiştir.

Somut davamızda ise mahkemenin bu hükmüne hiç riayet etmediği, kendisine Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından direktifler verildiği açık seçik ortada durmaktadır. Tutanakları izleyelim.

1. 10 Mart 1972 tarihli duruşmada, "... MİT Müsteşarlığı'ndan sanıkla ilgili olarak gelmiş evrak ve belgelerin gelecek celsede okumasına..." (Tutanak, s. 66, Bent 5) denmektedir.

Demek ki Milli İstihbarat Teşkilatı istediği anda, mahkemeye direktifler ve bilgiler vermekte, mahkeme de bunları kabullenmekte delil diye okumaktadır.

2. 28 Mart 1972 tarihli duruşmada yine aynı karar devam etmektedir. "MİT Müsteşarlığı'ndan sanıkla ilgili olarak gelmiş bulunan evrak ve belgelerin gelecek celsede okunmasını." (Tutanak, s. 67, Bent 4)

3. Bu yazı 18 Nisan 1973 tarihli duruşmada okunmuştur. (Tutanak, s. 69)

4. 2 Mayıs 1972 tarihli duruşmada, "MİT Bölge Başkanlığı'nın 26.2.1972 tarihli yazılarına Ek **Rıza Müftüoğlu** ve **Namık Kemal Kaya** isim ve imzalarını muhtevi metinler okundu, mahiyeti anlaşıldı. (Tutanak, s. 79) denilerek yine Milli İstihbarat Teşkilatı'nın mahkemeye telkinlerde bulunduğu, direktifler verdiği, mahkemenin bu yazıları delil diye okuduğu ve MİT'nin etki alanı içine girdiği açık-seçik ortaya çıkmaktadır:

5. Yukarıda sözü geçen 26.2.1972 tarihli yazı üzerinde de duralım:

Nedir bu 26.2.1972 tarihli yazı? Sanki mahkeme bundan önce bu tarihli bir yazı okumuş, şimdi de onun ekini okuyor. Halbuki 26.2.1972 tarihli yazı duruşmanın hiçbir celsesinde okunmamıştır. Gerçi bundan önce de MİT Bölge Başkanlığı'nın bir yazısı okunmuştur. Fakat bu, 1.3.1972 tarihli ve 2435 sayılı idi. (Tutanak, s. 69)

Bu neyi gösterir?

Bu, mahkemenin sanık hakkında, defaatle, Milli İstihbarat Teşkilatı ile gizli yazışmalar içinde bulunduğunu gösterir.

6. Mahkeme yine 2 Mayıs 1972 tarihli duruşmada, "MİT Bölge Başkanlığı'nın düzenlediği 29.6.1971 tarihli yazı ekindeki rapor okundu, mahiyeti anlaşıldı" demektedir (Tutanak, s. 80) Demek ki mahkeme tam anlamıyla Milli İstihbarat Teşkilatı'nın direktif ve telkinleri ile hareket etmektedir. (Bu konuya ileride yine dokunulacaktır.)

7. Mahkeme 2 Haziran 1972 tarihli duruşmada "MİT Müsteşarlığı'nın 6.9.1972 günlü yazısı, ekindeki..." (Tutanak, s. 93) diyerek, yukarıdaki görüşlerimizi bir kere daha doğrulamaktadır.

Bütün bunlar mahkemenin aleniyetini ortadan kaldırdığı gibi, hukuk sistemine ve ceza yargılama prensiplerine de kesinkes aykırıdır. Çünkü, artık, somut davamızda, anayasalarda ve hukuk kitaplarında yer alan "bağımsız mahkemeler", "bağımsız hakimler"... yok, doğrudan doğruya mahkeme görünümü altında Milli İstihbarat Teşkilatı için, bilgi toplayan bir komisyon var.

Burada iki şık var: Ya mahkeme tamamen yürütme organının emri altına girerek Milli İstihbarat Teşkilatı'nın telkin ve direktiflerine göre yargılama yapmaktadır. (Bu koşullar altında, üç kişinin oturup "biz bağımsız bir mahkemeyiz, Kimseden emir almayız" demesine kimse inanmaz.) Veya gerçekten bağımsızdır. O zaman da, yarı gizli teyp çalıştırmak, duruşma salonunda konuşmaları banda almak için teyp konulduğunu tutanaklara dercetmemek, Milli İstihbarat Teşkilatı ile sanıktan gizli ve duruşma dışı yazışmalar yapmak, Milli İstihbarat Teşkilatı'ndan direktifler almak, aynı teşkilatın telkinlerine maruz kalmak gibi, eylemleriyle görevini kesinkes kötüye kullanmış bir hakimler ve mahkeme heyeti karşısındayız.

Ben bu hususların araştırılmasını vs. talep etmiyorum. Her şey hiçbir araştırmayı gerektirmeyecek kadar açık ve seçiktir.

USULE AİT ÖTEKİ BOZMA NEDENLERİ

I. Mahkeme, 353 Sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu Ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 120. Ve CMUK'nun 210. Maddesinde Gösterilen Süreye Riayet Etmemiştir

Bilindiği gibi iddianamenin tebliği ile duruşma günü arasında en az bir hafta geçmek icap eder.

Bir haftalık sürenin ise nasıl hesaplanacağı CMUK'nun 40. maddesinde gösterilmiştir.

Bizim somut davamızda ise iddianame 23.7.1971 tarihinde tebliği edilmiş, 30.7.1971 tarihinde duruşma günü verilmiştir. (Tutanak, s. 1) Bu, kanuna muhalefet etme hali teşkil etmektedir. CMUK'nun 40. maddesine göre en az 31.7.1971 tarihinde duruşmaya çıkarılması gerekirdi.

Öte yandan, CMUK 221. maddesinde, "... 210. maddede muayyen olan müddete riayet olunmamış ise reis, duruşmanın talikini istemeye hakkı olduğunu maznuna bildirir."

Duruşma tutanaklarından görüleceği gibi bana, böyle bir hatırlatma da yapılmamıştır..

Hükmün bu yönden bozulması gerekir.

2. Mahkeme, 353 Sayılı Kanunun 159., CMUK'nun 250. Maddelerine Riayet Etmemiştir

353 sayılı kanunun 159. maddesi şöyledir: "Tanığın ve bilirkişinin veya suç ortağının dinlenmesinden veya herhangi bir yazılı delilin okunmasından sonra bunlara karşı sanığın bir diyeceği olup olmadığı sorulur." CMUK'nun 250. maddesi de aşağı böyledir.

Davamızda bu hükmə riayet edilmemiştir. Şöyle ki:

Mahkeme, tutanaklara, "Maznunun sorgusuna karşı As. Savcı'dan ne diyeceği soruldu. Sorulmadan önce dosyada mevcut, As. Savcılık marifetiyle alınmış olan ifadesi okundu, anlaşıldı" (Tutanak, s. 11) dedikten sonra bu ifade hakkında benden bir şey sormamıştır. Bu, usule aykırıdır. Zira: "İlk celsede okunan evrak üzerine 250. ve mahkeme zabıtname-sinin tanziminde 265. maddeleri ahkâmına ve heyet arasın-da tebeddül halinde taktirî muhakeme lüzumuna riayet edilmemesi hükmün bozulmasına muciptir. (T.T. Mahkeme-si Birinci Ceza Dairesi'nin 9.5.1931 günlü kararı) Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

3. İddianamedeki Fiiller ile İlgili Sorgu Yapılmamıştır

İlk tahkikattaki sorgum sırasında 22.7.1971 tarihli ve 1971/230-104-70 sayılı iddianamede yazılı fiiller benden sorulmamış, sadece "**Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**" konulu makale üzerinde uzun uzun sorgu yapılmıştır. Halbuki normal olarak iddianamede yazılı olan fiillerin sorgusu yapılmalı idi.

İddianamedeki fiillere ve sözü geçen sorguya bakıldığı zaman birbirlerinden ne kadar farklı olduğu ilk nazarda görülecektir.

Bütün bu açıklamalar 22.7.1971 tarihli iddianame ile ilgili fiillerin sorgusunun yapılmadığını, sorgu işlemi yapılmadan mahkemeye sevk edildiğini açıkça gösterir.

Bu konu mahkemeye verdiğim savunma metninde de ileri sürülmüştür. (Savunma, s. 31, 6. paragraf)

Mahkeme gerekçeli kararında "... ancak 22.7.1971 tarih

ve 1971/70 sayılı iddianamenin hazırlanmasında sadece Milli İstihbarat Teşkilatı'ndan gönderilen rapor ve belgelerle Atatürk Üniversitesi'nden gönderilen yazılı belgelere istinad edilmiş, olayla ilgili bilgileri bulunduğu idari tahkikat raporlarından anlaşılan tanıkların bilgisine başvurulmamıştır", (Gerekçeli Karar, s. 12) demektedir. Bu husus, davanın özünü ilgilendiren son derece önemli bir gerçeği ört-bas etmeye çalışan bir beyandır. Çünkü;

Ben, şu olayı defalarca belirttim. Mahkeme "görülen dava ile ilgisi yok" gerekçesi ile anlattıklarımı hiç dikkate almadı. Olay şudur:

İdari Tahkikat Komisyonu evrakı 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesindeki gerekli usul tamamlanacağı yerde, son derece keyfi bir şekilde ve hiç gerekmediği halde Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilmiştir. Bunu, üniversitenin bizzat kendi beyanlarından anlıyoruz.

Üniversitenin 18.7.1971 gün ve 1007 sayılı ve **Profesör Ahmet KURT** imzasını taşıyan yazısında, İdari Tahkikat Komisyonu evrakının 1968 yaz aylarında bizzat MİT Müsteşarlığı'na gönderildiği kayıtlıdır. Bu yazı, 24.8.1971 tarihli duruşmada okunmuştur. (Tutanak, s. 14)

Öte yandan, üniversiteye ait ve **Profesör Kemal BIYIKOĞLU** ve **Prof. Şaban KARATAŞ** imzalarını muhtevi ve 16.11.1971 tarihli duruşmada okunan yazılarda "**Beşikçi** hakkındaki soruşturma evrakının Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderildiği açıkça kayıtlıdır." (Tutanak, s. 21)

Mahkeme, duruşmalar sırasında gerek Atatürk Üniversitesi, gerekse Milli İstihbarat Teşkilatı ile yaptığı çeşitli yazışmalar sonunda altı ay kadar bir gecikme ile evrakın Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'ndan getirtilmesini sağlamıştır. 25.1.1972 tarihli duruşmada Milli İstihbarat Teşkilatı'nın belgeleri gönderdiğine dair yazısı okunmuştur. (Tutanak, s. 35)

Buradan çıkan sonuç şudur: Atatürk Üniversitesi'ndeki muhbirler çeşitli sıkıyönetim komutanlıklarına ve bu arada Diyarbakır Sırt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na ihbarlarını yaptıkları sırada ellerinde davanın temel belgesi olan İdari

Tahkikat Komisyonu evrakı yoktu. Belge, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'ndadır. Dolayısı ile mahkemenin gerekçeli kararının yukarıda sözü edilen 12. sayfasındaki "Milli İstihbarat Teşkilatı'ndan gönderilen rapor ve belgelerle", "Atatürk Üniversitesi'nden gönderilen yazılı belgelere istinad edilmiş" beyanlar da sözü edilen davanın temel belgesi değildir. Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'ndan gönderilen rapor ve o rapora bağlı belgeler, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın 29.6.1971 tarihli raporu ve ekleridir. (Bu rapor, 2 Mayıs 1972 tarihli duruşmada okunmaya başlanmıştır. Tutanak, s. 80) Atatürk Üniversitesi'nden gönderilen belgeler ise muhbirlerin yaptıkları ihbarlar ve tahkikat komisyonu ile ilgili yazışmaların bazı suretleri olsa gerektir.

O halde, temel evrak, yani, iki öğrenciye ait derslerde tutulan notları havi defterler ve dört öğrenciye ait beş imtihan kağıdı henüz MİT'te olup, askeri savcılığın elinde değilken ve belgeler altı-yedi ay kadar sonra mahkemenin eline ulaşmışken, hangi belgelere dayanılarak dava açılmıştır.

Görülüyor ki, hem eksik soruşturma sonucu dava açılmış, hem de sorgu sırasında (savcılıktaki sorgu) iddianamede sözü edilen fiillerin sorgusu yapılmamıştır. İddianamede sözü edilmeyen, başka bir fiilin sorgusu yapılmış, dolayısı ile iddianame ile ilgili fiillerin sorgusu yapılmadan dosya mahkemeye intikal etmiştir.

Eğer, o zaman sorgu yapılsaydı, idari tahkikat evrakından da söz eder, bu evrakın daha erken bir şekilde savcılığa veya mahkemeye celbini talep edebilirdim. Bu, son derece önemli bir soruşturma eksikliği olduğu gibi, aynı zamanda önemli bir usuli hatadır.

4. 353 Sayılı Kanunun 127 ve CMUK'nun 217. Maddelerine Riayet Edilmemiştir

353 sayılı kanun "Tanık ve Bilirkişinin Dinleneceği Günün Bildirilmesi..." başlığı altındaki 127. maddesinde "işin gecikmesine sebep olmayacaksa tanık ve bilirkişinin dinlenmesi için tayin edilen gün askeri savcıya sanığa ve müdafine bildirilir" demektedir.

Mahkeme 30.7.1971 günlü duruşmada, bazı tanıkların

ifadelerinin istinabe yolu ile alınmasına karar vermiş, fakat yukarıdaki madde hükmüne riayet etmemiştir. (Tutanak, s. 12, Sayfanın son kısımları) Halbuki sözü geçen duruşmada, duruşma 24.8.1971 gününe yani, 25 gün sonraya ertelenmiştir. Dolayısıyla "işin gecikmesi" diye bir durum katiiyen söz konusu olamaz.

Günlerce evvel istinabe yolu ile ifadelerin alınmasına karar verildiği halde, bu durumdan, yani dinlenmenin günü ve yeri hakkında sanığa ve vekiline bilgi verilmemesi kati surette "işin gecikeceği mazereti" ile izah edilemez. (**Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku**, 2. Bs., Ankara 1968, s. 368)

Bu önemli bir usul hükmüdür ve sanığın savunması ile doğrudan doğruya ilgilidir. Zira bu hüküm sayesinde sanık, vekilleri aracılığı ile (istinabe yolu ile de olsa) tanıklara soru sorma hakkını kullanabilmektedir.

Bu hükme riayet edilmediği için hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

5. 353 Sayılı Kanunun 127. Maddesi Tekrar İhlal Edilmiştir

Mahkeme 24.8.1971 tarihli duruşmada, yeniden bazı tanıkların istinabe yolu ile ifadelerinin alınmasına karar vermiş, fakat yukarıdaki maddeye yine riayet etmemiştir. (Tutanak, s. 17-18)

Burada da duruşma 9 Eylül 1971 tarihine, yani 15-17 gün sonraya ertelendiği için işin geçikmesinden söz edilemez.

6. 353 Sayılı Kanunun 127. Maddesi Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir

Mahkeme 3.2.1972 tarihli duruşmada, yeni bir dava dolayısıyla yine bazı tanıkların istinabe yolu ile ifadelerinin alınmasına karar vermiş, fakat yukarıdaki madde hükmüne yine riayet etmemiştir. (Tutanak, s. 37) burada da duruşma 24.2.1972 tarihine ertelendiği, yani 21-22 gün sonraya ertelendiği için "işin gecikeceği mazereti" yine söz konusu olmak lazım gelir.

Görüldüğü gibi mahkeme bu hükmü uygulamaktan ısrarla kaçınmıştır. Fakat bu son durum karşısında, vekilim, istinabe sureti ile ifadeler alınırken, duruşmada bulunmayı kendi kişisel gayreti ile yerine getirebilmiştir. (Bk. 16 Şubat 1972 tarihinde, Erzurum 9. Kor. Mahkemesi'nde, Hakim **Yzb. Nursafa Pandar** tarafından hazırlanan niyabet tutanağı, s. 6)

7. 353 Sayılı Kanunun 131. Maddesi Katı Surette Uygulanmamıştır

Sözü geçen madde şöyledir: "Tehir olunan duruşmaya zorunluluk olmadıkça 8 günden fazla ara verilemez. Tehir süresi 8 günü geçtiği veya 130. maddeye göre duruşma talik olduğu veyahut As. Mahkeme kurulu arasında kısmen veya tamamen değişiklik olduğu takdirde duruşma tutanaklarının okunmasıyla duruşma tekrarlanır."

Fakat mahkeme bu hükmü hiç riayet etmemiştir.

Örneğin 24.8.1972 tarihli duruşmada bu hüküm uygulanmamıştır. Uygulandığına dair tutanaklarda en ufak bir kayıt yoktur. (Tutanak, s. 13)

8. 353 Sayılı Kanunun 131. Maddesi Bir Daha İhlal Edilmiştir

Bk. 9 Mart 1972 tarihli duruşma, Tutanak, s. 43; Burada da bu hükmün uygulandığına dair, tutanakta en ufak bir kayıt yoktur.

9. 353 Sayılı Kanunun 131. Maddesi Her Zaman İhlal Edilmiştir

Aslında 353 sayılı kanunun 131. maddesi hiçbir zaman uygulanmamıştır. Her duruşmanın başına "talik ve değişiklik nedenleriyle eski tutanaklar okundu, yargılama tekrarlandı" denmesine rağmen, bu, gerçeğe aykırı bir durumu ifade etmekten başka bir şey değildir.

Nitekim bu tutuma 28 Mart 1972 tarihli duruşmada tarafımdan itiraz edilmiş, "duruşmanın yenilenmesini gerekti-

ren hallerde eski zabıt ve evrakın aynen okunması gerekir, zapta okunduğu yazılmaktadır. Ancak dediğim hususa riayet edilmemektedir. Bu hususun zapta geçirilmesini isterim” (Tutanak, s. 67) denmiştir.

Bu madde de usulün önemli hükümlerindendir. Uygulanmaması bozmayı muciptir: Nitekim, Genelkurmay As. Mahkemesi’nce, ittihaz olunan 30 Nisan 1964 tarih ve 1964/6 esas, 1964/36 karar sayılı gerekçeli hükmün, Askeri Yargıtay İkinci Dairesi’nce 1964/667 esas ve 1964/736 karar sayılı ilam ile bozulmuştur.

Sözü geçen Askeri Yargıtay İkinci Dairesi Kararı şöyledir: (4 numaralı bent): “Mahkeme heyetinde yapılan değişiklikten sonra evvelce zapta geçenlerin tekrarı esasa müessir ve kanuna mutlak riayet hali teşkil ettiğinden, usulün bu esaslı merasimine riayet edilmemiş olmakla, bu noktadan hükmün bozulmasına...”

Yukarıda 7, 8, 9. paragraflarda belirttiğim gibi usulün bu esaslı hükmüne uyulmadığı için hükmün bu yönden de bozulması gerekir.

10. CMUK’nun 54. Maddesi Açıkça ve Kesin Olarak İhlal Edilmiştir

Sözü geçen maddede “her şahit ayrı ayrı ve sonradan dinlenecek şahitler yanında bulunmaksızın dinlenir” denmektedir.

Bu hüküm dolaylı yoldan açık ve kesin bir şekilde ihlal edilmiştir. Bu durum mahkemeye zamanında bildirilmiş ve ilgili talep yapılmıştır.

Bu konuyu duruşma tutanaklarından izleyelim:

“Bu sırada söz alan sanık: Bugün bu davada tanık olarak dinlenmek üzere celp edilen üniversite öğretim üyelerini duruşmaya ara verildiği süre içinde mahkemenin başkanlık odasında oturdukları ve savcı ve heyetle birlikte oturduklarını, çay ve kahve içtiklerini müşahade ettim. Bu, bugün Türkiye’de bir sınıf gerçeğinin mevcudiyetini ortaya koymaktadır. Zira yine bu mahkemeye birçok yerden gelen muhbir veya tanık, hakimlere tahsis edilen odalara girip oturamamış ve

kendilerine herhangi bir ikramda bulunulmamıştır. Bundan da mahkemenin, iş bu davada tarafsız olamayacağı sonucunu çıkarıyorum. Heyetin davaya bakmaktan istinkaf etmesini talep ederim, dedi." (Tutanak, s. 53)

Aynı sayfada yer alan ifadelerde şu hususlar var:

"Sanık vekili, ayrıca dinlenen tanıklarla dinlenmeyen tanıklar duruşmaya ara verildiği zaman birbirleri ile görüşmüşlerdir. Bu da usul hükümlerine aykırıdır: Müvekkilimin istemine katılıyorum.

Yine sanık vekillerinden **Şerafettin Kaya**, ben de müvekkilimin istemine katılıyorum. Çünkü devamlı olarak gelmiş olduğum bu mahkemede bu davadaki ve bugün dinlenen ve dinlemekte olan tanıklara davranıldığı şekilde diğer dava tanıklarına ilgi gösterilmemiştir. Halbuki mahkemeye gelen her yurttaşa aynı işlemin icrası gerekir, dedi. Ve tanıklarla hakimlerin oturulan odada ilişki kurduklarını ve keza savcının da tanıklarla görüştüğünü, hakimlerden tanıklarla görüşüp oturmanın ismini veremeyeceğini bu nedenle aynı talebi tekrarladığını ifade etti.

Sanık vekillerinden **Avukat Fikri Yıldızhan**, aynı talebe katılıyorum, ben de savcının ve heyetin tanıklarla görüştüğünü müşahade ettim. Kendilerinin mahkeme huzurunda oturmaları dahi bu görüşmeden hasıl olan rahatlığı belirtmektedir. Talebe katılıyorum, dedi.

Sanık vekillerinden **Avukat Veysi Zeydanlıoğlu** da aynı talebe katıldığını belirtti ve müşahadede bulunduğunu beyan etti. (Tutanak, s. 53-54)

Görüldüğü gibi gerek tarafından, gerekse vekillerim tarafından: Duruşma aralarında, dinlenen tanıklarla dinlenmeyen tanıkların birbirleriyle her zaman görüştükleri, somut delilleriyle ortaya konulmuştur.

Gerçi her şahit ayrı ayrı ve sonradan dinlenecek şahitler yanında olmaksızın dinlenmiştir, fakat bu madde ile elde edilmek istenen netice şahitlerin birbirlerine tesir etmelerini önlemektedir. Duruşma aralarında birbirleriyle 4-5 kere görüşen bu kişilerin birbirlerine tesir etmemesi düşünülemez.

Nitekim mahkeme bu konuda verdiği kararda:

"Sanık İsmail Beşikçi hakkında ikame olunmuş bulunan davalar münasebetiyle evvelce mahallinde yeminli olarak bilgilerine başvurulmuş olmasına rağmen sanık ve vekillerinin defaatle ve ısrarla vaki istekleri de nazara alınmak suretiyle, hakkikatın olduğu gibi ortaya çıkarılması ve böylece adaletin daha isabetle tecellisini temin için, Erzurum gibi uzak bir il-den mesaj çekilmek suretiyle ve hatta görevleri ve dolayısıyla engelleri bulunsa bile gelmedikleri ahvalde izharen celp edilecekleri hususu da kayıt edilmek suretiyle mahkeme huzuruna getirilen ve bir anayasa kuruluşunun ve ayrıca herkesin, her insanın azami derecede değer vermesi gerekli olan ilim adamları sıfatlarını iktisap etmiş olan tanıkların, davanın sabahın dokuzundan şu ana kadar, yani saat 19.30'a değin devam etmesi ve bunun bu saatlere kadar devam edeceğinin mahkemece tahmin olunması muvacaheesinde tanıkların bu süre zarfında dış temaslarının kesilmesi ve aynı zamanda istirahatlarının sağlaması babında daha önceden mahkeme başkanlarına tahsis edilmiş oda boşaltılmış kendilerine tahsis edilmiştir. Bu saate kadar vaki yargılama münasebetiyle duruşmaya öğle tatili hariç üç defa ara verilmiş ve bu ara vermelerde tanıklar tabiatıyla belirtilen odaya geçmişlerdir. Mahkeme heyetinden hiçbir hakimle duruşmaya başlanılan andan itibaren temas ve konuşmaları vuku bulmamıştır.

Kaldı ki tanıkların belirtilen mevki ve sıfatları itibarıyla başkalarının telkin ve tavsiyesi tesiri altında beyanda bulunacakları ihtimalini mahkeme heyeti hiçbir surette hatırandan bile geçirmemiştir. Sanık ve vekilinin daha önceden başka tanıklarla ilgili olarak müşahede ettiği husus yani, diğer dava tanıklarının aynı muameleye tabi tutulmadığı beyanı doğru olabilir. Ancak o davalardaki tanıkların, belirtildiği gibi 12 saate yakın bir süre mahkememiz salonlarında beklediği sureti katiyede isabetli bir beyan olamaz.

Tanıkların istirahatları veya beklemeleri sırasında çay, kahve gibi meşrubat ikram edilmesi heyetin bilgisi dışında olmakla beraber, bunu ihmal ettiğine heyet işbu itiraz vesilesiyle muttali olmuştur..." (Tutanak, ş. 54)

diyerek, duruşma sırasında öğle tatili hariç üç defa ara verildiğini ve bu aralarda sözü geçen muhbir tanıkların ve tanıkların Mahkeme Başkanlığı odasında istirahata çekildiklerini beyan etmiştir.

Mahkeme aynı zamanda sözü geçen kimselerin "belirtilen mevki ve sıfatları itibarıyla başkalarının telkin veya tavsiyesi, tesiri tahtında beyanda bulunacakları ihtimali hiçbir surette hatırandan geçirmemiştir" demesi tamamen indî bir görüştür. Hiçbir mesnedi yoktur. Bilakis dosya içinde bu beyanı çürütecek deliller vardır. Zira sözü geçen bu kişiler:

a) Davanın muhbirleridir.

b) Şaibeli kişilerdir. Çünkü İdari Tahkikat Komisyonu evrakını Danıştay yerine, akla hayale gelmez bir keyfilik ve usulsüzlük ve kanunsuzlukla Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na göndermişlerdir.

c) Şaibeli kişilerdir. Çünkü Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na hakkımda, son derece kasıtlı, maksatlı ve tamamen gerçek dışı bilgiler vermişlerdir. Bütün bunlar duruşma safahatı sırasında mahkemenin gerek Milli İstihbarat Teşkilatı, gerekse Atatürk Üniversitesi ile yazışmaları sırasında ortaya çıkmıştır. Tutanaklara dercedilmiştir. Mahkemenin bilgisi dahilindedir. Bu bakımdan bu kişilere çok aşırı bir güven duyulması usulsüz ve gereksizdir. İster istemez sanığın şüphesini celbetmektedir.

Böyle muhbir kişilere ve şaibeli kişilere mahkemenin itibar etmesi elbette aleyhine şüpheler yaratacaktır.

Bütün bunlar CMUK'nun 54. maddesinin açıkça ihlal edildiğini göstermektedir.

Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

(Esasa da müessir olan bu durum hakkında Esasa Ait Bozma Nedenleri bölümünde yine söz edilecektir.)

11. CMUK'nun 54. Maddesi Yine İhlal Edilmiştir

Bu arada 9 Mart 1972 tarihli duruşmada muhbir tanıkların ve tanıkların huzurda dinlenmeleri işlemi tamamlanmamış, duruşma 10 Mart 1972 gününe, öğleden sonra saat 14.00'e ertelenmiştir.

Duruşmanın 10 Mart 1972 sabahına değil de öğleden sonraya bırakılması bile, araya büyük bir kesinti girdiği için, CMUK'nun 54. maddesine aykırıdır.

12. 353 Sayılı Kanunun 145., CMUK'nun 253. Maddeleri İhlal Edilmiştir

Bilindiği gibi sözü geçen maddelerde, tanık veya bilirkişi, huzurda dinlendiği zaman, sanığın ve vekilinin de bunlara soru sorma hakları vardır.

Somut olayımızda ise bu hükümlere riayet etmemiş, sorduğumuz soruları son derece yuvarlak bir gerekçe ile "görülen dava ile ilgisi görülmediğinden" gerekçesi ile reddetmiştir. Şöyle ki:

Huzurda dinlenecek olan muhbir tanıklara ve tanıklara sorulmak üzere 24 Şubat 1972 tarihini taşıyan 26 sayfalık bir dilekçe 9 Mart 1972 tarihinde mahkemeye verilmiştir.

Buna göre:

a) Muhbir tanık Rektör **Prof. Kemal Bıyıkoglu**'na 20 soru sorulmuş, mahkeme bunlardan sadece 2, 4, 7, 12 (13 ve 14. sorular metinde yer almamıştır) 15, 19, 20. soruları tevcih etmiş geriye kalan 11 soruyu "görülen dava ile ilgisi görülmediği gerekçesi" ile reddetmiştir. (Tutanak, s. 45)

b) Yine Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'na vekillerim tarafından sorulan 5 sorudan üçünün tevcih edilmesi aynı gerekçe ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 46)

c) Muhbir tanıklardan **Profesör Orhan Türkdoğan**'a sözünü ettiğim dilekçe ile 33 soru sorulmuş, mahkeme bunun sadece bir tanesini (soru 16) muhbir tanığa tevcih etmiş, geriye kalan 32 tanesini aynı gerekçe ile "görülen dava ile ilgisi görülmediği gerekçesi" ile sorulmasını reddetmiştir. (Tutanak, s. 51)

d) Yine muhbir tanık **Profesör Orhan Türkdoğan**'a vekillerim tarafından sorulan 8 sorudan hepsinin de muhbir tanığa sorulması aynı gerekçe ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 51)

e) Aynı şekilde muhbir tanığa huzurda dinlenirken sorulmasını istediğim bir sorunun sorulması yine aynı gerekçe ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 50)

f) Tanık **Prof. Mithat Torunoğlu**'na 9 soru sorulmuş, bunlardan üçü tanığa tevcih edilmiş, 5 tanesinin sorulması aynı yuvarlak gerekçe ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 60)

h) Tanık-profesöre huzurda dinlenmesi sırasında sorduğum iki sorunun tevcihi yine aynı gerekçe ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 60)

ı) Aynı şekilde vekilim tarafından tanığa tevcihi istenen 3 sorunun sorulması yine aynı gerekçe ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 60-61)

i) Muhbir-Asistan İbrahim Erol Kozak'a 8 soru sorulmuş, mahkeme 6 sorunun sorulmasını yine aynı gerekçe ile reddetmiştir. (Tutanak, s. 64)

Bütün bu bilgilerin ışığı altında şöyle bir tablo elde edebiliriz.

	tarafımdan sorulan sorular	tevcih edilen soru	tevcihi red- dedilen so- ru
Muhbir tanık Kemal Bıyıkoglu	8	7	11
Muhbir tanık Orhan Türkdoğan	34	1	33
Tanık Mithat Torunoğlu	9	3	6
Tanık Şaban Karataş	8	1	7
Muhbir Tanık İbrahim E. Kozak	8	2	6
TOPLAM	77	14	63

	vekillerim tara- findan sorulan sorular	tevcih edilen soru	tevcihi red- dedilen soru
Muhbir tanık Kemal Bıyıkoglu	5	2	3
Muhbir tanık Orhan Türkdoğan	8	-	8
Tanık Mithat Torunoğlu	-	-	-
Tanık Şaban Karataş	3	8	3
Muhbir Tanık İbrahim E. Kozak	-	-	-
TOPLAM	16	14	63

	Tarafımdan ve vekillerim ta- findan sorulan sorular	tevcih edi- len sorula- rın toplamı	Tevcihi red- dedilen so- ların topla- mı
Muhbir tanık Kemal Bıyıköğlu	23	9	14
Muhbir-tanık Orhan Türkdoğan	42	1	41
Tanık Mithat Torunoğlu	9	3	6
Tanık Şaban Karataş	11	1	10
Muhbir Tanık İbrahim E. Kozak	8	2	6
TOPLAM	93	16	77

Yukarıdaki her üç tablodan da görüleceği gibi muhbir tanıklara ve tanıklara toplam olarak 93 soru sorulmuş, mahkeme bunların sadece 16 adedini tevcih etmiş geriye kalan 77 adedinin tevcihini ise reddetmiştir.

Hele vekillerimin sorduğu 16 sorudan sadece iki tanesini tevcih edip 14 adedini reddetmesi 353 sayılı kanunun 145. maddesinde gösterilen tanığa soru sorma hakkının ne kadar kısıtlandığını, bu hakkın adeta ortadan kaldırıldığını açıkça ortaya koymaktadır.

Bu, usulün son derece önemli bir hükmüdür. Zira esasa da müessirdir. (Esasa Ait Bozma Nedenleri kısmında da bu konuya değinilecektir.)

Bu bakımdan hükmün bu yönden de bozulması gerekir.

13. 353 Sayılı Kanunun 159 ve CMUK'nun

250. Maddelerine Aykırılık Vardır

353 sayılı kanunun 159. maddesi şöyledir: "Tanığın ve bilirkişinin ve suç ortağının dinlenmesinden veya herhangi bir yazılı delilin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyeceği olup olmadığı sanığa sorulur."

CMUK'nun 250. maddesi de aşağı yukarı aynı hükmü getirmiştir.

Mahkeme bu hükmü riayet etmemiştir. Örneğin:

16 Mayıs 1972 tarihli duruşmada 20-25 tane belgeyi alt alta sıraladıktan sonra "okundu, tetkik edildi, mahiyeti an-

laşıldı" (Tutanak, s. 87) dedikten sonra bana söz vermemiştir.

Kaldı ki 20-25 tane belgeyi alt alta okuduktan sonra söz vermek de bir şey ifade etmez. Önemli olan belgeleri birer birer okuyup sanığa her belge sonunda söz vermektir. Usul kanununun sözü geçen maddelerinin elde etmek istediği maksat budur.

14. 353 Sayılı Kanunun 159. Maddesi

Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir

23.5.1972 tarihli duruşmada "**Doç. Dr. Orhan Türkdoğan** imzalı, 6.6.1971 tarihli, 'Sayın Başbakan Yardımcısı', diye başlayan mektup aslı okundu, mahiyeti anlaşıldı" dedikten sonra bana söz verilmemiştir. (Tutanak, s. 90, sayfanın baş tarafı)

15. 353 Sayılı Kanunun 159. Maddesi

Yine Uygulanmamıştır

Yine 23.5.1972 tarihli duruşmada "Dosyada mevcut Atatürk Üniversitesi Tahkikat Komisyonu'nun 28.4.1970 tarihli ve **Prof. Ahmet Kurt, Mithat Torunoğlu, Cevdet Gökalp, Mehmet İshakoğlu** imzalı rapor okundu, mahiyeti anlaşıldı" (Tutanak, s. 90) dedikten sonra bana söz vermemiş, devam ederek:

"Yine dosyada mevcut **Dr. Nevres Turhan** imzalı 4.6.1971 tarihli rapor okundu, mahiyeti anlaşıldı" dedikten sonra söz vermiştir. (Tutanak, s. 90. sayfanın orta kısımları)

Halbuki verilen söz yukarıda sözü geçen birinci belge ile ilgilidir. Yukarıda sözü geçen ikinci belge ile ilgili olarak yine söz vermediği anlaşılmaktadır.

16. 353 Sayılı Kanunun 159. Maddesi

Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir

13 Haziran 1972 tarihli duruşmada, mahkeme, 15-20 adet belgeyi yine alt alta okumuş, hepsinin sonunda söz vermiştir. Halbuki sanığın arka arkaya okunan 15-20 adet belgeyi aklında tutup hepsine bir bir cevap vermesi mümkün

değildir. Bu bakımdan 353 sayılı kanunun 159. maddesinde "herhangi bir yazılı delilin okunmasından sonra" ibaresi geçmektedir.

Dolayısıyla belgeler birer birer okunup hepsinin sonunda ayrı ayrı söz verilmelidir.

17. 353 Sayılı Kanunun 159. Maddesi

Başka Yoldan Yine İhlal Edilmiştir

Sözü geçen maddede herhangi bir yazılı delilin **okunmasından** sonra (bu okuma elbette mahkeme huzurundaki okumadır) sanığa soru sorulması ve söz verilmesi söz konusudur. Halbuki mahkeme "üzerinde A.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi", yazısı bulunan, **Dr. İsmail Beşikçi** tarafından yazıldığı kayıtlı Aralık/1967 Erzurum tarihini muhtevi "**Toplumların Genel Gelişim Kanunları Açısından Ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitingleri'nin Analizi**" isimli 95 sayfadan ibaret teksir metni **tetkik edildi. Mahiyeti anlaşıldı.** (Tutanak, s. 104, sayfanın orta kısımları) Sözü geçen belgenin **okunmadığını, tetkik edildiğini** ortaya koymaktadır. Tetkik ise mahkeme huzurunda yapılan yani savcı ve sanığın da katılarak gerçekleştirilen bir işlem değildir. Gerçekten bu belge mahkeme huzurunda okunmamıştır.

Yukarıdanberi, 13, 14, 15, 16, 17. paragraflarda belirttiğim şekilde usulün bu çok önemli olan hükmüne riayet edilmediği için, hükmün bu yönden de bozulması gerekir.

18. CMUK'nun 54. Maddesine Muhalefet Vardır

Mahkeme, 3.2.1972 tarihli duruşmada diğer tanıklarla birlikte **Hamdi Güleç, Adnan Ünlütürk ve Hüsnü Gökalp'in** de tanık olarak dinlenmesine karar vermiştir. (Tutanak, s. 37) 24.2.1972 tarihli duruşmada ise "mahallinde dinlenmesine karar verilmiş bulunan tanıklardan **Hamdi Güleç'in** gösterilen adreste bulunamadığı, **Hüsnü Gökalp ile Adnan Ünlütürk'ün** de halen yurt dışında bulunduklarının tespit edildiği anlaşıldı" (Tutanak, s. 41) denmektedir.

Mahkeme bu celsede verdiği kararın üç numaralı bendinde "adreslerinde bulunmayan **Hamdi Güleç ile** halen

yurt dışında bulunduğu bildirilen **Adnan Ünlütük** ile **Hüsnü Gökalp**'in durumlarının müteakip celsede teammülüne" (Tutanak, s. 42) demektir.

Mahkeme 2 Mayıs 1972 tarihli duruşmada ise yine, bu işlemin, "daha sonraki celselerde teammülüne" karar vermiştir. (Tutanak, s. 81)

23.5.1972 tarihli duruşmada alınan kararların 4 numaralı bendinde "... 24.2.1972 tarihli celsede bilahare teammülüne karar verilen bazı tanıkların huzuren dinlenmeleri ve adreslerinde bulunmayan **Hamdi Güleç** ile yurt dışında olduğu anlaşılan **Adnan Ünlütürk** ve **Hüsnü Gökalp**'in beyanlarına başvurulma istemlerinin reddine" denilmektedir. (Tutanak, s. 91)

Bu husus tanıkların dinlenilmeleri ile ilgili Yargıtay içti-hatlarına aykındır. Örneğin:

"Tanıkların ikâmetgahına tebligat yapılmadığı halde bulunmadığından bahisle dinlenmesinden sarfınazar olunması yolsuzdur." (T.M. 2. Ceza Dairesi'nin 17.6.1957 günlü ve 9262 sayılı kararı)

Somut davamızda ise Hamdi Güleç'in ikametgâhına yazı yazıldığı belli değildir.

Öteki iki kişinin yurtdışında bulunmaları ise dinlenilmelerinden vazgeçilmesini gerektirmez. O zaman, yurt dışına gidecek olan bu kişiler neden tanık olarak dinlenmiştir. Tetkik edildiği zaman görülecektir ki, bunların tanık olarak dinlenmesiyle yurt dışına gitmeleri arasında son derece kısa bir ara vardır. (1, 1.5 ay kadar)

19. CMUK'nun 91 ve 92. Maddelerine Açık ve Kesin Bir Muhalefet Hali Vardır

CMUK'nun 91/1 maddesi "maznunun gönderilen mektuplar ve sair morzule ve telgrafların posta ve telgrafhanelerde zaptı mümkündür" demekte, 92. madde ise: "bundan evvelki maddede yazılı olan zapt muamelesi ancak hakim tarafından yapılabilir" demektir.

O halde herhangi bir belgenin, mahkemece delil niteliğini taşıyabilmesi için, usulüne uygun olarak elde edilmesi, suç işlenerek ele geçirilmemiş olması gerekmektedir.

Mahkeme bu hükme hiç riayet etmemiştir. Şöyle ki:

2 Mayıs 1972 tarihli duruşmada mahkeme:

“MİT Bölge Başkanlığı'nın düzenlediği 26.6.1971 tarihli yazı ekindeki rapor okundu, mahiyeti anlaşıldı” dedikten sonra, Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından suç işlenerek elde edilmiş mektupları okumaya başlamıştır. (Tutanak, s. 80) Bu duruma tarafımdan itiraz edilerek şöyle denmiştir:

“Raporun bu bölümünde bahsi geçen ve **Hasan Hüseyin Korkmazgil** tarafından bana gönderilmiş olan değişik tarihli mektuplar fotokopilerinin ne suretle alındığı meçhuldür. Dosyada benim evimde bir arama yapıp, bu münasebetle mezkur evrakın ele geçtiği ortaya konulmadığına ve gönderenin de bunları MİT'e veremeyeceği tarafımdan bilindiğine nazaran, mektupların tarafların rızası hilafına kontrol edilerek, muhteviyatlarının tespit olunduğu anlaşılmaktadır. Ki bu anayasadaki haberleşme hürriyetinin ihlali niteliğindedir. Bu ihlal ile ilgililer suç işlemişlerdir. Evvel emirde bunlar hakkında soruşturma icra edilmek lazım gelir. Ve bu suretle elde edilen belgelerin delil olarak ikame edilmemesi gerekir. Keyfiyetin öncelikle karara bağlanmasını isteriz...” (Tutanak, s. 80)

Bu görüşe karşı iddia makamı şu görüşü ileri sürmüştür:

“Anayasa nizamını ortadan kaldırmayı hedef alan kişilerin anayasasının fertlere sağladığı hak ve özgürlüklerden bahsetmesi normal sayılmamalıdır. Memleketin iç güvenliği konusunda heber toplamak görevi ile yükümlü MİT, durumu bu seviyeye gelen kişileri kayda aldıktan sonra faaliyetlerinin temel nizamı yok etme safhasına gelmiş muhtemel görülenlerin tabiatı ile her türlü icraat ve haberleşme vasıtalarına da vakıf olmak isteyecektir. Failin eylemleri suç teşkil eder dereceye ulaştığı ahvalde de teşkilat mezkur belgeleri teyid ettiği nisbette yargılamada delil olarak kabul olacağı izahtan varesidir. O itibarla sanık talebi yersizdir.” (Tutanak, s. 80)

Vekilim ise bu konu ile ilgili olarak şöyle demiştir:

“Muhaberatın gizlilik ve dokunulmazlığı anayasa hükmüdür. Bunların ihlali ancak mahkeme kararı ile ilgili olabilir. Hangi teşkilat tarafından yapılmış olursa olsun belgelerin tet-

kik ve kontrolü için de böyle bir karara lüzum vardır. Dosyada bu nitelikte bir karara rastlayamadığımız için bu belgelerin dosyadan çıkarılmasını isteriz.” (Tutanak, s. 80-81)

Göröldüğü gibi iddia makamı hiçbir hukuki mesnede dayanmadan, son derece keyfi, sorumsuz, tamamen indi ve bir savcıya yakışmayan görüşlerini mahkemeye “hukuk” diye sunmaya çalışmaktadır.

Vatandaşları son derece fanatik ve keyfi ve sorumsuz bir görüşle, “anayasa nizamının tanıdığı hak ve özgürlüklerden faydalanacak olanlar”, “anayasa nizamının tanıdığı hak ve özgürlüklerden faydalanamayacak olanlar” diye ayırmakta ve sözde hukuk görüşünü buna dayandırmaktadır.

Mahkeme ise bu konuda şu kararı almıştır:

“Sanıkla ilgili MİT’e ait raporun okunması sırasında sanığa hitap eden bazı mektup fotokopilerinin de bu rapora eklendiği müşahede edilmiş olmakla beraber:

Mektupların ne zaman ve ne suretle elde edildiği hususunda dosyadaki bütün belgeler henüz okunmadığından açıklayıcı bir bilgi bulunup bulunmadığı bilinmemekte ve ayrıca belgelerin neden ve ne şekilde elde edildiği keyfiyeti ile bunların görölmekte olan davada delil olarak ikamesi lazım gelip gelmediği konusu birbirinden tamamen ayrı bulunmakta ve dolayısıyla meselenin yargılama sonunda tezekkürü gerekmemekte bulunduğundan,

Sanık ve vekillerince vaki istemin, keyfiyetin hükümle birlikte teammülü zımnında reddine.” (Tutanak, s. 81)

Karar üzerinde durulması gereken çok önemli bir husus vardır:

a) Mahkemenin “... mektupların ne zaman ve ne suretle elde edildiği hususunda dosyadaki bütün belgeler henüz okunmadığından açıklayıcı bir bilgi bulunup bulunmadığı bilinmemekte...” demektedir. Halbuki bu son derece açıktır. Zira ne evimde, ne de büromda şimdiye kadar, hiçbir arama yapılmadığına, mahkeme kararıyla hiçbir evrakın zaptedilmediği bilindiğine ve bunlara ait herhangi bir arama zaptının dosyada bulunmadığı bilindiğine göre, mahkemenin yukarıdaki beyanı son derece anlamsızdır. Zira mektupların

MİT tarafından suç işlenerek ele geçirildiği hiçbir itirazı ve şüpheyi gerektirmeyecek kadar açık-seçiktir.

b) "... ve ayrıca belgelerin nerede ve ne şekilde elde edildiği keyfiyeti ile bunların görülmekte olan davada delil olarak ikamesi lazım gelip gelmediği konusu birbirinden tamamen ayrı bulunmakta... bulunduğundan..." demesi de yine hukuki bir görüş değildir. Zira usulüne göre ele geçirilmeyen bir belge nereden ve nasıl temin edilirse edilsin, "delil" niteliği taşımayacaktır.

Usulsüz elde edilen deliller konusunda **Prof. Faruk Erem** şöyle demektedir:

"İkamesi halinde bunun mahkemece telakki ve kabulü mümkün müdür? Başkasına gönderilen mektubun, müvezzii tatmin sureti ile ele geçirilmiş ve mahkemede ibraz edilmiş olması, şehadetten çekinmiş olan bir şahsın veya müdafii ile sanığın telefon konuşmasının hile ile dinlenmiş, banda alınmış olması gibi hallerde delil kanuna aykırı şekilde elde edilmiştir. Zabitanın telefon dinlemesi halinde de aynı şekilde düşünmek lazımdır. Zira en gizli istihbarat işleri için dahi, icrası halinde mazeret sayılması mümkün bir kanun hükmü (TCK 49. b 1) mevcut değildir... Hakim kararına ihtiyaç gösteren aramada böyle bir karar olmaksızın yapılan arama sonunda elde edilen delilin kabulünde tereddüt edilecek bir taraf yok mudur?" (Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku, 2. bs., Ankara 1968, s. 327)

Bütün bu bilgilerin ışığı altında mahkemenin bu konuda vereceği tek karar vardır. O da belgeleri dosyadan çıkarmaktır.

Fakat mahkeme gerek bu duruşmada, gerekse daha sonraki duruşmalarda MİT tarafından suç işlenerek ele geçirilen bu belgeleri (mektupları) delil saymış ve okumaya devam etmiştir. (Tutanak, s. 81, 83, 84, 85, 86, 103)

Bütün bunlardan dolayı esasa da çok yakından müessir olan, bu çok önemli usul hükümleri hiçe sayıldığından hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

19/A. Mahkemenin Bu Konulardaki Davranışı Ciddi Değildir. Gerçekleri Örtbas Etmek Amacını Gütmektedir

Yukarıda sözü edilen 2.5.1972 tarihli duruşmada, yine yukarıda sözü edilen itirazların üzerine mahkemenin "sanıkla ilgili MİT'e ait raporun okunması sırasında sanığa hitap eden bazı mektup fotokopilerinin de bu rapora eklendiği müşahade edilmiş olmakla beraber, mektupların ne zaman ve ne suretle elde edildiği hususunda dosyadaki bütün belgeler henüz okunmadığından, açıklayıcı bir bilgi bulunup, bulunmadığı bilinmemekte ve ayrıca bu belgeler nerede, ne şekilde elde edildiği keyfiyeti ile bunların görülmekte olan davada delil olarak ikamesi lazım gelip, gelmediği konusu birbirinden tamamen ayrı bulunmakta ve dolayısı ile meselelerin **yargılama sonunda tezekkürü bulunduğundan**,

Sanık vekilince vaki istemin, keyfiyetin **hükümle birlikte teammülü zımmında reddine**" (Tutanak, s. 81) denilmesine rağmen hükümde (Tutanak, s. 124-127) bu konuda en ufak bir karar verilmemesi ilginçtir.

Mahkeme, bu konuda "hükümle birlikte karar verilecektir" dediği halde, hükümde neden bu konuya dokunmamıştır?

Mahkemenin bu davranışı elbette ciddi değildir. Öte yandan bu, bir yanılgı da olamaz. Mahkemenin bazı gerçekleri örtbas etmesi ve böyle bir sorunu yok saymaya çalışması konuyu gizlemesine neden olmaktadır.

Bu davranış, elbette hakimlere yaraşır bir davranış biçimi değildir. Duruşma sırasında alınan bazı ara kararlarda bazı konular hükümle birlikte kararlaştırılacak denilirse, bu, muhakkak yerine getirilmelidir. Getirilmemesi usulsüzdür. Aynı zamanda heyetin, neyin taraflısı olduğunu ve ideolojik yönünü de açıkça ortaya koymaktadır.

19/B. Mahkemenin, CMUK'nun 91 ve 92.

Maddelerini İhlal Eden Tutumuna Uygun Başka Bir Davranışı Daha Vardır

Mahkeme, gerekçeli kararının 67 ve 68. sayfalarında şöyle diyor:

“... 644 sayılı kanuna göre kurulan ve devletin savunması ile ilgili bir teşkilat olan Milli İstihbarat Teşkilatı'nın, devlet ve mevcut düzen ile anayasa aleyhine girilebilecek gizli veya açık eylem veya toplantılarda görev yapması ve her türlü teknik imkândan da yararlanarak yapılan hazırlıkların mahiyetinin ortaya konulması görevinin ifası cümlesinden olarak, belirtilen nitelikte bir toplantı olduğu ileri sürülen bu konferansa da girerek, mevcut konuşmaları banda alarak, bilahare tape ettiği ve dosyaya bu şekilde girdiği, konuşmanın tamamının sanıkça kabul edildiği anlaşılmaktadır. ... Devletin güvenliği konusunda kendilerine büyük yükümlülükler verilmiş olan bir teşkilat mensuplarının, bazı şahsi çıkar ümidi vesilesi ile hakikatleri tahrif edecekleri düşünülemez.”

Bu tape metninin tarafımdan nasıl kabul edildiği, tutanaklara dayanılarak Esas Hakkındaki Bozma Nedenleri kısmında tartışılacaktır. Yalnız burada şunu söyleyeyim ki, mahkeme, MİT'in gizli teyp kullanarak sesleri almasını savunarak ve bunu, gerekçesinde tek delil olarak kullanarak kesinkes anayasa suçu işlemektedir.

Bu davranış hakimlere uyar bir davranış değildir. Ancak MİT ajanlarına yaraşır bir davranıştır. Hukuk devletinde bu davranışın kesinkes yeri yoktur. Hakimler için hiç olmamalıdır. Kaldı ki, MİT şaibeli bir teşkilattır. Tapelerde tahrifat yapması da söz konusudur.

Halbuki kanunlarınızda ve anayasamızda “en gizli istihbarat işleri için dahi icrası halinde mazeret sayılması mümkün bir hüküm yoktur.” (TCK'nun 49/1 maddesi) Kaldı ki, herkese açık bilimsel bir konferans için, bu, kati surette caiz değildir.

Milli İstihbarat Teşkilatı ajanlarının yurtsever oldukları, şahsi çıkar düşünmedikleri, sadece mahkemenin indi görüşüdür. Bu teşkilatın nasıl şaibeli bir teşkilat olduğunu kendi dosyamdan da örnek vererek, ileride açıklayacağım.

Mahkemenin bu davranışı anayasa suçudur. Hırsızlık suçunu ispat edebilmek için hırsızlık yapmak hiçbir hukuk sisteminde caiz gösterilemez. Nitekim, hukukumuzda da bu böyledir. Mahkemenin, bunu indi görüşlerine göre yorumlaması ve ortaya koyması, anayasa ve kanundan doğan bir yetki olmayıp, görevin kötüye kullanılmasıdır.

Fakat, layihamın ikinci bölümünde belirtmeye çalıştığım konularla bu hususlar ele alındığı zaman anlamlı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu konu ileride ele alınacaktır.

20. 353 Sayılı Kanunun 125 ve CMUK'nun 215. Maddeleri İhlal Edilmiştir

353 sayılı kanunun “Çağrılan Tanık ve Sanığa ve Askeri Savcıya Bildirilmesi” başlığı altındaki 125. maddesi şöyledir:

“Sanık, doğrudan doğruya çağırıldığı veya duruşmaya birlikte getireceği tanık ve bilirkişilerin ad ve soyadları ile konut ve ikametgâhlarını zamanında askeri savcıya bildirir.”

“Askeri savcı da iddianamede gösterilen veya sanığın istemi üzerine çağrılan tanık ve bilirkişiden başka gerek askeri mahkeme kıdemli askeri hakiminin kararı ve gerekse kendiliğinden başka kimseleri çağırtaacak ise bunların isimleri konut ve ikametgâhlarını sanığa zamanında bildirir.”

CMUK'nun “Davet edilen şahitlerin isim ve ikametgâhlarının maznuna ve savcıya bildirilmesi” başlığı altındaki 215. maddesi de aynı hükmü getirmiştir.

Mahkeme bu hükmü hiç riayet etmemiştir. Örneğin:

3.2.1972 tarihli duruşmada 5 kişinin mahkemeye çağrılmasına karar verilmiş fakat bunların hiçbirinin izni ile birlikte konut yahut ikametgâhı sanığa bildirilmemiştir. (Tutanak, s. 37)

21. 353 Sayılı Kanunun 125. Maddesi Yine İhlal Edilmiştir

Mahkeme 23.6.1972 tarihli duruşmada bilirkişi olarak **Prof. Hamide Topçuoğlu**'nun dinlenmesine karar vermiş, fakat sözü geçen madde hükmüne yine riayet etmemiştir. (Tutanak, s. 112)

Usulün bu hükümlerine de açıkça riayetsizlik görüldüğünden hükmün bu yönden de bozulması gerekir.

22. 353 Sayılı Kanunun 124, 147 ve CMUK'nun 214 ve 237. Maddelerine Aykırılık Vardır

353 sayılı kanunun 124. maddesi şöyledir: "Askeri mahkeme kıdemli askeri hakimi de tanık ve bilirkişilerin çağrılmasına ve başka subut delillerinin toplanmasına karar verebilir."

Yine aynı kanunun "Delillerin İkamesi" başlıklı 147. maddesi ise şöyledir: "... Askeri mahkeme istem üzerine veya kendiliğinden tanık veya bilirkişi çağrılmasını ve başka subut sebeplerinin hazırlanmasını ve iradını emredebilir. Bu konularda 126 ve 127. maddelerin hükümleri uygulanır."

CMUK'daki, bu maddelerin mukabilı olan 214 ve 237. maddeleri de aynı hükümleri getirmiştir.

Mahkeme bir yılı aşkın duruşma boyunca, tahkikatın genişletilmesi ile ilgili olarak yaptığım bütün talepleri, ya anında veya birkaç celse sonra, genel olarak reddetmiştir.

Sadece duruşmanın başlarında, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Atatürk Üniversitesi'ndeki ajanları tarafından (bunlar üniversite yöneticilerinin bizzat kendileridir. Bu durum ileride ele alınacaktır.) Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilen İdari Tahkikat Komisyonu evrakının mahkemeye gönderilmesi için, bir yandan üniversiteye bir yandan da Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na yazılar yazmıştır. Tutanak, s. 13, 18 (bent 7), 20 (bent 4), 25 (bent 1, 2), 29 (bent 2), 32 (bent 1), 34 (bent 1), hep bu konularla ilgili yazışmalardır.

Ayrıca Erzurum C. Savcılığı'na yazılar yazarak hakkımda kovuşturma yapılıp yapılmadığını sormuştur. (Tutanak, s. 18 (bent 3), 20 (bent 2) yazışmalar da bununla ilgilidir.

Bunun dışında tahkikatın genişletilmesi ile ilgili bütün taleplerim genel olarak reddedilmiştir.

a) 7 Aralık 1971 tarihli duruşmada, yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçe ile kamu davasının yasal şartlardan yoksun olduğunu, usulüne göre açılmadığını, bu bakımdan dinlenmemesi gerektiğini,

Atatürk Üniversitesi yöneticilerinin akıl almaz derecede keyfilik arzeden davranışlarının araştırılmasını talep ettim.

Mahkeme bu taleplerden birincisini reddetti (Tutanak, s. 34, bent 3 öbürü hakkında ise karar almadı.

b) 28 Mart 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçedeki taleplerimi (aynı celsede verilen bir kararla), dava sonunda karara bağlanacağı belirtilmiştir. (Tutanak, s. 34)

c) 3.2.1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçenin çok az bir kısmı yerine getirilmiştir. 17 kişiden 5 kişinin huzurda dinlenmesi kabul edilmiştir. (Tutanak, s. 37)

d) 10 Mart 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçede belirttiğim 7 talebimden üç tanesi dava ile ilgili görülmediği, biri tetkike lüzum görülmediği, biri de iddiaların varid olmadığı gerekçesi ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 75, bent 7-8)

e) 28 Mart 1972 tarihli duruşmada, yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçede belirtilen 11 talebimden 4 tanesi (2, 3, 4, 5) ilk tahkikattaki yolsuzlukların mahkemenin denetimi altına girmediği, 3 tanesi (6, 7, 8) dava ile ilgisi görülmediği, 3 tanesinin yine (9,10,11) dava ile ilgisi görülmediği gerekçesi ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 74-75, bent 2, 9, 10)

Böylece 11 talebimden 10 tanesi yuvarlak gerekçelerle reddedilmiştir.

23. 353 Sayılı Kanunun 124 ve 147. Maddeleri

Tevzii Tahkikat Safhasında da Hıçe Sayılmıştır

20 Haziran 1972 tarihli duruşmada, aynı tarihli bir dilekçe ile tahkikatın genişletilmesi ile ilgili istemde bulundum. 9 sayfadan ibaret ve 38 maddeyi içeren taleplerimin, tümü reddedilmiş, sadece, hangi konularda neden dinleneceği belli olmayan "bilirkişi dinlenmesine" karar verilmiştir. (Tutanak, s. 111, 112, 116)

Bu konular aynı celsede vekilim tarafından ileri sürülen 9 maddelik tevzii tahkikat talebinin 9'u da reddedilmiştir.

Görüldüğü gibi mahkeme sanığın lehine delil toplamak-

tan ısrarla kaçınmıştır. Bu, usul hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir. Yargıtay içtihatları da bu merkezdedir.

Örneğin: Yargıtay Birinci Ceza Dairesi, 29.5.1966 tarih ve 968/1368-15 93 esas sayılı kararında, "Davaya el koyan bir hakimın, ileri sürülen savunmanın doğru olup olmadığı-nı araştırması ve bildirilen belgeleri mercünden getirip dosyasına koyması icabeder" denilmektedir. Halbuki somut davamızda mahkeme hiçbir belgeyi getirip görmeden reddetmiştir.

Bütün bu bilgilerin ışığı altında hükmün bu yönden de bozulması gerekmektedir.

24. Mahkeme Tahkikatın Genişletilmesi ile İlgili Bir Talebimi de Hiç Dikkate Almamıştır

5.7.1972 tarihli duruşmada, sözlü olarak: "... ben 4936 sayılı kanunun 49. maddesinin Askeri Savcılıkça yanlış anlaşıldığı ve buna uyulmadığı kanısındayım. Keyfiyetin res'en soruşturulmasını istiyorum" dememe rağmen, mahkeme ne bu celsede, ne daha sonraki bir celsede bu konuda hiçbir karar almamıştır. (Tutanak, s. 116)

Bu çok önemli konuda mahkemenin bir karar alması gerekmekte idi. Almaması hükümlerine aykırıdır.

25. Tanıkların Seçimi Usul Hükümlerine Aykırıdır

a) Mahkeme 30.7.1971 tarihli duruşmada As. Savcılık tarafından gösterilen kişilerin tanıklığına karar vermiştir. Aynı zamanda Atatürk Üniversitesi'ne bir yazı yazarak olayın başka tanıkları olup olmadığı hususunu sormuştur. (Tutanak, s. 12)

b) 24.8.1971 tarihli duruşmada ise aslında ihbarcı durumunda bulunan kişilerin gösterdiği daha başka kişilerin tanıklığına karar verilmiştir. (Tutanak, s. 18)

c) 3.2.1972 tarihli duruşmada yine Askeri Savcılığın gösterdiği kişilerin tanıklığı kabul edilmiştir. (Tutanak, s. 37)

Aslında bütün bu kişilerin isimlerinin, üniversite yöneticileri, yani muhbirler (aynı zamanda Milli İstihbarat Teşkila-

tı'nın üniversitedeki ajanları) tarafından verildiği şüphesizdir. Bu muhbir kişiler beni sıkıyönetim komutanlığına ihbar etmiş. Bunun üzerine sıkıyönetim savcısı Erzurum'a gitmiş. vali ve rektör ile konuşmuş (rektör ihbar edenlerdendir) ve yine ihbarcı rektörün verdiği isimleri tanık olarak dinlemiştir.

Bütün bunların yanında, benim, 20 Haziran 1972 tarihli duruşmada sunduğum dilekçede belirttiğim savunma tanıklarının dinlenilmesi reddedilmiştir. (Tutanak, s. 111)

Bu durum usul hükümlerine aykındır. Aynı zamanda Askeri Yargıtay içtihatlarına da aykındır. Örneğin Askeri Yargıtay, 18.5.1972 gün ve 1972/131 esas ve 1972/140 karar sayılı kararında, "... sadece müessese amiri nin gösterdiği şahitlerle iktifa edilmeyip bu şahitlerle beraber oturup sarfedilen sözleri duyması muhtemel şahısların da tespitiyle bilgilerine müracaat olunması..." demektedir. (Sözü geçen karar, s. 6)

Usulün bu hükümlerine de uyulmadığı için hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

26. 353 Sayılı Kanunun 50. Maddesine Riayet Edilmemiştir

Gerekçe Sorumluluğu, başlığı altındaki sözü geçen 50. madde şöyledir:

"Askeri mahkemece verilen her türlü kararlar gerekçeli olarak yazılır."

Halbuki 9 ve 10 Mart 1972 tarihli duruşmalarda, muhbir tanıklara ve tanıklara sorulan 93 sorudan 77'sinin muhbir tanıklara ve tanıklara sorulması reddedilmiş gerekçe olarak da "dava ile ilgisi görülmediğinden" gibi çok yuvarlak bir gerekçe kullanılmıştır. Bu, gerekçe göstermek olamaz. Esas gerekçe, "dava ile neden ilgili olmadığı"nın tartışılmasıdır. Böyle bir tartışma yapmadan, yuvarlak bir gerekçe göstermek gerekçe olamaz. (Yukarıda 12. paragrafta bu konu üzerinde durulmuştur.)

Yine bunun gibi 20 Haziran 1972 tarihli duruşmada aynı tarih ile verilen dilekçede belirtilen 38 ve vekilim tarafın-

dan verilen dilekçede belirtilen 9 maddelik tevzii tahkikat talepleri hemen hemen aynı yuvarlak gerekçelerle reddedilmiştir. (Tutanak, s. 115-116) .

Sözü geçen tutanaklar incelendiğinde 22 talebin birden aynı gerekçe ile reddedildiğini görüyoruz. Bu, hiçbir zaman gerekçe sayılamaz.

Talepleri birer birer ve objektif olaylara ve pozitif delillere dayanarak reddetmek gerekir.

Usulün esasa da yakından müessir olan bu esaslı hükmüne de riayet edilmediği için hükmün bu yönden de bozulması gerekir.

27. Mahkeme Sorgu Sırasında Anayasanın 20. Maddesini Açıkça İhlal Etmiştir

Mahkeme Esas 1972/53 sayılı dosya (daha sonra 1972/6 esas sayılı dosya ile birleştirilmiştir) ile yürütülen davanın 5 Haziran 1972 tarihli sorgusunda, (o celsede avukatların da bulunmamasından faydalanarak) anayasanın 20. maddesinin “kimse düşünce ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz” hükmünü açıkça ihlal etmiştir.

Dava konusu olan yazı açıkça ortada durduğu halde, mahkeme, “Kürt halkı nasıl uluslaşır”, “Kürt halkını esir etmek mümkün değil midir?”, “Kürt halkı uluslaşınca ne olur”, “Kendi kaderini tayin eder mi? Nasıl eder?”, “Mustafa Kemal’in sözünü ettiği Kürt halkı nerede yaşayan Kürt halkıdır?”... gibi birbiri arkasından, yazı ile ilgisi olmayan sorular sormuş, benim düşünce ve kanılarımı manevi baskı altında öğrenmeye çalışmıştır.. Gerek heyetin gerek iddia makamının sözü geçen celsede sorduğu sorular bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Bu tutum, heyetin mahkeme görünümünü altında Milli İstihbarat Teşkilatı'na bilgi toplayan bir komisyon gibi çalışması ile ilgilidir.

Fakat görüşlerimden her zaman emin olduğum ve görüş ve kanılarımın bilimselliği kesin olduğu için, gerek heyetin, gerekse iddia makamının her türlü sorusuna büyük bir açıklık ile cevap verilmiştir.

28. 353 Sayılı Kanunun 160. ve CMUK'nun 251. Maddelerine Muhalefet Vardır

353 sayılı kanunun "Askeri Savcı, Davaya Katılan Davacı, ve Sanığın İddia ve Savuruları" başlığı altındaki 160. maddesi şöyledir: "... Askeri Savcı sanığa, sanık ve müdafî de savcıya cevap vermek hakkına sahiptir."

Bu hüküm duruşma boyunca hep tek taraflı olarak uygulanmıştır. Askeri Savcı'nın benden sorulmasını istediği bütün sorular sorulmuş, fakat benim ve vekilimin Askeri Savcı'dan sorulmasını istediğimiz soruların kendisinden sorulması daima reddedilmiştir.

Örneğin:

a) 9.9.1971 tarihli duruşmada, aynı tarihli bir dilekçe ile iddianamenin tavzihi ile ilgili olarak vekillerim tarafından yapılan talep ve Askeri Savcı'ya bazı soruların sorulması ile ilgili istemler, mahkemece reddedilmiştir. (Tutanak, s. 20. bent 3)

b) 28 Mart 1972 tarihli duruşmada, aynı tarih ile mahkemeye verdiğim bir dilekçe ile askeri savcıya usulsüzlükleri ile ilgili olarak, 4 hususun sorulmasını istedim. (Sözü geçen dilekçe, s. 7) Fakat mahkeme bu taleplerimin dördünü de reddetti, (Zabıt, s. 74-75, bent 2)

c) 20 Haziran 1972 tarihli duruşmada, aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçenin 9. sayfasında (57 nolu bent) Askeri Savcı'dan yine bazı hususların sorulmasını istedim. Fakat bu talebim de reddedilmiştir. (Tutanak, s. 115, bent 4)

d) Savcıya cevap vermek hakkı kanuni bir hak olunca mahkemenin böyle bir hakkı sanığa tarumaması usulsüzdür. Örneğin:

Tutanak, s. 37'de savcının beyanlarından sonra bana da söz verilmesi gerekirdi. Yine bunun gibi 65. sayfada yer alan sözlerinden sonra söz verilmemesi yine usulsüzlüktür. 30. sayfada yer alan beyanlarından sonra söz verilmesi yine gerekli idi. Burada her ne kadar vekilime söz verilmişse de kanun, sanığın cevap hakkından söz etmektedir.

Yine bunun gibi Askeri Savcı'nın 90, 96, 103 ve 115. sayfalarda yer alan beyanlarından sonra söz verilmemesi usule aykırıdır.

Bütün bunlara rağmen Askeri Savcı'nın sanığa sorulmasını istediği sorular bana daima tevcih edilmiştir. Örneğin: 1972/53 esas no'da yer alan ve daha sonra 1972/6 esas nolu dosya ile birleştirilen dosya ile ilgili olarak, 5.6.1972 tarihli duruşmada yapılan sorgu sırasında, Askeri Savcı'nın benden sorulmasını istediği, hem de anayasanın 20. maddesine tamamen aykırılık arzeden soruları, "Kürt halkı nasıl uluslaşır", "Kürt halkı uluslaşırsa sonucu ne olur", "Kürt halkının kendi kaderini tayini nasıl işler?"... gibi sorular bana daima tevcih edilmiştir. (Sözü geçen 1972/53 esas nolu dosya, Tutanak, s. 3, 4, 5)

Görüldüğü gibi mahkeme bu hükmü, daima iddia makamının lehine, sanığın aleyhine uygulamıştır.

29. 353 Sayılı Kanunun 160 ve CMUK'nun 251. Maddelerine Aykırılık Vardır

160. maddenin üçüncü fıkrası "son söz sanığındır" demektedir. Bu hüküm son soruşturma nihayetindeki son sözün değil, duruşmada her delil ikamesinden sonra söz sırasına da işaret eder. (Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku, 2. bs., Ankara 1968, s. 251, 259)

Bu açıdan baktığımız zaman tutanakların 65, 77, 90 (savcının son beyanı), 96 (savcının son beyanı), 100, 103, 115 sayfalarında yer alan beyanların sonunda sanığa söz verilmesi yolsuzdur.

30. 353 Sayılı Kanunun 47. Maddesi ve CMUK'nun 31. Maddesi İhlal Edilmiştir

47. madde şöyledir: "Duruşma esnasında kararlar taraflar dinlendikten ve duruşma dışındaki kararlar Askeri Savcı'nın yazılı veya sözlü mütalaası alındıktan sonra verilir."

Mahkemenin bir husus hakkında karar ittihaz edebilmesi için behemahal alakadarları dinlemesi adalet iktidasından olduğuna göre, duruşma esnasında ittihaz olunacak ka-

rarların, alakadarların dinlenmesinden sonra ittihazı icap eder. Alakadarların dinlenmiş addolunması için bunlara, söz söylemek ve arzularını izhar etmek hususunda aşıkâr bir suretle fırsat verilmiş olmak kafidir. "Faruk Erem, a.g.e., s. 258)

Halbuki mahkeme bu hükme riayet etmemiştir. Şöyle ki:

Mahkeme 3.2.1972 tarihli duruşmada TCK'nun 141/1 maddesi ile ilgili olarak 20'ye yakın kişinin istinabe yolu ile ifadelerinin alınmasına karar vermiştir. (Tutanak, s. 37, bent 1)

Fakat bu kararı almadan önce, Askeri Savcı'ya söz verdiği halde, ve Askeri Savcı bu konudaki görüşünü bildirdiği halde, bana ve vekilime söz vermemiştir.

Bu konuda bana söz verilmemesi çok önemli bir usul hatasıdır.

Buna riayet edilmemesi hükmün bozulmasını gerektirir.

31. 353 Sayılı Kanunun 47. Maddesine Yine Riayet Edilmemiştir

9 ve 10 Mart 1972 tarihli duruşmalarda, muhbir tanıklara ve tanıklara sorulmak üzere toplam olarak 93 soru tevcih edilmiştir. Bunlardan 77 adedinin sorulması reddedilmiştir. Fakat red kararı verilirken Askeri Savcı'nın görüşü alınmamıştır. Mahkemenin bu konuda As. Savcı'ya söz hakkı verdiği dair en ufak bir kayıt yoktur. (Tutanak, s. 45, 46, 51, 53, 60, 61, 64)

32. 353 Sayılı Kanunun 47. Maddesi Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir

Mahkeme, 23.5.1972 tarihli duruşmada, bazı tanıkların dinlenilmelerinden vazgeçilmesine karar vermiştir. (Tutanak, s. 91, bent 4) Fakat bu işlemi yapmadan önce, ne benim ne de Askeri Savcı'nın, ne sözü geçen duruşmada ne de daha önceki duruşmalarda görüşlerimizi almamıştır. Görüşlerimizin izni alındığına dair en ufak bir belirti yoktur.

33. 353 Sayılı Kanunun 47. Maddesi

Bir Kere Daha İhlal Edilmiştir

Mahkeme 23 Mart 1972 tarihli duruşmada, bazı tanıklarla inenlmelerinden vazgeçilmesine karar vermiştir. (Tutanak, s. 91, bent 4) Fakat bu işleri yapmadan önce, ne benim, ne de Askeri Savcı'nın, ne sözü geçen duruşmada, ne de daha önceki duruşmalarda görüşlerimizi almamıştır Görüşlerimizi aldığına dair en ufak bir belirti yoktur.

34. "Duruşmadan Çekilme Talebi"

Karara Bağlanmadan, Duruşmaya Devam Edilmesi Yolsuzdur

18 Nisan 1972 tarihli duruşmanın sonunda, mahkemenin, sebepleri gösterilerek, tarafsız olamayacağı nedeni ile çekilmesi talep edilmiştir. (Tutanak, s. 71)

24 Nisan 1972 tarihli duruşmada ise bu konu bir karara bağlanmadan duruşmaya devam edilmiş (Tutanak, s. 72) karar ancak duruşma sonunda verilmiştir. (Tutanak, s. 75, bent 11)

35. Adliye Mahkemelerinden Görevsizlik Kararı ile Gelen Dosya ile İlgili Olarak Askeri Savcılıkça, Yeniden Soruşturma Yapılmadan İddianame Düzenlenmesi ve Dosyanın Askeri Mahkemeye Sevk edilmesi Usulsüzdür

a) 24 Nisan 1972 tarihli duruşmada, İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi'nde rüyed edilmekte olan bir davanın, sıkıyönetim mahkemesinde görülmekte olan dava ile birleştirilmek üzere, adı geçen mahkemeden istenmesine karar verilmiştir. (Tutanak, s. 77-78, bent 5)

b) 16 Mayıs 1972 tarihli duruşmada, sözü geçen dosyanın görevsizlik kararı ile gönderildiği görülmüştür. (Tutanak, s. 83)

c) Yine aynı celsede gereği için Sıkıyönetim Savcılığı'na tevdiine karar verilmiştir. (Tutanak, s. 88, bent 3)

d) Daha sonra Askeri Savcılığın 24.5.1972 tarih ve evrak ve 1972/150, esas no. 1972/104, karar no 1972/51 sayılı iddianamesi gelmiştir.

e) Ve bu iddianame askeri mahkemeye sevk edilmiş ve 5.6.1972 tarihinde sözü geçen davanın duruşması başlamıştır.

Burada davanın açılışı yönünden bir usulsüzlük yapılmıştır. O da şudur: Adliye mahkemelerinden, görevsizlik kararı ile gelen dosyalarla ilgili olarak Askeri Savcı'nın yeniden soruşturma ve sorgu yapması, ifade alması ve bu ifadeye göre yeni bir iddianame düzenlemesi gerekmektedir. Bu iddianın kaynağı Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun bir kararıdır.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun 353 sayılı kanunun 114. maddesi ile ilgili içtihadı şudur:

"Adliye mahkemelerince davanın görülmesi askeri mahkemeye ait olduğundan bahisle verilen görevsizlik kararı ile gönderilen dava dosyalarında askeri savcının suç vasfına göre durumu yeniden inceleyerek kamu davası açması zaruri olup, C. Savcılığının iddianamesi üzerine duruşma yapılmak veya duruşmaya devam edilmek üzere mahkemeye havale etmesi kanuna aykırıdır." (Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun 16.10.1964 gün ve 88/101 sayılı kararı)

Görüldüğü gibi sözü geçen kararda, adliye mahkemelelerinden görevsizlik kararı ile gelen dosyalarla ilgili olarak, Askeri Savcı'nın yeniden soruşturma yapması, ifade alması ve bunlara göre yeniden iddianame düzenlemeleri keyfiyeti söz konusu edilmektedir.

Bizim somut davamızda ise Askeri Savcı, İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi'nden görevsizlik kararı ile gelen dosya ile ilgili olarak yeni bir sorgu yapıp ifade almadan iddianame düzenlemiş ve dosyayı askeri mahkemeye sevk etmiştir. Gerçekten sözü geçen dava ile ilgili ifade **20.5.1971 tarihli hazırlık soruşturması** ifadesidir. Ve adliye mahkemeleri ile ilgilidir.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun yukarıdaki kararı uyarınca bu usulsüz bir durumdur.

Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

36. 353 Sayılı Kanunun 180/1 ve CMUK'nun

268. Maddeleri Hiç Sayılmış, Açık ve Kesin

Bir Keyfilik Sürecine Girilmiştir

a) Mahkeme heyeti 353 sayılı kanunun 180/1. maddesindeki 7 günlük süreye riayet etmemiştir.

Bilindiği gibi, 353 sayılı kanunun 180/1. maddesine göre hükmün gerekçesi zapta yazılmamışsa tevhiminden itibaren 7 günlük süre içerisinde yazılarak dosyasına konur.

Bu maddenin amacı, hükmü en erken bir şekilde Yargıtay denetimine sunmayı sağlamaktır. Nitekim, CMUK'nun 268. maddesinde bu müddet üç gün olarak gösterilmektedir.

b) Mahkeme heyeti kendini kanunla bağlı hissetmeyip, keyfiliği tercih etmiştir.

Mahkeme, yukarıda sözü geçen 7 günlük süreye riayet etmemiş, gerekçeli hükmü ancak otuzaltı günlük bir gecikmeden sonra dosyaya eklemiş, otuzyedinci gün de bana tebliğ edebilmiştir.

Dosyadan anlaşılacağı üzere hakkımdaki hüküm, 14 Ağustos 1972 günü verilmiştir. 180/1. maddeye göre; bundan bir hafta sonra gerekçeli hükmün dosyaya eklenmesi ve sanığa tebliği gerekir. Halbuki, bu böyle olmamış, otuzaltı (36) gün sonra gerekçeli karar dosyaya eklenebilmiş, otuzyedinci günde (37) yani, 19 Eylül 1972 günü bana tebliğ edilebilmiştir.

c) Mahkeme heyetine, keyfi hareketine son verip, 180/1. maddedeki görevleri yerine getirmesi tarafımdan hatırlatılmıştır.

13 Eylül 1972 tarihinde ve sıkıyönetim tutukevi müdürlüğü kanalı ile mahkeme başkanlığına gönderdiğim dilekçe aynen şöyledir:

"... 353 sayılı kanunun 180. maddesine göre, hükmün gerekçesi zapta yazılmamışsa, tevhimden itibaren 7 gün içinde yazılır ve dosyaya eklenir..."

Bu maddenin amacı, hükmü, en erken bir şekilde Yargıtay denetimine sunmaktır. Nitekim, CMUK'nun 268. maddesinde bu müddet üç gün olarak gösterilmektedir.

Halbuki, hakkımdaki hüküm 14.8.1972 tarihinde verildiği, aradan bir ay geçtiği ve 18.8.1972 tarihinde hükmü temyiz

ettiğimi bildirdiğim halde, gerekçeli hüküm bugüne kadar bana bildirilmemiştir. Avukatlarım da bunun henüz yazılmamış olduğunu ve dosyaya konulmadığını bildirmektedirler.

Sonuç: Mahkeme heyetine, 353 sayılı kanunun 180. maddesinin getirdiği görevleri hatırlatırım...”

13 Eylül tarihli bu dilekçemin muhakkak dosyada bulunması ve işlem görmesi gerekir.

d) Bütün bunlara rağmen mahkeme kendinin kanuna uygun bir davranış içinde bulunduğunu göstermeye çalışmakta ve somut belgelere rağmen yalan beyanda bulunmaktadır.

Mahkeme, gerekçeli kararın 129. sayfasında, “... hükme ait iş bu gerekçe kanuni süresinde yazılarak dosyasına konuldu. 14 Ağustos 1972” demektedir.

Bu yalandır. Zira, gerekçeli hüküm, 7 gün içinde yazılıp, dosyaya konulmuş değildir. Bana 19 Eylül 1972’de tebliğ edilmiştir. Dosyaya konuş tarihi de 18 Eylül 1972’dir.

Bir mahkeme heyetinin keyfiliklerini ve kanunsuzluklarını örtbas edebilmek için yalan ve gerçek-dışı anlatımlara başvurması gerçekten üzücüdür. Ama gerçeğin böyle olduğu ve Yargıtay’a bu şekilde bildirilmesi gerektiği de açıktır. Zira, bu, son derece önemli bir husustur. Çünkü mahkemenin bu keyfiliği en az bir ay Yargıtay’a geç müracaata sebep olmuştur.

37. 353 Sayılı Kanunun 174. Maddesine Muhalefet Vardır

Bu madde şöyledir: “Hükmün tevhimî **duruşmanın sonunda ve nihayet duruşmanın bitmesinden itibaren bir hafta içinde** hüküm fıkrasının okunması ve gerekçenin bildirilmesi sureti ile olur.”

Bu husus, 180/1. madde ile yakından ilgilidir. Aralarında çok yakın bağlantı vardır.

Halbuki yukarıda açıkladığım gibi, gerekçeli hüküm, bir hafta içinde bildirilmemiş, 19 Eylül 1972 tarihinde tebliğ edilmiştir. Yani karardan (14 Ağustos 1972) otuzyedi (37) gün sonra tebliğ edilmiştir.

Bunların da kanuna muhalefet teşkil halleri olduğu açıktır.

38. 353 Sayılı Kanunun 180. Maddesinin Son Fıkrasına da Riayet Edilmemiştir

Sözü geçen maddenin son fıkrası şöyledir: "Hükümlerin ikinci nüshaları ve özetleri duruşma hakimi veya diğer askeri hakim üye ve tutanak katibi tarafından imza edilerek askeri mahkemenin mühürü ile mühürlenir."

Gerekçeli kararın 129. sayfası tetkik edildiği zaman görülecektir ki, gerekçeli kararın ikinci nüshası bana tebliğ edilen nüshadır. Fakat bu nüshalarda mahkemenin mühürü olduğu halde, son sayfa hariç, öteki sayfalarda duruşma hakkının ve tutanak katibinin imzaları bulunmamaktadır. (Bu konu ile ilgili söylediklerimi ispat için mahkememizde yapılacak duruşma sırasında vekilim heyetinize bizzat gösterecektir.)

Bu da kanuna muhalefet hali teşkil eden bir durumdur.

39. Mahkemenin Ciddi Olmayan ve Gerçeği Örtbas Etmeye Çalışan Davranışları da Dikkatimden Kaçmamıştır

a) Mahkeme, 2 Mayıs 1972 tarihli duruşmada, "vaktin gecikmesi nedeni ile duruşmanın **15.5.1972 günü saat 10'a talikine...** karar verilmiştir" (Tutanak, s. 81/4) demektedir.

b) Devrimci Doğu Kültür Ocakları ile ilgili (2972/30 esas sayılı dosya) olarak 11 Mayıs 1972 tarihli duruşmada "bu nedenlerle duruşmanın 15 Mayıs 1972 günü saat 15'e tehirine... karar verildi" denilmektedir. (DDKO, 1972/30 esas sayılı dosyaya ait duruşma zabıtları, s. 224)

c) 15 Mayıs 1972 tarihli duruşmada ise mahkeme şu kararı almıştır: "İş bu davadan evvel mevcut olan diğer davaların duruşması saat 20'ye kadar devam etmesi nedeni ile duruşmanın yarınki 16 Mayıs 1972 günü saat 9.30'a tehirine... karar verildi" denilmektedir. (Tutanak, s. 82)

Görüldüğü gibi, mahkeme yalan beyanda bulunuyor. Çünkü, benim davamdan önce başka bir dava yok. Zira benim dava, saat 10'a, Devrimci Doğu Kültür Ocağı davası ise saat 15'e konulmuştur.

Mahkemenin bu tutumu, elbette ciddi bulunamaz. Mahkeme, göz göre göre yalanda bulunduğu, bu yalanla sanığa, sanık muamelesinde bulunmadığı, sanığı hafife aldığını açıkça göstermiştir.

Mahkeme olağanüstü koşullarda bazı davaların daha öne alınmasını temin edebilir. Fakat sanığa da inandırıcı ve doğru gerekçeler sunmak zorundadır.

Mahkeme, bu tür davranışları ile sanığa ilimat telkin etmekten ve ciddi olmaktan çok uzaktır. Bu davranışı ile mahkemeyi daha önceki duruşmalarda verdiği "heyetin davadan istinkaf etmesi" ile ilgili taleplerinde ne kadar haklı ve yerinde bir işlem yaptığını kanıtlamaktadır.

39/a. Mahkeme, Savunma Hakkını Açıkça ve Kesinlikle Kısıtlamıştır. Bu Konuda Ara Kararı Almıştır

1) a- Bilindiği gibi, hakkımda yürütölen dava bir yıldan fazla devam etmiştir. 30 Temmuz 1971 tarihinde ilk duruşmam yapılmış, 14 Ağustos 1972 tarihinde hüküm tefhim edilmiştir.

b- Bu süre içinde üç ayrı iddianame düzenlenmiş ve bilahare bunlar birleştirilmiştir.

22.7.1971 tarihli ve esas 1971/70 sayılı iddianamede TCK'nun 142/1 ve 142/3. maddeleri ile tecziyem istenmektedir.

31.12.1971 tarihli ve 1971/160 sayılı iddianame ile TCK'nun 141/1. maddesinden tecziyem istenmektedir.

24.5.1972 tarih ve 1972/51 sayılı iddianamede TCK'nun 142/3. maddesinden tecziyem istenmektedir.

2) a- 5.7.1972 tarihli duruşmada esas hakkındaki mütalaasını hazırlaması için Askeri Savcıya gelecek celseye kadar mehil verilmesine (Tutanak, s. 116/5) karar alınmış ve duruşma 14 Temmuz 1972 gününe ertelenmiştir. (Tutanak, s. 117/9)

b- Askeri Savcı, 14.7.1972 tarihli duruşmada, esas hakkındaki mütalaayı yetiştiremediğini bildirmiş, yeniden mehil verilmesini talep etmiştir. (Tutanak, s. 118/2)

Böylece Askeri Savcı'ya iki defa mehil verilmiş, bu, toplam olarak 13-14 günü bulmaktadır.

3) a- 18.7.1972 tarihli duruşmada savcı, esas hakkındaki 140 sayfalık mütalaayı mahkemeye tevdi etmiş ve bazı kısımlarını okumuştur. (Tutanak, s. 119)

b- Bunun üzerine savunmamı hazırlayabilmek için mahkemeden "uzunca" bir mehil istedim. (Tutanak, s. 119)

c- Bunun üzerine mahkeme, "353 sayılı kanunun 1596 sayılı kanunla değiştirilen 160. maddesinin son fıkrası gereğince: sıkıyönetim 1 nolu mahkemenin halen bakmakta olduğu davaların adet ve kapsam bakımından çok şumullü oluşu da taraflara hatırlatılmak sureti ile iş bu mehilin kesin olduğunun kendilerine duyurulmasına ve savunmalarını yazılı olarak hazırlamaları lüzumunun da keza kendilerine tebliğine" karar vermiştir. (Tutanak, s. 120/1-2)

4) Mahkemenin verdiği bu karar, savunma hakkının özünü kısıtlar mahiyettedir. Zira:

a- 353 sayılı kanunun 1596 sayılı kanunla değiştirilen 160. maddesi son fıkrası aynen şöyledir: "Savaş halinde sözlü veya yazılı savunmanın okunması süre bakımından mahkemece kısıtlanabilir."

Görüldüğü gibi, bu madde sanık tarafından hazırlanmış bir savunmanın mahkemede okunması ile ilgilidir. Dolayısı ile benim talebime konu olan istemin böyle bir madde ile kısıtlanması kanun maddesini de yanlış uygulamaktan başka bir şey değildir. Kanunun açık hükmünün bu kadar yanlış ve sorumsuz uygulanması elbette bozma nedenidir.

b- Askeri Savcı'ya iki defa süre tanıyan mahkemenin, bana bir defa ve **kesin** bir süre vermesi, bu süre içinde savunmanın kesinkes yetiştirilmesini istemesi usulsüzdür.

c- Askeri Savcı'ya 13-14 gün mütalaa hazırlama olanağı veren mahkeme, bana sadece 10 gün süre tanıması ve bunun kesin olduğunu bildirmesi usulsüzdür. Ve savunma hakkının mahkeme kararı ile kısıtlanması anlamını taşır. Bu, 353 sayılı kanunun 207. maddesinin (h) fıkrası hükmüne kesinlikle aykırıdır.

d- Mahkeme heyetinin verdiği kararlarla savcıya, sanığa

nazararı daha toleranslı ve sanığın aleyhine olacak şekilde hak tanınması, mahkemenin hakem olma sıfatını yitirip, savcılık görevini de yüklendiğini gösterir en açık bir delildir.

e- Üç iddianame ile yürütölen 140 sayfalık esas hakkındaki mütalaası bulunan, 40'ın üzerinde de tanığı bulunan bu dava için on (10) gün savunma hazırlama süresi verilmesi ve bunun **kesin** olduğunun bildirilmesi usulsüzlüktür ve bu keyfilik anlamını taşıdığı gibi, hakkımda peşin-hükümlü olduğunu da gösterir.

f- Duruşmalarda, savaş hali hükümlerini uyguladığını söyleyen, onun için her talebimi bu gerekçe ile reddeden mahkemenin hükümden sonra, yukardaki bölümde açıklamaya çalıştığım gibi 353 sayılı kanunun 180/1 ve 174. maddelerini kesinkes hiçe sayarak, azami haddi 7 (yedi) gün olan müddeti alabildiğine bir keyfilikle 37 (otuzyedi) güne kadar çıkaran mahkemenin bu tutumunu, sanığa karşı duyduğu kin ve ideolojik tavır takındığının belirtisidir.

40. 353 Sayılı Kanunun 152 ve CMUK'nun 242. Maddelerine Muhalefet Vardır

353 sayılı kanunun 152. maddesi şöyledir: "sübut sebepleri olarak kullanılacak senetler ve diğer evrak duruşma sırasında okutturulur" demektedir.

CMUK'nun 242. maddesinde de aynı hüküm yer almıştır.

Fakat, mahkeme bu hükme riayet etmemiştir. Şöyle ki:

Gerekçeli kararda açık bir şekilde göröldüğü gibi, hükme tesir eden en önemli belgelerden biri, **Doğu Mitingle-ri'nin Analizi** (Gerekçeli Karar, s. 38-42), **Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme** (Gerekçeli Karar, s. 42-44) isimli çoğaltmalardır.

Fakat bu iki teksir, hükme etki eden önemli belgeler olarak telakki edildiği halde, duruşma sırasında mahkemece her ikisi de konmamıştır.

Yukarıda 17. paragrafta belirttiğim gibi **Doğu Mitingle-ri'nin Analizi** teksiri mahkemece **tetkik edilmiş**. (Okunmamış, tetkik edilmiş) **Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme** isimli teksir ise hiçbir duruş-

mada, hiçbir celsede söz konusu edilmemiş, okunmamış, sadece zaman zaman benim beyanlarında söz konusu edilmiştir. Tutanaklarda bunların okunduğuna dair en ufak bir kayıt yoktur.

Birincisinin (Tutanak, s. 104)'te tetkik edildi şeklinde belirtilmesi kanunun istediğini karşılamamaktadır. Zaten, 13 Haziran 1972 tarihli sözü geçen celse saat 14.30'da başlamıştır. (Bk. Tutanak, s. 102/7) O günkü duruşmada, duruşmanın yükü karşısında 95 sayfalık metnin okunmasına zaten imkân yoktur.

Mahkemede okunmayan belgelerin ise delil niteliği yoktur ve hükme tesir edemez.

“Duruşmada okunması gereken evrakın okunmamış olmasına rağmen hükümde nazara alınması mümkün değildir. Evrakın okunmasının hakimın vazifesi olduğunu, süjelerin dosyadaki evrakı her zaman inceleyebileceği, bu sebeple okunmamış olmasının delil niteliğini yitirmesi gerektiği ileri sürülebilir. Fakat konu daha ziyade vicahilik ve alenilik prensipleri ile ilgilidir.” (Faruk Erem, **Ceza Usulü Hukuku**, 2. baskı, Ankara 1968, s. 231 ve 239)

Görüldüğü gibi, mahkeme bu iki belgeyi hem hükme esas teşkil eden belgeler olarak kabul etmiş, hem de okumamıştır. Bu ise kanuna açıkça muhalefet halini teşkil etmektedir.

Hüküm, bu yönden de bozulmalıdır.

41. Noksan Soruşturma ile İlgili Öteki Hususlar

Mahkeme, gerekçeli kararın 11. sayfasında (son paragraf) şöyle demektedir:

“Sanık **Beşikçi**, yukarıda izah olunan itirazlarından gayri, bu davaların usulüne uygun açılmadığı, soruşturmanın usulsüz yapıldığı ve davaya ait belgelerin Milli İstihbarat Teşkilatı'na gönderilmesi sebebi ile kanun-dışı davranıldığı yolunda itirazlarda bulunmuş ise de bu itirazlar, **duruşma sırasında gösterilen gerekçelerle karara bağlanmış**, mahkemenin lüzum gördüğü bilcümle yazı ve belgelerin dosyada mevcut olması, sıkıyönetim mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir

suçla ilgili bulunan sanıklardan hangi statüde bulunanlar hakkında takip olunacak prosedürün 1402 sayılı kanunla gayet açık bir şekilde belirtilmiş bulunması, üniversite içerisinde sanıkla yöneticiler arasında mevcut olduğu ileri sürülen itilafların mahkememizde soruşturma konusu yapılan olaylarla ilgisi bulunmaması nedeni ile kabule şayan görülmemiştir."

Bu anlatım, gerçeğe aykırıdır. Zira:

Örneğin, 4936 sayılı kanunun 49. maddesi ile ilgili talebim mahkemece hiç dikkate alınmamış ve talebim üzerine bu konuda karar verilmemiştir.

5.7.1972 tarihli duruşmada "ben 4936 sayılı kanunun 49. maddesinin As. Savcılıkça yanlış anlaşıldığı ve buna uyulmadığı kanısındayım. Keyfiyetin resmen soruşturulmasını istiyorum" (Tutanak, s. 116) şeklindeki talebim, ne o celsede, ne de daha sonraki celselerde hiç dikkate alınmamış, bu konuda ara kararı verilmemiştir.

Yine bunun gibi, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın usulsüz olarak elde ettiği belgelerle ilgili olarak yaptığım istem, mahkeme tarafından hükümle birlikte karara bağlanacak denildiği halde, hükümde bu konuda en ufak bir beyana yer verilmemesi, mahkemenin yukarıdaki beyanını yalanlamaktadır. (Tutanak, s. 81)

Öte yandan, "hüküm sadece kabul değildir. Hüküm bir iddiayı kabul etmiş ise karşiki iddiayı reddetmiş demektir. Sanık mahkûm olmuş ise itham kabul, savunma reddedilmiş olur. Sanık beraat etmiş ise bunun aksi olmuştur. Gerekçe sadece kabulü göstermekle yetinemez. Böylesine gerekçe, eksiktir. Kabulün gerekçesi reddin ancak zımni gerekçesidir. Usul kanunumuz açık gerekçeyi gerektirir." (F. Erem, a.g.e., s. 446-447)

Bu açıdan bakıldığında zaman, mahkemenin, benim savunmamda ileri sürdüğüm hususları hiç dikkate almadığı açıkça ortaya çıkmaktadır. Ben, savunmamın 29-36. sayfaları arasında, askeri savcının ilk tahkikattaki çeşitli usulsüzlükleri üzerinde durmuş, hüküm verilirken bu konular üzerinde özellikle durulmasını talep etmiştim. Mahkemenin bunları hiç dikkate almadığı anlaşılıyor. Benim dediklerim ile savcının dediklerinin hiçbir tartışması yapılmadan, üstünkörü ve keyfi bir şekilde, delillere dayanmadan hükme var-

mak, "sanığın talepleri kabule değer görülmemiştir" demek, elbette geçerli olamaz. Sanığın taleplerinin neden geçerli olmadığıнын delilleri ile açıklanması gerekir. Noksan gerekçe veya zınni gerekçe hiçbir zaman tutarlı bir neden olamaz. Ben savunmanın 29-36. sayfaları arasında bu konulara etrafılı bir şekilde değindiğim için burada tekrar etmeyi gereksiz görüyorum.

Mahkeme heyetinin gerekçeli kararında bu hususlardan hiç söz etmemesi, bunları yok sayması, soruşturma ile ilgili usulsüzlüklerin çözümlenineden ortada durduğunu hiçbir zaman gizleyemez.

Bütün bunların ötesinde tarafımdan, mahkemeye, Askeri Savcı ile ilgili şikayetler yapıldığı ve bunun da mahkemece ilgili mercilere bildirildiği bir gerçek olduğuna göre, mahkemenin, gerekçeli hükmünde bu konuya da dokunmaması usulsüzdür. (Savunma, s. 36, son 2 paragraf)

ESASA AİT ÖTEKİ BOZMA NEDENLERİ

Dosya münderecatından ve tutanaklardan görülebileceği gibi 28.7.1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum 232 sayfalık savunma dilekçemden başka:

- 16.11.1971 Tarihli (4 sh.) Tut., s. 28 : **Türkdoğan**'ın şikayet dilekçesi, Mart 1970 olayları hk.
- 7.12.1971 Tarihli (14 sh) Tut., s. 31 : İdari soruşturmanın usulsüzlüğü, evrakın MİT'e gönderilmesi, muhbirlerin husumeti hakkında.
- 28.12.1971 Tarihli (9 sh) Tut., s. 33 : Resmi evrakın kanunda gösterilmeyen bir makama verilmesi, resmi evrakın yok edilmesi, Danıştay kararlarının uygulanmaması hakkında.
- 25.1.1972 Tarihli (14 sh) Tut., s. 5 : İddianameye cevap (1972/38 esas nolu ve 25.2.1972'de 1972/6 esas nolu dosya ile birleştirilmiştir.

- 3.2.1972 Tarihli (24 sh.) Tut., s. 36 : Ders notları ve imtihan kağıtları, İdari Tahkikat Komisyonu'nun çalışmaları, çelişen ifadeler, mahkemenin çözümlemesi gereken temel sorun hk.
- 24.2.1972 Tarihli (26 sh.) Tut., s. 44 : Huzurda dinlenen muhbir tanıklara ve tanıklara sorulacak sorular hk. (9 Mart 1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunulmuştur.)
- 10.3.1972 Tarihli (4 sh.) Tut., s. 64 : As. Savcı'nın usulsüzlüğü, tutanakların düzenlenmesi ve bazı ifadeler hakkında.
- 28.3.1972 Tarihli (8 sh.) Tut., s. 70 : As. Savcı'nın usulsüzlüğü, Ek iddianame hakkında açıklık, tanıkların nasıl seçildiği, muhbirlerin mahkemeyi yanıltması hakkında.
- 18.4.1972 Tarihli (13 sh.) Tut., s. 71 : Muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak**'ın mektubu hakkında.
- 15.5.1972 Tarihli (1 sh.) Tut., s. 71 : Duruşma salonuna konulan teyp ve tutanaklar hk.
(16.5.1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunulmuştur.)
- 30.5.1972 Tarihli (1 sh.) Tut., s. 96 : Mahkemeye sunulan bazı belgeler hk.

20.6.1972 Tarihli (9 sh.) Tut., s. 106 : Tahkikatın genişletilmesi talepleri hk.

3.8.1972 Tarihli (2 sh.) Tut., s. 121 : Son söz hk.

Dilekçeler aynı tarihlere ait duruşmalarda mahkemeye sunulmuştur. Bu dilekçelerde yukarıda kısaca değinildiği gibi somut olaylara ait deliller bütün açıklığı ile mahkemeye sunulmuş ve yine dava ile ilgili bazı belgelerin toplanması talep edilmiştir. Bütün bu dilekçeler arasında en önemli olanı şüphesiz ki 232 sayfalık savunma ile ilgili dilekçedir.

Ceza Muhakemeleri Usulü'nün en önemli prensiplerinden biri hiç şüphe yok ki, iddia ve savunmanın karşılıklı olarak tartışılması ve delillerin bu açıdan değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonunda açık bir gerekçe ile birinin kabulü ötekinin ise reddi gerekir. Bunu şu şekilde formüle etmek mümkündür:

“Hüküm, sadece bir kabul değildir. Hüküm bir iddiayı kabul etmiş ise karşıtı iddiayı reddetmiş demektir. Sanık mahkûm olmuş ise itham kabul, savunma reddedilmiş olur. Sanık beraat etmiş ise bunun aksi olmuştur. Gerekçe, sadece kabulü göstermekle yetinemez. Böylesine gerekçe eksiktir. Kabulün gerekçesi reddin ancak zımni gerekçesi olabilir. Usul kanunumuz açık gerekçeyi gerektirir.” (Faruk Erem, **Ceza Usulü Hukuku**, 2. baskı, Ankara 1968, s. 446-447)

Bu açıdan baktığımız zaman mahkemenin gerekçeli kararı son derece eksiktir. Gerekçeli kararın 14-18 sayfaları arasında kısa fakat eksik bir şekilde sorgunun, 27-33 sayfaları arasında da yine kısa, eksik ve mahkeme üyelerinin indi görüşlerine göre savunmanın özeti verilmiştir. Bunların ötesinde gerekçeli kararın hiçbir yerinde savunma söz konusu edilmemiştir.

Mahkemenin gerekçeli kararından savunmanın neden reddedildiği kati surette anlaşılmamaktadır. Mahkeme, gerekçeli kararında muhbir, muhbir tanık beyanlarını ve bunların derli toplu bir şekilde ifade etmeye çalışan As. Savcının ifadelerini hangi nedenlerle kabulü şayan görmüş, savunmayı hangi nedenlerle kabulü şayan görmemiştir. Bunları gerekçeli karardan anlamak mümkün değildir. Sadece, genel olarak ithamı kabul ettiğini savunmayı reddettiğini görüyoruz.

Örneğin: Bazı yerlerde mahkeme, muhbir tanık ve tanık beyanlarını alıyor, onlara dayanarak hüküm tesis etmeye çalışıyor. (Gerekçeli Karar, s. 55-60) fakat bu ithamlara karşı benim savunmamda yürütülen fikirler katı surette göz önüne alınmıyor, böyle bir savunma metni yokmuş gibi davranılıyor.

Savunma ile birlikte tartışılmayan, kesin bir gerçek olarak görülen muhbir tanık ve tanık beyanları elbette gerçeği aksettiremez. Savunmanın da ona karşı neler söylediği muhakkak belirtilmelidir.

Aksi halde, verilen karar hukuki niteliğe sahip olmayıp indi olur. Mahkeme kararından ziyade mahkeme üyelerinin indi görüşleri haline gelir.

İşte elinizdeki karar böyle bir karardır. Savunma hiç dikkate alınmamış, muhbir tanık ve tanık ifadeleri kesin gerçekler olarak kabul edilmiştir. Savunma açık ve kesin bir şekilde reddedilmemiştir. Bu arada As. Savcı'nın bütün usulsüzlükleri ve yalan beyanları usta bir şekilde gizlenmeye çalışıldığı gibi muhbir tanıkların ve tanıkların ifadelerinin çelişen yönleri üzerinde de hiç durulmamıştır. Bu konulara dokunmaktan ısrarla kaçınılmıştır.

Yukarıda belirttiğim gibi dava 8 yıl 4 ay ağır hapis, 4 yıl 8 ay 7 gün hapis, toplam olarak 13 yıl 7 gün hapis cezası ile sonuçlandığına göre savcının ithamları tamamen kabul edilmiş demektir. Bu bakımdan Askeri Savcı'nın davamızdaki durumuna kısaca değinmekte yarar görüyorum.

**I. ASKERİ SAVCI 353 SAYILI KANUNUN
96. MADDESİNDE BELİRLENEN ASKERİ SAVCI
DEĞİLDİR, ESAS HAKKINDAKİ MÜTALAASI
BAŞTAN SONA KADAR YALANLARA ve
UYDURMALARA DAYANMAKTADIR.
MÜTALAADAKİ İDDİALAR BU YALAN BEYANLAR
ve UYDURMALAR ÜZERİNE KURULMUŞTUR**

A. ASKERİ SAVCI'NIN DURUMU

As. Savcı'nın beyanlarının ve esas hakkındaki mütalaa-

sının hukuk ve usul hukuku açısından değeri yoktur. Çünkü: Savcıların yargılama sürecinde bulundukları yer ve gördükleri görev onların tarafsızlıklarını gerektirir. Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında işaret edildiği üzere:

"... Savcı, kural olarak ceza davasını açmaya yetkili tek devlet görevlisidir. Ve o, ceza davası açmazsa herhangi bir suç cezasız kalabilir. Hakimlerin bir ceza davasına kendiliğinden el koymaları yetkisi kabul edilmemiş olduğuna göre, ceza adaletinin hakim kararı biçiminde gerçekleşmesi, ilk önce savcının bir işlemde bulunmasına yani dava açmasına bağlı kalıyor demektir... Savcı, ceza adaleti bakımından yalnızca dava açıp ceza yargılamasını işletmeye başlayan bir görevli olarak değil, aynı zamanda yargılamanın doğru ve adalete uygun sonuçlar vermesi yolunda birçok çabalar göstermesi gereken bir görevlidir."

Bunun için de, savcının tarafsız olması, tarafsız hareket etmesi, başta gelen zorunluluktur. Ceza davalarını hazırlayan ve kamu adına açıp yürüten savcılar, aynı zamanda sanığın da haklarını korumakla görevlidir. Savcı, davacı değildir. O, kamu adına yargılama işlemine katılan bir devlet görevlisi olduğu için tarafsız olmalıdır. Bunun içindir ki, yani ceza adaletinin tarafsızlık içinde gerçekleştirilebilmesinin savcıların tarafsızlığına bağlı olduğu düşüncesiyledir ki, Anayasa Mahkemesi, savcıların siyasi iktidarlar karşısında güvenceli olmaları gereğine, kökleşmiş içtihatlarında hükmetmiş bulunmaktadır.

Hal böyleyken **As. Savcı Yüzbaşı Yaşar Değerli** bu yansızlık ilkesinin tamamen dışına çıkarak, adeta Nurcu ve Şeriatçı dünya görüşünün sahibi olan politik çevrelerin temsilcisi gibi hareket ederek binbir türlü tertibin içine girmiştir. Muhbirlerin söylediklerini yüzde yüz doğru kabul etmiş, bu iddialar hakkında hiçbir tahkikat yapmadan ulu orta iddialar ileri sürmüş, esas hakkındaki mütalaasını da böyle bir görüşten hareket ederek hazırlamıştır. Bütün bunlara rağmen **"Beşikçi hakkındaki davanın somut delillere dayanmadan açıldığını esefle biz de gördük"** (Tutanak, s. 71) demiş ve böylece duygusallığını belgelemiştir. Örneğin:

**B. ASKERİ SAVCI HİÇBİR TAHKİKAT YAPMADAN,
SUÇLULUĞU PEŞİNEN KABUL ETMEKTEDİR**

Askeri Savcı tutanakların 37. sayfasında yer alan bir beyanında şöyle demektedir:

“Sanık tarafından, dinlenmiş olan tanıkların huzuren yeniden dinlenilmesi yolundaki talebe katılmıyorum. Zira sanığın öğrenim görevi sırasında ders vermekte olduğu talebeleri ile arasında geçen öğrenim münasebeti, imtihan sualleri ve öğrencilere kendisi tarafından verilen bazı metodik önerilerinden ibaret değildir. Bir üniversite öğrenimi söz konusudur ve özellikle bu öğrenim dalı sosyoloji olup doğrudan doğruya toplumsal olayları hedef almıştır. Sanık öğrencilerine karşı dersleri sırasında komünizm ve Kürtçülük propagandası niteliğinde konuşmaları her zaman yapabilecek ve **bundan yararlanabilecek bir mevkidedir**. Bu itibarla dinlenen şahitlerin beyanları, imtihan kağıtları ve defterler arasında bir çelişki görmek sakat bir düşünce olur. Çünkü öğrenciler sanığın sözlü, yazılı ve tüm öğrenim fiileri olarak propaganda yönteminde bulunduğunu ifade etmişler ve bu ifadeler genel bir kanı ve değerlendirmeden ibaret sayılır.” (Tutanak, s. 37)

Askeri Savcı bu beyanı ile sosyoloji asistanı olduğum için sözü geçen propaganda niteliğindeki konuşmaları her zaman yapabilecek ve yararlanabilecek bir mevkidedir, diyerek sosyoloji asistanlığı ile söylenenler yani, iddia edilenler arasında soyut bir ilişki koruyor. Ve hiçbir tahkikata dayanmadan somut delilleri de kesinlikle tahrif ederek, önceden peşin yargılarla muhbirlerin ve muhbir tanıkların ve tanıkların söylediklerini kabul ediyor. Halbuki ileride görüleceği gibi defterler ve imtihan kağıtları ile muhbir tanık ve tanık beyanları açık bir çelişme halindedir. Bu peşin yargıları iddia makamının ciddiyeti ile bağdaştırmanın hiçbir olanağı yoktur.

**C. ASKERİ SAVCI MİLLİ İSTİHBARAT
TEŞKİLATI'NIN KANUNSUZ ve KEYFİ
TUTUMUNU SAVUNMAKTADIR**

Mahkemede, suç olan bir fiille elde edilmiş delil sayıla-

mıyacağı, hakim kararı olmadan arama yapılamıyacağını belirtmem üzerine As. Savcı:

"Anayasa nizamını ortadan kaldırmayı hedef alan kişilerin anayasanın fertlere sağladığı hak ve özgürlüklerden bahsetmesi normal sayılmamalıdır. Memleketin iç güvenliği konusunda haber toplama görevi ile yükümlü olan Milli İstihbarat Teşkilatı, durumu bu seviyeye gelen kişileri kayda aldıktan sonra faaliyetlerinin temel nizamı yok etme safhasına gelmesi muhtemel görülenlerin tabiatı ile her türlü icraat ve haberleşme vasıtasına da vakıf olmak isteyecektir. Bu mektuplar bu suretle elde edilmiş fakat asılları muhataplarına gitmiştir. Failin eylemleri suç teşkil eden dereceye ulaştığı ahvalde teşkilat mezkur belgeleri ilgili yargı mercilerine tevdi etmiştir. Dosyadaki diğer beyan ve delillerin teyid ettiği nispette yargılamada delil olarak kabul olunacağı izahtan varestedir" (Tutanak, s. 80)

diyerek hukuka ve anayasaya olan saygısızlığını açıkça ortaya koymuştur. Öte yandan failin eylemleri suç teşkil eder dereceye ulaştığı ahvalde de teşkilat, mezkur belgeleri ilgili yargı mercilerine tevdi etmiştir, dediği halde sıkıyönetim ilanından önce bu işlemi neden yapmadığına da cevap verememektedir. Ayrıca her türlü haberleşme vasıtasının kontrol edildikten sonra sahiplerine verildiği doğru değildir. Mahkeme safahatından anlaşılabileceği üzere adıma gelen bir yığın posta evrakı bu teşkilat tarafından zorla ve anayasaya aykırı olarak tutulmuştur. Bu bakımdan Askeri Savcı'nın Milli İstihbarat Teşkilatı'nı savunma çabaları hukuki değil, politik ve ideolojik bir gösterebilir.

Öte yandan vatandaşların "Anayasa nizamının sağladığı hürriyetlerden yararlanabilecek vatandaşlar", "Anayasa nizamının sağladığı hürriyetlerden yararlanamayacak olan vatandaşlar" diye ayırım sadece Askeri Savcı'nın kendi indi görüşüne göre yaptığı bir ayırımdır. Hiçbir hukuki ve bilimsel temeli yoktur.

**D. ASKERİ SAVCI LEHİME OLAN HİÇBİR DELİLİ
TOPLAMADIĞI GİBİ SOMUT OLAYLA DOĞRUDAN
DOĞRUYA İLGİSİ OLAN, HATTA OLAYIN KENDİSİ
OLAN, FAKAT LEHE GÖRÜNEN BİR DELİLİN
KABUL EDİLMEMESİ İÇİN DE MAHKEMEYE
ÖNERİDE BULUNMAKTADIR**

Askeri Savcı lehe olan bir delil üzerindeki görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

"Bizim görüşümüz sanığın şimdi ibraz ettiği dergi ve kitapla ilgilidir. Biz, bu kitapların derste önerilmesinin suç teşkil ettiğini düşünseydik bu kitapları da dava konusu yapardık. Bu kitapların olayla ilgisi yoktur. Sanık bu kitapları ve içindeki makaleleri öğrencilerine önerdi, diye diğer suç teşkil eden kitap ve makaleleri önermesinden dolayı kendisini sorumsuz tutamaz. Bu bakımdan olayla ilgili olmayan bu kitap ve derginin kesinlikle kabul edilmemesini istiyoruz." (Tutanak, s. 96)

Savcının son derece ilginç olan bu mütalaası üzerinde biraz duralım:

a) 1967-1968 ders yılında birinci sömestrede okuttuğum konular arasında üç makalenin de yer aldığını, yalnız, bu makalelerdeki konuların derste anlatılmayıp öğrencilerin bizzat okumaları gerektiğini bunun için de makalelerin ayrı ayrı teksir ettirilip öğrencilere dağıtıldığını belirtmiştim. (bk. 3.2.1972 tarihli dilekçe Ek: 1, s. 2 ve İdari Tahkikat Komisyonu tarafından sorulan iki soruya verdiğim 9 Eylül 1968 tarihli cevap, s. 4)

b) Bu makaleler şunlardır:

Cevat Geray : **Toplum Kalkınması ve Toprak Reformu**, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt 21, Sayı 3, Eylül 1966, s. 51-68

Mübeccel Kıray : **Ereğli'de Şehirleşme ve Bazı Sosyal Değişme Eğilimleri**, Sekizinci İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, İskan ve Şehircilik Derneği Yayını, No: 3, Ankara, 1966, s. 163-187

**İbrahim Yasa : Gecekondu Topluluklarında İş-
Güç Çeşitleri ve Ekonomik Düzen,**
Yukarıda sözü geçen kitap, s. 135-
162

c) Bazı tanıkların ifadelerinde bahsettiği teksirler bunlardır. Örneğin **Yavuz Akpınar**'ın (O zamanlar bize verdiği teksirlerden bellidir), **Şaban Karataş**'ın "... ve dersteki sınıfın aşan tutumu ile ders dışında okumaları için öğrencilere teksirler dağıttığını bildirdi" (Tutanak, s. 57) dediği teksirler bunlardır.

d) Daha önce muhtelif vesilelerle de belirttiğim gibi ders okuttuğum sözü geçen devrede derslerimden bağımsız olarak ve derslerimin dışında iki araştırma yapıp teksir şeklinde yayınladım. Bunlardan biri Aralık 1967. ikincisi ise Ocak 1968 tarihinde yayınlanmıştır. Bu iki araştırma şunlardır:

Toplumların Genel Gelişim Kanunları ve Bölgenin Soyo-ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitingleri'nin Analizi, Erzurum 1967 (Çoğaltılmıştır)

Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlar, Erzurum 1968 (Çoğaltılmıştır)

e) Fakat muhbirler, muhbir tanıklar ve tanıklardan bazıları, bu durumu çok iyi bildikleri halde bu iki grup teksiri bilinçli olarak birbirine karıştırmakta, yukarıda belirttiğim üç makaleden hiç söz etmeyerek benim öğrencilere kendi yazdığım eserleri dağıttığını bunları okumalarını mecbur ettiğimi iddia etmeye ve bu izlenimi yaratmaya çalışmaktadırlar.

(Bk. **Şaban Karataş**'ın ifadesi, s. 59; **Orhan Türkdoğan**'ın ifadesi, s. 59)

Bu, gerçek dışı ve ard niyetli bir tutumdur.

Aslında üniversitede ders veren bir öğretim üyesinin veya yardımcısının kendi yazdığı eserleri de ders olarak okutması da normaldir. Fakat benim sözü geçen araştırmalarım çok dar konulara inhisar ettiği için, böyle bir yol tutulması uygun görülmemiştir.

Görüldüğü gibi bu üç makale sözü geçen davalı ders konusunun meteryalleri arasındadır. Eğer dersin yüzde ellisi

iki öğrenci tarafından derslerde tutulan notları havi defterdekilerle, % 50'si de bu makalelerdir.

Öte yandan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 153. maddesi aynen şöyle demektedir:

"... Cumhuriyet müddeiumumisi yalnız maznun aleyhine olan hususları değil, lehine olan cihetleri de arar ve kaybolmasından korkulan delillerin toplanmasına ve zaptına çalışır."

Bizim somut olayımızda ise Askeri Savcı'nın 153. madde gereğince yukarıda sözü geçen delilleri topladığı bir yana, yine CMUK'nun 159. maddesi gereğince benim sunduğum ve dersin esasını teşkil eden delillerin de "kesinlikle kabul edilmesini" istemekte idi.

Savcının: "Bu kitapların suç teşkil ettiğini düşünseydik, bu kitapları da dava konusu yapardık" demesi gerçekten ceza usulüne aykırıdır. Savcının ne kadar büyük bir keyfilik içinde olduğunu açıkça göstermektedir. İşte savcının bu beyanı gerek ilk tahkikatta, gerek hazırlıkta kendisinin ne kadar keyfi davrandığını gün gibi açığa çıkarmaktadır. Bütün bunlar daha önceki bölümlerde savcının bu tip faaliyetlerini açıklarken söylediklerimizi destekler mahiyette olduğu için, savcının bu beyanı son derece önemlidir. Savcının bu kadar açık bir keyfiliği mahkemece elbette göz önüne alınması gerekirdi, oysa ki mahkeme tarafgirlik içinde Askeri Savcı'nın yanlışlarına bilerek bir yanlış daha katarak durumu gözden kaçırmıştır.

E. ASKERİ SAVCI ADLİ KURUMLARIN İŞLEMİNE İTİBAR EDİLMEMESİNİ İSTEMEKTEDİR

Erzurum Savcılığı'ndan gelen bir yazıda hakkımda kovuşturma yapılmadığının bildirilmesi üzerine savcı:

"20.3.1970 tarihine gelinceye kadar sanığın da dahil olduğu bir trio grubu kışkırtmada bulunmuşlardır. 20.3.1970'teki olaylar bu kışkırtmaların neticesinde ortaya çıkan bir patlamadır. C. savcısının iddianamesi olayı sadece olduğu gün ve olduğu şekilde bakan bir görüşü yansıtmaktadır. Bu konuda olayların eveliyatını üniversite raporu müdevver bir şekilde ortaya koymaktadır" (Zabıt, s. 96)

demektedir. Böylece Askeri Savcı, Cumhuriyet Savcısı'nın yazısına itibar edilmemesini istemektedir. Bu da onun adli organların işlemlerine karşı saygısızlığını, fakat, Nurcu ve Şeriatçı çevrelere ve muhbirlere olan yakınlığını açıkça ortaya koymaktadır.

F. ASKERİ SAVCI ESAS HAKKINDAKİ MÜTALAASINA BİR YALANLA BAŞLAMAKTADIR

Askeri Savcı esas hakkındaki mütalaasına bir olayı tahrif ederek başlamaktadır. Ve yalanla işe girmektedir: "... Bu süre içinde sanığın da yüzüne vuran ve hatla çeşitli biçimlerde ürünler veren ideolojik yöntemi ve faaliyetleri sebebiyle idare tarafından öğretim görevinden alı konmuş, bilahare Atatürk Üniversitesi ile tüm görev ilişkileri kesilmiştir. " (Esas hakkındaki mütalaa, s. 1)

Bu beyan yalandır. Zira, Erzurum Atatürk Üniversitesi Temmuz 1970'te görevime son vermiş, fakat üniversitenin bu usulsüz tasarrufu Danıştay tarafından, yürütmenin durdurulması kararı şeklinde bozulmuştur. Fakat üniversite anayasanın 132. maddesinin son fıkrası hükmüne rağmen yani, "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır: Bu organlar ve idare mahkeme kararlarını hiçbir şekilde değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini **geciktiremez**" hükmüne rağmen bu kararı uygulamamış, 69 gün gecikme ile uygulamıştır.

(Bk. 7.12.1971 tarihinde mahkemeye sunduğum aynı tarihli dilekçe s. 8

20.6.1972 tarihli tahkikatın genişletilmesi ile ilgili dilekçe, s. 5, Paragraf 14)

Eğer bu konuda tahkikatın genişletilmesi ile ilgili taleplerim kabul edilmiş olsaydı mahkeme bu konuda daha açık-seçik bilgi sahibi olacaktı.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne geçişim ise adı geçen fakültenin açtığı asistanlık imtihanını kazanmam şeklinde olmuştur. Dolayısıyla geçiş Atatürk Üniversitesi'nin de muvafakatı ile olmuştur. Görevde eksiklik söz konusu değildir.

Askeri Savcı'nın bu kadar büyük bir gerçeği tahrif ederek vermesi, yalan beyanlara itibar etmesi temsil ettiği iddia makamının ciddiyeti ile bağdaşamamaktadır.

**G. ASKERİ SAVCI ESAS HAKKINDAKİ
MÜTALAASINI YALAN BEYANLAR ÜZERİNE
KURMUŞTUR**

Savcı, "... bu sebeptendir ki, bir yandan sanığa sosyoloji öğretimi tevdi edilirken diğer yandan bilimsel disiplin gereklerine uygun olarak kendisinin **Doç. Dr. Orhan Türkdoğan**'a bağlı bulunduğu ve onun murakebesi altında tedrisatı yürütme mecburiyeti tarafına üniversite ilgililerince duyurulmuştur." (Esas hakkındaki mütalaa, s. 4) demektedir. Bu büyük ve çirkin bir yalandır. Ve beni suçlayıp mahkûm ettirebilmek için ellerinde hiçbir somut delil kalmayan muhbirlerin daha sonra da tanık olarak ifadelerine başvuru muhbir tanıkların huzurda dinlendikleri sırada tezgâhladıkları bir oyundur. (Savcı **Yaşar Değerli**'nin de bu oyunun düzenlenmesinde yardımcı olduğu kanısındayım.) Önceki bölümde (s. 37-51) ortaya koyduğu tutum ve davranışlarından bu kanaati çıkarıyorum. (Esas hakkındaki savunmamda)

Şöyle ki:

a) 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesine göre herhangi bir asistanın herhangi bir öğretim üyesine bağlanabileceği, bunun için de profesörler kurulunun kararı gerektiğini bildirmektedir. Bu resmi işlemin yine resmi şekilde ilgili asistana duyurulacağı keyfiyeti ise şüphesizdir.

Bilindiği gibi herhangi bir fakülte'deki profesörler kurulu kararları resmi kararlardır ve tutanaklara derc olur. 40. Madde ile ilgili bu eylemin de tutanaklara derc olacağı keyfiyeti şüphesizdir. Bu bakımdan burada tanık beyanları muhakkak resmi bir belgeye, yani proflar kurulunun kararına dayanması gerekmektedir.

b) Ben, Fen-Edebiyat Fakültesi Profesörler Kurulu'nun böyle bir kararın olup olmadığını bilmiyorum. Bana böyle bir karar duyurulmadı. Askeri Savcı'nın iddiasını, muhbirlerin kasıtlı ifadesine değil, resmi bir belgeye dayandırması gerekir. 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesine göre gerekli olan bu resmi belge ve profesörler kurulu kararı nerededir?

c) Öte yandan sözü geçen dönemde Sosyal ve Beşeri Bilimler Başkanı **Turhan Tufan Yüce** idi. Ve bu bölümde benden başka **Dr. Ioanna Kuçuradı** (Felsefe), **Tahsin Yılmaz**, **Rıfat Döğ**er (Felsefe), **Muhittin Aşkın** (Sosyal Psikoloji), **Sabahattin Güllülü** (Sosyoloji), **Eyüp Kemerloğlu** (Sosyoloji), **Dr. Hüseyin Ünal** (Sanat Tarihi) asistanları da vardı. 3.2.1972 tarihli dilekçeye eklediğim Ek-1'de bölüm başkanımızın **Doç. Turhan Tufan Yüce** olduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca Bk. 7.12.1971 tarihli dilekçe, Ek-2.

d) Ayrıca **Türkdoğan**'ın emrine verildiğim belirtilmekle beraber bu işlemin ne zaman yapıldığı belli olmamaktadır. Zira bu dersin okutulduğu 1966-1967 ders yılı ikinci sömestresinde **Orhan Türkdoğan** da asistan olduğu için böyle bir bağılık zaten düşünülemez. 1967-68 ders yılının başladığı günlerde ise (dersler Kasım ayının başında başladı) **Türkdoğan**, yine doçent değildi, doçentlik imtihanına hazırlanıyordu. Ancak Kasım ayının sonu veya Aralık ayının başlarında doçent olması mümkündür. Görüldüğü gibi **Orhan Türkdoğan**'a bağlı olduğum iddiası zaman bakımından da zaten mümkün değildir.

e) Dolayısıyla muhbir **Orhan Türkdoğan**'ın ve tanık **Şaban Karataş**'ın beyanı tamamen yalana dayanmaktadır. Mahkeme karşısında yazıp yayınladıklarından ve fikirlerimden başka hiçbir somut olay, yani suç delili gösteremeyen ihbarcılar beni, "emrimizi dinlemedi, bize ilaat etmedi" gibi gülünç ithamlarla adi suçlu olarak göstermeye çalışmaktadırlar. Nitekim **Orhan Türkdoğan** Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na yazdığı 26 Ocak 1968 tarihli şikayet dilekçesinin ön yazısında, "**Fakültemiz Sosyoloji Asistanı İsmail Beşikçi**" demektedir. Ben, gerçekten kendisine bağlı olsaydım, yukarıdaki ifadeyi kullanmaz, idari bakımdan bana bağlı olan **Dr. İsmail Beşikçi** derdi. İdari Tahkikat Komisyonu'nun 17.7.1968 tarihli sorusunda da durumu açıkça belli etmektedir.

Zira muhbirlerin MİT Müsteşarlığı'na gönderdikleri idari tahkikat evrakı, 6 ay kadar sonra mahkemeye gelmiş defterlerin ve imtihan kağıtlarının muhtevası, muhbirlerin ve muhbir tanıkların bütün ifadelerini çürütmüş, böylece muhbirler yeni dolaplar çevirmek zorunda kalmışlardır.

ñ) Bütün bunlara rağmen benim bu konuda ileri sürdüğüm tahkikatın genişletilmesi ile ilgili taleplerim mahkeme tarafından "görülmekte olan dava ile ilişkisi görülmediği" gerekçesi ile reddedilmiştir.

(Bk. 28.3.1972 tarihli dilekçe, s-7, Paragraf 7-8-9;

20.6.1972 tarihli dilekçe, tahkikatın genişletilmesi ile ilgili dilekçe, s. 8, paragraf: 29)

g) Savcı daha sonra, "O zamanki yetkililerin mahkemede ki yeminli beyanına göre, sanığın dersleri yürütme ve bağlı olmakla yükümlü bulunduğu ders kitabı, **Ordinaryüs Profesör Hans Freyer'in Sosyolojiye Giriş** adlı çevrisidir. Sanık, kendine tanınan bu görevi belirli bir çerçeve içerisinde yürütmesi lazım gelirken, **Hans Freyer'in** ana ders kitabındaki konuları bir tarafa iterek öğrencilerine ideolojisinin tedrisatını yaptırmış olduğunu görmekteyiz" (Esas hakkındaki mütalaa, s. 4-5) diyerek, yalanını pekiştirmeye çalışmaktadır. **Orhan Türkdoğan'a** bağlılık keyfiyeti olmayınca böyle bir emir de söz konusu olamaz. 1966-1967 ders yılında, ikinci yarıda bu dersi okuttuğuma ve bu durum Askeri Savcı tarafından da bilindiğine göre ve o zaman **Türkdoğan** da henüz asistan veya öğretim görevlisi olduğuna göre bu iddianın ne kadar mesnetsiz olduğu ortaya çıkmaktadır.

H. ASKERİ SAVCI, BİLİM ADAMLARINI SUÇLAMAKTA ve HAKLARINDA YAKIŞIKSIZ İFADELER KULLANMAKTADIR

Askeri Savcı:

"Sanık tek yönlü anlatımı ile de kalmayarak anlatmış olduğu konuları anlamaları bakımından öğrencilerine bazı kitap ve makaleler tavsiye ettiğini, tahkikat komisyonuna açıklamaktadır. Bu eserler çoğunlukla kamuoyunda dahi sol tandansı belirlenmiş ve aktif ve politik yanları ile ideolojik yöntemlerini ortaya koymuş, bilimi bilim için değil, bilimi belirli ideolojileri için icra eden kişilerdir. Bunlar **Cevat GERAY, Mübeccel KIRAY, İbrahim YASA, Nermin ABADAN, Cavit Orhan TÜTENGİL, Mümtaz SOYSAL, Mümtaz TURHAN** ve **Behice BORAN** gibi profesör ve doçentlerdir. Sanığın bağlı bulunduğu ana ders kitabı konuları muvacehesinde adı

geçen bilim adamlarının özel çalışma konuları ile ne surette ilgili bulunduğunu anlamak ve izaf bağı kurmak, asla mümkün değildir" (Esas hakkındaki mütalaa, s. 9-10)

diyerek, bilime ve bilim adamlarına karşı ne kadar saygısız olduğunu ortaya koymaktadır. Hem de ezbere ve körükörüne ve benim verdiğim listeyi tahrif ederek. Zira verdiğim listede **Hans FREYER** ve **ZİMMERMAN**'ın kitaplarının isimleri de vardır. Fakat **Profesör Mümtaz SOYSAL**'ın adı olmadığı halde, Askeri Savcı'nın bunu listesine dahil etmesi anlamsız bir bilgiçlik taslamaktan başka bir şey değildir. Askeri Savcı'nın **Profesör Mümtaz Turhan**'ı da sol tandanslı ve ideolojik eylemleri olan birisi gibi göstermesi, hiçbir şeyden habersiz olduğunun açık delilidir.

I. ASKERİ SAVCI, ADLİ MERCİLERİN İŞLEMLERİNE RİAYET EDİLMEMESİNİ İSTEMEKTEDİR

Askeri Savcı'nın, esas hakkındaki mütalaa'sının 36-38. sayfaları arasında yer alan, 22 Nisan 1969 tarihli şiir şöleni ve 20 Mart 1970 olayları ile ilgili görüşleri yine yanlıştır. Her iki olay da Erzurum'da mahkemeye intikal etmiştir ve Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın düzenlediği iddianamelerden benimle ilgili bir kovuşturma açılmadığı görülmektedir. (Tutanak, s. 96)

Askeri Savcı, Erzurum savcılığının bu yazılarına rağmen "22 Nisan 1969 tarihinde Atatürk Üniversitesi Kimya Anfi-si'nde düzenlenen şiir ve folklor şöleni de sanık **İsmail Beşikçi**'nin bilgisinde hazırlanmış FKF girişimi olarak kendini göstermekle ve gerek ÜNAS tahkikat raporu ve gerekse 20 Mart olayları ile ilgili tahkikat komisyonu raporlarında ve şahit beyanlarında böyle ifade bulunmaktadır" (Esas hakkındaki mütalaa, s. 37) demektedir.

a) Şimdi düşünelim: 22 Nisan 1969 olaylarından hemen sonra, olay, Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'na intikal ettiği için hemen kovuşturulmaya başlanıyor ve kovuşturma sonucu benimle ilgili olmadığı ortaya çıkıyor.

b) Buna rağmen olaydan bir sene sonra 20 Mart 1970 olayları ile ilgili olarak kurulan tahkikat komisyonu, art niyetlerle yaptığı tahkikatı sonunda, olaylarla benim de ilgili

olabileceğim sonucuna varıyor. Aynı şekilde **Nevres TURHAN** tarafından iki yıl sonra, yani 6.8.1971 tarihinde hazırlanan raporda yine, bu olayla benim aramda bir ilgi kurulmaya çalışılıyor.

c) Bu durum karşısında Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın olayların hemen akabinde yaptığı kovuşturma mı, yoksa olaylardan bir veya iki yıl sonra, muhbir profesörlerin maksatlı tahkikatı mı olaylara daha ciddi bir açıklık getirebilir?

d) Askeri Savcı'nın Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın kovuşturmalarına değil, muhbir profesörlerin maksatlı tahkikatlarına itibar etmesi, hukuka olan saygısızlığını açıkça belirlemektedir.

*J. ASKERİ SAVCI, YAYINLARIM HAKKINDA
SAĞLAM BİLGİ SAHİBİ DEĞİLDİR,
HEPSİNİ BİRBİRİNE KARIŞTIRMAKTADIR*

Askeri Savcı, mütalaasının 63-108. sayfaları arasında **Doğu Anadolu'nun Düzeni** kitabı hakkında yorum ve iddialarda bulunmaktadır. Fakat daha başlangıçta yanlış bir iddia bilgi ile ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki: "... sanığın **Yazın Nemrut ve Süphan Yaylalarında, Kışın Silvan Ovasında Yaşayan Bir Göçebe Aşiretin Sosyal Organizasyonu** isimli araştırmasının bence eğitimde bulunduğu üniversite öğrencilerine tüm Doğu Anadolu'yu kapsayacak bir yaşama düzeyi olarak **Doğu Anadolu'da Göçebe Kült Aşiretlerinde Toplumsal Değişme** ismi altında dağıtıldığını ve bundan önce de aynı konuyu **Forum** dergisinin 1 Ekim 1967-1 Kasım 1967 tarihleri arasında 323, 324, 325. nüshalarında yayınladığını, daha sonra da **Doğu'da Değişim ve Yapısal Sorunlar** ismi altında geniş bir kitap haline getirdiğini görmekteyiz" (Esas hakkındaki mütalaa, s. 63) demesi, bunu ortaya koymaktadır. Zira, **Forum** dergisinin 323, 324, 325. nüshalarında yayınlanan makaleler, hiçbir zaman **Doğu'da Değişim ve Yapısal Sorunlar** isimli kitaba kaynak olmamıştır. Öte yandan Alikan Aşireti'nin tüm Doğu'yu aksettiren bir sosyal yapı olduğu iddiası, benim değil, Askeri Savcı'nın bana izafe etmeye çalıştığı, benim yazdıklarımı ve kastımın dışında kalan bir iddiadır.

K. ASKERİ SAVCI, GÖZ GÖRE-GÖRE, SOMUT
DELİLLER ORTADA İKEN,
YALAN SÖYLEMEKTEDİR

Askeri Savcı, daha sonra 1967-1968 ders yılı 1. sömestresinde, ders konusu dışına çıkarak, **Türkiye'nin Toplumsal yapısı** başlığı altında:

"... Osmanlı toplum yapısından beri, geniş bir tarih bilimi içerisinde, bu toplum yapısının bünyesinde kapitalist sömürü, feodal ezilmişlik unsurları ile Marksist diyalektiğe uygun bir biçimde oluşum kazandığı, Türk ulusunun, Kürtlerle beraber emperyalist güçlere karşı savaş verdiğini ve fakat **GUAVE-RA**'nın söylediği gibi, geniş halk yığınlarının yararına sonuçlanacak bir kurtuluş savaşının gerekli olduğu ve bundan başka savaş tanımadığı şeklindeki görüşlere uygun olarak birinci kurtuluş savaşında başlatılan devrimin devam ettirilmesi lâzım geldiği, bu arada Doğu Anadolu'da feodal düzenin bütün ağır şartları ile devam ettiği, Doğu halkının aşiret düzeyinde yaşayan Kürtlerden oluşması nedeni ile, Türk iktidarları tarafından bilhassa geri-bırakıldığı ve halkların feodal düzeyde tutulmayıp da, kapitalist bir yapı kazanmaları halinde, uluslaşma süreci içerisine girecekleri, her ne kadar Doğu'nun bazı kesimlerinde kapitalist bir teknoloji gelişimi varsa da, toprağı şehirden kontrol eden bu feodallerin Batı'nın kapitalistleri ile bütünleştikleri, hiçbir zaman kapitalist sanayi bünyesini kazanamayacakları, bu yapının Asya Tipi Üretim özelliği gösterdiği, ancak toprağı hakim devlet yerine hakim feodal unsurların kontrol ettiği, binaenaleyh yurdun içinde bulunduğu koşullar altında Marksist diyalektiğe uygun bir atılımı sağlayacak dinamik unsurlara sahip olduğu, bu durum karşısında Batı'nın kapitalist sömürsünden doğan güç ile Doğu'nun feodal ezilmişliğinden doğan gücün proletarya ihtilali hedefinde birleşerek, anti-emperyalist, anti-feodal bir devrimi gerçekleştirmelerinin zorunlu hale geldiği, bu suretle halkların eşitliği ve kardeşliği ilkesi içerisinde Doğu'daki Kürt toplumunun uluslaşma olanağı kazanacağı ve bu değişimin geniş halk yığınlarının yararına bir değişim olacağı şeklinde özetlenebilecek konuları tedris ettiği, ayrıca bu düşüncelerine tam bir açıklık getirebilmek için sosyalist bir kalkışmayı ihyaya matuf

olarak hazırlandığı muhtevalarından anlaşılan ve yukarıda zikredilen bazı monografik inceleme ve araştırma örnekleri ile öğretisini tahkim ettiği..." (Esas hakkındaki mütalaa, s. 124-125)

diye, mütalaasına devam etmektedir.

Somut dellillerde mahkeme huzurunda olduğu halde, Askeri Savcı bunları tahrif ederek yalan beyanlarda bulunmaktadır. Bu yalan, gerçekten akla durgunluk verecek kadar şiddetlidir. Çünkü, Askeri Savcı'nın burada sözünü ettiği konular, yani Doğulu ve Batılı hakim sınıfların bütünleşmesi, kapitalistleşmenin Doğu Anadolu'da da gelişmesi, uluslaşma süreci, **Doğu Anadolu'nun Düzeni** isimli kitabın özellikle ikinci baskısında yer alan görüşlerdir. 1970 Aralık ayında basılan bu kitapta yer alan fikirlerin 1967 yılının son aylarında ve 1968 yılının ilk ayının yarısında anlatılan dersler dolayısı ile yaratılmak istenilen suçluluğa delil diye gösterilmesi, şimdiye kadar hukuk talbikatında eşi, menendi görülmemiş bir uygulamadır. Bu hali ile iddia makamını temsil eden **Yaşar Değerli**, iddia makamının kendisine yüklediği görevi bir kenara iterek, yıllarca bana kin ve husumetlerini sürdüren muhbirlerin arzuları istikametinde faaliyet gösteren bir kişi haline gelmiştir. Bu haliyle iddia makamının fonksiyonlarında bir zedelenme vardır...

Öte yandan Askeri Savcı, gereksiz bilgiçlik taslamaktan da geri kalmamakta, benim söylemediğim bazı şeyleri de bana izafe etmeye çalışmaktadır. Örneğin hiçbir yazımda Doğu Anadolu'da Asya tipi üretim vardır, demediğim halde, her nedense, Askeri Savcı ısrarla beni böyle bir bilimsel yanlışla itmeye çalışmaktadır.

İki öğrenci tarafından derslerde tutulan notları havi defterler de Askeri Savcı'nın yukarıdaki mütalaası karşılaştırıldığı zaman kendisinin ne kadar yalan beyanlarda bulunduğu ilk nazarda ortaya çıkacaktır.

Askeri Savcı, daha sonra esas hakkındaki mütalaasının 125 ve 126. sayfalarında **Orhan TÜRKDOĞAN**'ın şikayet dilekçesinden ve tahkikat komisyonunun kuruluşundan söz eder "... söz konusu komisyon durumu yeniden derinliğine inceleyerek ve sanığın da sorgusunu alarak 21.9.1968 tarihinde bir rapor tanzim etmek sureti ile, Fen-Edebiyat Fakül-

tesi Dekanlığı'na verdiğim ve iş bu raporda **Beşikçi**'nin Marksist Leninist ve Kürtçü yönteminde tedrisat yaptığı iddialarının varit görüldüğü, ancak bu husustaki davranışlarının suç olup, olmayacağı konusunda eleştirilere yer veren görüşlerin komisyonun yetkisi dışında bulunduğu bir gerçek olduğu ve ortaya çıkan durum karşısında..." demektedir.

Askeri Savcı, burada da yalan söylemekte ve olayı tahriif etmektedir. Zira "davranışının suç olup, olmayacağı noktasında eleştiriye yer veren görüşlerin komisyonun yetkisi dışında olduğu" şeklindeki Askeri Savcı'nın beyanı hilafına, komisyonun kendisi bu konuda karara varması için görevlendirilmiş ve komisyonun kendisi de bu karar varmıştır. Savunmamızın çeşitli yerlerinde de belirttiğimiz gibi, Askeri Savcı'nın mütalaasının aksine komisyon kararı şöyledir:

"Jeo-politik bakımdan nazik sayılan bir bölge üniversitesinde göçebe aşiretler araştırılırken, Kürt denilen vatandaş toplulukları teşebbüs gibi görülebilir. Fakat ilmi metotlar içinde kalmak, ilmi tarafsızlıktan ayrılmamak şartı ile bu türlü araştırmalarla bilim hürriyetinin cevazı içinde mütalaa edilmelidir. **Doktor Beşikçi**, notlarında ve yazılarında kanaatimize göre Marksist ve solcu bir görüşle hareket etmektedir. Fakat görüşlerinde ve açıklamalarında kanunlarımıza göre suç teşkil edecek bir husus yoktur. Batıcılığı gericilik saymak, Doğu'da Kürt adı verilen vatandaşlarımızın ayrı dili konuştukları ve hatta ayrı kültüre sahip olduklarını söylemek suç değildir. Bu gibi beyan ve yazılar kısmen veya tamamen siyasi mahiyet arzetsen bile, **Doktor Beşikçi** öğretim yetkisini iyi kullanmamış olur, ama üniversiteye mensup olması dolayısı ile suç işlemiş olmaz. Zira üniversite öğretim üye ve yardımcısının siyasetle uğraşmak hakları vardır."

21.9.1968 tarihli İdari Tahkikat Komisyonu kararı dikkatle incelenirse, komisyonun "devletin kağıdının ve diğer imkânlarının haksız kullanıldığı iddiası, soruşturma konusu olarak bize verilmediği için, bu husus araştırılmamıştır", dendiği görülür.

**L. ASKERİ SAVCI, BİLİRKİŞİ PROFESÖR HAMİDE
TOPÇUOĞLU'NUN ANLATIMINI DA
YANLIŞ AKSETTİRMEKTEDİR**

Askeri Savcı:

"... ve mahkemece dinlenen bilirkişi, **Profesör Doktor Hamide TOPÇUOĞLU**'nun da belirttiği gibi, derslerinde genel sosyoloji derslerinin zorunlu kıldığı konulara ve kavramlara yer vermeksizin, ideolojik öğretiye katkılar sağlayacak monografik çalışma örneklerine ve özellikle kendisi tarafından oluşturulan göçebe Kürt aşiretleri ile ilgili konulara Marksist-Leninist ve Kürtçü bir bilinci yerleştirecek şekilde yer verip, anlatımda bulunduğu, bilirkişi tarafından tayin edilen ders konusunun objektif muhtevası ile, sanığın anlatmış olduğu ders konularında en ufak bir bağlılığın söz konusu olmadığı ve özel bir maksat içinde hareket edilerek öğrencilere söz konusu ideolojilerin propagandası mahiyetinde anlatımda bulunduğu" (Esas hakkındaki mütalaa, s. 126)

diyerek, yine yalan beyanda bulunmakta, bilirkişinin söylediği hususları, söylemiş kabul etmektedir. Nitekim, bilirkişinin zapta derc olunan görüşleri ile savcının görüşleri karşılaştırıldığı zaman, aralarında en ufak bir benzerlik olmadığı görülecektir. (Tutanak, s-113-114)

**M. SONUÇ OLARAK ASKERİ SAVCI, SOMUT
OLAYLAR ve DELİLLER KARŞISINDA HUKUKİ
DEĞERİ OLMAYAN BİR MÜTALAA YAZMIŞTIR.
İNDİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE SUÇLAMALAR
YAPMIŞ, FAKAT İDDİALARINI
DELİLLENDİREMİŞTİR**

Askeri Savcı'nın esas hakkındaki mütalaaası, ceza hukuku ve ceza prensipleri açısından hiçbir objektif delile dayanmamaktadır. Asker Savcı, mütalaaasına temel dayanak yapması lazım gelen iki öğrenci tarafından derslerde tutulan notları havi defterlerde yazılı olan konuları, son derece maksatlı ve kasıtlı bir şekilde tahrif ederek ve yalan beyanlarda bulunarak mahkemeye sunmaya çalışmaktadır.

Askeri Savcı, öteki iddialarında da yalan beyanlar yerine

somut resmi belgeleri kaynak yapacağı yerde bunları yapmaması, mütalaasının ikinci sayfasında söylediği "... sanığın ideolojisi ve yöntemini bu şekilde ifade ettikten sonra bunu oluşturan yoğun faaliyetlerini delillere dayalı olarak bir dizi halinde vererek yargımızın peşin bir kanaat değil, kendi sülelerinin yarattığı bir suç tablosu olduğunu kolaylıkla göreceğiz" şeklinde beyanına yüzde-yüz zıttır. **Orhan Türkdoğan**'a bağlı olduğumu beyan eden Askeri Savcı, bunun resmi belgesini neden getirememiştir.

Askeri Savcı'nın böyle bir belgeyi getirip, getirmemesi tercih meselesi değildir. Bu iddia, ancak resmi bir belge ile ispat edilebilir. Askeri Savcı böyle bir resmi belgeyi getiremediği sürece bu iddia havada ve mesnetsiz kalmaya mahkumdur.

Buna bağlı olarak **Hans FREYER**'in kitabının okutulup okutulmaması keyfiyeti ile ilgili iddialar, yine havada kalmaktadır. Çünkü bu iddia, başlı başına bir iddia olmayıp, "**Orhan Türkdoğan**'a bağlı olduğum iddiasına" dayanan bir keyfiyettir. Temel bozuk olunca, bunun üzerine bina edilen fikirler de elbette sakat ve dayanaksız olur.

Temel iddia, **Orhan Türkdoğan**'a bağlı olduğum şeklindeki hayali bir iddia olduğuna göre, bunu bir örnekle somutlaştıralım: Örneğin herhangi bir mahkemedeki duruşma sırasında meydana gelen bir suç, bu vasfı dolayısı ile mahkemeye intikal etmiş ve dava konusu olmuş olsun. Ve burada duruşmaya dahil olan hakimlerin kimler olduğu ve bu celse sonunda alınan kararlar önemli bir keyfiyet olsun.

O günkü duruşmada bulunan hakimlerin kimler olduğu ve duruşma sırasında alınan kararlar, şahit beyanları, avukat veya herhangi bir dinleyicinin beyanları ile mi, yoksa duruşma zabıtları ile mi tevsik edilir? Elbette, duruşma zabıtları ile tevsik edilir. Duruşmaya katılan hakimlerin kimler olduğu ve duruşma sırasında alınan kararlar zabıtlara derc edildiği için temel dayanak bunlardır. Artık burada şahit ifadeleri itibarlı olamaz. Somut olayımızda da durum böyledir. Bu şahit, heyetten herhangi birisi olsa bile.

Orhan Türkdoğan'a bağlı olmak keyfiyeti, 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesi ile ilgili bir durum olduğuna göre ve bu da profesörler kurulunun kararını gerektirdiğine göre, profesörler kurulunun:

a) Hangi tarihteki kaçıncı oturumunda,

b) Hangi profesörlerin iştiraki ile yapılan oturumda,

c) Nasıl bir nisapla böyle bir karar alınmıştır? Böyle bir resmi belge nerededir? Zira bu olay mahiyeti icabı tanıkla değil, resmi bir belge ile tevsik edilecek bir olaydır.

Askeri Savcı, fiilerimi beş bölümde incelediğini söylemektedir. Fakat, dikkat edilirse, her bölümde de somut delil olarak yazdığım yazılar bir-bir sıralanmıştır. Çeşitli örgütlerle ilişkilerimi ispat için bu yazılar, öğretim faaliyetimi kötüye kullandığım iddiasını ispat için bu yazılar, basın hürriyetini, bilim hürriyetini istismar ettiğim iddiasını ispat için bu yazılar, Ün-As'la ilişkilerimi somutlaştırmak için yine bu yazılar, herhangi bir açık oturumda veya konferansta nelerin konuşulduğunu tespit edebilmek için v.s. hep bu yazılar delil olarak kullanılmaktadır.

Askeri Savcı, çeşitli cumhuriyet savcılıkları tarafından verilen takipsizlik kararlarına itibar edilmemesini, muhbir ifadelerinin gerçekleri daha fazla aksettirdiğini söylemekte ve gene bu anlayışına paralel olarak "elde edilmesi ancak suç işlemek sureti ile mümkün olmuş" delilleri, mahkemede okunmamış ve benim bilgim dışında olan delilleri mahkemeye kabul ettirmeye çalışmaktadır. Lehime olan hiçbir delili mahkemeye getirmediği gibi, onları gizlemeye ve yok saymaya da özel bir gayret göstermektedir. Benim bu konudaki taleplerimi ise hiç dikkate almamıştır.

Askeri Savcı davanın esası ile ilgili olmadığı, savcılık görevini de hiç ilgilendirmediği halde, yayınlarım hakkında son derece anlamsız, aşağılayıcı ifadeler kullandığı halde, "gerçekten bilimsel çalışmaların" ne olduğunu da hiçbir yerde söylememiştir. Böylece Askeri Savcı duygusal bir mütalaa yazmıştır.

Yine bunun gibi, benim kastımın dışında olan, beni söylemediğim bazı şeyleri (hakikatı söyleyen tek kişi benim, ben en iyi bilim adamıyım, bu meseleyi benden başka bilen olmaz v.s. gibi) ısrarla bana izafe etmeye çalışmış, üstelik böyle bir izafeyi yaptıktan sonra anlamsız ve gülünç iddialarına kaynak yapmıştır.

Bütün bu nitelikleri ile esas hakkındaki mütalaa huku-

ki bir nitelik taşımamakta, savcının sübjektif görüşlerini aksettirmektedir.

Askeri Savcı'nın yukarıdaki maddi olaylara benzer tutumu savunmanın (mahkemeye verdiğim savunma) 37-78. sayfaları arasında çok daha detaylı bilgiler vardır.

Askeri Savcı'nın bu tip beyanları ve talepleri elbette hukuki bir değer taşımaz. Fakat mahkeme, gerekçeli kararının hiçbir yerinde Askeri Savcı'nın bu beyanlarını tartışmayıp, "kabule değer görülmemiştir, çelişki vardır" vs. demediğine göre, aynen kabul etmiştir. Ve bu kabul hükme varmasında önemli bir etkindir. Bu ise, hukuk dışı ve keyfi bir davranıştır.

Savcının bu kadar hukukdışı ve keyfi davranışlarını ve beyanlarını reddetmeyen, fakat kabul eden mahkemenin hükmü bu yönden bozulmalıdır. Çünkü, bu yalan yanlış beyanlar mahkemeyi esaslı bir yanlışla itmiş ve yanlış bir hüküm vermeye götürmüştür.

II. ORHAN TÜRKDOĞAN'A BAĞLI OLDUĞUM İDDİASI BÜYÜK BİR YALANDIR

A. ORHAN TÜRKDOĞAN'A BAĞLI OLDUĞUM İDDİASI ile İLGİLİ BEYANLAR

Mahkeme, Askeri Savcı'nın duruşma sırasındaki beyanlarına ve esas hakkındaki mütalaasına uyarak benim **Orhan Türkdoğan**'a bağlı olduğumu, onun direktifine göre çalışmam gerektiğini iddia etmekte, öteki maddi olayları bu iddia üzerine bina etmeye çalışmaktadır.

Orhan Türkdoğan'a bağlı olduğum keyfiyeti gerekçeli kararın birçok yerinde geçmektedir. Örneğin:

"... sanığın 1966-1967 ders yılı ikinci sömestri ve 1967-1968 ders yılının ilk yarısında **Sosyolojiye Giriş** dersini okuttuğu, ancak 6990 sayılı Atatürk Üniversitesi'nin 1. maddesi delaleti ile 4936 sayılı kanunun 29 ve 40. maddeleri muvacehesinde Sosyoloji Doçenti **Doktor Orhan Türkdoğan**'a bağlı ve onun murakabesi altında bulunduğu" (Gerekçeli Karar, s. 21), "öğretim faaliyetine başlarken, henüz asistan olması sebebi ile denetimine verildiği öğretim üyesi tarafından tespit

olunan..." (Gerekçeli karar, s-36), "yukarda kısaca bahsedildiği gibi, sanık **İsmail Beşikçi** sosyoloji doktoru unvanını kazandıktan sonra, esasen öğretim üyesi bakımından sıkıntıda bulunan Atatürk Üniversitesi'nde sosyoloji dersini vermekle görevlendirilmiş, ancak gerek üniversiteler, gerekse Atatürk Üniversitesi Kanunu ile ilgili yönetmelikler hükümleri icabı, sanık, ders verme faaliyetinde müstakil addedilmemiş, Fen-Edebiyat Fakültesi'nde Sosyoloji Doçenti **Doktor Orhan Türkdoğan**'ın denetimine tabi kılınarak 1967 ikinci sömestresinde öğrencilere '**Sosyolojiye Giriş**' isimli ders kitabını okutmaya başlamıştır. Bu durum, yani asistanın bağımlı olarak ders verme hali, esasen kanuni bir zorunluluk olup, bu durum karşısında aynı branşa sahip bir öğretim üyesinin denetimine tabi tutulduğu ve bu kişinin ise aynı fakülte Sosyoloji Öğretim Üyesi **Doçent Doktor Orhan Türkdoğan** olduğu gerek bizzat üniversite rektörü **Kemal BIYIKOĞLU** ve gerekse **Orhan TÜRKDOĞAN**'ın yeminli ifadelerinden anlaşılmaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 49), "... Nisan 1967 tarihinden itibaren Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi yokluğu nedeni ile öğretim üyesi olan bir doçentin denetimi altında sosyoloji dersini okutmakla görevlendirilmiş ve kendisine bu öğretimde **Hans FREYER**'in **Sosyolojiye Giriş** isimli kitabını esas alması yolunda direktif verilmiş iken..." (Gerekçeli Karar, s. 116)

Görüldüğü gibi, gerekçeli kararın çeşitli yerlerinde **Orhan Türkdoğan**'a bağlı olduğum iddiası ısrarla belirtilmektedir.

B. ORHAN TÜRKDOĞAN'A BAĞLI OLDUĞUM İDDİASI MUHBİR TANIKLARIN ve TANIKLARIN HUZURDA DİNLENMELERİ SIRASINDA ORTAYA ATILMIŞ BİR YALANDIR. ONDAN SONRA ASKERİ SAVCI TARAFINDAN GELİŞTİRİLMİŞTİR. SÖZÜ EDİLEN KİŞİLERİN HUZURDA DİNLENİLMELERİNDEN ÖNCE BÖYLE BİR BAĞLILIKTAN SÖZ EDİLMEMİŞTİR

1. Huzurda Dinlenme Olayından Önce

Muhbirler ihbarlarında, muhbir tanıklar ve tanıklar ifa-

delerinde böyle bir bağılıktan söz etmiyorlar. Tanık **Selahattin OLCAY**, tanık **Yavuz AKPINAR**, tanık **Mustafa GÖKTAŞ**, tanık **Profesör Mithat TORUNOĞLU**, tanık **Yılma DURAK**, tanık **İbrahim BİLİCİ**, tanık **Coşkun AK**, tanık **Turgut KARABEY**, muhbir tanık **Profesör Turhan Tufan YÜCE**, tanık **Doçent Cevdet GÖKALP**, tanık **Mehmet İSHAKOĞLU**, muhbir tanık **İbrahim Erol KOZAK**, muhbir tanık **Rektör Profesör Kemal BİYİKOĞLU**, muhbir tanık **Ahmet KURT**, tanık **Mustafa AKTAŞ**'in ifadelerinde bu konuya ait en ufak bir kayıt yoktur.

Bu konu ile ilgili olarak muhbir tanık **Orhan TÜRKDOĞAN**'ın bizzat istinabe yoluyla alınan kendi ifadesinde de bir kayıt yoktur.

Orhan TÜRKDOĞAN istinabe yoluyla alınan ifadesinde, "ben sanık İsmail Beşikçi'yi asistan olması nedeni le tanırım", demektedir. İfadesine böyle başlamaktadır. Eğer gerçekten benim kendisinin denetimine verildiğim, kendisine bağlı olduğum keyfiyeti söz konusu olsaydı bunu muhakkak belirtirdi.

Öte yandan **Orhan Türkdoğan**'ın İdari Tahkikat Komisyonu'na verdiği ve dolayısı ile bu davaya esas alınan 26 Ocak 1968 tarihli 11 sayfalık şikayet dilekçesi var. **Türkdoğan** Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na yazdığı bu dilekçeye "fakülteniz Sosyoloji Asistanı, **Doktor İsmail BEŞİKÇİ**.." diye başlamaktadır. Kendisine bağlı olduğum, kendisinin denetimine verildiğim keyfiyeti doğru olsaydı, bunu muhakkak belirtir, "denetimimdeki asistan vs. ..." derdi.

Aynı dilekçenin yukarıda sözü geçen ön-yazısında " ... adı geçen asistan hakkında gerekli işlemin yapılmasını, aynı müessese içinde bulunan bir sosyoloji öğretim üyesi olarak arz ve rica ederim" diyor. Kendisine bağlı olduğum keyfiyeti kati surette söz konusu olmadığı için bundan hiç söz etmiyor. "Aynı fakülte içinde çalışan bir öğretim üyesi olarak bu işi yaptığını" söylüyor.

Zira, o zaman kendisi İşletme Bölümü'nde, ben de Sosyal ve Beşeri Bilimler Bölümü'nde görevli idim.

Bağılılık keyfiyeti söz konusu olsaydı, buna dayanarak kovuşturmaya giriştiğini muhakkak belirtirdi.

Bunun gibi onbir sayfalık şikayet dilekçesinin dördüncü sayfasında **Türkdoğan** şöyle diyor:

"**Beşikçi**, Fen-Edebiyat Fakültesi Türkoloji ve Filoloji öğrencilerine haftada bir saat sosyoloji dersi okutur. Adı geçen bölümler için sosyoloji seçime tabii dersler arasındadır. Bu bakımdan her şeyden önce **Sosyolojiye Giriş** veya **Genel Sosyoloji** adı altında: sosyolojinin konusu, sorunları, metodolojisi, çeşitli sosyal kurumlar ve bunların gelişimi gibi konulara yer vermesi gerekirken, doktora tezini okutacak kadar gayet spesifik konulara eğilmiştir."

Görüldüğü gibi, **Türkdoğan**, burada da kendi denetiminde olduğum iddiasında bulunmamaktadır. Böyle bir bağımlılık varit olsaydı, belirtmemesi mümkün müdür? Ayrıca, yine şikayet dilekçesinde açık olarak görüleceği gibi, benim derste okutmam gereken bir kitap vesaire de gösterilmiş değildir.

Hiçbir şüpheye yer vermeyecek derecede ve açıkça görüldüğü gibi **Orhan Türkdoğan** 26 Ocak 1968 tarihli şikayet dilekçesinde ve istinabe yolu ile alınan ifadesinde, gerekçeli kararda iddia edildiği şekilde bir bağımlılık durumundan ve kendisinin denetimine verildiğim iddialarında bulunmuyor.

Öte yandan **Prof. Dr. Selahattin Olcay**, **Doç. Dr. Turhan Tufan Yüce**'den kurulu Tahkikat Komisyonu'nun 17.7.1968 tarihinde sorduğu iki soruda da böyle bir iddiada bulunulmamaktadır.

2. Huzurda Dinlenme Sırasında

Huzurda dinlenen muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** "ben Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde görevli iken, 1966-1967 döneminde sanık **İsmail Beşikçi** asistan olduğundan öğretim görevlisi olarak benim nezaretim ve kontrolümde Edebiyat Fakültesi'nde sosyoloji derslerine girtiyordu" (Tutanak, s. 48, 61) diyerek, tanık **Şaban Karataş** da, "... Sanığı görevi itibarı ile murakabe etmek durumunda olan **Doç. Orhan Türkdoğan**" (Tutanak, s. 57) "**Hans Freyer**'in **Sosyolojiye Giriş** isimli kitabının okutulması **Orhan Türkdoğan** tarafından kendisine söylenmesine

rağmen" (Tutanak, s. 59, 61) diyerek **Orhan Türkdoğan'a** bağlı olduğum konusunda yeni bir iddiada bulunmuşlardır.

3. Huzurda Dinlenmeden Sonra

As. savcı bu iddiaları hiçbir somut delile dayanmadan, kendi indi görüşlerine göre geliştirmiş, esas hakkındaki 140 sayfalık mütalaasında işlemiştir.

C: *BU İDDİANIN GERÇEKLİĞE KAVUŞMASI İÇİN MAHKEMEDEN TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEBİNDE BULUNDUM*

1. Talep

Bu iddialar üzerine 28 Mart 1972 tarihli bir dilekçeyi aynı tarihli duruşmada mahkemeye sundum. (Tutanak, s. 70)

"Yine muhbir **Orhan Türkdoğan**, benim idari bakımdan kendisine bağlı olduğumu, verdiği emirleri dinlemediğimi, verdiği emirlere karşı asabi tavırlar takındığımı, benim bölüm başkanım **Turhan Tufan Yüce**'dir, sen karışamazsın, dediğimi iddia etmektedir. Tanık **Şaban Karataş** da benim **Orhan Türkdoğan'a** bağlı olduğumu belirtmektedir.

Bütün bunlar yalandır, 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesine göre herhangi bir öğretim yardımcısının herhangi bir öğretim üyesine bağlanabilmesi için Prof.'lar kurulu kararı gereklidir. Öte yandan Profesörler kurulunun bu kararının ilgili öğretim yardımcısına yani asistana yazılı olarak duyurulması gerekir. Fen-Edebiyat Fakültesi bana bu konuda herhangi bir işlem yazısı göndermemiştir.

Hergün normal saatlerde fakülteye giden bir kişi olduğum için, fakülte dekanlığı 'böyle bir yazı yazıldı fakat kendisi tebellüğ etmedi' diyemez. Kaldı ki, tebellüğ etmemenin ayrıca bir kovuşturmayla uğraması gerekir. Bu konuda hakkımda yapılmış herhangi bir işlem yoktur.

Dolayısıyla muhbir **Orhan Türkdoğan**'ın ve tanık **Şaban Karataş**'ın beyanı tamamen yalana dayanmaktadır. Mahkeme karşısında, yazıp yayınladıklarımın ve fikirlerimden başka hiçbir somut olay, yani hiçbir suç delili gösteremeyen ih-

barcılar, beni, 'emrimizi dinlemedi, bize itaat etmedi' gibi gülünç ithamlarla adı suçlu olarak göstermeye çalışmaktadırlar. Nitekim **Orhan Türkdoğan** Fen-Edebiyat Fakültesi'ne yazdığı 26 Ocak 1968 tarihli şikayet dilekçesinin ön yazısında, 'Fakülteniz Sosyoloji Asistanı **Dr. İsmail Beşikçi**...' demektedir. Ben, gerçekten kendisine bağlı olsaydım yukarıdaki ibareyi kullanmaz, "İdari bakımdan bana bağlı olan asistan **Dr. İsmail Beşikçi**..." derdi. İdari Tahkikat Komisyonu'nun 17.7.1968 tarihli sorusunda da bu durum açıkça belli olmaktadır.

Öte yandan mahkemenize verdiğim 7 Aralık 1971 tarihli dilekçenin EK 2 belgesinde ve 3.2.1972 tarihli duruşmada sunduğum dilekçenin EK 1 belgesinde (bu belgede bölüm başkanının **Turhan Tufan Yüce** olduğu açıkça yazılmıştır) durum açıkça bellidir.

Bu konuda ileride yine belgeler sunacağım." (Sözü geçen dilekçe, s. 5)

Sözü geçen dilekçenin, yani 28 Mart 1972 tarihli dilekçenin talep ve istem bölümünde ise şunları söyledim:

"....

7. Yine muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** ve **Şaban Karataş** benim **Orhan Türkdoğan**'ın kontrolüne verildiğimi ve fakat onun emirlerini dinlemediğimi ifade etmektedirler. Bunun çok küçük menfaat çıkarları dolayısıyla söylenmiş bir yalan olduğunu yukarıda belirtmiştim, Bununla beraber **Orhan Türkdoğan**'ın emrine verildiğime dair Prof.'lar Kurulu kararının üniversiteden istenmesine,

8. Böyle bir yazı tebellüğ etmediğime göre, bu konuda bir işlem yok demektir. Aksi halde yani böyle bir işlem var ise ve ben tebellüğ etmemiş isem bu konuda hakkımda ne gibi bir işlem yapıldığının (ki bu soruşturmadan yine haberdar olmam gerekir, yani ifademın yazılı veya sözlü alınması gerekir.) Üniversiteden sorulmasına."

2. Mahkeme Talebimi "Dava ile İlgisi Görülmediğinden Reddi" Gerekçesi ile Reddetmiştir

Mahkeme bu taleplerimi 24 Nisan 1972 tarihli duruşma-

da "tanık **Orhan Türkdoğan** ile ilgili 28.3.1972 günlü dilek-
çenin 6, 7, 8 sıralarında kayıtlı istemlerin dava ile ilgisi gö-
rülmediğinden reddine" gerekçesiyle reddetmiştir. (Tutanak,
s. 75/9)

3. Mahkemeyi Bir Yalana Düşmekten Korumak İçin Tahkikatın Genişletilmesi Safhasında Yeni Bir Talepte Bulundum

Mahkemeyi, korkunç bir yalana düşmekten korumak
için ve son derece önemli saydığım bu konuda, davarun,
tahkikatın genişletilmesi safhasında, yazılı olarak verdiğim
dilekçede bu konu ile ilgili talebimi yine tekrarladım.

20 Haziran 1972 tarihli duruşmada, yine aynı tarih ile
mahkemeye verdiğim tahkikatın genişletilmesi taleplerimi
ihtiva eden dilekçemde bu konu ile ilgili olarak şunları söy-
ledim:

"Muhbir Tanık **Orhan Türkdoğan** ve **Şaban Karataş**, be-
nim dava konusu dersleri verdiğim sırada **Orhan Türkdo-
ğan'a** bağlı olduğumu iddia etmektedirler. Bu yalandır. Dava
konusu dersleri verdiğim sırada ben, Sosyal ve Beşeri Bilim-
ler Bölümü'ne bağlı idim ve bölümün başkanı **Prof. Turhan
Tufan Yüce** idi.

4936 sayılı kanunun 40. maddesi ise bir asistanın ancak
bir öğretim üyesine bağlanabileceğini ve bunun da Profesör-
ler Kurulu'nun kararı ile mümkün olabileceğini öngörmekte-
dir.

Adı geçen kişilerin kasıtlı yalanlarının ortaya çıkması bakı-
mından bu konunun soruşturulmasına karar verilmesini. "
(sözü geçen 20.6.1972 tarihli tahkikatın genişletilmesi ile ilgili
dilekçe, s. 8, Paragraf 29)

4. Mahkeme Bu Talebimi de Reddetmiştir

Mahkeme 23.6.1972 tarihli duruşmada "keza sanığın
dilekçesinin 31, 29 sırada kayıtlı hususlar da aydınlığa ka-
vuşmuş olmakla, bu istemlerin reddine" gerekçesi ile bu ta-
lebimi de reddetmiştir. (Tutanak, s. 111/5)

D. MAHKEME KONU ile İLGİLİ TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEPLERİMİ "GÖRÜLEN DAVA İLE İLGİSİ GÖRÜLMEDİĞİNDEN" GEREKÇESİYLE REDDETTİĞİ HALDE, HÜKME GİDERKEN BUNU TEMEL OLAY OLARAK ALMIŞ, HÜKMÜNÜ BU OLAY ÜZERİNE BİNA ETMİŞTİR. GEREKÇELİ KARARDA OLAYIN FORMÜLASYONU ŞUDUR

"Yukarıda kısaca bahsedildiği gibi sanık **İsmail Beşikçi** sosyoloji doktoru unvanını kazandıktan sonra, esasen öğretim üyesi bakımından sıkıntıda bulunan Atatürk Üniversitesi'nde sosyoloji dersini vermekle görevlendirilmiş, ancak gerek üniversiteler ve gerekse Atatürk Üniversitesi Kanunu ile ilgili yönetmelikler hükümleri icabı sanık ders verme faaliyeti müstakil addedilmemiş, Fen-Edebiyat Fakültesi'nde Sosyoloji Doçenti olan **Orhan Türkdoğan**'ın denetimine tabi kılınarak 1967 ikinci sömestresinde, öğrencilere **Sosyolojiye Giriş** isimli ders kitabını okutmaya başlamıştır. Bu durum yani asistanın bağımlı olarak ders vermesi hali, esasen kanuni bir zorunluluk olup, bu durum karşısında aynı branşa mensup bir öğretim üyesinin denetimine tabi tutulduğu ve bu kişinin ise aynı fakülte sosyoloji öğretim üyesi **Doç. Dr. Orhan Türkdoğan** olduğu, gerek bizzat Üniversite Rektörü **Prof. Kemal Bıyıkoglu** ve gerekse **Doç. Orhan Türkdoğan**'ın yeminli ifadelerinden anlaşılmaktadır. Sanık, gerek duruşma sırasında ve gerekse savunma layihasında bahis konusu bu bağımlılık üzerinde ısrarla durarak kendisinin bölüm başkanı olan **Profesör Turhan Tufan Yüce**'ye bağlı olduğunu kabul etmiş ise de, bölüm başkanı olarak ismi geçen profesöre bağlı bulunmasının tabii olduğu, ancak bunun yanında aynı branşa mensup ve fakültede öğretim üyeliği sıfatını iktisap etmiş olan başka birisine de, idari yönden değil, mesleki yönden, bizzat kendi yetişmesi bakımından ve öğrencilere ders verme yönünden bağlı kılınmasının, bahsi geçen kanunların amir hükümlerinin gereği olması ve nihayet bu durumun, Atatürk Üniversitesi'nin en yetkili kişisi olan rektör tarafından ve sorumluluğu üzerine alan diğer tanık **Doçent Türkdoğan** tarafından ifade edilmiş olması karşısında, durum vuzuha kavuşmuş olduğundan istemin reddi cihetine gidilmiştir." (Gerekçeli Karar, s. 49)

Görüldüğü gibi mahkeme, **Türkdoğan'a** bağlılık iddialarıyla ilgili tahkikatın genişletilmesi taleplerini "görülen dava ile ilgisi görülmediğinden" gerekçesiyle ikinci olarak "açıklığa kavuştuğundan" gerekçesiyle reddettiği halde, hükümde bunu temel dayanak yapmıştır.

Bu, son derece gayri ciddi bir davranıştır. Hakimin tarafsızlığına kesin olarak gölge düşürür. Hakimin ceza vermek için önceden şartlanmış olduğunu gösterir. Tamamen lehte olan ve hatta davanın kendisi olan delillerin toplanmasını "dava ile ilgisi görülmediğinden" gibi yuvarlak bir gerçek ile reddedecek, yalan olduğu ayan beyan ortada duran bir beyanın da açıklığa kavuşmaması için her türlü delil toplanmasını "dava ile ilgisi görülmediğinden" yuvarlak gerekçesi ile reddedecek fakat hükümde böyle bir yalanı temel bir dayanak olarak kullanacaktır. Bu, **sanığı gafıl avlamak kastından** başka bir şey değildir. Düşmanca bir davranıştır.

Yine görüldüğü gibi mahkeme böyle temel bir iddia için ikisi de muhbir olan ve daha sona tanık olarak ifadelerine başvurulmuş muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** ve muhbir tanık Rektör **Prof. Kemal Bıykoğlu'nun** ifadelerine dayanmaktadır.

E. İDDİALAR KESİNKES YALANDIR, UYDURMADIR

1. Yukarıda belirttiğim gibi, böyle bir iddiarın gerekçeli kararda iki temel dayanağı gösterilmiştir. Bunlardan birisi muhbir tanık Rektör **Kemal Bıykoğlu'nun** ifadesi, öteki muhbir tanık **Orhan Türkdoğan'ın** ifadesidir.

a) Muhbir tanık Kemal Bıykoğlu'nun gerek istinabe yoluyla alınan ifadesinde, gerekse 9 Mart 1972 tarihli duruşmada huzurda verdiği ifadede (Tutanak s. 43-48) bu konuya ait en ufak bir anlatım yoktur. Tutanağın ilgili sayfaları tetkik edildiği zaman bu husus kolaylıkla görülmektedir. Bu olay, mahkemenin, delilleri ne kadar üstün körü bir şekilde ve kasıtlı ve ön yargılarla değerlendirdiğinin açık bir ispatıdır. Mahkeme bunun Atatürk Üniversitesi'nin en yetkili kişisi olan rektör tarafından "ifade edilmesi" (Gerekçeli Karar, s. 49) diyerek karısına kuvvet kazandırmaktan da geri durmamaktadır.

b) Muhbir tanık Orhan Türkdoğan'ın ifadesine gelince:

Orhan Türkdoğan'ın istinabe yoluyla alınan ifadesinde böyle bir bağıllık keyfiyetinden söz etmediği gibi, 26 Ocak tarihli 11 sayfalık şikayet dilekçesinde ve 15 Şubat tarihli yine şikayet dilekçesinde de böyle bir iddiada bulunmadığını yukarıda detaylı olarak izah etmiştim.

Huzurda verdiği ifadeye ise muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** şöyle başlamaktadır:

“Ben Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde görevli iken 1966-1967 döneminde sanık **İsmail Beşikçi** asistan olduğundan öğretim görevlisi olarak benim nezaret ve kontrolümde Edebiyat Fakültesi'nde sosyoloji derslerine giriyordu.” (Tutanak, s. 48)

Bu beyanın özü yanlış olduğu gibi 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu açısından da çok büyük yanlışlıklar taşıdığı şüphesizdir. Çünkü:

Bir kere Gerekçeli Karar'ın 55. sayfasında da ifade edildiği gibi Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesinde herhangi bir öğretim üyesinin (Prof. veya Doçent) yanına herhangi bir asistanın verilebileceğini ve o asistanın o profesör veya doçentin göstereceği yolda öğretim görevini sürdüreceği fakat bu işlemin muhakkak profesörler kurulu kararı ile olacağı kayıtlıdır.

Orhan Türkdoğan, 1966-1967 ders yılında öğretim üyesi (doçent veya profesör) değil, öğretim görevlisi olduğunu beyan etmektedir. Asistanların ise öğretim görevlilerinin yanına verilemeyeceği şüphesizdir. Üniversite sistemi içinde öğretim görevlilerinin asistanları denetlemek gibi görevleri yoktur. Yalnız müstakil olarak akademik faaliyetlerini sürdürebilirler. Asistan gibi bağımlı değildirler.

Bu bakımdan **Orhan Türkdoğan'ın** 1966-1967 döneminde öğretim üyesi yani profesör veya doçent olmadığı açık bir gerçektir. Öğretim görevlisi olabilir fakat kendisine, bana, nezaret etme ve denetleme görevinin ve yetkisinin verildiği yanlıştır. Zira 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesi asistanların ancak bir öğretim üyesinin yani profesör veya doçentin denetimine verilebileceğini amirdir.

F. MAHKEMENİN GEREKÇELİ KARARI

1. Mahkeme gerekçeli kararında, “yukarıda kısaca bahsedildiği gibi, sanık **İsmail Beşlikçi** sosyoloji doktoru unvanını kazandıktan sonra, esasen öğretim üyesi bakımından sıkıntıda bulunan Atatürk Üniversitesi'nde sosyoloji dersi vermekle görevlendirilmiş, ancak gerek üniversiteler ve gerekse Atatürk Üniversitesi Kanunu ile ilgili yönetmelikler hükümleri icabı, sanık ders verme faaliyetinde müstakil addedilmemiş, Fen-Edebiyat Fakültesi'nde sosyoloji doçenti olan **Orhan Türkdoğan**'ın denetimine tabi kılınarak 1967 2. sömestresinde öğrencilere **Sosyolojiye Giriş** isimli kitabını okutmaya başlamıştır” (Gerekçeli Karar, s. 49) diyerek kati surette gerçeğe kavuşturulamamış bir yalan beyanı kullanmaktadır. Zira 1967 yılının 2. sömestresinde yani 1966-1967 ders yılı 2. sömestrede (Mart, Nisan, Mayıs ayları) **Orhan Türkdoğan** doçent değildir, asistandır veya öğretim görevlisidir. Her ikisinde de 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesine göre bir asistanı denetlemeye yetkili ve görevli değildir.

2. Gerekçeli kararda daha sonra şöyle deniliyor:

“... Sanık gerek duruşma sırasında ve gerekse savunma layihasında bahis konusu bağımlılık üzerinde ısrarla durarak kendisinin bölüm başkanı olan **Profesör Turhan Tufan Yüce**'ye bağlı olduğunu iddia etmiş ise de, bölüm başkanı olarak ismi geçen profesöre bağlı bulunmasının tabii olması, ancak bunun yanında aynı branşa mensup ve fakültede öğretim üyeliği sıfatını iktisap etmiş başka birisine de, idari yönden değil mesleki yönden, bizzat kendi yetişmesi bakımından ve öğrencilere ders verme yönünden bağlı kılınmasının bahsi geçen kanunların amir hükümlerinin gereği olması ve nihayet bu durumun Atatürk Üniversitesi'nin en yetkili kişisi olan rektör tarafından ve sorumluluğu üzerine alan diğer tanık **Doç. Türkdoğan** tarafından ifade edilmesi karşısında durum vuzuha kavuşmuş olduğundan istemin reddi cihetine gidilmiştir.” (Gerekçeli Karar, s. 49)

Burada mahkeme hakimlik mesleği ile kati surette bağdaşmayacak bir yorumda bulunmuştur. “... Bölüm başkanı olarak ismi geçen profesöre bağlı bulunmasının tabii olması,

bunun yanında aynı branşa mensup ve fakültede öğretim üyeliği sıfatını iktisap etmiş başka birisine de, idari yönden değil mesleki yönden bizzat kendi yetişmesi bakımından ve öğrencilere ders verme yönünden bağlı kılınmasının bahsi geçen kanunların amir hükümlerinin gereği olması..." deniyor.

Burada şu soruyu sormak son derece önemlidir. Hangi kanunun hangi amir hükmünde, bir asistanın idari yönden bir öğretim üyesine (profesör veya doçente) mesleki yönden başka bir öğretim üyesine (profesör veya doçente) bağlı olacağı hükmü vardır?

Hemen söyleyelim. Hiçbir kanunda bu olamaz. Amme idaresi prensiplerine de zıttır. Netikim ne 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nda ne de 6990 sayılı Atatürk Üniversitesi Kanunu'nda böyle bir hüküm yoktur. Hakimler mesleklerinde ne kadar yetersiz olurlarsa olsunlar herhangi bir kanun maddesinin anlaşılmasında ve uygulanmasında ne kadar yetersiz kalırlarsa kalsınlar, ne 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'ndan ne de 6990 sayılı Atatürk Üniversitesi Kanunu'ndan böyle bir hüküm çıkaramazlar. Herkesin bir amiri vardır. O da tezgiye amiridir.

Burada ilginç olan mahkemenin benim duruşmalar sırasında konu ile ilgili taleplerimin "görülen dava ile ilgisi yok" gerekçesiyle reddedilmiş olmasıdır. Tahikatın genişletilmesi talebim kabul edilmiş olsaydı, **Türkdoğan**'la aramda hiçbir bağın olmadığı tezgiye amirinin **Prof. Turhan Tufan Yüce** olduğu hemen ortaya çıkardı. Her iki kişinin de sosyolog olması böyle bir bağın olmasını gerektirmez.

Öte yandan "esasen öğretim üyesi bakımından sıkıntıda bulunan Atatürk Üniversitesi" denildiği halde, bir asistanı iki öğretim üyesine birden bağlamak, bu öğretim üyesi sıkıntısında nasıl mümkün olabilmektedir.

Mahkemenin asistanların statüsü hakkındaki görüşleri de Ortaçağ'daki "üstadım" zihniyetini aksettirmektedir. Çağımızın modern üniversitesinde asistanların "köle" olmadıklarını, kölelik zihniyetine karşı mücadele bayrağını açtıklarını da mahkemenin yine bilmesi gerekir.

Mahkeme Gerekçeli Karar'ında' son derece yuvarlak bir şekilde "... ve nihayet bu durumun, Atatürk Üniversitesi'nin yetkili kişisi olan rektör tarafından ve sorumluluğu üzerine alan diğer tanık **Doçent Türkdöğ**an tarafından ifade edilmiş olması karşısında, durum vuzuha kavuşmuş olduğundan istemin reddi cihetine gidilmiştir" (Gerekçeli Karar, s. 49) demektedir.

Benim bu konudaki savunmamı reddetmek hukuki ölçüler içerisinde mümkün değildir.

1. 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesine göre herhangi bir asistanın herhangi bir öğretim üyesine bağlanabileceğini, bunun için de profesörler kurulunun kararının gerektiği bildirilmektedir. Bu resmi işlemin yine resmi bir şekilde ilgili asistana bildirileceği ise şüphesizdir.

Bilindiği gibi herhangi bir fakültedeki profesörler kurulu kararları resmi kararlardır ve tutanaklara derc olunur. 40. madde ile ilgili bu işlemin tutanaklara derc olunacağı keyfiyeti şüphesizdir. Bu bakımdan burada tanık beyanları muhakkak resmi bir belgeye yani profesörler kurulu kararına dayanması gerekmektedir.

2. Temel iddia **Orhan Türkdöğ**an'a bağlı olduğum şeklindeki hayali bir iddia olduğuna göre, bunu bir örneklerle somutlaştıralım:

Örneğin: Herhangi bir mahkemedeki duruşma sırasında meydana gelen bir suç, bu vasfı dolayısıyla mahkemeye intikal etmiş ve dava konusu olmuş olsun. Ve burada duruşmaya dahil olan hakimlerin kimler olduğu ve o celse sonunda alınan kararlar önemli bir keyfiyet olsun.

O günkü duruşmada bulunan hakimlerin kimler olduğu ve duruşma sırasında alınan kararlar, şahit beyanları, örneğin avukatın veya herhangi birinin beyanları ile mi yoksa duruşma tutanakları ile mi tevsik edilir? Elbette duruşma tutanakları ile tevsik edilir. Duruşmaya katılan hakimlerin kimler olduğu ve duruşma sırasında alınan kararlar tutanaklara derc edildiği için temel dayanak bunlardır. Artık burada, şahit ifadeleri itibarlı olamaz. Somut olayımızda da du-

rum böyledir. Bu şahit, heyetten herhangi biri olsa bile. **Orhan Türkdoğan**'a bağlı olmak keyfiyeti 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesi ile ilgili durum olduğunu ve bu da profesörler kurulunun kararını gerektirdiğine göre, profesörler kurulu:

- a) Hangi tarihteki kaçınıcı oturumunda,
- b) Hangi profesörlerin iştirakiyle yapılan oturumda,
- c) Nasıl bir nisapla,

böyle bir karar alınmıştır. Böyle bir resmi belge nerededir. Zaten bu olay mahiyeti itibarıyla tanık beyanı ile değil, resmi bir belge ile tevsik edilecek bir olaydır.

3. Mahkemenin böyle bir belgeyi getirip getirmemesi, tercih meselesi değildir. Bu iddia ancak resmi bir belge ile ispat edilebilir. Mahkemenin böyle bir resmi belgeyi getirmediği sürece bu iddianın daima mesnetsiz kalacağı şüphesizdir.

4. Öte yandan sözü geçen dönemde Sosyal ve Beşeri Bilimler Bölümü Başkanı **Doçent Turhan Tufan Yüce** idi. Ve bu bölümde benden başka, **Dr. İonna Kuçuradi** (Felsefe), **Tahsin Yılmaz** (Felsefe), **Rıfat Döğər** (Felsefe), **Muhittin Aşkın** (Sosyal Psikoloji), **Sabahattin Güllülü** (Sosyoloji), **Eyüp Kemerlioğlu** (Sosyoloji), **Dr. Hüseyin Ünal** (Sanat Tarihi) asistanları da vardı.

3.2.1972 tarihli dilekçeye eklediğim Ek 1'de bölüm başkanımızın **Turhan Tufan Yüce** olduğu açıkça görülmektedir. Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na sunulan sözü geçen 8 Şubat 1968 tarihli dilekçeyi huzurda dinlenen **Şaban Karataş** aldığını ve bu dilekçeden haberdar olduğunu söylemiştir. (Tutanak, s. 60)

Ayrıca bk. 7.12.1971 tarihli dilekçe, Ek. 2

5. Ayrıca **Türkdoğan**'ın emrine verildiğim konusundaki iddia bunun tarihini Nisan 1967 olarak göstermeye çalışmaktadır. Bu, mümkün değildir. Zira o zaman **Türkdoğan** da Asistan veya öğretim görevlisi idi. Fakat öğretim üyesi yani profesör veya doçent değildi.

1967-1968 ders yılının başladığı günlerde ise (dersler Kasım ayının başında başladı) **Türkdoğan**, yine doçent de-

ğildi, doçentlik imtihanına hazırlanıyordu. Ancak Kasım ayının sonu veya Aralık ayının başlarında doçent olması mümkündür. Görüldüğü gibi **Orhan Türkdoğan**'a bağlı olduğum iddiası zaman bakımından da zaten mümkün değildir.

6. Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın ve öteki muhbir tanıkların ve tanıkların istinabe yoluyla alınan ifadelerinde ve muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın şikayet dilekçelerinde bu iddialara ait en ufak bir kayıt olmaması, bunun, huzurda dinlenirken ortaya atılan bir iddia olması üzerinde ayrıca durulmaya değer.

7. Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** ve muhbir tanık Rektör **Kemal Bıyıkoglu** ve tanık **Şaban Karataş**'ın ifadeleri de ileride ayrı ayrı ele alınabileceği gibi delil olmak keyfiyetinden uzaktır.

H. ORHAN•TÜRKDOĞAN'LA, SÖZÜ GEÇEN DÖNEMDE ARAMDA HİÇBİR BAĞLILIK OLMADIĞINI GÖSTEREN RESMİ BELGELER

1. Daha önceki bölümlerde de belirttiğim gibi 1967 yılının yaz aylarında gazetelerde ve dergilerde yayınladığım makaleler, teksir olarak yayınladığım araştırmalar, özellikle o zaman asistan veya öğretim görevlisi olması gerekli **Orhan Türkdoğan**'ın kiskançlığına ve bana karşı kin duymasına sebep oldu. Yazdığım yazıları bilimsel olarak tartışacağı yerde binbir türlü suçlamalar yapmakta, çeşitli şikayetlere girmekte, küçük düşürücü laflar etmekte idi. 1967 yılının Kasım ayının son günlerinde doçent olduktan sonra şahsıma ve yayınlarıma karşı düşmanlığını bir kat daha artırdı. Fakat ayrı ayrı bölümlerde olduğumuz için (o İktisat ve İşletme Bölümlerinde, ben Sosyal ve Beşeri Bilimler Bölümü'nde idim) ve birbirimizle konuşmadığımız, yani dargın olduğumuz için, bütün bu faaliyetlerini hep benim gıyabımda yürütüyordu.

Fakat doçent olduğu için fakülte idaresi üzerinde daha etkili olduğu da bir gerçektir. Bundan sonraki kısımda tahli-lini yapacağım şikayet dilekçesini yazdı, tahkikat komisyonları kurdurdu, amacı benim üniversiteden ihraç edilmem ve cezaî kovuşturmayaya uğramamı sağlamaktı. Fakat Tahkikat

Komisyonu o zaman verdiği raporda, anlattığım konularda suç unsuru olmadığını ve idari soruşturmanın devam etmesinin gereksiz olduğu sonucuna vardı. Böylece **Orhan Türkdoğan** amacına ulaşamadı. Fakat fakülte idaresi üzerindeki cezaî tedbirler alınmasını isteyen baskısını da gün geçtikçe artırıyordu. Fakat yukarıda da belirttiğim gibi dargın olduğumuz için bütün bunları benim gıyabımda sürdürüyordu. Özellikle 1968 yılı başlarında yani doçent olduktan bir müddet sonra, benim kendi denetimine verilmemi istiyordu. Böylece benimle daha iyi "uğraşacağını", üzerimdeki baskısını daha iyi sürdürerek yazı yazma olanaklarını elimden alacağını ve yazı yazmamı engelleyeceğini umuyordu. Fakat fakülte idaresi benimle beraber yukarıda isimlerini verdiğim on kadar asistandan meydana gelen Sosyal ve Beşeri Bilimler Bölümü'nü korumak ve bu bölümün başkanı da **Doçent Turhan Tufan Yüce** olduğu için böyle bir işleme yanaşmıyordu. Fakat **Orhan Türkdoğan** bu konudaki baskılarını da sürdürüyordu.

2. Bütün bunların sonunda 18 Haziran 1968 günü yani yaz sömestresi imtihanları sırasında fakülte dekanı birgün beni odasına çağırarak: **Doçent Dr. Orhan Türkdoğan**'a imtihanlarda yardım etmemi, onun göstereceği yolda çalışmamı söyledi. Ben de:

Bölüm Başkanımın **Doçent Turhan Tufan Yüce** olduğunu, fakat 4936 sayılı kanunun 40. maddesine göre fakülte profesörler kurulu beni, İktisat ve İşletme Bölümü'nde doçent olan **Orhan Türkdoğan**'ın emrine verirse, kanunun ilgili hükümlerine uyacağımı, böyle bir karar olmadan, zaten aramızda husumet bulunan ve bana karşı düşmanlığını her zaman ve her vesile ile sürdüren bu kişi ile beraber çalışmayacağımı bildirdim.

3. Bunun üzerine fakülte dekanlığı aşağıda tarih ve sayısı bulunan bir yazı gönderdi. Yazının örneğini aynen alıyorum:

T.C
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
ERZURUM
18.6.1968

Sayı : 903

Konu: Dr. İsmail Beşikçi
Sosyoloji Asistanı

Sosyoloji öğretim üyesi **Doçent Dr. Orhan Türkdoğan**'ın göstereceği yolda öğretim görevinizi yapmanız için dekanlık-
ça verilen talimata (yapmıyorum) diye cevap verdiniz. Böyle-
ce 4936 sayılı kanunun 40. maddesinde açıklanan görevinizi
yapmaktan alenen imtina etmenizi ve yetkili makama bu tarz
cevabınızı izah eden yazılı müdafaanızı iki gün içinde dekan-
lığa vermenizi rica ederim.

DEKAN
Prof. Dr. Şaban Karataş

d) Bu yazıya karşı, aynı gün verdiğim cevap ise şudur:

Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na

18.6.1968 tarih ve 903 sayılı yazı karşılığıdır.

1- 1967-1968 ders yılının ikinci yarısında **Felsefe Tarihi**
adı altında okutulan sosyoloji ve felsefe dersleri, fakültemiz-
de bu konu ile ilgili öğretim üye ve yardımcıları olduğu halde
boş geçmiştir. Bu öğretimin üye ve yardımcıları şunlardır:

Doçent Doktor Orhan TÜRKDOĞAN

Doçent Doktor Ioanna KUÇURADI

Doktor İsmail BEŞİKÇİ

Asistan Tahsin YILMAZ

Asistan Rifat DÖVER

Asistan Muhittin AŞKIN

Asistan Sabahattin GÜLLÜLÜ

2- Yukarıdaki öğretim üye ve yardımcıları arasında benim
de adım geçmektedir. Ancak fakülte dekanı **Profesör Şaban**
KARATAŞ, derste anlattıklarımın ve yaptığım araştırmaların

tatbikata konu olduğunu ileri sürerek beni öğretimden men etmiştir.

3- 4936 sayılı kanunun 40. maddesinin (a) fıkrası asistanların profesör veya doçentin yanında öğretim ve uygulamalarda hazır bulunacağını profesörler kurulunun yetkisine bırakmıştır. Fen-Edebiyat Fakültesi Profesörler Kurulu, benim İktisat İşletme Bölümü öğretim üyesi **Doçent Doktor Orhan TÜRKDOĞAN**'a yardım etmemi karar altına aldığı halde, adı geçen kanunun ilgili hükümlerine uymam tabiidir.

Saygılarımla,

18.6.1968

Doktor İsmail BEŞİKÇİ

Sosyoloji Asistanı,

Sosyal ve Beşeri Bilimler Bölümü

Fakülte Kayıt No:

Evrak No: 1079

Tarih: 18.6.1968

e) Bu yazışmalardan sonra, bu iş burada kapanmış, daha sonra hakkında herhangi bir işlem yapılmamış, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bölümü'ne, yani **Doçent Doktor Turhan Tufan YÜCE**'ye bağlılığım devam etmiştir.

1. BELGELER TÜRKDOĞAN'A BAĞLILIK İDDİALARINI KESİNLİKLE ÇÜRÜTMEKTEDİR. YALAN BEYANLAR HIÇBİR İTİRAZA ve ŞÜPHEYE YER BIRAKMAYACAK ŞEKİLDE ORTAYA ÇIKMIŞTIR

a) Yukarıda belirttiğim gibi, mahkeme, gerekçeli kararının 49. sayfasında 1968 yılının Nisan ayından itibaren **Türkdoğan**'ın denetiminde olduğumu, 1967-1968 ders yılı birinci sömestre içinde aynı denetimin devam ettiğini iddia etmektedir. Halbuki, yukarıdaki belgelerden görüldüğü gibi, 18 Haziran 1968'de, yani iddialarda belirtilen sürelerden en az altı ay ile bir yıl sonra, Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı sırf kendi girişimi ile böyle bir işleme tevessül etmiş, fakat benim haklı olan kanuni itirazlarım üzerine böyle bir işlemin yürürlüğe konulmasından vazgeçmiştir.

(Fen-Edebiyat Fakültesi Profesörler Kurulu'nun kararı olmayıp, sadece dekanın işlemi olduğu için bu yazı bile elbette geçerliğe haiz değildir.)

b) Fakat, her iki belgenin en önemli tarafı, böyle bir işleme tevessül edilmek istendiği tarihtir. Yani, 18 Haziran 1968'dir.

İşte, **Orhan Türkdoğan** ve **Şaban Karataş**, aslında, kendisi bile birtakım yanlışlıkları bünyesinde taşıyan ve sonuca ulaşmamış olan bir girişimi, bir yıl veya en az altı-yedi ay önceden cêreyan eden bir olayla ilgili iddialarına kaynak yapmaya çalışmaktadırlar.

Bunun, ne kadar büyük bir yalancılık olduğu artık açıkça ortaya çıkmıştır.

İşte, bağıllık iddialarını ileri süren muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** ve tanık **Şaban Karataş** tarafından sadece indi bir şekilde "bağıllık" iddiaları ileri sürülmüş, fakat resmi bir belge ile tevsik edilememiştir. Bu olayın resmi bir belge ile tevsik edilmesi de zaten mümkün değildir. Çünkü, iddiaya konu olan fiil, 1967 yılının Mart-Nisan-Mayıs ayları, özellikle 1967 yılı Kasım-Aralık ve 1968 yılı Ocak aylarıdır. Yukarıdaki dekanlık yazısı ise 18 Haziran 1968 tarihini göstermektedir.

Burada artık, bu konu ile ilgili yalan beyanlar hiçbir şüpheyeye yer bırakmayacak şekilde açıkça ortaya çıkmıştır.

NOT: Ben, yukarıda çeşitli vesilelerle açıkladığım gibi duruşmanın çeşitli safhalarında bu iddiaların açıklığa kavuşturulması bakımından tahkikatın genişletilmesi taleplerinde bulundum. Fakat mahkeme bu taleplerimi; "görülen dava ile ilgisi görülmediğinden" gerekçesi ile reddetmiştir. Mahkeme, tahkikatın genişletilmesi talebimi kabul etmiş olsaydı, yukarıda sunduğum belgeler mahkemeye gelecek, iddiaların çürüklüğü açık bir şekilde belirecek ve mahkeme delile dayanmayan, keyfi bir karar vermekten kendisini korumuş olacaktı. Ama öyle olmadı. Mahkeme keyfiliği tercih etti. Sorumluluğu kendisine aittir.

Burada şunu hatırlatmakta yarar görüyorum: Ben gıyabi tutuklama kararı ile 24 Haziran 1971 tarihinde Ankara'da tutuklandığım zaman eşyalarım Erzurum'dan Ankara'ya ta-

şınıyordu. Ankara'da olduğum için ev eşyalarını taşıma işlemine katılamadım. Üç bine (üçbin) yakın kitabım, gazete koleksiyonlarım, çeşitli konularla ilgili özel dosyalarım da bulunan resmi belgelerin nasıl getirildiğini bilmiyorum. Bu bakımdan bu iki belgeyi bulmam çok zor ve çok geç oldu. Tahliye olmuş olsaydım, bu gibi belgeleri kolaylıkla ve zamanında mahkemeye sunmuş olabilirdim. Fakat binlerce kitap ve gazete koleksiyonu arasında bu belgelerin avukatlar tarafından bulunması bu yüzden çok gecikti.

İleride de açıklayacağım gibi, mahkeme, tahliyemi önlemekle mahkemeye benim bu tip belgeler sunmamı da engellemeyi amaç bilmiştir, kanısındayım.

J. MUHBİR İDDİALARINDAKİ FARKLILIKLAR

1. Bilindiği gibi, İdari Tahkikat Komisyonu'nun kurulmasına neden olan iddia, benim derslerde genel sosyoloji ile ilgili konuları anlatmayıp, Türkiye'nin aktüel, siyasi konularına değindiğim, Türkiye'nin toplumsal yapısını anlattığımı, bu nedenle de komünizm ve Kürtçülük propagandası yaptığımı iddialandır. **Orhan TÜRKDOĞAN**'ın şikayet dilekçesinde bu hususlar yer almıştır. Dikkat edilirse dilekçede kendisine bağlı olduğum, "**Hans FREYER**"ın kitabını okut dediği halde okutmadığımı" gibi iddialar yoktur.

2. Tahkikat komisyonu, tahkikatı bu iddialar muvacehesinde yürütmüş, kovuşturmaya yer olmadığı sonucuna varmıştır.

3. Çeşitli sıkıyönetim komutanlıklarına yapılan ihbarlar yine aynı nedenlere dayanmaktadır. (İdari Tahkikat Komisyonu'nun kovuşturmaya yer yoktur kararına rağmen)

Fakat bu arada İdari Tahkikat Komisyonu evrakı 1968 yaz aylarında MİT Müsteşarlığı'na gönderilmiş, böylece evrak, MİT arşivi içerisine girmiştir.

Ama, evrak MİT Müsteşarlığı'nda iken, muhbirler, derslerim konusunda son derece yanlış, kasıtlı ve maksatlı ihbarlar yapmışlar, sıkıyönetim komutanlıklarını yanıltmaya çalışmışlardır.

4. Fakat duruşma sırasında ısrarla yapılan talepler sonunda sözü geçen İdari Tahkikat Komisyonu evrakı, MİT Müsteşarlığı'ndan getirilmiş ve dosyaya ilave edilmiştir. İki öğrenci tarafından derslerde tutulan notları ihtiva eden defterler ve dört öğrenciye ait beş imtihan kağıdını ihtiva eden komisyon evrakı, muhbirlerin bütün iddialarını çürütmüştür. Zira, bu evrak tetkik edildiği zaman herhangi bir propaganda niteliğini taşımadığı, herhangi bir propagandayı ihtiva etmediği, sosyolojinin meşru anlatımları olduğu açıkça görülmüştür.

5. Bu koşullar altında iddiaları bizzat davanın esası ile ilgili evrak tarafından çürütülen muhbirler, muhbir tanıklar, huzuren dinlenmeleri sırasında yeni bir oyun tezgâhlaşmışlar. **Orhan Türkdoğan'a** bağlı olduğumu, **Hans FREYER'in Sosyolojiye Giriş** isimli kitabını okutmam keyfiyetini, kati surette bu kitaptan ayrılamayacağım keyfiyetini ileri sürmüşlerdir. (Bu iddialar için Bk. mahkemeye sunduğum, esas hakkındaki savunma metni, s. 53-55, Paragraf 6-7)

İddialardaki farklılaşma son derece önemlidir ve beni mahkûm ettirebilmek için ellerinde hiçbir tutamak kalmayan muhbirlerin tezgâhladıkları son oyunlardan biridir.

Fakat, bu iddiaların hukuken geçersiz olduğu da açıktır. Zira, bu olayların geçerliliği olsaydı taa 1968 yılında İdari Tahkikat Komisyonu'nun kurulduğu sıralarda üzerinde durulurdu.

Bu konuya ileride tanık beyanları tahlil edilirken tekrar dokunulacaktır.

K. SONUÇ

Bütün bu anlatımlardan çıkan şudur ki;

Resmi belgelerle de tevsik edildiği üzere 1967-1968 ders yılında birinci sömestrede yani, 1967 yılı Kasım-Aralık, 1968 yılı Ocak aylarında, **Orhan TÜRKDOĞAN'a** bağlı olduğum konusundaki iddialar kesinkes yalandır, uydurmadır. Böyle iddia üzerine kurulan öteki iddialar da elbette geçersizdir.

Mahkeme, Orhan TÜRKDOĞAN'a bağlılık iddialarına

karşılık savunma metninde getirdiğim delilleri reddetmeden hükme varmıştır.

Orhan Türkdoğan ve Kemal Bıyıkoglu'nun bu konudaki ifadelerinin kabulü (Gerekçeli Karar, s. 49) kat'i suretle bir gerekçe olamaz. Benim getirdiğim delillerin de neden kabule şayan görülmediği muhakkak belirtilmelidir. Zımni gerekçe, eksik gerekçedir ve gerekçe sayılamaz. Kanunun aradığı gerekçe açık gerekçedir. Fakat mahkeme, buna hiç riayet etmemiştir.

Ayrıca mahkeme bu konudaki tahkikatın genişletilmesi taleplerimi "dava ile ilgisi görülmediği" gerekçesi ile reddetmiştir. Görülen dava ile ilgili görülmeyen bir delilin kullanılmaması gerekirdi. Madem ki görülen dava ile ilgili değildir. O halde hükümde de kullanılmamalıdır.

Fakat mahkeme duruşmalar sırasında bu şekilde karar verdiği halde hükümde en önemli ve temel iddia olarak bu iddiayı kullanmaktadır.

Bu nedenlerden ve getirdiğim öteki delillerden dolayı hükmün bu yönden de bozulması gerekir.

III. DAVAYA KONU OLAN MADDİ OLAY NEDİR?

Gerekçeli kararın 34-55. sayfaları arasında ve özel olarakta 37. sayfasında görüldüğü gibi hükme konu edilmiş olan en önemli delil 1967-1968 ders yılında birinci sömestre döneminde, Erzurum'da, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde beşinci ve yedinci sömestre öğrencilerine verdiğim ve "seçimlik ders" olan sosyoloji derslerinde anlattığım konulara imtihan sorularına ve yine aynı tarihlere rastlayan dönemde derslerimden bağımsız olarak yapıp teksir halinde ve daha sonra da çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan yazılarına dayanmaktadır. Bu dersler ve yazılar daha sonra "idari tahkikata" konu olduğu için hakkımdaki bütün iddiaların temeli olarak görülen ve gösterilmeye çalışılan bu hususlara değinmekte, "idari Tahkikat Komisyonu"nun faaliyetlerine dayanak yapıldığı materyal ve komisyon faaliyetlerinin sonuçlarının geniş bir tahlile tabi tutulmasında yarar görüyorum.

**A. ANLATILAN DERSLERDE ve İMTİHAN
KAĞITLARINDA NELER VAR?**

1967-1968 ders yılında Fen-Edebiyat Fakültesi'nde okutulan Sosyoloji dersleri, Felsefe Tarihi adı altında okutulmaktadır. 26 Ocak 1962 tarih ve 11019 sayılı Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim ve İmtihan Yönetmeliği'nde (bu yönetmeliği 20.6.1972 tarihli duruşmada, aynı tarihli bir dilekçenin eki olarak mahkemeye sundum, 'ek üç'). "A ve B gurubu yardımcı dersler" adı altında sosyolojinin adı geçmediği için, dekanlık ve bölüm başkanlığınca bu yola başvurulmuştur,

Öte yandan 1967-1968 ders yılında birinci sömestride okutulan bu ders, aslında, 1966-1967 ders yılı ikinci sömestride okutulan derslerin bir devamıdır. Şöyle ki:

1- 1966-1967 ders yılı ikinci sömestride Genel Sosyoloji derslerinde **Sosyolojiye Giriş** okutulmuştur. Burada sosyolojinin tanımı, diğer ilimlerle ilişkisi, nasıl bir ilim olduğu, tarihi, metodu gibi konulara dokunulmuş, özellikle sosyal yapı, sosyal değişme konuları üzerinde durulmuştur, Öğrenciye kaynak olarak aşağıdaki kitap ve makaleler gösterilmiştir. (Bu kaynaklar sömestre başında tahtaya yazıldığı gibi yeri geldiği zaman sözlü olarak da bildirilmiştir) (Bk. Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na sunulan 8 Şubat 1968 tarihli dilekçe ve huzurda dinlenen tanık **Şaban Karataş**'ın beyanı) (Tutanak, s. 60; Sözü geçen dilekçe, 3.2.1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunulmuştur.) (Ek 1; Ayrıca bk. 9 Eylül 1968 tarihli cevabi yazım, s. 1)

ABADAN Nermin	: Altıncı Dünya Sosyoloji Kongresi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergileri, Cilt 21, Sayı 3, s. 219-252
BORAN Behice	: Toplumsal Yapı Araştırmaları , Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayını, Ankara 1945
KIRAY Mübeccel	: Ereğli, Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası , Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, Ankara 1964

- FREYER Hans** : **Sosyolojiye Giriş**, Çev. **Nermin Abadan**, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1961, 2. bs.
- TURHAN Mümtaz** : **Kültür Değişmeler**, Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul 1959
- TÜTENGİL Cavit Orhan** : **Az Gelişmiş Ülkelerin Toplumsal Yapısı**, İstanbul 1966
- YASA İbrahim** : **Sosyoloji Notları**, Siyasal Bilgiler Fakültesi I. Sınıf Ders Notları, Ankara 1966-1967
- C. ZİMMERMAN** : **Yeni Sosyoloji Dersleri**, Çev. **Amiral Kurthan**, İktisat Fakültesi Yayını, İstanbul 1964

2- 1967-1968 ders yılı birinci sömestrede ise Türkiye'nin toplumsal yapısı üzerinde durulmuştur. Çünkü yukarıda belirttiğim gibi tatbik edilmekte olan yönetmeliğin 9 ve 10'a atfen 7 ve 2. maddelerinde gösterildiği gibi, yönetmelik sosyoloji derslerinin yapılmasına izin vermemektedir. Bu bakımdan ders, **Felsefe Tarihi** adı altında okutulmaktadır. Yine adı geçen maddeler gereğince bu ders bir sömestre değil, dört sömestre devam etmekte ve öğrenciye 16 kredi kazandırmaktadır. Bu bakımdan öğrenciye iki defa **Sosyolojiye Giriş** yani genel sosyoloji yerine Türkiye'nin toplumsal yapısını anlatmak daha da normaldir. Aslında 4 kredi saatlik olan bu derse felsefe asistanı **Dr. Ioanna Kuçuradi** tarafından **Bilgi Teorisi** ve **Sanat Felsefesi**, iki saat okutulmuştur. Geriye kalan iki saatte de tarafımdan yukarıda sözü geçen dersler okutulmuştur. Görüldüğü gibi ders müştereken okutulmuştur. Türkiye'nin toplumsal yapısı anlatılırken ana konular şunlar olmuştur.

- Toplumsal yapı ile ilgili kavramların kısaca tekrarı
- Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal yapısı
- Geleneksel Osmanlı toplumunun Tanzimat'la yani Batı kapitalizmi ve kültürü ile temasa geçmesinden sonra aldığı yeni şekil ve kültür ikileşmesi
- Anadolu'da Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'in kuruluşu ve kültür ilişkileşmesine karşı Türkiye devriminin aradığı cevap

- 1945, 1950, 1960 denemeleri
- Çağdaş Türkiye'nin toplumsal yapısı
- Alt gruplar
- Göçebe aşiret
- Yarı göçebe aşiret
- Köy
- Kasaba (İdari Tahkikat Komisyonu'na verdiğim 9 Eylül 1968 tarihli cevabi yazı, s. 2)

3- Yine 1967-1968 ders yılı sömestre başında öğrencilere, aşağıdaki makalelerden sorumlu olacakları, zaman yeter-sizliği sebebiyle bunların derste anlatılmayacağı duyurulmuş, teksir ettirilip dağıtılması sağlanmıştır. (İdari Tahkikat Komisyonu'na verdiğim 9 Eylül 1968 tarihli cevabi yazı, s. 4; 30 Mayıs 1972 tarihli bir dilekçe ile 'bu dilekçe 2.6.1972 ta-rihli duruşmada mahkemeye sunulmuştur.' Bu üç makala-yi ihtiva eden kitaplar mahkemeye sunulmuştur. Ek 1, Ek 2)

CEVAY Cevat : **Toplum Kalkınması ve Toprak Refor-mu**, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt 21, Sayı 3, Eylül 1966 s. 51-69

KIRAY Mübeccel : **Ereğli'de Bazı Şehirleşme ve Sosyal Değişme Eğilimleri**, Sekizinci İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, İskan ve Şehircilik Derneği Yayını, Siyasal Bil-giler Fakültesi, Ankara 1967, s. 163-187

YASA İbrahim : **Gecekondu Topluluklarında İş-güç Çe-şitleri ve Ekonomik Düzen**, Yukarıda-ki kitap, s. 135-162

4- 1967-1968 ders yılı ikinci sömestre hakkımda tahki-kat olduğu gerekçesiyle derse gitmem engellenmiş, böylece program yanda kalmıştır. (İdari Tahkikat Komisyonu'na ver-dığım 9 Eylül 1968 tarihli cevabi yazı, s. 2)

5- Türkiye'nin toplumsal yapısı altında nelerin anlatıldı-ğı, derslerin anlatıldığı sırada öğrenci **Coşkun AK** ve **Turgut KARABEY** tarafından tutulan "ders notlarını havi defterler-

de” mevcuttur. Bu defterlerden her ikisi de İdari Tahkikat Komisyonu'nun temel materyali arasındadır. **Coşkun AK**'ın defterinden bu başlık altında nelerin anlatıldığını şöyle izleyebiliriz. (Aynı konuyu **Turgut Karabey**'in defterinden izlemek de mümkündür.) (3.2.1972 tarihli duruşmada, yine aynı tarih ile sunulan dilekçe, s. 3)

İÇİNDEKİLER

(Defterin arka kapağının iç sayfasında yazılmıştır)

Türkiye'nin toplumsal yapısı, alt gruplar.....	3
Dersin gayesi Toplumsal gelişmenin ilk basamağındaki şekiller	4
Sosyal yapı, sosyal yapıda görülen 4 unsur	6
Herhangi bir toplumun genleşme ölçüleri	7
Tampon fonksiyonlarda iki problem, Ekonomi politik	9
Asya tipi üretim	10
Toplumsal kanun	13
Nüfus	14
Antropoloji	15
Kültürün 3 unsuru	17
Kültür nedir?	19
Sosyal değişme	21
Geleneksel toplumun özellikleri	21
Modern toplumun özellikleri	24
Toplumun dışarıya açılması	26
Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal kuruluşu	28
Milli devrimci kalkınma hareketi	34
Aşiretlere hakim olan sosyal problemler.....	36
Asya üretim biçiminin iki özelliği	40
Ağalık	41

6- Yine Coşkun AK'ın defterinin 4. sayfasında “dersin gayeleri” şu şekilde belirtilmiştir. (Aynı konuları **Turgut Karabey**'in defterinden de izlemek mümkündür.) (Yukarıda sözü geçen 3.2.1972 tarihli dilekçe, s. 3-4)

7- Derse başlamadan evvel öğrencilere kaynak olarak aşağıdaki kitap ve makaleler gösterilmiştir. (Her iki defterde de bibliyografya listesi yer almıştır.) (Yukarıda sözü geçen 3.2.1972 tarihli dilekçe, s. 4)

- KIRAY Mübeccel** : **Ereğli, Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası**, Devlet Planlama Yayını, Ankara 1964
- GERAY Cevat** : **Toplum Kalkınması, Bünyan Örneği**, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1967
- YASA İbrahim** : **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Sorunları**, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Teksir 1966
- YASA İbrahim** : **Gecekondu Topluluklarında İş-Güç Çeşitleri ve Ekonomik Düzen**, 8. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, İskan ve Şehircilik Derneği Yayını, Ankara, s. 163-187
- TÜRKDOĞAN Orhan** : **Medikal Sosyoloji Saha ve Problemleri Sosyoloji Konferansları**, 6. Kitap, İktisat Fakültesi Yayını, İstanbul 1966

8- 1967-1968 ders yılında Fen-Edebiyat Fakültesi'nde Sosyoloji dersini alan öğrenci sayısı 98'dir. 98 kişilik bu öğrenci grubu 25 Aralık 1967 ve 17 Ocak 1967 tarihlerinde olmak üzere iki kere ara imtihanına, 22 Ocak 1968 tarihinde de sömestre imtihanına tabi tutulmuştur. Görüldüğü üzere üç kere imtihan yapılmıştır.

98 kişilik sınıf mevcudu birinci imtihanda 4, ikinci imtihanda 5 gruba ayrılmış, üçüncü imtihanda ise gruplandırma yapılmamıştır. (Gruplandırmalar, öğrencilerin birbirlerinden kopya yapmamaları için alınmış bir tedbirdir. Zira ara imtihanlarında sınıfta gözcü olarak sadece ben vardım. Sömestre imtihanlarında ise fakülte idaresi tarafından 4-5 adet gözcü tain edildiği için gruplandırmaya gerek duyulmamıştır.)

Birinci imtihanda sınıf mevcudu 4 gruba ayrılmış ve her gruba ayrı ayrı sorular sorulmuştur. Soruların toplamı 16'dır.

İkinci imtihanında sınıf mevcudu 5 gruba ayrılmış ve her gruba yine ayrı ayrı sorular sorulmuştur. Soruların toplamı 15 dir.

Üçüncü imtihanında ise 5 soru sorulmuştur.

Böylece her üç imtihanında 36 adet farklı soru sorulmuştur. İmtihanlarda cevaplandırılması zorunlu olan sorular yanında birkaç soru arasından seçilerek cevaplandırılması gereken sorular da vardır. Veya üçüncü imtihanında olduğu gibi doğrudan doğruya seçimlik sorular sorulmuştur. (Yukarıda sözü geçen 3.2.1972 tarihli dilekçe, s. 2-3)

9- İmtihanında sınıf mevcudunun nasıl gruplara ayrıldığı, her gruba ne gibi soruların sorulduğu, hangi soruların mecburi, hangi soruların seçimlik olduğu ve sorulara verilen ağırlıklar aşağıda gösterilmiştir. (Bu sorulardan 12 tanesi İdari Tahkikat Komisyonu'nun imtihanlarla ilgili evrakında zaten anlaşılmaktadır. Ayrıca muhbir tanıklardan **Orhan Türkdoğan**'ın huzurda verdiği ifadede 36 adet soru sorulduğunu doğrulamaktadır. (Tutanak, s. 50) (Yukarıda sözü geçen 3.2.1972 tarihli dilekçe, ek 2, s. 1-5)

25 Aralık 1967 Genel Sosyoloji Ara İmtihanı

Saat 8-9

Grup 1.	Numarasının son rakamı	0,	1,	2	olanlar
Grup 2.	" "	3,	4,		olanlar
Grup 3.	" "	5,	6,	7	olanlar
Grup 4.	" "	8,	9,		olanlar

Grup 1.

Soru 1. Tampon Fonksiyonlar teorisini **Profesör KIRAY**'ın Ereğli araştırmasında belirttiği "Kahveler"i göz önüne alarak cevaplandırın.

Soru 2. Aşağıdaki sorulardan yalnız ikisini cevaplandırın.

- Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundaki toprak ve insan ilişkilerini açıklayınız.
- Toplumsal yapı ve parlamenter kanun arasındaki ilişki nedir?
- Sosyal değişme nedir, nasıl olur?

Grup 2.

Soru 1. Tampon fonksiyonlar teorisini **Profesör KIRAY**'ın Ereğli araştırmasında belirttiği tüccar-köylü ilişkilerini göz önünde bulundurarak cevaplandırınız.

Soru 2. Aşağıdaki sorulardan yalnız ikisini cevaplandırınız.

- a) Ekonomi Politik nedir?
- b) Batı kapitalizmi ile ilişki kuran Osmanlı İmparatorluğunun ekonomik ve toplumsal yapısında meydana gelen değişmeyi gösteriniz.
- c) Antropoloji hakkında kısaca bilgi veriniz.

Grup 3.

Soru 1. Gecekondu topluluklarında yaşayan ailelerin en çok hangi işlerde çalıştıklarını ve bu işlerin kimin sayesinde bulunduğunu **Profesör YASA**'nın Gecekondu Araştırmasına göre cevaplandırınız.

Soru 2. Aşağıdaki sorulardan yalnız ikisini cevaplandırınız.

- a) Kurtuluş savaşlarının sosyolojik izahını yapınız. Bu savaşların diğer savaşlardan niçin ayrıldığını Anadolu İhtilali'nden örnek vererek açıklayınız.
- b) Kültür nedir? Kültürün maddi ve manevi diye ayrımı neden isabetli değildir.
- c) Geleneksel toplum ve modern toplumda, yalnızca, siyasi iktidar-din ve iş-gücü-öğretim ilişkilerini belirtiniz.

Grup 4.

Soru 1. Kitle haberleşme araçlarının, yol durumunun ve ulaştırma araçlarının artması sonunda dünya görüşünün nasıl bir değişime uğradığını, **Profesör KIRAY**'ın Ereğli araştırmasını örnek vererek cevaplandırınız.

Soru 2. Aşağıdaki sorulardan yalnız ikisini cevaplandırınız.

- a) Toplumsal yapıyı şekillendiren esas unsur ekonomiktir, neden?
- b) 1836 Tanzimat Fermanı'nın sosyoloji anlamı nedir? Tanzimat Fermanı ile Batı'daki sanayi kapitalizminden mali kapitalizme geçiş arasında ilgi kurunuz.
- c) Toplumsal yapının nüfus unsurunu belirtiniz.

NOT: Soru 1. 40 puan

Soru 2. 60 puan

17 Ocak 1968

Genel Sosyoloji Ara İmtihanı

Saat 8-9

Grup 1.	Birinci İmtihan notları	0.9,	50-59	olanlar
Grup 2.	" "	10.19,	60-69	olanlar
Grup 3.	" "	20-29,	70-79	olanlar
Grup 4.	" "	30-39,	80-89	olanlar
Grup 5.	" "	40-49,	90-100	olanlar

NOT: Herkes geçen imtihanda aldığı notu bilmek zorundadır. Geçen imtihana girmeyenler birinci gruptandır.

Grup 1.

Soru 1. Göçebe aşiretlerin toprağa yerleşmeleri sırasında beliren oluşumları yazınız.

Soru 2. Toprak reformu ile toplum kalkınması arasındaki ilişkiyi belirtiniz.

Soru 3. Kurtuluş savaşlarının toplumsal yönünü açıklayınız.

Grup 2.

Soru 1. Toplum kalkınmasını tarif ediniz.

Soru 2. Doğu Anadolu'daki göçebe aşiretlerin bazı aktüel sorunlarını yazınız.

Grup 3.

Soru 1. Toprak reformunu tarif ediniz.

Soru 2. Doğu Anadolu'daki göçebe aşiretlerin modernleşmeleri sırasında meydana gelen tampon fonksiyonları açıklayınız. "Ereğli"dekilerle karşılaştırınız.

Soru 3. Toplumsal yönden "ileri Asya geri Avrupa" sözünü açıklayınız.

Grup 4.

Soru 1. Türkiye'de toprak reformunun yapılmasını ön gören faktörler nelerdir?

Soru 2. Doğu Anadolu'daki göçebe halindeki toplumlar neden geçiş halindedir?

Soru 3. Doğu Anadolu'da "feodal bey-köylü" ilişkilerinden "patron-işçi" ilişkilerine geçiş ağa tarafından sınırlandırılmıştır. Neden? Örnekleriyle açıklayınız.

Grup 5.

Soru 1. Göçebe toplumların plan ile ilişkilerini gösteriniz. Toplum kalkınması metodu ile bu sorunların hangileri çözümlenebilir?

Soru 2. Feodal mülkiyet ilişkilerinde politik güç kimde toplanmaktadır? Bu soruyu Doğu'daki "ağanın odası" ile Ereğli'deki "kahvehanelerin" durumunu göz önüne alarak cevaplandırınız.

Soru 3. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat Fermanı gerici bir harekettir" sözünü toplumsal yönden açıklayınız.

22 Ocak 1968

Genel Sosyoloji Sömestre İmtihanı

Saat 10-12

Soru 1. Aşağıdaki iki sorudan yalnız birini cevaplandırınız.

- a) Göçebe aşiretlerin modernleşmeleri sırasında meydana gelen tampon fonksiyonlarla Ereğli'de meydana gelen tampon fonksiyonları birbirleriyle karşılaştırınız.
- b) Doğu Anadolu'da feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş olmamaktadır. Halbuki Batı

Anadolu'da bunu görmek mümkündür. Neden? Çeşitli faktörlerini gösteriniz.

Soru 2. Aşağıdaki üç sorudan yalnız birini cevaplandırınız.

- a) "Baticılık gericiliktir" sözünü toplumsal yönden açıklayınız.
- b) "İleri Asya geri Avrupa" sözünü çağımızın siyasal akımlarını gözönüne alarak cevaplandırınız.
- c) "Kurtuluş savaşlarından başka hiçbir savaşa taraftar değilim" sözünü çağımızda, az gelişmiş ülkelerle hakim ekonomilerin ekonomik ve politik ilişkileri yönünden açıklayınız.

NOT: Soru 1. 50 puan

Soru 2. 50 puan

10- Toplumların Genel Gelişim Kanunları ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde DOĞU MİTİNGLE-Rİ'NİN ANALİZİ, Erzurum, Aralık 1967 (Çoğaltılmıştır) ve **Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme (Geçiş Halindeki Topluluklar)**, Erzurum, Ocak 1968 (Çoğaltılmıştır), isimli teksirler, benim, sözü geçen dersleri verdiğim sıralarda, fakat derslerimde bağımsız olarak yapıp kendi olanaklarımla ve teksir halinde, 80 adet civarında yayınladığım araştırmalarımdır.

Birincisi Ankara'da 15 günde bir yayınlanan **Forum** dergisinde (Ocak 1968'den itibaren) 331-334 sayılarında, yani 13 sayıda, yayınlanmıştır. İkincisi ise yine **Forum** dergisinin 323, 324, 325. sayılarında, yani 1967 yılının Ekim ve Kasım aylarında, sırayla, **"Göçebe Aşiretlerde Modernleşme"**, **"Doğu Anadolu'da Göçebe Kürtler"**, **"Göçebe Aşiretlerde Modernleşme ve Üç Hipotez"** isimli makalelerin birleştirilmesiyle meydana gelen bir araştırmadır. Bu ikinci araştırma, yukarıda (3) numaralı paragrafta belirttiğim üç makale kadar zorunlu olmamakla beraber öğrenciye okuması salık verilmiştir. (Yukarıda sözü geçen 9 Eylül 1968 tarihli cevabi yazı, s. 4)

B. ORHAN TÜRKDOĞAN'IN ŞİKAYETİ

1. Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** birinci kere 26 Ocak 1968 tarihinde, ikinci kere de 15 Şubat 1968 tarihinde, hakkımda, gerekli takibatin yapılmasını sağlamak için Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na şikayet dilekçeleriyle müracaat etmiştir. Bu iki dilekçe de İdari Tahkikat Komisyonu'nun dosyasında mevcuttur.

Fakat **Orhan Türkdoğan**'ın her iki şikayet dilekçesinden somut olarak anlaşılan şudur. **Orhan Türkdoğan** dekanlığa yaptığı şikayeti bizzat kendi teşebbüsüyle yapmaktadır. Dosyada, kendisine, öğrenciler tarafından yazılan bir şikayet dilekçesine raslanmamıştır.

2. 1968 Şubat ayında birgün, Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı **Profesör Şaban Karataş**, beni, dekanlık odasına çağırarak şunu söyledi: "Senin hakkında **Orhan Türkdoğan**'ın şikayeti var. Derslerde komünizm ve Kürtçülük propagandası yaptığını iddia ediyor. Ne dersin? Bu varit midir? Derslerde anlattığın şeylere dair dekanlığa bilgi versen iyi olur." Ben de kısaca şunu söyledim: "Bu iddialar kesinlikle mesnetsizdir ve duygusal nedenlere dayanmaktadır. **Türkdoğan** yazdığım ve yayınladığım araştırmaları bilimsel yönden eleştireceği yerde beni jurnallemekte ve böylece mesleğimin daha ilk basamağında beni yıpratmaya çalışmakta ve ilim adamlığına yakışmayacak işler yapmaktadır. Derslerde neleri anlattığımı öğrenciler tarafından derste not edilmiştir. Derslerde tutulan notlara havi defterler ortadadır. Herhangi bir öğrencinin defteri incelenirse derslerde nelerin anlatıldığı açıkça görülür. Buna rağmen dersler konusunda dekanlığa kısa bir rapor vereceğim."

Daha sonra Şubat 1968 tarihli bir dilekçeyi **Profesör Karataş**'ın da istediği şekilde Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na verdim. bu dilekçe 3.2.1972 tarihli duruşmada mahkemenize sunduğum dilekçede Ek 1 olarak yer almaktadır. (Ayrıca bk. Tutanak, s. 60, 9 Mart 1972 tarihindeki duruşmada mahkemeye sunduğum 24.2.1972 tarihli dilekçe, s. 14)

Bütün bunlara rağmen **Profesör Selahattin Olcay** ve **Doçent Turhan T. Yüce** tarafından sorulan iki soruyu aldığım zaman tahkikat komisyonunun kurulduğunu anladım.

C. İDARİ TAHKİKAT KOMİSYONUNUN KURULUŞU

1. Prof. Selahattin Olcay ve Doç. Turhan T. Yüce tarafından meydana gelen İdari Tahkikat Komisyonu 17.7.-1968 tarihinde bana aşağıdaki iki soruyu sormuştur. Bu sorular tahkikat komisyonu dosyasında mevcuttur.

1. Sosyolojiye Giriş dersimizde öğrencilere bu ilmin elemanter ve umumi bilgilerini vermek daha uygun olacağı halde göçebe aşiretlerin ve bilhassa Kürt aşiretlerinin sosyal yapıları üzerinde özel olarak durmayı ve derste yalnız bunları okutmayı böyle bir giriş dersi ile nasıl bağdaştırdınız?

2. Yazılarınızda ve derslerinizde hakim olan görüşün Marksist bir görüş olduğu anlaşılıyor. Öğrencilere Marksist görüş hakkında bilgi vermek de gerekli olabilir. Fakat sosyal olayların açıklanmasında ve aydınlatılmasında diğer görüşlere de yer vermeniz ilmi metod yönünden sizce daha uygun düşmez miydi?

Görüldüğü gibi burada "imtihanda sorulan sorular" ile ilgili veya başka konularla ilgili herhangi bir soru mevcut değildir.

2. Bu sorulara 9 Eylül 1968 tarihinde 5 sayfalık bir cevap verdim. Bu cevapta özetle şöyle denildi:

"... 1966-1967 ders yılında **Genel Sosyoloji** derslerinde **Sosyolojiye Giriş** okutulmuştur. Burada sosyolojinin tarifi, diğer ilimlerle ilişkisi, nasıl bir ilim olduğu, tarihi, metodu gibi konulara dokunulmuş, özellikle sosyal yapı ve sosyal değişme konuları üzerinde durulmuştur. 1967-1968 ders yılında ise bir evvelki sene temel bilgileri alan öğrencilere 'Türkiye'nin toplumsal yapısı' anlatılmaya çalışılmıştır. 'Bilhassa ve özel olarak Kürt aşiretlerinin sosyal yapıları üzerinde durulmamış', geniş ve karmaşık bir toplumsal bütünün temeldeki bir parçası olduğu için göçebelik konusu işlenmiş, Doğu Anadolu'daki aşiretlere bu arada Kürt aşiretlerine de değinilmiştir.

Derslerde, olayların sırf Marksist açıdan anlatıldığı görüşü doğru değildir. Biri okumaları için öğrencilere tavsiye edilen, öteki mecbur tutulan ve savunmada belirtilen her iki listede de görüleceği gibi öğrencilere Marksist fikirlerin telkin edildiği

iddiası yanlıştır. Çünkü, bu kitap ve makalelerin hemen hemen hepsi Marksist olmayan görüşlerle yazılmışlardır. (Mahkemenize sunduğum 7.12.1971 tarihli dilekçe, s. 6)

3. Nitekim komisyon, 21.9.1968 tarihinde Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na soruşturmanın sonucunu bildirmektedir. İdari Tahkikat Komisyonu dosyasında mevcut olan bu raporda kısaca şöyle söylenmektedir:

“**Dr. Beşikçi** komisyonumuza verdiği 9.9.1968 tarihli yazılı cevabında 1966-1967 ders yılı ikinci sömestresinde **Sosyolojiye Giriş** dersi okuttuğunu, bu derslerde sosyolojinin tanımını, konusunu, metodunu, diğer ilimlerle münasebetlerini öğrettiğini beyan etmiştir. 1967-1968 ders yılında Türkiye'nin toplumsal yapısı üzerinde durmuştur. Göçebe ve yarı göçebe aşiretlerin incelenmesi, Türkiye'nin toplumsal yapısı içinde genişçe bir konudur.”

“Jeo-politik bakımdan nazik sayılan bir bölge üniversitesinde göçebe aşiretler araştırılırken ‘Kürt’ denilen vatandaş toplulukları teşebbüs gibi görülebilir. Fakat ilmi metodlar içinde kalmak, ilmi tarafsızlıktan ayrılmamak şartı ile bu türlü araştırmalar da ilim hürriyetinin cevazı içinde mütalaa edilmelidir. **Dr. Beşikçi**, ders notlarında ve yazılarında kanaatimize göre Marksist solcu bir görüşten hareket etmektedir. Fakat görüşlerinde ve açıklamalarında kanunlarımıza göre suç teşkil edecek bir husus yoktur. Batıcılığı gericilik saymak, Doğu'da Kürt adı verilen vatandaşlarımızın ayrı dili konuştukları ve hatta ayrı kültüre sahip olduklarını söylemek, Güney Amerika ülkelerinin veya Kuzey Vietnam'ın kurtuluş savaşı yaptıklarını ileri sürmek gerçi bugün büyük kısmı itibariyle sol düşüncesinin iddialarıdır, fakat bunları yazmak ve söylemek suç değildir. Bu gibi beyan ve yazılar kısmen veya tamamen siyasi mahiyet arzetsen bile, **Dr. Beşikçi** öğretim yetkisini iyi kullanmamış olur, ama üniversite mensubu olması dolayısıyla suç işlemiş olamaz. Zira üniversite öğretim üye ve yardımcılarının siyasetle uğraşmak hakları vardır.”

4. Bütün bunlara rağmen, tahkikat komisyonunun bu kararına bildirilmedi. Mart 1968'den itibaren derslere girmemem şifahi olarak söylendi. Bunun üzerine Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na bir dilekçe yazarak, tahkikatın sonucu-

nun bildirilmesini istedim. Edebiyat Fakültesi Dekanlığı bana verdiği cevapta, "ilmi tarafsızlık ve objektiflik prensiplerine tam uygun bir eğitim yapmadığınız anlaşıldığından, mesleki tecrübenizin gelişmesine kadar derslere girmemeniz uygun görülmüştür" denilmektedir. (Yukarıda sözü geçen 7.12.1972 tarihli dilekçe, s. 7) Bu dilekçeye cevaplardan da anlaşılabileceği gibi dekanlık, "derslerde komünizm propagandası yapıyorsun, Kürtlerden söz ediyorsun" demek suretiyle derse gönderilmiyorsun, demiyor, adli soruşturmadan söz etmiyor.

NOT: Yukarıdan beri ifade edilmeye çalışılan bu objektif bilgiler, yani bir öğrencinin ders notlarını ihtiva eden defterlerin ve dört öğrencinin imtihan kâğıtlarının seçilişi konusunda bana komisyon tarafından hiçbir bilgi verilmemiştir. Bunu Danıştay'da açtığım bir dava dolayısıyla üniversitenin kendisini savunması sırasında, adı geçen komisyon raporundan öğrendim. (Bk. Danıştay 5. Daire, 1970/4963 esas numaralı dosya) Bu öğrencilerin onar numara aldıkları ise bende bulunan ders kayıtlarından belli olmaktadır.

D. İDARİ SORUŞTURMA KANUNLARA AYKIRI ve USULSÜZ YÜRÜTÜLMÜŞTÜR

1. İdari Soruşturmanın Usulü

4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesine göre, "Üniversite öğretim mesleği üyelerinin memurluk görevleri dolayısıyla veya görevlerini yapmak sırasında işledikleri suçlar üzerine, Memurun Muhakematı Kanunu'nun gerektirdiği ilk soruşturma, rektörün tayin edeceği bir veya iki tahkikçi tarafından yapılır."

"Soruşturma kâğıtları ve fezleke Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Danıştay'a gönderilir. Yargılamanın gerekliliğine veya gereksizliğine Danıştay'ın ilgili dairesince karar verilir."

2. Üniversite Soruşturmayı Usulsüz Yürütmüştür

Mahkemenin şimdiye kadar süregelen safahatından ortaya çıktığı gibi 1967-1968 ders yılında Fen-Edebiyat Fakültesi'nde verdiğim dersler, imtihanda sorduğum sorular ve

derslerinin dışında, yapıp yayınladığım araştırmalar idari tahkikat konusu olmuştur. Bu İdari Tahkikat Komisyonu dosyası sıkıyönetim mahkemesinde yargılanmamın da esasını meydana getirmektedir.

Fakat idari tahkikatın usulü hakkında yukarıda belirtilen 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesi hükümleri gayet açık olduğu halde, üniversite, gerek tahkikat sırasında, gerek tahkikattan sonra çok büyük usulsüzlük ve kanunsuzluklar yapmıştır:

a) Maddede soruşturma komisyonunun rektörün tayin edeceği bir veya iki tahkikçi tarafından kurulacağı belirtildiği halde, benim ile ilgili soruşturma komisyonunu Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı kurmuştur. Bu usulsüzlük 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesini kesin bir ihlaldir.

b) Yine aynı madde, soruşturma kâğıtları ve fezlekenin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Danıştay'a gönderilmesini istemektedir. Zira lüzum-u muhakeme kararının alınıp alınmaması yani adli koğuşturmanın sürdürülüp sürdürülmemesi Danıştay'ın kararına bırakılmıştır. Üniversite, 49. maddenin bu gereğini de yapmamıştır.

c) Bütün bunlara rağmen 4936 sayılı kanunun 49. maddesinde hiç geçmediği halde, Atatürk Üniversitesi yöneticileri soruşturma evrakını ve fezlekeyi Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na göndermiştir.

Bu da 49. maddeyi kesin bir ihlaldir. Soruşturma evrakı ve fezlekenin kanunun emrettiği merci (Danıştay) değil de Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilmesi akıl almaz bir tutumdur. Zira üniversiteler Milli İstihbarat Teşkilatı'nın bir şubesi olarak vazife göremezler. (7.12.1971 tarihli duruşmada aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçe, s. 1-2)

İleride bu konulara tekrar dokunulacaktır.

E. ORHAN TÜRKDOĞAN'IN ŞİKÂyet DİLEKÇESİNİN TARTIŞILMASI

Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın 26 Ocak 1968 ve 15

Şubat 1968 tarihli şikayet dilekçeleri kasıtlı, maksatlı ve art niyetli bir tutumun ve aramızdaki husumetin ifadesidir. Zira muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** ders notlarının ve İmtihan sorularının takdımında çok büyük tahrifat yapmıştır.

1. Muhbir Tanık Orhan Türkdoğan'ın Maddi Tahrifatı

a) **Türkdoğan** dilekçesinin ikinci sayfasında (b) şikkında "ilişikte sunulan ders notlarının 'Milli Kurtuluş Savaşları' bölümünde **Beşikçi** aynı görüşü şu cümlelerle ifade etmektedir" demektedir. Halbuki her iki öğrenciye ait derslerde tutulan notları havi defterlerde "Milli Kurtuluş Savaşları" isimli bir bölüm yoktur. (Bk. **Coşkun AK**, s. 34. **Turgut Karabey**, s. 26)

Türkdoğan son derece çirkin bir şekilde tahrifat yapmaktadır.

b) **Türkdoğan**'ın Türkiye'de toplumsal yapı dersi altında Asya tipi üretim konusuna değinilirken propaganda yaptığı iddiasını yine yalana dayandırmaktadır. **Türkdoğan** şöyle diyor:

"**Beşikçi** ilişikte sunduğum ve öğrenciler tarafından tutulan ders notlarında Asya Tipi Üretim Tarzı denilen bir ekonomik modeli de ortaya sermek suretiyle Marksist felsefenin halkasında birinci daha ilave etmiştir.

Asya Tipi Üretim Tarzı, bilindiği gibi ilk defa **Marx** tarafından Asya toplumlarının ekonomik yapısını belirtmek için kullanılmıştır. Marksistler bu terminolojiye sık sık müracaat ederler. Çünkü geri kalmış toplumların (özellikle Doğu uluslarının) kalkınmaları için Avrupa tipi bir kapitalist sistem veya yolu takip etmelerine lüzum yoktur. Bütün ülkelerde sosyalizm kapitalizmin yerini alacaktır. Bir Marksist ekonomist olduğunu fikirleriyle de beyan eden ve bunu yayın alanına aktaran **Sencer Divitçioğlu 'Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumu'** adlı derlemesinde: Marksist teori bakımından bu konu (yani Asya üretim tarzının) fevkalade bir önem taşıdığı açıktır. (Sh. 4-5, a.g.e., 1967) **Beşikçi** de aynı kanaattedir. Nitekim (1 nolu defter, sh. 16) diyor ki: Asya tipi üretim meselesi **Marks**'ın or-

taya çıkardığı Asya tipi üretim nazariyesine göre... Asya tipi üretimin iki özelliği vardır. 1) Çok çeşitli ve çok sayıda çok çeşitli arazi üzerinde dağılması, yayılması, 2) Köylerde bu üretim fazlalıklarını değerlendiren despotik devlet. Bu mesele Türkiye'de de tartışıldı. **Sencer Divltçloğlu** Osmanlı İmparatorluğu'nu Asya tipi üretim içine oturtuyor. **Beşikçi** bu Marksist modelin Türkiye'yi ve bilhassa Doğu için doğru olduğunu rakamlarla ispat edebilmek için, bu ifadelerin hemen arkasından Elâzığ iline ait köylerin dağılışını gösteren bir tablo vermektedir. Böylece **Beşikçi Marx**'ın birinci görüşüne ait uygulamayı Doğu bölgesinde bulmuş oluyor. Şimdi, ikinci görüşü yani despotik devlet teorisi ki bu da aslında **Divltçloğlu**ndan adapte edilmiştir. (Bk. sh. 8-9, a.g.e.)'ni ağalık-şeyhlik deyimi etrafında toplamaktadır. Ders notları ile teksir ve derlemelerinin **ağırlık merkezi** bu noktaya istinat eder. Yani feodaliteden kapitalizme geçiş Batı'da yok. Onun için feodalizmden, geri kalmış toplumlarda görüldüğü gibi, sosyalizme geçiş olmalıdır. Halkların, az-gelişmiş toplumların sosyalistik sistem esasında ayaklanması esasına dayanır. Her şeyden önce öğrenciye bu görüş telkin edilmektedir. Despotik devlet teorisinden **Beşikçi** ağalık şeyhlik ve seyyitliği anlıyor. Ders notları ile teksir ve derlemelerinin **ağırlık merkezi** bu noktaya istinat eder. Yani, **Beşikçi**'ye göre feodaliteden kapitalizme geçiş yok. (Batı'da olduğu gibi) Onun feodalizmden sosyalizme geçiş olmalıdır. (Geri kalmış toplumlarda görüldüğü gibi) Nitekim **Beşikçi** ağalık-hakkındaki fikirlerini şöyle sıralamaktadır: 'Batı'da ağa çok geniş toprakları kontrol ediyor. Modern zirai teknolojiden faydalaniyor. Doğu'da insanların uzvi gücünden faydalaniyor. Kaçakçılığın gerisinde mülkiyet ilişkilerini kontrol edenlerdendir. Gerek hükümet gerek siyasi partiler ağaları tutuyor. Çünkü geniş halk kitleleri ile olan ilgisi yüzünden ağadan bütün reyleri topluyorlar.' (1 nolu ders notu, s. 18) İşte **Marx**'ın Asya Tipi Üretim Tarzı diye ifade ettiği model **Beşikçi** tarafından Türk sosyal bünyesine bu şekilde uygulanıyor. Fakat benim anlamadığım husus **Beşikçi**'nin benimsediği bu Marksist modele öğrencinin 'değişmez bir gerçekmiş gibi' inanması zorunluğu olup olmadığı mıdır? Yukarıdan beri yapılan açıklamalar göstermektedir ki ders bir nevi Marksoloji mahiyetine bürünmektedir. Yani ders sosyoloji değil bir nevi Marksiyattır. İşte bilimsel taraftarlığa inanan bir hoca olarak

benim asıl endişem buradadır.” (Türkdoğan'ın şikâyet dilekçesi, s. 2-3)

Halbuki **Türkdoğan**'ın kaynak gösterdiği deftere baktığımız zaman defterde bambaşka konuların anlatıldığını ve bu konularda suç unsuru olmak şöyle dursun açık bir objektiflik bulunduğunu görürüz. Konu defterde aynen şöyledir:

“Köyün en önemli problemi yerleşme ile ilgilidir. Köylerin birtakım bağlantıları vardır. Ova, mezra, kom, ağıl, mahalle gibi. Bu durum nüfusun yoğunlaşmadığını, dağınık olduğunu gösterir. Kamu hizmeti yapılabilmesi için köylerin birleştirilmesi meselesi ortaya çıkıyor. Bu da bir nazariyedir. Tatbiki zor bir iştir. Böyle bir dağılış sosyal hareketliliği ortadan kaldırıyor. (s. 30]

Demirperde gerisinde daima siyasi partilerin (devletin) dedikleri olur. Karşısında bir muhalefet yoktur. Bu tekli bir demokrasidir. Modern demokraside sosyal grupların çatışmaları ile toplum ileri gider. Hindistan'da nüveleşme çok hızlıdır. Nüfus yığılması, sosyal problemlerin ortaya çıkması ile toplum dinamizm kazanıyor. Halbuki nüfusun dağılmış olduğu bölgelerde herkes kendi içine kapanmış durumdadır. Ve birbirlerinden habersizdir. Bu ise iktisadi kalkınmaya engel teşkil eder. (s. 31)

Asya tipi üretim meselesinde, **Marx**'ın ortaya çıkardığı Asya tipi nazariyesine göre (Hindistan ve Çin için düşünülmüş-tür) Asya tipi üretimin iki özelliği var:

1. Çok çeşitli ve çok sayıdaki köylerin çeşitli arazi üzerinde dağılması, yayılması,
2. Köylerde bu üretim fazlasını değerlendiren despotik devlet.

Bu mesele Türkiye'de de tartışıldı. **Sencer Divitçioğlu** Osmanlı İmparatorluğu'nu, Asya tipi üretim içine oturtuyor. Bunun dayandığı esas nokta nüfusun dağınık olduğu köylerdir. İkinci gerileme toprak rejiminin bozulması, idare edenlerin (Osm. İmp.) yani halka eziyet etmesi, yani daspotik bir devlet.” (s. 31)

Notlarda daha sonra Elazığ iline alt bir tablo veriliyor. Nüfusun köyler ve bağlantılar şeklinde nasıl dağıldığı göste-

rlıyor, yerleşme yerlerinin bu kadar çokluğu kamu hizmetlerinin bütün bu yerleşme birimlerine götürülmesi milli eğitim hizmetlerinden bir örnek verilerek açıklanıyor. (s. 17)

Gerçek durum bu iken **Türkdoğan** sırf beni muhküm ettirmek için cümleyi başındaki ve sonundaki cümlelerden soyutlaması yanında, esas konudan da soyutlamak gibi bir tahrifata neden girişmiştir.

Türkdoğan Asya tipi üretim konusunda son derece gelişigüzel ve bilimsel olmayan bilgi sahibi olduğu halde, üstün-körü olarak suçlamasını sürdürmesi maksatlı, art niyetli ve kasıtlı davranışının bir sonucudur. Bütün bunlar husumetini ni açıkça ortaya koymaktadır.

c) Türkdoğan şikâyet dilekçesinin 3. sayfasında (1 nolu ders notu, s. 18)'i kaynak vererek yine kendi görüşlerini benim derste anlattığım konulardan soyutlayarak tahrifat yapmaktadır.

d) Türkdoğan (2 nolu defter, s. 34)'ü kaynak göstererek yine aynı maksatlı, kötü niyetli ve kasıtlı tutumunu sürdürmektedir.

e) Türkdoğan şikâyet dilekçesinin 2. sayfasında (b) kısmında şöyle söylemektedir:

" 'Kurtuluş savaşlarından başka hiçbir savaşa taraftar değilim' sözünü çağımızda az-gelişmiş ülkelerle, hakim ekonomilerin ekonomik ve politik ilişkileri yönünden açıklayınız.' Şimdi bu soruya (3) nolu kâğıdın sahibi olan öğrenci şu cevabı vermektedir: 'Kurtuluş savaşları hakim ekonomiye karşı bir direnme ve kendini bulma hareketidir. **Guavera**, Kurtuluş savaşları hiçbir savaşa benzemez derken bu gerçeği işaret etmektedir.' Bilindiği gibi savaşları ekonomik karakterine göre ayırmak Marksist felsefenin eseridir. Burada hakim ekonomi terimi anlaşılacağı gibi kapitalist ekonomidir. Buna karşı direnme ve kendini bulma hareketi de amele sınıfının ihtilalci aksiyonudur..."

Halbuki sözü geçen 3 numaralı imtihan kâğıdında öğrenci aynen şöyle yazmaktadır:

"Kurtuluş savaşları hakim ekonomiye karşı bir direnme ve

kendini bulma hareketidir. **Guavera** 'kurtuluş savaşları hiçbir savaşa benzemez' derken bu gerçeğe işaret etmektedir.

İstiklal savaşımız hakim zümre ile ekonomik ve politik yönden bizi sömürenlere karşı başarıya götürülen bir harekettir.

Kendi vatanı içinde kendi tabii kaynaklarıyla boğulmak isteyen milletin müstevlilere karşı koyuşu normal ve zorunludur. Diyalektolojinin bir sonucu olarak sömürü düzenini durdurmak elbette elzemdir. Bu direniş diğer harplere benzemez. Politik ve ekonomik üstünlükler toplamak ve yeni topraklar kazanmak için yapılan savaşlarla, az-gelişmiş bir ülkenin politik ve ekonomik yönden bir saldırıya karşı koyması ve direnmesi elbette ki birbirinden farklı olacaktır. Birincisi haşin emeller güder. Diğer şahsiyetini bulma çabasındadır.

Gelişmiş Avrupa ülkeleri dış pazar arar. Gittiği her yerde küçük sanatları, öldüren kapitalizmin kölesi yapar. Tabii kaynaklarına el koyar. Onları ucuz alır, işler, yine onlara pahalı satar. Bu alçaltıcı mekanizma, ben olma şuuru içerisinde uyanan az-gelişmiş toplumların direnişi politik ve ekonomik özgürlüğe doğrudur ve bu kurtuluş savaşıdır.

Bu savaş emperyalist değil, kaybolanı kazanma ve yenisinden doğma hürriyetini taşır."

Görüldüğü gibi **Orhan Türkdoğan**'ın anlattıklarıyla imtihan kâğıdında yazılanlar birbirlerinden tamamen farklı şeylerdir. **Orhan Türkdoğan** imtihan kâğıtlarının muhteviyatlarından maddi değişiklikler yaparak vermeyi kasıtlı tutum bakımından uygun görmektedir.

f) Türkdoğan:

"... **Beşikçi** Fen-Edebiyat Fakültesi (Türkoloji ve Filoloji) öğrencilerine haftada iki saat sosyoloji okutur. Adı geçen bölümler için sosyoloji seçime tabi dersler arasındadır. Bu bakımdan her şeyden önce **Sosyolojiye Giriş** veya **Genel Sosyoloji** adı altında sosyolojinin konusu, sorunları, metodolojisi, çeşitli sosyal kavramlar ve bunların gelişimi gibi konuları vermesi gerekirken doktora tezini okutacak kadar gayet spesifik konulara eğilmiştir. Gerçi dersinin adı Türkiye'de toplumsal yapıdır, ama, bundan kast ettikleri yukarıda beyan edilen Marksist kanaatları öğrenciye iletmektir. Dersin adı sa-

dece bir basamak taşıdır. O kadar. Türkiye'de toplumsal yapı altında göçebe Kürt aşiretlerini (doktora tezidir) Doğu'da ağalık-şeyhlik gibi maksatlı konulara girmek suretiyle öğrenciyi bilimsel disiplin anlayışından mahrum bırakmaktadır " (**Türkdoğan**'ın şikâyet dilekçesi, s. 4/d)

diyerek açıkça yalan söylemektedir. Gerek **Coşkun Ak**'ın, gerek **Turgut Karabey**'in ders notlarından görülebileceği gibi derste ne doktora tezi, ne de göçebe Kürt aşiretleri anlatılmamıştır. Birçok teorik konulara değindikten sonra, tarım toplumu karakterini gösteren toplumumuzun temel bir yaşama şekli olarak "göçebelik" üzerinde durulmuştur. **Coşkun Ak**'ın defterinde açık bir şekilde görülebileceği gibi, bu, sadece 20.12.1967 tarihindeki derse inhisar etmiştir. **Türkdoğan**'ın kasıtlı ve maksatlı bir şekilde göstermeye çalıştığı gibi bütün bir sömestreye inhisar etmemiştir.

Somut durum bu iken bu kadar yalan söylemesi art niyetinden ve husumetinden başka neyi gösterir?

g) Türkdoğan daha sonra şöyle devam ediyor :

"... Bizim de Türkiye'nin toplumsal yapısı, ekonomi son sınıf öğrencilerine sosyoloji dersimiz vardır. Burada öğrenciye teorik sosyolojinin genel kavramları anlatılıyor, sonra da bunların Türkiye'nin genel sorunlarına uygulanması yapılıyor. **Beşikçi** de buna benzer bir yol tutması gerekirken tam zıddına şu üç noktadan hareket ediyor. I) '**Bir Göçebe Aşiretin Sosyal Organizasyonu**' adlı doktora tezini çok az ekle ve kısaltmalarla 52 sayfa halinde teksir ettirerek öğrenciye dağıtıyor. (Teksir ilişkide sunulmuştur) II) '**Doğu Mitingleri'nin Analizi**' adlı bir denemesinden birçok kısımları hem ders notu, hem de teksirlere ek yapmak suretiyle anlatıyor. III) Marksist Sosyolog **Behice Boran, Niyazi Berkes, Yön** dergileri ve **Divitçioğlu**'nun eserleri geniş şekilde ders konusu olarak okutuluyor, diyebilirim ki sosyoloji bu değildir. **Beşikçi** kendi ideolojisini tek yönlü olarak öğrenciye telkin etmekte ve böylece akademik görevini kötüye kullanmaktadır. Çünkü bir sömestre içinde haftada iki saatlik bir derste (sadece doktora tezinin 52 sayfa olması göz önüne alınırsa) bu çeşitli bilim dışı kaynakları tek yönlü olarak öğrenciye sunması karışısında verilecek farklı cevabı takdirinize sunuyorum." (Adı geçen dilekçe, s. 4/d)

Türkdoğan utanmadan ve fütursuzca yine yalan söylemektedir. Şöyle ki:

h) Her iki öğrenciye ait ders notlarında derste nelerin anlatıldığı, dersin gayeleri açıkça görülmektedir. (Bu husus **Coşkun Ak**'ın defterinin arka sayfasındaki **İÇİNDEKİLER** bölümünde toplu olarak görülmektedir.) Bu bakımdan derste 52 sayfalık bir doktora tezi (!) okuttuğum iddiası doğru değildir. **Türkdoğan** açıkça ve utanmadan yalan söylemektedir.

i) Doktora tezim (**Doğu'da Değişim ve Yapısal Sorunlar, Göçebe Alikan Aşireti**) adı altında 1967 yılında, Ankara'da **Doğan Yayınevi** tarafından yayınlanmıştır. XVI-260 sayfadır. Ekleri de vardır. **Türkdoğan**'ın dediği gibi 52 sayfa değildir.

Türkdoğan tezim hakkında doğru-dürüst bilgi sahibi olmadığı halde üstün körü bir şekilde ve tahrif ederek anlatmaya çalışmaktadır.

j) 52 sayfalık bir araştırmam vardır. Adı şudur:

Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme (Geçiş Halindeki Toplamlar), Erzurum 1968 (Çoğaltılmıştır.)

Bu araştırmanın doktora tezimle ve derste anlattıklarım-
la organik bir ilişkisi yoktur. Derslerden bağımsız olarak yapı-
lıp yayımlanmıştır. Özel olarak derste anlatılmamıştır. Bir
öğrencinin ise herkesin her türlü yayını izlediği gibi hoca-
sının yayınlarını da izlemesi ve okuması gayet doğaldır.

Öte yandan bu araştırma Ankara'da 15 günde bir yayın-
lanan **Forum** dergisinin 1967 yılının Ekim ve Kasım ayların-
da yani 323, 324 ve 325. sayılarında, sırayla, "**Göçebe Aşiretlerde Modernleşme**", "**Doğu Anadolu'da Göçebe Kürtler**", "**Göçebe Aşiretlerde Modernleşme ve Üç Hipotez**" isimleri ile yayınlanan makalelerin birleştirilmesiyle meydana gelmiş bir araştırmadır.

Derslerden bağımsız olarak yapılan bu araştırmanın
ders notu diye gösterilmeye çalışılması anlamsız bir çabadır.

k) **Toplamların Genel Gelişim Kanunları ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde DOĞU MİTİNGLERİNİN**

ANALİZİ isimli araştırmam yine ders notları ile ilgili değildir. Okuması için de öğrenciye salık verilmemiştir. Fakat bir hocanın derslerinde yeri ve zamanı geldiğinde kendi yazdıklarından da örnekler vermesi son derece doğaldır. Hatta iyi bir tutumdur.

Bu araştırmam ayrıca Ankara'da 15 günde bir yayınlanan **Forum** dergisinde (Ocak 1968'den itibaren) 331-343. sayılarında yani 13 sayıda yayınlanmıştır.

Türkdoğan objektif durumu yine tahrif ederek ortaya koymaya çalışmaktadır.

m) Devamlı surette "Marksist Sosyolog **Behice Boran**, **Niyazi Berkes**, **Yön** dergileri ve **Divitçioğlu**'nun eserlerini geniş ölçüde ders konusu yaptığım" iddiası yine doğru değildir. Gerek **Coşkun Ak**'a ait gerek **Turgut Karabey**'e ait ders notlarında, daha birinci sayfada verilen BİBLİYOGRAFYA ve yine aynı sayfaalarında yer alan dersin gayeleri ve giderek ders notlarının bizzat kendisi bu durumu yalanlamaktadır.

BİBLİYOGRAFYA'da **Prof. Dr. İbrahim Yasa**, **Prof. Dr. Mübeccel Kıray**, **Doç. Dr. Cevat Geray** gibi sosyolog ve şehircilik uzmanları yanında **Orhan Türkdoğan**'a ait bir makalenin de yer alması ilginçtir.

Bütün bir sömestre boyunca **Behice Boran** ve **Niyazi Berkes**'in adı geçmemiş, **Yön** dergilerinden hiç söz edilmemiş. Bu sosyologların eserlerinden söz edilmemiş (bunları objektif durumu belirtmek için söylüyorum. Bir sosyoloji dersinde bunlardan da söz etmek elbette ki suç unsuru taşımaz) sadece Asya üretim tarzı konusu anlatılırken **Prof. Dr. Sencer Divitçioğlu**'nun bu konudaki kitabına atıf yapılmıştır.

Bu tahrifat, **Türkdoğan**'ın ne kadar kötü ve art niyetli bir kişi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

n) **Türkdoğan** bu konudaki şikâyetlerini daha sonra şöyle sürdürüyor:

"... **Beşikçi**'nin adı geçen doktora tezi, ifadesine göre Kürt orijinli bir Doğu aşiretini inceliyor. Aşiretin nüfusu 300 kişiyi geçmemektedir. **Beşikçi** bu aşirete dayanarak doğru-yanlış birtakım genel kanunlar çıkarıyor. Ve bunları öğrenciye sos-

yal görüşler diye sunuyor. Saplingleri (örnekleme) son derece basit oranlara dayanmakta. 'Size göre göçebe nedir' sorusuna 6 kişi yani % 31.7 olmak üzere bütün ekonomik, sosyal, hukuki siyasal sorunlar bu 42 kişi etrafında dönmektedir. (Bk. öğrenciye sunduğu tez, s. 21, 22, 23) Bu şekilde gayri ciddi ders dünya üniversitelerinin hiçbirisinde gösterilemez." (Adı geçen şikâyet dilekçesi, s. 4)

Yukanda belirttiğim gibi **Türkdoğan**'ın tezim hakkında hiçbir bilgisi yok. Buna rağmen gelişi güzel bir şekilde, hiç bilmediği bir konuda işkembeden atarcasına ulu-orta iddialar atmaktan da çekinmiyor. Bütün bunlara rağmen ancak bilimsel bir kurul önünde tartışılması yapılabilecek böyle bir konunun propaganda ile, dolayısıyla şikâyeti ile ilişkisi nedir?

Türkdoğan tezim hakkında yanlış bilgiler vermektedir.

2. İmtihan Kâğıtlarının ve Derslerin Takdimindeki Tahrifat

1967-1968 ders yılında, birinci sömestrede Fen-Edebiyat Fakültesi'ndeki sosyoloji derslerini alan öğrenci sayısı 98'dir. 98 kişilik öğrenci grubu 25 Aralık 1967 ve 17 Ocak 1968 olmak üzere iki kere ara imtihanına, 22 Ocak 1968 tarihinde de sömestre imtihanına tabi tutulmuştur. Bununla ilgili bilgileri savunma ile ilgili bu metnin 5. sayfasında verdiğimiz için burada tekrarlamayı gereksiz görüyoruz. 5. sayfada yazdıklarımızı göz önüne alarak aşağıdaki konular üzerinde durulabilir.

a) 36 adet soru sorulduğu halde, **Türkdoğan** neden sadece 3-5 soru ile ilgileniyor, bütün propaganda iddialarını buna dayandırıyor. Geriye kalan 31 soruyu yok farzetmesi, onlardan hiç söz etmemesi, sadece bu 3-5 sorunun sorulduğu izlenimini yaratmaya çalışması art niyetinden ve husumetinden başka neyi ifade eder?

b) Sınıf mevcudunun gruplara ayrıldığından her gruba farklı farklı sorular sorulduğundan neden söz etmiyor?

c) İmtihan sorularında seçimlik sorular olduğundan, her sorunun cevaplandırılması mecburi olmadığından neden söz etmiyor?

d) 98 öğrenci üç kere imtihana tabi tutulduğuna göre 294 imtihan kâğıdı vardır. Halbuki **Türkdoğan** 5 tane imtihan kâğıdından söz etmektedir. Bu kâğıtların 2 tanesi bir öğrenciye 3 tanesi de geriye kalan 3 öğrenciye aittir. (bk. 3.2.1972 tarihli duruşmada verilen dilekçe, s. 5)

Türkdoğan 294 imtihan kâğıdından 5 tanesini nasıl seçmiştir. Bu seçim elbette geliş güzel ve keyfi bir seçimdir.

e) Sınıfta 98 öğrenci vardır. 98 öğrenciden sadece 4'ünün imtihan kâğıtları seçilmiş. Bu öğrenciler nasıl seçilmiştir? Geriye kalan 94 öğrenciye neden itibar edilmemiştir. Bu da keyfi bir seçimden öteye bir anlam ifade etmez.

f) **Türkdoğan** derste anlatılanları ve imtihanda sorulan sualleri tahrif ederek aksettirdiği gibi, derslerin bizzat kendisini de tahrif ederek aksettirmektedir.

1967-1968 ders yılında birinci sömestrede anlatılan dersleri bir sömestrelilik ders gibi aksettirmeye çalışmaktadır. Halbuki sözü geçen dersler bir sömestrelilik değil 4 sömestreliliktir. Ve devam eder. Dolayısıyla dava konusu olan derslerin evveliyatı olduğu gibi tamamlanmış da değildir. Yani genel bir sosyolojiye girişten sonra Türkiye'nin toplumsal yapısı okutulmuştur. Türkiye'nin toplumsal yapısı dersine (alt gruplar: aşiretler, köyler)'den sonra kasaba, şehir, çeşitli toplumsal kurumlar ve toplumsal ilişkiler ile devam edilecektir. **Türkdoğan** bu durumu neden gizlemeye çalışmaktadır? Bu, onun art niyetinden ve husumetinden başka neyi gösterir? (Bu durum 3.2.1972 tarihli dilekçeye ek olarak sunulan ek 1'de açıklanmıştır)

g) **Türkdoğan** şikâyet dilekçesinin daha başında "Devletin daktilo, teksir, kâğıt ve kurtasiye malzemesini kullanarak meydana getirdiği derlemeler yolu ile Marksist ve bölgecilik faaliyetlerini yürütüyor" diyerek daktilo, teksir ve kâğıt kullanmamı bile suç olarak göstermeye çalışmaktadır. Buna ne kadar önem verdiği 5. sayfada tekrarlamasından da anlaşılmaktadır.

Sözü geçen iki araştırmanın teksiri ile ilgili mumlu kâğıt, kâğıt, teksir mürekkebi, cilt ve kapak masrafı tamamen tarafından karşılandığı gibi daktilosuna da para ödenmiştir. Zira sayfası 2.50 lira karşılığında üniversiteden bir memura

(ismi saklı) yazdırılmıştır. Görüldüğü gibi iddia tamamen havada kalmaktadır.

İddia doğru olsa bile üniversitede öğretim üyesi veya yardımcısının bölümün faydalanmasına sunulan bu gibi kırtasiyeden faydalanması olanağı yok mudur? Hangi zihniyet bunu suç olarak göstermektedir.

Nitekim **Prof. Selahattin Olcay** ve **Doç. Turhan Tufan Yüce**'den kurulu İdari Tahkikat Komisyonu bu gayri ciddi iddiaları tahkik etmek lüzumunu bile duymamıştır.

*F. İDARİ TAHKİKAT KOMİSYONU KANUNSUZ ve
USULSÜZ KURULDUĞU ve ÇALIŞMALAR
USULSÜZ YÜRÜTÜLDÜĞÜ GİBİ, DELİLLERİ
GEREĞİ GİBİ KULLANMADIĞI ve EKSİK
DELİL KULLANDIĞI DA AÇIKTIR*

İdari Tahkikat Komisyonu çalışmalarına temel olmak üzere **Türkdoğan**'ın yukarıda sözü edilen şikâyet dilekçesini almıştır. Ve yine bu dilekçeye ek olarak sunulan 4 öğrenciye ait 5 imtihan kâğıdını, iki öğrenciye ait ders notlarını ve yine adı geçen muhbirin şikâyet dilekçesine eklediği daha yukarılarda sözü edilen araştırmalarını da çalışmalara esas almıştır. Bunların yanında komisyon 17.7.1968 tarihinde bana yazılı olarak iki soru sormuş, 9 Eylül 1968 tarihinde de tarafımdan bu sorulara cevap verilmiştir. İdari Tahkikat Komisyonu raporunu hazırlarken bu materyalleri de göz önüne almıştır.

Bir kere, komisyonun 4936 sayılı kanunun 49. maddesine aykırı bir şekilde kurulduğunun açık bir şekilde ortaya çıkması yanında çalışmalarına temel yaptığı materyaller de eksik delil niteliğindedir. Şöyle ki:

1. Komisyon 98 öğrenciden sadece (bir) tanesinin defterini incelemekle yetinmiştir. Sınıf mevcudunu sorup öğrenmek, bu mevcuttan örnekleme yaparak belirli adetteki defterleri incelemek komisyonun aklına gelmemiştir.

Hatta **Türkdoğan** şikâyet dilekçesinde iki defterden söz ettiği halde komisyon sadece bir defteri incelemiş, her nedense **Turgut Karabey** isimli öğrencinin defteri incelenmemiştir.

2. Komisyon 294 imtihan kâğıdından sadece 5 tanesini incelemekle yetinmiştir. Bu da çok eksik bir delil niteliğindedir.

3. Komisyon imtihanlarda sorduğum 36 sorudan sadece 5 tanesini incelemekle yetinmiştir. 12 tanesiyle karşı karşıya gelmiş 24 tanesini de hiç görmemiştir. Bu da eksik bir delil niteliğindedir.

4. Komisyon incelemeler sırasında yukarıda (D) bölümünde gösterilen maddi hataların hiçbirini görmemiş veya görmemezlikten gelmiş, raporunda bunlara işaret etmemiştir. Komisyonun bu kadar açık maddi hatalarla karşı karşıya gelmemesi ne kadar üstün körü bir inceleme yaptığının açık ve somut delilidir.

5- Komisyonun benim sözlü ifademe başvurmaması, **Türkdoğan**'ın kötü niyetli, maksatlı ve kasıtlı tutumunu gözler niteliktedir.

G. İDARİ TAHKİKAT KOMİSYONU EVRAKI
4936 SAYILI ÜNİVERSİTELER KANUNUNDAKİ
GEREKLİ SÜREÇ TAMAMLANMADAN TAMAMEN
KEYFİ, KANUNSUZ ve USULSÜZ OLARAK
MİT MÜSTEŞARLIĞI'NA GÖNDERİLMİŞTİR

Mahkemede, bir yılı aşkın devam eden duruşmanın çeşitli safhalarından anlaşılacağı üzere üniversite yetkilileri 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesindeki şartları yerine getirmemişler ve tahkikat evrakını MİT Müsteşarlığı'na göndermişlerdir. Bununla ilgili deliller şunlardır:

1. 30.7.1971 tarihli duruşmada mahkeme, talebim üzerine "... aynı zamanda sanığın talebelere tevcih ettiği imtihan kâğıtlarının istenmesine..." karar vermiştir. (Tutanak, s. 13)

2. Edebiyat Fakültesi Dekanlığı 1.7.1971 gün 1007 sayılı yazı ve dekan vekili **Prof. Ahmet Kurt** imzası ile verdiği cevapta, İdari Tahkikat Komisyonu evrakının "Bizzat MİT'e verildiğini" belirtmekte, o bakımdan evrakın üniversitede ol-

madığını, MİT Müsteşarlığı'ndan istenmesi gerektiğini bildir-
mektedir. Edebiyat Fakültesi'nin bu yazısı 24.8.1971 tarihli
duruşmada (Tutanak, s. 14) ve 2 Haziran 1972 tarihli du-
ruşmada (Tutanak, s. 94-95) okunmuştur.

3. 24.8.1971 tarihli duruşmada mahkeme "sanığın öğ-
rencilerine sorduğu imtihan sualleri ve ders notları ile ilgili
tahkikat belgelerinin As. Savcılık talebi gereğince MİT'ten ist-
enmesine" karar vermiştir. (Tutanak, s. 18)

4. 9.9.1971 tarihli duruşmada Ankara MİT Müsteşarlı-
ğı'na yazılan yazıya cevap gelmediği görülmüş (Tutanak, s.
19) ve "... Sınav sorularına ve ders notlarına ait belgelerin
gönderilmesi için Ankara MİT Müsteşarlığı'na yazılmış bulu-
nan müzekkerelerin telgraf ile tekidine" karar vermiştir. (Tu-
tanak, s. 20)

5. 28.9.1971 tarihli duruşmada ise "İmtihan suallerine
ilişkin müzekkerinin MİT Müsteşarlığı'nca cevaplandırıldığı
görülerek 10.9.1971 gün ve 343547 sayılı yazı ve ekindeki
dosyanın geldiği görüldü" (Tutanak, s. 21; Ayrıca bk., s. 99)
denilmektedir.

MİT tarafından gönderildiği belirtilen yazılarda "**Beşik-
çi**'nin yaptığı imtihanlara ait imtihan kâğıtlarının asılları
teşkilatımızda yoktur. Fakat **Beşikçi**'nin sorduğu soruların
suretleri vardır" mealinde bir yazıdan sonra soruların sureti
olarak şunlar okundu:

- Geri-Batı Anadolu, İleri Doğu Anadolu sözünü açıklayı-
nız.

- Bağımsızlık savaşları kurtuluş savaşlarından kutsaldır,
sözünü açıklayınız.

6. 21.10.1971 tarihli duruşmada "davanın esasına taa-
luk eden ve benim öğretim görevlisi olarak derslerde komü-
nizm ve Kürtçülük propagandası yaptığım iddiasına esas
teşkil ettiği ileri sürülen ve MİT Müsteşarlığı'na ait dosyada
da sureti bulunan imtihan kâğıtları asıllarının ve bu meyan-
da derslerimde anlattıklarımı not eden bazı öğrencilere ait
not defterlerinin üniversitede hakkımda açılan soruşturma-
ya ait dosyada bulunması lâzım gelir. Bunların asıllarının
celp ve tetkikini talep ediyorum" şeklindeki bir talebim üze-
rine mahkeme:

"Sanık tarafından yapılan sınavlarda sorulan soru ve öğrencilerce verilen cevapları ve aynı zamanda sanıkça bu cevaplara takdir edilen not (puan)larını muhtevi belge asıllarının mahkemeye gönderilmesi için Erzurum Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'ne ve MİT Müsteşarlığı'na müzekkere yazılmasına",

"Sanığın ders saatlerinde vaki konuşmalarının bazı öğrencilerce not edildiği iddiasının tevsike yarar belgelerin asıllarının da keza istenmesi için aynı mercilere müzekkere yazılmasına" (Tutanak, s. 25)

kararını vermiştir.

7. Atatürk Üniversitesi, mahkemenin 21.10.1971 tarihli duruşmada aldığı bir karar üzerine verdiği cevabi yazıda, imtihan kâğıtlarının ve derslerde tutulan notları havi defterlerin üniversitede olmadığını, bunların Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderildiğini şu şekilde açıklamaktadır:

"... imtihan kâğıtları ve derslerde tutulan notları havi defterler zamanın Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı **Prof. Şaban Karataş**'tan sorulmuştur. **Prof. Şaban Karataş**'ın cevabı ila şiktedir:

Prof. Şaban Karataş ise şöyle demektedir:

"... **Beşikçi** hakkındaki soruşturma evrakı, sandığıma göre o zaman Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilmişti."

Bu yazı 16.11.1971 tarihli duruşmada okundu. Okunan bu yazı tutanaklara aynen şöyle geçti:

"Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nün 11.11.1971 tarihli cevabi yazıları ve elimdeki belgelerden mevzubahis sınav kâğıtlarının bir dosya ile MİT Müsteşarlığı'na intikal ettirildiğinin bildirildiği anlaşıldı."

"Sanık karar gereğince adı geçen mercilerce ders saatlerinde sanığın vaki konuşmalarının bazı öğrencilerce not edildiği iddiasını tevsike yarar belgelerin gönderilmesi hususundaki istemin cevapsız bırakıldığı görüldü."

8. Atatürk Üniversitesi yöneticilerinin "idari soruşturma

evrakını" MİT Müsteşarlığı'na gönderdiklerini belirtmelerine rağmen, MİT Müsteşarlığı'nın bu talep ile ilgili olarak mahkemenize verdiği bilgi bunu yalanlamaktadır.

Bu durum 16.11.1971 tarihindeki mahkeme tutanaklarına aynen şöyle geçmiştir:

"Keza MİT Müsteşarlığı'nın 11.11.1971 tarihli yazıları okundu. İstenilen belgelerin teşkilatta bulunmadığının açıklandığı anlaşıldı."

9. Aynı duruşmaya ait mahkeme zabıtlarından da anlaşılaçağı üzere gerek Atatürk Üniversitesi yöneticilerinin, gerek MİT Müsteşarlığı'nın bu yazıları üzerine,

"İstenen belgelerin mutlaka üniversitede olması lazımdır. Zira hakkımdaki idari soruşturma bu belgelere istinaden yapılmıştır. Aksi halde soruşturmaya tevessül etmenin sebebi kalmamaktadır" dedim. Bunun üzerine As. Savcı'nın da talebi üzerine "idari soruşturma evrakı" Atatürk Üniversitesi'nden yine soruldu. 16.11.1971 tarihli duruşmada bu husus tutanaklara şöyle geçti:

"... Sanık hakkında idari soruşturma yapmak üzere Atatürk Üniversitesi'nce kurulan komisyonca esas alındığı bildirilen ve sanık tarafından öğrencilerden **Ayfer Arsal, Reşar Derici, Yılma Durak** ve **Güner Sernikli**'ye ait olduğu ileri sürülen sınav belgelerinin asılları ile öğrenci **Coşkun Ak** tarafından sanıkça verilen derslerde tutulan notları havi defterlerin tetkik edilmek üzere Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nden istenmesi için mezkur merciye müzekkere yazılmasına." (Tutanak, s. 29)

10. 7.12.1971 tarihli duruşmada:

"Sanık hakkında idari soruşturma yapmak üzere Atatürk Üniversitesi'nce kurulan komisyonca soruşturmaya esas alındığı bildirilen ve sanık tarafından öğrencilerden **Ayfer Arsal, Reşat Delici, Yılma Durak** ve **Güner Sernikli**'ye ait olduğu bildirilen sınav belgelerinin asılları ile öğrenci **Coşkun Ak** tarafından sanıkça verilen derslerde tutulan notlara havi defterin Erzurum Atatürk Üniversitesi'nden istenmesine rağmen gönderilmediği anlaşıldı"

denilmektedir.

11. Bunun üzerine ben "idari tahkikat evrakının yani derslerde tutulan notları havi defterin ve 4 öğrenciye ait 5 imtihan kâğıtının muhakkak olması gerektiğini, bu evrakın MİT Müsteşarlığı'nda veya Atatürk Üniversitesi'nde muhakkak bulunması lazım geldiğini" bildirdim. Bu fikrimde ısrar ettim. (Tutanak, s. 31)

12. Bunun üzerine mahkeme şu kararı aldı:

"Erzurum Atatürk Üniversitesi rektörlüğünden istenen ve idari soruşturmaya esas alındığı bildirilen öğrencilerden **Ayfer Aarsal, Reşat Derici, Yalma Durak, Güner Sernikli**'ye ait sınav belgelerinin asıllarının ve öğrenci **Coşkun Ak** tarafından tutulan, sanıkça verilen ders notlarını havi defterin istenmesine dair yazı cevabının beklenmesine."

13. 28.12.1971 tarihli duruşmada MİT tarafından veya üniversite tarafından herhangi bir cevabın gönderilmediği anlaşıldı. Fakat yine daha önce belirttiğimi şekilde talebim üzerine mahkeme şu kararı aldı:

14. "Erzurum Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nce idari soruşturmaya esas alındığı bildirilen aynı üniversite öğrencilerinden **Ayfer Aarsal, Reşat Derici, Yılma Durak ve Güner Sernikli**'ye ait sınav belgeleri asılları ile öğrencilerden **Coşkun Ak** tarafından tutulan ders notlarını havi defter aslının mahkemeye tetkik edilmek üzere Erzurum Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü, Erzurum MİT Başkanlığı ve Ankara MİT Müsteşarlığı'ndan acele kaydı ile istenmesine, ismi geçen mercilerin bu konuda daha önce mahkemeye vermiş oldukları cevaplara muhtevi yazı tasdikli suretlerini de bu konuda yazılacak müzekkereye eklenmesine..." (Tutanak, s. 34)

15. 25.1.1972 tarihli duruşmada ise istenen belgelerin MİT Müsteşarlığı'ndan gönderildiği anlaşıldı.

Görüldüğü gibi istenen belgeler üniversite ve MİT Müsteşarlığı'na yazılan çeşitli yazılar sonucunda 6 ay kadar sonra mahkemenin huzuruna gelebilmiştir. Bu gecikmenin nedenlerini de ileride tartışacağız.

Somut olayı bu şekilde belirttikten sonra gerekçeli karar karşısındaki durumunu inceleyelim.

IV. SOMUT OLAY KARŞISINDA GEREKÇELİ KARARIN DURUMU

Gerekçeli kararın dellillerin takdir ve tahlili başlığı altındaki 8. bölümünün (s. 34-60) 1. kısmında **olaylar** (s. 34-36), ikinci kısmında **sanığın üniversitedeki öğrenim faaliyetleri** (s. 36-49), üçüncü kısmında **sanığın üniversite yöneticileriyle ilişkileri** (49-54) incelenmiş, dördüncü kısımda da **bu bölümle ilgili delillerin tahlili yapılmıştır.** (55-60)

A. DERSE BAŞLAMA TARİHİ ile İLGİLİ MAHKEMENİN YANILGISI

Gerekçeli kararda "Dr. Asistan olarak sanık **İsmail Beşikçi** Nisan 1967 tarihinden itibaren, esasen öğretim üyesi sıkıntısı çeken Atatürk Üniversitesi'nde Sosyoloji derslerini okutmakla görevlendirilmiştir" (s. 34) denilmektedir. Bu yanlıştır, zira 3.2.1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim bir dilekçede aynen şunları söylemiştim:

"... Yine bunun gibi, ben, Atatürk Üniversitesi'nde bulunduğum süre içinde, sadece muhbirlerin belirttiği ve iddianamede sözü geçen zamanda ve fakültede ders vermedim. Bunların dışında da ders verdim. Bu derslerle ilgili ara imtihanları ve sömestre imtihanları yaptık. Dolayısıyla bu dersler anlatılırken öbürlerine de gerektiği zaman atıflar yapılmıştır. Bu dersleri şu şekilde sıralayabiliriz:

<u>YIL</u>	<u>DERSİN VERİLDİĞİ FAKÜLTE</u>	<u>DERSİN ADI</u>	<u>DÖNEMİ</u>
1965-1966	Fen-Edebiyat Fakültesi	Genel Sosyoloji	Yaz ve Kış
1965-1966	Ziraat Fakültesi	Zirai Hukuk	Yaz
1966-1967	Ziraat Fakültesi	Köy Sosyolojisi	Yaz
1966-1967	Fen-Edebiyat Fakültesi	Sosyal Psikoloji	Yaz
1966-1967	Fen-Edebiyat Fakültesi	Genel Sosyoloji	Yaz
1967-1968	Fen-Edebiyat Fakültesi	Genel Sosyoloji(*)	Kış

(sözü geçen 3.2.1972 tarihli dilekçe, s.4)

(*) Türkiye'nin Toplumsal Yapısı okutulmuştur. Davaya konu olan dersler bunlardır.

Görüldüğü gibi ben Nisan, 1957 tarihinden itibaren yani 1966-1967 ders yılı 2. sömestreden itibaren derse girmekle görevlendirilmiş değilim. Çizelgede görüldüğü gibi ondan çok daha evvel de Atatürk Üniversitesi'nin Fen-Edebiyat ve Ziraat Fakülteleri'nde çeşitli dönemlerde, derse girmekle görevlendirilmişimdir. Bu konuda 20.6.1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum tahkikatın genişletilmesi ile ilgili dilekçemde şöyle demiştim:

"Ben mahkemenize sunduğum 3.2.1972 tarihli bir dilekçe-
de de belirttiğim gibi (s. 4) Atatürk Üniversitesi'nde sadece,
yargıya konu olan dersleri okutmuş değilim, Örneğin Ziraat
Fakültesi'nde de ders verdim. O dersler yani Köy Sosyolojisi
dersleri Zirai Ekonomi bölümü adına veriliyor ve bölüm baş-
kanı **Prof. Dr. İbrahim Aksöz** tarafından denetleniyordu.

Bu derslerimden ötürü adı geçen profesöre herhangi bir şikayet yapıp yapılmadığı hususunun tespiti için kendisinin dinlenmesine karar verilmesini.” (sözü geçen dilekçe, s. 9, Paragraf 35)

Fakat bu talebim mahkeme tarafından bir türlü anlayamadığım bir gerekçe ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 11/4) Görüldüğü gibi burada 21 talep bir paragraf içinde reddedilmiştir.

Mahkeme talebimi kabul etmiş olsaydı yukarıdaki ifade-
sinin ne kadar yanlış olduğunu bizzat kendisi de görecekti.

B. MAHKEMENİN (DOĞU MİTİNGLERİ'NİN ANALİZİ) ve
(DOĞU ANADOLU'DA GÖÇEBE KÜRT
AŞİRETLERİNDE TOPLUMSAL DEĞİŞME, GEÇİŞ
HALİNDEKİ TOPLUMLAR) İSİMLİ TEKSİRLERLE
İLGİLİ YANILGISI

Mahkemenin hükmüne varırken hükmüne esas aldığı delillerden biri **“Toplumların Genel Gelişim Kanunları ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitingle-ri'nin Analizi”** (Erzurum 1967) isimli teksir, ikincisi de, **“Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerin-de Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlar”** (Erzurum 1968) isimli teksirlerdir.

Teksirlerin adı gerekçeli kararın muhtelif yerlerinde şöyle geçiyor:

Yazılı deliller bölümünde:

"Sanığın 1967-1968 yıllarında hazırlayıp yayınladığı **Doğu Mitingleri'nin Analizi ve Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlar** isimli teksir notları. (s. 19/g)

Olaylar Bölümünde:

"Aralık 1967 tarihinde Erzurum'da hazırladığı **Doğu Mitingleri'nin Analizi** isimli teksiri çoğaltarak muhtelif kişilere ve öğrencilere dağıttığı,

Forum dergisinin (a) bendinde belirtilen sayılarında yayınlandığı makalelerini birleştirerek,

Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlar ismi altında ve teksir şeklinde Ocak 1968 tarihinde yayınladığı, muhtelif kişilere dağıttığı ve okuyup öğrenmelerini öğrencilerinden istediği." (Gerekçeli Karar, s. 34-35)

Sanığın Üniversitedeki öğretim faaliyetleri bölümünde:

"Ders verdiği süre içinde sanığın, Aralık 1967 tarihinde teksir şeklinde çoğalttığı **Doğu Mitingleri'nin Analizi** ve yine kendisi tarafından hazırlanan ve Ocak 1968 tarihinde çoğalttığı **Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlar** isimli teksir metinlerini öğrencilere tavsiye ettiği, diğer teksir ve makaleler meyanında okumaları için salık verdiği ve onlara dağıttığı, bu metinlerdeki mevzuları da imtihanlarda sorulmuş." (Gerekçeli Karar, s. 36)

"... Sanık **İsmail Beşikçi** tarafından Eylül 1967-Kasım 1967 tarihleri arasında Doğu Anadolu'nun bazı yerlerinde ve genel olarak Türkiye İşçi Partisi tarafından düzenlenen mitingler tetkik konusu yapılmış ve bu inceleme sonunda, **Toplumların Genel Değişim Kanunları Açısından ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitingleri'nin Analizi** ismi ile Aralık 1967'de bir metin yayınlamıştır." (Gerekçeli Karar, s. 38)

"Sanığın Ocak 1968 tarihinde yayınladığı anlaşılan bu araştırma metninin, **Kışı Silvan Ovasında Yazı Nemrut Ve Süphan Yaylalarında Geçiren Bir Göçebe Aşiretin Sosyal Organizasyonu** isimli yine sanığa ait doktora tezinin ve keza 1.10.1967/1.11.1967 tarihleri arasında **Forum** dergisinde yayınladığı makalelerinde genişletilmiş ve analitik hale getirilmiş bir şekli olduğu anlaşılmıştır." (Gerekçeli Karar, s. 42-43)

Sanığın faaliyetlerinin hukuki durumu bölümünde:

"Eylül 1967-Kasım 1967 tarihleri arasında Doğu Anadolu'nun bazı il ve ilçelerinde, Anayasa Mahkemesi'nce bilahare kapatılmış olan Türkiye İşçi Partisi tarafından düzenlenen mitingleri tetkik konusu yapan sanık **İsmail Beşikçi'nin Toplumların Genel Gelişim Kanunları Açısından ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitingleri'nin Analizi** isimindeki bir metni Aralık 1967'de çoğalttığını ve bunu bazı şahıslara ve bu meyanda kaynak olarak da öğrencilerine dağıttığına ait olduğu bölümde işaret edilmiştir." (Gerekçeli Karar, s. 109-110)

"Yine sanık **İsmail Beşikçi'nin** özel çalışması sonunda Ocak 1968 tarihinde çoğaltarak bazı kişilere ve öğrencilere dağıttığı ve derslerinde kaynak olarak ele alıp işlediği tebeyyün eden **Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme** isimli teksir." (Gerekçeli Karar, s. 111)

Mahkeme burada yanlış bir sanı içindedir. Zira temyiz dilekçemin 59 ve 98. sayfalarında gösterdiğim şekilde, her iki teksir de tarafımdan 80 adet civarında çoğaltılmış, ilgili öğretim üyelerine, icracı teşekküllere (Devlet Planlama Teşkilatı, İmar ve İskan Bakanlığı, Köy İşleri Bakanlığı) gönderilmiştir. Bu, bilim adamlarının kendi yayınları hakkında birbirlerini ve ilgili teşekkülleri haberdar etmeleri ile ilgili bir olaydır.

Fakat bu teksirlerin öğrencilere dağıtıldığı yolundaki iddia yanlıştır. Bu konuda herhangi bir anlatım, bir ifade yoktur. Yalnız bu konuda tanık **Prof. Şaban Karataş** üstünkörü ve ezbere bir beyanda bulunmuştur. Tanık **Şaban Karataş**, huzurda verdiği ifadede "Sanık gerek bu Alikan Aşireti ile il-

gili araştırmasını ve gerekse Doğu Mitingleri ile ilgili araştırmasını bana getirip vermiştir. Bu ikinci eserini öğrencilere dağıtarak okumasını tavsiye ettiğini kendisi hakkındaki idari soruşturma neticesinde anladım.” (Tutanak, s. 59)

Burada tanık **Şaban Karataş** yanılı içerisindedir. İdari Tahkikat Komisyonu dosyasında bu beyana dayanak olabilecek hiçbir delil yoktur. Bu konuda tek beyan bana aittir. İdari Tahkikat Komisyonu'nun, ne 17.7.1968 tarihli iki sorusunda, ne de **Prof. Selahattin Olcay** ve **Doç. Turhan Tufan Yüce**'den kurulu İdari Tahkikat Komisyonu'nun 21.9.1968 tarihli raporunda buna ait bir beyan yoktur. Yalnız, benim komisyona verdiğim 9 Eylül 1968 tarihli cevabi yazının 4. sayfasında bir beyan vardır. Bu konuyu kısaca tekrarlamakta yarar vardır.

Temyiz dilekçemin 59. sayfasında da belirttiğim üzere öğrencilere dağıtılan ve sorumlu tutulan teksirler:

Doçent Dr., Cevat Geray'a ait (**Toplum Kalkınması ve Toprak Reformu**) isimli makale, **Prof. Dr. Mübeccel Kırar**'a ait (**Ereğli'de Şehirleşme ve Bazı Sosyal Değişme Eğilimleri**) isimli makale, **Prof. Dr. İbrahim Yasa**'ya ait (**Gecekondlu Tupluluklarında İş-Güç Çeşitleri ve Ekonomik Düzen**) isimli makalelerdir. Bunların teksir ettirilip öğrencilere dağıtılması sağlanmıştır.

İşte benim, (**Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme**) isimli teksir, derste göçebelikle ilgili konu anlatılırken okunması yukarıdaki üç makale kadar zorunlu olmamak şartı ile öğrencilere tavsiye edilmiştir. (Yukarıdaki sözü geçen 9 Eylül 1968 tarihli cevabi yazı, s. 4)

Tanık **Şaban Karataş** benim yapıp yayınladığım iki araştırma ile öğrencilerin imtihan sorumluluğuna giren üç makaleyi bilinçli olarak birbirilerine karıştırmaktadır.

Görüldüğü gibi mahkeme bu teksirlerin öğrencilere dağıtıldığını iddia etmekte, fakat objektif deliller muvacehesinde değerlendiremediği için beyanı mesnetsiz kalmaktadır.

Öte yandan mahkemenin gerekçeli kararının 36. sayfasındaki yukarıda sözü geçen "... Teksir metinlerini öğrencilere tavsiye ettiği, diğer teksir ve makaleler meyanında okumaları için salık verdiği" beyanı son derece yanlış ve kasıtlı bir beyandır. Yukarıda 9 Eylül 1968 tarihli İdari Tahkikat

Komisyonu'na yazdığım cevabi yazının 4. sayfasında açıkça görüldüğü üzere, sadece 2. teksir sözü edilen öğretim üyelerinin eserleri kadar zorunlu olmamakla beraber öğrencilere okumaları için tavsiye edilmiştir. Teksir, **Forum** dergisinde de yayınlandığı için öğrencinin bulma olanakları mevcuttur. Mahkemenin bu beyanı, öteki makaleler meyanında okumaları için salık verdiği, şeklindeki beyanı kasıtdır.

C. HANS FREYER'İN SOSYOLOJİYE GİRİŞ KİTABI ile İLGİLİ İDDİALAR

Gerekçeli kararda "... öğretim faaliyetine başlarken henüz asistan olması sebebiyle denetimine verildiği öğretim üyesi tarafından tespit olunan ve Alman Sosyoloji **Prof. Hans Freyer** tarafından yazılıp Türkçeye tercüme edilen **Sosyolojiye Giriş** isimli kitabının esas alınmasının sanıktan istendiği..." (Gerekçeli Karar. s. 36) denmektedir.

Bundan önceki bölümde **Orhan Türkdoğan**'a bağlı olduğum yolundaki iddianın ne kadar büyük bir yalan olduğunu, resmi belgelere dayanarak saptamış, muhbir tanıkların huzurda dinlenmeleri sırasında tezgâhladıkları bir oyun olduğunu belirtmişim. **Orhan Türkdoğan**'a bağlılık keyfiyeti yalan olunca, onun direktifler verdiği ve direktifler gereğince **Hans Freyer**'in kitabının okutulması yolundaki iddialar da elbette mesnetsiz ve hayali anlamdadır.

Nitekim muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın ne istinabe yoluyla alınan ifadesinde, ne 16 Ocak 1968 tarihli 14 sayfalık şikayet dilekçesinde, ne de 15 Şubat 1968 tarihli şikayet dilekçesinde **Hans Freyer**'in kitabına ait en ufak bir beyan yoktur.

Bu bakımdan mahkemenin gerekçeli kararında bu kitabın tahlilini yapması anlamsızdır.

D. TEKSİRLERİN ÖZETLERİ

Mahkeme gerekçeli kararın 38-44. sayfaları arasında kendi indi görüşlerine göre yorum yapmadan teksirlerin özetini veriyor.

E. TEKSİRLER MAHKEME HUZURUNDA OKUNMAMIŞTIR

Temyiz dilekçemin 50-51. sayfalarında (madde 40) belirttiğim gibi bu teksirler mahkeme huzurunda okunmamıştır. Mahkeme huzurunda okunmamış bir belgenin delil niteliğinde sayılması mümkün değildir.

Mahkemenin huzurda okumadığı bir delili hükümde esaslı bir delil olarak mütalaa etmesi ciddi ve hukuki bir davranış değildir.

F. KURTULUŞ SAVAŞLARI HAKKINDAKİ BEYAN

Gerekçeli kararda "Milli devrimci kalkınma hareketi" bölümünde, diyalektiğe göre her sosyal hadise kendi zıddını yaratır, ilkesinden hareket edilerek kurtuluş harplerinin başlı başına bir karakter taşıdığı ortaya koyulmaktadır. Ve **Guavera** kurtuluş harplerinin diğer harplerden tamamen farklı olduğunu koyar; denilmektedir.

Sözü geçen öğrenci **Coşkun Ak**'ın defterinde şu beyanlar da vardır:

"1919-1922 arasındaki faaliyet yalnız düşmanı yenmek için değildir. Siyasi bağımsızlığa göre şekillenen bir ekonomi meselesidir. **Bu hareket ne liberal ne de sosyalisttir.**" (**Coşkun Ak**'ın defteri, s. 35) (20.12.1967 günlü ders)

Yine kurtuluş savaşları ile ilgili olarak **Turgut Karabey**'in defterinde ise şu ifadeler var:

Kurtuluş hareketinin iki karakteri var:

1. 1789 ihtilalinin liberal karakterine benzemez.
2. 1917 ihtilalinin proleter karakteri yok. (s. 14)

G. İMTİHAN KAĞITLARI HAKKINDA

1. "öğrenci **Yılma Durak**'ın feodalist-kapitalist ilişki ile ilgili soruya cevap verirken, Manisa'nın dağ köylerinde de Doğu Anadolu köylerinde olduğu gibi, feodal ilişkilerin varlığını **Behice Boran**'ın **Toplumsal Yapı Araştırmaları** isimli yayınına dayanarak ortaya koyması üzerine saruk **İsmail Beşikçi**'nin kendi el yazısıyla, cevabın bu bölümüne (çok es-

ki bir araştırma) kaydını koyduğu” (Gerekçeli Karar, s. 47) denilmektedir.

Bu, benim objektif bir hoca olduğumu gösterir. Zira bu araştırma 1942 yıllarında yapıldığı için sonuçları günümüz bakımından güvenilir olmayabilir, böyle bir not ile öğrencinin dikkati çekilmiştir.

2. “Yine öğrenci Yılma Durak’ın Batıcılık gericiliktir sorusuna. Batıcılık gericiliktir sözü 20. yüzyılın sonunda Batı’da kapitalizmin boşluklarına giren Marksist diyalektiğin bazı Asya memleketlerinde tatbik edilmesi neticesinde meydana gelen bir gerekçedir... şeklinde cevap verip 100 üzerinden 95 puan aldığı”, (Gerekçeli Karar, s. 47) denilmektedir.

Bir kere soru “Batıcılık gericiliktir” değildir. Soru, “Batıcılık gericiliktir sözünü toplumsal yönden açıklayınız”dır. Öte yandan öğrencinin bu cevap üzerine 95 puan aldığı da yanılıdır. 95 puan imtihan kağıdının tümüne verilmiştir. (Bunlar, mahkemenin imtihan kağıtlarını ciddi bir şekilde tetkik etmediğini göstermektedir.)

Öte yandan sözü geçen imtihan kağıdının tümü ise şöyledir:

“Batıcılık gericiliktir sözü 20. yüzyıl sonunda Batı’da kapitalizmin boşluklarına giren Marksist diyalektiğin bazı Asya memleketlerinde tatbik edilmesi neticesinde meydana gelen bir gerekçedir. Doğru olması şüphelidir. Çünkü gericilik yahut ilericilik monist kavramlardır. Nitekim kapitalist-komünist, birbirlerini hep böyle ithamlarla damgalamışlardır. Acaba Türkiye kendine en uygun iktisadi nizamı ortaya koyarsa adı ne olur? Mesela Japonya ileri Asya’ya, Rusya ve Çin dışında, bu tabire nasıl bir katkıda bulunmaktadır. Yahut Rusya’da hali hazırda iddia edilen gelişmeler doğruysa geleceğin Rusya’sını bu tabir içinde düşünmek güç olacaktır.”

Burada, “doğru olması şüphelidir” sözünden sonra “güzel” şeklindeki not bana aittir, burada öğrenci geniş bir perspektif ve eleştiri açısından düşünüp dogmatik olmadığı için takdir edilmektedir. “Tartışmak gerekir” şeklindeki not ile de öğrencinin ilgi duyduğu konuları tartışması kendisine salık verilmektedir.

3. Mahkeme gerekçeli kararının 47. sayfasında Reşat

Derici'ye ait imtihan kâğıdındaki cevabı eksik olarak nakletmektedir. Cevabın tümü şöyledir:

"Kurtuluş savaşları hakim ekonomiye karşı bir direnme ve kendini bulmak hareketidir. **Guâvera** 'kurtuluş savaşları hiçbir savaşa benzemez' derken gerçeğe işaret etmektedir.

İstiklal savaşımız hakim zümre ile ekonomik ve politik yönden bizi sömürenlere karşı başarıya götürülen bir harekettir.

Kendi vatani içinde, kendi tabii kaynaklarıyla boğulmak istenen milletin müstevlilere karşı koyuşu normal ve zorunludur. Diyalektolojinin bir sonucu olarak sömürü düzenine dur demek elbette elzemdir. Bu direniş diğer harplere benzemez. Politik ve ekonomik üstünlükler toplamak ve yeni topraklar kazanmak için yapılan savaşlarla az gelişmiş bir ülkenin politik ve ekonomik yönden bir saldırıya karşı koyması ve direnmesi elbette birbirinden farklı olacaktır. Birincisi hasis temeller güder. Diğer şahsiyetini bulma çabasıdadır. Gelişmiş Avrupa ülkeleri dış pazar arar. Gittiği her yerde küçük sanatları öldüren kapitalizmin kölesi yapar. Tabii kaynaklarına el koyar, onları ucuz alır, işler, yine onlara pahalı satar. Bu alçaltıcı mekanizma, ben olma şuuru içerisinde uyanan az gelişmiş toplumların direnişi politik ve ekonomik özgürlüğe doğrudur. Bu, kurtuluş savaşıdır.

Bu savaş emperyalist değil, kaybolanı kazanma ve yenisinden doğma hüviyetini taşır."

İmtihan kâğıdı üzerinde. "**Guavera**, kurtuluş savaşları hiçbir savaşa benzemez derken bu gerçeğe işaret etmektedir" cümlesinden sonra, yer alan "bu gerçek nedir?" sorusu gerek **Coşkun Ak**'ın, gerekse **Turgut Karabey**'in defterinde yer alan kurtuluş savaşlarının şu iki karakteri ile ilgilidir. 1) 1789 ihtilalinin liberal karakterine benzeme, 2) 1917 ihtilalinin proleter karakterine benzeme. Bu not ile öğrenciye bu hususlar hatırlatılmaya çalışılmıştır.

4. Ayfer Arsal imtihan kâğıdında, "Osmanlı tarihinde Tanzimat Fermanı gericisi bir harekettir, sözünü toplumsal yönden açıklayınız" sorusuna şu cevabı vermektedir: (Gerekçeli Karar, s. 48)

"Tanzimat Fermanı her şeyden önce azınlıklara birçok haklar tanıyan, daha doğrusu yurdumuzdaki yabancıları korumak için yapılmış bir fermanıdır. Dolayısıyla toplumda bir gruplar meydana getirmekte, modernleşmenin temeli olan etnik kastları ortadan kaldırmakta ve bir sosyal adalet kurma ilkesine aykırı düşmektedir. Bu da topumu ilerleteceğine içeriden parçalanmasına ve gerilemesine sebep olmuştur. Tanzimat Fermanı yabancıların Türkiye'deki ticaretini daha emin bir şekilde yapmasına ve Türk toplumunun sömürülmesine sebep olmuşlardır. Dolayısıyla Türkiye'deki el sanatları ölmüş, toplum için gerici bir faktör olmaktan ileri gidememiştir." (Gerekçeli Karar, s. 48)

Yine mahkeme "şeklinde cevap verdiği ve sanığın, güzel, kaydını koyarak 40 üzerinden 40 puan aldığı görülmüştür" kaydını da ilave etmektedir.

Burada "Türkiye'deki el sanatları ölmüştür" cümlesinden sonra tarafımdan konulan "güzel" şeklindeki not öğreniminin Tanzimat Fermanı'nın özünü kavramasından dolayı düşülmüştür.

H. TAHKİKAT KOMİSYONUNUN RAPORU

Mahkeme gerekçeli kararında, tahkikat komisyonu ile ilgili bazı bilgileri verdikten sonra "bu cevap üzerine soruşturmasını tamamlayan yukarıda isimleri belirtilen öğretim üyelerinin oluşturduğu kurul, fakülte dekanlığına verdiği 21, Eylül 1968 tarihli raporda..." (Gerekçeli Karar, s. 51) denildikten sonra raporun sadece son kısmını vermektedir. Raporun ilk kısmı ise şöyledir:

"... Jeopolitik bakımdan nazik sayılan bir bölge üniversitesinde göçebe aşiretler incelenirken Kürt denilen vatandaş toplulukları bir teşebbüs gibi görülebilir. Fakat ilmi metodlar içinde kalmak, ilmi tarafsızlıktan ayrılmamak şartı ile bu türlü araştırmalar da ilim hürriyetinin devazı içinde mütalaa edilmelidir. Dr. Beşikçi ders notlarında ve yazılarında kanaatimize göre Marksist ve solcu bir görüşten hareket etmektedir. Fakat görüşlerinde ve açıklamalarında kanunlarımıza suç teşkil edecek bir husus yoktur. Batıcılığı gericiilik saymak, Doğu'da Kürt adı verilen vatandaşlarımızın ayrı dili konuştukları-

nı ve hatta ayrı dile ve kültüre sahip olduklarını söylemek, Güney Amerika ülkelerinin veya Kuzey Vietnam'ın kurtuluş savaşı yaptıklarını ileri sürmek gerçi bu gün büyük kısmı itibari ile sol düşüncenin iddialarıdır. Fakat bunları yazmak ve söylemek suç değildir. Bu gibi beyan ve yazılar kısmen veya tamamen siyasi bir mahiyet arzetsen bile **Dr. Beşikçi** öğretim yetkisini iyi kullanmamış olur ama üniversite mensubu olması dolayısıyla suç işlemiş olmaz. Zira üniversite öğretim üye ve yardımcılarının siyasetle uğraşmak hakları vardır." (21.9.1968 tarihli Tahkikat Komisyonu raporu, s. 1)

Mahkemenin tahkikat komisyonu raporunun baş tarafını örtbas etmeye çalışması anlamlıdır.

I. 20 MART 1970 OLAYLARI ile İLGİLİ TAHKİKAT KOMİSYONU RAPORU

Mahkeme gerekçeli kararından şöyle demektedir:

"... Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nden **Prof. Ahmet Kurt** başkanlığında, **Prof. Mithat Torunoğlu**, **Doç. Cevdet Gökalp** ve öğretim görevlisi **Mehmet İshakoğlu**'ndan kurulu İdari Soruşturma Kurulu'nun, 30 Mart 1970 ve 28 Nisan 1970 tarihleri arasında yürüttüğü soruşturma neticesi düzenlenen 28 Nisan 1970 tarihli raporda:

Sanık **İsmail Beşikçi**'nin sosyalizm (Marksizm) propagandası yapma (eserleri ve konuşmalarıyla) bu konuda öğrencileri yetiştirme gayretlerinde bulunma, Kürtçülüğü sosyalizm amaçlarına alet etme ve bu yolda bölücülük faaliyetlerinde bulunma, İşçi Partisi mensupları ile işbirliği yapma suçları tespit edilmiştir..."

şeklinde sanıkla ilgili bir mütalaanın yer aldığı görülmüştür, denilmektedir. (Gerekçeli Karar, s. 51-52)

Halbuki mahkemenin bu beyanı bizzat Erzurum C. Savcılığı'nın 4.9.1971 gün ve 1971/29 sayılı yazısı ve ekindeki 18.6.1970 gün ve 1970/383-241 sayılı iddianamesi ile bizzat çürütülmektedir. (Tutanak, s. 20, 96)

Erzurum C. Savcılığı'nın yazılarında açıkça görüldüğü gibi benim sözü geçen olaylarla en ufak bir ilişkim yoktur.

J. GÖREVE SON VERME ve DANIŞTAY KARARININ UYGULANMAMASI KEYFİYETİ

1. "... Sanık gerek bu son verme işlemi ve gerekse daha evvel üniversite yöneticileri ile muhtelif konularda girdiği ihtilaflar sebebi ile Danıştay'ın ilgili dairelerine müteaddit iptal davaları açmış olup ve bunlardan bir kısmı hakkında verilen yürütmenin durdurulması kararları mezkur üniversite tarafından muayyen usuli işlemlerden sonra uygulanmıştır..." (Gerekçeli Karar, s. 52)

Bu yalandır. Zira gerek duruşmalar sırasında (Bk. 7.12.1971 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçe, s. 5) gerekse savunma dilekçemden (s. 88-90) anlaşılacağı üzere: Atatürk Üniversitesi Temmuz 1970'te görevime son vermiş fakat üniversitenin bu usulsüz tasarruflu Danıştay tarafından, yürütmenin durdurulması kararı şeklinde bozulmuştur. Fakat üniversite anayasanın 132. maddesinin son fıkrasına rağmen yani (yasama ve yürütme organlarıyla, idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır: Bu organlar ve idare mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini **geciktiremez**) hükümine rağmen bu kararı uygulamamış, 69 gün gecikme ile uygulamıştır.

2. Bu konuyla ilgili tahkikatın genişletilmesi safhasında 20.6.1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim tahkikatın genişletilmesi taleplerimi ihtiva eden dilekçemde yine bir talep vardı. Sözü geçen talep şudur:

"Muhbir tanıklarla yani üniversite yöneticileri ile aramda husumet vardır.

a) Bunun için görevime, son derece uyduruk gerekçelerle son vermişlerdir. Bununla ilgili olarak Danıştay 5. Daire esas no: 1970/4963 sayılı dosyanın getirtilmesine karar verilmesini,

b) Yine husumet yüzünden Danıştay'ın verdiği yürütmenin durdurulması kararını uygulamamışlardır. Bununla ilgili olarak Danıştay 5. Dairesi'ndeki esas no: 1971/2727 sayılı dosyanın getirilip tetkik edilmesine karar verilmesini,

c) Yine bu husumet yüzünden kazandığım bir OECD bur-

sundan faydalanmama engel oldukları gibi akademik bakımdan gelişmem için her türlü tedbiri alacakları yerde daima bunu engelleme yolunu aramışlar ve her türlü kötülüğü yapmışlardır. Bununla ilgili olarak Danıştay 12. Dairesindeki 1970/3977 esas sayılı dosyanın getirtilip tetkik edilmesine karar verilmesini,

d) Yine bu husumet yüzünden kanuni izin hakkım olan yıllık izinimi bile kullanmama mani olmuşlardır. Bununla ilgili olarak Danıştay 5. Dairesi'ndeki esas 1970/7183 sayılı dosyanın getirtilip tetkik edilmesine karar verilmesini, talep ettim." (20.6.1972 tarihli tahkikatın genişletilmesi ile ilgili dilekçe, Paragraf 14)

3. Fakat bu taleplerim mahkeme tarafından reddedilmiştir (Tutanak, s. 111/4)

4. Burada (b) şikkında açıkça görüldüğü gibi Danıştay'ın verdiği yürütmeyi durdurma kararı uygulanmamış bu konuda bile Danıştay'da yeni bir dava açılmıştır.

Bütün bunlara rağmen mahkeme bu kararın uygulandığını hangi delile dayanarak ileri sürmektedir. Bu, tamamen keyfi bir delil ikamesinden başka bir şey değildir.

5. Mahkeme, gerekçeli kararının 52-54 sayfaları arasında Danıştay kararını uygulamayan üniversiteyi ve onun yöneticilerini savunmakta, usul dışı keyfi ve kanunsuz işlemlerini tasvip etmektedir. Mahkemenin sözü geçen metni yorumlayış tarzını başka türlü anlamak mümkün değildir.

K. 5680 SAYILI BASIN KANUNU'NUN 35. MADDESİNE GÖRE YAYINLARIM HAKKINDA KOVUŞTURMA AÇILMAMASINI MAHKEME, ALEYHİME BİR DELİL GİBİ TELAKKİ ETMEYE ÇALIŞMAKTADIR

"... Diyerek çeşitli basın vasıtalarında yansıyan fikirlerinin muhtelif sebeplerle soruşturma konusu yapılmamış olmasının verdiği bir cesaretle ve takibata uğramamasının, kendi düşüncelerinin realiteyi aksettirmesi şeklinde yanlış bir düşünce ile kendini şikayet eden **Doç. Dr. Orhan Türkdoğan**'ı suçladığı" (Gerekçeli Karar, s. 53) şeklindeki beyanı ile mahkeme 5680 sayılı Basın Kanunu'nun 35. maddesi

hükmü gereğince soruşturma açılmamasını aleyhime bir karine gibi telakki etmektedir. Bu ciddi bir davranış değildir. Yayınlar C. savcılarının kontrolünde olduklarına göre süresi içerisinde her zaman dava açılabilirdi. Açılmamış olması elbette yazarının lehine bir karine teşkil edecektir.

L. MAHKEMENİN İNSAN HAKIARI ve BİLİM ANLAYIŞI

" 'Bilimsel araştırmaların yegane amacı halkın mutluluğudur, 4,5-5 milyon Kürt halkının ana diline saygı duymayan ve asimileye çalışan bir zihniyet halkın mutluluğu için çalışıyorum iddiasında bulunamaz. Gülünçtür. Anayasanın 120. maddesine göre bilimsel araştırmalar yapmak ve yayınlamak bir hak olduğu kadar görevdir. Akla hayale gelmez terörünüz, beni bu görevimi yapmaktan katiyen alı koyamaz...' şeklindeki düşünceleriyle ortaya koyduğu fikirlerin, anayasayı zedeler nitelikte olmasına rağmen, aynı anayasanın getirdiği özgürlükten yararlanarak, bilimsel bir araştırma sonucu olarak göstermekte ısrar ettiği..." (Gerekçeli Karar, s. 54)

denilmektedir.

Kürt halkının ana dilinin gasp edilmesi, Kürt kültürünün ortadan kaldırılması için her türlü baskıların yapılması, insan hakları ile ilgili milletlerarası metinlerin neresinde yazılıdır.

1961 Anayasası'nın Kürt kültürünün katledilebileceğine dair bir hükmü var mıdır? Kürtlere karşı ırkçı bir politika izlenmesinin reva görülmesi anayasanın neresinde yazılıdır? Yukarıda belirtilen fikirler mahkeme üyelerinin indi görüşleri olup, anayasadan kaynaklanmış görüşler değildir.

M. MAHKEME ÜYELERİNİN İDEOLOJİK TARAFCILIKLARI

"... 'Akla hayale gelmez derecede keyfi işlemler yapılan ve maaşımı elimden almak suretiyle bir memur neden ekonomik bakımdan çöküntüye uğratılmak, giderek açlığa mahkûm edilmek istenmektedir? Bunun nedeni açıktır. Bu, fakir-fukara halkımızın gözünü açıp, soygun düzenini sona erdirecek olan devrimci fikir ve kişiye baskı yapmaktan öte bir anlam taşı-

maz. Fakat, bu baskının başarı kazanması mümkün değildir. Zira devrimcilerin temel dayanağı sermaye çevreleri değil, toplumun objektif gelişiminin bilimsel analizidir. Bu analiz, doğru yapıldıkça ve başkaları tarafından çürütülmeyeceği sürece devrimcilere karşı yapılan her türlü baskı, devrimci gelişimin yoğunluk kazanmasını sağlamaktan başka bir işe yarayamayacaktır...' (Gerekçeli Karar, s. 54)

Diyerek, taşıdığı, büyük bir inançla savunmasını yaptığı fikirlerin mihrak noktasını ve varmak istedikleri nihai gayeyi ortaya koymaktan çekinmediği açıkça görülmektedir" (Gerekçeli Karar, s. 54)

denilmektedir.

Bizim yönümüz bellidir. Açıkça söylenmiştir. Fakir-fukaradan yana olmak, bütün halklar için insan haklarını savunmak, insan haklarını göstermelik bir kavram olmaktan çıkarp, hayata intikal ettirmek, bilinirden yana olmaktır. Fakat, mahkeme üyeleri bu tutumları ile sermaye çevrelerinden yana olduklarını hiç kuşkusuz açıkça ortaya koymaktadırlar.

N. SOMUT BELGELER, GEREKÇELİ KARARA EKSİK GEÇMİŞTİR

Bütün bunların ötesinde; dosyada mevcut somut belgelerin, özellikle iki öğrenciye ait notları havi defterlerin ve dört öğrenciye ait beş imtihan kağıdının ve benim sorduğum öteki soruların gerekçeli kararda gereği gibi işlenmediği görülmektedir. Bazı hususların ısrarla örtbas etmeye çalışıldığı da açıktır.

Temyiz dilekçemin 90-98. sayfaları arasında etraflı bir şekilde durulduğu için, ayrıca burada anlatmanın gereğini duymuyorum.

V. SOMUT OLAYLAR ve BELGELER KARŞISINDA TANIK İFADELERİ

A. TANIKLAR ve MUHBİR TANIKLAR

1. Mahkeme gerekçeli kararının 19. sayfasında sözlü deliller başlığı altında şöyle demektedir:

"Bu dava sebebi ile dinlenen tanıkları dört kısımda mütalaa etmek gerekir.

1. Muhtelif Asker veya Asliye Ceza Mahkemeleri marifeti ile ifadelerine başvurulmuş tanıklar,

Profesör Ahmet KURT, Profesör Turhan Tufan YÜCE, Doçent Cevdet GÖKALP, Mehmet İSHAKOĞLU, Profesör Selahattin OLCA, Yavuz AKPINAR, Mustafa GÖKTAŞ, Yılma DURAK, Asistan İbrahim Erol KOZAK, Mahmut AKTAŞ, Profesör Orhan TÜRKDOĞAN, Avukat İbrahim BİLİCİ, Profesör Kemal BİYİKOĞLU ve Turgut KARABEY ve Coşkun AK,

2. Mahkememizde huzuren dinlenen tanıklar:

Profesör Kemal Biyikoğlu, Profesör Orhan Türkdoğan, Profesör Mithat Torunoğlu, Profesör Şaban Karataş ve Asistan İbrahim Erol Kozak,

3. Naib hakim marifeti ile dinlenen tanıklar:

Mustafa Aydın, Mehmet Eyüpoğlu, Alaattin Başar, Mehmet İshakoğlu, Casim Gürbüz, Murat Altın, Rıza Müftüoğlu, Muammer Gençoğlu, Recai Çınar, Osman Okka, Çelal Tarakçı, Celalettin Atamanalp, Okan Şengöz, Hüseyin Ayan, Nurhan Akyüz ve Atamer Güreş,

4. Mahkememizin 1972/35 esas numarasında kayıtlı Erzurum-Kars Dev-Genç davasında dinlenen ve beyanları sebebi ile bu dava ile ilgili görülen, bu nedenle naib hakim tarafından tespit olunan ifadelerinden tasdikli birer sureti bu dosyaya konmuş bulunan tanıklar:

Şükrü Şamdan, İsmet Altın, Fazıl Gürkan Erk, Celal Cihangiroğlu, Erdal Birtan, Hüsnü Türker, Cahit Timuroğlu, Mehmet Figen ve Atamer Güreş" (Gerekçeli Karar, s. 19-20)

2. Mahkemenin tanıkları sınıflandırması keyfiyeti yerinde olabilir. Fakat davamız açısından daha önemli bir sınıflama, dinlenen kişilerin "tanık" veya "muhteris tanık" olup, olmadıklarıdır. Mahkemede gerek huzuren ve gerekse istinabe yoluyla dinlenen bir kişi aynı zamanda olayın ihbarcılarının ise buna elbette "muhteris tanık" denecektir. Olayı, ihbar edenlerden değilse "tanık" denecektir. Bu, çok önemli bir

keyfiyettir. Muhakkak üzerinde durulması gerekir. Olayı ihbar edenle, etmeyen kişinin sıfatı elbette aynı olamaz.

Sıkıyönetim ilan edildikten sonra, benimkinden farklı politik ve ideolojik görüşü benimseyen, bunun için de aramızda husumet belirmiş bazı kişiler, üniversite idarecileri, beni Ankara ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlıklarına, bu arada Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na bazen toplu halde, bazen teker-teker ihbar etmişlerdir. Bu ihbarların başlıcaları şunlardır.

a) Profesör Turhan Tufan YÜCE, istinabe yoluyla alınan ifadesinde şöyle demektedir;

"Halis bir vazife hissi ile **Beşikçi**'nin yazılarından en önemlilerinden birkaç örnek topladım. Bunların fotokopilerini aldirdim. Ve umumî deyimi ile vatana ihanet mahiyetlerini belirten bir dilekçe tanzim ettim. **'Dilekçemin daha etkili olmasını sağlamak amacıyla birçok öğretim üyesi arkadaşım-dan dilekçemi imzalamalarını rica ettim.** Arkadaşlarım dilekçeyi imzaladılar. Dilekçeyi, fotokopilerle birlikte Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na gönderdim. Ayrıca hain sandığım bu sanığın takipsiz kalma ihtimalini büsbütün önlemek için yine suç teşkil eden yazılarının fotokopilerini aldım. Yazıların suç teşkil edici mahiyetlerini kısaca belirten bir dilekçe ile bunları da İstanbul Örfi İdare Komutanlığı'na imzamlı postladım."

Yukardaki ifadeye uygun olarak **Profesör Turhan Tufan Yüce** (İşletme Fakültesi), **Profesör Ahmet Kurt** (Ziraat Fakültesi), **Doktor Orhan Okay** (Edebiyat Fakültesi), **Doktor Celal Cihangiroğlu** (İşletme Fakültesi), **Doktor Hüseyin Ayan** (Edebiyat Fakültesi), **İbrahim Erol Kozak** (İşletme Fakültesi), **Mehmet Eyüpoğlu** (İşletme Fakültesi)'ndan meydana gelen bir grup 19.5.1971 tarihinde Ankara ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlıklarına ihbarlarda bulunuyorlar. (Tutanak, s. 93)

b) Asistan Naci GÜRŞİN'in gözaltına alınması ile ilgili olarak **Doktor Celal Cihangiroğlu**, 20.5.1971 tarihinde Diyarbakır ve Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na yazdığı bir teşekkür mektubunda beni de ihbar ediyor. (Tutanak, s. 93)

c) Doçent Orhan Türkdöğen, 6.6.1971 tarihinde Baş-

bakan Siyasi ve İdari İşler Yardımcısı **Sadi Koçaş'a** ve daha sonra da sıkıyönetim komutanlıklarına, ihbarda bulunmuştur. (Tutanak, s. 50-93)

d) Rektör Kemal Bıyıkoglu, sıkıyönetim ilan edildikten sonra muhtelif sıkıyönetim mercilerine beni ihbar etmiştir. (Tutanak, s. 45)

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere:

Profesör Turhan Tufan Yüce, Profesör Ahmet Kurt, Doktor Celal Cihangiroğlu, Mehmet Eyüpoğlu, Asistan Hüseyin Ayan, Asistan İbrahim Erol Kozak, Profesör Orhan Türkdogan, Rektör Profesör Kemal Bıyıkoglu bu davanın muhbirleridir. Aynı zamanda tanık olarak dinlenildikleri için bu davadaki sıfatları muhbir tarıktır.

Bunların dışında **Profesör Şaban Karataş'ın Profesör Lütfi Ölkümen** ve on arkadaşı tarafından Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na yapılan ihbarda imzası bulunuyorsa da ihbarın doğrudan doğruya benimle ilgili olmayıp, Üniversite Asistanları Sendikası'nı ilgilendirmesi yönünden (Tutanak, s. 99), **Profesör Karataş'ın** bu davadaki sıfatını tanık olarak kabul etmek gerekmektedir.

B. MUHBİR TANIK ve TANIK BEYANLARI

Şimdi gerekçeli karardaki sıraya göre, muhbir tanık ve tanık beyanlarını inceleyelim:

1. Muhbir Tanık Rektör Profesör Kemal Bıyıkoglu

a) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu'nun Gerekçeli Karara Geçen İfadesi

"Sanığın üniversitede asistan olarak görevli bulunduğu süre içinde gerek Kürtçülük ve gerekse komünizm yönünden çeşitli faaliyetlere katıldığına, Türkiyede dil, edebiyat ve folklor bakımından tamamen ayrı bir etnik grubun varlığını ortaya koyduğuna, Doğu ve Güneydoğu sınır kasabalarında yaptığı araştırmada kullandığı anket sorularından üniversiteyi haberdar etmediğini, faaliyetlerinin o tarihlerde teşekkül ettirilen kurullarca soruşturulduğuna sıkıyönetimin ilanından sonra iş

bu faaliyetlerinin tetkiki zımında keyfiyeti ilgili mercilere bildirdiğine..." (Gerekçeli Karar, s. 55)

Mahkeme burada muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun zaten maksatlı olan ifadesini tahrif ederek özetlemiştir. Şöyle ki;

b) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu'nun İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi

"... Rektörlük görevine geldiğimde, sanık hakkında ben-den evvelki görevliler bir tahkikat yapmışlar, bu tahkikat sanığın kömünizm propagandası yapması ve bölücülük faaliyetlerinde bulunması öğretim görevlisi olmasına rağmen bu görevi suistimal ederek gayesine vasita etmesi tahkikat konusu olmuş..."

demektedir. Kendisinden öncekilerin neden adli mercilere müracaat etmediklerini açıklamıyor. Kendisinden önceki rektörler adli mercilere müracaat etmek şöyle dursun, 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 9. maddesine göre idari kovuşturma komisyonu bile kurmamışlardır. Bunun nedeni elbette kovuşturmayı gerektirecek bir hususun olmadığıdır. Başka türlü açıklamak zaten mümkün olmaz.

Muhbir rektör devamla, "... Bilahare kendisinin çalışmalarını memleket için zararlı buldum ve üniversiteden ayırdım..." demektedir. Görüldüğü gibi üniversiteden uzaklaştırılmamı tamamen kişisel bir eylem gibi göstermeye uğraşmaktadır. Halbuki 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 38. maddesinde herhangi bir asistanın hangi şartlar altında görevine son verilebileceği açıkça belirtilmiştir. Nitekim Danıştay bu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verdiği halde, muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** Rektör olarak Danıştay'ın bu kararını uygulamamıştır. Hatta, yürütmenin durdurulmasının kaldırılması istemi de yine Danıştay tarafından reddedildiği halde muhbir tanık yine de bu karar uygulamamıştır. Görüldüğü gibi kendisi hukuka karşı saygısız ve küstah bir kişidir. Böyle hukuka karşı saygısız, küstah ve yalancı bir kişinin ifadesi elbette geçerli olamaz.

“... Bu zamana kadar kendisinin faaliyetleri gerek MİT’ce ve gerekse bütün görevliler tarafından bilinmektedir” demek sureti ile Milli İstihbarat Teşkilatı’nın bir ajanı gibi çalıştığını ve rektörlüğü de bu amaca uygun olarak kullandığını ifade etmeye çalışmaktadır.

Muhbir tanık ifadesinin bir yerinde şöyle demektedir:

“Bizzat kendisi ile konuşmuşluğum yoktur. Bana gelen raporlardan bu şahsın Marksist görüşlü olduğunu ve Doğu Anadolu’da Kürt halkının bulunduğunu ve bunların ayrı bir grup olduğunu savunurdu. Bunu gerek makalelerinde gerekse bastırdığı iki kitabında belirtmiştir. Bunun dışında sanık hakkında bilgim yoktur.”

Muhbir tanık büyük büyük suçlamalar yaptığı halde, bunlara dayanak olarak iki üç yıl önce yayınlanmış ve haklarında hiçbir kovuşturma açılmamış kitap ve makaleleri kaynak göstermektedir. Bu, onun ne kadar tutamaksız olduğunu gösterir.

Yine muhbir tanık hakkımdaki suç iddialarını somutlaştırmak için bir öğrencinin öldürülmesi ile ilgili olarak, ancak etraftan duyabildiği bir dedikoduyu nakletmektedir. Bu da büyük bir yalandır. Zira adı geçen öğrencinin öldürülmesi olayının Mayıs 1971 sıralarında olduğu ve olayı Türkiye kamuoyu gibi ben de TRT’den duydum.

Öte yandan Nisan ayının başından itibaren ben Ankara’da Siyasal Bilgiler Fakültesi’ndeki görevimin başında idim ve o tarihten itibaren Erzurum’a hiç uğramadım. Dolayısıyla muhbir tanığın söz ettiği bu dedikodu nedeni ile sözü geçen öğrencinin yengesini görmem mümkün değildir.

Nitekim 23.5.1972 tarihli duruşmada rektörün sarfettiği dedikodunun esas kaynağı ortaya çıkmıştır. Duruşmada okunduğu üzere, **Prof. Ahmet Kurt, Mithat Torunoğlu, Mehmet İshakoğlu** tarafından hazırlanan raporda **N. Kemal Özsoy** isimli öğrenci muhbir tanık **Bıyıköğlu**’nun bu dedikodusuna benzer sözler sarfetmiştir. Demek ki Bıyıköğlu’nun dedikoduya yaptığı kaynak **M. Kemal Özsoy** isimli öğrencinin beyanlarıdır. (Tutanak, s. 90)

**c. 9.3.1972 Tarihli, Mahkeme Huzurunda
Verdiği İfade**

"Sanık İsmail Beşikçi Atatürk Üniversitesi'nde asistan olarak görevli bulunduğu süre içinde gerek Kürtçülük gerek komünizm yönünden çeşitli faaliyetlere katılmıştır. Sanık, Erzurum'da Üniversite Asistanları Sendikası ve Dev-Genç'in, üyesi olsun olmasın, daima bunların faaliyetlerini organize etmiştir" (Tutanak, s. 43)

dedikten sonra faaliyet olarak çeşitli gazete ve dergilerde yayınladığım yazıları ve yine çeşitli tarihlerde yayınladığım kitapları göstermektedir.

Örneğin: "doktora konusunu genişletmek suretiyle Türkiye'de dil, edebiyat ve folklor bakımından tamamen ayrı bir etnik grubun varlığını ortaya koymuş" diyerek Kürtçülük faaliyetlerinde bulunduğumu ifade etmeye çalışmıştır. **Bıyık-
oğlu**'nun bu konuyu hangi yayınlarımda ne şekilde ortaya koyduğumu belirtmesi gerekirken, ezbere ve kulaktan dolma bir şekilde konuştuğu, "doktora tezinin genişletilmesi suretiyle meydana getirdiği eser" demesinden de anlaşılmaktadır. Zira bütün yayınlarım doktora tezinden bağımsızdır. Ve doktora tezimin genişletilmesi suretiyle bir eser yazdığım gerçeklerle bağdaşmamaktadır.

Ant dergisinde, (**Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**) başlıklı bir yazı yayınladığım halde muhbir tanık bunu mahkemeye (**Komünist Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**) diye sunmaktadır. Sırf bir maddi yanlışa dayanarak beni komünizm yapan eylemlerde bulunduğumu ifade etmektedir.

Kaldı ki dergi tetkik edildiği zaman bu başlığın matbaa hatası sonucu böyle dizildiği, dergideki başka bir yazının başlığı ile benim makalemin başlığının karışımından böyle bir yazının ortaya çıktığı kolaylıkla ortaya çıkmaktadır. Fakat bu maddi yanlışa dayanarak ve bundan faydalanan beyanlar ortaya koyması **Bıyık-
oğlu**'nun ne kadar ard niyetli, kasıtlı ve maksatlı olduğunu ortaya koymaktadır.

d) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu'nun Birbirini Tutmayan Çelişkili ve Yalan Beyanları Vardır

Muhbir tanığın ifadelerinde yer yer çelişmelerin de olduğu açıktır. Örneğin: "... Ayrıca Atatürk Üniversitesi'nin bilgisi altında başlamış olduğu bir anketin ikmalî sırasında..." (Tutanak, s. 43) dediği halde biraz sonra da "... Kendisinin Doğu ve Güney-Doğu sınır kasabalarında yaptığı araştırmada düzenlediği anket sorularından üniversitenin haberciler edilmediğini biliyorum" (Tutanak, s. 44) diyerek açık bir çelişkiye düşmektedir.

"9 Işık Yürüyüşü" sırasında **Müslüman Kard'eşler** başlığı altındaki bildiri ile ilgili açıklaması yine bir çelişki örneğidir. Buradaki çelişki sözü geçen bildiriye görmemiş olması ve mahiyetini bilmemesinden gelmektedir. Böyle bir bildiriye yine bana mal etmeye çalışması ard niyetli, maksatlı ve kasıtlı tutumunu açıkça ortaya koymaktadır. (Tutanak, s. 44)

e) Huzuren Dinlenmeden Önce Açıklığa Kavuşan Bazı Olaylar

aa) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Bir Ajanıdır

Temyiz dilekçemin 115-118. sayı/faları arasında belirttiğim gibi davaya konu olan İdari Tahkikat Komisyonu evrakı üniversite yöneticileri tarafından 1968 yılı yaz aylarında Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilmiştir. Bu yöneticiler muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** ve tanık **Şaban Karataş**'tır. (Temyiz Dilekçesi, s. 115/7 ve 16.11.1971 tarihli duruşma, Tutanak, s. 27)

Demek ki gerek **Rektör Prof. Dr. Kemal Bıyıkoglu** gerekse **Prof. Şaban Karataş** Milli İstihbarat Teşkilatı'nın üniversitedeki görevli ajanlarıdır. Aksi halde, aslında lüzumu muhakeme veya menî muhakeme kararı için Danıştay'a gönderilmesi gereken İdari Tahkikat Komisyonu evrakı MİT Müsteşarlığı'na gönderilir miydi?

Zaten muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** huzurda dinlenirken idari tahkikat evrakının "**Prof. Karataş** tarafından **Fuat Paşa**'ya verildiğini" hizzat kendisi de belirtmişti.

(Bk. 10 Mart 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçe, s. 2)

(16 Haziran 1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunulan 15 Mayıs 1972 tarihli dilekçe)

*bb) MİT İdari Tahkikat Komisyonu
Evrakını Geç Göndermiştir*

Huzuren dinlenme olayından önce açıklığa kavuşan ikinci bir husus da MİT'in İdari Tahkikat Komisyonu evrakını 6 ay kadar bir gecikme ile ve mahkemenin ısrarla istemesi üzerine göndermiştir. (Temyiz dilekçesi, s. 117/14; s. 118/15 ve Tutanak, s. 35)

*cc) Üniversite Yöneticileri Yani MİT Görevlileri
Hakkında, MİT'e Yanlış ve Kasıtlı Bilgiler
Vermişlerdir*

Yine huzurda dinlenme olayından önce açıklığa kavuşan üçüncü bir husus da üniversite yöneticilerinin, yani MİT'in görevlilerinin imtihanlarda sorduğum sorular hakkında MİT'e yanlış, eksik ve kasıtlı bilgiler verdiği hususudur. (Temyiz dilekçesi, s. 115, Tutanak, s. 21, 99)

Dava dosyasında bulunan ve dört öğrenciye ait 5 imtihan kâğıdındaki sorularla ve yine benim mahkemeye sunduğum sorulara ait tüm listedeki sorularla MİT'in gönderdiği bu liste karşılaştırıldığı zaman aralarında ne kadar büyük farkların bulunduğu yine ortaya çıkmaktadır.

*f) Muhbir Tanık Kemal Bıyıkoglu'na
Sorduğum Sorular*

9 Mart 1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunduğum bir dilekçe ile (dilekçenin tarihi 24 Şubat 1972'dir.) muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu'na** 20 soru sordum (Tutanak, s. 44 ve sözü geçen dilekçe, s. 20-26)

Soruların önemlileri şunlardır:

4- Bıyıkoglu 1970 yılının başlarında rektörlük görevine

getirilmiştir. Rektörlük görevine getirilmeden önce de rektör vekilliği yapmıştır. Bunu böylece tespit ettikten sonra şu hususu belirtelim:

Bıykoğlu Atatürk Üniversitesi Rektörü olarak mahkemenizin 21.10.1971 tarihli duruşmada aldığı bir karar üzerine verdiği cevabi yazıda, imtihan kâğıtlarının ve derslerde tutulan notları havi defterlerin üniversitede olmadığını, bunların MİT Müsteşarlığı'na gönderildiğini şu şekilde açıklamaktadır.

"... İmtihan kâğıtları ve derslerde tutulan notları havi defterler Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı **Prof. Dr. Şaban Karataş**'tan sorulmuştur. **Prof. Karataş**'ın cevabı ilişiktir."

Prof. Karataş ise şöyle demektedir:

"... **Beşikçi** hakkındaki soruşturma evrakı Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderildi sanıyorum." (Bu yazı 16.11.1971 tarihli duruşmada okundu. Bk. Mahkemenize sunduğum 7.12.1971 tarihli dilekçe, s. 4)

Üniversitenin rektörü olarak **Kemal Bıykoğlu** birkaç kere idari soruşturma evrakının üniversitede bulunmadığını mahkemenize bildirmiştir. Görüldüğü gibi **Bıykoğlu** rektörlük görevine geldiği zaman idari tahkikat evrakı üniversitede değildir.

O halde **Bıykoğlu**, benim, derslerde ne anlattığımı, imtihanlarda hangi soruları sorduğumu, görevimi nasıl kötüye kullandığımı, gayemin ne olduğunu ve dersleri bu gaye için nasıl kullandığımı nereden bilmektedir?

6- 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 1787 sayılı kanun ile değiştirilen 38. maddesi gereğince doktora yapmış asistanların üniversitedeki görevlerine son verilemeyeceği (genel hükümler dışında) hiçbir karşı düşüncüyü gerektirmeyecek kadar açık ve kesindir. Öte yandan bu kanunun 50. maddesi gereğince üniversite öğretim mesleği üyeleri bu kanunla yazılan sebep ve hükümler dışında görevlerinden çıkarılamazlar" demektedir.

Buna rağmen **Bıykoğlu** akıl almaz bir tasarrufla görevime son vermiştir. Hem de çeşitli oyunlara baş vurarak.

Bıykoğlu, 4936 sayılı kanunun 1187 sayılı kanunla değiştirilen 38. ve 50. maddelerdeki amir maddelere rağmen neden görevime son vermiştir.

7- Danıştay'ın bu konuda verdiği "yürütmenin durdurulması kararı" neden uygulamamıştır. (Bk. Danıştay 5. Daire 1970/4963 esas numaralı dosya)

10- Muhbir tanık istinabe yoluyla alınan ifadesini şöyle devam ettirmektedir: "... **Bu zamana kadar kendisinin faaliyetleri gerek MİT'ce gerekse bütün görevliler tarafından bilinmektedir.** (altını ben çizdim) Bizzat kendisiyle konuşmuşluğum yoktur. Bana gelen raporlardan bu şahsın Marksist görüşlü olduğunu ve Doğu Anadolu'da Kürt halkının bulunduğunu ve bunların ayrı bir grup olduğunu savunurdu. Bunu gerek makalelerde gerekse bastırdığı kitaplarında belirtmiştir. Bunun dışında sanık hakkında bir bilgim yoktur."

a) Muhbir tanık faaliyet içinde olduğumu ve bunu MİT'in de bildiğini söylediğine göre faaliyetlerimi kendisi MİT'e göndermiştir. Yoksa kendisi MİT'ten mi öğrenmiştir?

b) "... Gerekse bütün görevliler tarafından bilinmektedir" dediği görevliler kimlerdir.

c) Kendisinin MİT ile ilişkisi nedir? (bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi son kararlarından birinde "**Esas no 1971/41, karar no 1971/67**" MİT ajanlarının değeri karara bağlanmış, bu tanıkların ifadelerinin normal tanıkların ifadeleri gibi değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. Bu bakımdan bu sorunun sorulması gerekir.

11- 21.10.1971 tarihli duruşmada (Tutanak, s. 25) ve 16.11.1971 tarihli duruşmada MİT tarafından gönderildiği belirtilerek yazılarda, "**Beşikçi'nin yaptığı imtihanlara ait imtihan kağıtlarının asılları teşkilatımızda yoktur. Fakat Beşikçi'nin sorduğu soruların suretleri vardır**" mealinde bir yazıdan sonra soruların sureti olarak şunlar okundu:

- Geri Batı Anadolu İleri Doğu Anadolu sözünü açıklayınız.

- Bağımsızlık savaşı kurtuluş savaşlarından kutsaldır, sözünü açıklayınız.

Bu sorular ise gerek dört öğrenciye ait 5 imtihan kağıtlarının asıllarından, gerekse 3.2.1972 tarihinde mahkemenize sunduğum dilekçede (bk. ek. 2) açıkça anlaşılabileceği üzere benim sorduğum sorularla hiç ilgili değildir.

Demek ki MİT'e yanlış bilgiler vermiş, MİT aldatılmıştır.
Bu bilgiler MİT'e muhbir rektör tarafından mı verilmiştir?

16- 1402 sayılı kanunun 15. maddesinin 1. fıkrasında "... yukarıda yazılı suçlara el koyan yetkili merciler, bu suçlara ait hazırlık soruşturması evrakını vakit geçirmeden sıkıyönetim komutanlığına göndermekle yükümlüdürler" hükmü geçmektedir.

Halbuki duruşma tutanaklarında (s. 35) ve benim mahkemeye verdiğim dilekçelerde (7.12.1971 tarihli dilekçe, s. 12, 27.12.1971 tarihli dilekçe, s. 6)'dan anlaşılacağı gibi üniversitede yapılan idari tahkikata ait dosyanın, esas kovuşturma konusu olan delilleri (derslerde tutulan notları havi defterler ve imtihan kağıtlarının asılları) üniversite tarafından, idari tahkikat dosyasının, Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na gönderildiği sırada dosyanın içinde yoktur. Defterler ve imtihan kağıtları 6 ay kadar sonra MİT Müsteşarlığı tarafından gönderilmiştir.

Bu durumda üniversite, temel kovuşturma delilleri ve evrakı eksik olan idari tahkikat dosyasını hangi yüzle sıkıyönetim komutanlığına göndermiştir.

17- 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesine aykırı olarak kurulduğu halde çalışmalarını sonuçlandıran İdari Tahkikat Komisyonu'nun hazırladığı raporun anlamı nedir? O raporda kovuşturmaya yer olmadığı kararı açıkça belirtildiği halde, **Bıyıköğlu** neden kaynak göstermeye çalışmaktadır.

18- Bıyıköğlu, komisyon raporlarına itibar etmeyip, derslerimi ve imtihanlarda sorduğum soruları kaynak yaptığına göre neden lüzumu muhakeme kararı aldirmek için çalışmamıştır?

19- Her şeyden önemlisi şikayetini neden 12 Mart'tan sonra kurulan sıkıyönetim mahkemelerine yapmıştır. Bu konuyu zamanında şikayet etmiş olsaydı davanın sıhhati bakımından daha iyi olmaz mıydı?

**g) Mahkemenin 20 Sorudan Muhbir Tanığa
Yöneltilmiş Olduğu Sorulara Verilen Cevaplar**

Mahkeme sözü geçen 20 sorudan (aslında 13 ve 14. sorular dilekçede sehven unutulmuştu, bu bakımdan 18 soru vardı) bir kısmını muhbir tanığa yöneltilmiş bir kısmının sorulmasını ise dava ile ilgisi görülmediği gerekçesi ile reddetmiştir.

Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** yöneltilen 1. soruya cevap vermemiştir.

"Rektörlüğe başlamadan önce üniversitenin fakülte dekanlıkları tarafından sanık hakkında soruşturma ve bunların sonucunu dekanlardan öğrenmişim."

Bir kere bu beyan adı geçen iki numaralı soruya kat'i bir cevap teşkil etmediği gibi, muhbir tanığın istinabe yoluyla alınan ifadesi ile mahkeme huzurunda verdiği ifade arasında çelişki de ortaya çıkmaktadır. Çünkü birinci ifadesinde (benden önceki görevliler yani **rektörler**) dediği halde ikinci ifadesinde (dekanlıklardan) söz ediyor. Kaldı ki benim hakkımda muhtelif dekanlıkların soruşturma açtıkları da yalandır. Hakkımda sadece Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı tarafından soruşturma açılmıştır. Bu durumu duruşma süresince gayet açık bir şekilde ortaya koymaya çalıştım.

Dördüncü soruya ise cevap vermekten kaçınmıştır. Çünkü bu soru onun maksatlı ve art niyetli tutumunu gösterir mahiyettedir.

Yedinci soruya, "Danıştay tarafından verilen yürütmenin durdurulması kararını uyguladığını söyleyerek cevap vermektedir. Bu karar 69 gün sonra uygulanmıştır. Zira Danıştay'ın (yürütmenin durdurulması) hakkındaki kararı 6.8.1970 tarihli dir. Yürütmenin durdurulması kararı da geriye doğru haklar doğuracağına göre 3 aya yakın bir zaman bu karar uygulanmamış", demektir. Bununla ilgili belgeler Danıştay 5. Dairesi 1970/4963 ve yine aynı dairenin 1971/2727 Esas sayılı dosyalarındadır. (Bu ikinci dava Danıştay kararının uygulanmaması, maaşlarının verilmemesi sonucunda açılan yeni bir davadır.)

Mahkeme bu dosyaları incelemiş olsaydı, **Bıyıkoglu**'nun ne kadar büyük bir yalan söylediği ortaya çıkacaktı.

11. Soruya verdiği cevapta, belgelerin MİT'e tarafından verildiğini açıkça ifade etmekte, fakat MİT Müsteşarlığı'na bildirilen soruların içinde sözü geçen sorular olup olmadığını hatırlayamadığını belirtmektedir. Bu da onun art niyetli, maksatlı ve MİT adına çalışan bir ajan olduğunu ortaya koymaktadır. Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun MİT ajanı olup olmaması beni elbette ilgilendirmez. Fakat burada açıkça yalan söylediği, MİT'e hakkında yanlış ve kasıtlı bilgiler verdiği de gün gibi ortaya çıkmıştır. Bu yalan ise davayı yakından ilgilendirmektedir.

12 ve 15. soruya verilen cevapları duyguya istihat etmekte, aynı zamanda duyguda sözü geçen olayın zamanı ve yeri gösterilmemektedir.

19. soruya verilen cevap ise bu sorunun cevabı değildir. Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**, kaçamak yapmıştır. (Tutanak, s. 45) "Sıkıyönetim ilan olununca faaliyetlerinin yeniden gözden geçirilmesini temin bakımından durumu sıkıyönetim mercilerine bildirdim" demektedir. Ben ise bu kadar önemli suçlamalar yaptığına göre, sıkıyönetimden önce, ilgili mercilere neden ihbarda bulunmamış, diyorum.

20. soruya ise yine cevap vermemiştir.

Muhbir tanığın, Askeri Savcı'nın sorusu üzerine, (Tutanak, s. 45) verdiği cevap, onun art niyetini, maksatlı tutumunu ve akademik gelişmeyi engellemek için her türlü tedbiri aldığını açıkça göstermektedir.

h) Vekilimin Muhbir Tanığa Sorduğu Sorular ve Cevapları

Tutanakların 46. sayfasında görüleceği gibi vekilimin muhbir tanığa sorduğu sorular karşısında onun verdiği cevaplar onun yukarıda açıklamaya çalıştığım tutumunu bir kere daha göstermektedir.

i) Van Valiliğinden Gelen Yazı

Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun mahkemeye sunduğu 7.10.1970 tarihli ve tarafından kendisine gönderilen ihbarname ile birlikte, başka bir yazı daha vermiştir. Daha

sonraki bir duruşmada ise muhbir tanığın yalan söylediği, yani bu yazının aslının ve suretinin olmadığı, uydurma bir yazı olduğu, sadece yazı hakkında birisinin bilgi sahibi olduğu ve **Bıyıkoglu**'nun, o bilgileri aktardığı ortaya çıkmıştır. (Tutanak, s. 48, 95) Öte yandan benim sözü geçen sınır kasabaları araştırmasını 1968 yaz aylarında yaptığım düşünülürse, sözü geçen yazının 1970 yılında yazılmış olması anlaşılır şey değildir.

j) Sonuç

Somut olaylar karşısında muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun ifadesinin hukuki değeri yoktur. Mahkemenin bunları delil sayması kanuna aykırı bir hüküm tesis etmesi sonucunu doğurmuştur.

aa) Bir kere mahkemenin, huzurda dinlenen muhbir tanıktan, davaya esas teşkil eden İdari Tahkikat Komisyonu evrakının neden MİT Müsteşarlığı'na gönderildiği hususunu açıkça sormayıp anlamaması olayı gizli tutmak ve örtbas etmek amacını gütmektedir.

bb) Yine kendisi tarafından Milli İstihbarat Teşkilatı'na hakkımda neden yanlış bilgiler ve raporlar, gerçeği aksettirmeyen bilgiler ve raporlar verildiğinin sorulmaması, yine yukarıda belirttiğim amaca matuftur. Yukarıda da belirttiğim gibi muhbir tanığın MİT görevlisi olması bu davayı fazla ilgilendirmeyebilir, ama, hakkımda MİT'e sırf mağdur ettirmek için yanlış ve kasıtlı bilgiler vermesi, yani yalancılık yapması yakından ilgilendirir.

cc) Mahkeme, kendisi bu soruları muhbir tanığa yöneltmediği gibi benim sorduğum yine bu konularla ilgili soruların sorulmasını "görülen dava ile ilgili değil" gerekçesiyle sormaması, ve öteki sorularımı yine sormaması, yine, olayın bazı yönlerini gizlemek amacın taşımaktadır.

dd) Muhbir tanığın çelişen ifadeleri telif edilmeden hükme varılmıştır. Yukarıda belirttiğim gibi muhbir tanık huzurda verdiği ifadesinin bir yerinde, "... Ayrıca Atatürk Üniversitesi'nin bilgisi tahtında başlamış olduğu bir anketin ikıncı sonrasında..." (Tutanak, s. 43), dediği halde ifadesinin başka bir yerinde de, "... Kendisinin Doğu ve Güney-

Doğu sınır kasabalarında yaptığı araştırmada düzenlediği anket sorularından üniversitenin haberdar edilmediğini biliyorum” (Tutanak, s. 44) demektedir. Mahkeme gerekçeli kararında bu ikinci ifadeyi kullanmakta, öbürünü yok farzetmeye ve örtbas etmeye çalışmaktadır. Mahkeme aynı konu üzerinde birbirine zıt iki ifadeyi hiç tartışmadan, bu çelişmeyi çözülmeden hükme varmıştır. Bu zıt ifadelerden birini yani aleyhe olabilecek olanı hükümde kullanması, ne kadar keyfi bir delil kullandığını açıkça göstermektedir.

ee) Mahkemenin, temyiz dilekçemin 128. sayfasında (b) şıkında belirttiğim ve Danıştay ile ilgili resmi belgelere itibar etmeyip, muhbir tanık **Bıyıkoğlu**'nun maksatlı ve yalan beyanlarına itibar etmesini hakimlik mesleği ile bağdaştırmak mümkün değildir. Durum gayet açık: Ben diyorum ki, **Bıyıkoğlu** Danıştay'ın “yürütmenin durdurulması” kararını uygulamadı, maaşlarını vermedi, bununla ilgili olarak Danıştay'da bir dava açtım.

Mahkeme, Danıştay'dan bu dava dosyasını getirip tetkik edeceği yerde, sırf gerçek ortaya çıkmasın diye, bunu yapmıyor, gerçeği gizleyen, muhbir tanık **Bıyıkoğlu**'nun yalan beyanını tercih ediyor.

ff) Yine açıkça görülmüştür ki muhbir tanık **Kemal Bıyıkoğlu**'nun ifadesine karşı, benim savunmama hiç dokunulmamıştır. (Savunma dilekçesi, s. 117-120) Muhbir tanık **Bıyıkoğlu**'nun ifadesini çürütmek için ileri sürdüğüm deliller ve beyanlar hiç dikkate alınmamıştır. Yani ifadeye karşı savunma reddedilmemiştir. Halbuki muhbir tanık **Kemal Bıyıkoğlu**'nun ifadesinin kabulü o ifadeye karşı savunmanın açık ve objektif bir şekilde reddini gerektirir. Fakat bu yapılmamıştır.

Bütün bunlardan dolayı hüküm bu yönlerden bozulmalıdır.

2. Muhbir Tanık Orhan Türkdoğan

a) Muhbir Tanık Orhan Türkdoğan'ın. Gerekçeli Karara Geçen İfadesi

“Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi bulundu-

ğum sırada, sanık **İsmail Beşikçi** asistan olması sebebiyle kendisinin nezaret ve kontrolünde, Edebiyat Fakültesi öğrencilerine sosyoloji derslerini verdiği, birgün öğrencilerin başvurusu üzerine, sanığın derslerde konu dışına çıktığını öğrendiğine, bilimsel sınırların aşılarda derslerde politikaya girildiğini ve anlatımlarının sosyoloji ile ilgisizliğini ve öğrenince, tanığı çağırarak gerekli ikazı yaptığına, 'Anayasanın 120. maddesi muvacehesinde bilim özerkliği vardır, sosyal davalarla her zaman ilgilenirim' şeklindeki cevabını aldıktan sonra ve yine aynı davranışların tekrarlandığını duyunca, keyfiyeti üniversitenin ilgili mercilerine intikal ettirdiğine, bu intikal yazısına, ders notlarını, öğrencilere dağıttığı teksirlerini ve puan verdiği sınav belgelerini de eklediğine, sanığın ilmi gerçekleri tarafsızca değil, tek yönlü perspektif gibi yansıttığına, öğretim üyeliğinin objektif olma vasfına uymadığına, dolayısıyla Marksist ve bölücü yönden faaliyetlerde bulunduğuna, öğrencilere sınavda (**Behice Boran** kimdir) şeklindeki sorunun dahi tevcih olunduğuna..." (Gerekçeli Karar, s. 56)

Mahkeme burada zaten kasıtlı, maksatlı ve ard niyetli olan muhbir tanığın ifadesini eksik ve kendi indi görüşüne göre özetlemiştir. Şöyle ki:

b) Muhbir Tanık Orhan Türkdoğan'ın İstinabe Yolu ile Alınan İfadesi

Muhbirin beni odasına çağırarak nasihat verdiği yolundaki iddia tamamen gerçek dışı ve yalandır. Beni ne çağırmıştır ne de böyle bir konuşma yapılmıştır. Muhbir tanık son zamanlarda yazdığım ve yayınladığım kitaplarımı ve öteki yazalarımı göz önüne alarak kafasından hayali bir konuşma uydurmaya çalışmaktadır.

Muhbir tanık "Derslerinde Türkiye'de aşırı solun temsilcisi olan **Behice Boran**'ın, **Mübeccel Kıray**'ın şahsiyetlerini imtihan sorusu haline getirmiş, bu yolla da talebenin aşırı solu öğrenmesini ve propagandasını yapar duruma girmiştir" demektedir. Muhbir tanık yine yalancılık yapmaktadır. Derste anlatılanlar ve imtihanlarda sorulan sorular kendisinin yalancılığını açık-seçik ortaya koymaktadır.

Muhbir tanık ifadesinin son kısmında ikinci bir görüş-

meden daha söz ediyor. Böyle bir görüşme istediğim ve görüşmenin yapıldığı doğrudur. Fakat görüşmede kati surette muhbirin konuştukları konuşulmamıştır. Muhbir tanık görüşmeyi kendi arzusu istikametinde göstermeye çalışmaktadır.

Muhbirin Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü Başkanı **Doç. Dr. Ioanna Kuçuradlı** ile ilgili beyarıları da iftiradan öteye bir anlam taşınmaz.

c) Muhbir Tanığın İfadesi Daha Önce de Tartışılmıştır

Bütün bu ifadeler karşısında muhbir tanığın 26 Ocak 1968 tarihli şikayet dilekçesini de temyiz dilekçemin 103-113 sayfaları arasında enine-boyuna tartıştığımız ve bundan önceki bölümlerde de muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın çeşitli yalanları üzerinde durduğumuz için sözü geçen şikayet dilekçesi ile ilgili olarak burada yeniden konuşmayı uygun bulmuyoruz.

d) Muhbir Tanığın Huzurda Verdiği İfade

Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**, 9 Mart 1972 tarihinde mahkeme huzurunda verdiği ifadesinin başında "... 1966-1967 döneminde sanık **İsmail Beşikçi** asistan olduğundan öğretim görevlisi olarak benim nezaret ve kontrolümde Edebiyat Fakültesi'nde sosyoloji dersine giriyordu" demektedir.

Orhan Türkdoğan'ın bu ifadesinin ne kadar yalan bir beyan olduğunu temyiz dilekçemin 71-89 sayfaları arasında son derece açık bir şekilde ve resmi belgelerle çürüttüğüm için burada ayrıca üzerinde durmayı gerekli görmüyorum.

Muhbir tanık, "birgün öğrenciler bana baş vurarak kendisinin derslerde konu dışına çıktığını bildirdiler" diye devam etmekte, şikayeti yapan öğrencilerin kimler olduğunu, ne zaman şikayet ettiklerini belirtmemektedir. Öte yandan bu konuda tahkikata girişildiğine göre, bu öğrencilerden yazılı şikayet dilekçesi alınması gerekirken dosyada bu tip şikayet dilekçeleri yoktur. Demek ki bu husus muhbir tanık tarafından kasıtlı olarak girildiği tahkikata dayanak olsun diye sonradan uydurulmuştur.

Muhbir tanıgın, derslerimle ilgili ikaz yaptığı, çağırıp konuştugu hususu yine yalandır. Zira, bu işlerle ancak, daha önceki bölümlerde (71-89) sayfaları arasında gösterdiğim gibi bölüm başkanı uğraşabilir. Öte yandan sözü geçen öğrenci şikayetlerinin neden bölüm başkanına yapılmadığı da dikkat çekici olsa gerektir.

Muhbirin sözünü ettiği dersler iki öğrenci tarafından derste tutulan notlarda açık-seçik bellidir. Defterler okunduğu zaman ne kadar büyük yalanlar söylediği ve ne büyük çelişkiler içinde bulunduğu açıkça görülmektedir.

Bu arada muhbir tanıgın ifadelerinde çelişmeler olduğu da gözden uzak değildir. Fen-Edebiyat Fakültesi'ne verdiği 26 Ocak 1968 tarihli şikayet dilekçesinde "Baticılık'gericiliktir" sözünün Sosyoloji Profesörü **Niyazi Berkes**'e ait olduğunu söylediği halde (sözü geçen dilekçe, s. 1) mahkeme huzurundaki ifadesinde bu sözün **Lenin**'e ait olduğunu söylemektedir. (Tutanak, s. 9)

Doğu Mitingleri'nin Analizi ve Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme isimli teksirler konusunda muhbir tanıgın söylediklerini temyiz dilekçemin 71-89 ve 103-113 sayfalarında çeşitli vesilelerle cevaplandırdığım için burada üzerinde tekrar durmayı gereksiz görüyorum.

Muhbir tanıgın teksirlerde "Kürt dili ve kültürünün inkâr edilmeyecek bir hakikat olarak ortada durduğunu ve bunun Türklerinkinden ayrı olduğunu", belirttiğim iddiasıyla beni suçlamaya çalışmakta fakat kendisi de "... Sanık Kürtler konusunda tarafsız araştırmalar yapabilir..." diyerek Kürtlerin varlığını açık ve kesin bir şekilde kabul etmektedir. (Tutanak, s. 49)

Muhbir tanıgın beni bağımsız bir Kürt dili ve kültürünün varlığını yazdığım için akıl almaz derecede suçlamaya kalkışması bunun yanında kendisinin de Kürtleri objektif olarak kabul etmesi ne kadar büyük bir çelişme ve gayri ciddi bir tavır içinde bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

**e) 9 Mart 1972 Tarihli Duruşmada Muhbir Tanık
Orhan Türkdoğan'a 33 Soru Sordum**

Bu soruların bazılarını temyiz dilekçemin 71 ve 89. sayfaları arasında, muhbir tanığın şikayet dilekçesinin eleştirmesini yaparken belirtmiştim. Örneğin gerek imtihan kağıtlarında, gerek ders notlarımda yapılan tahrifatı soru olarak sordum. (Bk. 24.2.1972 tarihli ve 9 Mart 1972 tarihli duruşmada mahkemeye gönderdiğim dilekçe, s. 1-9)

Bu kısımda orada belirtilmeyen fakat önemli olan soruları da sıralamakta yarar vardır.

25. 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesi şöyledir:

"Üniversite öğretim mesleki üyelerinin memurluk görevleri dolayısıyla veya görevlerini yapmak sırasında işledikleri suçlar üzerine Memurun Muhakematı Kanunu'nun gerektirdiği ilk soruşturma, rektörün tayin edeceği bir veya iki tahkikçi tarafından yapılır."

"Soruşturma kağıtları ve fezleke Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Danıştay'a gönderilir. Yargılamanın gerekliliğine veya gereksizliğine Danıştay'ın ilgili dairesince karar verilir."

Görüldüğü gibi Üniversiteler Kanunu'na göre tahkikat rektör tarafından tayin edilecek bir soruşturma kurulu tarafından yapılır. O halde **Türkdoğan** neden rektörlüğe değil de Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na ihbar yapmıştır.

26. Bilindiği gibi **Orhan Türkdoğan** bu dava dosyasında muhbir olarak görülmektedir. İstanbul ve Ankara Sıkıyönetim Komutanlıklarına bu arada 1. Erim hükümetinin Başbakan Siyasi Ve İdari İşler Yardımcısı **Sadi Koçaş**'a da ihbar etmiştir. Bu arada başkalarına da (örneğin **Turhan Tufan Yüce**) ihbar ettiği açıktır.

Bu ihbarları yapan **Türkdoğan**'ın daha önce, yukarıdaki maddenin 2. fıkrası gereğince, lüzumu muhakeme kararı alınması için neden ihbarını izlememiştir?

.....

28. Yine ifadesinde **Behice Boran**'ın ve **Mübeccel Kıray**'ın şahsiyetlerini imtihan sorusu yaptığımı iddia etmektedir.

Bu da kesinlikle kasıtlı, maksatlı ve yalandır. Ben imtihan-
da hangi soruların sorulduğunu 3.2.1972 tarihli duruşmada,
aynı tarihli bir dilekçede (Ek. 2) belirtmiştim.

Türkdoğan'ın bu imtihan sorularını nasıl tahrif ettiği orta-
dadır. Yukarıdaki iddiası yine aynı doğrultudadır. Aksi halde
iddiasına temel yaptığı imtihana ait imtihan kağıdının aslını
mahkemenize sunmalıdır.

Yalnız 3.2.1972 tarihli dilekçemin 4. sayfasındaki tabloda
da belirttiğim gibi 1965-1966 ders yılı yaz ve kış dönemlerin-
de yine **Genel Sosyoloji** derslerini okuttum. O derslerde
dünyada sosyolojinin genel olarak gelişimini anlattıktan son-
ra Türkiye'deki gelişmesinden de söz etmiştim. Bu kısımda
Prens Sabahattin, Ziya Gökalp, Mehmet Ali Şevki'den ve
eserlerinden söz etmiş, günümüzün sosyologlarının eserleri-
ne ve yaptıkları çalışmalara da dokunmuştum.

O derslere ait imtihanlardan birinde şöyle bir soru sordu-
ğumu hatırlıyorum. (İmtihanın yeri, zamanı -1965 veya 1966
yılı- ve sorulan soru kesin değildir.)

"Aşağıdaki sosyologlardan (seçeceğiniz) sadece üçünün
sosyolojik görüşlerini kısaca yazınız.

Auguste Compte	Mübeccel Kıray	Le Play
Prens Sabahattin	Emile Durkheim	Spencer
Ziya Gökalp	Behice Boran	Pareto

Buna rağmen **Türkdoğan**'ın soru kağıdının aslını mahke-
menize sunmasını talep ediyorum. Üstelik, yukarıda belirtti-
ğim gibi o zaman, **Türkdoğan**'la aynı odada birlikte oturdu-
ğumuz halde bana bu konuda bir eleştiride bulunmadı.

.....

30. Türkdoğan ifadesinin son kısmında şöyle demek-
tedir: "... ayrıca sanık bu çalışmalarını Yunan asıllı **Ioanna Ku-
çuradi** isimli doçent bir bayanla sürdürmüştür. Kendisi Ha-
cettepe Üniversitesi'nde Beşerî ve Sosyal Bilimler Fakülte-
si'nde Felsefe Bölümü Başkanı'dır. Sanık bütün mücadelesini
bu kişi ile birlikte yürütmüştür. **Doçent Dr. Ioanna Kuçuradi**
ile aynı dersi beraber okutmaktan (Bk. 3.2.1972 tarihli dilek-
çe, Ek. 1) ve meslek arkadaşlığından başka örgütsel sayıla-
bilecek veya propaganda niteliğinde hiçbir ilişkim yoktur.

Türkdoğan sözünü ettiği "mücadeleci" ve iddialarını somut olarak ortaya koymalıdır.

31. Yukarıda 12. ve 13. sorularda belirttiğim gibi şikayetlerinin büyük bir kısmını

a) **Toplumların Genel Gelişim Kanunları ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitingleri'nin Analizi (Erzurum 1967)**

b) **Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme (Geçiş Halindeki Toplamlar), Erzurum 1968**

Konulu ve teksir olarak yayınlanmış araştırmalara dayanmaktadır. Yine yukarıda 12. ve 13. sorularda belirttiğim gibi bu araştırmalar **Forum** dergisinde yayınlanmıştır. Ve derginin o zamanki tirajı 5000 kadardır.

Görüldüğü gibi teksir olarak en fazla 80 adet civarında basılabilen araştırmalar 5000 adet basan bir dergi aracılığı ile çok daha geniş bir kamuoyuna yansıma olanağını bulmuştur.

Bundan daha önemli olan bu araştırmalardan ve **Forum** dergisinde yayınlanan bu yazılardan sonra çeşitli gazetelerde yine Doğu sorunu ile ilgili çeşitli makalelerim yayınlanmış (örneğin bk. **Doğu Sorunu Açısından Türkiye'nin Düzeni**, 19, 20, 21, 22, 23, 24, Mart 1969 tarihli **Akşam** gazeteleri.)

Böylece sorun daha geniş bir kamuoyuna yansıma olanağını bulmuştur.

Çeşitli gazete, dergi ve teksirlerdeki fikirler en doğru ifadelerini

a) **Doğu'da Değişim ve Yapısal Sorunlar (Göçebe Alikan Aşireti)** Doğan Yayınevi, Ankara 1969, 6000 civarında basılmıştır.

c) **Doğu Anadolu'nun Düzeni Sosyo-Ekonomik ve Etik Temeller**, (2. baskı) E yayınları, İstanbul 1970, (11.000 adet civarında basılmıştır.

d) **Doğu Anadolu'da Sosyal ve Siyasal Değişmeye Etki Eden Dinamikler**, Yavuz Abadan'a Armağan, Siyasal Bilgiler Fakültesi yayını, Ankara 1969, s. 402-440

e) **Araştırılacak Konu ve Sorunlar (Doğu Sorunu),**

Türkiye'de Sosyal Araştırmaların Gelişmesi, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara 1971, s. 223-226.

Şimdi düşünelim. 80 adet civarında basılan iki teksir ile ilgili olarak sayfalarca suçlama yazısı yazan, mangalda kül bırakmayan muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**, bu fikirler kamuoyuna daha geniş kitle haberleşme aracı ile duyurulma olanağı bulduğu zaman neden susmuştur? Gazetelerin 1 milyon civarında tiraj yaptığını düşünürsek bu durumu daha iyi anlama olanağını buluruz.

32- Daha önemlisi şu: **Türkdoğan** ile 23-25 Şubat 1970 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi'nde Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Türk Sosyal Bilimler Derneği tarafından düzenlenen "**Türkiye'de Sosyal Araştırmaların Geliştirilmesi**" seminerinde karşılaştık. Seminer tertip komitesi benden seminere araştırılacak konu ve sorunlar konulu bir bildiri sunmamı istiyordu. Ben bu başlık altında Doğu sorununu anlatan bir tebliğ sundum. Seminere katılan 150'ye yakın bilim adamı bu soruna büyük bir ilgi duydu. Tebliğimi sunduktan sonra 15 kadar bilim adamı ayrı ayrı eleştiriler yaptı. Hatta bir profesörün (Anayasa Hukuku Profesörü **Tarık Zafer Tunaya**) "... **Beşikçi**'nin getirdiği son derece önemli bir sorundur, bir hafta daha oturup bu sorunu tartışalım" dediğini adı geçen kişi de dinleyicilerden biri olarak her halde duymuştur. (**Türkdoğan** bu seminere dinleyici olarak katılmıştır.)

İki teksir ve imtihan soruları ile ilgili olarak kıyametler koparan, komisyonlar kurduran zat, 150'ye yakın sosyal bilimcinin katıldığı bir bilimsel seminerde fikirlerimi eleştirmek cesaretini neden gösterememiştir. (Ki bu onun için aynı zamanda yurtseverlik görevidir) Bu konu çok önemlidir. Çünkü 1967 yılında yayınlanan teksirlerde ileri sürülen fikirler yukarıda adını verdiğim makalelerde çok daha gelişmiş ve doğru bir şekilde, dolayısıyla adı geçen muhbirin itirazlarını daha fazla artıracak şekilde sunulmuştur. Buna rağmen bu kişi susmuştur. Neden?

33- Kendisini bu kadar yurtsever gösteren **Türkdoğan**, 1967-1968 ders yılında meydana gelen bir olayı, hatta bundan daha önce meydana gelmiş bir olayı veya daha sonraki iddialarını neden o zaman savcılıklara şikayet etmemiş de 12

Mart 1971'den sonra kurulacak sıkıyönetim mahkemelerini beklemiştir.

f) Mahkeme 33 Sorudan Sadece Bir Tanesini Muhbir Tanığa Yöneltilmiştir

Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** 24 Şubat tarihli olup 9 Mart 1972 tarihinde mahkemeye sunduğum dilekçenin imtihan sorularıyla ilgili 16. sorusuna (Dilekçe, s. 7) sorduğum soru ile ilgisi olmayan cevaplar vermiştir. Ben 36 adet sorudan neden 3-5 tanesi üzerinde durduğunu ve 3-5 soru sorulduğu izlenimi yaratmaya çalıştığını soruyorum, o, tahkikatı neden ve nasıl yaptığını anlatıyor. Bu arada yalanları da sürdürüyor. Benim kendisine bağlı olduğum yalan olduğu gibi (bunu yukarıda belirtmiştim) **Behice Boran** kimdir şeklinde soru sorduğum da yalandır. Bütün ısrarlarıma rağmen dosyaya buna dair en ufak bir belge konamamıştır.

10 Mart 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçenin sonuç ve istem bölümünün 7. paragrafında şu talebi ileri sürmüştüm:

“Muhbir tanık **Türkdoğan, Behice Boran** kimdir, şeklinde soru sorduğumu iddia etmektedir. Bu imtihan kağıdının aslının istenmesine karar verilmesini...” mahkeme 24 Nisan 1972 tarihli duruşmada adı geçen belgenin mahkemeye tetkikine lüzum görülmediği gerekçesiyle bu talebimi reddetti. (Tutanak, s.75)

g) Türkdoğan Açıkça Yalancılık Yapmıştır

Muhbir tanığın bu yalancılıkları duruşmaya ait tutanağın 50. sayfasında yer aldığı şekilde açık-seçik olarak ortaya çıkmıştır. Vekilim **Şerafettin Kaya**, muhbir tanığın, sıkıyönetimden sonra sanığı şikayet edip etmediğini sormuş, muhbir tanık da “etmedim bu konuda herhangi bir ihtarım ve şikayetim yoktur” diye cevap vermiştir. Bu konuda ben, dosyada yer alan ihbar ve şikayetlerini tarihleriyle birlikte gösterdiğim zaman, “evet bu konuda sıkıyönetimden sonra şikayet ihbarlarım oldu” diye bir önceki yalanından rücu etmek zorunda kalmıştır. Bu da muhbir tanığın ne kadar ya-

lanıcı ve sırf madur ettirmek amacı ile ihbar yapan bir kişiliğe ve gayri ciddi bir tavıra sahip olduğunu gösterir.

h. Sonuç

Somut olaylar karşısında muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın ifadesinin hukuki bir değeri yoktur. Delil sayılması yolsuzdur. Mahkemenin bunları delil olarak kabul etmesi kanuna aykırı bir hüküm tesis etmesi sonucunu doğurmuştur.

aa) Gerek temyiz dilekçemin 71-89 ve 103-113. sayfaları arasında belirttiğim, gerekse yukarıda belirttiğim gibi iki öğrenciye ait, derslerde tutulan notları ihtiva eden defterler ve imtihan kağıtları ile muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın anlatımları arasında son derece büyük farklılıklar vardır. Bu farklılıklar muhbir tanığın tahrifat yaptığını dolayısıyla yalancı tanıklık yaptığını ortaya çıkarmıştır.

bb) Muhbir tanık mahkeme huzurunda açıkça yalan söylemiştir ve bu yalanı tutanağa derc olunmuştur. Yukarıda yani 151. sayfanın (g) şikkında bu konu üzerinde konuştum.

cc) Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın istinabe yoluyla alınan ifadesinde ve mahkeme huzurunda verdiği ifadede son derece büyük farklar vardır. İstinabe yoluyla alınan ifadesinde kendisine bağlı olduğum keyfiyetinden ve bana, "**Hans Freyer**'in kitabını okut" diye direktif verdiğiinden hiç söz etmediği halde huzurda verdiği ifadesini yukarıdaki iki unsura dayandırmıştır. Bunu son derece büyük bir çelişme olarak ve ifadelerde büyük bir farklılaşma olarak değerlendirmek gerekir.

Öte yandan 26 Ocak 1968 tarihli şikayet dilekçesiyle istinabe yoluyla alınan ifadesinin bir paralellik göstermesi yanında huzurda verdiği ifadede son derece farklı bir olaydan söz etmesi ve iddiasını buna dayandırması, mahkemenin muhakkak dikkatini çekmesi gerekirken çekmemiştir.

Böyle bir çelişmeyi ve ifadelerdeki farklılığın nedenini muhbir tanıktan sorup ifadeyi telif etmeden hükme varması yolsuzdur. Çünkü mahkeme, muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'a bağlılık iddiasını ve onun direktiflerine göre çalışmam

gerektiği keyfiyetini hükmüne temel yapmıştır. Böyle olunca mahkemenin bu çelişmeyi neden çözümüleden hükme vardığını normal ölçüler içinde kavramak mümkün değildir.

Mahkeme bu davranışı ile olayı açıklığa kavuşturmamış gizli kalması için gayret sarfetmiştir.

Mahkeme bu iddiayı hükmüne esas yapmasaydı bu konu üzerinde durmak önemli olmayabilirdi. Fakat aksi olmuş ve mahkeme olaya açıklık kazandırmamak için azami gayret göstermiştir. Çünkü aksi halde yalanlar bütün çirkinliği ile hemen o zaman ortaya çıkacaktı.

dd) Mahkeme, kendisi bu soruları muhbir tanığa yöneltmediği gibi benim sorduğum yine bu konudaki soruların sorulmasını görülen dava ile ilgisi yok gerekçesi ile sormaması ve öteki sorularını yine sormaması olayın bazı yönlerini gizlemek amacını taşımaktadır. Görüldüğü gibi mahkeme sorduğun 33 sorudan sadece bir tanesini muhbir tanığa yöneltmiş geriye kalanlarını yöneltmemiştir. Bu da mahkemenin büyük bir keyfilik içinde bulunduğunu göstermektedir.

ee) Yine açıkça görülmüştür ki, muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın ifadesine karşılık benim savunmama hiç dokunulmamıştır. (Savunma dilekçesi, s. 115-117) Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın ifadesini çürütmek için ileri sürdüğüm deliller ve beyanlar hiç dikkate alınmamıştır. Yani ifadeye karşı savunma reddedilmemiştir. Mahkemenin bu tutumundan, adeta dosya içerisinde böyle bir savunma metninin olmadığı, benim savunma yapmadığımı izlenimi ortaya çıkıyor.

Halbuki muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın ifadesinin kabulü, o ifadeye karşı savunmanın açık ve objektif bir şekilde reddini gerektirir. Fakat bu yapılmamıştır.

Bütün bunlardan dolayı hüküm bu yönlerden de bozulmalıdır.

3. Tanık Profesör Mithat Torunoğlu

a) Tanığın Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi

“Sanık **İsmail Beşikçi**'yi 20 Mart 1970 tarihinde üniversitede cereyan eden anarşik olayların soruşturulması için

kurulan komisyonda görev aldıktan sonra ve bu soruşturma vesilesiyle tanıdığına sanığın derslerde Marksist-Leninist yönde ve ayrıca Kürtçülük konusunda öğrencilere telkinlerde bulunduğunu üniversite camiasında duyduğuna..." (Gerekçeli Karar, s. 56)

b) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi

Tanık Prof. 20 Mart 1970 olaylarını tahkik için kurulmuş bir komisyonun üyesidir. O komisyonda verdiği raporlar ve komisyonun raporu ile bağlıdır. Söyleyeceği yeni bir şey olamaz. "Ben **İsmail Beşikçi**'nin komünizm propagandası ve Kürtçülük yönünden bölücülük faaliyetlerinde bulunduğunu görmedim. Bizzat üniversite camiasında bu şahsın Kürtçülük yaptığı söylenmektedir. Bu hususta iki tane de kitabı var. Bunlardan ötürü adli mercilerde kovuşturma açılmıştır" denilmektedir.

Bir kere başkalarından duyduğu kadarı ile (kimlerden duyduğunu belirtmiyor) benim komünizm ve Kürtçülük propagandası yaptığım iddiasında bulunması bu kişinin ne kadar tutarsız ve tutanaksız olduğunu göstermektedir. Hele bunlara yayınlanmış kitaplarımı kaynak göstermesi ve bunlar hakkında "kovuşturma açılmıştır" diyerek yalan söylemesi ve mahkemeyi yanıltmaya çalışması yalancı şahitliğini ortaya koyduğu gibi ne kadar zorlama ile yalan söylediği de açıktır.

c) Tanığın Mahkeme Huzurunda Verdiği İfade

Tanık 10 Mart 1972'de mahkeme huzurunda verdiği ifadede hakkımda bazı bilgiler sahibi olduğunu, bunların duy-guya müstenit olduğunu, fakat kimlerden duyduğunu hatırlayamadığını söylüyor. (Tutanak, s. 52)

d) Tanığa Mahkeme Huzurunda Sorduğum Sorular ve Cevapları

24 Şubat 1972 tarihli ve 9 Mart tarihinde mahkemeye sunduğum dilekçenin tanıkla ilgili bölümünde (s. 18-20) tanığa 9 tane soru sordum. Bu sorular şunlar idi:

1. Tanık istinabe yoluyla alınan ifadesinde şöyle demektedir: "Ben Atatürk Üniversitesi'nde 1967 yılından beri öğretim üyesiyimdir. Sanıkla uzaktan yakından hiçbir ilişkim yoktur. 1970 yılı içerisinde öğrenci hareketleri olur. Fakültemizde ve rektörlükte yakma ve yıkma olayları olur. Bu hususun tahkiki için muhakkik olarak atanarlardan birisi de bendim. Olayları tahkik ettim. Bu hususta bir rapor hazırladım. Raporumuzda da belirttiğim gibi olayları tertip edenler içinde bulunuyor. Raporu da yanımda getirdim arz ediyorum" demektedir.

Olayları tahkik ettiğini ifade eden kişi şu sorulara açıkça cevap vermelidir:

2. Olaylar sırasında rektör vekili olan kişi, olayları düzenleyenler hakkında Erzurum C. Savcılığı'na bir liste vermiştir. Bu listede ne benim, ne de mensubu bulunduğum teşekkülün (Üniversite Asistanları Sendikası) adı yoktur. Tahkikatçı neden böyle bir listeden haberdar değildir?

3. Olay hakkında Erzurum C. Savcılığı soruşturma açmış ve dava mahkemeye intikal etmiştir. Savcılık bu konuda ne tanık olarak ne de sanık olarak benim ifademe başvurmamıştır. Nitekim mahkemenizin bu konudaki bir yazısına cevap veren Erzurum C. Savcılığı, Erzurum'da hiçbir olaya adımın karışmadığını ve hakkımda hiçbir soruşturma açılmadığını bildirmektedir. (Bu yazı 28.9.1971 tarihli duruşmada okunmuştur.) (Tutanak, s. 20)

Yine bunun gibi mahkemenizde, 1972/35 Esas-sayıli dosya ile bakılmakta olan Erzurum-Kars Dev-Genç örgütü davasında, bu olaydan söz edilmektedir. Ve Erzurum'da bu dava ile ilgili olarak kimler hakkında iddianame düzenlendiği ve davanın devam ettiği bildirilmektedir. (Bk. Adı geçen dava ile ilgili sayı, 1971/209, karar, 1971/132 numaralı iddianame, s. 27) Burada benim adım yine yoktur. Nitekim tahkikat komisyonu bu olay hakkında bana bu olay ile ilgili olarak hiçbir şey sormamıştır.

Bu durum karşısında tahkikçi iddiasını hangi somut nedene dayandırmaktadır.

4. 20 Mart 1970 olaylarını tahkik için kurulduğu bildirilen "İdari Tahkikat Komisyonu" neden, öğrencilere ve asistanlara hep, "Beşikçi'yi tanıyor musunuz?", "Beşikçi'nin kitaplarını

okuyor musunuz?", "**Beşikçi**'nin fikirlerini tasvip ediyor musunuz?", "Yayınevleri neden **Beşikçi**'nin kitaplarını basıyor da benimkileri basmıyor" şeklinde sorular sormuştur.

5. Komisyon bu olayla ilgili olarak bana neden sormamış ve herkesin ifadesine sözlü olarak başvurduğu halde, benim ifademi sözlü olarak almamıştır. Özellikle 20 Mart 1970 olaylarından bir buçuk yıl kadar önce cereyan etmiş bir olayı benden sormuş ve sabah ezanında şeriat lehinde yazılar ve dağıtılan bildiriye, hem benim yazdığımı hem dağıttığımı iddia etmiştir. (Bu, aslında Atatürk Üniversitesi'ndeki tahkikat komisyonunu değil, Erzurum Savcılığı'nı ilgilendiren bir olaydır)

6. Benim hangi ifademi, tahkikat komisyonunda dinlenen öğrenci ve asistanların hangi ifadeleri ile karşılaştırarak olayları yaratanlar arasında görüldüğüm sonucuna varıyor?

7. O zaman tahkikat komisyonunda benim hakkımda soru sorulan sanık olarak mı tanık olarak mı dinlenmişlerdir?

8. Tanık ifadesine daha sonra şöyle devam ediyor: "**Ben İsmail Beşikçi**'nin komünizm propagandası ve Kürtçülük yönünden bölücülük faaliyetinde bulunduğunu görmedim. Bizzat üniversitede bu şahsın bölücülük yaptığı söylenmektedir. Bu hususta bir iki tane eseri vardır. Bunlardan ötürü adli mercilerde kovuşturma açılmıştır" demektedir.

Kitaplarım hakkında adli mercilerde kovuşturma açıldığı iddiası doğru değildir, yalandır. Böyle bir kovuşturma yoktur. **Prof. Torunoğlu** neden ezbere konuşmak gereğini duyuyor?

9. **Prof. Torunoğlu**, karşısındakini suçlarken, somut delillere dayanacağı yerde, suçladığı kişi hakkında "uzak-yakın hiçbir ilişkim yoktur" dediği halde, neden söylentileri kaynak göstermektedir?

Mahkeme bu sorulardan sadece iki tanesini tanığa tevcih etmiş ötekileri görülen dava ile ilgisi yok, gerekçesiyle reddetmiştir.

Tanık 8. soruya verdiği cevapta, "bir zabıt yanlışlığı olabileceğini" söylemiş, 4. sorunun cevabını ise askıda bırakmıştır. Tanık bu soruya cevap vereceği yerde, koltuk yakılması olayının cereyan şeklini anlatmıştır.

e) Sonuç

Tanık **Prof. Mithat Torunoğlu**'nun ifadesi hukuki bakımdan bir değer taşımamaktadır. Bu ifadelere dayanılarak tesis edilen hüküm elbette kanuna aykırı olur.

aa) Tanığın ifadesi, "Üniversite camiasında" dedikodu şeklindeki duygulara dayanmakta, fakat kimden duyduğunu bildirememektedir.

bb) Koltuk yakma olayı ile ilgili beyanı bizzat C. Savcılığının sözü geçen yazısı ile çürütülmüştür. Hükme etki etmesi elbette düşünülemez.

cc) Mahkemenin, yukarıda belirttiğim soruları tanığa yöneltmemesi bazı olayların açıklık kazanmasını önlemektedir. İfade, somut olaylarla çeliştiği halde işaret ettiğim soruların bizzat mahkeme tarafından tanığa yöneltilmemiş olması yine yolsuzdur. Birtakım olayların gizli kalması amacına matuftur. Özellikle İdari Tahkikat Komisyonu'nun ne kadar keyfi işlemler yaptığını gizlemek amacını gütmektedir.

dd) Tanığın ifadelerindeki çelişmeler, ifadenin somut olaylarla çelişen yönleri telif edilmeden hükme varılması yolsuzdur.

ee) Yine açıkça görülmüştür ki, tanık **Mithat Torunoğlu**'nun ifadesine karşılık, benim savunmama hiç dokunulmamıştır. (Savunma dilekçesi, s. 107) Sanık **Mithat Torunoğlu**'nun ifadesini çürütmek için ileri sürdüğüm delliller ve beyanlar hiç dikkate alınmamıştır. Yani ifadeye karşı savunma reddedilmemiştir. Mahkemenin bu tutumundan adeta dosya içerisinde böyle bir savunma metninin olmadığı, benim savunma yapmadığımı izlenimi ortaya çıkıyor.

Halbuki Tanık **Mithat Torunoğlu**'nun ifadesinin kabulü yani ithamın kabulü, bu ifade ve ithama karşılık savunmanın açık ve objektif bir şekilde reddini gerektirir. Fakat bu yapılmamıştır.

Bütün bunlardan dolayı hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

4. Tanık Şaban Karataş

a) Tanık Şaban Karataş'ın Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi

"Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı olduğum zaman sanık **İsmail Beşikçi**'yi aynı fakültede asistan bulunması sebebiyle tanıdığına, kendisine (**Sosyolojiye Giriş**) dersini okutma yetkisi verildiğine, ders verme sırasında, ders konusu hududunu aşarak, Marksist propaganda yaptığı ve bölücülük niteliğindeki fikirlerini öğrencilere telkin ettiği keyfiyetini, öğretim görevlileri ve öğrenciler vasıtasıyla duyduğuna, **Orhan Türkdoğan**'ın sanığı mürakebe etmek durumunda bulunduğu, bu öğretim üyesinin de meseleyi bildirmesi üzerine; sanığı çağırıp, konuştuğuna, sanıktan; (Atatürk Üniversitesi Doğu'da kurulduğuna göre, Doğu Anadolu ile ilgili araştırma sonuçlarına ağırlık vermek gerekir. Tabiatıyla sosyal sorunlarla da ilgilenip, bunları ders konusu yapmam lazım gelir) şeklinde cevap aldığına, o tarihte **Doçent olan Orhan Türkdoğan**'ın bu konudaki yazılı başvurusu akabinde; **Prof. Selahattin Olcay** ve **Doç. Turhan Tufan Yüce**'yi idari soruşturmaya görevlendirdiğine, bu soruşturma devam ederken bazı gelişmelerin vuku bulduğuna, nitekim sanığın bir göçebe aşiretle ilgili araştırmasını tamamlayıp, tevdi ettiğinde; bu incelemenden alınan sonuçların sadece bu aşirete uygulanacak mahiyette olduğunun görüldüğüne, yani sanığın ihtilalci sosyalistlerin yaptığı gibi, araştırmayı resim çekme şeklinde yürüttüğünü müşahade edildiğine, sanığın sınır kasabalarıyla ilgili başka bir araştırma projesinin bidayete reddedilmesinden sonra, bilahare 10 kişilik ilim kurulundan 6 kişinin toplanarak, ekseriyet kararı ile projenin yürürlüğe konulduğuna, bu araştırma sonuçlarının ilgili kurula verilmeyerek, sanıkça yayınlandığını, sanığın, kendisiyle hoca-öğrenci ilişkisi bulunmayan, sıkıyönetimden sonra Kayseri'de yakalanan **Nazif Kaleli** ve zabıta kuvvetlerince kovalanırken vurulan **Kadir Manga**'nın asistanlık odasında devamlı görüştüğüne, Alikan Aşireti ile alakalı araştırmasının; Doğu Anadolu'nun yaşantısını, sosyal malzemeyi aksettirecek nitelikte ilmi bir örnek olmadığını, dolayısıyla bundan çıkarılacak sonuçların, Doğu Anadolu'nun sosyal yapısının temsil edilmeyeceğine, buna rağmen araştırmanın, ihtilalci sosyalistler tarafından büyültülüp, ilmi bir esermiş gibi

takdim edilerek övüldüğüne, sanığın Doğu Mitingleri ile ilgili teksirini öğrencilere dağıtarak, okumalarını tavsiye ettiğini duyduğuna, gerek bu ve gerekse Alikan Aşireti ile alakalı araştırma teksirlerini öğretim üyelerine de dağıttığına, öğretim görevlilerinin, kendi ders konularıyla alakalı şahsi araştırmalarını derslerde tema olarak işleyebileceğine, ancak sanığın, **Doç. Türkdoğan**'ın denetiminde ders vermesi ve sorumluluğun **Türkdoğan**'a ait bulunması hesabıyla bu husustaki davranışlarına **Türkdoğan**'ın müdahale edebileceğine, filhakika adı geçen öğretim üyesinin bu lüzuma uymasına rağmen, sanığın davranışında ısrar ettiğine, sanıkla aynı konuda yaptığı ikaz konuşması sırasında sanığın: MBen Türkiye Sosyolojisi okutuyorum. Doğu'ya ağırlık vererek Türkiye'nin meselelerinden bahsediyorum. Derslerde **Che Guavera**'dan bahsetmem teferuat sayılır dediğine, ve ayrıca: (Bu arada milli kurtuluş savaşını öğrencilere izah ediyorum. **Che Guavera**'nın, kurtuluş savaşından gayri hiçbir savaşa taraftar değilim, sözünü de naklediyorum. Keza çağımızda kurtuluş savaşımızın Türk Milli Kurtuluş Savaşı'na nazaran bazı özellikler taşıdığını da bildiriyorum) şeklinde cevaplar verdiğine...”

b) Huzurda Dinlenme Olayından Önce Açıklığa Kavuşan Bazı Hususlar

aa) Tanık Şaban Karataş MİT'in Bir Ajanıdır

Temyiz dilekçemin 115-118 sayfaları arasında belirttiğim gibi davaya konu olan evrak üniversite yöneticileri tarafından 1968 yılı yaz aylarında MİT Müsteşarlığı'na gönderilmiştir. Bu yöneticiler muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** ve tanık **Şaban Karataş**'tır. (Temyiz dilekçesi, 115/7 ve 16.11.-1971 tarihli duruşma, Tutanak, s. 27)

Demek ki, gerek Rektör **Prof. Kemal Bıyıkoglu** gerekse **Şaban Karataş** MİT'in üniversitedeki görevli ajanlarıdır. Aksi halde aslında lüzumu muhakeme veya menî muhakeme muamelesi için Danıştay'a gönderilmesi gereken idari Tahkikat Komisyonu evrakı MİT Müsteşarlığı'na gönderilir miydi?

Zaten muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** huzurda dinlenirken İdari Tahkikat Komisyonu evrakının “**Prof. Karataş** ta-

rafından **Fuat Paşa**'ya verildiğini" bizzat kendisi de belirtmiştir. (Bk. 10 Mart 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçe, s. 2)

16 Haziran 1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunulan 15 Mayıs 1972 tarihli dilekçe)

bb) MİT, İdari Tahkikat Komisyonu'nun Evrakını Geç Göndermiştir

Huzuren dinlenme olayından önce açıklığa kavuşan ikinci bir husus da MİT'in İdari Tahkikat Komisyonu evrakını 6 ay kadar gecikme ile ve mahkemenin ısrarla istemesi üzerine göndermiştir. (Temyiz dilekçesi s. 117/14, s. 118/15 ve Tutanak, s. 35)

cc) Üniversite Yöneticileri Yani MİT Görevlileri, Hakkında MİT'e Yanlış ve Kasıtlı Bilgiler Vermişlerdir

Yine huzurda dinlenme olayından önce açıklığa kavuşan üçüncü bir husus da üniversite yöneticilerinin yani MİT görevlilerinin imtihanlarda sorduğum sorular hakkında MİT'e yanlış, eksik ve kasıtlı bilgiler verdiği hususudur. (Temyiz dilekçesi, s. 115 ve Tutanak, s. 21, 99)

Dava dosyasında bulunan ve 4 öğrenciye ait 5 imtihan kağıdındaki sorularla ve yine benim mahkemeye sunduğum sorulara ait listedeki sorularla MİT'in gönderdiği bu liste karşılaştırıldığı zaman aralarında ne kadar büyük farkların bulunduğunu yine ortaya çıkmaktadır.

c) Tanık Şaban Karataş'ın Huzurda Verdiği İfade

Tanık Şaban Karataş, mahkeme huzurunda verdiği ifadede derslerimle ilgili beyanlarının duygulara dayandığını, öğretim üyelerinden ve öğrencilerden bazı şikayetler duyduğunu söylediği halde, sadece muhbir tanıklardan **Türkdoğan**'ın adını verebilmektedir. (Tutanak, s. 57)

Tanık, "... Dersteki sınırı aşan tutumu ile ders dışında okumaları için öğrencilere teksirler dağıttığını bildirdi." (Tu-

tanak, s. 57) demektedir. Temyiz dilekçemin 59. sayfasında belirttiğim gibi adı geçen teksirler 8 Şubat 1968 tarihli Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na verdiğim dilekçede (bk. mahkemeye sunduğum 3.2.1972 tarihli dilekçe, Ek. 1 ve Tutanak, s. 60; Tutanakta tanık **Karataş** bu dilekçeden haberi olduğunu bildirmektedir) ve 9 Eylül 1968 tarihinde İdari Tahkikat Komisyonu'na verdiğim cevaplarda sözü geçen **Doç. Dr. Cevat Geray, Prof. Dr. Mübeccel Kıray ve Prof. Dr. İbrahim Yasa**'ya ait makalelerdir.

Tanık bu makalelerle, benim o sıralarda derslerimden bağımsız olarak yazıp yayınladığım ve (**Doğu Mitingleri'nin Analizi ve Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme**) isimli araştırmalarımı kanıtlamaktadır.

Tanık, söz konusu dersleri verdiğim sıralarda **Orhan Türkdoğan**'ın emirlerine verildiğimi, fakat onun emirlerini dinlemediğimi ifade etmektedir. Bu yalandır. Temyiz dilekçemin 71-89 sayfaları arasında bu konu üzerinde etraflıca durulduğu için burada tekrar etmekte yarar görmüyorum.

Tanığın yine tutanakların 57. sayfasında görülen "sanığın faaliyeti devam etmekte bulunduğunu" beyanındaki (faaliyet) sözü benim çeşitli gazete ve dergilerde yayınladığım kitap yayınlarımı ifade etmektedir.

Tanık, "**İsmail Beşikçi**'yi doğuracağı mahzurları kaale alarak ders vermekten men ettim" demektedir. Bu da yanlıştır. 1967-1968 ders yılında 2. sönestrede dersler boş geçmişti, temyiz dilekçemin 85. sayfasında yer alan belge bunu açıkça ortaya koymaktadır. Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan** benimle ilgili şikayetlerinin büyük bir kısmını benim derste doktora tezimi okuttuğum iddiasına bağlamıştır. Gerek 26 Ocak 1968 tarihinde Fen-Edebiyat Fakültesi'ne verdiği şikayet dilekçesinde, gerek istinabe yoluyla alınan ifadesinde ve gerekse huzurda verdiği ifadede, bu, açıkça görülmektedir. Dolayısıyla tahkikat komisyonu bu hususu da araştırmak için kurulmuştur.

Tanık **Karataş** ise "İdari soruşturma 6, 7 ay kadar sürdü. Bu süre içinde bazı gelişmeler oldu. Şöyle ki, **İsmail Beşikçi** Alıkan Aşireti olarak adlandırılan Doğu'daki bir aşireti tetkike başladı..." demektedir. (Tutanak, s. 58) **Karataş**'ın

sözünü ettiği Alıkan Aşireti'nin doktora tezini olduğu düşünlürse, ne kadar büyük, davanın özünü ilgilendiren bir yanlış içinde bulunduğu açıkça görülmektedir. Halbuki benim doktora tezimi de ders konusu yaptığım şeklindeki iddiayı tanık **Karataş** ifadesinin en sondaki bölümünde (Tutanak, s. 60) "... Sanığın kendisine alt doktora tezi ve araştırmaları derslerde mevzu yapmasına **Türkdoğan** müdahale edebilir" diyerek ne büyük bir çelişme içine düştüğünü bizzat kendisi, kendi ifadeleri ile gözler önüne sermektedir.

Tanığın Harvard Üniversitesi'nden gelen araştırmacı ile ilgili olarak söyledikleri beni bağlamaz.

Tanığın yine **Göçebe Alıkan Aşireti** ile ilgili beyanları gerçekten bilimsel faaliyet karşısındaki küstahlığını, bilimsel zihniyetin aksi bir zihniyete sahip olduğunu gösterir. Tanık, araştırmanın yankılarını ters ve kasıtlı yorumlamaktadır. "İhtilalci sosyalistlerin yaptığı gibi araştırmayı resim çekme şeklinde yürüttüğünün müşahade edildiğine" (Gerekçeli Garar, s. 57, Tutanak, s. 59) şeklindeki cümlelerin ne hukuki ne de toplumsal bakımdan hiçbir anlamı olmasa gerektir.

"Yine sanık sınır kasabalarıyla ilgili araştırma projesini araştırma enstitüsüne tevdi ettiğinde enstitü bilim kurulu bu isteğini reddetmiştir. Bu red kararının gerekçesini bilemiyorum" diyerek ne kadar üstün-körü beyanlarda bulunduğunu bir kere daha ortaya koymaktadır. "Ancak projenin her zaman için yapılacak, yaptırılacak tetkiki sonunda yine aynı neticede bir karara varılacağından şüphe yoktur. Bu talep akademik ve ilmi yönden olduğu gibi, metod yönünden de kabul edilmemek gerekir" dedikten sonra sözü edilen projenin yine aynı kurul tarafından kabul edildiğini, kabul edenleri suçladığını ve kendisinin o zaman orada olmayanlardan faydalanarak kabul ettiklerini ifade etmektedir. Böylece araştırma projemin kabul edilmemesi için ön yargılarla fakat bilinçli olarak mücadele ettiğini açıklamış olmaktadır.

Posof C. Savcılığı'nın kovuşturması da tanık tarafından yanlış aksettirilmektedir. Aynı savcılığın 1968/324 hazırlık ve 969/58 karar sayılı takipsizlik kararı adı geçen öğrenci hakkında bile kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

Tanık ön yargılarla ve hiçbir soyut delile dayanmadan

İleri sürdüğü iddialarına devam etmektedir. "Atatürk Üniversitesi'nin imkânlarıyla sağlanan bu araştırma sonuçları da bilahere sanıkça ilgili kurula verilmeyip yayınlanmıştır. Bu araştırma sonucunun da sanığın diğer eserleri gibi kendi amacı istikametinde olduğu ve onun tamamlayıcı nitelikte olduğu yapılacak tetkikten anlaşılıyordu." (Tutanak, s. 58)

Burada anlatılan olay, tamamen yalandır. Zira doçentlik tezi olarak hazırlanan sınır kasabaları ile ilgili araştırma, yayınlanma şöyle dursun henüz yazılmamıştır bile. Sadece elimde uygulanmış 453 anket vardır. Anketlerin değerlendirilmesi işi henüz tamamlanmamıştır. Kaldı ki, tanık ifadesinin daha sonraki bir yerinde "sınır kasabalarında yaptığı araştırma sonuçlarını ilmi kurula tevdi etmeyerek eser halinde yayınladığını duydum. Bunun adına **Doğu Anadolu'nun Düzeni**, denildiğini işittim. Bu eseri, yani belirttiğim araştırma sonuçlarını muhtevi eseri okumadım. Ancak okuyup tetkik eden arkadaşlarımdan öğrendiğime göre buna göre bunun da diğerleri gibi aynı temayı işlediği, yani Doğu Anadolu'nun devrime dönüşmeye müsait çelişkileri ihtiva ettiğini, yansıttığını duydum" (Tutanak, s. 59) demek, böylece yukarıda kesinlik arzeden ifadesine müphemiyet vermek, görmedim, okumadım sadece duydum demektir.

Tanık yukarıdaki ifadesinde,

Daha ilk müsvetteleri bile düzenlenmemiş bir araştırma hakkında, "yayınlanmış", "ideolojisini tamamlamaktadır" diye beyanda bulunarak bana karşı ne kadar kasıtlı ve ön yargı ile hareket ettiğini göstermektedir. Hele hele bir profesörün böyle bir hataya düşerek iki yıl önceki kitabın ismini vererek bunu doğrulamaya çalışması onun sahip olduğu mevki bakımından ne kadar acıdır.

Tanık, üniversitede cereyan eden olaylarla ilgili olarak duyguya dayanan bazı bilgiler vermektedir. Fakat kimden, nasıl duyduğunu belirtmemektedir. Tanığın burada da çok büyük yanlışlara düştüğü büyük bir gerçektir. Tanık, benim Ziraat Fakültesi'nde de ders verdiğimi bilmez göründüğü gibi (bk. 3.2.1972 tarihli dilekçe, s. 4) benimle hiç ilgisi olmayan ve tanımadığım öğrencileri de benimle ilgili olarak göstermeye çalışmaktadır.

Örneğin: **Mehmet Nakipoğlu** benim tanımadığım bir öğrencidir.

Tanığın **Doğu Mitingeleri'nin Analizi** teksiri ile ilgili iddialarına temyiz dilekçemin 119-122. sayfaları arasında cevap verilmiştir.

Tanığın **Hans Freyer'in Sosyolojiye Giriş** kitabı ile ilgili beyanları yine temyiz dilekçemin 122-123. sayfaları arasında ve 71-89 sayfaları arasında cevaplandırılmıştır.

Burada **Şaban Karataş**'ın çok önemli yanlışlar içinde bulunduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Temyiz dilekçemin 84-85. sayfasında bir belge sunmuştum. Burada 18.6.1968 tarihinde **Şaban Karataş**'ın dekan olarak bana sorduğu ve benim o soruya verdiğim cevap yer almaktadır. Sözü geçen sayfalarda **Şaban Karataş**'ın bu belgeye dayanarak bundan en az 6-7 ay sonra cereyan etmiş bir olayı belgelemeye çalıştığını ve böylece büyük bir yanlış içine düştüğünü belirtmiştim. İşte yukarıda (s. 161, Paragraf 2)'de belirtmeye çalıştığım husus da aynı şekilde büyük bir yanılgıdır. Gerek 18.6.1968 tarihli yazı, gerekse Alihan Aşireti ile ilgili araştırma hakkındaki yanlışları tanık **Karataş**'ın gerçekten çok büyük yanlışlar içinde olduğunu ve bu yanlışların davanın özünü ilgilendirdiğini, giderek ifadenin delil değerini ortadan kaldırdığını açıkça ortaya koymakta, bilakis lehime bir delil haline gelmektedir.

d) 10 Mart 1972 Tarihli Duruşmada Tanık Karataş'a 6 Soru Sordum

Davanın özünü ilgilendiren bu sorular şunlardır:

"1. 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 49. maddesi şöyledir: 'Üniversite öğretim mesleği üyelerinin memurluk görevleri dolayısıyla veya görevlerini yapmak sırasında işledikleri suçlar üzerine Memurun Muhakematı Kanunu'nun gerektirdiği ilk soruşturma, rektörün tayin edeceği bir veya iki tahkikçi tarafından yapılır.

Soruşturma kağıtları ve fezleke Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Danıştay'a gönderilir. Yargılamanın gerekliliğine veya gereksizliğine Danıştay'ın ilgili dairesince karar verilir.'

Görüldüğü gibi kanun, İdari Tahkikat Komisyonu'nun rektör tarafından kurulmasını öngörmektedir. **Prof. Karataş** dekan olduğu halde neden İdari Tahkikat Komisyonu kurmuştur.

Bu konuda neden rektörlüğe müracaat etmemiştir?

2. a) Erzurum Atatürk Üniversitesi mahkemenizin 21.10.1971 tarihli duruşmada aldığı bir karar üzerine verdiği cevabi yazıda, imtihan kağıtlarının ve derslerde tutulan notları havi defterlerin üniversitede olmadığını bunların MİT Müsteşarlığı'na gönderildiğini şu şekilde açıklamaktadır:

'... imtihan kağıtları ve derslerde tutulan notları havi defterler o zamanın Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı **Prof. Şaban Karataş**'tan sorulmuştur. **Prof. Şaban Karataş**'ın cevabı iliktedir.'

Prof. KARATAŞ şöyle demektedir;

'... **Beşikçi** hakkındaki soruşturma evrakı, sandığıma göre o zaman MİT Müsteşarlığı'na gönderilmişti.' Bu yazı 16.11.1971 tarihli duruşmada okundu. (Bk. mahkemenize 7.12.1971 tarihinde aynı tarihli duruşmada verdiğim dilekçe, s. 4)

b) Üniversite yetkililerinin 'idari soruşturma evrakı üniversitede yok, MİT'e gönderildi' demelerine karşı MİT de iki üç defa bu evrakın kendisinde olmadığını bildirmiştir.

c) Bunun üzerine tekrar MİT'e ve üniversiteye yazı yazılmıştır. (Bk. 16.11.1971 tarihli duruşma tutanakları, s. 29) Mahkemenin bu isteği karşısında üniversite yetkililerinin cevabı tutanaklara şöyle geçti: '... Üniversite idaresince sanık hakkında yapılan idari işlem belirtildikten sonra ismi geçen öğrencilerle ilgili sınav belgelerinin ve ders notlarının Rektör **Şaban Karataş** zamanında MİT yetkilisine elden verildiği anlaşıldı.' (Bk. 28.12.1971 tarihli duruşma tutanağı, s. 33)

d) Bunun üzerine evrakın getirilmesi konusunda yine ısrar edilmiş ve mahkeme de bu talebi kabul ederek MİT ve üniversiteye yazı yazmıştır. (Tutanak, s. 34)

e) 25.1.1972 tarihli duruşmada ise idari tahkikat evrakının MİT tarafından gönderildiği görülmüştür. (Tutanak, s. 35)

3. Görüldüğü gibi 'İdari Tahkikat Komisyonu' çalışmasına

temel olan evrak **Prof. Karataş** tarafından MİT'e elden verilmiştir. Veya MİT Müsteşarlığı'na gönderilmiştir.

a) Evrak hangi amaçla MİT'e intikal ettirilmiştir?

b) Hangi tarihte MİT'e intikal ettirilmiştir?

c) **Prof. Karataş**'ın MİT ile ilgisi nedir? (Bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi son kararlarından birinde 'esas no 1971/41 ve karar no 1971/67' MİT ajanlarının değerini karara bağlamış, bu tanıkların ifadelerinin öteki tanıkların ifadeleri gibi değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. Bu bakımdan bu sorunun sorulması gerekir)

4. **Prof. Karataş** neden lüzumu muhakeme kararı aldır-mamıştır?

5. **Prof. Karataş** suç işlemeyi göze alarak (TCK'nun 229 ve 28 Aralık 1971 tarihli duruşmada verilen dilekçe, s. 1-2) idari tahkikat evrakını MİT'e vermesi yerine neden C. Savcılığına müracaat etmemiştir?

6. 21.10.1971 tarihli duruşmada (Tutanak, s. 25) ve 16.11.1971 tarihli duruşmada MİT tarafından gönderildiği belirtilen yazılardan '**Beşikçi**'nin yaptığı imtihanlara ait imtihan kâğıtlarının asılları teşkilatımızda yoktur, fakat **Beşikçi**'nin sorduğu soruların sureti olarak şunlar okundu:

- Geri Batı Anadolu, ileri Doğu Anadolu sözünü açıklayınız.

- Bağımsızlık savaşları kurtuluş savaşlarından kutsaldır sözünü açıklayınız.'

Bu sorular ise gerek 4 öğrenciye ait 5 imtihan kâğıtlarının asıllarında, gerekse 3.2.1972 tarihinde mahkemenize sunduğum dilekçeden (Bk. Ek. 2) açıkça anlaşılacağı üzere benim sorduğum sorularla hiç ilgili değildir.

Demek ki, MİT'e yanlış bilgiler verilmiş MİT aldatılmıştır. Bu bilgiler **Prof. Karataş** tarafından mı verilmiştir?

**e) Mahkeme Tanık Şaban Karataş'a Sorduğum
6 Sorudan Sadece 1.sini Kendisine Yöneltilmiş
Ötekilerin Görülen Dava ile İlgisi Yok
Gerekçesiyle Sorulmasını Reddetmiştir**

24.2.1972 tarihli ve 9 Mart 1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunduğum dilekçenin tanıkla ilgili bölümündeki (s. 14-16) 1. soruya tanık cevap vermekten kaçınmıştır. (Tutanak, s. 59-60) Ben 4936 sayılı kanunun 49. maddesine neden uyulmadığını sorduğum halde tanık savcı gibi ithamkâr sözlerle beni, neden üniversiteden uzaklaştırmaya çalıştığını anlatmaktadır.

f) Sonuç

Somut olaylar karşısında tanık **Şaban Karataş**'ın ifadesinin hiçbir hukuki değeri yoktur. Mahkemenin bunları delil telakki etmesi kanuna aykırı bir hüküm tesis etmesi sonucunu doğurmuştur.

aa) Bir kere mahkemenin huzurda dinlenen tanıktan davaya esas teşkil eden İdari Tahkikat Komisyonu evrakının neden MİT Müsteşarlığı'na gönderildiği hususunu sormaması, bu konuya açıklık getirmemesi, olayı gizli tutmak ve örtbas etmek amacını gütmektedir. Bu davranış kanunen yolsuzdur.

bb) Yine kendisi tarafından MİT'e hakkımda neden yanlış bilgiler ve raporlar verdiğinin sorulmaması, yine yukarıda belirttiğim amaca matuftur. Yukarıda belirttiğim gibi muhbir tanığın MİT görevlisi olması bu davayı fazla ilgilendirmeyebilir ama hakkımda, MİT'e sırf mağdur ettirmek için yanlış ve kasıtlı bilgiler vermesi, yani yalancılık yapması yakından ilgilendirir. Bu bakımdan bu hususların mahkeme tarafından kesinlikle açıklığa kavuşturulması gerekirdi.

cc) Mahkeme kendisi bu soruları tanığa yöneltilmediği gibi benim sorduğum, yine bu konularla ilgili soruların sorulmasını da "görülen dava ile ilgili değil" gerekçesi ile sormaması ve öteki soruları yine sormaması olayın bazı yönlerini gizlemek amacını taşımaktan başka bir anlama sahip değildir.

dd) Tanığın ifadeleri telif edilmeden hükme gidilmiştir. Yukarda belirttiğim gibi tanık huzurda verdiği ifadesinin bir yerinde "... İdari soruşturma 6-7 ay kadar sürdü. Bu süre içinde bazı gelişmeler oldu. Şöyle ki, **İsmail Beşikçi** Alikan Aşireti olarak adlandırılan Doğu'daki bir aşireti tetkike baş-ladı..." (Tutanak s. 38) demektedir. İfadesinin başka bir ye-rinde ise "... Sanığın kendisine ait doktora tezi ve araştırma-ları derslere mevzu yapmasına **Türkdoğan** müdahale edebi-lir" demektedir. (Tutanak, s. 60) Alikan Aşireti isimli araştır-manın doktora tezime olduğu düşünülürse bu ifadenin ne kadar büyük bir çelişki olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Yani, hem doktora tezimi derste konu yaptığım için bu-nu tahkikle görevli komisyon kurulmuş hem de ben bu ko-misyonun faaliyetleri devam ederken **Alikan Aşireti** isimli doktora çalışmalarına başlamışım. Çelişmenin ne kadar ağır bir çelişme olduğu açıkça ortada durmaktadır. Öte yan-dan temyiz dilekçemin 84 ve 85. sayfaları arasındaki belge-ler ve bu belgelerle ilgili olarak yaptığım yorumlar da tanık **Karataş**'ın büyük bir yanılgı içinde olduğunu ortaya koy-maktadır. İşte mahkemenin bu tip çelişkileri çözümüleden hükme varması yolsuzdur.

ee) Temyiz dilekçemin 71-89 sayfaları arasında belirtti-ğim gibi **Prof. Karataş**'ın **Türkdoğan**'a bağlı olduğum yolun-daki iddiası yalandır. Bu iddiası ile tanık, yalancı tanık ol-mak durumunda kalmaktadır. Ayrıca MİT Müsteşarlığı'na yanlış, kasıtlı ve gerçeği aksettirmeyen bilgiler vermesi yine yalancı tanıklığı ile ilgilidir.

ff) Yine açıkça görülmüştür ki tanık **Şaban Karataş**'ın ifadesine karşılık benim savunmama hiç dokunulmamıştır. (Savunma dilekçesi, s. 120-123) Tanık **Şaban Karataş**'ın ifa-desini çürütmek için ileri sürdüğüm deliller ve beyanlar hiç dikkate alınmamıştır. Yani ifadeye karşı savunma reddedil-memiştir. Mahkemenin bu tutumundan adeta dosya içeri-sinde böyle bir savunma metni olmadığı, benim böyle bir sa-vunma yapmadığım izlenimi ortaya çıkmaktadır.

Halbuki tanık **Şaban Karataş**'ın ifadesinin kabulü, o ifa-deye karşı savunmanın açık ve objektif bir şekilde reddini gerektirir. Fakat bu yapılmamıştır.

Bütün bunlardan dolayı hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

5. Muhbir Tanık Asistan İbrahim Erol Kozak

a) Muhbir Tanığın Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi

"Saniğin 1967-1968 öğretim devresi sonunda Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığını) Marksist bir açıdan işlediği bir ders sırasında tanıdığına, bilahare Atatürk Üniversitesi'ne asistan olarak girdiği zaman, bir süre sanıkla aynı odada otururken, o tarihte belirgin tipler olarak dikkati çeken ve sanıkla hoca-öğrenci ilişkisi bulunmayan diğer fakülte öğrencilerinin onu devamlı olarak ziyaret ettiklerini gördüğüne, İsmail Beşikçi'nin bu öğrencilere (bu üniversitede devrimci düşünen kaç hoca var?) diye defaatle sorduğunu duyduğuna, bunlardan Kadir MANGA'nın, bir gün yine aynı odada Marks'ın fikirleri ile Mao'nun görüşlerini savunduğuna, doktora için Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne döndüğünde; saniğin da bir vesile ile Ankara'ya gelip, fakültenin tahsis ettiği asistanlar odasında bir süre kaldığına, bir akşam Cemal Özgüven ve Uluç Gürkan'ın da isminin geçtiği (Aydınlık) dergisinde yapılan toplantıya gittiğini gördüğüne, 1970'ten itibaren saniğin Erzurum ÜNAS şubesinin faaliyetlerini organize ettiğine, Mart 1970 tarihli koltuk yakma olaylarının tahrikçileri arasında saniğin da bulunduğunun öğrenildiğine, öğrencilere ders verme olayından yararlanarak, onları Marksist ve bölücü görüşleri benimsemek, tetkik etmek ve sınıf geçmeleri arasında bir tercihe zorladığına, bunu hem saniğin öğrencisi olup durumu kendisine bildirenlerden ve hem de saniğin öğrencilere kaynak şekilde gösterip okumalarını istediği eserlerin niteliğinden anladığına, ayrıca ders anlatımlarında, öğrenciye tavsiye ettiği çoğaltmaları ve diğer yayınların da politik beyanları esas almak suretiyle bilim adamının uymak zorunda olduğu ilkeleri bir kenara ittiğine..." (Gerekçeli Karar, s. 57-58)

b) Muhbir Tanık İbrahim Erol Kozak'ın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi

“Benim sanığın bölücülük faaliyetinden kastım, kendisi müteaddit yazılarında ve çıkarmış olduğu eserlerinde Türkiye’de Kürt ırkının var olduğunu, hatta aklımda kaldığına göre Türk aydını Türkiye’yi Türk görmeye alışmıştır. Esasında bu çok yanlış bir düşüncedir. Halbuki Türkiye’de Türk ayrıdır, Kürt ayrıdır diyecek kadar düşüncelerini gerek yazılı, gerekse sözlü yaymıştır” diyerek “bölücülük kavramına” yanlış bir anlam veriyor.

Muhbir asistanın 20 Mart 1970 olayları ile ilgili iddiası veya şüphesi bizzat Erzurum Cumhuriyet Savcılığı’nın yazısı ile çürütülmektedir.

Muhbir asistanın imtihan kâğıtlarıyla ilgili iddiası yine yalancı tanıklığından başka bir şey değildir. Zira sözü geçen dersler 1967-1968 ders yılında yapılmıştır. İmtihanlar bu döneme aittir. O dönemde muhbir tanığın üniversiteye henüz intisap etmediği kesin bir gerçektir. O günlere ait olayları bilmesi mümkün değildir.

c) Muhbir Tanığın Huzurda Verdiği İfade

Muhbir tanığın 10 Mart 1972 tarihinde mahkeme huzurunda verdiği ifade tamamen hayal mahsulüne, uydurmalara ve ondan bundan duyduklarına dayanıyor. Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde verdiğim derslerden çeşitli gazete ve dergilerde yayınladığım makalelere ve kitaplara kadar her şeyi suçlamaya çalışmakta ve hepsine birer kulp takmaktadır. Bu arada kendisinin öğrencilerle yaptığı tartışmayı bile benim için suç olarak göstermeye çalışmaktadır.

Muhbir tanık bu arada Ziraat Fakültesi’nde de ders veren bir kişi olduğumu bilmemektedir. Muhbir tanık öğrencilere “bu üniversitede devrimci düşünen kaç hoca var?” şeklinde soru sorduğumu iddia etmektedir. Bu, anlamsız bir sözdür, zira, hocalar çevresine ben, asistan olarak daha yakın bir kişi olduğum için onların düşünceleri hakkında öğrencilerden daha geçerli bilgi sahibi olabilirim. Dolayısıyla böyle bir sorunun öğrenciye sorulması anlamsızdır.

Muhbir tanık daha sonra şöyle devam etmektedir: Bir akşam **Aydınlık**'ta yapılacak toplantıya **Cemal Özgüven** isimli bir asistanı sanık davet etti. O da, **Uluç** da gelebilir mi diye sordu. Bahsettiği şahıs **Uluç Gürkan**'dı. Sanık ona cevaben, gideceğin yer çok kavgacı. Ben bundan toplantının Marksizm'den de öte bölgeci niteliği halz bir toplantı olduğu sonucunu çıkardım. Zira **Uluç** gibi Marksizmin en ileri safhasında bulunan bir şahsın katılmasının mahzurlu görüleceği toplantının ancak bölgeci olabileceğini düşündüm.

Burada muhbir tanığın **Uluç** hakkındaki sözlerinin, **Uluç**'un düşüncelerinin beni ilgilendirmeyeceği şüphesizdir. Üniversite asistanlarının sohbet toplantısında kavgacı, gürültü olmayacağı, asistanların kavgacı olamayacağı şüphesizdir. Muhbir tanık hayal muhsulü uydurmalar içindedir. Zira muhbir tanık anlatımında zaman bile gösterememektedir.

Bu arada 1970'te Atatürk Üniversitesi'ne döndüm demesine rağmen Mart 1970'te Erzurum'da değildim diyerek yine çelişme olacak bir durum içine giriyor. Buna rağmen ÜNAS bu konuda bildiri yayınladı, diyerek yine görgüye dayanan bir anlatımda bulunmakta, böylece bir daha çelişmektedir. Öte yandan Mart 1970 koltuk yakma olayları ile benim ilginin olmadığı Erzurum C. Savcılığının 28.9.1971 tarihli duruşmada okunan yazısından da açıkça anlaşılmaktadır. (Tutanak, s. 20)

"Üniversite Personel Kanunu sebebiyle sanık yine başrolde idi" demesi de gerçeklere aykırıdır. Çünkü o zaman ben sadece ÜNAS üyesi idim. ÜNAS'ın ne başkanı idim ne de yönetim kurulunda üye idim.

Böyle bir kişinin başrolde olması düşünülemez. Öte yandan ÜNAS boykotu 1969 başlarında, yani bahar aylarında oldu. O zaman muhbir tanık Erzurum'da bulunmadığını, ifadesinin daha yukarı kısımlarında bizzat kendisi söylemektedir. Tutanakların 64. sayfasında yer alan bir ifadesinde muhbir tanık, kesin bir yanılğı ve çelişme içinde olduğunu "ÜNAS boykotu Mart 1970'ten sonra oldu" diyerek açıkça ortaya koymaktadır. İfadesini böyle bir yanılğı ve çelişme üzerine inşa eden muhbir tanığın doğru şeyler söyleyemeyeceği açıktır.

Muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak** ifadesinin son kısım-

larında "sanık devlet görevini kendi fikirlerine alet etmiş, talebeyi Marksist ve bölücü görüşü okumakla sınıf geçmek arasında bir tercihe zorlamıştır. Zira öğrenciye tavsiye ettiği **Lenin**'e alt fikirler tabiatıyla onlara ait fikirleri okumaya talebeyi mecbur bırakmıştır" diyerek yine gerçek dışı bir olayı ifade etmektedir. Derslerde öğrenciler tarafından tutulan notlarında kımlerin eserlerinin tavsiye edildiği, hangi konuların okutulduğu açıkça bellidir. Somut deliller karşısında muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak** yalan söylemektedir.

**d) Muhbir Tanığa Mahkeme Huzurunda
8 Soru Sordum. Bu Soruların Önemlilerini
Buraya da Alıyorum**

".....

2. Muhbir tanık Atatürk Üniversitesi'ne 1968 yılı Ekim-Kasım aylarında intisap etmiş, çok kısa bir müddet Erzurum'da kaldıktan sonra (20-25 gün) kulaklarından rahatsız olduğu için İstanbul'a gitmiştir. Bu kısa müddet içinde muhbir tanık odamdaki boş masada oturmuştur. Fakat bu müddet içinde aramızda hiçbir bilimsel, ciddi tartışma olmamıştır.

.....

5. Muhbir tanık, ifadesinde '... Hatta dekan ve üniversiteye karşı yapılan bir harekette de tertipçisi olarak hissetmişimdir. Ama bunu kat'i olarak diyemem', demektedir.

Bu olay hakkında Erzurum Savcılığı'nca kovuşturma açılmasına, olay mahkemeye intikal etmesine, benim hakkımda gerek tanık olarak, gerek sanık olarak kovuşturma açılmamasına ve bu durum mahkemenizin bir sorusu üzerine Erzurum Savcılığı'nca belirtilmesine rağmen (Bk. 28.9.1971 tarihli duruşma) muhbir tanık hâlâ şüphe içinde midir? Öyle ise delillerini somut olarak ortaya koymalıdır.

6. Muhbir tanık daha sonra şöyle demektedir. '... Sanık üniversitemizde sosyoloji asistanıdır. Derslerde öğrencilere devamlı olarak aşırı solu aşılama amacını gütmüştür. Hatta yapmış olduğu bu gün, Dünya'da aşırı solun babası bilinen **Lenin**'in birçok görüşlerini veya sözlerini sınav sorusu yapmıştır, hatta **Lenin**'e ait (ileri Doğu geri Batı) sözünün ne ma-

naya geldiğini ve bunun cevaplandırılmasını istemiş, bununla **Lenin**'i bilmeyen, hocanın sırf sormuş olduğu sorunun cevabını not alabilmesi için aşırı sol yazıların okunmasını açıkça tavsiye etmiştir' demektedir.

Bir kere muhbir tanık üniversiteye yukarıda da belirttiğim gibi 1968 yılının son aylarında girmiştir. Dersler ise 1967 yılının Kasım-Aralık ve 1968 yılı Ocak aylarında yapılmış imtihanlar da bu devrede yapılmıştı.

Muhbir tanık üniversiteye intisap etmediğine, hatta Erzurum'da dahi bulunmadığına göre derslerden ve imtihan sorularından nasıl haberdar olmuştur?

7. Üniversite yöneticilerinin mahkemenize gönderdikleri cevabi yazılarda idari tahkikat evrakının yani imtihan kağıtlarının asıllarının ve defterde tutulan notları havi defterlerin 1968 yılı yaz aylarında MİT Müsteşarlığı'na gönderildiği (Bk. 16.11.1971 tarihli duruşma tutanakları ve 7.12.1971 tarihli dilekçe, s. 4) veya elden MİT yetkilisine verildiği belirtilmektedir. Yani ders notları ve imtihan evrakı üniversitede değil, MİT'tedir. Öte yandan muhbir tanık o sırada üniversiteye intisap etmemiştir. Bu durumda muhbir tanık derslerde nelerin anlatıldığından ve imtihanlarda nelerin sorulduğundan nasıl haberdar olmuştur?

e) Mahkeme 8 Sorudan İkisini Muhbir Tanığa Yöneltilmiştir

Muhbir tanık 24 Şubat 1972 tarihli ve 9 Mart 1972 tarihindeki duruşmada mahkemenize verdiğim dilekçenin kendisi ile ilgili bölümündeki (s. 16-18) 7. soruya şöyle cevap vermiştir. "... Sanığın derslerde öğrencilere neler anlattığını ve sınavlarda ne gibi sorular sorduğunu ifademde beyan ettiğim tehlikeli faaliyetlerini izlediğim için, takip ederek ve öğrencilerden sorarak öğrendim." (Tutanak, s. 64)

Demek ki muhbir tanık 7. soruda sözü geçen hususları iki kanaldan öğrendiğini ifade etmektedir. a) Faaliyetlerimi takip ederek, b) Öğrencilerden sorarak. Bu husus muhbir tanığın MİT'in bir ajanı olduğunu ortaya koymaktadır.

f) Muhbir Tanığın Mektubu

Öte yandan 18 Nisan 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçe ile mahkemenize muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak**'tan adıma gelen bir mektubun fotokopisini sunmuştum. Muhbir tanık o mektubunda davanın esası ile ilgili olarak şunları söylemektedir: (Tutanak, s. 71)

aa) Muhbir tanık, “şu anda size karşı mahkemedekinden farklı olarak tamamen iyi niyetler beslediğimi zannetmeyiniz. Benim size karşı beslediğim hisleri ve sizi değerlendiriş tarzımı tayin eden **düşüncelerinizdir**. Beyan ve yazılarınızdır. Bu düşünce ve kanaatlerinizi...” diyerek ihbarlarını, mahkemedeki tanıklığını, bana karşı kuzgunluğunu düşünce ve kanaatlerime dayandırmaktadır. (Sözü geçen mektup, s. 1)

bb) Muhbir tanık, “... Irken ayırmaya çalıştığınız malum etnik gruba müntesip olsaydınız bu davranışınızı daha başka açıdan değerlendirir ve bu mektubu yazmak ihtiyacını duymazdım” (Mektup, s. 2) diyerek benim, malum etnik gruptan olmadığını yani Kürt olmadığını, bunun için de yardım ellerini uzattığını belirterek somut bir ayrımcılık örneği vermiştir. Daha sonra “kraldan fazla kralcı”, “krala rağmen kralcı”, “bu avukatların ırki menşelerinin Kürt olduğunu ve hatta Allah korusun kurulacak Kürt devletinin önemli mevkilerine (Başbakanlığa) aday gösterildiklerini rivayet kabilinden duydum” (Mektup, s. 3-4), “Bu Kürt topluluğunun hemen yanı başında Türklerin” (s. 3 ve 5), “Doğu Anadolu'daki vatandaşlarımız kendilerine Türk, Kürt v.s. ne ad konursa konulsun” (s. 5) demek suretiyle Doğu Anadolu'da bağrısız bir kültürü ve dili olan bir Kürt halkının yaşadığı hakkında bilgisi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

cc) Muhbir tanık mektubunun 3. sayfasının başında, “... siz bu vatan için hiç iyi şeyler düşünmeyen...” şeklinde başlayan bir cümleden itibaren benim bazı kişiler tarafından kandırıldığımı ve piyon olarak kullanıldığımı işaret etmektedir. 4. ve 5. sayfalarda da kendisinin “Diyarbakır'da beni yargılayan çok kıymetli savcı ve hakim kadrosuyla tanıştığını” görüştüğünü ihsas ettirerek, bu heyete karşı, “beni iyi niyetimden istifade ederek bazı kişiler kandırdı, yanlış yolla-

ra itti, pişmanlık duyuyorum” şeklinde itiraf yapmamı önermektedir.

Daha önemlisi de böyle bir itiraftan sonra mahkemenin cezanı hafifleteceğini yine ıma yollu olarak ifade etmektedir.

dd) Muhbir tanığa göre Doğu Anadolu bir barut fıçısı haline gelmiştir. (s: 7)

ff) Doğu Anadolu'nun sosyo-ekonomik ve etnik durumu üzerine bilimsel araştırmalar yapmak, bilimsel tartışmalar yapmak mümkün değildir. Sıra bu konuya geldi mi artık bilimsel tezler konuşmaz. Bu mesele fikri tartışma ile değil kurşun kurşuna, değnek değneğe halledilir. Bu bakımdan bilimsel tartışma gereksizdir. (Bk. 18 Nisan 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarihle mahkemeye sunular dilekçe ve ekleri) (Tutanak, s. 71)

Muhbir tanığın, değil bir kamu tanığı olabilme, sıradan, kişiliğe sahip bir insanın dahi haiz olamayacağı bir karakteri olduğunu söylemek bu mektubun okunmasından sonra her zaman mümkündür. Bu kişiliğe sahip bir kişinin söyleyeceği şeylerin de gerçekten kaale alınmaması gerektiğinden muhbir tanıklığını da ciddi bulmak zordur.

g) Sonuç

Somut olaylar karşısında muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak**'ın ifadesinin hiçbir hukuki değeri yoktur. Mahkemenin bunları delil telakki etmesi kanuna aykırıdır.

aa) Muhbir tanığın istınabe ile alınan ifadesi karşısında huzuren verdiği ifadede yeni yeni unsurların ortaya çıkması, bunun evvelki ifadesinde belirtilmediği hususunun muhbir tanıktan sorulmaması yolsuzdur.

bb) Benim, muhbir tanığa sorulmasını istediğim soruların kendisinden sorulmaması yine yolsuzdur. Bazı hususların aydınlığa kavuşmasını engellemek amacını taşımaktadır.

cc) Muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak**'ın mahkemeye sunduğum mektubu kendisinin ne kadar tutarsız ve duygusal bir kişi olduğunu, bana fikirlerimden dolayı kızdığını ve bunu açıkça beyan ettiğini göstermektedir. Böyle kine ve

duygusallığa dayanan ifadeler elbette hukuki bir nitelik taşımazlar.

dd) Muhbir tanığın ifadelerindeki çelişmeler tartışılmadan telif edilmeden, hükme varılması yolsuzdur.

ee) Yine açıkça görülmüştür ki, **İbrahim Erol Kozak**'ın ifadesine karşılık benim savunmama hiç dokunulmamıştır. (s. 111-115) Savunmam dikkate alınmamış, savunma objektif delil ve kanırlarla reddedilmemiştir. Bütün bunlardan dolayı hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

6. Muhbir Tanık Turhan Tufan Yüce

a) Muhbir Tanık Turhan Tufan Yüce'nin Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi

"... Doktor olduktan sonra sanığın, Kürtçülük üzerindeki faaliyetlerini artırdığına ve çalışmalarının ilim alanında kalan bir çalışma olmaktan çıkarak, bu meseleyi siyasi bir mesele yapmaya başladığına, ders verdiği öğrencilerin ve bazı öğretim üyelerinin şikayetlerinin de vuku bulmasıyla keyfiyetin de kanlıkça soruşturma konusu yapıldığına, **Prof. Selahattin Olcay** ile beraber bu soruşturmada görevlendirildiğine sanığın derslerde öğrenciler tarafından tutulan notları ve diğer çoğaltma, yayın ve faaliyetlerinin incelendikten sonra, sanığın tarafgir, sırf Marksist bir görüşle ders verdiğini anladığına, böyle taraf tutan sosyolojik olayları çoğunlukla ilmi değerini kaybetmiş görüşler açısından ele alan bir davranışı ilmi anlayışla bağdaştırmaya imkân görmediğini, vermekle görevlendirildiği (**Sosyolojiye Giriş**) dersinde genel sosyolojik metot ve meselelerin ele alınması gerekirken sanığın bu genel konuları bir yana bırakıp Doğu Anadolu'da Kürt aşiretlerinin yaşayışı ve bunların demokratik haklardan yoksun bırakılarak çaresiz duruma düşürüldüklerini ortaya koyduğuna ve öğrencilere anlattığına, olayları tek taraflı ve komünist terminolojiye uygun şekilde tasvip ettiğine, idari soruşturma sonunda düzenledikleri rapor muhteviyatının doğru olduğuna, sanık **İsmail Beşikçi** ile aralarında dostluk veya düşmanlık şeklinde nitelendirilebilecek herhangi bir ilişki bulunmadığına, onu haricen uslu ve terbiyeli bir kimse şeklinde gördüğüne, ancak sanığın

ya komünist devletlerin ajanı, ya da Ortadoğu'da gittikçe büyüyen kuvvetlenen, yavaş da olsa sanayileşen Türkiye'nin istikbali hakkında bazı hesaplar yapan, yapması muhtemel olan başka büyük devletlerden birinin ajanı olduğuna kanaat getirdiğine, üniversitedeki anarşik olaylardan ve bu olaylar sırasında rektörlük ve dekanlık bürolarının tahrip edilmesinden sonraki günde sanığın üniversite idarecileri ve vali için (Bunlar Amerikan ajanlarıdır, kendilerinin Amerika'dan da maaş aldıklarına eminim) şeklinde konuştuğunu öğrendiğine, görgü ve bilgilerine nazaran sanığın sosyal ve siyasi görüşleri itibarıyla Marksist yani komünist bir kişi olduğuna, fikirlerini derslerinde ve yazılarında açığa vurduğuna, Türkiye'yi bölmek amacıyla Türk-Kürt ayrımı yaparak, buna özel önem verdiği ne..." (Gerekçeli Karar, s. 58-59)

Burada mahkeme muhbir tanığın zaten kasıtlı olan beyanlarını bile tahrif etmekten geri durmamıştır. Şöyle ki:

b) Muhbir Tanığın İstinabe Yolu ile Alınan İfadesi

Muhbir tanık, "... Ben **İsmail Beşikçi**'yi şahsen tanırım. **İsmail Beşikçi** dış görünüşü itibarı ile terbiyeli bir insandır" diyerek mahkemeye manevi yönden etki altına almaya çalışıyor.

"... Bunun üzerine o zamanki Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı **Selahattin Olcay** ve beni Dr. **İsmail Beşikçi**'nin ders notlarını, bunların suç teşkil edip etmediklerini incelemekle görevlendirdi. İncelediğimiz notlar çok tarafsız, sırf Marksist bir görüşle yazılmıştı. Böyle taraf tutan sosyoloji olaylarını, çoğunluğu itibarıyla ilmi değerini kaybetmiş fikirler açısından ele alan bir ders takririni ilmi anlayışla bağdaştırmaya imkân görmedik. Ayrıca şu cihet de çok şayanı dikkatti. **Sosyolojiye Giriş** dersi, bu dersin temel meselelerini ihtiva etmek icap eder. Halbuki **Beşikçi** bu notlarında, sosyolojinin umumi ve elemanter konularını bir yana bırakıp Doğu Anadolu'daki Kürt aşiretlerinin yaşayışını öğretiyor ve hatırlayabildiğime göre bunların demokratik haklarından yoksun bırakıldığını, ve yoksul duruma düştüklerini öğrencilerine anlatıyordu. Komünist terminoloji ile olayları tek taraflı tasvir ediyordu. Raporumuzda bu cihetleri açıkladık."

Bilindiği gibi muhbir tanık **Turhan Tufan Yüce** 1968 yılında kurulan İdari Tahkikat Komisyonu üyelerinden biridir. Bu muhbir, 21 Eylül 1968 tarihinde **Prof. Selahattin Olcay** ile birlikte hazırlayıp dekanlığa verdikleri raporda ise yukarıdaki fikirlerini açıkça çürüten beyanlar vardır. O raporda aynen şu ifadeler yer almakta idi:

"... **Dr. Beşikçi**, komisyonumuza verdiği 9.9.1968 tarihli yazılı cevabında 1966-1967 ders yılı ikinci sömestresinde **Sosyolojiye Giriş** dersini okuttuğunu, bu derslerde sosyolojinin tarifini, konusunu, metodunu diğer ilimlerle münasebetlerini öğrettiğini beyan etmiştir. 1967-1968 ders yılında Türkiye'nin toplumsal yapısı üzerinde durmuştur. Göçebe ve yarı göçebe aşiretlerin incelenmesi, Türkiye'nin toplumsal yapısı içinde genişçe bir konudur.

Jeopolitik bakımdan nazik sayılan bir bölge üniversitesinde göçebe aşiretler araştırılırken 'Kürt' denilen vatandaş toplulukları teşebbüs gibi görülebilir. Fakat ilmi metotlar içinde kalmak, ilmi tarafsızlıktan ayrılmamak şartı ile bu türlü araştırmalar da ilim hürriyetinin cevazı içinde mütalaa edilmelidir. **Dr. Beşikçi** ders notlarında ve yazılarında kanaatımıza göre Marksist ve solcu bir görüşten hareket etmektedir. **Fakat görüşlerinde ve açıklamalarında kanunlarımıza göre suç teşkil edecek bir husus yoktur. Batıcılığı gericilik saymak, Doğu'da Kürt adı verilen vatandaşlarımızın ayrı dili konuştuklarını ve hatta ayrı kültüre sahip olduklarını söylemek, Güney Amerika ülkelerinin veya Kuzey Vietnam'ın kurtuluş savaşı yaptıklarını ileri sürmek gerçi bugün büyük kısmı itibarıyla sol düşüncesinin iddialarıdır, fakat bunları yazmak ve söylemek suç değildir. Bu gibi beyan ve yazılar kısmen veya tamamen siyasi mahiyet arzetsen bile, **Dr. Beşikçi** öğretim yetkisini iyi kullanmamış olur, ama, üniversite öğretim üye ve yardımcılarının siyasetle uğraşmak hakları vardır..." (21.9.1968 tarihli İdari Tahkikat Komisyonu raporu, s.1)**

Muhbir tanık ifadesine şöyle devam ediyor:

"... Halis bir vazife hissi ile **Beşikçi**'nin yazılarından en önemli olanlarından birkaç örnek topladım. Bunların fotokopilerini aldirdim. Ve umumi deyimle vatana ihanet mahiyetlerini belirten bir dilekçe tanzim ettim. **Dilekçenin daha etkili ol-**

masını sağlamak için birçok öğretim üyesi arkadaşımın DİLEKÇELERİ İMZALAMALARINI rica ettim. Arkadaşlarım imzaladılar. Dilekçeyi fotokopilerle birlikte Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na gönderdim. Ayrıca hain saydığım bu sanığın takipsiz kalma ihtimalini büsbütün önlemek için yine suç teşkil eden yazıların fotokopisini aldım. Yazıların yayınlandığı organların tarihi ve numarasını kaydettim. Ve yazıların suç teşkil edici mahiyetini kısaca belirleyici bir dilekçe ile bunları da İstanbul Örfi İdare Kumandanlığı'na adımla imzamlamla postaladım..."

Muhbir tanığın ne kadar kasıtlı olduğu bu beyanından bile ortaya çıkmaktadır. Bilindiği gibi ihbar-keyfiyeti kişilerin kendiliğinden yaptıkları bir fiildir. Başkalarının rivası ile ihbar yapılması elbette usule aykırı bir durumdur.

"Kürtler yoktur, herkes Türktür" diyen ve beni Kürtlerden söz ettiğim için suçlayan muhbir tanığın bizzat kendisi de Kürt kelimesini kullanabilmektedir. "Örneğin 1000 yıldan beri beraber yaşadığımız Kürt kardeşlerimiz" sözü kendisine aittir.

Muhbir tanık **Profesör Turhan Tufan Yüce:**

"... arz ettiğim gibi İsmail Beşikçi ile dostluk ve düşmanlık şeklinde nitelendirilebilecek herhangi bir ilişkim yoktur. Dışarıdan sanık uslu ve terbiyeli bir kimse olarak görülür. Fakat kanaatıma göre **Beşikçi**, ya komünist devletlerin ajanıdır, ya da Orta-doğuda gittikçe büyüyen, kuvvetlenen yavaş da olsa sanayileşen Türkiye'nin istikbali hakkında bazı hesaplar yapan veya yapması muhtemel olan büyük devletlerden birinin ajanıdır. Ya da sonra bir ihtimal aslen Türk olduğu ileri sürülen **Beşikçi**'nin gerçekten hasta olduğudur..."

Görüldüğü gibi muhbir tanık bana birbiri ile çelişen ajanlıklardan birini yakıştırmaya çalışıyor. Ya Rus ajanıdır, ya da Amerikan ajanıdır. Muhbir tanığın hiçbir delile dayanmadan böyle ulu-orta iddialar ileri sürmesi ne kadar fanatik bir kişi olduğunun açık delilidir.

c) Muhbir Tanık Turhan Tufan Yüce İstinabe Yolu ile Alınan Sözü Geçen İfadesinde Kesin ve Açık Bir Şekilde Yalan Söylemektedir

Muhbir tanık ifadesinin son kısmında 20 Mart 1970 olayları sırasında **Avukat İbrahim Bilici**'ye dayanmak suretiyle şöyle diyor:

"... buna rağmen o günün akşamı veya ertesi günün akşamı sanık **İsmail Beşikçi** karısının teyzesi oğlu **Avukat İbrahim Bilici**'nin evinde üniversite idarecileri için ve pek terbiyeli bir zat olan o zamanki vali için, bunlar Amerikan ajanlarıdır, bunların Amerika'dan maaş aldıklarına eminim, demiştir. Bunları karısının akrabası olan **İbrahim Bilici**'den işitmişimdir. **Avukat İbrahim Bilici İsmail Beşikçi** ile onun komünist fikirlerine karşı münakaşa, mücadele ettiğini çok defalar söylemiştir."

Muhbir tanığın bu iddiaları bizzat **Avukat İbrahim Bilici**'nin kendi ifadesi ile çürütülmektedir. **Avukat İbrahim Bilici** ifadesinde şöyle demektedir: "**İsmail Beşikçi** benim eşimin teyzesinin kızının kocasıdır. Bu münasebetle kendisini tanırım. Bana hiçbir zaman beyan edilen sözleri söylememiştir. Ve ben de **Avukat Turhan Tufan Yüce**'ye böyle bir konuşma yapmadım." Görüldüğü gibi muhbir tanık **Turhan Tufan Yüce**'nin ifadesi bizzat kendi tanığı tarafından çürütülmektedir. Bu bakımdan yalancı şahıllığı açıkça ortaya çıkan muhbirin ifadesi kabul edilemez.

d) Sonuç

aa) Muhbir tanık **Turhan Tufan Yüce**'nin açık ve kesin bir şekilde yalancı tanıklık yaptığı iki belge ile ortaya çıkmıştır. Bu belgelerden biri muhbir tanığın 21.9.1968 tarihinde İdari Tahkikat Komisyonu üyesi olarak düzenlediği rapordaki görüşleri ile istinabe yolu ile alınan ifadesi arasındaki derin çelişkidir. Belgeleden ikincisi ise istinabe yolu ile alınan ifadedeki bir beyanın yine kendi gösterdiği tanık tarafından açık ve kesin bir şekilde yalanlanmasıdır. Mahkemenin bu kadar açık bir şekilde yalancı tanıklık yapan bu kişinin ifadesine itibar etmemesi ve bu kişi hakkında yalancı tanıklıktan hakkında işlem yapması gerekirdi.

bb) Çelişen ifadelerin telifine gidilmeden hükme varılması yolsuzdur. Son derece keyfi bir delil kullanmaktır.

cc) Mahkeme muhbir tanık **Turhan Tufan Yüce**'nin ifadesine karşı benim savunmamı (s. 104-105) hiç dikkate almamıştır. Halbuki muhbir tanığın ifadesini kabul eden mahkeme benim bu ifadeye karşı savunmamı da dikkate alması ve objektif delillerle ve objektif delillere dayanan kanılarla reddetmesi gerekirdi. Halbuki bu yapılmamıştır, yapılmaması yolsuzdur.

Böyle bir ifadeyi delil sayan ve savunmayı dikkate almayan mahkemenin hükmü elbette geçerli olamaz. Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

7. Tanık Cevdet Gökalp

a) Tanık Cevdet Gökalp'in Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi

"Doçent olarak Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi bulunduğuna, Aralık 1967'den itibaren sanık **İsmail Beşikçi**'nin hareketlerini ve yayınlarını izlediğine, onun fakülte içinde bir huzursuzluk kaynağı haline geldiğini müşahade ettiğine, 20 Mart 1970'deki anarşik olaylar üzerine **Profesör Ahmet Kurt** başkanlığında kurulan soruşturma komisyonuna katıldığına, 150'ye yakın tanığın bilgisine başvurduklarını, çeşitli makale çoğaltma ve yayınlarıyla azılı bir komünist olduğu kanaatine vardığı sanığın anılan olayların da tahrik edici bir unsuru şeklinde görüldüğüne, düzenledikleri rapor muhteviyatının doğru olduğuna..." (Gerekçeli Karar, s. 59)

b) Tanık Cevdet Gökalp'in İstinabe Yolu ile Alınan İfadesi

"3 Aralık 1967 yılından beri Atatürk Üniversitesi'nde görevliyim. Üniversiteye geldiğim günden beri sanık **İsmail Beşikçi**'nin fakültesi olan Fen-Edebiyat Fakültesi'nde başlıca huzursuzluk kaynağı olduğunu müşahade ettim. Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu olmam ve onun da bu fakülte mensubu bulunması dolayısıyla bana ziyaretini bekledim. Dikkatimi çeken husus onun asla ziyaretime gelmemiş olması. Bu hu-

sus ilk anda hakkında söylenenleri doğru çıkarın bir kanaat oldu. Çünkü milliyetçi bir Türk çocuğu olmam onun ziyaretine engel teşkil etmiş olacak.”

Görüldüğü gibi muhbir çok hissi olarak konuşmaktadır. Hakkında, huzursuzluk kaynağı olduğuma dair bazı dedikodular duymuş, ziyaretine gitmediğim için de bu kanaati kesinleşmiş. Kaldı ki muhbirin ne Siyasal Bilgiler Fakültesi üyesi olması ne de milliyetçi bir Türk çocuğu olması beni ilgilendirmez. Hatta tanığın fakültedeki varlığı da beni hiç ilgilendirmemiştir. Ve tanığın bu meziyetlerini bu ifade dolayısıyla öğrenmiş bulunuyorum.

“Komünizme karşı hassas bir Türk çocuğu olmam ve bu hususta mücadeleci bir karaktere sahip olmam gayesiyle **İs-mail Beşikçi**'yi yayınlarından adım adım izledim. Onun komünist **Forum**, komünist **Akşam** gazetesi ve İşçi Partisi'nin yayın organı **Ant** dergisinde yayınlanan yazıları ile **Alihan Aşireti** ve **Doğu'nun Toplumsal Düzeni** gibi eserlerin tetkikinden edindiğim açık ve seçik kanaat **Beşikçi**'nin asıl bir komünist olduğu.”

Tanık tamamıyla basın savcılarının denetiminde olan yayın organlarında 3-4 yıl önce yayınlanmış yazı ve kitapları kaynak göstererek, komünist olduğum kanısına varıyor. Öte yandan **Forum**, komünist **Akşam** gazetesi diyerek komünizm hakkında esaslı bilgiler sahibi olmadığını da ortaya koyuyor.

c) **Tanık Cevdet Gökalp Yalan Söylemektedir**

Tanık ifadesinin son kısmında 20 Mart 1970 günü üniversitede meydana gelen olayları tahrik ettiğimi, bunun da İdari Tahkikat Komisyonu'nun raporuyla sabit olduğunu iddia etmektedir. Halbuki Erzurum C. Savcılığından gelen 4.9.1971 gün ve 1971/29 sayılı cevabi yazısı (Tutanak, s. 20) bu iddiayı kesinlikle yalanlamaktadır.

d) **Sonuç**

Tanık **Cevdet Gökalp** yalancı, duygusal ve maksatlı bir kişidir. Dolayısıyla ifadesi de kabule şayan değildir.

aa) Tanık **Cevdet Gökalt**'in ifadesi son derece duygusal faktörlere dayanmakta, kendisinin ziyaret edilmemesini bile aleyhine suç delili olarak göstermeye çalışmaktadır. **Forum** ve **Ant** dergileri ve **Akşam** gazetesi hakkındaki görüşleri yine mesnetsiz ve duygusaldır.

bb) Erzurum C. Savcılığı'nın sözü geçen yazısı tanık **Cevdet Gökalt**'in yalan.söylediğini açıkça ortaya koymaktadır.

cc) Çelişen ifadelerin telifine gidilmeden hükme varılması yolsuzdur.

dd) Mahkeme tanık **Cevdet Gökalt**'in ifadesine karşı benim savunmamı (s. 103) hiç dikkate almamıştır. Halbuki tanığın ifadesini kabul eden mahkeme benim bu ifadeye karşı savunmamı da dikkate alması ve objektif delillerle ve objektif delillere dayanan kanırlarla reddetmesi gerekirdi. Halbuki bu yapılmamıştır, yapılmaması yolsuzdur.

Böyle bir ifadeyi delil sayan ve savunmayı dikkate almayan mahkemenin hükmü geçerli sayılamaz. Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

8. Tanık Mehmet İshakoğlu

a) Tanığın Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi

"İşletme Fakültesi öğretim görevlisi olması hasebiyle bir süre sanıkla Edebiyat Fakültesi binasında aynı yerde kaldıklarını, sanığın odasının bir kısım öğrencilerin toplantı yeri haline geldiğini gördüğüne, 20 Mart olaylarından sonra kurulan soruşturma komisyonunda çalışırken, sanığın cereyan eden olayların tertip ve teşvikçisi olduğunun ortaya çıktığının, rapor muhteviyatının hakikati aksettirdiğini..." (Gerekçeli Karar, s. 59)

b) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi

"... Edebiyat Fakültesi binasında kaldığım müddet içerisinde **İsmail Beşikçi**'nin odasının bir nevi, bir kısım öğrencilerin toplantı odası olduğunu gördüm. Arkadaşlarımdan duyduğlarım, **İsmail Beşikçi**'nin maksatlı çalıştığını ve odasına gelen öğrencileri eğittiğini gösterir mahiyetteydi..."

Tanık beni tanımıyor, arkadaşlık yapmamış, arkadaşlarından duyduklarıyla maksatlı çalıştığım kanısında olduğunu söylüyor. Kaldı ki, üniversite mensubu bir hocanın odasına öğrenciler her zaman gelir ve görüşme yapabilir. Bunun suç delili diye gösterilmesi gülünçtür.

c) Tanık İstinabe Yoluyla Alınan İfadesinde Yalan Söylenebilir

Tanığın 20 Mart olaylarının tertip ve tahrikçisi olduğum yolundaki iddiası Erzurum C. Savcılığı'nın 4.9.1971 gün ve 1971/29 sayılı cevabi yazısı tarafından (Tutanak, s. 20) kesinlikle yalanlanmaktadır.

"Erzurumluların üniversiteye yürüyüşlerinden sonra üniversite asistanlarının yayınladığı, örneği tahkikat komisyonunun dosyasında bulunan bildirinin bizatihi **İsmail Beşikçi** tarafından hazırlandığı kanısındayım. Bu bildiride rektörlük ve rektörün koltuğunu yakan solcu öğrencilerin hareketi tasvip edilmekte ve Erzurumluların asil hareketleri faşistlikle damgalanmaktadır...."

Burada tanık bir bildiriden söz ediyor. Bildiriyi ÜNAS Yönetim Kurulu hazırlamıştır. Ben de tam sayısı 11 olan Erzurum ÜNAS Yönetim Kurulu üyelerinden biriyim. Yönetim kurulu herhangi bir bildiriyi münakaşa eder, en azından çoğunluk kararı ile çıkarır. Çıkan bildiri ÜNAS'ın bildirisi olur. Kaldı ki bu bildiri hakkında dava bile açılmamış, takipsizlik kararı verilmiştir. (Erzurum C. Savcılığı'nın 9.5.1970 tarih ve 970/708 sayılı takipsizlik kararı, Askeri Savcı'nın esas hakkındaki mütalaası, s. 130/d)

d) Tanık Mehmet İshakoğlu'nun Naip Hakim Kanalı ile Alınan İfadesi

Tanığın 16 Şubat 1972 tarihinde, 9. Kol. As. Mahkemesi'nde, naip hakim **Yüz. Nursafa Pandar** tarafından ikinci kere ifadesine başvurulmuştur:

aa) *Tarîğin İstinabe Yoluyla Alınan 1. İfadesiyle
Naip Hakim Tarafından Alınan İfadesi Arasında
Son Derece Büyük Çelişmeler Vardır*

1. İlk ifadesinde: “20 Mart olaylarından sonra kurulan komisyonda üye olarak çalışırken aldığım ifadelerin bir çoğu **İsmail Beşikçi**’nin bu olayların tertipçisi ve teşvikçisi olduğunu gösterdi” demesine rağmen, ikinci ifadede “... bu arada şunu belirtiyim ki bir öğrencinin kendisini yakması hadisesinde **İsmail Beşikçi**’nin rolü olup olmadığı konusunda bir şey diyemeyeceğim. Bu konuya dair tahkikat sırasında herhangi bir tanık ifadesine ve delile rastlayamadık” demektedir. Gerçekten bu olaylarla hiçbir ilgim yoktur ve buna dair en ufak bir delil gösterilemez.

2. İlk ifadesinde: “ÜNAS bildirisinin **İsmail Beşikçi** tarafından kaleme alındığını sanıyorum” demesine rağmen sonraki ifadede “... Sadece ÜNAS’ın tahkikat komisyonu dosyasında gördüğümü” bildirisinden söz etmektedir.

bb) *İkinci İfadenin Bizzat Kendi İçinde de
Çelişmeler Vardır*

1. “Yaptığımız tahkikat sırasında dinlediğimiz tanıklar rektör ve dekan koltuklarının yakılması olaylarında bu olayların elebaşılarının sanık **İsmail Beşikçi** ile temas halinde olduklarını ve bu olayların teşvikçileri arasında **İsmail Beşikçi**’nin de bulunduğunu bize söylemişlerdir” (Niyabet tutanığı, s. 7) demesine rağmen, yine aynı sayfa da yer alan başka bir ifadesinde “bu arada şunu belirtiyim ki bir öğrencinin kendini yakması hadisesinde **İsmail Beşikçi**’nin rolü olup olmadığı konusunda bir şey diyemeyeceğim. Bu konuya dair tahkikat sırasında herhangi bir tanık ifadesine veya delile rastlayamadım” demektedir. Bir öğrencinin kendini yakma hadisesi ve koltuk yakma hadisesi aynı hadise olduğuna göre ve aynı saatlerde cereyan ettiğine göre bu ifadenin ne kadar büyük bir çelişme içinde olduğu açıkça ortada durmaktadır.

2. Tanık ifadesine şöyle devam ediyor: “İkinci tahkikat komisyonu dosyası geldi. Orada sanık hakkında cezai ko-

vuşturmaya yer olmadığını yalnızca derslere girmesinin mahzurlu olduğuna karar verilmiş, ikinci dosya ile birleştirdik. Sonunda sanığın üniversitede bulunmasının mahzurlu olduğu kanısına vardık.” Tanık üniversitedeki olaylarda organik bir ilişkinin bulunmadığını ve derslerin hakkında cezai kovuşturmaya gerek olmadığını bizzat kendisi ifade ettiği halde üniversiteden uzaklaştırılmam gerektiği sonucuna hangi mantıkla varabilmektedir.

Bu, kendisinin ve komisyonun kölü ve art niyetini göstermekten başka neyi ifade eder. Öte yandan tanığın yürütmenin durdurulması kararının üniversite tarafından uygulanmadığına işaret etmesi de dikkat çekicidir.

3. İfadesinin bir yerinde **Ahmet Aras** için “mahkûm olmuş” dediği halde ifadesinin son kısımlarında bu konuda kesin bir bilgi sahibi olmadığını belirtiyor. (Niyabet tutanağı, s. 9) Gerçek ise herhangi bir mahkûmiyetin olmadığıdır.

Öte yandan temyiz dilekçemin 114-118. sayfaları arasında belirttiğim gibi İdari Tahkikat Komisyonu evrakı 1968 yaz aylarında üniversite yöneticileri yani muhbir profesörler tarafından MİT Müsteşarlığı’na gönderilmiştir. Bu bir gerçek olduğu halde tanık komisyona “birinci tahkikat evrakı geldi, ikincisiyle birleştirdik” sözünü nasıl sarfedebiliyor. Bu da komisyonun art niyetler ve üstün körü olarak çalışma yaptığının kesin delilidir.

cc) Tanık Üniversiteden Uzaklaştırılmanın Gerekçesi Olarak Üç Neden Sayıyor

1. Öğrencileri anarşik eylemlere teşvik etmiş olması. (Halbuki bu konuda bir delil veya tanık ifadesi olmadığını bizzat kendisi ifade etmişti.)

2. Dersinde ders dışı komünizm propagandası yapması, bu konudaki deliller düzenlediğimiz raporda mevcuttur. (Halbuki bu konuda İdari Tahkikat Komisyonu raporunda cezai kovuşturmaya yer olmadığının belirtildiğini tanık bizzat kendisi ifade etmiştir.)

3. İsmail Beşikçi'nin o tarihlerde hiç derse girmemesi ve kendisine profesörler ve doçentler tarafından herhangi bir

görev verilmemesine rağmen maaş alıp makale ve kitaplar yayınlamak ayrımcı tutumda olması, bu makale ve yazıların da Türk halklarından, komünist Doğu Anadolu'dan, ezilen halklardan bahsetmesi.

Tanık ezbere ve sorumsuz konuşmalar yaparak korkunç bir hataya düşmektedir. Bilindiği gibi komünist Doğu Anadolu sözü 1971 Şubat ayında **Ant** dergisinde yayınlanan (**Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**) başlıklı yazının bir dizgi hatası sonucu (**Mücadele ve Komünist Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**) şeklinde yazılmasından ileri geliyor. Nisan 1970'de düzenlenen bir raporun Şubat 1971'deki bir yazıdan esinlenmesi nasıl söz konusu olabilir.

Bütün bunlar hem tanığın hemde İdari Tahkikat Komisyonu'nun art niyetli ve maksatlı tutumlarını açıkça göstermektedir. Tanığın bu arada **Orhan Türkdoğan** ile ilgili olarak söyledikleri doğrudur. Koltuk yakma olayı ile ilgili olarak yine dikkate değer bilgiler vermektedir.

e) Sonuç

aa) Yukarıda somut delilleriyle ortaya koyduğum üzere tanık **Mehmet İshakoğlu** yalan beyanda bulunmakta yalancı tanıklık yapmaktadır.

bb) Tanığın istinabe yolu ile alınan ifadesi ile naip hakim tarafından alınan ifadesi arasında büyük çelişmeler olduğu gibi naip hakim tarafından alınan ifadenin kendi içinde de çelişmeler vardır.

Mahkemenin bu çelişmeleri çözümülemeyen hükme varması yolsuzdur, keyfidir, delil kullanmaktır.

cc) Mahkeme tanık **Mehmet İshakoğlu**'nun ifadesine karşı benim savunmamı (s. 103-104, 127-128) hiç dikkate almamıştır. Halbuki tanığın ifadesini kabul eden mahkeme benim bu ifadeye karşı savunmamı da dikkate alması ve objektif delillere dayanarak reddetmesi gerekirdi. Bunun yapılmaması yolsuzdur.

Böyle bir ifadeyi delil sayan ve savunmayı dikkate almayan mahkemenin hükmü elbette geçerli olamaz. Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

TANIK YILMA DURAK, TANIK MUSTAFA GÖKTAŞ, TANIK YAVUZ AKPINAR'IN GEREKÇELİ KARARDA KULLANILAN İFADELERİ

"Sanığın sosyoloji derslerinde daima ders konusu dışına çıktığına, meseleleri daima Marksist metodlarla ortaya koyduğuna, Asya devletlerinin yani Rusya ve Çin gibi komünist devletlerin ileri ve Batı devletlerinin de geri olduğunu anlattığına, ekonomik bağımsızlığın ancak sosyalist düzene girmekle mümkün olabileceğini telkine çalıştığına, Doğu Anadolu'nun toplumsal yapısını anlatırken, bu bölgede yaşayanların ayrı bir ırk olduğunu söylediğine ve bunların Kürt olarak anıldığını ve dolayısıyla Türklerden ayrı olduğunu ortaya koyduğuna, bunlara bağımsızlık verilmesi ve azınlık haklarının tanınması gerektiğini ileri sürdüğüne, bu fikir ve görüşler çerçevesinde sorulan sınav sorularının, aynı yönde cevaplanmasına tam numara verdiğine, siyasi konulara daima değindiğine, çoğaltmalarını herkese verdiğine..." (Gerekçeli Karar, s. 59-60)

Mahkeme sözü geçen tanıklara ait ifadeleri büyük bir tahrifatla gerekçeli kararına geçirmiştir. Bu bakımdan bu ifadeleri de ayrı ayrı ele almakta yarar vardır.

9. Tanık Yılma Durak

a) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi

"... 1968 yılında İsmail Beşikçi sosyoloji derslerine geliyordu. Sosyoloji derslerini Marksist metodlarla anlatıyordu. Mesela Asya devletlerinin ileri ülkeler olduklarını bu metodlar neticesinde ortaya koymaya çalışıyordu. Çünkü Asya devletlerini Çin ve Rusya gibi komünist blok içinde bulunan ülkeler olarak gösteriyordu. Bunun karşılığında kapitalist idare ile yönetilen Avrupa devletlerinin ise geri ülkeler olduğunu telkin ediyordu. Yine bir yazılı sınavında bağımsızlık savaşları kuruluş savaşlarından kutsaldır, sualini yine, Marksist metodla neticelendiren iktisadi bağımsızlığın ancak sosyalist düzene girmekle mümkün olabileceğini telkin ediyordu ki yine tanzimat hareketleri geri bir harekettir, suali ile modern tarzda anlaşılan hürriyet fikrine karşı çıkıyordu."

Tanık derste anlatılanları ve imtihanı sorulan soruları, derslerimin dışında yapıp yayınladığım bağımsız araştırmaları gönlünce birbirine karıştırıyor, bu arada kendisinden de fazlasıyla eklemeler yapıyor, açıkça yalancı tanıklık yapıyor. Bunun yalancılığını tahkikat komisyonu dosyasında olması gereken imtihan kâğıtları ve derste anlatılanları havi defter göstermektedir. Öte yandan (Bağımsızlık savaşları kurtuluş savaşlarından kutsaldır) gibi saçma bir söz sarfediyor. Bağımsızlık ve kurtuluş savaşlarının aynı anlama geldiği düşünülürse böyle bir sorunun ne kadar anlamsız olduğu ortaya çıkar.

"... Bütün bunların dışında Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığını istismar ederek Doğu Anadolu'da feodalite bulunduğunu ve buradaki halkların iktisadi bağımsızlığa kavuşabilmesi için ayrı bir hak savunmasını savunuyordu ve Atatürk Üniversitesi'nde Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından aranan Tuncer Sumer'le çok yakın bir işbirliğinde bulunuyordu. Yine komünist Kürtçü olarak tanınan **Demir Pekol**, **Mehmet Ali Adıgüzel** gibi öğrencilerle özel ilişkiler kurmuştu. Atatürk Üniversitesi'ndeki sosyalist eylemleri de yürüttüğü de bir gerçektir"

diyerek, yine aslı olmayan bilgiler sunmaktadır. Esasen bu beyanlar zaten Erzurum C. Savcılığı'nın 4.9.1971 gün ve 1971/29 sayılı cevabi yazısı (Tutanak, s. 20, 96) tarafından kesin bir şekilde çürütülmüştür.

Herhangi bir hocanın öğrencileri ile hoca-öğrenci çerçevesi içinde görüşmesi ise çok normaldir.

"... Sanık Kürtçülük faaliyetlerini alenen ilmi tetkikler maskesi altında gösteriyordu. Kendisi Orta Anadolu'dan olmasına rağmen Orta Anadolu'nun birçok sorunları bulunmasına rağmen, Doğu Anadolu'nun birçok sorunlarını incelemek maksadıyla Atatürk Üniversitesi'ndeki Kürt talebelerle teması geçmiştir. Bu talebelerin giderlerini ve isimlerini arzettim"

demektedir.

Bir kere araştırma serbestisinin olduğu büyük bir gerçektir. Öte yandan ilmi tetkikler maskesi altında araştırma yapmak diye bir şey söz konusu olamaz. Bütün araştırmaların son derece açık bir şekilde yapılmış ve yayınlanmıştır.

Orta Anadolu'dan olup Doğu Anadolu'da araştırma yaptığım keyfiyetini tanık tarafından ele alınması ise kendisinin art niyetinin ve somut olarak ayıncı davranışını gösterir.

Tanık "... Atatürk Üniversitesi'nde talebe hareketleri olduğunda sanık, bu öğrencilerden sol grubun bir nevi lideri durumunda idi. Bunu zaten fakültede yapılan tahkikatlar da ortaya koymuştur" demektedir. Bu tahkikatın kasıtlı ve maksatlı olarak yürütüldüğü, bilgilerin yanlış olduğu, Erzurum C. Savcılığı'nın mahkemeye gönderdiği 4.9.1971 gün ve 1971/29 sayılı cevabi yazısı ile de açıklık kazanmaktadır.

Tanık ifadesinin son kısmında yine yalan söylemektedir.

"Ayrıca sanık Lenin'in görüşü olan daha doğrusu görüşünün özünü teşkil eden ileri Asya geri Avrupa tabirini de bize sual olarak tevcih etmiştir. Bu görüşü benimser şekilde savunanlara yüksek not vermiştir. Bununla da sanık daima düşüncelerini henüz yetişmekte olan, henüz sağ ve solu dahi bilmeyen gençlere empoze etmeye çalışmaktadır..."

Bu iddia yalandır. Örneğin: Kendisi de Ülkü Ocakları'na mensup bir kişi olduğu halde tam numara almıştır. Bunu İdari Tahkikat Komisyonu'nun dosyasında olan imtihan kağıtlarının aslı ortaya koymaktadır. Öte yandan ben ders anlatırken bu talebe son sınıfta idi. Hâlâ son sınıfta olduğu anlaşılıyor.

b) Sonuç

aa) Yukarıda somut delilleriyle gösterdiğim üzere tanık açıkça yalan söylemektedir. Beyanları ile derslerde tutulan notları ihtiva eden defterler, 4 öğrenciye ait 5 imtihan kağıdı tetkik edildiği zaman bunun ne kadar büyük bir yalan olduğu ortaya çıkmaktadır. Zira derste anlattığım bütün konular sözü geçen öğrenciler tarafından not edilmiştir. Ayrıca Erzurum C. Savcılığı'nın yukarıda sözü edilen yazısı tanığın ifadesi ile büyük bir çelişme içine girmektedir.

bb) Mahkemenin sözü geçen ifadelerdeki beyan ve konuların defter ve imtihan kağıtlarındaki anlatımlarla arasındaki çelişmeyi çözülmeden hükme varması yolsuzdur.

cc) Mahkeme, tanık **Yılma Durak**'ın ifadesine karşı be-

nim savunmamı (s. 108-109) dikkate almamıştır. Halbuki tanığın ifadesini kabul eden mahkeme benim bu ifadeye karşı savunmamda dikkate alması ve objektif delillere dayanarak reddetmesi gerekirdi, bunun yapılmaması yolsuzdur. Bütün bunlardan dolayı hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

10. Tanık Mustafa Göktaş

a) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi

"Sosyoloji Asistanı İsmail Beşikçi'yi aşırı solcu ve Kürtçü olarak tanırım. Bu maksatla Doğu Anadolu'daki bütün Kürt aşiretlerini gezmiş, sosyolojik bir araştırma yapıyorum mas-kesi altında ve açıkça gittiği yerlerde Kürtleri uyarmak gayre-tini gösterdiğini söylediler ve yazmış olduğu makalelerde bu durumu açıkça savunmuştur."

Görüldüğü gibi muhbir sadece hakkımda başkalarından bazı şeyler duymuştur. Herhangi iki kişi hakkımda bir konuşma yapmış, o da duymuş, elbette tanık ifadesi yeni delil olamaz.

"... Üniversitede meydana gelen ve sağ-sol grup öğrenci-leri birbirine düşman yapan ve çatıştıran 22 Nisan 1969 olay-larını rektör ve dekanın koltuklarının yakılması olayının **Anka-ra'dan örgütleyicisi** (altını ben çizdim) ve tahrikçisi duru-munda olduğu söylenmektedir."

Tanığın bu iddiası Erzurum C. Savcılığı'nın daha yukarı-larda da söz konusu olan yazısı ile çürütülmüştür. Öte yan-dan, tanık, benim, olayları Ankara'dan yürüttüğümü iddia etmektedir. Bu da onun yalancı şahitlik yaparken düştüğü yanılğılardan biridir. Çünkü ben anlattığı olaylar sırasında Erzurum'da idim. Mart 1971'den itibaren Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki görevime başladım. Tanık, Mart 1971'den sonra Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki görevim ile daha önceki görevimi birbirine karıştırmaktadır. Bu da onun benim hakkımda hiçbir somut bilgiye sahip ol-madığını gösterir.

Tanığın "... **Lenin**'in yüzüncü doğum yılını anma töreni" konusundaki iddiası yine Erzurum C. Savcılığı yazısı ile çü-rütülmüştür. Yine tanığın kitaplarımı bedava dağıttığım id-diası hayal mahsulüdür.

Çünkü kitapların 30 TL gibi çok yüksek bir fiyatı vardır. 30 TL ödeyerek her öğrenciye bir kitap verme zaten mümkün değildir.

b) Sonuç

aa) Tanığın ifadesi yalana dayanmaktadır. Bu yalanları Erzurum C. Savcılığı'nın yazısı açıkça ortaya çıkarmaktadır.

bb) Mahkemenin sandığı gibi bu tanık benim sözü edilen derslerime devam eden bir kişi değildir. Yani öğrencim değildir. Bu yanılığdan mahkemenin üstün-körü bir delil kullandığı ortaya çıkmaktadır.

cc) İfadeye karşı benim savunmamın (s. 110-111) dikkate alınmaması objektif delillerle reddedilmemesi yine yolsuzdur.

11. Tanık Yavuz Akpınar

a) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi

Tanık, "... Ben sanığın öğrencisi idim. 1967-1968 ders yılında bana sosyoloji dersi vermiştir, yani sınıfımıza. Hatırında kaldığına göre sosyoloji dersimizin konusu Doğu Anadolu'da sosyal değişimdi. Bu konu Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal yapısını ilgilendiren ders programımızın bir konusu idi" demektedir. Tanık burada yanılığa düşmektedir. Çünkü sosyoloji dersinin konusu Türkiye'nin toplumsal yapısı idi. Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal yapısı anlatılarak çağdaş Türkiye'nin toplumsal yapısına gelinmiştir. Çağdaş Türkiye'nin toplumsal yapısına ise alt gruplar: Göçebe aşiret, yarı-göçebe aşiret, köy, kasaba konularıyla başlanmıştır.

Bütün bunlar 9 Eylül 1968 tarihinde tahkikat komisyonuna verdiğim cevapta yazılıdır. (Bk. temyiz dilekçesi, s. 90-94)

"Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Topluluklar" isimli bir araştırmam vardır. Bu araştırmam yine 9 Eylül 1968 tarihinde tahkikat komisyonuna verdiğim yazıda belirtildiği üzere derste anlatılanların dışında okunmasını zorunlu buldu-

ğum üç makale kadar zorunlu olmamakla beraber öğrenciye okuması için salık verilmiştir.

“... Sanık bu konuyu izah ederken kanaatimizce **Marks**’ın teorilerine uygun bir şekilde bize konuları anlatırdı. Yani **Marks**’ın felsefesine uygun bir şekilde görüşlerini izah ederdi. O zaman bize vermiş olduğu teksirlerden bellidir” demektedir. Tanık burada da çok büyük bir yanılğı içindedir. Zira, benim dağıttığım teksirler 30 Mayıs 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarihte mahkemeye sunduğum dilekçe ve eklerinde gösterilmiştir. Bunların muhteviyatı tanığı yalanlamaktadır. (Bk. Temyiz dilekçisi, s. 59-60)

Nitekim tanık, “... Sanık **İsmail Beşikçi** hiçbir zaman Marksist-Leninist teoriler iyidir, bunları benimseyelim veya bu fikirleri benimsetecek herhangi bir telkinat yapmamıştır ve duymadım” diyerek gerçeği ifade etmektedir.

Tanığın Kürtçülük konusundaki fikirleri ise şimdiye kadar süregelen şartlanmışlığından ve Türkiye’nin sosyo-ekonomik ve etnik koşullarını bilememesinden ileri gelmektedir. Kaldı ki, o zaman tanığın dediği Kürtçülük konusu üzerinde durulmamıştır. Bütün bunlardan dolayı tanık, yanılğı içinde bulunmaktadır. İdari Tahkikat Komisyonu’nun çalışmalarına temel olan defterler ve imtihan kağıtları tetkik edildiği zaman bu husus kolayca ortaya çıkmaktadır.

b) Sonuç

Mahkeme hükme giderken tanığın ifadesine karşı benim savunmamı (s. 108) dikkate almaması, objektif delillerle savunmayı reddetmemesi yolşuzdur.

C. MAHKEME BU İFADELERDE ŞÖYLE DEVAM ETMEKTEDİR

“... Tanık **Mustafa Aydın, Alaattin Başar, Casim Gürbüz, Celalettin Atamanalp, Murat Altın, Rıza Müftüoğlu-Okan Şengöz, Muammer Gencoğlu, Osman Okka, Hüseyin Ayan, Celal Tarakçı, Atamer Güreş, Celal Cihangiroğlu**’nun,

Birbirine aykırı olmayan ve yukarıda ifadeleri özet olarak belirtilen tanıkların anlatımlarını doğrulayan beyanları karşısında" (Gerekçeli Karar, s. 60) diyerek bu beyanları da kabul ettiğini belirtmektedir. Halbuki ben savunmamda sözü edilen tanıkların ve muhbir tanıkların ne kadar büyük çelişmeler ve düşmanlıklar içinde bulunduğunu ayrı ayrı belirtip ifadelerinin hukuki bir değere sahip olmadığını vurgulamıştım.

Örneğin: Tanık **Mustafa Aydın**'ın,

Tanık, hazırlık tahkikatı ifadesinde saydığı 10 kişi arasında benim de ismimi verdikten sonra:

"... Bu kişiler fakülte içinde ve dışında zaman zaman ter-tipledikleri toplantı, forum vs. içtima vesilelerle devamlı olarak şu görüşü savunurlardı: 'Memleketin düzeni bozuktur. Çıkarıcı çevreler ve kompradorlar işçi-köylü sınıfını istismar etmektedirler. Devlet ve onun kuvvetleri zenginlerin lehine ve onların daha da zengin olmasına çalışmaktadırlar. Keza kültürel düzey de onlara hitap etmektedir. Bu durumda ancak işçi-köylünün uyanıp bir sınıf şuuru yaratarak, devlete karşı ayaklandırıp devlet kuvvetlerini ellerine geçirip ve Mao biçiminde bir kültür ihtilali yaratmak suretiyle ancak memleket kurtulabilir' diyerek devrimlerini ve amaçlarını bu şekilde özetliyorlardı..."

dediği halde naip hakim tarafından alınan ifadesinde:

"... sanık **İsmail Beşikçi**'nin (memleketin düzeni bozuktur... **Mao** biçimi bir kültür ihtilali yaratmak suretiyle ancak memleket kurtulabilir...) şeklinde bir söz söylediğini herhangi bir forum, toplantı veya açık oturumda bu mealde konuştuğunu duymadım" (Niyabet tutanağı, s. 2)

demektedir.

Yine **Atamer Güreş**'in:

27.7.1971 tarihinde As. Savcı **Yaşar Değerli** tarafından alınan yeminli hazırlık ifadesi ile 22.2.1972 tarihinde naip hakim marifetiyle alınan ifadesi arasında çok büyük çelişmeler vardır. Şöyle ki: İlk ifadede 20'ye yakın kişi arasında benim de adımlı sayarak, "proletarya ihtilali istediğimize dair sözler söylediğimizi" belirtmesine rağmen, son ifadesinde "...

sanığın proletaryanın işçi-köylü sınıfının ihtilal yapmasından söz ettiğini görmedim, duymadım...” demektedir.

Yine muhbir tanık **Celal Cihangiroğlu**'nun,

Yazdığım kitap ve makale dolayısıyla düşmanlığını gizlememesi, bunu açık bir dille ortaya koyması, küfretmesi, hakkımda, “it, eşşekoğlu eşşek, vatan haini...” gibi sözler sarfetmesi psikolojik tavrını ortaya koymaktadır.

...

Gibi tamamen çelişen ifadeleri mahkeme nasıl bir ameliye sonunda delil olarak kabul ettiğini açıklamamaktadır. Muhbir tanık **Celal Cihangiroğlu**'nun küfüre dayanan ifadesini mahkemenin aynen kabul etmesi, mahkemenin de bana karşı düşmanca tavırlar beslediğini açıkça ortaya koymaktadır. Çok daha önemlisi bu ifadeler karşısında benim savunmama hiç yer verilmemiş, benim, savunmamda, bu ifadelirin hukuki değeri olduğuna dair delil ve beyanların dikkate alınmamıştır.

Bu bakımdan:

12. TANIK MUSTAFA AYDIN'ın (Bk. Savunma, s. 124-126)

13. TANIK ALATTİN BAŞAR'ın (Bk. Savunma, s. 126-127)

14. TANIK CASİM GÜRBÜZ'ün (Bk. Savunma, s. 128-129)

15. TANIK CELALETTİN

ATAMANALP'ın (Bk. Savunma, s. 129-130)

16. TANIK MURAT ALTIN'ın (Bk. Savunma, s. 130-131)

17. TANIK RIZA

MÜFTÜOĞLU'nun (Bk. Savunma, s. 131)

18. TANIK OKAN ŞENGÖZ'ün (Bk. Savunma, s. 132)

19. TANIK MUAMMER

GENCOĞLU'nun (Bk. Savunma, s. 132; Tanığın, mahkemenin kanısının aksine hakkımda ifadesi yoktur.)

20. TANIK OSMAN OKKA'nın (Bk. Savunma, s. 132)

21. MUHBİR TANIK

HÜSEYİN AYAN'ın (Bk. Savunma, s. 132)

22. TANIK CELAL

TARAKÇI'nın (Bk. Savunma, s. 133)

23. TANIK ATAMER

GÜREŞ'in

(Bk. Savunma, s. 133)

24. MUHBİR TANIK CELAL

CİHANGİROĞLU

(Bk. Savunma, s. 134)

nun ifadeleri:

Savunmanın ilgili yerlerinde açık bir şekilde tartışılmış ve bu beyanların delil niteliği taşımadığı açıkça gösterilmiştir. Mahkeme bu tanıklara ve muhbir tanıklara ait beyanları kullanmayıp sadece genel olarak sözünü ettiği için ben de bu ifadelerin tartışılmasının sadece savunmamdaki yerini gösterip, ifadeleri ayrı ayrı tekrar buraya almadım. Bu ifadeler hakkında sonuç olarak şunları söyleyebilirim:

a) Muhbir tanıkların ve tanıkların bir kısmı açıkça yalan söylüyor. Yalan söyleyen ve yalancı tanıklık yapan kişilerin tanıklığı kabul edemez.

b) Erzurum C. Savcılığı yazısı ile bazılarının beyanları arasında çelişmeler olduğu gibi bizzat birbirlerinin ifadeleri arasında ve herhangi bir tanık veya muhbir tanığın bizzat kendi ifadesi arasında da çelişmeler vardır. (Bu çelişmeler ilgili yerlerde gösterilmiştir.)

Bu çelişmeler telif edilmeden hükme varılması yolsuzdur.

c) Bazı muhbir tanıklar objektif olayları anlatacakları yerde, küfretmeyi, sövüp saymayı ve böylece içindeki kını boşaltmayı tercih etmişlerdir. Bunların ifadeleri elbette müteber sayılamaz.

d) Bu ifadelere karşı savunmanın objektif delillere dayanarak reddedilmemesi ve bu işlem yapılmadan hükme varılması yolsuzdur.

25. Tanık Selahattin Olcay

a) Tanığın Gerekçeli Kararda Kullanılan İfadesi

"Edebiyat Fakültesi'nde asistan olan sanığın üniversite içinde ve derslerde aşırı solculuk ve bölücülük yönünde propaganda yaptığı iddiası üzerine, dekanlıkça kúrulan iki kişilik soruşturma kurulunun bir üyesi olarak tanığın faaliyetini tes-

pit ettiklerine, bu hususta düzenledikleri rapor münderecatının doğru olduğuna, ayrıca fakülteden bir araştırma için izin alan ve açık mülakat şeklinde icrası öngörülen bu araştırma vesilesiyle sanığın kendiliğinden anketler hazırlayarak araştırmayla doğrudan doğruya ilişkisiz konulara girdiğine ve dolayısıyla muhataplarına bu çalışmada gereksiz sorular yönelttiğine, bunların niteliği itibarı ile araştırma konusu dışında kalan bölücü mahiyette davranışlar olduğuna...”

b) Tanığın İstinabe Yoluyla Alınan İfadesi

Tanık “... Sanık **İsmail Beşikçi** de fakültemde asistandır. Kendisi görünüşte halim-selim ve bir şeye karışmaz bir kişi intibasını verirdi” diyerek mahkemeyi manevi yönden baskı altına almaya çalışmaktadır. Ondan sonra ise bu intibasını yıkan ne gibi olaylar olduğunu belirtememektedir. Bununla beraber Doğu Andolu'da Kürt aşiretleri üzerine ve yine Doğu Anadolu ile ilgili araştırmalar yapıp yayınlamış olmamı bunun nedeni olarak gösterdiği anlaşılmaktadır.

“... Ben sanık **İsmail Beşikçi**'nin şahsen yanımda herhangi bir bölücülük ve komünizm propagandası yaptığına şahit olmadım. Yalnız sanığın fakültedeki faaliyetleri ve arkadaşları ile olan münasebetlerinden ötürü ilgili mercilere duyurulmuş, fakat bunlardan haberim yok” demektedir. İlgili merciler herhalde savcılık olsa gerek. Bu duyurmalardan sonra hakkımda hiçbir kovuşturma açılmadığı da bir gerçek. Bunu Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın yazısından öğreniyoruz. (Tutanak, s. 20, 96)

Tanık ifadesinin bir yerinde şöyle diyor:

“... Sanık fakültemizde asistanlık yaparken yönetmeliğimiz uyarınca her görevli ilmi araştırma yapabilir. Bunun için proje vermesi gereklidir. Projeyi verdiği zaman araştırma fakülteden maddi yardım görür. Sanık da buna dayanarak **Doğu ve Güney-Doğu Anadolu Sınır Kasabalarında Sosyo-Ekonomik Yapısının Mukayeseli Analizi** isimli bir araştırma yapacağına dair fakültemize proje vermiştir. Bu projeye dayanarak sanık, Posof civarında, projesinde açık mülakatlar yapacağını bildirmesine rağmen bir anket hazırlamış, bu anketi de ibraz edeceğim. Buna göre vatandaşların geçmişleri-

ne dair sualler vardır. Bu husus Posof Savcılığı'nın da dikkatlni çekmiş ve sanık hakkında bu yönden takibata geçmiş. (altını ben çizdim) Bu durum fakültemize intilak etti. Biz sanığın bu gibi faaliyetlerini tespit edince ve evvelki raporumuzda da öğreticilik vasfını kazanmadığını tespit ettiğimizden fakültemizde ders vermek selahiyeti birinci raporu verdiğimizde dekanlıkça alınmıştır. Bu anketi sanık bu durumlardan sonra hazırlamıştır."

Tanık burada büyük bir yalan söylemektedir. Zira, dosyada mevcut 9.5.1969 ve hazırlık 1969/324, karar 1969/58 sayılı Posof C. Savcılığı kararınının benimle ilgili olmadığı adı geçen öğrenci için de bu kararla takipsizlik kararı verildiği açıktır. Öte yandan tanık bazı olayların tarihini de karıştırmaktadır.

"O anketi sanık bu durumlardan sonra hazırlamıştır" demesi bunun en ilginç örneğidir. Zira sözü geçen araştırma projesinde de görüleceği üzere araştırma tarihi Temmuz-Ağustos 1968'dir. Ve sözü geçen anket bu araştırmada uygulanmıştır. Komisyonun kararı ise 21 Eylül 1968 tarihli dir. Öte yandan tanığın olayı mahkemeye ve Danıştay'a da farklı farklı aksettirdiği gözden kaçmamaktadır. (Danıştay 5. Daire 1970/4963 numaralı esas dosya)

Tanığın toplumsal yapı araştırmalarında kullanılan anket tekniği hakkında hiç bilgiye sahip olmadığı anlaşılıyor. Anket-soru kağıdı içindeki muhtevadan da anlaşılacağı üzere köylülerle konuşularak onlara sorulacak hususları tespit eder. Hazırlanması iyi niyetin eseridir. Konuşmaları keyfilikten kurtarır. Tanığın bu konuda düştüğü gülünçlük, sosyolojik araştırma tekniğini bilmemekten ileri gelmektedir.

Taruk, "kaanatimce yapmış olduğu tahkikat ve son anketi hazırlayıp vatandaşlara sunması ile esas gayesinin bölücülük olduğunu ve sanığın bölücü olduğuna dair tam bir vicdanî kanaat tahassül etmiştir. Çünkü sanık bölücü olmazsa kurmuş olduğu layihalarda belirttiğimiz gibi hiçbir alakası olmayan bize sunduğu projesi ile hiçbir ilgisi olmayan bir anketi hazırlamazdı" diyerek bölücülük kavramı hakkında sıhhatli bilgilere sahip olmadığını göstermektedir. Hiç olmazsa bu kavramın maddi unsurlarını ortaya koyabilirdi.

“Hiç alakası olmayan” diye gösterdiği şey, aslında tam bir alaka halidir.

c) Sonuç

aa) Tanığın Posof C. Savcılığı'nın yazısını benimle ilgili ve benim aleyhime göstermeye çalışması yalan söylediğini ve yalancı şahitlik yaptığını açıkça göstermektedir.

bb) So'mut olaylar ve deliller karşısında tanığın beyanlarının telif edilmemesi bu telif yapılmadan hükme varılması yolsuzdur.

cc) Mahkeme tanık **Selahattin Olcay**'ın ifadesine karşı benim savunmamı (s. 106-107) hiç dikkate almamıştır. Halbuki tanığın ifadesini kabul eden mahkeme, benim bu ifadeye karşı savunmamı dikkate alması ve objektif delillerle ve objektif delillere dayanan kanımlarla reddetmesi gerekirdi. Halbuki bu yapılmamıştır, yapılmaması yolsuzdur.

Böyle bir ifadeyi delil sayan ve savunmayı dikkate almayan mahkemenin hükmü geçerli sayılamaz. Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

D. MAHKEME GEREKÇELİ KARARINA DAHA SONRA ŞÖYLE DEVAM EDİYOR

“... Yine bu konuda bilgilerine başvurulun **İbrahim Bilici, Mahmut Aktaş, Mehmet Eyüboğlu, Recai Çınar, Nurhan Akyüz, Şükrü Şamdan, İsmet Akın, Hazım Gürhan Erk, Erdal Birkan, Hüsnü Türker, Cavit Timuroğlu ve Mehmet Figen** isimli tanıkların,

Sanıkla akrabalık, arkadaşlık ve hoca-öğrenci ilişkisinden ötürü ve ayrıca doğrudan doğruya görgüye müstenit bilgileri bulunmamasından dolayı iddialar konusunda ademi malumat beyan ettikleri sonucuna varılmıştır.” (Gerekçeli Karar, s. 60)

Mahkeme burada gerçeğe aykırı beyanlar ileri sürmekte ve böylece bir gerçeği yok farzetmeye ve gizlemeye çalışmaktadır. Şöyle ki:

26. Tanık Recai Çınar'ın (Bk. Savunma, s. 131)

27. Tanık Şükrü Şamdan'ın (Bk. Savunma, s. 137)

28. Tanık İsmet Altın'ın	(Bk. Savunma, s. 134)
29. Tanık Erdal Birkan'ın	(Bk. Savunma, s. 134)
30. Tanık Hüsnü Türker'in	(Bk. Savunma, s. 135)
31. Cavit Timuroğlu'nun	(Bk. Savunma, s. 135)
32. Tanık Mehmet Figen	(Bk. Savunma, s. 135)

in savunmanın ilgili yerlerinde görüldüğü gibi hakkımda ifadelere olmadığı açıktır. Bunlarla aramda hoca-öğrenci ilişkileri veya arkadaşlık ilişkileri veya akrabalık bağları olmadığı da açıktır. Fakat ötekiler için aynı şeyleri söyleyemeyiz.

33. Tanık Avukat İbrahim Bilici

Av. İbrahim Bilici'nin aslında bu dava ile uzak yakın bir ilişkisi yoktur. Adı muhbir tanık **Prof. Turhan Tufan Yüce**'nin ifadesinde geçmektedir. Yani, muhbir tanık ifadesine kuvvet kazandırmak için **İbrahim Bilici**'yi tanık göstermiştir. Mahkeme de istinabe yoluyla tanığı dinlemiştir. Tanık ifadesinde şöyle demektedir:

"İsmail Beşikçi benim eşimin teyzesinin kızının kocasıdır. Bu münasebetle kendisini tanırım. Bana hiçbir zaman beyan edilen sözleri söylememiştir. Ve ben de **Av. Turhan Tufan Yüce**'ye böyle bir konuşma yapmadım."

Sonuç

Mahkemenin **Av. İbrahim Bilici**'nin ifadesini aralarında akrabalık bağı var diye reddetmesi yolsuzdur. Bir kere bu akrabalık bağı kanunun aradığı bir akrabalık bağı olmadığı gibi tanık tarafımdan gösterilen bir tanık değildir. Bizzat-muhbir tanık **Turhan Tufan Yüce**'nin tanığıdır.

34. Tanık Mahmut Aktaş

Mahkemenin tanık **Mahmut Aktaş**'ın "ademi malumat beyan ettiği" yolundaki kanısı yanlıştır. Tanık istinabe yoluyla alınan ifadesinde şöyle demektedir:

Tanık, "... ben sanıkla hiçbir zaman yüz yüze gelmiş değilimdir. Ancak arkadaşlarımla ve sızmak için müracaat etti-

ğım sırada elde ettiğim kanılarımı söylüyorum”, “gizli toplantılar yapıyorlardı. Ben de aralarına sızmak istiyordum, fakat muvaffak olamadım” diyerek MİT’in bir görevlisi olduğunu ortaya koyuyor.

“... Gizli toplantılara katılamadım. Aralarına sızamadım” dedikten sonra “... beyan ettiğim gibi gizli toplantılarda alınan kararlar öğrenciler tarafından aynen tatbik edilirdi. Bu kararların tatbikçisi **Beşikçi** idi” demektedir. Tanığın ne kadar tutarsız ve yalancı olduğu ortaya çıkmıştır. Hem gizli toplantılara katılamadığını söylüyor, hem de ne gibi kararlar alındığını ve nasıl tatbikata konulduğunu biliyor. (Savunma, s. 111)

Sonuç

Bu tanığın ifadesinin mahkeme tarafından nazarı itibare alınmaması onun ajanlık sıfatını gizlemek amacını taşımaktadır.

35. Muhbir Tanık Mehmet Eyüboğlu

Mahkemenin muhbir tanık **Mehmet Eyüboğlu** ile aramızda arkadaşlık ve hoca-öğrenci ilişkileri bulunduğu şeklindeki kanısı yanlış olduğu gibi muhbir tanığın ademi mahlumatla bulunduğu da yanlıştır. Muhbir tanık 26 Şubat 1972’de Erzurum’da 9. Kor. As. Mahkemesi’nde naip hakim tarafından alınan ifadesinde,

Ant dergisinde yayınlanan (**Doğu Anadolu’da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**) başlıklı makaleyi, (**Mücadele ve Komünist Doğu Anadolu’da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**) diye sunması matbaadaki bir dizgi hatasından bu kadar yararlanmaya çalışması gerçeklerle bağdaşmaz. Mahkemenin sözü geçen muhbir tanığın ifadesini nazarı itibara almaması onun korkunç bir hata içinde olduğunu gizlemek amacını taşımaktadır. (Savunma, s. 126)

36. Tanık Nurhan Akyüz

Mahkemenin tanık **Nurhan Akyüz** ile aramızda arkadaşlık veya hoca-öğrenci ilişkileri bulunduğu veya tanığın

ademi malumat beyan ettiği yolundaki kanısı tamamen yanlıştır. Savunmanın 132-133. sayfalarında gösterdiğim gibi tanığın naip hakim tarafından alınan ifadesi çelişmelerle doludur. Bu çelişmeler, ifadenin hukuki değerini tamamen zedelemiştir. Mahkeme bu ifadeyi nazara almazsa ancak bu nedenlerden ötürü olabilir. Yoksa mahkemenin ileri sürdüğü gerekçe tanığın telifi mümkün olmayan çelişkilerini gizlemek ve yalancılıklarını örtbas etmek amacını taşımaktan başka bir işe yaramaz.

37. Tanık Fazıl Gürhan Erk

Mahkemenin tanık **Fazıl Gürhan Erk** ile aramızda arkadaşlık veya hoca-öğrenci ilişkileri bulunduğu veya tanığın ademi malumat beyan ettiği yolundaki kanısı gerçekleri aksettirmemektedir. Savunmanın 134. sayfasında gösterdiğim gibi tanığın ilk ifadesi ile naip hakim tarafından alınan ifade-si arasına son derece büyük çelişmeler vardır. Mahkemenin bu ifadeyi ancak, böyle çelişkiler taşıdığı için reddetmesi gerekirdi. İfadenin başka gerekçelerle nazarı itibara alınmaması maksatlı ve art niyetli bir tutumdur.

V. MAHKEME TANIK ve MUHBİR TANIK İFADELERİNİ TAHLİL EDERKEN ART NİYETLERLE HAREKET ETMİŞ “TARAFĞİRLİK”TE MUHBİRLERDEN DE ASKERİ SAVCI'DAN DA ÇOK DAHA İLERİ GİTMİŞTİR. SANIĞA KARŞI DÜŞMANCA TAVRINI GİZLEMENİN GEREĞİNİ BİLE DUYMAMIŞTIR

A. MAHKEME DELİLLERİ TARTIŞIRKEN COŞKUN AK ve TURGUT KARABEY'İN İFADESİNDEN HİÇ SÖZ ETMEMEKTEDİR

1. Coşkun Ak ve Turgut Karabey Tanık Olarak Dinlenmiştir

Duruşma tutanaklarından görülebileceği gibi tanık olarak dinlenenler arasında **Coşkun Ak** ve **Turgut Karabey** de vardır. (Tutanak, s. 17, 18, 19, 20) zaten mahkemede gerek-

çeli kararının 20. sayfasının 2. satırında istinabe ile ifadeleri alınanlar arasında bu iki kişinin adını da koymaktadır.

2. İdari Tahkikat Komisyonu'na Temel Olan, Dava Dosyasında Bulunan Derslerde Tutulan Notları İhtiva Eden İki Defter Bu İki Öğrenciye Aittir

Bu kişilerin mahkemede okunan ve tutanaklarda yer alan beyanları ile defterde yazılanlar arasında büyük bir paralellik vardır.

Öte yandan bu davada hukuki olarak tanık niteliğine sahip olanlar şüphesiz ki, derslere devam edenler, yani öğrencilerdir. Bunlar, **Coşkun Ak**, **Turgut Karabey**, **Yılma Durak** ve **Yavuz Akpınar**'dır.

Dava dosyasında en önemli delil olarak duran iki defter ise **Coşkun Ak** ve **Turgut Karabey**'e ait olduğu için onların tanıklık değerleri hukuki olarak bir kat daha yükselmektedir.

Defterlerde yazılanlar ile ifadelerindeki beyanların birbirine paralel olması, ifadelerine daha da önemli bir hukuki değerlilik kazandırmaktadır.

3. Mahkeme, Sözlü Delliler Bölümünde Bu İki Tanığın İfadesinden Söz Etmemekte, Bunu da Geçıştirmeye Çalışmaktadır

Fakat mahkeme gerekçeli kararının sözü geçen bölümünde, dosyada mevcut bütün tanıklardan ve onların ifadelerinden söz ettiği, hepsinin ifadesini kabul edip kullandığı halde bu iki tanığın ifadesinin adını bile anmamaktadır. Bunu "zühul" olarak görmek mümkün değildir. Benim davam ile hiç ilgisi olmayan kişileri, hakkımda ifade bile vermeyen kişileri binbir türlü yalancılık yapan muhbir tanıkları ve tanıkları bir bir sayan mahkemenin bu iki tanığı yani **Coşkun Ak** ve **Turgut Karabey**'i unutmaması mümkün değildir.

Bu kesinkes art niyetli ve maksatlı bir davranıştır. Mahkemenin bu tutumu muhbirlerin ve Askeri Savcı'nın çok daha ötesinde bir tarafgirliğin, bana karşı duyulan kinin ve

düşmanlığın ifadesidir. Zira, mahkeme bu iki tanığın defteri ile her an karşı karşıyadır. Dosyadaki en önemli ve en sıhhatli delliller bunlardır. Çünkü sözü geçen dönemde derslerde nelerin anlatıldığı bu iki defterde kayıtlıdır. Dolayısıyla bu iki defter mevcut iken dersler hakkında başka ifadelere gerek duyulmayacaktır.

4. Mahkeme Bu İki Tanığın İfadesini Gerekçeli Kararında Kullanmayarak Yargıtay Denetiminden Kaçmak İstemiştir

Mahkemenin bu iki tanığın ifadesini kullanmaması Yargıtay denetiminden kaçması anlamını taşır. Gerçekten ben, dava dosyasına tam olarak hakim olmasaydım, vekillerim de 40 küsur tanık arasında bu konunun farkına varmamış olsaydı bu konuda Yargıtay'a bir itiraz ileri sürülemeyecekti.

Mahkemenin bu konuda Yargıtay denetiminden kaçmasının nedeni şudur: Bilindiği gibi mahkeme 40'ın üzerinde tanığın ifadesini kendi indi görüşüne göre, benim savunmamı hiç nazara almadan, savunmamı hiç reddetmeden kabul etmiştir. Bu işi yapmak kolay olabilir. Aynı şekilde tanık **Coşkun Ak** ve tanık **Turgut Karabey**'in ifadeleri de reddedilebilirdi. Fakat mahkeme burada, dava dosyasının en önemli delili olan defterlerin bu iki öğrenciye (tanığa) ait olduğunu bildiği için bunu reddetmenin açık bir keyfilik olduğunu düşünmüş, (ceza vermeyi de daha önceden kararlaştırdığı için kabul etmek de zaten işine gelmez) ses çıkarmamayı, geçiştirmeyi tercih etmiştir.

5. Sonuç

Mahkeme son derece önemli iki delil sahibi tanığın ifadesini hükümde tartışmamış, böylece lehine olan belgeleri örtbas etmek fiilinde bulunmuştur. Bu 353 sayılı kanunun 40. maddesinde yazılan "hakimlerin tarafsızlıklarına şüphe düşüren" bir durumla ilgilidir. Kaldı ki, burada şüphe değil tarafsızlığı ihlal eden kesin bir fiil söz konusudur.

Bu fiilin başlı başına mahkemenin reddi sebebi ve bozma nedeni olarak mütalaa edilmesi gerekir.

B. *MAHKEME ÜYELERİ HUZURDA DİNLENEN MUHBİR TANIKLAR ve TANIKLARLA DURUŞMA BAŞLAMADAN ÖNCE GÖRÜŞMÜŞ, SOHBET ETMİŞ, ÇAY KAHVE İÇMİŞLERDİR ve BU BENİM ve VEKİLLERİMİN GÖZÜ ÖNÜNDE CEREYAN ETMİŞTİR*

1. Huzurda Dinlenen Muhbir Tanıkların ve Tanıkların Niteliği

9 ve 10 Mart 1972 tarihli duruşmalarda huzurda dinlenen tanıklar ve muhbir tanıklar şunlardır:

- a) Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**,
- b) Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**,
- c) Tanık **Mithat Torunoğlu**,
- d) Tanık **Şaban Karataş**,
- e) Muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak**.

İlgili yerlerde gösterildiği gibi muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun (Temyiz dilekçesi, s. 136-137 ve istinabe yoluyla alınan ifadesi) ve tanık **Şaban Karataş**'ın (Temyiz dilekçesi, s. 59) MİT'in üniversitedeki görevlileri olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun objektif delilleri ilgili yerlerde gösterilmiştir.

Aynı şekilde muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak**'ın ifadelerinden:

“Sanığı branşım sebebiyle takip ettim” (Tutanak, s. 63), “tehlikeli faaliyetlerini izlediğim için takip ederek ve öğrencilerden sorarak öğrendim” (Tutanak, s. 64) demesi ve 18 Nisan 1972 tarihli duruşmada muhbir tanığın mahkemeye sunduğu mektubundan bu tanığın da ajan olduğu belli olmaktadır.

2. Muhbir Tanıkların ve Tanıkların Bu Durumu, Mahkeme Tarafından Açıklığa Kavuşturulmamaya Özellikle Dikkat Edilmiştir

Muhbir tanıklara ve tanıklara bu konu ile ilgili olarak sorduğumuz sorular sözü geçen kişilere “dava ile ilgisi yok”

gerekçesiyle sorulmamış, bu konuların açıklığa kavuşmasına özel bir dikkat sarfedilmiştir. (Temyiz dilekçesi, s. 139-140, 164-165)

3. Mahkeme Üyeleri, Nitelikleri Yukarıda Belli Olan MİT Görevlileri Muhbir Tanık ve Tanıklarla Duruşmadan Önce Görüşmüş, Sohbet Etmiş, Onlarla Çay, Kahve İçmiş ve Bu Durum Gerek Benim, Gerekse Vekillerimin Gözü Önünde Cereyan Etmiştir

Bu usulsüz ve kanuna aykırı durum temyiz dilekçemin 25 ve 29. sayfaları arasında belirttiğim gibi mahkemeye hatırlatılmış, bu olaydan sonra artık tarafsız olamayacakları, bu bakımdan duruşmadan çekilmeleri talep edilmiştir. Bu olayı duruşma tutanaklarından izleyelim:

a) Talep

"... Bu arada söz alan sanık, bugün bu davada tanık olarak dinlenmek üzere celp edilen üniversite öğretim üyelerinin duruşmaya ara verildiği süre içerisinde mahkemenin başkanlık odasında oturduklarını ve savcı ve heyetle birlikte oturduklarını ve çay ve kahve içtiklerini müşahade ettim. Bu, bugün Türkiye'de bir sınıf gerçeğinin mevcudiyetini ortaya koymaktır. Zira yine bu mahkemeye birçok yerden gelen muhbir veya tanık, hakimlere tahsis edilen odalara girip oturamamış ve kendilerine herhangi bir ikramda bulunulmamış. Bundan da mahkemenin iş bu davada tarafsız olamayacağı sonucunu çıkarıyorum. Heyetin davaya bakmaktan istinkaf etmesini talep ederim." (Tutanak, s. 53)

b) Vekillerim de Bu Talebe Katılıyor

"Sanık vekili ayrıca 'dinlenen tanıklarla, dinlenmeyen tanıklar duruşmaya ara verildiği zaman birbirleriyle görüşmüşlerdir. Bu da usul hükümlerine aykırıdır. Müvekkilimin istemi ne katılıyorum' dedi.

Yine sanık vekillerinden Şerafettin Kaya 'ben de müvek-

kilimin istemine katılıyorum. Çünkü devamlı gelmiş olduğum bu mahkemede bu davadaki ve bugün dinlenen ve dinlenmekte olan tanıklara davranıldığı şekilde diğer dava tanıklarına ilgi gösterilmemiştir. Halbuki mahkemeye gelen her yurtaşa aynı işlemin icrası gerekir' dedi ve tanıklarla hakimlerin oturulan odada ilişki kurduklarını ve keza savcının da tanıklarla görüşüğünü, hakimlerden tanıklarla oturup görüşenin ismini veremeyeceğini, bu nedenlerle aynı talebi tekrarladığını ifade etti.

Sanık vekillerinden **Av. Fikri Yıldızhan**, 'aynı talebe katılıyorum. Ben de savcının ve heyetin tanıklarla görüşüğünü müşahade ettim. Kendilerinin mahkeme huzurunda oturmaları dahi bu görüşmeden hasıl olan rahatlığı belirtmektedir. Talebe katılıyorum' dedi.

Sanık vekillerinden **Av. Veysi Zeydanoğlu**'da aynı talebe katıldığını belirtti ve müşahadede bulunduğunu beyan etti." (Tutanak, s. 53-54)

Görüldüğü gibi 4 tane avukat (yukarıdaki ifadelerde **Av. Yücel Önen**'in adının geçmemesine rağmen birinci olarak konuşan kendisidir. Tutanak, s. 44'te **Yücel Önen**'in de duruşmaya katıldığı açıkça belli olmaktadır. Ayrıca 51. sayfasında da bu durumu görmek mümkündür.) ileri sürdüğüm talebe katılmıştır.

c) Mahkemenin Bu Konuda Verdiği Karar ise Şudur

"Sanık **İsmail Beşikçi** hakkında ikame bulunan davalar münasebetiyle evvelce mahalinde yeminli olarak bilgilerine başvurulmuş olmasına rağmen, sanık ve vekillerinin defaatle ve ısrarla vaki istemleri de nazara alınmak suretiyle hakikatın olduğu gibi ortaya çıkarılması ve böylece adaletin daha isabetle tecellisini temin için Erzurum gibi uzak bir ilden mesaj çekilmek suretiyle ve hatta görevleri ve dolayısıyla engelleri bulunsa bile gelmedikleri ahvalde izharen celbedilecekleri hususu da kayıt edilmek suretiyle mahkeme huzuruna getirilen ve bir anayasa kuruluşunun ve ayrıca herkesin, her insanın azami derecede değer vermesi gerekli olan ilim adamları sıfatlarını iktisap etmiş olan tanıkların davanın sabahın

9'undan şu ana kadar yani saat 19,30'a değin devam etmesi ve bunun bu saatlere kadar devam edeceğinin mahkemece tahmin olunması muvacehesinde tanıkların bu süre zarfında dış temaslarının kesilmesi ve aynı zamanda istirahatlarının sağlanması babından daha önceden mahkeme başkanlarına tahsis edilmiş oda boşaltılmış, kendilerine tahsis edilmiştir. Bu saate kadar vaki yargılama münasebetiyle, duruşmaya öğle tatili hariç üç defa ara verilmiş ve bu ara vermelerde tanıklar tabiatıyla belirtilen odaya geçmişlerdir. Mahkeme heyetinden hiçbir hakimle duruşmaya başlanılan andan itibaren temas ve konuşmaları vuku bulmamıştır.

Kaldı ki tanıkların belirtilen mevki ve sıfatları itibarı ile başkalarının telkin ve tavsiyesi tesiri tahtında beyanda bulunacakları ihtimalini mahkeme heyeti hiçbir surette hatırlından bile geçirmemiştir. Sanık ve vekilinin daha önceden başka tanıklarla ilgili olarak müşahade ettiği husus, yani diğer dava tanıklarının aynı muameleye tabi tutulmadıkları beyanı doğru olabilir. Ancak o davalardaki tanıkların belirtilen gibi 12 saate yakın bir süre mahkememiz huzurunda beklediği sureti katiyede isabetli bir beyan olamaz.

Tanıklara istirahatleri veya beklemeleri sırasında çay, kahve gibi meşrubat ikram edilmesi heyetin bilgisi dışında olmakla beraber bunu ihmal ettiğine heyet iş bu itiraz vesilesiyle müttali olmuştur."

"353 sayılı Askeri Yargılama Usulü Kanunu'nda hakimler heyetinin veya iddia makamının davaya bakmaktan istinkaf etmesi gibi bir müessese, bir hüküm mevcut değildir. Yani hakimin kendiliğinden böyle bir işlemi yapmaması halinde veya doğrudan doğruya sanık ve vekillerinin bu şekilde bir talepte bulunmaları mümkün değildir.

O itibarla hukuki dayanağı bulunmayan sanık ve vekilleri tarafından vaki istemin reddine..."

d) Mahkemenin Bu Kararı Yolsuzdur

Bir kere "... davanın sabahın 9'undan şu ana kadar yani 19,30'a değin devam etmesi ve bunun bu saatlere kadar devam edeceğinin mahkemece tahmin olunması..." bu işin önceden düzenlendiğini açıkça göstermektedir.

Tanıklara mahkemede özel bir yer ayrılacağı ve onların duruşma aralarında oraya çıkıp girecekleri, birbirleriyle görüşebilecekleri keyfiyeti kat'i surette usûl hükümleri ve kanunlarla bağdaşır bir davranış değildir.

“... ancak o davalardaki tanıkların belirtilen gibi 12 saatte yakın bir süre mahkememiz salonlarında beklediği sureti katiyede isabetli görülemez” şeklindeki beyanı yine geçerli ve gerçeği aksettiren bir beyan değildir. Zira örneğin, aynı mahkemede 1972/17 esas numara ile yürütülen Doğu Beyazıtlı altı arkadaşına ait dava uzak olan Doğu Beyazıt'tan geldikleri ve mahkeme huzurunda da en az 12 saat kaldıkları halde, kendilerine ne başkanlık odası tahsis edilmiş ne de taltif ve ikram görmüşlerdir. Taltif şöyle dursun dış salonda oturmak için kendilerine sandalye bile verilmemiştir.

Beni bölücülük yapmaktan yargılayan mahkemenin bu tutumu somut bir bölücülük ve ayrımcılık örneğidir. Erzurum'dan gelen muhbir tanık ve tanıklara usûl ve kanun hükümlerini de aşarak taltif ikramda bulunan mahkemenin Doğu Beyazıt'tan gelen tanıklara bunun en asgarisini dahi göstermemesi, onların oturmalarını temin etmek için altlarına sandalye verilmemesi ayrımcılığın kesin örnekleridir. Kaldı ki, Erzurum'dan gelen muhbir tanıklar ve tanıkların altında Atatürk Üniversitesi'nin resmi arabasının olduğu da bir gerçektir. (Tutanak, s. 51. Soru 7) Dolayısıyla onların hareket kabiliyetleri daha rahat bir şekilde sağlanabilir.

Mahkemenin somut bir şekilde ortaya çıkan bu ayrımcı davranışını gizlemesi mümkün değildir.

Mahkemenin “... duruşmaya başlanılan andan itibaren temas ve konuşmalar vuku bulmamıştır” şeklindeki beyanı yine yalandır. Tarafından ve 4 vekilim tarafından bu husus somut olarak görülmüş ve tutanaklarda da görüldüğü gibi mahkemeye de duyurulmuştur. Heyetteki iki hakim ve başkan ve savcı aynı usulsüzlüğü ve kanunsuzluğu birlikte yaptıkları için, “görmedik, konuşmadık” demeleri gerçeği deşitiremez ve gizleyemez.

Mahkemenin “... Tanıklara istirahatleri veya beklemleri sırasında çay, kahve gibi meşrubat ikram edilmesi gibi heyetin bilgisi dışında olmakla beraber bunu ihmal ettiğine heyet, iş bu itiraz vesilesiyle muttali olmuştur” diyerek muhbir

tanıklara ve tanıklara çay, kahve ikram edemedikleri için yakınmaktadır. Bu da bir kandırmacadır. Zira mahkeme üyeleri ile muhbir tanıklar ve tanıklar oturup bol bol çay-kahve içmişler, sohbet etmişlerdir.

Mahkemenin "... Sözü geçen kimselerin belirtilen mevki ve sıfatları itibarı ile başkalarının telkin ve tavsiyesi, tesiri tahtında beyanda bulunacakları ihtimalini hiçbir surette hatırından geçirmemiştir" demesi tamamen indî görüşüdür. Hiç bir mesnedi yoktur. Bilakis dosya içerisinde ve yukarıda bu indî görüşü çürütecek deliller vardır. Zira, sözü geçen muhbir tanıklar ve tanıklar:

a) MİT'in üniversitedeki görevlileridir.

b) İlgili yerlerde yine belirttiğim gibi MİT'e son derece kasıtlı, maksatlı, art niyetli ve gerçeğe aykırı bilgiler vermişlerdir. Yanı sıra beni mağdur etmek için yalan beyanda bulunmuşlardır.

c) Davanın muhbirleridir.

d) Şaibeli kişilerdir. Çünkü, İdari Tahkikat Komisyonu evrakını akla hayale gelmez bir keyfilik, usulsüzlük ve kanunsuzlukla MİT Müsteşarlığı'na göndermişlerdir.

e) Bütün bunlar duruşma boyunca tarafımdan yapılan çeşitli ikazlarla mahkemeye duyurulmuş. tutanaklara da dercedilmiştir. Mahkemenin bilgisi dahilindedir. Bu bakımdan mahkemenin bu kişilere sonsuz güven duyması usulsüz ve gereksizdir, ister istemez heyet hakkında birtakım şüpheleri celbeder durumdadır. Böyle MİT görevlilerine, şaibeli kimselere mahkemenin itibar etmesi mahkemenin aleyhine birtakım şüpheler yaratacaktır.

4. Askeri Savcı Muhbir Tanıkları ve Tanıkları Korumuştur

Askeri Savcı, muhbir tanıkları ve tanıkları koruyan bir mütalaa ileri sürmüştür. "Bu sırada söz alan Askeri Savcı kararında açıklandığı üzere belirtilen sebeplerle celp edilen **tanıklarla Askeri Savcı'nın her zaman münasebeti olabilir.** Normal örf ve adet kaidelerinin tatbiki dahi sanık ve vekillerinin iddia makamını ve mahkemeyi itham etmesi için

kendilerince yeterli görülmektedir. Duruşma vesilesiyle sanık ve vekillerinin saygı hudutlarını da aşarak vaki iddialarına katılmıyoruz. Sanık ve vekilleri mahkemeye karşı saygı hudutlarını aşan saygısızlıklarını mahkemeye tescil ettiriyorlar.” (Tutanak, s. 59; Ayrıca bk. s. 65)

Askeri Savcı'nın bu görüşü, MİT ve faaliyetleri hakkındaki görüşü ile bir arada ele alındığı zaman önemli bir konu açıklığa kavuşmuş olmaktadır. “Anayasa nizamını ortadan kaldırmayı hedef alan kişilerin anayasanın fertlere sağladığı hak ve özgürlüklerden bahsetmesi normal sayılmamalıdır. Memleketin iç güvenliği konusunda haber toplamak görevi ile yükümlü MİT, durumu bu seviyeye gelen kişileri kayda aldıktan sonra faaliyetlerinin temel nizamı yok etme safhasına gelmesi muhtemel görülenlerin tabiatıyla her türlü icraat ve haberleşme vasıtalarına da vakıf olmak isteyecektir. Bu mektuplar bu suretle elde edilmiş ve fakat asılları muhataplarına gitmiştir. Faailin eylemlere suç teşkil eder dereceye ulaştığı ahvalde teşkilat mezkur belgeleri ilgili yargı mercilerine tevdi etmiştir.” (Tutanak, s. 80)

Görüldüğü gibi Askeri Savcı MİT faaliyetleri hakkında somut anlatımlarda bulunmaktadır. Yukarıda özelliklerini belirttiğim muhbir taruk ve tanıkları ısrarla koruması, onların görüşlerine ısrarla sahip çıkması ise Askeri Savcı'nın da savcılık görevlerini aşan birtakım ilişkiler içinde olduğu izlenimini vermektedir.

5. Temyiz Dilekçemin 72. Sayfasında Şu Hususu Belirtmiştim

Muhbir Orhan Türkdöğän'a bağlı olduğum iddiası, muhbir tanıkların ve tanıkların huzurda dinlenmeleri sırasında ortaya atılmış bir yalandır. Ondan sonra Askeri Savcı tarafından geliştirilmiştir. Sözü edilen kişilerin huzurda dinlenilmesinden önce böyle bir bağılıktan söz edilmemiştir.

Yukarıdaki objektif açıklamaların sonunda artık şu gerçek iyice ortaya çıkmıştır: Derslerde tutulan notları havi defterlerde ve imtihan kağıtlarında hiçbir suç unsuru bulamayan mahkeme, sırf cezalandırmak için suç delilleri aramış,

bulamamış **"Orhan Türkdoğan'a** bağlı olduğu halde onun sözünü tutmadığı" gibi garip bir yalan ortaya atıp onu geliştirmek zorunluluğu duyulmuştur. İşte bu yalan muhbir tanıklar ve tanıklar ve Askeri Savcı ve mahkeme üyelerinin birlikte toplantıları sonucu tesis edilmiş bir yalandır. Muhbir tanık ve tanıkların ve savcının ve mahkeme üyelerinin duruşmadan önce bir arada oturup sohbet etmelerinin, çaykahve içmelerinin nedeni budur.

Bu nedenlerle hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

C. MAHKEME BANA KARŞI KİNİNİ ve DÜŞMANLIĞINI AÇIKÇA GÖSTERMEKTE TARAFSIZLIĞINI TAMAMEN YİTİRMEKTEDİR. MUHBİR TANIK CELAL CİHANĞİROĞLU'NUN İFADESİNİ KABUL ETMESİ BU GERÇEĞİ ORTAYA KOYMAKTADIR

Celal Cihangiroğlu 22 Şubat 1972 tarihinde Erzurum'da naip hakim tarafından alınan ifadesinde şöyle demektedir:

"... Daha sonraları **Doğu Anadolu'nun Düzeni** adlı kitabında Kürt vatandaşlarının eşit muamele görmediklerinden Kürtçe yayın ve tedrisattan bahsediyordu. **Böylece kendisine karşı anti-pati sahibi oldum.** Amerikan kollejinin yayınladığı **Folkloru Doğru** adlı yazısı Şubat 1971'deki **Ant** dergisinde çıkan yazılarından ayrı bir Kürt halkından ve etnik grubundan söz ediyordu. Bu yazılar üzerine **İsmail Beşikçi'**ye karşı fevkalade infial duydum. Bu sebeple biraz içimi dökmek ve **İsmail Beşikçi'**ye bağırıp çağırmak için çok samimi arkadaşım olan **Erdal Birkan'**ın fakülteodaki odasına gittim. **Naci Gürşin** de **Erdal Birkan'**ın odasında idi. Orada **İsmail Beşikçi'**nin yazılarından söz ederek **İsmail Beşikçi** hakkında hakaretamiz sözler sarfettim."

Celal Cihangiroğlu'nun tanık gösterdiği **Erdal Birkan** ise şöyle demektedir:

"Birgün odamda **Naci Gürşin'**le konuşurken **Celal Cihangiroğlu** elinde **Ant** dergisi bulunduğu halde odama girerek **İsmail Beşikçi'**yi kasederek (şu **İsmail'**in yazdıklarına bak. Doğru mu bu yazdıkları, vatan haini dedi ve küfretti... **Celal**

Cihangiroğlu, İsmail Beşikçi için vatan haini, eşekoğlu eş-şek dedi. İt) dedi.”

Mahkeme gerek muhbır tanık **Celal Cihangiroğlu'nun**, gerekse tanık **Erdal Birkan**'ın ifadesini kabul ettiğine göre **Celal Cihangiroğlu'nun** hakkımda söylediği hakaretamız sözleri de tasvip ediyor demektir. Böylece mahkeme, **Celal Cihangiroğlu'nun** bana karşı duyduğu kine, husumete ay-nen katılıyor demektir.

Böyle duygusal, kin dolu ve husumet dolu ifadeyi kabul eden mahkemenin hükmü elbette kanuna uygun bir hüküm olamaz. Bozulmalıdır.

Bu husus mahkemenin ayrıca tarafsız olmadığını, ola-mayacağını bir kere daha açık şekilde ortaya koymuştur.

VI. MUHBİR TANIK ve TANIK İFADELERİNİN MÜŞTEREK DEĞERLENDİRİLMESİ

Savunmanın 79-101 sayfaları arasında bu konu üzerin-de son derece önemli bir şekilde durulmuş.

1. Muhbir tanık ve tanıkların iddiaya konu olan somut fiiller hakkında konuşmayıp, soyut suçlamalar yaptıkları, yazılarından örnek verdikleri, böyle ifadelerin ise kabule şa-yan olmaması gerektiği, (Savunma, s. 80-82)

2. Dersi okumayan yani dersin öğrencisi olmayanlarını bu ders hakkında bilgi sahibi olamayacakları, ezbere konu-şacakları, bu ifadelerin de kabule şayan olmadıkları, (Sa-vunma, s. 82)

3. Muhbir tanık **Orhan Türkdöğ**an'ın zaten 11 sayfalık şikayet dilekçesi olduğu. Tanık olarak yeni şeyler söylemesi-nin mümkün olmadığı, (Savunma, s. 83/a)

- Muhbir tanık **Turhan Tufan Yüce**'nin ve tanık **Sela-hattin Olcay**'ın İdari Tahkikat Komisyonu üyeleri ol-maları ve zaten rapor vermiş olmaları, yeniden ifadele-rine başvurmanın usulsüz olduğunu, (Savunma, 84/b)

- Öteki tahkikat komisyonu üyelerinden muhbır tanık **Ahmet Kurt**, tanık **Cevdet Gökalp**, tanık **Mithat To-runoglu**'nun ve tanık **Mehmet İsa**hkoğlu'nun olaylar

dolayısıyla rapor tanzim ettikleri ve fikirlerini orada açıkladıkları, yeni şeyler söylemelerinin söz konusu olamayacağı, dinlenilmelerinin usulsüz olacağı, (Savunma, s. 83/c)

- Yöneticilerden muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** ve tanık **Selahattin Olcay**'ın yönetici olmaları nedeniyle çeşitli makamlara yazılar yazdıkları, resmi yazılar dışında somut olaylar hakkında bilgi sahibi olamayacakları, resmi yazıların zaten mahkemeye gönderilmiş olduğu ifadelerine yeniden başvurulmasının usulsüz olduğu, (Savunma, 83/d)

4. Görgüye müstenid olmayıp başkalarından duyulanlara dayanılan ifadelerin kabule şayan olmaması gerektiğini, (Savunma, s. 84-85)

5. Muhbirlerin ve muhbir tanıkların yalan beyanda bulundukları, ifadelerin kabul görmemesi gerektiği, (Savunma, s. 85-87)

6. Muhbirlerin bana karşı husumeti,

- **Orhan Türkdogan**'ın husumeti bu konudaki tahkikatın genişletilmesi talebi, (Savunma, 88/a)
- Üniversite yöneticilerinin ve öteki muhbir tanıkların husumeti; husumete dayanan ifadelerin kabul görmemesi gerektiği (Savunma s. 88-91)

7. İhbar şebekesinin husumetini gösteren öteki deliller.

- Üniversiteden uzaklaştırılmama ile ilgili olarak yöneticilerin çevirdiği dolaplar, (Savunma, s. 91-93)
- MİT'e yöneticiler tarafından yanlış ve kasıtlı bilgiler verilmesi, (Savunma, 94/c)
- Atatürk Üniversitesi yöneticilerinin resmi bir evrakı kanunda gösterilmeyen bir makama vererek suç işlemeleri, (Savunma, s. 94/d)
- Üniversite yöneticilerinin şeriatçı ve nurcu ideolojiye dönük tarafgirlikleri, (Savunma, 94/e)
- Muhbir tanık **Bıyıkoglu**'nun üniversiteyi açış konuşması, (Savunma, s. 94/f)

- Üniversitenin MİT'in bir şubesi gibi çalışması, (Savunma, s. 95/g)
- Üniversite yöneticilerinin mahkemeyi yanıltmaya çalışmaları, (Savunma, s. 95/h)

8. Somut olayda esas kaynağın iki öğrenci tarafından tutulan notları havi defterler olduğu, (Savunma, s. 96)

9. Tanıkların ve muhbir tanıkların ideolojik yönden tanıklık sıfatına haiz olmadıkları, (Savunma, s. 96-97)

10. Muhbir tanıkların birbirlerini sahtekârlıkla suçlamaları, (Savunma, 97-100)

11. Muhbir tanıkların ve tanıkların MİT ajanı olmaları ihtimali, (Savunma, s. 100-101)

üzerinde uzun uzun durulmuştur.

Fakat mahkeme hükme giderken bu savunmalara hiç itibar etmemiş, objektif delillere dayanarak bu savunmaları redde gitmemiştir. Bu ise tamamen keyfi bir delil değerlendirmesi olup, duruşmanın en esaslı usulünden olan savunmayı hükümsüz kılan bir davranıştır. Savunmayı dikkate almayan, hükme varma ameliyesinin keyfi bir işlem olacağı şüphesizdir.

Bütün bunlardan dolayı hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

VII. DURUŞMALAR SIRASINDA BAZI MUHBİR

TANIKLARIN ve TANIKLARIN YALANCI TANIKLIK YAPTIKLARI BÜTÜN AÇIKLIĞI ile ORTAYA ÇIKMIŞTIR. FAKAT MAHKEME BUNLARI ÖRTBAS ETMEYE ÇALIŞMIŞTIR

Ben, duruşmalardaki çeşitli beyanlarımla ve mahkemeye sunduğum dilekçelerle bazı muhbirlerin ve muhbir tanıkların yalancı tanıklık yaptıklarını bunlar hakkında gerekli işlemin yapılmasını talep ettim. Örneğin,

- 16 Kasım 1971 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçede, (Tutanak, s. 28)

- 7 Aralık 1971 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçede, (Tutanak, s. 31)

- 28 Aralık 1971 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçede, (Tutanak, s. 64)

bu kişiler hakkında yalancı tanıklıktan işlem yapılmasını talep ettim. Fakat taleplerim her defasında hiçbir inceleme yapılmadan tamamen keyfi kararlarla, ya hiç dikkate alınmadı veya reddedildi.

Yukanda sözünü ettiğim 16 Kasım 1971 tarihli dilekçe-deki talebim hiç dikkate alınmadı. (Tutanak, s. 28-29)

7 Aralık 1971 tarihli duruşmadaki talebim ise "ileride teemmülüne" şeklinde, (Tutanak, s. 32)

28 Aralık 1971 tarihli duruşmadaki talebim, "dava sonunda tetkık ve teemmülüne", (Tutanak, s. 34)

10 Mart 1972 tarihli talebimize aynı celsede (Tutanak, s. 66) reddine karar verildi.

Fakat, bu, son derece önemli bir konu olduğu için son **sözümde** de bu konuya değindim. Mahkeme ise hüküm fıkrasında şöyle diyor:

"Sanığın 28.12.1971 tarihli dilekçesiyle ileri sürdüğü ve mahkemece hükümle birlikte teemmülüne karar verildiği görülen istemlerinin, görülmekte olan işbu dava ile alakalı bulunmadığı ve ayrıca bu davada tanık olarak bilgilerine başvuru-lan ve dilekçede ismi geçen tanıkların yalancı tanıklık yapmadığı ortaya çıkmış bulunduğundan,

Sanığın bu hususa ilişkin istemlerinin reddine..." (Tutanak, s. 126/III)

Fakat mahkemenin bütün bu çabaları, muhbir tanıkların ve tanıkların yalan söylediklerini, yalancı tanıklık yaptıklarını gizlemekten başka bir işe yaramaz. Mahkemenin kararlarıyla da muhbirlerin, muhbir tanıkların, tanıkların yalan söylediklerinin gizlenemeyeceği de açıktır. Zira dosya-daki somut belgelerden bu kişilerin yalancı tanıklık yaptıkları açıkça ortaya çıkmıştır.

A. MUHBİR TANIK TURHAN TUFAN YÜCE
YALAN SÖYLEMİŞTİR

İspatı

1. 21 Eylül 1968 tarihli İdari Tahkikat Komisyonu üyesi olarak yazdıklarıyla istinabe yolu ile alınan ifadesi arasındaki derin çelişme,

2. İstinabe yoluyla alınan ifadesiyle, ifadesinde tanık olarak gösterdiği **Av. İbrahim Bilici**'nin ifadesi arasındaki derin ve uzlaşmaz çelişme, (Temyiz dilekçesi, s. 174-177)

Bu muhbir tanığın yalancı tanıklık yaptığını açıkça ortaya koymaktadır. Mahkeme **Turhan Tufan Yüce** yalan söylemiyor diyerek yalancılığa pirim verdiği gibi kendisi de yalan söylemek durumunda kalmaktadır. Mahkeme bunun için ifadeler arasındaki çelişmeleri telif etmeden keyfi olarak hükme varmıştır.

B. MUHBİR TANIK ORHAN TÜRKDOĞAN AÇIK VE
KESİN BİR ŞEKİLDE YALAN SÖYLEMİŞ, YALANCI
TANIKLIK YAPMIŞTIR.

İspatı

1. 26 Ocak 1968 tarihli dilekçesi ile sözü geçen defterler ve imtihan kağıtları arasında uzlaşmaz çelişmeler vardır. Burada muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın açıkça yalan söylediği ortaya çıkmaktadır. (Temyiz dilekçesi, s. 103-113)

2. Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın istinabe yoluyla alınan ifadesi ile mahkeme huzurunda verdiği ifadenin son derece farklı olması. İstinabe yoluyla alınan ifadesinde kendisine bağlı olduğum keyfiyetinden ve bana "**Hans Freyer**'in kitabını okut" diye direktif verdiğinden hiç söz etmediği halde huzurda verdiği ifadesini bu iki unsura dayandırmıştır. Bunu çok büyük bir farklılaşma olarak değerlendirmek gerekir.

3. Mahkeme huzurunda da muhbir tanık açıkça yalan söylemiştir ve bu yalanı tutanağa derc olunmuştur. (Temyiz dilekçesi, s. 151/g ve Tutanak, s. 50)

C. TANIK MİTHAT TORUNOĞLU YALAN SÖYLEMİŞTİR

İspatı

Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın 4.9. 1971 tarih ve 1971/29 sayılı yazısı (Tutanak, s. 20, 96) ile kesin olarak ifadesi arasında çelişme vardır yani ifadesini bu yazı yalanlamaktadır. (Savunma, s. 85-87 Temyiz dilekçesi, s. 153-157)

D. TANIK CEVDET GÖKALP AÇIK ve KESİN OLARAK YALAN SÖYLEMİŞTİR

İspatı

Bu yalan Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın yukarıda sözü geçen yazısı tarafından açıkça ortaya konulmaktadır. (Savunma, s. 85-87, Temyiz dilekçesi, s. 178-179)

E. TANIK MEHMET İSHAKOĞLU YALAN SÖYLEMİŞ YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR

İspatı

1. İstinabe yoluyla alınan ifadesiyle Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın yukarıda sözü geçen yazısı arasındaki çelişme,

2. İstinabe yoluyla alınan ifadesiyle naip hakim tarafından alınan ifadesi arasındaki çelişme,

3. Naip hakim tarafından alınan ifadesinin kendi içindeki çelişmeler. (Temyiz dilekçesi, s. 179-183; Ayrıca savunma, s. 85-87)

F. TANIK SELÂHATTİN OLCAY YALAN SÖYLEMİŞTİR

İspatı

İstinabe yoluyla alınan ifadesiyle Posof Cumhuriyet Savcılığı'nın sözü geçen yazısı tanığın yalancı şahitlik yaptığını açıkça ortaya koymaktadır. (Temyiz dilekçesi, s. 191-193)

**G. YILMA DURAK YALANCI TANIKLIK YAPMIŞ
YALAN SÖYLEMİŞTİR**

İspatı

1. İstinabe yoluyla alınan ifadesiyle derslerde tutulan notları havi defterler ve imtihan kağıtları arasındaki derin uyumsuzluk,

2. Yine ifadesiyle Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın yukarıda sözü geçen yazısı arasındaki çelişme. (Temyiz dilekçesi, s. 184-186; Ayrıca savunma, s. 85-87)

**H. MUHBİR TANIK İBRAHİM EROL KOZAK
YALAN SÖYLEMİŞTİR**

İspatı

Gerek istinabe yoluyla, gerek mahkeme huzurunda alınan ifadesi ve gerekse 18 Nisan 1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunduğum mektubu bu muhbir tanığın yalan söylediğini açıkça ortaya koymaktadır. (Temyiz dilekçesi, s. 167-173; Ayrıca bk. Savunma, 85 ve 87)

**I. TANIK MUSTAFA GÖKTAŞ
YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR**

İspatı

İstinabe yoluyla alınan ifadesiyle Erzurum Cumhuriyet Savcılığı'nın yukarıda sözü geçen 4.9.1971 günlü ve 1971/29 sayılı yazısı bu yalanı açıkça ortaya koymaktadır. (Tutanak, s. 20, 96, Temyiz dilekçesi, 186-187)

**J. TANIK MUSTAFA AYDIN YALANCI TANIKLIK
YAPMIŞTIR**

İspatı

1. Hazırlık ifadesiyle naip hakim tarafından alınan ifade arasındaki derin ve uzlaşmaz çelişme,

2. Naip hakim tarafından alınan ifadenin kendi bünyesi

içindeki çelişmeler. (Temyiz dilekçesi, s. 189 ve Savunma, s. 124-126)

**K. TANIK CASİM GÜRBÜZ YALAN SÖYLEMİŞ ve
YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR**

İspatı

İfadesi ile derslerde tutulan notları havi defterler ve imtihan kağıtlarının karşılaştırılması bu yalanı açıkça ortaya koymaktadır. (Savunma, s. 128-129)

**L. TANIK CELALETİN ATAMANALP YALAN SÖYLEMİŞ
YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR**

İspatı

Bu tanığın ifadesi yalan ve yanılsa dayanmaktadır. (Savunma, s. 129-130)

M. TANIK ATAMER GÜREŞ YALAN SÖYLEMİŞTİR

İspatı

Hazırlık ifadesiyle naip hakim tarafından alınan ifadesi arasındaki uzlaşmaz çelişkiler bu yalanı açıkça ortaya koymaktadır. (Savunma, s. 133)

N. TANIK NURHAN AKYÜZ YALAN SÖYLEMEKTEDİR

İspatı

Tanığın zaten karmakarışık olan ifadesi gösterdiği tanık **Mehmet İshakoğlu**'nun ifadesi tarafından çürütülmektedir. (Savunma, s. 132-133)

**O. MUHBİR TANIK CELAL CİHANGİROĞLU YALAN SÖY-
LEMEKTE YALANCI TANIKLIK YAPMAKTADIR**

İspatı

Sözü geçen anketimde mevcut sorularla sözünü ettiği sorular arasındaki derin farklar bu yalancılığı açıkça ortaya

koymaktadır. (Savunma, s. 134) Bu muhbir tanık ayrıca tahrifat da yapmaktadır.

P. TANIK ŞABAN KARATAŞ YALANCI TANIKLIK YAPMIŞTIR

İspatı

Tanığın mahkeme huzurunda verdiği ifade somut olaylarla ve gerçeklerle çelişmektedir. (Temyiz dilekçesi, s. 157-167)

Sonuç

Yukarıda objektif delillere ve duruşma tutanaklarına dayanarak muhbir tanıkların ve tanıkların yalanlarını ve yalancı tanıklık yapmalarını ortaya koymuş bulunuyorum. Mahkemenin "... Bu davada tanık olarak bilgilerine başvuru ve dilekçede ismi geçen tanıkların yalancı tanıklık yapmadığı ortaya çıkmış olduğundan..." şeklindeki ifade tamamen keyfi bir ifade olup mahkemenin indi görüşlerini aksettirmektedir. Fakat mahkemenin bütün bu çabaları muhbir tanıkların ve tanıkların yalan söylediklerini gizlemeye çalışmaktan başka hiçbir işe yaramaz fakat mahkemenin indi görüşleriyle de muhbir tanıkların, tanıkların yalan söylediklerinin gizlenemeyeceği ve mahkemenin indi kararlarının bunları örtbas edemeyeceği açıktır. Zira dosyadaki somut belegeler bu kişilerin yalan söylediklerini, yalancı tanıklık yaptıklarını açıkça ortaya kaymaktadır.

Mahkeme üyelerinin kendi indi görüşlerine dayanan bu karar yalancılığa pirim verdiği gibi, mahkemenin kendisi de yalan söylemek durumunda kalmaktadır. İşte bütün bunlardan dolayı mahkeme çelişmeli kararları telif edemeden keyfi bir şekilde hükme varmak zorunluluğunu duymuştur.

Yalancı tanıklık yapan muhbir tanıklar ve tanıklar hakkında gerekli işlemi yapmayan mahkemenin hükmü bu yüzden de bozulmalıdır. Zira yalancı tanıklar hakkında gerekli işlemi yapmayan mahkeme tarafsızlığını kaybetmiş demektir.

**VIII. MAHKEME ASKERİ SAVCI'NIN TOPLANMASINI
İSTEDİĞİ BELGELERİ TOPLAMIŞ, KENDİSİ
RE'SEN BELGE TOPLAMIŞ,
BENİM TOPLANMASINI İSTEDİĞİM
BELGELERİ REDDETMIŞTİR**

Mahkeme gerekçeli kararında "... Mahkemenin lüzum gördüğü bil cümle yazılı belgelerin dosyada mevcut olması..." (Gerekçeli Karar, s. 11-12)

"... Yukarıda izah olunduğu gibi açılan davalar sadece Atatürk Üniversitesi'nde tahkikat komisyonları raporları ile MİT raporlarına istinat ettirilmiş, ancak son soruşturmada isnatla ilgili bütün belgeler toplanmış..." (Gerekçeli Karar, s. 18) diyerek hakkımda her türlü delilin toplandığına işaret etmeye çalışmaktadır. Bu, gerçeği aksettirmeyen bir beyandır. Şöyle ki:

**A. ASKERİ SAVCI'YLA MÜŞTEREKEN GETİRTİLMESİNİ
İSTEDİĞİMİZ DELİLLER GETİRTİLMİŞTİR**

Askeri Savcı'yla müştereken getirtilmesini istediğimiz deliller mahkemece nazara alınmış ve getirtilmiştir. Temyiz dilekçesinin 114-118 sayfaları arasında belirttiğim yazışmalar bununla ilgilidir.

**B. MAHKEME KENDİSİ DE BAZI BELGELERİ
GETİRTİP DOSYAYA KOYMUŞTUR**

Bu belgeler şunlardır: Duruşma tutanaklarından izleyelim:

1. Mahkeme 24.8.1971 tarihli duruşmada şu kararı almıştır:

"... Üniversitede 1968 senesinde vuku bulan rektör ve dekan koltuklarının yakılması olayının mahkemeye intikal ettikleri şeklindeki iddianın yerinde olup olmadığı, şayet yerinde ise bu olay hakkında tafsilatlı bilgiler verilerek suçlular arasında maznunun da bulunup bulunmadığının ve keza tanzim edilen bir iddianamenin süretinin gönderilmesi bakımından

Erzurum C. Savcılığı'na müzekkere yazılmasına." (Tutanak, s. 18/3)

2. Mahkeme 9.9.1971 tarihli duruşmada şu kararı almıştır:

"... İddianamenin birinci sayfa son paragrafında ve keza ikinci sayfa iki ve üçüncü paragrafında bahsi geçen olaylarla ilgili olarak sanık hakkında kovuşturma açılıp açılmadığının açılmışsa sonucunun Erzurum C. Savcılığından sanık müdafinin talebi veçhile sorulmasına." (Tutanak, s. 20/2)

Her iki yazıya da Erzurum C. Savcılığı'ndan cevap gelmiş sözü geçen olaylarla ilgili olmadığım, olaylarda adımın geçmediği ve hakkımda Erzurum'da herhangi bir kovuşturma açılmadığı bildirilmektedir. 4.9.1971 gün ve 1971/29 sayılı Erzurum Cumhuriyet Savcılığı yazısı, 28.9.1971 tarihli duruşmada okunmuştur. (Tutanak, s. 20)

3. Mahkeme 21.10.1971 tarihli duruşmada şu kararı almıştır:

"... Sanık hakkında herhangi bir soruşturma açılıp açılmadığı, açılmışsa mahiyet ve safahatı hakkında bilgi verilmesi için İstanbul, Ankara ve Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcılıklarına müzekkere yazılmasına." (Tutanak, s. 26/5)

Bu yazıya gelen cevap 16.11.1971 tarihli duruşmada okunmuştur. Cevabi yazılarda şöyle söylenmektedir:

"... Sanık hakkında herhangi bir soruşturmaya tevessül edilip edilmediğinin bildirilmesi, edilmişse safahatı hakkında bilgi verilmesi için İstanbul, Ankara ve Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcılıklarına yazılan tezkerelerin **Ankara ve Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcılıklarınca** cevaplandırıldığı ve mevzu davadan gayri sanık hakkında **herhangi bir soruşturma yapılmadığının belirtildiği görüldü.**" (Tutanak, s. 27)

4. Mahkeme 26.11.1971 tarihli duruşmada şu kararı aldı: Sanık hakkında herhangi bir soruşturma yapıp yapılmadığı, yapılmakta ise safahatı hakkında bilgi verilmesi hususunda İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na yazılıp cevaplandırılmayan müzekkerenin tekidine, (Tutanak, s. 28/1)

Bu yazıya karşı gelen cevapta şöyle denmektedir:

"Dosyanın tetkikinden İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığına yazılan yazıya cevap gelmiş olduğu anlaşıldı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 16.11.1971 gün ve 1971/364 MÜT. SF sayılı cevabi yazıları okundu, bunda sanık hakkında herhangi bir kovuşturmanın yapılmadığı görüldü." (Tutanak, s. 30)

5. Mahkeme 16.11.1971 tarihli duruşmada yine şu kararı aldı: "Sanığa isnat olunan fiillerin zaman ve mekân bakımından tadüt ettiği ileri sürülmekle mevzu davadaki suça esas alınmaları hasebiyle eylemlerin değerlendirilmesi yönünden mahkemece sair davranışlarının da bilinmesinde fayda mülâhaza olunmakta, sanık hakkında iş bu davaya esas alınan fiillerinden ayrı olarak başkaca soruşturma yapıp yapılmadığı keyfiyetinin Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'ndan sorulmasına." (Tutanak, s. 29/7) Yukarıda 3 numaralı paragrafta belirtildiği gibi mahkeme Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na bu konuda bir soru sormuş ve alınan cevapta herhangi bir soruşturmanın yapılmadığı kaydedilmişti. Mahkeme Askeri Savcı'nın talebi üzerine (Tutanak, s. 28) bu konuda aynı makama tekrar yazı yazıyor.

Cevabi yazıda ise şöyle denmektedir:

"... Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 4.12.1971 gün ve 1971/230 sayılı cevabi yazısı okundu. Bunda sanık hakkında Dev-Genç'e dönük olarak sürdürdüğü faaliyetlerinden dolayı Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'nca Diyarbakır Sıkıyönetim Savcılığı'na gönderilen suç dosyasındaki eylemlerinden dolayı sanık hakkında yeni bir dava açılmasının söz konusu olduğunun belirtildiği anlaşıldı." (Tutanak, s.30)

6. Mahkeme 24 Nisan 1972 tarihli duruşmada şu kararı aldı: "... ÜNAS ile ilgili olarak herhangi bir dava açılıp açılmadığının, soruşturma yapıp yapılmadığının Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı ve Ankara Savcılığı'ndan sorulmasına." (Tutanak, s. 78/6)

Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'ndan ve Ankara Savcılığı'ndan gelen yazılarda ÜNAS hakkında herhangi bir soruşturma açılmadığı kayıtlı idi. (Tutanak, s. 83)

7. Mahkeme 24 Nisan 1972 tarihli duruşmada yine şu kararı aldı: "Sanık tarafından yayınlanan **Doğu Anadolu'nun Düzeni** isimli kitaptan ötürü herhangi bir soruşturma açılıp açılmadığının kitabın basıldığı yer olan İstanbul Cumhuriyet Savcılığı ve İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'ndan sorulmasına ve Ankara C. Savcılığı ve Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı..." (Tutanak, s. 78/7)

Sıkıyönetim komutanlığının 5.8.1972 tarihli İstanbul Basın Savcılığı'nın 4.5.1972 tarihli ve yine İstanbul Basın Savcılığı'nın 4.5.1972 tarihli yazılarında herhangi bir kovuşturma açılmadığı görüldü. (Tutanak, s. 83)

İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'ndan gelen 9.5.1972 tarihli cevabı yazıda yine herhangi bir kovuşturmanın açılmamış olduğu belirtiliyordu.

*C. BENİM GETİRTİLMESİNİ İSTEDİĞİM DELİLLER
GETİRTİLMEMİŞ, BU KONUDA YAPTIĞIM
TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEPLERİ
KABUL EDİLMEMİŞTİR*

Bu konuda temyiz dilekçemin 38 ve 39. sayfalarında 22, 23, 24 nolu paragraflarda bu konu üzerinde durulduğu için burada ayrıca üzerinde durulmasına gerek görmüyoruz.

*D. BUNUN YANINDA ASKERİ SAVCI'NIN TALEPLERİ
HEMEN HEMEN TÜMÜYLE KABUL EDİLMİŞTİR*

(Bk. Tutanak, s. 28 ve 29, Tutanak, s. 72-74, Tutanak, s. 77/1, Tutanak, s. 89 ve Tutanak, s. 112/14)

E. SONUÇ

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere gerek A şıkkında, gerekse E şıkkında elde edilen (5 nolu paragraf hariç) ve gerekse D şıkkında elde edilen ve dosyaya konulan delillerin hepsi de benim lehime olan delillerdir. Bu delillerin tartışılması yapılmadan bu deliller reddedilmeden hükme varılması yolsuzdur.

Mahkeme çeşitli mercilere yazıp bazı bilgiler istediğine göre bu bilgilere ihtiyacı var demektir. Hükümde kullanmaması ise yolsuzdur. Mahkemenin bu tutumundan ancak yalana ve yanlış dayanan yanı aleyhe olan delilleri kullandığı sonucu ortaya çıkıyor.

Öte yandan Askeri Savcı'nın taleplerini hemen hemen yerine getiren mahkemenin benim talebimi "dava ile ilgisi görülmemiştir", "açıklığa kavuşmuştur" gibi gerekçelerle reddetmesi tarafsız bir tutumun açık bir ifadesidir.

Örneğin Askeri Savcı'nın "**Sanığın Doğu Mitingleri'nin Analizi** isimli eserinin basılması Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nin Araştırma Kurulu'nun malumat ve müsadresi altında mı olmuştur? Bu eser fakülte yayınları meyanında yayınlanmış mıdır? Bu hususların sorulmasını istemekteyiz..." (Tutanak, s. 73, Paragraf 1) talebine karşı: Mahkeme talebi kabul etmiş ve "**Doğu Mitigleri'nin Analizi** isimli araştırmanın yapılması ve aynı isimli eserin basılıp yayınlanmasının AÜ Fen-Edebiyat Fakültesi'nin Bilimsel Araştırma Kurulu'nun malumatı tahtında yapılıp yapılmadığının adı geçen merciden sorulmasına" (Tutanak, s. 77) şeklinde karar alıp sormuştur.

Sözü geçen mercinin bu yazıya karşı verdiği cevapta "sözü geçen dönemde Araştırma Enstitüsü'nün kurulmadığı, bu bakımdan herkesin araştırmasını serbestçe yapabileceği" kayıt edilmiştir. (Tutanak, s. 89)

Fakat bu cevap bile Askeri Savcı'yı tatmin etmemiş olacak ki, "Biz **Doğu Mitingleri'nin Analizi** isimli araştırmanın Fen-Edebiyat Fakültesi Bilimsel Araştırma Enstitüsü'nün onayından geçip geçmediğini aramıyoruz. Sanık kendisi bahsi geçen konuda özel bir çalışma yapmış olabilir. Önemli olan husus bu özel çalışma sonuçlarını Fen-Edebiyat Fakültesi Bilimsel Araştırma Enstitüsü patentini kullanarak umumi eskara arz etmesi ve bu suretle şahsi görüş ve çaba neticelerini bilimsel sıfatıyla takviye atmek gayretinde bulunmasıdır... Gerekirse bu husus da sorulabilir" demektedir. (Tutanak, s. 89)

Mahkeme, savcının bu talebini de kabul etmiş ve "1967 yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde henüz kurulmayan bilimsel araştırma enstitüsünün görevlerinin, o tarihte hangi merci tarafından ifa edildiğinin mezkur

üniversite Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'ndan sorulmasına" (Tutanak, s. 112/14) şeklinde karar almıştır.

İşte Askeri Savcı'nın aslında, hiçbir öneme sahip olmayan bu sorularının ilgili yerlerden sorulmasını, hem de iki defa sorulmasını sağlayan mahkemenin benim sözü edilen (Temyiz dilekçesi, s. 38-39, Paragraf 22, 23, 24) tahkikatın genişletilmesi taleplerimin tümünü reddetmesi elbette mahkemenin ideolojik tarafsızlığı ile ilgilidir.

Bu konular elbette esasa müessir olan hususlardır. Ve dosyanın bozulmasını gerektirir.

SÜBUTA İLİŞKİN BOZMA NEDENLERİ

I/I. KOMÜNİZM PROPAGANDASI İDDİALARI

A. TCKNUN 142/1. MADDESİNİN HUKUKİ TAHLİLİ

Bana isnat olunan TCK 142/1 maddesinde yazılı suçun sübut ve tekevvün edip etmediğinin tespit edilebilmesi için, ilk önce, bu maddenin unsurları nazara alınarak delillerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

TCK 142/1 maddesinde aynen, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırma, yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal nizamlardan herhangi birini devirmek veya devletin siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yoketmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse cezalandırılır, denildiğine nazaran bu maddede yazılı suçun sübut ve tekevvün edebilmesi için:

1. Suçun Maddi Unsuru

Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye veya devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yok etmeye matuf propaganda yapmak suçun maddi unsurudur.

TCK'nun 142. maddesini tadil eden 5430 sayılı kanunun gerekçesinde propaganda tabirinin uygulamada bazı tereddütlere sebebiyet vermiş olduğu için bu meşhumun açıklanması cihetine gidilmiştir:

Anılan kanunun gerekçesinde aynen:

"... Propaganda nerede ve ne zaman olursa olsun bir hususu fikri taraftar kazanmak kastıyla başkalarına yaymaktır. Propaganda, söz, şarkı, resim, radyo, sinema, yazılı veya resimli kağıtlar asma, gönderme gibi her türlü yayın vasıtasıyla olabilir... **Gerek propaganda ve gerek telkinin madde konusu olup suç sayılan amaçları elde etmek kastıyla yapılmış olması cezayı gerektirmesi için şarttır...** Bu nedenle ilmi sahada mesela komünizm ve anarşizmin esaslarını anlatan bir öğretmenin veya bu konuda ilmi bir kritik yapan bir kimsenin muhataplarını bu fikirlere saptırmak veya inandırma kastı ile hareketi anlaşılmadıkça cezalandırılması caiz ve doğru olmaz. Bununla beraber propaganda veya telkine ilmi bir renk veya mahiyet vererek kötü maksadı bu yoldan gizlemeye çalışan suçlular da bulunur. Bunların asıl maksatlarını şahsiyetlerine propaganda ve telkin konusu veya vasıtalarına veya sebeplerine bakarak sezmek kabil olur... Bu madde 141. maddede izah olunan maksatlara varmak için yapılacak propagandayı cezalandırmaktadır. Birinci fıkranın serahatine göre iktisadi ve içtimai nizamlarını devirmek maksadı komünistlik gibi fikir sistemlerinin kendi iktisadi ve içtimai nizamlarını yerleştirmeyi istihdal etmekte olduğu için, bu maksatla yapılan propagandayı bu manada, menfi ve müsbet anlamak gerekir... **Propaganda bu fikirleri her ne vasıta ile olursa olsun taraftar kazanmak kastıyla yapmaktır.** Propagandada yayma ve aleniyet bir unsur aranır. İkinci unsurun bu fikirleri yaymaya matuf vasıtaların başkaları tarafından sadece görülmesi değil onları taraftar olarak kazanma kastının bulunmasıdır. **Komünizmin içtimai ve iktisadi nizamlar hakkındaki görüşünü ve anarşizmin ve hukuki temel nizamları önündeki anlayışını mücerret olarak izah etmek veya ilmi olarak kritik yapmak bu fikirlerin tesiri altında bırakarak bunların doğruluğuna ve tatbik edilmesi faydalı olacağına dair muhataplarında bir kanaat hasıl etmek kastı anlaşılmadıkça cezalandırılmaz.** Komünist

propaganda taktiği ceza müeyyidesinden kurtulmak için insan zekasının bütün gücünü kullanmaktadır. İktisadi ve içtimai nizama açıkça taarruz edilmediği için fikirleri ilim ve kanaat kisvesine bürünmektedir. **Söz, yazı vesalre vasıtalarla yayılan fikrin kanunda cezalandırılan maksatları istihdaf edip etmediği hususu propaganda yapan şahsın hal ve mazisine, yayılan fikirlerin mahiyetine göre isabetle takdiri gereken en mühim noktadır...**"

şeklinde tarif ve açıklanmaktadır.

Doktrinde de bu maddede yer alan suçlarda, en önemli unsurun propaganda olduğu ve bu sebeple "propaganda" tabiri üzerinde ehemmiyetle durulması gerektiği kabul olunmaktadır.

Profesör Dr. Faruk Erem, Ceza Hukuk Hususi Hükmümler, Cilt 1 (Bilim Yayınları, No 1, Ankara 1968) kitabının 56. sayfasında aynen "... yapılan propagandanın (sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamlardan herhangi birinin devirmeye matuf olması lazımdır)" denilmekte:

Doktor Abdullah Gözübüyük, Ceza Kanununun Açıklaması kitabının ikinci cildinde ise:

"... 142. maddede 141. maddede yer almış bulunan (devletin toplumsal, hukuki ve siyasi ve iktisadi temel nizamlarını bozmaya yönelik yıkıcı faaliyetlerin propagandası suçları gösterilmiştir...) 142. maddenin birinci fıkrasında doğrudan doğruya yıkıcı nitelikteki propagandalar bahse konudur. Bunlar komünistlik, anarşistlik ve sairedir. Bu fıkraya göre sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıfları tahakküm altına almasını sağlamak veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak veya memleketin iktisadi veya sosyal temel nizamlarından herhangi birini devirmek veya devletin siyasi ve hukuki temel nizamlarını topyekün yok etmek için propaganda yapılması suç sayılmıştır... **Ceza hukukunda propagandanın nerede ve ne zaman olursa olsun her hususta, bir fikri taraftar kazanmak maksadıyla başkalarına yaymaktır.** 142. maddede propagandanın her nevi ve şeklini içine almak üzere (her ne

suretle olursa olsun propaganda yapan...) deyimini kullanılmıştır. ... Burada özel kastın yani 142. maddenin 1, 2, 3 fıkralarında gösterilen hedef ve gayelere ulaşmak maksadıyla hareket edilmiş olması lazımdır. **Propaganda veya övmenin bu maddenin fıkralarında gösterilen nitelikte olup olmadığı failin kişiliğine, geçmişteki haline, propagandası yapılan veya övülen şey veya fikrin mahiyetine göre takdir olunmalıdır.** Bu itibarla bilimsel bakımdan komünistlik, anarşistlik, diktatörlük gibi yıkıcı görüşlerin incelenmesi anlatılması suç niteliği taşımaz. Ancak bir kimse muhataplarını bu fikre kaydırmak, inandırmak, saptırmak kastıyla hareket etmişse sözü edilen suçları işlemiş sayılacaktır..."

şekliñde beyan ve ifade edilmektedir.

Öte yandan 142/1 maddesinin konuluş maksadından anlaşılacağı veçhile yapılacak propagandanın ancak "ihtilal yoluyla sosyal sınıflardan birini kaldırmak veya tahakküm altına almak" şekline yönelmiş bulunması halinde, kanunun aradığı manada bir komünizm propagandası var sayılabilecektir.

Ceza kanunumuz yasakladığı propagandanın ne olduğunu belirtmediği gibi açık bir tarifini de vermemiştir. Yakın zamana kadar hukuk tatbikatında propaganda "bir fikri taraftar kazanmak maksadıyla birden ziyade kimseye yaymak" şeklinde tanımlanmakta idi. **Türk Hukuk Lügatı** propagandayı: Muayyen maksatların tahakkuku için matbuat vasıtasıyla propaganda yapmak üzere yabancılarla anlaşması, memlekette zümre tahakkümünü kurmak maksadıyla propaganda yapmak şeklinde tanımlamış, **Türkçe Sözlük** ise propaganda: herhangi bir düşünceyi yayma başkalarını da kendi tarafına katmak için söz yazı veya başka vasıtalarıyla geniş halk kitlelerine tesir etme (**Hayat, Büyük Türkçe Sözlük**, s. 1001) olarak tanımlamaktadır.

Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesi (11.5.1967 gün ve 377/3131 sayılı karar) konuya ilişkin kararında suç sayılacak propagandayı: "hamle ve taarruz şeklinde görülen fiil ve hareketler" olarak tarif etmiştir. Bu karara göre ceza hukuku bakımından propaganda, "muayyen bir fikrin toplum içinde yaygınlaşmasını, kökleşmesini ve bu amacın tahakkukunu sağlamak için, maddi ve manevi vasıtalara başvurmak sure-

tiyle telkin, teşvik ve tesirde bulunmak maksadıyla yapılan ve hamle ve taarruz şeklinde görülen fiil ve hareketlerdir.”

TCK'nun 142/1 maddesinde açıklanan propaganda, doğrudan doğruya yıkıcı nitelikteki propagandadır. Komünistlik, anarşistlik gibi propaganda TCK'nun 142/1 maddesindeki suçun maddi unsurunu teşkil eder. Umumi Yargıtay, lügatı anlamı yayınlama olan propaganda kelimesinin bir fikri birçok yerlerde ve birden ziyade kimselere söylemeye tazammun edeceğine karar vermiştir. Özellikle basın yoluyla işlenen suçlarda propagandanın yapıldığı basılmış eserin münferit bazı kısımlarının değil, tümünün kül halinde tetkik ve mütalaasıyla propaganda suçunun işlenmiş olup olmadığının tespit ve tayini ile olur.

TCK'nın 5844 sayılı kanunda değişik 141/1 ve 142/1 maddelerinin anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle açılan iptal davası münasebetiyle, Anayasa Mahkemesi'nce verilen 29.6.1965 tarih ve esas no 1963/173, karar no: 1965/40 sayılı kararda belirtildiği veçhile söz konusu hükümlerin ceza kanunlarınıza alınmalarına sebep demokratik anayasa rejiminizi demokrasi esaslarıyla bağdaşmayan fikir akımlarına karşı korumaktır. Ceza kanunumuz bu nedenlerle, faşizm, anarşizm ve ırkçılık hükümleriyle sadece komünizme yönelen çabaların yasaklanmasını öngörmüştür. Komünizm insan haklarına dayanan ve milli demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti niteliğini taşıyan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ilkelerine aykırı bulunduğu bir gerçektir. Çünkü komünist doktrinin ana nitelikleri bakımından proletarya sınıfının hakimiyetini, mülkiyetin ortadan kaldırılmasını öngördüğü ve kendi sistemini desteklemeyen temel hak ve hürriyetleri reddettiği bilinen bir keyfiyettir. Komünist sistem aslında ihtilal ile iktidara gelmek ve zorla proletarya hakimiyetini sağlayarak diğer sınıfları yok etmek ve demokratik sosyal bir iktisadi düzeni yine zorla kaldırıp yerine kendi düzenini kurma amacını güder. TCK'nun 142. maddesinin 1 numaralı bendi yukarıda açıklandığı üzere sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya rejimi komünizme veya anarşizme çevirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmayı yasaklamakta ve cezalandırmaktadır.

Görüldüğü gibi: sözü geçen madde hükümleri bu konulardaki bilimsel inceleme ve araştırmaları yasaklamış değildir. Propaganda sınırına girmemek şartıyla her çeşit toplumcu bilimler ve bu açıdan anarşizm ve komünizm üzerine öğrenme, açıklama, yayma ve araştırma yapılması bu maddelerdeki yasakların kapsamına girmez. Şüphesiz bilimlerin kendine özgü ve bilimsel öğrenme, öğretme inceleme ve araştırma metodları vardır. Bunlara uymak yani bilimsel nitelikleri korumak ve anayasasının 21. maddesinde öngörülen kayıtlar göz önünde tutulmak kaydıyla bilim ve sanat çalışmaları serbesttir. 142. maddenin 1 numaralı bendi bu nitelikte bilimsel eylemleri değil, propaganda niteliğindeki eylemleri yasaklamıştır. Bir eylemde niteliğin mevcut olup olmadığının hususu ise önüne bu yönde dava gelmiş olan hakim tarafından çözümlenecektir.

2. Suçun Manevi Unsuru

Failin propagandayı bilerek ve isteyerek yapmış olması gereklidir. Maddi unsuru teşkil eden fiilin (propaganda) TCK'nun 142/1 maddesinde yazılı hedef ve gayelere ulaşmak kastıyla yapılmış olması lazımdır.

Burada özel kastın yani 142. maddenin 1, 2, 3. fıkralarında gösterilen hedef ve gayelere ulaşmak maksadıyla hareket edilmiş olması gereklidir. **Propaganda veya övmenin bu maddenin fıkralarında gösterilen nitelikte olup olmadığı, failin kişiliğine, geçmişteki haline, propagandası yapılan fiil veya övülen fikrin mahiyetine göre takdir olunmalıdır.** Bu itibarla bilimsel bakımdan komünistlik, anarşistlik, diktatörlük gibi yıkıcı görüşlerin incelenmesi, anlatılması suç niteliği taşımaz. Ancak bir kimse muhataplarını bu fikre kaydırmak, inandırmak, saptırmak kastıyla hareket etmişse sözü edilen suçları işlemiş sayılacağı tabiidir. **(Gözübüyük, TCK'nun Şerhi, Cilt 2, s. 77)**

Başka bir deyimle ilmi sahada komünizm ve anarşizmin niteliklerinin esas gayelerini derste öğrencilerine anlatan bir hocanın veya bu konularda ilmi bir inceleme ve eleştirme yazısı hazırlayan bir bilim adamının muhatabını bu fillere saptırmak kastıyla hareket ettikleri sabit olunmadıkça, suç teşekkül edemeyecektir.

Esasen Yargıtay'ın kökleşmiş içtihadı da bu merkezdedir. (Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 27.1.1949 gün ve 5428-1247 sayılı kararı)

B. İSNAD EDİLEN FİİLERİN KANUN MADDELERİ KARŞISINDAKİ DURUMU

Mahkeme gerekçeli kararında "Sanığın Faaliyetlerinin Hukukî Niteliği" bölümünde "Komünist Faaliyetler" başlığı altında şu filleri sıralamaktadır.

1. Orhan Türkdoğan'a Bağlılık İddiası

"Nisan 1967 tarihinden itibaren Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde, öğretim üyesi yokluğu nedeniyle, öğretim üyesi bir doçentin denetimi altında sosyoloji dersini okutmakla görevlendirilmiş ve kendisine bu öğretimde **Hans Freyer'in Sosyolojiye Giriş** isimli kitabını esas alması yolunda direktif verilmiş iken" (Gerekçeli Karar, s. 106, Paragraf 1)

denerek gerekçeli kararın daha önceki kısımlarında da geçen (bk. s. 21, 36, 49) bir iddiayı tekrarlamaktadır.

Bu iddianın ne kadar asılsız bir iddia olduğunu temyiz dilekçemin (s. 71-89) sayfaları arasında son derece açık, hiçbir şüpheyi gerektirmeyecek, resmi belgelerle ispat ettim. Yine temyiz dilekçemin (144-153), (157-167) ve özellikle (194-204) sayfaları arasında son derece önemli bilgiler vardır.)

Temyiz dilekçemin sözü geçen yerlerinde yazılı somut olaylardan anlaşılacağı üzere **Orhan Türkdoğan'a** bağlılık iddiası yalan olup, onun bana, "falancanın kitabını okut" şeklinde direktifler vermesi ise yine hayali bir iddiadır. (Nitekim iddianamede de böyle bir iddia yer almamıştır.)

Esas hakkındaki mütalaa böyle bir yalan üzerine kurulmuştur. Gerekçeli kararın da bu yalan üzerine bina edildiğini görüyoruz. Böyle bir yalana neden gerek duyulduğunu ise yukarıda sayfaları gösterilen kısımlarda son derece açık bir şekilde ortaya koymuştum.

Bu iddianın komünizm propagandasının manevi unsuru yani özel kasıt faktörü ile ilgili olduğu açıktır.

2. Profesör Hans Freyer'in Sosyolojiye Giriş Kitabını Okutmayıp Türkiye'nin Toplumsal Yapısını Anlatmak

"... Bilirkişi tarafından belirtildiği üzere: pozitif bilimler gibi sosyoloji bilimi henüz katiyet arzetmeyen, kapsamı kesinlikle belli olmamış bir ilim olmakla beraber, genel mahiyette sosyoloji öğretimi ile görevlendirilen, denetimi altındaki bir asistanın, mevcut ders notlarında ve sınav belgelerinde varlığı tespit edilen konulara değinmek zorunluğu bulunmamaktadır.

Kaldı ki henüz sosyoloji biliminin konusunu, metodunu, tarihini, sosyal hayatın ana şekillerini, sosyal hareketliliği öğrenmemiş, bu konuda yeterli bilgiye sahip kılınmamış bir topluluğa Türkiye'nin toplumsal yapısı gibi belirtilen ana fikirleri öğrenmeden kavranamayacak olan bir konunun ele alınıp, anlatılmaya kalkışılması, görev hududunun aşılması anlamındadır." (Gerekçeli Karar, s. 106, Paragraf 2, 3)

Burada mahkemenin art niyetini ve "tarafsızlığına kesin olarak gölge düşüren" tavrını bir kere daha kısaca belirtmekte yarar vardır.

a) Bilindiği gibi mahkeme muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu** ve muhbir tanık **Orhan Türkdogan**'ın huzurda verdikleri ifadelere dayanarak (Gerekçeli Karar, s. 49) benim, **Orhan Türkdogan**'ın emrine verildiğimi onun direktifine göre faaliyet göstermem gerektiğini, iddia etmektedir.

b) Böyle bir iddianın muhbir tanık **Orhan Türkdogan** tarafından neden 26 Ocak 1968 tarihli şikayet dilekçesinde ve istinabe yolu ile alınan ifadesinde söz etmediğini yukarıda sayfalarını gösterdiğim ilgili yerlerde göstermiştim. Ayrıca muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun huzurda verdiği ifadede böyle bir beyana rastlanmadığını belirtmiştim.

c) Bu iddialar üzerine mahkemeye, yine ilgili yerlerde gösterdiğim üzere, bu konu ile ilgili olarak tahkikatın genişletilmesi talepleri ileri sürmüştü. fakat mahkemenin "görülen dava ile ilgisi yok" gerekçesi ile bu talepleri reddettiğini de belirtmiştim.

d) Buna rağmen mahkemenin gerekçeli kararında, bu

iddiayı temel yaptığını, yine yukarıda sayfaları belirtilen ilgili yerlerde açıklamıştım.

e) İşte mahkeme gerekçeli kararının bu kısmında da bu yalana dayanarak hükme varmaya çalışıyor.

Bütün bunlardan dolayı:

aa) Temyiz dilekçemin 90-94 sayfaları arasında belirttiğim gibi ve ayrıca duruşma tutanaklarının 101. sayfasında da görüleceği gibi, ders anlatırken, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bölümü'ne ve o bölümün başkanı **Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce**'ye bağlı idik ve okutacağımız derslerin programı hakkında gerek ben, gerek derse beraber gittiğimiz asistan arkadaşım **Dr. Ioanna Kuçuradi** devamlı olarak bilgi veriyorduk. Ve ne ben, ne de arkadaşım, ders okuttuğumuz süre içinde, derslerimizden dolayı hiçbir muahezeye tabi tutulmadık.

bb) Yine dilekçemin 90-94 sayfaları arasında gösterdiğim gibi 1. yıl genel sosyoloji hakkında bilgi verdiğim öğrencilere, ikinci yıl Türkiye'nin toplumsal yapısı konusunu anlatmayı daha yararlı buldum.

cc) Kaldı ki huzurda dinlenen, bilirkişi **Prof. Dr. Hamide Topçuoğlu**'nun ifadesi mahkemenin göstermeye çalıştığı gibi de değildir. Bilirkişi **Prof. Topçuoğlu** şöyle demektedir:

"Hans Freyer'in **Sosyolojiye Giriş** isimli kitabını esas almak suretiyle bu çerçeve dahilinde ders vermekle görevlendirilen kişinin tetkik ettiğim öğrenci ders notları ve sınav belgelerinde bahsi geçen konulara mutlak surette değinmesi ve bunları işlemesi zorunluluğu yoktur. Kendi görüşü istikametinde bunları ele almış ve buraya ağırlık vermiş olabilir. Ancak daha önce de belirttiğim gibi ders vermekte herhangi bir kayıtlamaya tabi tutulmadığı ahvalde bu konularla direkt endirekt bir alaka tespit etmiş olması da mümkündür." (Tutanak, s. 115)

Görüldüğü gibi bilirkişi ifadesine "**Hans Freyer'in Sosyolojiye Giriş** isimli kitabını esas almak suretiyle bu çerçeve içinde ders vermekle görevlendirilen kişinin..." diye başlamaktadır.

Halbuki ben yukarıda 1 numaralı paragrafta ve orda işaret ettiğim yerlerde, muhbir tanık **Orhan Türkdogan'a**

bağlı olduğum iddialarının yalan olduğunu, onun bana, "**Hans Freyer'in Sosyolojiye Giriş** kitabını okutacaksın" diye emirler vermesinin hayali olduğunu, resmi belgeleri ile de ispat etmiş durumdayım.

Şimdi ne olacaktır? Mahkeme son derece önemli bir hükme giderken böyle bir yalanı kendisine nasıl dayanak yapabilmektedir.

¶ Öte yandan mahkemenin "... Kaldı ki sosyoloji biliminin konusunu, metodunu, tarihini, sosyal hayatın ana şekillerini, sosyal hareketliliği öğrenmemiş ve bu konuda yeterli bilgiye sahip kılınmamış bir topluluğa, Türkiye'nin toplumsal yapısı gibi belirtilen ana fikirleri öğrenmeden kavranamayacak olan bir konunun ele alınıp anlatılmaya kalkışılması, görev hududunun aşılması anlamındadır" (Gerekçeli Karar, s. 106) şeklindeki beyanı da yanlışır.

Eğer **Coşkun Ak**'ın 43 sayfa olarak tuttuğu notları tetkik edersek bunun 28 sayfasının genel konular ile ilgili olduğunu görürüz. Bunlar:

Sosyal yapı,

Sosyal değişme,

Kültür, nüfus ve nüfus hareketleri,

Antropoloji,

Cemiyet tipleri vs'dir. (Bu konular temyiz dilekçemin 93. sayfasında detaylı olarak sunulmuştur.)

Daha önce de belirttiğim gibi bu ders, seçimlik bir ders-tir. Ve **Felsefe Tarihi** adı altında okutulmaktadır.

26 Ocak 1962 tarih ve 11019 sayılı **Resmî Gazete**'de yayınlanan Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İmtihan Yönetmeliği'nin (Bu yönetmelik 20.6.1972 duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçenin Ek 3'ünde yer almıştır.) 7. maddesine göre **Felsefe Tarihi** dersi:

Fransız dili sahasında mezuniyet tezi yapacaklar için

İngiliz dili sahasında mezuniyet tezi yapacaklar için

Alman dili sahasında mezuniyet tezi yapacaklar için

Türk dili sahasında mezuniyet tezi yapacaklar için

Alman edebiyatı dili sahasında mezuniyet tezi yapacaklar için

seçimlik ders değildir. Onlar **Felsefe Tarihi** dersini seçemezler. Çünkü yönetmelik müsaade etmiyor. Sadece:

İngiliz edebiyatı sahasında mezuniyet tezi yapacaklar için
Fransız edebiyatı sahasında mezuniyet tezi yapacaklar için
Türk edebiyatı sahasında mezuniyet tezi yapacaklar için

Felsefe Tarihi seçimlik ders olabilir.

Fakat tatbikata baktığımız zaman bütün bu bölümlerin öğrencilerinin bu dersi seçip devam ettiğini görüyoruz. Bu, elbette ders hocasını ilgilendiren bir durum değildir. Çünkü hoca sınıfa gelen her öğrenciye ders vermekle yükümlüdür. Bununla beraber şu soruları sormak önemlidir.

a) Yönetmelik sosyoloji okutulmasına müsaade etmediği halde **Felsefe Tarihi** adı altında bu ders nasıl okutulmuştur.

b) **Felsefe Tarihi** dersi her bölümün yardımcı dersi olmadığı halde her bölümün öğrencileri bu dersi nasıl alabilmişlerdir?

İşte üniversite yöneticileri yani muhbir profesörler bu konuda son derece büyük usulsüzlükler içinde bulundukları halde bunları görmemezlikten gelip Türkiye'nin toplumsal yapısı dersinin anlatılması karşısında yaygara koparmaları Askeri Savcı'nın da onların bu yaygaralarını hoş görmesi, onlara katılması ciddi karşılanabilir mi?

Üniversite yöneticilerinin dolayısıyla muhbir tanıkların usulsüzlükleri bu kadarla da kalmıyor. Zira aynı yönetmeliğin 123. maddesi bu derslerin 4 kredi olarak devam ettiğini göstermektedir. Yani 5-8 sömestre arasında ders okutuluyor. Burada 5, 7-6, 8 veya 5, 6-7, 8 şeklinde bir ayırım yapmayınca büyük bir kargaşalık meydana geliyor. Niketim gelmiştir. Örneğin: 5. Sömestredeki bir öğrenci belirli bir konuyu (**Genel Sosyoloji**) okuyor. 6. sömestrede bu konuya devam ediyor. 7. Sömestreye geldiği zaman başka bir ders okuması (örneğin Türkiye'nin Toplumsal Yapısı) lazım geliyor. Fakat o bunu okurken, bu sefer 4. sömestrede sınıfa yeni öğrenciler geliyor ve 5. sömestre öğrencisi oluyor. Böylece Türkiye'nin Toplumsal Yapısı okutulan 7. sömestre öğrencisi ile 5. sömestre öğrencisi aynı seviyede olamıyor.

Bu karışıklık yönetmelikten değil, yönetmeliği uygulayan idarecilerden gelmektedir. Bu konuya bir çözüm yolu bulamayanların Türkiye'nin Toplumsal Yapısını okuttum diye yaygara koparması bilim haysiyetinden ne kadar uzak kişiler olduklarını açıkça ortaya koymaktadır.

İşte benim Türkiye'nin Toplumsal Yapısı dersine **Sosyal yapı, sosyal değişme, kültür, cemiyyet tipleri, antropoloji, nüfus, nüfus hareketleri, sosyal problemler** gibi genel kavramlarla başlamam 7. sömestre öğrencileriyle birlikte okuyan 5. sömestre öğrencileri içindir. Fakat bu tutum bile mahkemenin gerekçeli kararındaki anlatımlarını çürütmektedir.

Görüldüğü gibi mahkemenin "sosyoloji biliminin konusunu, metodunu, tarihini, sosyal hayatın ana şekillerini, sosyal hareketliliği öğrenmemiş..." şeklindeki beyanı isabetli değil. Öğrencilere yukarıda da açık bir şekilde belirtildiği gibi genel konular hakkında yeteri kadar bilgi verilmiştir. Kaldı ki, Türkiye'nin Toplumsal Yapısı dersini okutan bir hoca bazı genel kavramları öğrenciye anlatmadan bu dersin anlatılamayacağını da bilebilecek kapasitededir.

3. Ders Anlatılırken Çeşitli Kaynaklardan Yararlanmak Sorunu

Mahkeme gerekçeli kararına şöyle devam ediyor:

"Nitekim sanık **İsmail Beşikçi** vermekle görevlendirildiği ders konusunda, esas kaynak da kendisine bildirildiği halde, hiçbir yazılı metne bağlı kalmamış, esinlendiği kaynaklardan kendi görüşü yönünden derlediği bilgileri öğrencilere intikal ettirmiş ve bu suretle dersler sırasındaki tüm anlatımlarının da kontrol dışında kalabilmesini sağlamaya gayret eylemektedir." (Gerekçeli Karar, s. 106)

Bu da mahkemenin kesin bir yanılgısıdır. Bir kere "esas kaynak" diye bir şeyin olmadığını, böyle bir direktifin verilmediğini yukarıdaki açıklamalar ortaya koymaktadır. Öte yandan yine temyiz dilekçemin 90-95 sayfaları arasında belirttiğim gibi ders başlarken yani sömestre başında öğrenciye **BİBLİYOGRAFYA** verilmiş (Temyiz dilekçesi, s. 93-94) ve mecburi okuma listesi verilmiştir. (Temyiz dilekçesi, s. 92)

Yine bunun gibi mahkemenin "... ve bu suretle dersler sırasındaki tüm anlatımlarının da kontrol dışında kalabilmesini sağlamaya gayret etmektedir" sözü kati surette isabetli bir beyan olamaz, zira, ders anlatımları öğrenciler tarafından devamlı surette not edildiği için anlatılan konuların kontrol dışı kalması diye bir husus söz konusu olamaz, ilgili merciler bu kontrolü her zaman yapabilirler. Öte yandan ben sözü geçen konuları anlatırken **Prof. Dr. İbrahim Yasa**'nın sömestre başlarında öğrencilere kaynak gösterilen (Temyiz dilekçesi, s. 93-94) (**Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Temel Sorunları**) isimli teksirinden de geniş ölçüde yararlandım. Gerek **Coşkun Ak**'a ait, gerekse **Turgut Karabey**'e ait ders notlarıyla **Prof. İbrahim Yasa**'nın sözü geçen kitabı (özellikle kitabın baş kısımları) karşılaştırıldığı zaman arada ne kadar büyük benzerlikler olduğu açıkça görülecektir. (Bu kitap 28 Temmuz 1972 tarihli duruşmada verdiğim savunma dilekçesine ek olarak mahkemeye sunulmuştur. Savunma Dilekçesi, s. 226)

Bütün bunların dışında önemli olan öğrenciye sosyoloji hakkında bilgi vermektir. Ben yukarıda çeşitli yerlerde ifade ettiğim gibi 1966-1967 ders yılının 2. sömestresinde **Genel Sosyoloji** okuttum. 8.2.1968 ve 9 Eylül 1968 tarihli dilekçelerinde (Fen-Ed. Fakültesi Dekanlığı'na yazılmıştır) belirttiğim üzere ders okutulurken **Hans Freyer**'in kitabı da dahi olmak üzere öğrenciye 8 kitabı kapsayan bir liste verilmiştir. Nitekim sözü geçen dönemde anlatılan konularla **Hans Freyer**'in kitabının 1. ve 2. bölümleri arasında hatta 4. bölüm arasında büyük benzerlikler vardır.

Yalnız, günümüzde üniversite öğretiminin, hele sosyoloji gibi bir bilimde, bir kitaba bağlı kalınması, başka bir kitap gösterilmemesi son derece sakat bir tutumdur. Örneğin, bu gün üniversitelerimizdeki **Genel Sosyoloji** dersleri çeşitli hocalar tarafından farklı kapsamlarda okutulmaktadır.

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde bu dersi okutan **Prof. Tahir Çağatay**'ın, **Genel Sosyoloji** adı altında okutukları ile Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yine bu dersi okutan **Prof. İbrahim Yasa**'nın bu konudaki notları birbirinden çok farklıdır. Aynı şekilde Eğitim Fakültesi'nde **Genel Sosyoloji** dersini okutan **Prof. Hamide Topçuoğlu**'nun Sosyoloji not-

ları yukardaki Prof.ların anlattıklarından farklı olduğu gibi İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde bu dersi okutan **Prof. Nurettin Şazi Kösemihal** veya **Prof. Cahit Tanyol** veya İktisat Fakültesi'nde bu dersi okutan **Prof. Ziyaattin Fahri Fındıkoğlu**, **Prof. Cavit Orhan Tütengil** veya **Prof. Amiran Kurtkan**'ın yaklaşım tarzları farklıdır. Yihe bunun gibi Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde **Prof. Mübeccel Kıray** ile Hacettepe Üniversitesi'nde **Prof. Bozkurt Güvenç** bu konuda farklı şeyleri anlatmaktadırlar. İlahiyat Fakültesi'nde bu dersi okutan **Prof. Hilmi Ziya Ülken** ve **Prof. Mehmet Taplamacıoğlu**'nun bu konudaki notları yine ötekilerden değişiktir. Bu notlar altında bu profesörler farklı kapsamlarda konuları bir araya getirmektedirler. Ve bu normal bir tutumdur.

Bu durum bilirkişi **Prof. Hamide Topçuoğlu**'nun sözlü mütalaasında da belirtilmiştir. (Tutanak, s. 113)

Gerçek durum bu iken **Beşikçi**'nin "ille de **Hans Freyer**'in kitabını okutacaksın, mutlak olarak bu kitaba bağlısın, bundan başka olan kitaplardan tek satır bile okutamazsın" diye zorlanması gerçekten acı bir durumdur. Mahkeme bilim hürriyetine karşı kendi fonksiyonlarının dışında müdahalede bulunmak gayreti içerisindedir. Halbuki herhangi bir kişinin derste şunun veya bunun kitabını okutması, **Genel Sosyoloji** dersine verdiği kapsam mahkemeyi hiç ilgilendirmez. Mahkemenin görevi, anlatılan konularda suç unsurunun oluşup oluşmadığını araştırmaktır. Mahkeme, bu ikincisini araştıracağı yerde sürekli olarak birinci konu üzerinde durması suç yaratmaya çalışmak kastından başka bir şey değildir.

4. Mahkeme, İddia Edilen Suçun Manevi Unsuru ile İlgili Olarak Yukarıdaki Beyanları Serdettikten Sonra, Maddi Unsur Olarak da Şunları Belirtmektedir

"Toplumsal yapının üretim araçları ile insan arasındaki münasebete göre belirleneceğini söylemek suretiyle Marksist diyalektiğe verdiği önemi ortaya koymakta ve yine insan topluluklarının ilkel, kölecî, feodal ve kapitalist aşamalardan geçtiğini ve son şeklin sosyalizm olduğunu ifade ile, Marksist

Leninist görüşün tartışmasız ve dolayısıyla tek yanlı olarak kabulünü sağlamaya çalışmaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 10, Paragraf 6)

Bir kere mahkemenin bu beyanı sözü geçen defterlerin neresinde (hangi defterde, hangi sayfada) geçtiğini göstermemesi büyük bir usulsüzlüktür. Sözü geçen defterler incelendiği zaman bütün içerisinde bu konuların nasıl tahrif edilerek sunulduğu daha kolay anlaşılır.

Örneğin: **Coşkun Ak**'ın defterinin 9 ve 10. sayfalarında, ekonomi politiğin üretim araçlarıyla insan arasındaki ilişkileri inceleyen bir ilim olduğu, insan topluluklarının çeşitli safhalardan geçerek bugünkü düzene ulaştıkları, bu safhaların ilkel, köleci, feodal ve kapitalist üretim tarzı olarak geliştiği, Asya tipi üretimin de bu arada sayılabileceği konusu üzerinde açıklamalar yapıp, Türkiye'nin Doğu ve Batı'sındaki gelişmeler üzerinde durulduğu görülmektedir. Yine orada görüleceği gibi sosyalist üretimin sözü geçmediği halde mahkeme bunu da eklemektedir.

Kaldı ki mahkemenin bu bilimsel gerçeği komünizm propagandasının bir unsuru olarak göstermesi şüphesiz büyük bir zorlama içinde olduğunu göstermektedir. Mahkemenin bunu söylerken ne kadar büyük bir zorlama içinde olduğunu bizzat başka davalarda verdiği kararlara dayanarak da gösterebiliriz:

Aynı mahkeme 29 Şubat 1972 tarih ve esas no 1972/1, karar no 1972/12 sayılı kararında (bu hüküm temyiz edilmiştir) şöyle demektedir:

"Bilindiğine nazarın: Dünya'nın var oluşundan ve insan denilen yaratığın teşekkülünden itibaren yine insan tarafından çözümlenmiş ve çözümlenecek sayısız problemler ortaya çıkmış bulunmaktadır. Tarihsel ve sosyolojik araştırmalar göstermiştir ki, insan toplumu çeşitli aşamalardan geçmiştir.

Bu konuda mevcut bilgilere göre insan yaşantısının muayyen ve bilhassa **İlkel devirlerden** sonra vücut bulan ve kişinin alınıp satılabildiği, tamamen bağlı olduğu **köleci toplumu**, ancak emeğe hiç ücret veya karşılığı ödenmediği, emek sahibinin toprağa bağlanarak onunla birlikte el değiştirdiği diğer bir toplum şekli olan **feodal toplum** izlemiştir. Bu aşama-

yı da makinanın keşfiyle gelişen sanayileşme devri izlemiştir. Bu devirde ise, insan gücüne duyulan ihtiyaç sebebiyle, emeğe bir karşılık ödenmeye başlamış ve insan bir kıymet olarak yerini bulmaya başlamıştır. Bundan sonra kitle hayatına geçilmiştir ki, **sermayenin belirli ellerde topladığı üretim araç ve gereçlerinin sahipliğinin ve daha doğrusu üretim güçlerinin muayyen sınıflara ait olduğu** bir toplum şekline **kapitalist toplum** denilmektedir. Kapitalist düzenin zaman içinde beliren ve insanlar arasındaki ekonomik-sosyal ve kültürel ilişkilerde bazı gruplar aleyhine tecelli eden bazı aksaklıkların dermeyeran olunan değişik görüşlerle giderilmesine çalışılmış ve haklar-menfaatler mücadelesinin de etkisiyle insanlara çok önemli sayılabilecek olanaklar ve özgürlükler temin edilmiştir. Sosyal devlet ilkesinin ortaya atıldığı bu dönemde yine toplum olaylarına bir çözüm yolu getirmek iddiasıyla sosyalizm fikri ileri sürülmüş ve bilahare bu sistem geliştirilerek çok farklı başlangıç ve sonuçlara varabilecek uygulamalara geçilmiştir.

Bu konuda detaylı açıklamalara girişmeden evvel sosyalizm mevzuunda ilmi gerçeklere temas etmekte fayda mülâhaza olunmuştur.

Halen yeryüzünün muhtelif bölgelerinde bir sistem olarak tatbik şekli bulan sosyalizm:

İktisadi alanda toplumu tatmin edici bir nizamın sağlanabilmesi için insanın bütün olarak değerlendirilmesinin daha elverişli ve daha adaletli sonuçlar meydana getireceği bir düzeni savunan bir görüştür.

Bu görüş toplum menfaatlerini ve faaliyetlerini ferdi menfaatler ve faaliyetlerinin üstünde tutar. Sefaletin önlenmesi için toplumda servetin ülküsel bir tarzda dağılmasını hedef kabul eder.

Sosyalizmin temel ilkeleri maddi ve manevi eşitlik, umumi menfaatlerin ferdi menfaatlere üstünlüğü, ferdi mülkiyetin kaldırılması veya daraltılması, bütün üretim vasıtalarının sosyalleştirilmesi, toplumun bu yeni nizama göre yeniden kurulması şeklinde özetlenir. Onlara göre bütün kötülükler eşitsizlikten ve mülkiyetten doğmaktadır. Bu kötülüklerin izalesi için önemli üretim araçlarının devletleştirilmesi, sosyal adaletin sağlanması, emek sahiplerinin emeklerinin karşılığını alması

ve milli gelirin adil bir şekilde ve her ferdin topluma kazandırdığı kadar alabileceklerini temin yolunda dağıtılmasını temin zarureti vardır.

Anlaşıldığı gibi sosyalizm şiddet ve ihtilale taraftar değildir. Devlet müessesesinin muhafazasını savunur. Meşru ve demokratik yollardan iktidara gelip kendi ıslahat programını gerçekleştirmek ister. Bu sisteme demokratik sosyalizm denilir. Bu sistemde halkın oyuna, siyasi özgürlüğüne, din ve vicdan hürriyetine dokunulmaz, herkes milli gelirden ürettiğinin karşılığını alır. Bu sistem toplum üstünde herhangi bir sınıfın diktatörlüğünü değil, sınıfların bir arada hürriyet ve sosyal güvenlik içinde gittikçe eşit ve adaletli bir düzene kavuşmasını öngörür.

Sosyalizmin nasıl bir sistem olduğunu bu şekilde belirttikten sonra, kişiler tarafından çok kere bu sistemle karıştırılan veya ondan çok nüanslarla ayrıldığı ileri sürülen iktisadi ve siyasi bir rejim olan (komünizmi) ana hatlarıyla kısaca açıklayalım:" (Sözü geçen gerekçeli karar, s. 7-8)

Yine aynı mahkeme 12 Haziran 1972 tarih ve 1972/17 esas ve 1972/26 karar nolu kararlarında (s. 9-10) aynı görüşü tekrarlamıştır.

Aynı mahkeme 7.8.1972 tarih ve 1972/59-33 esas karar sayılı gerekçeli hükmünde de aynı tahlili yapmaktadır. (Sözü geçen gerekçeli karar, s. 8)

Yine bunun gibi mahkeme, 9.5.1972 tarih ve esas no: 1972/8, karar no 1972/22 sayılı kararında (karar temyiz edilmiştir) yine aynı tahlili kullanmaktadır. (Sözü geçen gerekçeli karar, s. 9-10)

Şimdi soralım: Mahkemenin bu tahlilleri yaparken komünizm propagandası yaptığı iddia edilebilir mi? Elbette edilemez.

Fakat mahkemenin sözü geçen davalarda toplumsal gelişim ile ilgili düşüncelerini kendi düşünceleri, kendi felsefi görüşü olarak kabul ettiği halde, benimle ilgili davada bunun suç delili diye gösterilmesi mahkemenin gerçekten büyük bir çelişme içinde bulunduğunu ve suç yaratmaya çalıştığını açıkça göstermektedir. Yukarıda sözünü ettiğim ikinci kararın tarihinin 7.8.1972, benimkinin ise 14.8.1972 oldu-

ğın düşünülürse ve bir haftalık süre içerisinde mahkemenin bu kadar derin bir çelişmeye gireceği kabul edilemeyeceğine göre mahkemenin büyük bir zorlama ile suç yaratmaya çalıştığı açıkça görülmektedir.

5.

"Marksizmin tarihi maddeci görüşünü tek hakikatmış gibi anlatıp toplumsal gelişmenin, tabiat, insan ve üretim biçimi ilişkisi ile bağlantısını kurmakta ve yeni üretim ilişkilerinin toplumsal üstyapı ile çatışması sonunda husule gelen üstyapının, bu ilişkilere göre kurulduğu yolundaki anılan ideolojiye ait görüşü muhataplarına benimsetmeye çalışmaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 106, Paragraf 6)

İki öğrenci tarafından derslerde tutulan notları havi defterler derslerin telkin ve propaganda amacı taşımadığını hiçbir şüpheyi gerektirmeyecek derecede göstermektedir. Öte yandan derslerde "bunlar en iyi fikirlerdir, bunları öğrenin, bunlardan başka doğru yoktur" vesaire gibi ibarelerin bulunmadığını da yine küçük bir telkik göstermektedir. Bu bakımdan mahkemenin "... muhataplarına benimsetmeye çalışmaktadır" şeklindeki ifadesi, tamamen gerçek dışı indi ve zorlama bir beyandır. Mahkemenin başka davalardaki kararlarına ait yukarıya alınan pasajlarda üretim ilişkilerinin sözü edilmemiş midir? Edildiği açıkça görülmektedir. Fakat bunun komünizmi propagandasının maddi unsuru ile hiçbir ilişkisi yoktur.

6.

"Toplumsal gelişmenin belirli bir evresinde çelişmenin, karşıtlığa dönüşerek bunun devrimci bir biçimde çözümlenebileceğini aynen **Marks** ve **Lenin** gibi ileri süren sanığın, kapitalizm aşamasından ve ayrıca bu düzeye varışı engeller mahiyette gördüğü ve sömürü olarak nitelediği bağlantılardan geçip kurtulmanın kurtuluş harpleriyle mümkün olabileceğini ifade ettiği ve komünizmin Küba'da yerleşmesi için **Fidel Castro** ile beraber mücadele eden ve çağımızda bir çok memleketlerde komünist sistemin hakim olması yolunda anarşik faaliyetler ve gerilla savaşlarının bayraktarlığını yapmış bulunan **Che Guavera'nın**:

'Kurtuluş harpleri diğer harplerden tamamen farklıdır' şeklindeki sözüne özel bir önem verdiği ve öğrencilerin de bunu böylece bilmelerini arzuladığı serahatle anlaşılmaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 106-107, son paragraf)

İki öğrenci tarafından derslerde tutulan notları havi defterlerde görüldüğü gibi derste, Osmanlı İmparatorluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki bir geçiş dönemi olarak Anadolu'daki kurtuluş savaşı anlatılmıştır.

Coşkun Ak'a ait 20.12.1967 tarihinde tutulan ders notlarını incelediğimiz zaman, kurtuluş savaşlarının başka savaşlara benzemediğini, ne liberal ne de sosyalist bir karaktere sahip olmadığını görürüz. "1919-1922 yılları arasındaki faaliyet yalnız düşmanı yenmek için değildir. Siyasi bağımsızlığa göre şekillenen bir ekonomi meselesidir. Bu hareket ne liberal ne de sosyalisttir." (**Coşkun Ak**'ın defteri, s. 34-35)

Bu konu hakkında **Turgut Karabey**'in defterinde şunlar yazılı:

Kurtuluş hareketinin karakteri:

1- 1789 İhtilalinin liberal karakterine benzemez.

2- 1917 ihtilalinin proleter karakteri yok, (**Turgut Karabey**'in defteri, s. 4)

Görüldüğü gibi derslerde **Guavera**'nın adı bu şekilde geçmiş.

Gerekçeli kararda zorlamalar yaparak ve somut olayları tahrif ederek sunan mahkemenin bu davranışı ciddiyyetle çok uzak olup mahkeme fonksiyonlarını zedelemektedir. Demek ki, mahkeme, derslerdeki anlatımlara göre suç tesis edemiyor. Ancak bu anlatımları tahrif ederek bunu yapabiliyor. Örneğin dersteki anlatımlarda **Marks**'ın, **Lenin**'in, **Castro**'nun, Küba'nın adı hiç geçmediği halde mahkeme gerekçeli kararında hükmünü meşrulaştırmak için böyle bir tahrifat yapıyor. Dersin esas konusu olan Anadolu'daki kurtuluş savaşından notlarda da görülmesine rağmen söz etmemesi, onu örtbas etmeye çalışması ancak mahkemenin art niyetiyle açıklanabilecek bir davranıştır. (Bk. Temyiz dilekçesi, s. 124-126 ve Esas hakkındaki savunma, s. 145-149)

7.

"... Yine toplumların genel kanunlarına göre, sosyalizmin kuruluşunun kapitalizmin evriminin bir sonucu olduğunu ifade eden sonra, değişik aşamalara geçişte bütün kabahatin mülkiyet ilişkilerinde ve dengesizliğinde bulunduğunu söyleyip, demokrasinin bir oyun olduğu görüşünü ileri sürmesinin hangi amaca yönelik bulunduğunu tespit etmemeye imkân yoktur." (Gerekçeli Karar, s. 107, Paragraf 2)

deniliyor.

Halbuki ders notlarında bu konuyla ilgili anlatımlara baktığımız zaman, Avrupa'da feodalizmin kapitalizme dönüşümü olayının açıklanmasından sonra Doğu Anadolu ile Batı Anadolu arasındaki toplumsal yapının özellikleri üzerinde durulduğu görülecektir. (**Turgut Karabey**'in defteri, s. 19)

Mahkemenin derslerdeki anlatımlardan, bir iki cümle alıp bütünden soyutlayarak hüküm tesis etmeye çalışması hukuki bir ameliye sayılamaz.

Kaldı ki, mahkeme yukarıda tarih ve numarasını verdiğim gerekçeli kararlarda "... Anlaşıldığı gibi sosyalizm şiddet ve ihtilal taraftarı değildir. Devlet müessesesinin muhafazasını savunur, meşru ve demokratik yollardan iktidara gelip, kendi ıslahat programını gerçekleştirmek ister" diyerek kapitalist sistemin evrim göstererek sosyalizme varacağını belirtmektedir. Bu, elbette demokratik sosyalizmdir. Bu bilimsel hakikatin öğrenciye duyurulmasının komünizm propagandası ile hiç bir ilgisi yoktur.

8.

"... Sanık **İsmail Beşikçi** yine ders anlatımlarında:

Engels'in 'toplumsal kanunlar fizik kanunları gibidir...' şeklindeki sözünü her türlü deneyden geçmiş ve artık üzerinde tartışması yapılamaz hale gelmiş bir ışık gerçek olarak ele aldığı ve 'parlamentoda yapılan kanun hiçbir zaman toplumsal bünyeyi aksetirmez', diyerek anayasanın öngördüğü demokratik parlamenter yönetimin toplumun sorunlarına bir çözüm getiremeyeceğinin ve dolayısıyla bu günkü yönetim şeklinin terkedilmesi gereğine muhataplarını inandırmak istemiştir." (Gerekçeli Karar, s. 107, Paragraf 4, 5, 6)

Halbuki ders notlarına baktığımız zaman şu ifadeleri görürüz:

“İnsan topluluklarının gelişimini ve işleyişini gösteren kanunlar toplumsal kanunlardır. Bunlar parlamentolarda yapılan kanunlardan üstündür. Engels'e göre toplumsal kanunlar fizik kanunları gibidir. Eğer bu pozitif kanunları bilebilirseniz bundan istifade imkanları bulabilirsiniz. Toplumsal kanunlar da böyledir. Toplumsal gelişmenin hangi faktörler altında meydana geldiğini, ne şekilde değiştiğini bilerseniz, toplumsal aşamalardan sonra belirli bir seviyeye ulaşabilir. Toplumsal değişime sebep olan faktörleri bilmezsek toplumda buhranlar başlar.” (Coşkun Ak'ın defteri, s. 5)

Görüldüğü gibi burada toplumların sıhhatli bir şekilde gelişmesini sağlamak için toplumların gelişimine hakim olan kanunların bilinmesi gerektiği keyfiyeti üzerinde durulmaktadır. Elektriğe ait fizik kanunlarını bildiğimiz için elektrikten yararlanma olanağımız vardır. Bu kanunları bilemezsek elektrikten yararlanma olanağı olmadığı gibi bizim için tehlikeli bir hale de gelebilir. Toplumların gelişimine hakim olan kanunların bilinmesi de bize aynı şekilde fayda sağlar. Bu kanunlar bilinmeden toplumsal buhranlarla karşılaşmak her zaman mümkündür, denilmektedir.

Bütün bu ifadelerin sosyolojinin meşru bir ifadesi olduğu açıktır.

“Parlamentoda yapılan kanun hiçbir zaman toplumsal bünyeyi aksettirmez” sözü yine yanlış olarak değerlendirilmektedir. **Coşkun Ak**'ın yukarıda işaret edilen defterine (s. 13) baktığımız zaman burada anlatılmak istenen şeyin, toplumsal kanunlarla parlamenter kanunlarının farklı olduğu, parlamentolarda yapılan kanunlar toplumsal yapıya aksettiremediği sürece bu iki unsur arasında bir çatışma olacağı ve bu çatışmanın toplum yapısının gereklerine göre parlamenter kanunlar yapılmasına kadar devam edeceği keyfiyetidir.

Mahkemenin defterdeki anlatımlardan birer cümle çıkarıp bütünden soyutlamaya çalışması ve bu şekilde hükme varması hukuki bir faaliyet değildir. Halbuki notlar tümüyle değerlendirilmelidir.

Kaldı ki, bu cümlelerde, bu halleriyle dahi komünizm

propagandası görmenin söz konusu olmadığı, bu anlatımların sosyolojinin meşru ifadeleri olduğu şüphesizdir. Öte yandan "... Anayasanın öngördüğü demokratik parlamenter yönetimin toplumun sorunlarına bir çözüm getirmeyeceğine ve dolayısıyla bugünkü yönetim şeklinin terkedilmesi gereğine muhataplarını inandırmak istemiştir" şeklindeki beyan mahkemenin indi görüşü olmaktan öte bir anlam taşıyamaz. Ders konularında görülen anlatımlardan böyle bir sonucun çıkarılabilmesi mümkün değildir. Parlamenter sistemin toplumsal sorunları çözümleyemediği keyfiyetinden söz etmek başka şey, parlamentolarda yapılan kanunların toplumsal yapıyı aksettirmesi gerekir, şeklinde bir görüşü belirtmek başka şeydir. Defterlerde söz konusu olan bu ikincisidir.

9. Mahkeme daha sonra "**İsmail Beşikçi**'nin sınavlarda öğrencilere yönelttiği sorularla ilgili bilgileri, ders anlatımları sırasında öğrencilerine verdiğinin kabulünde zaruret bulunmaktadır" (Gerekçeli karar, s. 107, Paragraf 7) demektedir.

Derste anlatılanlar iki öğrenci tarafından derslerde tutulan notları ihtiva eden defterlerde mevcut olduğuna göre mahkemenin imtihan sorularından dolayı olarak bazı sonuçlara varması anlamsızdır. Çünkü, dosyada iki tane defter somut belge olarak durmaktadır. Derslerde nelerin anlatıldığı açıkça bu defterlerde görülmektedir. Hatta **Coşkun Ak**'ın defterinin tetkikinden hangi gün hangi konunun işlendiğini izlemek bile mümkündür.

10. Mahkeme daha sonra gerekçeli kararına şöyle devam ediyor:

"... Bu sorulardan:

(Baticılık gericiliktir sözünü toplumsal yönden açıklayınız)

Şeklindeki sorunun cevabı Marksist-Leninist fikir sistemine tabiatıyla uygun olacak. Nitekim bu ideolojiye göre 18 ve 19. yüzyıllarda genel olarak üretici güçleri geliştirici ve dolayısıyla ilerici karakterde görünen burjuvazi potansiyel olarak kendi zıttı olan işçi sınıfının gelişip, sınıf mücadelesine girmeyle ilericiliğini yitirmiş ve gericı olmuştur. Kapitalist gelişme Batı'da vuku bulduğu için, bugün artık Batı'yı örnek almak yani Baticılık gericiliktir.

Filhakika sınav belgeleri tetkik edilen **Yılma Durak**'ın bu konuyu:

'Baticılık gericiliktir sözü 20. yüzyılın sonunda Batı kapitalizminin boşluklarını gören Marksist diyalektiğin bazı Asya memleketlerinde tasvip edilmesi neticesinde meydana gelen bir gerekçedir,

Şeklinde cevaplaması da, kabul edilen görüşü doğrulamaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 107, son paragraf)

Yukarıya alınan bu pasajın 1. kısmında burjuvazinin ilericiliğini kaybetmesiyle ilgili tahlil benim ders anlatımlarıma dayanılarak yapılmış bir tahlil değildir. Mahkemenin ders anlatımlarında soyut ve indi bir şekilde yaptığı bir tahlildir.

Benim ders anlatımlarımda ise: Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal yapısının anlatıldığı, Avrupa'da feodal devirden ticaret kapitalizmine, ticaret kapitalizminden sanayi kapitalizmine, sanayi kapitalizminden mali kapitalizme geçiş (**Coşkun Ak**'ın defteri, s. 30-31) ve bütün oluşumlar karşısında Osmanlı İmparatorluğu'nda olup bitenlerin ne olduğu, 1839 Tanzimat Fermanı'nın mahiyeti ve sonuçları, 1856 Kırım Harbi, 1891 Duyunu Umumiye'nin kuruluşu vesaire konuları üzerinde durulduğu, bu süreç sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun yarı-sömürge bir hale getirildiği, bütün Osmanlı kanunlarının ve bu arada 1839 Tanzimat Fermanı'nın Avrupa'nın çıkarlarına göre düzenlendiği, bu bakımdan ileri gibi görünen bu hukuki metinlerin ekonomik ve toplumsal olaylar karşısında gerici bir hüviyet taşıdığı, Avrupa'nın bütün değerlerinin ve kurumlarının aynen taklit edilmesinin gericilik olduğu... belirtilmiştir.

Yukarıdaki pasajın ikinci kısmında bir öğrenciye ait imtihan kağıdından bir pasaj vererek, mahkeme, soyut ve indi görüşünü doğrulamaya çalışmaktadır. Temyiz dilekçemin 124. sayfasında sözü geçen sınav sorusuna verilen cevap tümüyle yer aldığı için burada tekrarlamayı gereksiz gördüm. (Ayrıca bak Savunma, s. 150 v.d.)

11. "... İleri Asya, geri Avrupa, sorusuna gelince:

Sanık **İsmail Beşikçi**'nin bu sorunun cevabını teşkil eden hususları, öğrencilere anlattığından şüphe yoktur." (Gerekçeli Karar, s. 107, son paragraf)

Derste anlatılan konular iki öğrenci tarafından derslerde

tutulan notları ihtiva eden defterlerde mevcut olduğuna ve derslerdeki bütün anlatımlar öğrenciler tarafından not edildiğine göre, mahkemenin "sorunun cevabını teşkil eden hususları anlattığından şüphe yoktur" diyerek art niyetli bir davranış içine girmesini normal karşılamak mümkün değildir.

Sözü geçen defterlerin ilgili kısımları tetkik edildiği zaman 1919-1922 yılları arasında Anadolu'daki kurtuluş savaşının anlatıldığı (**Coşkun Ak**'ın defteri, s.34) ileri Asya tabiri ile ise bu hareketi boğmaya ve Anadolu'yu işgal etmeye çalışan emperyalist Avrupa devletlerinin kastedildiği bir gerçektir.

Kaldı ki, öğrenciler tarafından verilen cevapların hocaya suç izafe etmeyeceği, önemli olan derste anlatılanların sınavlarda sorulan soruların bizzat kendisi olduğu hocaların, herhangi bir öğrenciye tam not vermiş olmasının onun fikirlerine katılma anlamı taşımayacağı şüphesizdir.

Objektif durum bu iken mahkemenin bir öğrencinin verdiği cevaba dayanarak komünizm propagandasının maddi unsurunu göstermeye çalışması elbette art niyetli bir davranıştır. Halbuki mahkeme suç iddialarını somut olarak, benim anlatıklarına dayandırmak zorundadır.

12. "Osmanlı tarihinde Tanzimat Fermanı gerici bir harekettir, şeklindeki soru, yukarda değinilen görüşlerle bağlantılı olarak Türkiye'deki aşırı solcuların genel kabulü istikametindedir" (Gerekçeli Karar, s. 108, Paragraf 6) dendikten sonra tanzimat fermanı hakkında mahkeme kendi indi görüşlerini sıralamaktadır.

Mahkemenin bu görüşü muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın beyanı istikametinde, sadece indi bir görüştür. Ben Tanzimat Fermanı'nın anlamını Osmanlı toplumunun sosyo-ekonomik yapısı içinde, bilimsel verilere dayanarak göstermeye çalıştım (Savunma, s. 139-145) mahkeme gerekçeli kararının bütün kısımlarında olduğu gibi burada da muhbir ve muhbir tanığın ifadelerinin kabulleri karşısında savunmanın getirdiği somut delilleri ve bilimsel verileri tartışmakta ve onları örtbas etmeye çalışmaktadır.

Görüldüğü gibi mahkeme önce, somut anlatımlardan tamamen ayrılmakta, onu derslerin genel bütününden soyut-

lamakta ve kendi indi görüşüne göre yorumlamakta ve bu yorum sonucu suç tesis etmeye çalışmaktadır. Mahkemenin bunu, somut anlatımlardan çıkaramaması, ancak zorlama sonucu hükme varabilme olanakları yaratabildiğini, aksi halde yaratamadığını açıkça görmektedir.

Öte yandan savunmada (s. 139-145) gösterdiğim gibi Tanzimat Fermanı'nın bilimsel verilere dayanan eleştirisini yapmanın komünizm propagandasının maddi unsuru olarak gösterilmesi mümkün değildir. Zira bunlar sosyolojinin meşru ifadeleridir.

Bütün bunlardan dolayı mahkemenin "... hal böyle olduğu halde sanığın tarihi maddeci görüşü iman gibi benimsemiş olduğundan ve dolayısıyla bütün oluşumlara tek göz ile bakmış olmasından ileri gelen, bilim adamında mevcudiyeti zorunlu tarafsızlık-objektiflik ilkelerinden nasipsız anlatımlarının yine malum ideolojiyi yayma faaliyeti çümlesinden olduğu tebeyyün etmektedir" (Gerekçeli Karar, s. 109, Paragraf 2) şeklindeki beyanı hiç bir somut gerçeğin ifadesi değildir. Sadece mahkemenin sübjektif görüşüdür. Mahkeme, sözü geçen iddialar ile ilgili savunmamı nazara almış olsaydı ne kadar sübjektif görüşlerle ve zorlamalarla hareket ettiğini bizzat kendisi de anlamış olacaktı.

"Öğrenci **Ayfer Aarsal**'ın bu soruya sanığın anlatımları yönünde karşılık vermesi ve sanığın, cevaba, güzel kaydını koyduktan sonra tam not takdir etmesi varılan kanaati doğrulamaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 109, paragraf 3)

Buradaki "güzel" kelimesinin ne ifade ettiğini temyiz edilekçemin 126. sayfasında anlattığım için burada tekrarlama-yı gereksiz görüyorum.

13.

"... Batı Anadolu'dakinin aksine, Doğu Anadolu'da feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş olmayışının nedenleri ve çeşitli faktörleri ile ilgili sorunun,

Kapitalizm, Türk toplumunun değerlerine uygun değildir. Onun için Neo-dinamik sosyolojinin dediği gibi, ihtiyaçları ve yenilikleri toplum değerlerine uydurmak şarttır, mahiyetindeki karşılığı ile,

Türk toplumunun, eski-gerici olduğu ifade edilen kapitalist

düzenden sosyalist düzene geçmesi gerektiği öne sürülmekte ve ayrıca feodal yapıdan ve ayrıca varlığı sanıkça ileri sürülen Türkiye'nin bazı bölgelerindeki Asya-tipi üretim tarzından da sosyalist yapıya geçilebileceği önerilmektedir." (Gerekçeli Karar, s. 109, Paragraf 4, 5, 6)

Burada mahkemenin somut anlatımlara dayanmadan, kendi sübjektif görüşüne göre yaptığı yorum sonucu suç yaratması faaliyeti ile bir kere daha karşılaşırız.

Bir kere mahkemenin sözü geçen imtihan kağıdının hangi öğrenciye ait olduğunu, hangi imtihan sorusu olduğunu açıklamadan böyle bir anlatıma geçmesi normal değildir.

Soru şudur: "Doğu Anadolu'da feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş olmamaktadır. Halbuki Batı Anadolu'da bu geçişi görmek mümkündür. Neden? Çeşitli faktörlerini gösteriniz."

İmtihan kağıdı 2305 numaralı öğrenci **Yılma Durak**'a aittir. (Soru: 1/b) Öte yandan mahkemenin imtihan kağıdındaki bir cümleyi alıp bunu kendi sübjektif görüşüne göre yorumlayıp suç tesis etmeye çalışması, ancak bu yorumdan yarattığı hayali anlatımlarla suç tesis etmesi art niyetli bir davranıştır. Mahkemenin tarafsızlığına kesin olarak gölge düşürür ve mahkemenin reddini gerektirir.

Sözü geçen imtihan kağıdı bütünüyle tetkik edildiği zaman mahkemenin vardığı sonuca varılamayacağı kolayca görülecektir.

Bütün bunları dışında öğrenci anlatımlarının hocayı cezai yönden bağlamayacağı yukarıda ifade etmiştim.

Bunun için "Türk toplumunun, eski, gerici olduğu ifade edilen kapitalist düzenden sosyalist düzene geçmesi gerektiği öne sürülmekte ve ayrıca feodal yapıdan ve varlığı sanıkça ileri sürülen Türkiye'nin bazı bölgelerindeki Asya Tipi Üretim Tarzı'ndan da sosyalist yapıya geçirilebileceği önerilmektedir" şeklindeki yoruma elverişli bir anlatım ders anlatımlarının hiçbir yerinde görülmemektedir. Bu husus hiçbir şüpheyi gerektirmeyecek kadar belirgindir. Yine bu ders anlatımlarının hiçbir yerinde, Asya Tipi Üretim Tarzı'nın Türkiye'nin herhangi bir yerinde mevcut olduğunu söylemediğim halde, mahkeme beni ısrarla bilimsel bir yanlışa itmekte,

Türkiye'nin bazı yerlerinde Asya Tipi Üretim Tarzı vardır dediğimi farzetmekte ve böyle bir kabulden hareket etmektedir. Halbuki ders anlatımlarının hiçbir yerinde böyle bir beyana rastlamak mümkün değildir. Tarafımdan, Türkiye'nin Doğu bölgesinde feodal üretim ilişkilerinin hüküm sürdüğü belirtilmiştir.

14.

"... Filhakika sosyal değişme ile ilgili ders notları bölümünde sanık **İsmail Beşikçi**'nin, bu değişimin faktörlerini ele aldığı, sınıf yapısının niteliğini belirlediği ve bu değişimde esaslı unsurun önder olduğunu ortaya koyduğunu ve sosyal değişme ile beraber hakim sosyal sınıflara ve emperyalist ilişkilere karşı direnmenin başladığını zikrettiği ve bugünkü direnme şeklinin de kurtuluş savaşlarının olduğu üzerinde durduğu görülmektedir.

Böylece sanığın, aynı ekonomik düzeyde bulunmayan toplumların da sosyalist devrimi gerçekleştirebileceğini ortaya koymakta ve bu devrimin sosyalist bilince erişmiş önderlerin yönetiminde kurtuluş savaşı şeklinde olacağını belirterek, bilimsel diye ifade ettiği sosyalist yani komünist yönetimin Türkiye'de tezelden kurulmasını, tek çıkar yol görmekte ve bu görüşlerinin propagandasını yapmaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 109, son iki paragraf)

Burada mahkemenin art niyetlerle hareket ettiğini bir kere daha görüyoruz. Derslerde sosyal değişme ile ilgili bölümde, sosyal değişmenin faktörleri, sosyal değişmenin unsurları, sosyal değişmeye intibak konularının anlatıldığı (**Coşkun Ak**'ın defteri, s. 21 vd.) görülecektir. Ondan sonra ise yine bu dersin tekrarı mahiyetinde sosyal değişmenin unsurları (askerler, entelektüeller, müteşebbis kabiliyeti olanlar) sosyal değişmenin mekanizması, sosyal değişmeye intibak konuları üzerinde durulduğu görülmektedir.

Kurtuluş savaşları yani Anadolu'daki kurtuluş savaşı ile ilgili bölüm ise **Coşkun Ak**'ın defterinin 27. sayfasında yer almaktadır. Bütün bu somut anlatımlar karşısında mahkemenin yukarıdaki indi yorumu yapması, ancak bir zorlama sonucu mümkün olabilir. Ders anlatımlarında (sosyalist devrimden), (sosyalist bilince erişmiş önderlerden), (bilimsel

sosyalizmden), (komünizmden) zerre kadar söz edilmediği halde, mahkemenin uzun uzun bunlardan söz etmesi elbette tahrifattır. Göz göre göre yapılan bu tahrifat, bu tahrifatı yapan mahkemenin tarafsız olamayacağının somut delilidir.

Mahkemenin yukarıda yaptığı yorum, aslında somut delilleri, muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'dan da aşırı bir şekilde ve tamamen keyfi, indi ve sorumsuz bir şekilde tahrif ederek verdiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Demek ki mahkeme, kendisini böyle bir keyfilik süreci içine sokmadan, zorlama ile suç yaratmadan hüküm tesis edemiyor.

Bütün bu keyfi ve indi davranışlar, muhbir tanıkları gölgede bırakan tahrifat elbette hakimlik mesleğinin ciddiyeti ile bağdaştırılmaz.

15. Mahkeme bu kısımda sonuç olarak şöyle demektedir: "Sanık **İsmail Beşikçi**'nin belirtilen bu faaliyetinde TCK'nun 142/1 maddesinde yer alan suçun maddi unsurları mevcut oldukları gibi, benimsediği sarahatle anlaşılan mezkur ideolojiyi, muhataplarına da kabul ettirmek ve böylece taraftar kazanmak maksat ve niyetinden hareket ettiği şüpheden varestedir." (Gerekçeli Karar, s. 109, son paragraf)

Mahkemenin "... şüpheden varestedir" diye geçiştirdiği bu husus aslında açıklanması gereken ve gerekçe gösterilmesi gereken en önemli bir husustur.

C. İSNAD EDİLEN FİİLER KOMÜNİZM

PROPAGANDASININ MADDİ UNSURLARI DEĞİLDİR

Yukarıda isnad edilen her fiilin derslerde anlatılan notları ihtiva eden defterlerdeki yerlerine işaret ederek, anlatılan konuların sosyolojinin konusu içinde olduğunu, gerek derslerde anlatılan konuların, gerek imtihanlarda sorulan soruların sosyolojinin meşru anlatımları olduğunu belirttim. Ve yine anlatılan konularda propaganda unsurunun katiyen mevcut olmadığını, temel amacın ders anlatmak olduğunu, gerek derslerde ve gerekse imtihanlarda kat'i surette bu amacın dışına çıkılmadığını belirttim.

Savunmanın 138-154. sayfaları arasında, yazılı delillerin tartışılması bölümünde, ders notları ve imtihan kağıtları kısmında:

1. Avrupa'nın Osmanlı İmparatorluğu ile ilişkileri (Savunma, s. 138-142)

2. Duyunu Umumiye (Osmanlı tarihinde Tanzimat Fermanı gerici bir harekettir.) (Savunma, s. 142-145)

3. Anadolu üzerinde pazarlıklar (Savunma, s. 145-146)

4. 1919-1922 kurtuluş savaşı (ileri Asya, geri Avrupa) (Savunma, s. 146-150)

5. Batıcılık gericiliktir kavramı (Savunma, s. 150-153)

6. Toplumsal kanunlar ve parlamenter kanunlar (Savunma, s. 153-154)

Başlıkları adı altında ayrı ayrı incelenmiştir. Mahkemenin bu somut savunmayı hiçe sayması, derslerdeki anlatımları kendi sübjektif görüşlerine göre yorumlayıp, zorlamalarla suç unsuru yaratmaya çalışması normal bir tutum değildir.

Öte yandan benim derslerimde somut anlatımların arasında, iktidarın ihtilal yoluyla ele geçirileceği, devlet mekânızmasının parçalanacağı, devletin yok edileceği, burjuva sınıfının zorla ortadan kaldırılacağı, bütün üretim araçlarının devletleştirileceği, proletarya diktatörlüğünün terör ile muhafaza edileceği yolunda hiçbir anlatım yoktur. Anlatımlarından böyle bir sonucun çıkarılması da mümkün değildir. Bu bakımdan anlatımlarımda TCK'nun 142/1 maddesinin unsurlarının bulunması yolsuzdur. Bütün bunlardan dolayı mahkeme yukarıda sayfa numaralarını gösterdiğim savunmayı reddetmeden hükme varmayı, durumu geçiştirmeyi tercih etmiştir. Hiçbir yerde "... savunmasına itibar edilmemiştir..." gibi basit bir ifadenin bile yer almaması ilginçtir. Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

D. KASIT UNSURU KATI SURETTE TEŞEKKÜL ETMEMİŞTİR

1. Derste öğrencilere 9 kitaptan ibaret bir bibliyografya listesi verilmiştir. Bu listede yer alan kitaplar yazarlarıyla beraber temyiz dilekçemin 91. sayfasında gösterilmiştir. (Bu liste 1966-67 ders yılı ikinci sömestrede verilmiştir.) Böyle bir liste benim kati surette propaganda kastıyla değil, ders anlatmak, bilimsel davranmak kastı ile hareket ettiğimin açık delilidir.

2. 1967-1968 ders yılı 1. smstrede ise öğrencilere yine bir bibliyografya listesi sunulmuştur. 5 kitap ve makaleden meydana gelen bu liste temyiz dilekçemin 93 ve 94. sayfaları arasında yer almaktadır. Gerek **Coşkun Ak**'a, gerek **Turgut Karabey**'e ait olan ve derslerde tutulan notları ihtiva eden defterlerin birinci sayfalarında da bu bibliyografya listesini görmek mümkündür. Bu liste de benim tarafsız bir hoca olduğumu, bilimsel davranmak kastıyla hareket ettiğimi bir kere daha göstermektedir.

3. Öğrencilere yine imtihan sorumluluğunda olan üç makaleden müteşekkıl bir liste verilmiştir. Ve bu listede yer alan makaleler çoğaltılıp öğrenciye dağıtılması temin edilmiştir. Bu liste benim ne kadar objektif bir hoca olduğumu, bilimsellikten kati surette ayrılmadığımı bir kere daha göstermektedir. Bu listede yer alan makale ve bunların yazarları temyiz dilekçemin 93. sayfasında yer almıştır.

4. İmtihanlarda öğrenciye 36 adet soru sorulmuştur. Mahkeme gerekçeli kararında aynen muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın yolunu izleyerek, benim imtihanlarda öğrenciye sadece 3-5 soru sorduğum izlenimini yaratmaya çalışmıştır. Halbuki imtihanlarda 36 adet soru sorulmuştur.

Temyiz dilekçemin 95-98 sayfaları arasında her üç imtihanında, her gruba sorulan sorular ayrı ayrı gösterilmiştir.

Bu soruların 19 tanesi dersteki anlatımlarla, yani öğrenciler tarafından derslerde tutulan notlarla, 17 tanesi de yukarıda üçüncü paragrafta bildirdiğim 3 makaleden müteşekkıl mecburi okuma listesinde yer alan makalelerle ilgilidir. 17 sorunun son 6 sorusu ise her iki grup ile de ilgilidir. (Bk. 243)

Soruların genel dökümünü şu şekilde yapabiliriz:

DERSTEKİ ANLATIMLARLA İLGİLİ 19 SORUNUN DÖKÜMÜ

Genel Kavramlar	2 soru	1. İmtihan	grup 1	soru: 2/b, c
"	"	2 soru	1. İmtihan	grup 2
"	"	2 soru	1. İmtihan	grup 3
"	"	2 soru	1. İmtihan	grup 4

Osmanlı İmp.nun

toplumsal yapısı	1 soru	1. İmtihan	grup 1	soru: 2/a
"	"	1. İmtihan	grup 2	soru: 2/a
"	"	1. İmtihan	grup 3	soru: 2/a
"	"	1. İmtihan	grup 4	soru: 2/b
"	"	2. İmtihan	grup 1	soru: 3
"	"	2. İmtihan	grup 2	soru: 3
"	"	2. İmtihan	grup 3	soru: 3
"	"	2. İmtihan	grup 5	soru: 3
"	"	3. İmtihan	grup yok	soru: 2/a,b,c

TOPLAM : 19 SORU

Görüldüğü gibi genel kavramlarla ilgili olarak 8 soru, Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal yapısı ile ilgili olarak da 11 soru sorulmuştur. Bu 11 sorudan 4 tanesi Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş ve gelişme dönemlerindeki top-
rak ilişkileriyle, 7 tanesi de Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine ve kurtuluş savaşına aittir. Bu 7 sorunun dökümünü de şu şekilde yapabiliriz:

Kurtuluş savaşları	1 soru	1. İmtihan	grup 3	soru 2/a
"	"	2. İmtihan	grup 1	soru 3
"	"	3. İmtihan	grup --	soru 2/c
Batıcılıkgericilik	1 soru	2. İmtihan	grup 2	soru 3
"	"	3. İmtihan	grup --	soru 2/a
İleri Asya-geri Avru.	1 soru	2. İmtihan	grup 3	soru 3
"	"	3. İmtihan	grup --	soru 2/b

Geriye kalan 17 sorunun dökümü ise şöyledir:

Ereğli Araştırması	1 soru	1. İmtihan	grup 1	soru 1
"	"	1. İmtihan	grup 2	soru 1
"	"	1. İmtihan	grup 4	soru 1
Gecekondü Araş.	1 soru	1. İmtihan	grup 4	soru 1
"	"	1. İmtihan	grup 3	soru 1

Toplum Kalkınması	1 soru	2. İmtihan	grup 3	soru 2
" "	1 soru	2. İmtihan	grup 2	soru 1
" "	1 soru	2. İmtihan	grup 3	soru 1
" "	1 soru	2. İmtihan	grup 4	soru 1
Göçebelik	1 soru	2. İmtihan	grup 1	soru 1
"	1 soru	2. İmtihan	grup 2	soru 2
"	1 soru	2. İmtihan	grup 4	soru 2
Ereğli-göçebelik	1 soru	2. İmtihan	grup 3	soru 2
" "	1 soru	3. İmtihan	grup -	soru 1/a
Ereğli-Doğu Anadolu'nun				
Toplumsal Yapısı	1 soru	2. İmtihan	grup 5	soru 2
Toplum kalkınması -				
Göçebelik	1 soru	2. İmtihan	grup 5	soru 1
Doğu Anadolu ile Batı				
Anadolu Arasındaki				
Toplumsal Yapı				
karşılaştırılması	1 soru	2. İmtihan	grup 4	soru 3
" "	1 soru	3. İmtihan	grup 1	soru 1/b

TOPLAM 17 SORU

5. Yine temyiz dilekçemin 94-98 sayfaları arasında gösterdiğini ve yukarıda tahlili bir dökümünü yaptığım gibi, öğrencilere seçimlik sorular sorulmuştur. Sorular çeşitli sorular arasında öğrenci kendi seçtiği birini cevaplandırmak hakkına sahiptir.

6. Bütün bunların dışında **Turgut Karabey**'in defterinin 16 ve 17. sayfalarında açıkça görüleceği gibi şöyle bir ifade var.

"... Demirperde gerisinde siyasi partilerin (devletin) dedikleri olur. Karşısında bir muhalafet yoktur. Bu tekli bir demokrasidir. Modern demokraside sosyal hareketlilik vardır. Modern demokraside sosyal grupların çatışması ile toplum ileri gider. Hindistan'da nüveleşme çok hızlıdır. Nüfus yığılması, sosyal problemlerin ortaya çıkmasıyla toplum dinamizm kazanıyor. Halbuki nüfusun dağılmış olduğu bölgelerde herkes

kendi içine kapanmış durumdadır. Ve birbirlerinden habersizdir. Temyiz dilekçemin, Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın şikayet dilekçesinin tahlilini yaptığım kısımda da bu konuya değinmiştim." (s. 105, Paragraf 3, 4)

Görüldüğü gibi ders anlatımlarında demirperde ülkeleri ile çoğulcu demokrasiler arasındaki bazı farklara değinilmektedir.

Demirperde ülkeleri tabirinin geçtiği bir anlatımda ise TCK'nın 142/1 maddesindeki manevi (kasıt) unsurun söz konusu edilmesi gerçekten büyük bir zorlamadır.

Savunmamda bu konuya da değinildiği halde mahkeme ötekilerinde olduğu gibi burada da savunmayı hiçe saymış, dosyada böyle bir savunma dilekçesi yokmuş gibi hareket etmiştir. (Esas hakkındaki savunma, s. 15, Paragraf 3)

Başlı başına bu durum bile mahkemenin ne kadar büyük bir zorlama ile hükme gittiğini açıkça ortaya koymaktadır.

6. İmtihan kağıtlarını değerlendirirken kağıt üzerine düşülen notlar ve (√) işaretleri hoca olarak ne kadar objektif davrandığımı bir kere daha göstermektedir.

Hangi imtihan kağıtlarına ne gibi notların ve (√) işaretlerinin düşüldüğü 3.2.1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye sunduğum dilekçenin 1. sayfasında yer almıştır.

7. Derste anlatılanların bizzat kendisi de benim propaganda kastı ile değil, ders anlatmak kastı ile hareket ettiğimi hiçbir şüpheyi gerektirmeyecek kadar açık bir şekilde göstermektedir.

İmtihan kağıtlarının okunduktan sonra ve yanlışları gösterildikten sonra öğrencilere tekrar dağıtılması daha iyi ders anlatmak yani öğrenciye faydalı olmak kastından başka nedir?

8. Öte yandan temyiz dilekçemin 220. sayfasında "suçun manevi unsuru" kısmında da belirtmeye çalıştığım gibi "... propaganda veya övmenin bu maddenin fıkralarında gösterilen nitelikte olup olmadığı failin kişiliğine, geçmişteki haline, propagandası yapılan fiil veya övülen fikrin mahiyetine göre takdir olunmalıdır."

Şimdi soralım:

İddia edilen fiiller 1966-1967 ders yılı ikinci sömestre yani Nisan 1967 ve sonrası ve 1967-1968 ders yılı birinci sömestre yani Kasım-Aralık 1967-Ocak 1968 devrelerinde işlendiğine göre:

a) Mahkeme sözü geçen dönemlerde benim kişiliğim hakkında ne bilmektedir.

b) Sözü geçen dönemlerde halim (geçmişteki hal) hakkında ne bilmektedir?

Elbette hiçbir şey bilmemektedir. Çünkü dosyada buna ait en ufak bir delil yoktur.

Mahkeme hep, sözü geçen dönemlerden sonraki, akademik faaliyetlerimi yani kitap yazma, yayınlama, konferans verme, açık oturuma katılma gibi faaliyetlerimi dayanak yaparak hüküm yürütmeye çalışmaktadır. Bunun açık bir keyfilik olduğu şüphesizdir. Halbuki mahkeme her şeyi kendi delilleri ile açıklığa kavuşturmak zorundadır.

Öte yandan:

c) Türkiye'nin toplumsal yapısını anlatmanın (propagandası veya öğlen fiilin mahiyeti) TCK'nun 142/1 maddesi ile ilgili olmadığı şüphesizdir.

9. Yine bunun gibi, temyiz dilekçemin 217. sayfasında gösterdiğim gibi (propaganda bu fikirlerin ne vasıta ile olursa olsun **taraf tar** kazanmak kastı ile yapmaktır.) Buna göre benim taraf tar kazanmak kastıyla hareket ettiğimi hangi delillere dayanılarak ileri sürülmektedir. Mahkeme buna ait en ufak bir delil gösterememiştir. Sadece "bu fikri muhataplarına benimsetmeye çalıştığı kanısına varılmıştır" demek elbette indi bir görüştür. Delilsiz kanaat olamayacağına göre mahkemenin bu kanaatı da delilden yoksun olduğu için keyfidir, kanunsuzdur.

10. Bütün bunların dışında temyiz dilekçemin 71-89 sayfaları arasında **Orhan Trkdoğ an**'a bağıllık, "**Hans Freyer**'in **Sosyolojiye Giriş** kitabını oku" şeklinde direktifler almam iddialarının da hayali iddialar olduğunu ortaya koydum.

Dolayısıyla artık kasıt unsurunun teşekkül ettiğ i, bu objektif deliller karşısında kati surette ileri sürlemeyeceğ itir.

Bütün bu hususlar 28.7.1972 tarihli savunma dilekçemin 164-165 sayfaları arasında açık bir şekilde gösterilmiş. mahkemenin bu savunmayı dikkate almadan hükme varması, savunmayı reddettiğini belirtmemesi, dosyada savunma yokmuşçasına gibi hareket etmesi hükmün bozulmasını gerektirir.

E. HERHANGİ BİR YAZININ BÜTÜNLÜĞÜ SORUNU

Yukarıda ilgili yerlerde belirttiğim üzere mahkeme ders notlarını ve imtihan kağıtlarını kati surette bir bütün olarak ele almamıştır. Defterlerdeki anlatımlardan bir cümle almış, bunu bütünden tecrit edildikten sonra soyutlamış, bununla da kalmamış kendi indi yorumlarıyla ve zorlamalarla suç tesis etmeye çalışmıştır. Halbuki Yargıtay'ın bu konuda yerleşmiş içtihatlarına göre "... Bir yazının veya sözün suç olup olmadığı, yazı veya sözün tümlüğü içinde ele alınmalıdır. Yoksa, yazı veya konuşmanın bir bölümü ele alınarak bir kimsenin cezalandırılması yoluna gidilmeyeceği" belirtilmiştir.

Örneğin Yargıtay 1. Ceza Dairesi Es. 1965/2984 ve K. 1966/1579 sayılı kararı üzerinde önemle durulmalıdır... Bu kararda kısaca şöyle söylenilmektedir:

"... Herhangi bir yazının istihbar eylediği maksat veya gayeye ve taşıdığı manaya nüfuz edebilmek için tamamının ihtiva eylediği fikirlerin birlikte mütalaasıyla münakaşaya tabi tutulması zaruri ve tek cümle veya kelimeden çıkarılan mana ile yazı sahibi hakkındaki maksadına intikal etmenin imkansızlığı aşıkardır..." "... Bir yazıda komünizm propagandası yapılıp yapılmadığını kestirebilmek için o yazının tümünün ele alınıp incelenmesi ve bu suretle maksada nüfuz etmeye çalışılması icap eder. Böyle yapılmayıp da bazı cümleleri, kendilerinden evvelki ve sonrakilerle olan bağlantılarından kopartılıp tecrit edildikten sonra onlarla maksat dışı bir anlam verilmeye çalışılması halinde gerçeğe ulaşmanın imkânsızlığını beyana lüzum dahi yoktur..."(Bk. **Abdullah Öner, Niyazi Gencer, Komünizm-Sosyalizm ile İlgili Yargıtay Kararları**, Ankara 1971, s. 107)

Bu hususlara da savunma dilekçemin 158-159. sayfala-

rında değinildiği halde, mahkeme bunları da hiç dikkate almamıştır. Bu, çok önemli olan Yargıtay içtihatlarına dikkat etmeyen mahkemenin hükmü elbette bozulmalıdır.

**F. DERS ANLATIMLARIYLA İLGİLİ OLARAK
BİLİRKİŞİ TETKİKATI TALEBİNİN
REDDİ YOLSUZDUR**

1. Mahkeme (Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesi) 23.12.1971 tarihli ve esas no 1971/78, karar no 1971/92 sayılı gerekçeli kararında şöyle demektedir:

"... Nitekim uygulama da bu yöne müteveccih olup **bilimsel nitelikte olmayan** dava konusu beyanların, hakimlerin umumi ve mesleki bilgilerinin ışığı altında incelenmesi ve binaetence bilirkişi tetkikatına lüzum olmadığı hakkındaki Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 28.4. 1971 tarih ve 1970/4037 esas ve 1510 sayılı karar içtihadı da üzerinde durulan heyet görüşünü doğrulamaktadır.

Bu nedenlerle gerek tatbiki istenen kanun maddesinin unsurları ve gerekse fiilin taallük ettiği siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel yapıya ilişkin ideolojik sistemin esasları mevzuunda ayrıca bilirkişi mütalaasına başvurulmak lüzumu duyulmamıştır." (Sözü geçen gerekçeli karar, s. 5)

2. Benimle ilgili dava konusu ise derslerde anlattığım konular olduğunu göre, bunun bilimsel bir konu olduğunu açıklamaya gerek yoktur. Nitekim As. Yargıtay Daireler Kurulu'nun 14.7.1972 tarih ve esas no 1972/52, karar no 1972/50 sayılı kararında bilirkişi konusunda şöyle söylenmektedir: (**Prof. Mümtaz Soysal Davası**)

"Dava konusu olan ve sanık tarafından '**Anayasa**'ya **Giriş**' adlı ders kitabının ikinci baskısının 9.4.1969 tarihinde yapıldığı ve AÜSBF 1. sınıfında 2 grup halinde 3 yıldan beri ders kitabı olarak okutulmakta olduğu ve ayrıca konuların hazırlanması ve sınav sorularının tespiti bakımından her iki grup için bu kitabın esas alındığı ve bu fakülteye bağlı Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun 1. sınıfına verilen **ANAYASA HUKUKU** dersi içinde referans olarak kullanılmakta olduğu da-

va dosyasının 184 ve 199 sıra sayılarında bulunan AÜSBF Dekanlığı'nın yazıları münderecatından anlaşılmakta ise de yukarıda açıklanan veçhiyle propaganda sınırına girmemek suretiyle her çeşit toplumcu bilimler ve bu açıdan anarşizm ve komünizm düzeyinde bilimlerin kendilerine özgü bilimsel nitelikte öğrenme, öğretme ve inceleme ve araştırma metodlarıyla yapılan, (öğretme, açıklama, yayma ve araştırma) gibi bilim çalışmalarının suç niteliğini taşımayacağını ve TCK'nın 142/1 maddesinde sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye veya devletin siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yok etmeye mâtuf propaganda yapılması cezalandırıldığına göre 'sözö edilen **Anayasa'ya Giriş** kitabının ilmi öğretim, inceleme ve araştırma metodları dışında 142/1 maddesinde gösterilen hedef ve gayelere ulaşmak için muhataplarını bu fikirlere kaydırmak, inandırmak, saptırmak kastıyla yazılmış olup olmadığının tespiti gerekmektedir.

Usul kanunlarımız, bilirkişiyi hakimın yardımcısı olarak kabul etmiştir. Bilirkişinin hakimın yardımcısı olduğunu ifade etmek, bilirkişinin bazı neticeleri çıkarmakta hakime yardım etmesi demektir. Delillerin takdiri daima mahkemeye aittir.

Ancak, tatbikatta ihtisasa ihtiyaç gösteren konularda yetkili makamların ve bilirkişilerin reyî ve mütalaalarına müracaat edilmektedir.

Dava konusu olayda olduğu gibi, ders kitabı olarak okutulmak üzere üniversite öğretim üyeleri tarafından hazırlanan bir kitabın, ilmi inceleme, öğretme ve araştırma metodları sınırları içerisinde hazırlanıp hazırlanmadığı ile TCK'nın 142/1 maddesinde gösterilen hedef ve gayelere ulaşmak için muhataplarını bu fikirlere kaydırmak, inandırmak, saptırmak kastıyla yazılmış olup olmadığının tespiti, teknik ve doktriner bir iş olduğu cihetle bunun halli için hakimın bilgisi kafi gelmez.

4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nda gösterilen yetkili organlar ve kişiler bu hususta bilimsel araştırma yaptıkları cihetle, bu konuyu en isabetli şekilde takdir ve tespit edebilirler.

Suç konusu olan **Anayasa'ya Giriş** adlı kitap AÜSBF'de

öğretin üyesi olan sanık tarafından fakülte genel kurulunun kabul edilen ders programlarının sınırları içinde, kendi kişisel sorumluluğu altında ders kitabı olarak okutulduğuna ve adı geçen sanığın profesörlüğe yükseltilmesi sebebiyle SBF Profesörler Kurulu'nca bilimsel erkini ve öğretim yeteneğini yayınlarıyla tanınıp tanınmadığını saptamak için tespit edilen beş profesörden oluşan komisyon üyeleri tarafından her ne kadar adı geçen kitap, adayın profesörlük tezi olarak incelenmişse de sanığın diğer eserleri meyanında incelenip, kitaba gerek birinci, gerek ikinci baskıları hakkında, söz konusu komisyon raporunda açıklamaya yer verildiğine göre, öğretim üyesi olan sanık tarafından hazırlanıp üç yıl süre ile SBF 1. sınıfında ders kitabı olarak okutulan '**Anayasa'ya Giriş**' adlı kitabın TCK'nın 142/1 maddesinde gösterilen hedef ve gayelere ulaşmak için muhataplarını bu fikirlere kaydırmak, inandırmak, saptırmak kastıyla hazırlanmış olup olmadığını, sanığın kişiliği ve suç konusu kitabın fakültelerde okutulan bilimsel yayınlardan bulunması nazarı itibara alınarak, 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nda gösterilen yetkili organlardan yararlanarak ve kitabın konusunu teşkil eden ve ona yakın bilim dallarındaki yeteri kadar öğretim üyelerinden teşkil edilecek bilirkişi heyetinin suç konusu kitabın organik bütünlüğü de göz önünde tutularak, tamamı tetkik ettirilmek suretiyle tanzim olunacak müdevvel bilirkişi raporu ile tespit ve tetkik edilmesi icabederken, noksan soruşturma ile tesis edilen eski hükümde derinlemesine isabet görülmemiştir." (Sözü geçen karar, s. 15-16)

3. Bilirkişi tetkikatı konusunda talep yapılmıştır.

Bu konuda ilk defa vekilim tarafından 28.9.1971 tarihli duruşma ile talep yapılmış (Tutanak, s. 20) ve mahkeme "sanık vekilinin davaya esas konu olan belgelerin muhteviyatının tespiti zımında bilirkişi tetkikatı yapılmasına ilişkin istemin ilahare teemülüne" şeklinde karar almıştır. (Tutanak, s. 23)

- Aynı talep 21.10.1972 tarihli duruşmada da yapılmış ve mahkeme aynı nitelikte bir karar almıştır. (Tutanak, s. 25)

- 16.11.1972 tarihli duruşmada ise mahkemenin verdiği karar şudur: "Dosyada mevcut belgelerin bilirkişiye tetkik

ettirilmesi yolundaki istemin bütün belgelerin toplanmasından teemmülüne" (Tutanak, s. 29/5)

- Aynı karar 7.12.1971 tarihli duruşmada da tekrarlanmıştır. (Tutanak, s. 32/3)

4. Mahkeme bu talebi reddetmiştir.

Mahkeme, 24 Nisan 1972 tarihli duruşmada talebi şu şekilde reddetmiştir:

"... 28.9.1971 tarihli celsede sanık vekilince vaki bilirkişi tetkikatı isteminin, dosyadaki mevcut öğrencilerden 3'üne ait imtihan belgeleri ve ikisine ait ders notlarını havi defterlerin, mahiyetleri itibarı ile muhtevalarının tayin ve tespitin heyetçe yapılması mümkün bulunmakla, bunların bilirkişi tarafından tetkik edilmesi ile ilgili istemin REDDİNE" (Tutanak, s. 75/4)

Görüldüğü gibi mahkeme talepten 8-9 ay sonra bu talebi reddetmiştir. Bir talebi reddetmek için bu kadar beklemek ise anlamlı bir olay değildir.

5. Tahkikatın genişletilmesi ile ilgili olarak verdiği dilekçede bu konu tekrar ele alınmıştır. (20.6.1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiği dilekçe, s. 3. Paragraf 5)

Mahkeme "şifahi ve yazılı delillerin değerlendirilmesi, takdir edilmesi ve dolayısıyla müsnel suçların oluşup, oluşmadığı hususunda nazara alınıp alınmaması mahkemenin yetkisine giren bir keyfiyet olup, tanıkların ifadelerinde sözü geçen hususlar ile yazılı belgeler muhteviyatları teknik mevzuata taallük etmediği ahvalde belirtilen işlemin yine mahkemece yapılması gerektiğinden..." sözü geçen talebin reddine (Tutanak, s. 111/1) karar vermiştir.

6. Yine bilirkişi tetkikatı ile ilgili olarak vekilim Şerafettin Kaya'nın 20.6.1972 tarihli duruşmada yine vekilim Av. Yücel Önen ile verdikleri bilirkişi tetkikatı ile ilgili dilekçemdeki talepler (Tutanak, s. 109) yukarıdaki gerekçelerle reddedilmiştir.

Halbuki bizzat mahkemenin yukarıda tarih ve numarasını verdiği gerekçeli kararında sözü geçen Yargılay kararı muvacehesinde ve gerekse yine yukarıda belirttiğim As. Ya-

Yargıtay Daireler Kurulu kararı muvacehesinde bu tetkikatın yapılması gerekirdi. Çünkü burada söz konusu olan akademik bir faaliyettir. Ve bu akademik faaliyetin değerlendirilmesinde As. Yargıtay Daireler Kurulu'nun yukarıdaki sözü geçen kararında da belirtildiği üzere hakimler yetersiz kalabilir.

Bu hususlar düşünülmeden ve gereği yapılmadan hükme varılması yolsuzdur.

G. ANAYASA MAHKEMESİNİN ve ASKERİ YARGITAY'IN İÇTİHA TLARI

1. Anayasa Mahkemesi'nin Kararı

Anayasa Mahkemesi 26.9.1965 gün ve 1963/173, 1965/40 sayılı kararında bilim ve sanat hürriyetinin özel durumuna değ inmiş, bu hürriyetin muhtevasının sınırsız olduğunu ortaya koymuştur.

2) Yargıtay ve Askeri Yargıtay Kararları

Yargıtay'ın 4. C. D.'si 11.5.1967 gün ve 337/3151 sayılı karar konuya ilişkin kararında suç sayılabilecek propagandayı "hamle ve taarruz şeklinde görülen fiil ve hareketler" olarak nitelendirmiştir. Bu konuya göre ceza hukuku bakımından propaganda, "muayyen bir fikrin toplum içinde yaygınlaşmasını, kökleşmesini ve bu amacın tahakkukunu sağlamak için maddi ve manevi vasıtalarla başvurmak suretiyle, telkin, teşvik ve tesirde bulunmak maksadıyla yapılan ve hamle ve taarruz şeklinde görülen fiil ve hareketlerdir" şeklinde tarif edilmiştir.

Bu konuda, As. Yargıtay'ın şu kararına bakalım:

"İlmin başlıca gayesi gerçekleri meydana çıkarması ve bizzatihi gerçekçi olmasıdır. Sosyal ilim dalında kendisine konu alan sanığın, bu kitabında objektif bir ölçü içinde ve tarihi akımlarına uygun olarak Dünya'nın çeşitli ülkelerinde meydana gelmiş bulunan halk hareketlerine ve rejimlere yer vermiş olması, okutmakla yükümlü bulunduğu dersin gereklerindedir. (Esas no 1972/52, karar no 1972/69, karar günü 9.3.1972, Mümtaz Soysal Davası)

- "Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu (Siyasal Rejimler ve Devlet Sistemleri) sınav soruları arasında **Mao Tse Tung**'un düşüncelerine de yer verilmiş olduğu anlaşılmış olmasına, anayasanın 21. maddesindeki sarahata ve 141/1 ve 142/1 maddelerinin anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle açılan dava dolayısıyla Anayasa Mahkemesi'nin 26.9.1965 gün ve 1963/173 esas ve 1965/40 sayılı kararında 'sözü geçen maddelerin, bu konulardaki bilimsel inceleme ve araştırmaları yasaklamış değil, propaganda sınırına girmek şartı ile her toplumcu bilimler ve bu açıdan anarşizm ve komünizm üzerinde öğrenme, öğretme, açıklama yapma ve araştırma yapılması bu maddelerdeki yasakların kapsamına girmez' denilmiş bulunmasına göre verilen beraat hükmünün onanmasına..." (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, esas 1968/3445, karar 1968/3454 söz eden **Abdullah Öner, Niyazi Gencer, Komünizm-Sosyalizm ile İlgili Yargıtay Kararları**, Ankara 1969, s. 147-148)

- "Sosyalizm iktisadi alanda toplumu tatmin edici bir nizamın sağlanabilmesi için insanın bütün olarak gelişmesine daha elverişli, daha adaletli sonuçları meydana getirecek bir düzeni savunan bir görüş, bir doktrin olarak tanımlanmaktadır.' 'İhtilalci sosyalizm veya aşırı sol denilen komünizm ise müesses devlet nizamını ihtilal yoluyla yıkarak, burjuva sınıfının ortadan kaldırılmasını ve proleterya diktatörlüğünü kurmayı hedef ittihaz etmektedir.' " (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 30.5.1967 gün 2548/1392)

I/II. KOMÜNİZM PROPAGANDASI İDDİALARI (DEVRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAĞINDA VERİLEN KONFERANS)

A. KONFERANS; NASIL ELE GEÇİRİLMİŞTİR?

Mahkeme gerekçeli kararında konferansın nasıl ele geçirildiğini şu şekilde anlatmaktadır:

"... Bu sıfat ve ortamdan faydalanan sanığın:

Nitelik ve amacı:

(Türkiye'de ileri üretim biçimine geçişin etkin bir unsuru olan devrimci kültürün geliştirilip yayılmasını gerçekleştirmek

için, bilimsel davranma ve düşünme yetisine ulaşmış yüksek öğrenim gençliği ve mezunlarının aralarındaki dayanışmaya, karşılıklı eğitime, iş ve eylem birliğine dayanan örgütüdür...)

Şeklinde tüzüğünün 2. maddesiyle ortaya konulmuş olan Ankara Devrimci Doğu Kültür Ocağı'nın lokalinde 12 Mart 1970 günü bir konferans verdiği anlaşılmıştır.

Adı geçen derneğin, mevcut kanunlar sınırlarını aşan bazı faaliyetlerinin varlığı şüphesine dayanılarak bazı emarelere de rastlandığından bahisle bu faaliyetlerinin,

(Devletin milli güvenlik politikası ile ilgili planların hazırlanmasında esas olacak askeri, siyasi, iktisadi, ticari, mali, sınai, ilmi, teknik, biyografik ve psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı devlet çapında istihsal etmek, bu istihbaratı başbakan, Milli Güvenlik Kurulu'na ve gerekli resmi makamlara ulaştırmak, yaymak, istihbaratla uğraşan bütün daire ve kurumlar arasında koordinasyon sağlamak, psikolojik savunma icaplarını yapmak ve istihbarata karşı koymakla...)

Görevli ve 644 sayılı kanuna göre kurulmuş bulunan Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından yakinen izlendiği ve bu cümleden olarak:

Sanık İsmail Beşikçi'nin anılan dernek lokalinde verdiği konferansın da gizlice banda zaptedildiği ve bilahare bu bandın tapesinin yapıldığı ve konuşmasının yazılı metin haline getirildiği anlaşılmış ve mahkemeye celb olunan bandın iş bu tapeye uygunluğu müşahade edilmiş ve ayrıca sanık da, bahsi geçen tarihlerde Ankara DDKO lokalinde metindeki gibi bir konuşma yaptığını kabul etmiştir... (Gerekçeli Karar, s. 61)

"... 644 sayılı kanuna göre kurulan ve devletin savunması ile ilgili bir teşkilat olan Milli İstihbarat Teşkilatı'nın, devlet ve mevcut düzen ile anayasa aleyhine girişilebilecek gizli veya açık eylem veya toplantılarda görev yapması ve her türlü teknik imkândan faydalanarak yapılan hazırlıkların mahiyetinin ortaya konulması, görevinin ifası cümlesinden olarak, belirtilen nitelikte bir toplantının olduğu ileri sürülen bu konferansa da girerek mevcut konuşmaları banda alarak bilahare tape ettiği ve dosyaya bu şekilde girdiği, konuşmanın tamamının sanıkça kabul edildiği anlaşılmaktadır.

Her ne kadar tape metninde anlaşılmayan ve boş bırakılan bazı yerler var ise de bunların banda ses kaydedilirken muhtelif nedenlerle mahiyetleri kesin şekilde anlaşılamayan bir tarzda geçtiği ve ancak bu boşlukların, metnin genel anlamını da değiştirmede olduğu de ortadadır.

353 sayılı As. Yargılama Usulü Kanunu'na ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun getirdiği serbesti ve vicdani delil sistemi muvacehesinde mahkemelerin delilleri bu sistem dahilinde tahlil edecekleri ve Anayasa Mahkemesi kararlarının gerek idari makamları ve gerekse yargı mercilerini bağlayıcı nitelikte olması karşısında, yeri, zamanı ve muhtevası sanıkça kabul edilen bu konferansın, kararda izah edilen faaliyet çerçevesi içinde, diğer delillerle takviye olunarak değerlendirme mevzu yapıldığı, gerek kısa kararda ve gerekse gerekçeli kararın ilgili bölümlerinde detaylı olarak izah edilmiştir.

Kaldı ki, anılan kararda, bahsi geçen tespitin, cereyan eden olayın aynen aksettirip aksettirilmediği konusu üzerinde durulmakta ve bu aksettirilişin inandırıcı delillerine de yer verilmesi gereğine değinilmektedir. Toplantının yapıldığı yer, konuşmacının adı, toplantıya katılanlar, konuşmanın tarihi ve söylenenlerin niteliği herhangi bir tereddüde meydan kalmayacak şekilde ve sanığın da bütün bunlara inzıam eden ısrarı ile ortaya konulduğuna nazaran, bu hususların görevlilerce bazı şekli hükümlere uymaksızın yerine getirildiği yolundaki iddiaya mahal bulunmamak lazım gelir. Devletin güvenliği konusunda kendilerine büyük yükümlülükler verilmiş olan bir teşkilat mensuplarının bazı şahsi çıkar ümidi vesilesiyle hakikatları tahrif edecekleri düşünülemez. Bu ihtimal resmi veya özel bütün kişiler için varit olabilir. Mahkeme toplayacağı delil ve amareleri böyle bir yanılmaya mahal kalmayacak şekilde tahmin ve takdir edecektir. Nitekim iş bu davada da belirtilen olayın sübutu üzerine bütün diğerlerinde olduğu gibi, önemle durulmuş ve zikredilen nedenlerle sanığın bu konferansı verdiği ve konuşmasında metinde yazılı sözleri topluluğa karşı sarf ettiği kanaatine varılmıştır..." (Gerekçeli Karar, s. 67-68)

Görüldüğü gibi konferans gizlice MİT görevlileri tarafından banda zaptedilmiştir.

B. KONFERANSI KABUL KEYFİYETİ

Mahkeme, gerekçeli kararının birçok yerlerinde, sözü geçen konferansın tarafımdan, aynen kabul edildiğini belirtmekte ve tekrarlamaktadır. Örneğin:

"... Ve ayrıca sanık da, bahsi geçen tarihlerde Ankara'da DDKO lokalinde bir konuşma yaptığını kabul eylemiştir." (Gerekçeli Karar, s. 61)

"... Dosyada mevcut tape metni duruşmada okunan ve sanık tarafından belirtilen tarihte Ankara DDKO lokalinde yapılan bu konuşmanın **tamamının** kabul edildiğine yukarıda işaret edilmişti." (Gerekçeli Karar, s. 66)

"... Konuşmanın **tamamının** sanıkça kabul edildiği anlaşılmaktadır... Muhtevası sanıkça kabul edilen bu konferansın", (Gerekçeli Karar, s. 67)

"... Sanığın bütün bunlara inzimam eden ikrarı..." (Gerekçeli Karar, s. 68)

Halbuki duruşma tutanaklarını incelediğimiz zaman bu metnin nasıl kabul edildiği görülmektedir. Bu konuda duruşma tutanaklarını inceleyelim:

"...

Dosyada mevcut yazılı belgelerin okunmasına devam edildi.

Sanık **İsmail Beşikçi**'nin Ankara DDKO lokalinde verdiği ileri sürülen konferans ile ilgili tape metni okundu.

Sanık **İsmail Beşikçi**: Ben 12 Mart 1970 tarihinde Ankara DDKO lokalinde bir konferans vermiştim dedi.

Okunan tape metnin mahiyeti anlaşıldı.

Sanıktan soruldu: Bu konferansta beni dinleyicilere takdim eden **İhsan Aksoy** idi, dedi.

Tekrar söz verilen sanık **İsmail Beşikçi**: Okunan konferans metninin genel olarak benim konuşmamı ihtiva ettiğini söyleyebilirim. Ancak arada bazı anlaşılamayan kelime ve cümlelerin mevcudiyeti sebebiyle bazı yerlerde mana da tam olarak ortaya çıkmamaktadır, dedi..." (Tutanak, s. 103)

Görüldüğü gibi okunan metinde anlaşılamayan **kelime ve cümlelerin** olduğu, bazı yerlerde mananın tam olarak ortaya çıkmadığı belirtilmiştir.

12 Mart 1970 tarihinde Ankara'da DDKO lokalinde konferans verdiğim doğrudur. Fakat bazı kelime ve cümlelerin neden anlaşılamadığı, neden orada sık sık (.....) yerler bulunduğu, yine bazı yerlerde mananın tam olarak anlaşılamadığı hususunun da düşünülmesi de son derece önemlidir.

C. *TAPE METNİ ANLAMAK MÜMKÜN DEĞİLDİR*

Nitekim konuşmadan çıkardığım ve aşağıya aldığım iki örnek konuşma tapesinin ne kadar sıhhsiz bir metin olarak düzenlendiğini, arada (.....) birçok yerleri olduğunu ve anlaşılması mümkün olmayan karma karışık bir metin ortaya çıktığını açıkça ortaya koymaktadır.

Örnek: 1

"... Yalnız burada anayasa hukuku içerisinde düşünmeyelim, şimdi burada birtakım toplumsal yapı çelişmeleri vardır. Yapı bilinci, böyle toplumun gelişim doğrultusuna yön verir. Anayasanın iki tarafa doğru değişiminin, değişmesi gerekir. Veya anayasadaki değişikliğin şöyle olması gerekli kalan, yoksa toplum bilinci hiçbir zaman bilmem anayasanın bilmem kaçınıcı maddesine göre ... dendiği zaman ... çok daha hukuk kuralları içerisinde bağlanılmış olur. Halbuki toplum bilinci, hukuk kuralları ile bağlanan bir ilişki değildir. Hukuku toplumsal koşullara göre değiştiren, düzenleyen bir kişi olmak zorunda oluyorum. Bu bakımdan ben burada anayasa dışında konuşuyorum..."

Görüldüğü gibi bu pasaj bir bütün olarak bir anlam ifade etmiyor.

Burada toplumbilinci sözü toplumbilimci yani sosyolog olsa gerekir. Ve burada sosyoloğun hukuk ilmi gibi, olması lazım geleni, ideal olanı değil, toplumda somut olarak olup biteni anlamak ve tahlil etmek görevi ile karşı karşıya olduğu anlatılmak istenmiştir. Anayasanın, kanunları ideal düzenleri formüle ettiği, toplumsal yapının ise fiili olarak farklı olduğu, sosyoloğun toplumsal yapıyı tahlil etmek ve böylece hukuki metinleri toplumsal koşullara göre yeniden düzenleyeceklerine yardımcı olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda ifade edilen karmakarışık bir pasajdan sonra

"bu bakımdan ben burada anayasa dışında konuşuyorum" sözü elbette iyi niyetli bir söz olamaz.

Burada MİT görevlilerinin bu tahrifatı yapmadığına nasıl inanabiliriz. Böyle bir ifade elbette konuşmamda yer almamıştır ve almadığı için de kabul edilemez. Ve edilmediği de zaten tutanak sayfa 103'te bildirilmiştir.

Örnek: 2

"... **İsmail Beşikçi** konuşmasına devamla, bürokrasinin kendisi var. Sivil-asker temsilcileri var. Merkezi otorite ağır basıyor. Hilafet devrinde Selçuklu milliyetçiliği bunun nasıl, halka nasıl maledileceği. Nasıl benimsetilecektir. Bunu yapan bürokrasi bu ideolojiyi benimseyince hakim ulus ideolojisini benimseyince ister istemez bu hakim ulusun dışındakilerle çelişecektir. Çelişmiştir. Bu bürokrasinin bir çelişigidir. Yani egemen sınıfların, sınıflardan ziyade, bürokrasinin çelişigidir. Bu çelişiklikler çok önemli, çelişme 1923 ile 1945 arasında ... 1945'ten sonra bürokrasinin normal çelişmeleri yapısına dönmüştür. Ve burada bürokrasinin Doğu halkı ile uzlaşmaz çelişkisi sona ermiştir. (Y.B. tekrar konuştu fakat anlaşılmadı) İşte 1945'te böyle, 1923 ile 1945 arasında bürokrasi çizmeleri dışına taşmıştır. Birtakım sınıflarla mücadele bölgenizde üstyapı kurumları ile çatışırken, tümüyle çatışıyorum. Bölgenizi temizliyorum. Fiilen. Aslında bunu yapamamıştır, yapamaz. Çünkü egemen sınıfların dışında bürokrasi zaten egemen sınıfların ideolojik doğrultusunda hareket etmek zorundadır. Bürokrasinin görevi budur. Fakat bürokrasi bu görevin dışına taşmıştır. Bu görevini daha ileri birtakım hedefler tespit etmiştir. Bunu becerememiştir. 1945 işte normal çelişmenin yansımasına oturmuştur. (Y.B. konuştu anlaşılmadı) Değişmez. Çok partili demokrasiye geçilmiştir. Bu şekilde bir seçim olmuştur. Bu seçimde bürokrasi aslını kaybetmiştir. Tamamen kaybetmiştir. Hakim sınıf, bürokrasi de onun doğrultusunda kaybetmek zorunda kalmıştır. **Kemal Tahir**'in bir hikayesinde kaymakam, kaymakamlar, vali, aşiret reislerini müthiş kovuyor. Onu kabul etmiyor, orda bağırıyor, çağırıyor, azarlıyor. İşte ne bileyim, bu gürtlüler, o gürtlüler... .. halbuki... .. bu şeylerden bahset doğru şeylerden bahsediyorum. Fakat 1968 seçimlerinde Nusaybin'de **Süleyman Demirel**'i şeyh karşılıyor. Vali, kaymakam

değil ve bizzat ağaların kendileri karşılıyor. Bürokrasi artık egemen sınıfların doğrultusunda hareket eder. Bir müessese haline gelir. (Y.B. konuştu anlaşılamadı) Orada onu kabul edemiyoruz. Çünkü 1923 ile 1945 arasında bürokrasinin bu çelişmeden sadece bu hakim ulus ideolojisini kitlelere kabul ettirmek istiyor. Fakat temelde hiçbir şey yok, hiçbir değişme yok. Temelde hiçbir değişiklik olmadıkça temelde, bugünkü duruma dönüşüyor. (Y.B. konuştu anlaşılamadı) Yani büyük halifeyi kaldırıyorsun ama Doğu'da küçük halifeler meydana geliyor. Temelde hiçbir değişim yok. Ama sen bize yaramazsın falan demişsin, filan demişsin. Fakat üretim biçiminde hiçbir değişiklik yapmamışsın. Değiştirmeyi yapabilir miydi? O da ayrı. (Başka bir konuşmacı **İsmail Beşikçi**'nin sözünü kesmiş, kendisi konuşmaya başlamıştır.) olduğunun nedeni aslında bu yanlıştır. Egemen sınıflar nerelerden gelirse, ... yapmışlardır. Mesela Fransa'da bir aristokrasi ve bir de bürokrasi vardır. Din aristokrasilerin elindedir. Bürokrasi ise ...: karşısına alıyor aslında bürokrasi hakim tabaka sınıf gücüne geldiği an yani burada gerçekten din feodal bir üretimin aracıdır, denilir, kapitalizmde de din egemen sınıf içinse din onlar tarafından halka empoze etmeye çalışılır...”

Görüldüğü gibi, buradaki konuşmalar MİT tarafından yapılan tape metinde son derece yanlış ve karışık bir şekilde aksettirilmiştir. Arada bir yığın (.....) tape edilmemiş kısım vardır.

- Gürültüler arasında konuşmanın bazı kısımlarının anlaşılamadığı belirtilmektedir.

- 4-5 yerde, (Y.B. konuştu, anlaşılamadı) denmektedir. Y.B.'nin konuştuğu nedir? Konuşması neden anlaşılamıyor? Üzerinde düşünülmesi gerekir.

- Bazı kimselerin konuşmaya müdahale ettikleri, konuşmayı kestikleri görülmekte, fakat ne dedikleri belli olmamaktadır?

- Bazı konuşmaların bana mı yoksa etraftan müdahale edenlere mi ait olduğu yine belli olmamaktadır.

- Konuşmaların MİT görevlisi tarafından gizlice banda alındığı kaydedilmektedir. Soru soranların içerisinde, konuşmaya müdahale edenlerin içerisinde, gürültü yapanların içerisinde bu ajanın olması da pek muhtemeldir.

- Hepsinden daha önemlisi metnin tape edilmesi çok sılıhatsızdır. Karmakarışık bir metin.

Bütün bunlardan dolayı MİT görevlilerinin tapelerde tahrifat yapmadıklarına nasıl inanabilirim? Mahkeme nasıl inanmıştır?

Mahkemenin bu konuda hiç şüphelenmemesi hukuk kaideleri ile bağdaşmaz. Zira MİT görevlileri mahkemenin sandığı gibi vatan, millet için para karşılığı çalışırlar. Verdikleri rapor karşılığında para alırlar. Bu bakımdan olayları ve konuşmaları tahrif ederek amirlerinin yanında daha iyi görünme ve böylece para elde etmenin yollarını her zaman ararlar.

MİT ajanlarının vatansever olup, onların takip ettiği kişilerin vatan haini olmaları keyfiyeti sadece mahkemenin indi görüşüdür. Hiçbir mesnedi olamaz. Fakat mahkemenin nasıl bir ideoloji içinde olduğunu hiçbir itirazı gerektirmeyecek açıklıkta ortaya koyar.

Bütün bu açıklamalardan ve bu iki örnekten de görüldüğü gibi, mahkemenin, "... her ne kadar tape metinde anlaşılmayan ve boş bırakılan bazı yerler var ise de, bunların banda ses kaydedilirken muhtelif nedenlerle mahiyetleri kesin şekilde anlaşılmayan bir tarzda geçtiği ve ancak bu boşlukların, metnin genel anlamını değiştirmede olduğu de ortadadır" (Gerekçeli Karar, s. 67) şeklindeki beyan tamamen yanlış ve MİT'i savunma çabalarından başka bir şey değildir. Yukarıda iki örnek halinde verdiğim karmakarışık metinleri mahkemenin görmezlikten gelmesi, tape metinlerin o kısımlarının anlaşılabilir olduğunu ortaya koymaz.

*D. MAHKEMENİN ŞİMDİYE KADARKİ İCRAATI ile
ŞAİBELİ BİR HALE GELMİŞ MİLLİ İSTİHBARAT
TEŞKİLATINI SAVUNMASI YERSİZDİR*

Mahkeme gerekçeli kararında, "... bu hususların görevlilerce bazı şekli hükümlere uymaksızın yerine getirildiği yolundaki iddiaya mahal bulunmamak gerekir. Devletin güvenliği konusunda kendilerine büyük yükümlülükler verilmiş olan bir teşkilat mensuplarının, bazı şahsi çıkar ve silesi ile hakikatları tahrif edecekleri düşünülemez..." (Gerekçeli Karar, s. 68)

Bu sözü icra organının temsilcisi bir kişi söylese üzerinde durulmayabilir ve önemli olmayabilir. Ama bunu bir mahkemenin gerekçeli kararında belirtmesi elbette düşündürücüdür.

Mahkemenin MİT hakkında hiçbir şüphe duymaması ilgi çekici olup, bu olay mahkemenin idari mercilerin direktiflerine göre hareket ettiğini bir kere daha göstermektedir.

Ben MİT raporlarına ve verdiği bilgilere güven duyulamayacağını kendimle ilgili dava dosyasındaki birçok örnek ile belirteceğim.

1. Temyiz dilekçemin 114-118 sayfaları arasında belirttiğim gibi dava konusu olan İdari Tahkikat Komisyonu evrakı, üniversite yöneticileri taafından (bunların MİT'in üniversitedeki görevlileri olduğunu ilgili yerlerde belirtmiştim) MİT Müsteşarlığı'na gönderilmişti. Askeri Savcı ve tarafımızdan yapılan talepler üzerine mahkeme bu evrakı üniversiteden istemiş, üniversite de bunun MİT Müsteşarlığı'na gönderildiğini bildirmişti.

a) Daha sonra mahkeme bu evrakı MİT Müsteşarlığı'ndan istemiş, teşkilat ise, 10.9.1971 gün ve 343547 sayılı yazı ile istenen belgelerin kendisinde olmadığını, yalnız sözü geçen imtihan sorularının bazı suretlerinin bulunduğunu ve yazının ekinde bu suretleri gönderdiğini bildiriyordu. (Tutanak, s. 20, 96)

b) İsrarım üzerine mahkeme bu belgelerin asıllarını tekrar MİT Müsteşarlığı'ndan istedi. (Tutanak, s. 25) MİT Müsteşarlığı ise 11.11.1971 tarihli yazıları ile "istenilen belgelerin teşkilatta bulunmadığını" bildirdi. (Tutanak, s. 27)

c) Bunun üzerine belgelerin muhakkak getirilmesi, hem de asıllarının getirilmesi konusunda ısrar edince, Mahkeme MİT Müsteşarlığı'na tekrar yazı yazdı. Ve belgelerin gönderilmesini, hem de asıllarının gönderilmesini istedi. Yazdığı yeni yazıya, eski yazılarının suretlerini de ekledi. (Tutanak, s. 34)

Bunun üzerine MİT Müsteşarlığı sözü geçen evrakı yani iki öğrenci tarafından derslerde tutulan notları ihtiva eden defterleri ve 4 öğrenciye ait 5 imtihan kağıdını gönderdi. (Tutanak, s. 35)

2. Yukarıdaki olay MİT Müsteşarlığı'nın yalan söylediğini, aslında kendisinde olan belgeleri, keyfi olarak göndermediği, 6 ay kadar gecikme ile gönderdiği ve böylece davanın o kadar uzamasına sebep olduğu ortadadır. MİT'in bu belgeleri mahkemeye göndermemesinin nedeni belgelerde suç unsurunun bulunmamasıdır. Suç unsuru taşısaydı, mahkeme istemeden gönderirdi.

MİT'in bu kadar art niyetli ve yalancılığına rağmen, mahkemenin, "... Bu hususların görevlilerce bazı şekli hükümlere uymaksızın yerine getirildiği yolundaki iddiaya mahal bulunmamak lazım gelir. Devletin güvenliği konusunda kendilerine büyük yükümlülükler verilmiş olan bir teşkilat mensuplarının, bazı şahsi çıkar ümidi vesilesiyle hakikatları tahrif edecekleri düşünülemez" demesi, bir mahkeme gibi değil, idari ceza komisyonu gibi hareket ettiğinin açık delilidir. MİT'in yalancılık yaptığı mahkemedeki somut belgelerle ortada dururken mahkemenin MİT'i savunması hiçbir zaman hukuki bir mütalaa olarak kabul edilemez.

Halbuki mahkemeye yaraşır davranış MİT'in bu keyfilik ve kanunsuzluklarından şüphe etmektir. Hele bu tür keyfilikleri ve yalancılıkları dosyadaki somut belgelerle de ortada duran bir teşkilatın işlemlerinin övülmesi hiçbir zaman normal adli organların görevi değildir, olamaz.

3. Mahkeme usulsüz olarak, kanun dışı yollarla ve suç işlenerek toplanan delilleri, delil saymıştır.

Bu konuyu temyiz dilekçemin 33-37 sayfaları arasında, 19, 19/A, 19/B fıkralarında uzun uzun anlattığım için burada üzerinde tekrar durmayı gereksiz görüyorum. Yalnız, önemli bir konuya işaret etmekte yarar vardır.

4. Mahkemenin, "Hükümle birlikte teemülü zımmında reddine" diye karar verdiği bir husus hakkında (Tutanak, s. 81) hükümde hiç bahsetmemesi MİT ile ilgili bazı şüpheli durumların ört-bas edilmesi amacını taşımaktan başka bir şey değildir.

Yukarıda, üçüncü fıkrada sözünü ettiğim, 2.5.1972 tarihli duruşmada, sözü edilen itirazlarım üzerine, mahkemenin, "... sanıkla ilgili MİT'e ait raporun okunması sırasında sanığa hitap eden bazı mektup fotokopilerinin de bu rapora

eklendiği müşahade edilmiş olmakla beraber, mektupların ne zaman ve ne suretle elde edildiği hususunda dosyadaki bütün belgeler henüz okunmadığından, açıklayıcı bir bilgi bulunup bulunmadığı bilinmemekte ve ayrıca bu belgelerin nereden ve ne şekilde elde edildiği keyfiyeti ile bunların görülmekte olan davada delil olarak ikamesi lazım gelip gelmediği konusu birbirinden tamamen ayrı bulunmakta ve dolaşması ile **meselenin yargılama sonunda tezekkürü** bulunduğundan,

Sanık ve vekilince vaki istemin, **keyfiyetin hükümle birlikte teemülü** zımnında reddine" (Tutanak, s. 81) karar verilmesine rağmen hükümde (Tutanak, s. 124-127) bu konudan hiç söz edilmemesi ilginçtir.

Mahkeme, bu konuda, "hükümle birlikte karar verilecektir" dediği halde, hükümde bu konuyu geçiştirmeye çalışması MİT'in keyfilik ve kanunsuzluklarını korumak ört-bas etmek amacını taşımaktadır.

5. Mahkeme, "... 353 sayılı A.Y.U.K. ve CMUK'nun getirdiği serbest ve vicdani delil sistemi muvacehesinde..." diyerek, suç işlenerek ele geçirilmiş delilleri de kullanabileceğini, bunda hiçbir mahzur olmadığını belirtmeye çalışmıştır. Halbuki serbest delil takdiri keyfiyeti normal olarak toplanmış delillerle ilgilidir. Suç işlenerek, toplantıları gizlice banda alarak, elde edilen delilleri kapsamamaktadır.

"Elde edilmesi kanuna aykırı bir hareketle elde edilmiş bir delilin ikamesi halinde bunun mahkemece telakki ve kabulü mümkün müdür? Başkasına gönderilen mektubun, müvezzi tatmin suretiyle ele geçirilmiş ve mahkemede ibraz edilmiş olması, şahadetten çekilmiş olan bir şahsın ve müdafii ile sanığın telefon konuşmasının hile ile dinlenmiş banda alınmış olması gibi hallerde delil kanuna aykırı bir şekilde elde edilmiştir. Zabitanın telefon dinlemesi halini de aynı şekilde düşünmek gerekir. **Zira en gizli istihbarat işleri için dahi, icrası halinde mazeret sayılması mümkün bir kanun hükmü** (TCK 49/1) mevcut değildir. ... Hakim kararına ıhtiyaç gösteren aramada böyle bir karar olmaksızın yapılan arama sonunda elde edilen delilin kabulünde tereddüt edilecek bir taraf yok mudur? (Faruk Erem, **Ceza Usulü Hukuku**, 2. bs., Ankara 1968, s. 327)

7. MİT'in ne kadar şaibeli bir teşkilat olduğunu Diyarbakır-Siirt illeri Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde 1972/63 esas sayı ile yürütülen dava dosyasının tutanaklarından da izlemek mümkündür. (Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi Davası)

Bu davada, mahkemedeki sorgular sırasında sanıklar MİT'te akla hayale gelmez derecede korkunç işkencelere tabi tutulduklarını ve ifadelerinin bu işkenceler sonunda alındığını mahkemedeki sorguları sırasında belirtmişlerdir. Bu davada 10-12 sanık bu işkenceleri birer birer anlatmışlardır.

Örneğin:

Sanık **Abdi Öner**, dava tutanaklarının 38. sayfasında ve devamında yer alan ve tercüman aracılığı ile verdiği ifadede şöyle demektedir:

"... Ben 20-25 gün göz altında tutulduktan sonra buradan alındım. O zaman gözlerim bağlanmıştı. Ayrıca kollarıma birer kişi de girmişti. Bu durumda bir binanın bodrum katına götürüldüm. Orada gözlerim açıldı. Burası karanlıktı. Ve elektrik ışığı ile aydınlanıyordu. Bulunduğum odada siviller vardı. Şimdi iddia makamını işgal eden askeri savcı **Taylan Erimer** de orada sivil giyimli olarak bulunuyordu. Yanında bulunan sivil şahıs bana, (ben Nadir Çiftçi'nin kuryesi olarak Irak'a gidip geldim) diyeceksin, bu şekilde beyanda bulunmazsan sana işkence yapacağız dedi. Bu şahıs bu şeklide ifade vermemi bana Kürtçe olarak söyledi. Şimdi iddia makamını işgal eden ve o zaman sivil giyinmiş bulunan askeri savcı **Taylan Erimer** de bana (Irak'tan Selahattin Teymuktaş'a verilmek üzere bana mektup geldi) şeklinde ifade vereceksin, bu şekilde ifade vermediğin takdirde duvarda asılı bulunan tüfengi ve kayışı görüyorsun, diye tehditte bulundular. Askeri savcı bana, Türkçe olarak hitap etti ve işaret ederek duvarda asılı bulunan kayışlı tüfekle sopayı gösterdi. Benim götürüldüğüm mahzen katında 7-8 kişi vardı. Önce benim ceketim çıkarıldı. Duvara asıldı. Kollarımı germek suretiyle bağladılar. Ayaklarımı tüfek kayışı ile bağladılar. Beni yere yatırdılar. Ayaklarımın altına deynek vurulmak suretiyle dövüldüm. Neticede baygın düştüm. Bulunduğum yerde kova da vardı. Ben bayıldıktan sonra bir kova su üzerime boşaltılmış. Ayıldığımda her tarafımın ıslak olduğunu gördüm. Ben isteni-

len şekilde ifade veremeyince tavanda bulunan ipe ayaklarım-
dan bağlanmak suretiyle başım aşağıya gelecek şekilde asıl-
dım. Beni serbest bıraktılar. İstenilen şekilde ifade verip ver-
meyeceğimi sordular. Ben de bilmem diye cevap verdim. Bu
defa başımdan cereyan verdiler. Cereyan o kadar şiddetli idi
ki beni yukarıya doğru fırlattı. Sonra yere diz çöktürdüler. Diz-
lerimin arka tarafına sopa koydular ve beni geriye doğru bük-
tüler. O sırada ağzım kurumuştı. Su döktüler. Ayaklarımın uç
tarafı o zaman çatlamıştı. Hâlâ izleri mevcuttur. Bu işkence
bana aralıksız olarak 4-5 saat sürekli bir zaman zarfında ya-
pılmıştı. Buradan alınarak tek kişinin sığabileceği bir hücreye
götürüldüm. Orada bana yazılmış bir kağıt getirilip gösterildi.
Bana, bunu imza edeceksin, dediler. Ben de imzaladım. Ben
gösterilen kağıdı imzalamak için götürüldüğümde gözlerim
bağlanmıştı. İfademi imzaladığım odaya alındığımda gözlerim
açılmıştı. Orada yani bu odada askeri savcının bulunduğunu
gördüm. Askeri Savcı **Taylan Erimer** o zaman resmi giyimli
idi. Bana gösterilen kağıdın bir yüzü tamamen yazılmıştı. Ben
bu kağıdın alt tarafına imzamı attım. Ancak ifadem birkaç
nüsha olarak çıkarılmıştı. Diğer nüshalarına parmağım ile bas-
tım. Parmak izim alındı. O sırada aklım başımda değildi. Oda-
da bir bayan yazıcının olduğunu şimdi hatırlayabiliyorum. Bu-
nu tahmini olarak söylüyorum. Ben, orada bulunanlara imza-
latmak istediğiniz yazıyı okuyun, sonra imzalayayım, dedim,
kabul etmediler. Sadece imzalatmakla iktifa ettiler. Ben aske-
ri ceza ve tutukevine alındıktan sonra, daha önce bu suçla il-
gili olarak işkence edildiğinden bahisle, resmi olarak iki mü-
racaatım oldu. Bunun üzerine doktora sevk edildim. Doktor
tarafından hastahaneye gönderildim. Halen iki filimim mev-
cuttur. Bu raporlardan biri askeri hastahanede mevcuttur, di-
ğeri bendedir, halen ayağım şiş durumdadır.

Sanık müdafî **Ruşen Aslan** söz aldı: Müvekkilim 8 ay ön-
ce işkenceye maruz kalmasına rağmen halen arazları kayıp
olmamıştır. Hatta ayağının şişkinliği de devam etmektedir.
Ayrıca müvekkilim tutuklama talebi ile mahkeme huzuruna
çıkartıldığı zaman müvekkilimin yanında mahkeme kurulun-
dan Hava Hakim Albay **Lütfü Kalpakçioğlu** ile Hakim Yüz-
başı **Nursafa Pandar** münakaşa etmişler. Ve bu durumu
müvekkilimden işittim. Hakimler arasındaki münakaşanın ne-
den tevellüt ettiğini bilmiyorum, ancak zayıf bir ihtimalle bu

münakaşanın müvekkilimin maruz kaldığı işkence yüzünden olduğunu tahmin ediyorum...”

Görüldüğü gibi mahkemenin gerekçeli kararında övdüğü, yurtsever olarak gösterdiği MİT aslında kanunsuzluk ve keyfilik içerisinde olup işkence ve zorbalıkla insanları zorla suçlu kılmak için ifade almaya çalışan hukuk ve anayasa dışı bir teşkilat görünümündedir. İşte mahkeme MİT'i överken aslında bilinçli olarak bu kanunsuzlukları da görmemezlikten gelmeye çalışmış, hüküm fıkrasında MİT'in bu kanunsuz ve keyfi işlemleri hakkında bir karar almayarak bunu örtbas etmeye çalışmıştır. Fakat yukarıda sözünü ettiğim ve 2 numaralı mahkemede görülen 1972/63 esas sayılı dava dosyasında MİT'in nasıl hunharca işkenceler yaptığını duruşma tutanaklarından izlemek gayet kolaydır. Sanıklar sorguları sırasında bu hunharca işkenceleri birer birer anlatmışlardır. Bu türlü bir teşkilatın mahkemelerin gerekçeli kararlarıyla şaibeden kurtarılamayacağı şüphesizdir.

E. BİLİRKİŞİYE TAPE ETTİRMEMEK YOLSUZDUR

Bütün bunların dışında mahkemenin sadece MİT tape siyle yetinip bu bilirkişiye tekrar tape ettirmemesi yine yolsuzdur. Örneğin, Devrimci Doğu Kültür Ocakları ile ilgili (Esas no 1972/30) davada 26.5.1972 tarihli duruşmada MİT tapelerine itibar edilmeyeceğine, bilirkişi tapesinin göz önüne alınacağına bizzat mahkeme tarafından karar verilmiştir.

F. KONUŞMADA TCK'NIN 142/1 MADDESİNDEKİ SUÇUN MADDİ UNSURLARI YOKTUR

İsnad edilen konuşmaları bir bir sıralayalım:

1. “Doğu Anadolu'nun siyasi lider bakımından uzun seneler ihmal edildiğini, bundan dolayı Doğu'nun sosyo-ekonomik yapısı içerisinde feodal kuruluşlar, müesseseler bulunduğunu ifadeden sonra, Türkiye'de 1924'te vuku bulan çok önemli yapı değişimi vuku bulmasına rağmen, üretim biçiminin ve dolayısı ile ekonomik altyapının aynen devam ettiğini ileri sürmüştür...” (Gerekçeli Karar, s. 114, Paragraf 4)

Bu sözün hiçbir propaganda niteliği yoktur. Sosyolojinin meşru ifadesidir.

2. "1924'te üstyapıda vaki değişimlere rağmen ve asıl olan altyapı olduğu halde, buna el atılmaması karşısında, üstyapı-altyapı çatışması doğduğunu, toplumun gelişim doğrultusuna, yapı bilincinin yer verdiğini, toplum bilincinin hukuk kuralları ile bağlanan bir ilişki olmadığını beyan etmiştir." (Gerekçeli Karar, s. 114, Paragraf 5)

Burada "yapı bilinci", "toplum bilinci" gibi sözlerin anlamsız ifadeler olduğunu temyiz dilekçemin 255. sayfasında Örnek I'den sonra açıklamıştım. Zaten cümle şu hali ile bir anlam ifade etmemektedir. Bu bakımdan 255. sayfasındaki açıklamaya bakmak önemlidir. Bu ise propaganda amacı ile söylenmiş bir söz olmayıp sosyolojinin meşru ifadesidir.

3. "Bilahare konuşmasında, bu çatışmadan ötürü yapı-lacak mücadelenin sınıfsal bir mücadele olduğunu söylemiş ve mücadelenin merkezi otoriteye, Doğu Anadolu'daki feodal yani hakim sınıflara karşı onların gücünü kıracak şekilde yapılması gerektiğini ifade etmiştir." (Gerekçeli Karar, s. 114, Paragraf 6)

Dedikten sonra "... bilindiği üzere bilimsel sosyalizmin yani komünizmin öngördüğü mücadele şekli de sınıfsaldır ve bu ideoloji sahiplerine egemen sayılan sınıflara karşıdır. Ve aynı zamanda, emekçilerin iktidarını tesis habında, mücadele kırııcıdır. Mevcut kanun hükümlerinin müsaade etmediği şekildedir." (Gerekçeli Karar, s. 114, Paragraf 7)

Mahkemenin, Doğu Anadolu'da "feodal hakim sınıfın gücünü kırıcı bir mücadele yapmak gerekir" sözünü bu şekilde yorumlaması, zorlamadan başka bir şey değildir.

a) Bilindiği gibi TCK 141, 142. maddelerinin en son 5844 sayılı kanunla değiştirilmesine ait gerekçede "... Sosyolojik ve ilmi araştırmalar tespit ve müşahade olunan içtimai vakıalar göstermektedir ki sınıf bizzatihi içtimai bir vakiadır. Cemiyeti onsuz tasavvur etmek mümkün değildir. Gerçek demokraside tahakkuk ettirilmesi lazım gelen netice sınıfların yok edilmesi değil, sınıflar arasındaki farklar, ayrıntılar ve imtiyazlar tesis olunmamasıdır." (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, esas 1968/2806 karar 1968/3098, söz eden **Abdullah**

**Öner, Niyazi Gencer, Komünizm, Sosyalizm ile İlgili Yar-
gıtay Kararları, Ankara 1968, s. 153-164)**

b) Görüldüğü gibi toplum içinde sınıfların varlığı objektiftir. Sınıflar kişilerin iradelerinin dışında vardır. Fakat Doğu Anadolu'da yaşayan Kürt toplumundaki sınıf feodal hakim sınıftır. Feodal hakim sınıflar ise gerici ilişkiler içindedir. Toprak ağalığı, aşiret reisliği, şeyhlik gibi kurumlar bu sınıflar tarafından ayakta tutulur.

Feodal hakim sınıfın varlığının toprak ilişkileri ile ilgili göstergeleri şunlardır.

**TOPRAĞIN OLUP OLMADIĞINA GÖRE
ÇİFTÇİ AİLELERİNİN DURUMU**

	<u>Genel aile sayısı</u>	<u>Toprağı olanlar %</u>	<u>Toprağı olmayanlar</u>
Erzincan	46	61	39
Erzurum	90	68	32
Kars	92	77	23
Ağrı	32	63	37
Tunceli	27	63	37
Bingöl	27	60	40
Muş	31	66	44
Bitlis	19	65	35
Van	31	62	38
Adıyaman	43	66	34
Malatya	60	69	33
Elazığ	41	77	33
Siirt	38	58	42
Gaziantep	51	63	37
Urfa	55	46	54
Diyarbakır	58	53	47
Mardin	59	59	41
Hakkâri	15	55	45
18 İl Toplamı	<u>788</u>	<u>62</u>	<u>38</u>
ve ortalama			

**Kaynak : İsmail Beşikçi, Doğu Anadolu'nun Düzeni Sosyo-Ekonomik
ve Etnik Temeller, E Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1970, s. 65**

KÖY ARAZİSİNİN AİDİYETİ

	Aileye ait	Sülaleye ait	Şahsa ait	Toplam
Erzincan	2	1	2	5
Erzurum	4	44	10	58
Ağrı	4	10	16	20
Tunceli	34	---	12	46
Bingöl	--	6	7	13
Muş	-6	-3	7	16
Bitlis	-	-	2	2
Van	-	-	11	11
Adıyaman	2	-	-	2
Elazığ	2	13	4	19
Siirt	17	4	11	32
Gaziantep	27	31	38	96
Urfa	40	32	51	123
Mardin	46	20	25	91
Diyarbakır	29	9	32	70
Hakkari	2	6	6	14
Toplam:	215	179	234	638

Kaynak : İsmail Beşikçi, Doğu Anadolu'nun Düzeni Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller, E Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1970, s. 77

Görüldüğü gibi toplumda geniş köylü yığınları topraksızdır ve hâlâ kişilere, ailelere ve sülalelere ait köyler bulunmaktadır. Kaldı ki 4 Eylül 1972 günü Ziraatçılar kongresinde yaptığı konuşmada Devlet Bakanı **İlhan Öztrak** Türkiye'de 743 köyün ağa köyleri olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla Devlet Bakanı **İlhan Öztrak**'ın bu beyanına göre Doğu Anadolu'daki ağa köyünün sayısı yukarıda belirtilen çizelgede görüldüğü gibi 638 değil çok daha yüksektir. Devlet Bakanı **İlhan Öztrak** bu durumu 20. yüzyılın gerçekleri ve insanlık onuru ile bağdaşamaz bir durum olarak göstermektedir.

c) Modern toplumda ise sınıflardan kasıt burjuva sınıfı ve işçi sınıfıdır. Modern toplum bu iki sınıf arasındaki dengeye dayanır. Modern toplumda köy sahipliğine, geniş top-

rak sahipliğine, şeyhlik, ağalık ve aşiret reisliğine dayanan feodal sınıfın yeri yoktur. Bunlar modern toplum tarafından tasfiye edilmiştir.

d) Feodal hakim sınıfın tasfiyesi geniş köylü yığınlarının toprak sahibi kılınması elbette bir mücadele sonucu olur. Bu mücadele köklü bir toprak reformu uygulamaktır. Benim konuşmamın da özü budur.

Şimdi düşünelim En az 10-12 köy sahibi olan veya 60-70 bin dönüm araziye kontrol eden toprak ağalarının gücü nasıl kırılacaktır. Köklü bir toprak reformu yapmadan bu güç kırılabilir mi? Bu toprak reformu uygulaması ise mevcut kanunlar çerçevesi içerisinde olacaktır. Konuşmamdan başka türlü bir mücadele şeklinin önerildiğinin çıkarılması mümkün değildir. Nitekim konuşmanın özü feodalizmin kapitalizme dönüşümü sorunu ile ilgilidir.

4. "Doğu Anadolu'nun ortaya koyduğu usule uygun bir mücadelesinin yapılmamasından dolayı bugün feodal yapı içinde kaldığını belirttikten sonra, günümüzde Türkiye'nin bütünüyle dışa bağımlı durumda bulunduğunu, böyle bağlı bir ülkede değişiminin dinamiğini dışta aramak lazım geldiğini söylemiştir." (Gerekçeli Karar, s. 115, ilk paragraf)

Yukarıdaki çizelgeler Doğu Anadolu'da feodalizmin, feodal kalıntıların yer yer hüküm sürdüğünü göstermektedir.

Üstelik böyle bir ifade mahkemenin başka bir karar ile çelişmektedir.

Aynı mahkeme, 17.2.1972 tarih ve Esas no: 1972/12 Karar no: 1972/8 sayılı kararında şöyle diyor:

"... devrinde Dünya'nın en büyük imparatorluğu durumuna gelen Osmanlı İmparatorluğu'nun ana unsuru Türklerden oluşmakla beraber geniş topraklar üzerinde daha kolay hükümet edebilmek için devlet teşekkülünde millet yerine ümmet esasını kabul etmiştir. Ancak böyle bir bünyeye sahip ve daha çok merkezi otoriteye dayanan devletin çeşitli fetihlerin gerektirdiği ağır masraflardan ve geniş sahalara yayılmış olması yüzünden iç bünyede devrine uygun çeşitli tedbirleri alamayarak, zamanla merkezi otoriteyi kaybettiği ve dolayısıyla ekonomik şartların anormalliğinden yararlanarak türeyen mahalli ağalar ve kendiliğinden dini hüviyet iktisah etmiş

kişiler lehine tavizler vermek zorunda kaldığı ve bu icraatın, memleketin daha uzun süre, vaki gelişmelere ayak uyduramayarak **feodal idaresinin kurulmasından sonra da bilhassa toprak rejimi konusunda imparatorluk devrinden intikal eden mülkiyet sisteminin esaslı surette değiştirilmemiş olması nedeniyle Türkiye'nin ve bilhassa bazı coğrafi bölgelerin müşahade edilebilen bu istikametteki gelişmeye bile ayak uyduramadığı bilinen gerçeklerden**dir.

Ulaştırma ve haberleşme araçları ile üretim biçimlerinin illikliğini kısmen muhafaza etmesi, toprak rejiminin sosyal ve ekonomik esaslara göre düzenlenmemiş olması muvacehesinde bu bölgelerde ortalama % 38 ailenin hiç toprağı bulunmamakta ve dolayısıyla iktisaden kendi kendine yetersiz kalmalarından ötürü, bu bölgeler halkı şeyhlik gibi dinsel kurumlara ve aşiret gibi siyasal ve toplumsal örgütlenmelere karşı bağımlı duruma gelmişlerdir. Uzun süreden beri bilinen ve mevcut olanaklarla halline çalışılan bu konu 1961 Anayasası ile temelden ele alınmış ve nitekim anayasanın sosyal ve iktisadi haklar ve ödevler başlıklı 3. bölümünde yer alan fikirlerle **Atatürk'ün**, muasır medeniyet seviyesine ulaşma prensibinin ışığı altında meselenin kısa sürede hall edilmesi öngörülmüş bulunmaktadır. Bu cümleden olarak evvel emirde Türkiye'nin mevcut varlık ve dolayısıyla imkânları tespit edilerek bunların isabetle icap eden şekilde ve yerinde kullanılabilmesini temin bakımından ekonomik istatistiğe öncelik vermiş ve bu bilgilerin ortaya koyduğu gerçeklerin değerlendirilerek ona göre bir ekonomik politika izlenmesi zımında yüksek planlama kurulu teşekkül ettirilerek faaliyete geçirilmiştir.

Bu suretle memleketin iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınması bir plana bağlanmış bulunmaktadır..." (Sözü geçen gerekçeli karar, s. 10-11)

Aynı mahkeme 13.6.1972 gün ve 1972/20 esas 1971/96 karar sayılı gerekçeli kararında (s. 3) yukarıdaki görüşlerini aynen tekrarlamıştır.

Görüldüğü gibi mahkeme sözü geçen gerekçeli kararlarında Doğu Anadolu'daki toprak sisteminin Osmanlı toprak sisteminin bir devamı olduğunu, cumhuriyetle birlikte Os-

manlı sisteminden devralınan bu durumun değiştirilemediğini, bunun feodal bir sistem olarak adlandırılabilceğini, üretim biçiminin ıkkelliğini, haberleşme ve ulaştırma araçlarının ıkkelliğini, halkın % 38 gibi çok büyük bir kısmının topraksız olduğunu şeyhlik gibi dinsel ve aşiret gibi siyasal ve toplumsal örgütleşmelerin halkı bağımlı kıldığını ve bütün bunların çağdaş devletin gereklerine uymadığını, onun için süratle değiştirilmesi gerektiğini, anayasanın da bunu öngördüğünü belirtmektedir. (Bu somut bilgilerin aslında benim yukarıdaki çizelgelerde kaynak olarak kullandığım **Doğu Anadolu'nun Düzeni** adlı kitaptan kaynaklanarak yazıldığını, yani, mahkemenin kaynak göstermemesine rağmen bu kitaptan esinlendiğini ileride göstereceğim.)

Yukarıdaki kararlarında böyle söyleyen mahkemenin beni aynı şeyleri söylediğim için suçlaması gerçekten büyük bir zorlamadır. Mahkemenin kendi kendini inkâr edişi gerçekten hazindir.

Çünkü mahkeme bu ifadelerde sözü geçen toplumsal olayları yukarıda sözü geçen kararlarında "uzun zamandan beri bilenen toplumsal gerçekler, temel gerçekler" olarak belirtiyordu.

5.

"Sanık yine konuşmasında Marksist-Leninist görüşler doğrultusunda, toplumların tarihi gelişmelerini tekrarlayarak feodal yapıdan kapitalizme geçişin kaçınılmazlığını iddia etmekte ve uluslaşmanın bu değişim sonunda mümkün olacağını açıklamaktadır.

Bu hedefe varabilmek için Doğulu ve Batılı emekçilerin müşterek davranışlarının lüzumu zikredilerek, kaçınılmaz yolun sosyalizm olduğu beyan edilmektedir." (Gerekçeli Karar, s. 115, Paragraf 2)

Feodalizmin kapitalizme dönüşeceği bilimsel bir gerçektir. Zaten feodal hakim sınıf, kapitalistleşme süreci içinde olduğu için bu değişim kendiliğinden gerçekleşmektedir. Ben her şeye rağmen, mahkemenin de feodalizmin varlığının korunması görüşüne sahip olduğu kanısında değilim. Feodalizmin tasfiyesinin ise gerçekten toplumsal muhtevalı bir politika ile sağlanacağı şüphesizdir.

Öte yandan mahkeme, temyiz dilekçemin 228. sayfasında belirtilen kararında (29 Şubat 1972 tarih ve 1971/1 esas ve 1972/12 sayılı karar ve öteki kararları) sosyalizm ile komünizm arasındaki farka değinmiş ve bu ikisinin birbirlerine karıştırılmaması gerektiğini ifade etmiştir. Burada ise aynı mahkemenin (sosyalizm) kelimesinin ifadesini suç diye göstermesi, yine kendi kendini ikârdır.

6.

"... Doğu sorununa etnik açıdan bakılmaması gerektiğini söyleyen sanığın meselenin sınıfsal mücadele ile müsbet sonuca bağlanabileceğini, Türk bürokrasisinin bütün direnmeleri kanlı şekilde bastırılmasına rağmen, etnik ayrılığın yine ortada olduğunu ifade etmesi ve feodaliteden kapitalizme dönüştüğü gibi, çözümün gürültüsüz patırtısız olmayacağını belirtmesi yine kendi komünist ideolojisini muhtaplarına benimsetmek ve böylece taraftar kazanmak maksadına matuf görülmektedir." (Gerekçeli Karar, s. 115, Paragraf 3)

Buradaki "gürültüsüz, patırtısız" sözleri feodal hakim sınıfın menfaatları ile yakından ilgilidir. Köklü bir toprak reformunun, köy sahibi, geniş toprak sahibi feodallerde, toprak ağalarında, şeyhler ve ağalarda huzursuzluk yaratacak ve bu kişiler menfaatlarının elden gitmesini önlemek için direnecekler ve her türlü tedbiri alacaklardır. Konuşmamda bu konuya işaret edilmiştir.

Öte yandan tape metninin bu konuya ilişkin kısımlarının tetkik edildiği zaman son derece karışık olduğu, birbiri ile çelişen fikirleri ifade ettiği görülmektedir.

7. Mahkemenin **Molla Mustafa Barzani** ile ilgili olarak söyledikleri benim konuşmamda geçen cümleler değildir. Mahkeme büyük bir zorlama yaparak, "Kuzey Irak'taki, Arap merkezi otoritesine karşı mücadele daha erken bir şekilde başlamıştır. Ve başarıya ulaşmak üzeredir" (Gerekçeli Karar, s. 115, Paragraf 4) şeklindeki konuşmada 142/1'in maddi unsurunu bulmaya çalışmaktadır.

- Görüldüğü gibi mahkeme, önce **Molla Mustafa Barzani**'yi, yine kendi indi yorumlarıyla komünist olarak gösteriyor.

- Sonra Kuzey Irak'taki mücadeleyi **Barzani**'nin yönettiğini ifade ediyor,

- Daha sonra da bu yorumlara (yukarıdaki cümleyi) bağlayarak komünizm propagandası yapıldığını söylüyor.

Mahkemenin bu kaniya ne kadar büyük bir zorlama ile vardığı açıktır. Kaldı ki bu zorlama bile bu suçun maddi unsuru olmaktan çok uzaktır.

8.

"... Doğulu egemen sınıfların, Batılı egemen sınıflarla, merkezi otoritenin arzusu veçhiyle, işbirliği yapıp bütünleşmesinin sonunda, Doğu'da yaratılan 'artık değer'in' Batı'ya aktarıldığını, bunun çeşitli dalaverelerle sağlandığını söylemiştir, yine benimsediği sisteme göre, burjuva-proletarya mücadelesini zaruri gördüğünü ortaya koymaktan başka bir anlamı bulunmamaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 115, Paragraf 5)

Doğulu ve Batılı egemen sınıflarının bütünleşmesi, Doğu'da yaratılan artık değer'in Batı'ya aktarılması, Doğu Anadolu'nun fakirleşmesi, Doğu Anadolu ile Batı Anadolu arasındaki ekonomik, toplumsal ve kültürel dengesizliklerin hızla artacağı, arttığı bilimsel bir gerçektir. Fakat bu gerçeğin ifadesi "burjuva-proletarya"nın kanunun anladığı anlamdaki mücadelesi anlamına gelmez.

Mahkeme somut olayları ve anlatımları tahlil edeceği yerde onları, kendi indi görüşüne göre yorumlayarak suç yaratmaya çalışmaktadır.

9.

"... 1925'ten sonra Doğu'da çıkan bir sürü isyanlar sonunda asıl zarara uğrayanın yine emeği ile geçinenler yani halk olduğunu söylemenin ve meseleye sınıf açısından bakarken, sınıf analizinin de doğru yapılması gerektiğini ifade etmenin ve bu analizden sonra faaliyetlerin, eyleme intikal ettirilmesi lazım geldiğini ortaya koymanın ve ayrıca sınıfsal mücadelenin çözümlenmesini takiben, etnik meselenin kendiliğinden hal yoluna gireceğini, yani sınırları içerisinde mevcut ve birbirinden tamamen ayrı ırk ve kavimlere mensup toplulukları yine hakimiyetleri altında tutabilmek bakımından sosyalizm il-

keleri arasına katılan 'birlikte beraber yaşama' solganının geçerli olacağını ve daha doğrusu:

Sosyalist yönetim, İşçi-emekçilerin iktidarda bulunduğu yönetim olduğundan ve proletaryanın menfaatları müşterek olduğundan, her ırk ve kavme kendi dil ve kültürünü kullanma ve geliştirme olanağının sağlanacağından, sınıfsal meselenin, kırıcı şekilde çözüme bağlanmasıyla, artık etnik bir sorun kalmayacağını iddia etmenin komünist idarenin yararlarını benimsetmek için saymaktan başka bir davranış olmadığı tezahür etmiş bulunmaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 115-116)

Bir kere mahkeme, dilekçemin daha yukarı kısımlarında (s. 255 vd) belirttiğim gibi, zaten karmakarışık olan, tahrif edilen tape metnini bile, kendi indi yorumuna göre tahrif etmektedir. Tape metni ile yukarıya çıkarılan ve mahkemenin gerekçeli kararında kullandığı pasaj karşılaştırıldığı zaman bu tahrifat anlaşılacaktır.

Mahkeme somut olaylara dayanmadan, onları sübjektif bir şekilde yorumlayarak suç tesis etmeye çalışmaktadır.

Öte yandan:

- 1925 isyanlarından sonra esas zarara uğrayanların emeği ile geçinenler yani halk olduğunu söylemek,

- Sınıf analizini doğru-dürüst ve bilimsel metotlarla yapmak gerekir, demek.

- Eylemin yani uygulama politikalarının bu analizden kaynak almasını söylemek. Örneğin toprak reformunu uygulamaya yani eyleme koymadan önce toprak dağılımını, sınıf ilişkilerini bilmek gerekir.

- Halkların eşitliğini savunmak elbette suç olamaz. Bunların hiçbirisi TCK 142/1 maddede gösterilen suçun maddi unsuru olamaz.

Öte yandan, bugün, artık Birleşmiş Milletler'in sloganı haline gelmiş ilkeleri, yani halkların eşitlik içinde kardeşçe yaşamaları, herkesin, birbirinin dil ve kültürüne saygı duyması keyfiyeti (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi madde 1-2, Bk. savunma dilekçesi, s. 177)'ni komünizm propagandasının maddi delili diye göstermek yine bir zorlamadır. Ve mahkemenin elinde beni suçlayacak ciddi delillerin olmadığını göstermektedir. Yine bu davranış mah-

kemenin tarafsız kalamayacağını açıkça ortaya koymaktadır.

10. Sonuç

Görüldüğü gibi burada:

- Bu konferansta burjuva sınıfını ortadan kaldırıp proletarya diktatörlüğünü kurmak,
- Mevcut iktisadi ve sosyal düzeni yıkarak üretim ve tüketim vasıtalarını devletleştirmek,
- Dini, ferdi mülkiyeti ve miras haklarını reddetmek,
- Bütün bunlar için proleter ihtilalinin tesisini ve bunun devam ettirilmesini önermek, söz konusu edilmemiştir. Sadece çağımızda modern toplum ve modern demokrasi koşulları içerisinde gerici bir karakter arzeden feodal hakim sınıfın, büyük toprak sahipliği, aşiret reisliği, şeyhlik gibi kurumların tasfiyesi ve feodalizmin kapitalizme dönüşümünün temel dinamikleri üzerinde durulmuştur. Yine burada feodal hakim sınıfın kendi içinde kapitalistleşerek herhangi bir sınıf mücadelesine gerek kalmadan kapitalistleştiği gerçeğine işaret edilmiştir. Yine Doğu Anadolu'daki bu oluşumun Avrupa'daki feodal sistemlerin kapitalizme dönüşümüne benzediği keyfiyeti üzerinde durulmuştur.

11. Anayasa Mahkemesi Kararı

Zaten Anayasa Mahkemesi de 141/1 ve 142/1 ile ilgili içtihadında:

"Öte yandan Türkiye'nin sosyal, siyasal ve iktisadi hayatında büyük değişme ve gelişmeler olmuş, tek partili sistemden çok partili sisteme, iki dereceli seçimden tek dereceli seçime geçilmiş, fakat bu maddeler bu gelişme ve değişmelere engel olmamışlardır... Bunlar da göstermektedir ki iptali istenen hükümler **statükocu**, engelleyici, gelişmeyi önleyici olmamışlardır..." (Esas no 1963/173, karar no 1965/40 ,karar tarihi: 26.9.1965) (Söz eden **Abdullah Öner, Niyazi Gencer, Komünizm-Sosyalizm ve ilgili Yargıtay Kararları**, Ankara 1969, s. 53)

G. BİLİRKİŞİ TETKİKATI TALEBİNİN REDDİ

Bütün bunlara rağmen sözü geçen konferansın bilirkişiye tetkik ettirilmemesi ve işlem yapılmadan hükme varılması yolsuzdur. Temyiz dilekçemin 246 ve daha sonraki sayfalarında bilirkişi tetkikatına neden gerek olduğu sorunu üzerinde durmuştum.

Bu konuda yaptığımız (20.6.1972 tarihli duruşmada aynı tarih ile verdiğim tahkikatın genişletilmesi ile ilgili dilekçe, s. 4, Paragraf 7) talep, mahkeme tarafından 23.6.1972 tarihli duruşmada, bu konuyu takdir etmenin mahkemenin yetkileri dahilinde olduğu gerekçesi ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 111/2)

H. BOZMA TALEBİM

Temyiz dilekçemin 251. sayfasından itibaren göstermeye çalıştığım nedenlerden dolayı şekil ve sübut konuları üzerinde ciddi bir şekilde durulmadığından hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

II. İRKÇILIK PROPAGANDALARI İDDİASI

A. TCK'NUN 142/3 MADDESİ

TCK'nın 142/3 maddesi aynen şöyledir:

"Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya milli duyguları yok etmek veya zayıflatmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse..."

"Bu hüküm nazariye ve tatbikat olarak ırkçılık faaliyetlerini yasak etmiştir. Kamu hakları tabiri dar manada alınmamak lazım gelir. Kanun koyucu bu tabir ile yalnız, dar manada kamu haklarını değil, siyasi haklar ve insan haklarını ifade etmek istemiştir. İnsanlara karşı cürümler ırkçılıkla mücadelenin önemli bir sahasıdır." (Faruk Erem, Ceza Hukuku, Hususi Hükümler, Cilt 1, Bilim Yayınları, Ankara 1968, s. 62)

Bu maddenin hukuki tahlili ileride yapılacaktır.

B. HÜKÜM FIKRASIYLA GEREKÇELİ KARAR
ARASINDAKİ DAVANIN ÖZÜYLE İLGİLİ
ÇOK ÖNEMLİ FARK

1. Gerekçeli Karar

Gerekçeli kararda, bölücü faaliyetler adı altında şu bilgilere yer verilmektedir:

"Eylül 1967-Kasım 1967 tarihleri arasında, Doğu Anadolu'nun bazı il ve ilçelerinde, Anayasa Mahkemesi'nce bilahare kapatılmış olan TİP tarafından düzenlenen mitingleri tetkik konusu yapan sanık **İsmail Beşikçi'nin Toplumların Genel Gelişim Kanunları Açısından ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde DOĞU MİTINGLERİ'NİN ANALİZİ**, ismindeki bir metni, Aralık 1967'de çoğalttığına ve bunu bazı şahıslara ve bu meyanda kaynak olarak öğrencilerine de dağıttığına, ait olduğu bölümde işaret edilmişti." (Gerekçeli Karar, s. 110-111)

Mahkeme daha sonra şu bilgiyi de vermektedir:

"... Yine sanık **İsmail Beşikçi'nin** özel çalışması sonunda, Ocak 1968 tarihinde çoğaltarak, bazı kişilere ve öğrencilere dağıttığı ve derslerinde kaynak olarak ele alıp işlediği tebeyün eden, **Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme** isimli metnin..." (Gerekçeli Karar, s. 111)

Görüldüğü gibi mahkeme gerekçeli kararında **Doğu Mitingleri'nin Analizi ve Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme (Geçiş Halindeki Toplamlar)**, teksirlerinin öğrenciye dağıtıldığını beyan etmektedir.

Temyiz dilekçemin 119-122 sayfaları arasında da belirttiğim gibi mahkemenin teksirlerin **dağıtıldığına dair** bu beyanı gerekçeli kararın başka yerlerinde de aynen tekrarlanmıştır. Örneğin; Gerekçeli Karar, s. 19/g, s. 34-35, s. 36, s. 38, s. 42-43

(Yine temyiz dilekçemin sözü geçen sayfalarında mahkemenin teksirlerin dağıtıldığına dair bu beyanın aslında yanlışlığı olduğuna gerçeği aksettirmedigine işaret etmiştim.)

2. Hüküm Fıkrası

Mahkeme 14 Ağustos tarihli duruşmada okunan ve tutanaklara dercolunan hüküm fıkrasında ise bu konuda şöyle demektedir:

"... Sanığın yukarda belirtilen zaman içinde, yine öğretim görevlisi olarak hazırlayıp yayınladığı **Doğu Mitingleri'nin Analizi ve Geçiş Halindeki Toplumlar** isimli teksirlerini ders vesilesiyle öğrencilere **anlatmak ve dağıtmak** suretiyle..." (Tutanak, s. 125)

(Burada sözü geçen "**Geçiş Halindeki Toplumlar**" başlığının, "**Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlar**", isimli teksirin parantez içindeki başlığıdır.)

Görüldüğü gibi **hüküm fıkrası ile gerekçeli karar** arasında davanın özü ile ilgili uzlaşmaz bir çelişme vardır. Sözü geçen teksirler için **hüküm fıkrasında** öğrencilere **anlatmak ve dağıtmak** denildiği halde **gerekçeli kararda dağıtmaktan** söz edilmektedir.

Bu teksirlerin gerek anlatıldığı, gerek dağıtıldığı ile ilgili hiçbir somut anlatımın olmadığını bir kişinin ifadesinin de büyük bir yanılgıya dayandığını temyiz dilekçemin 119-122 sayfaları arasında belirtmiştim. Buna rağmen her eki fiilin cezai sonuçlarının farklı olduğu şüphesizdir.

3. Dağıtmanın ve Anlatmanın Cezai Sonuçları

a) Dağıtmak Halinde

Sözü geçen teksirlerin **dağıtılması** basın suçu ile ilgili- dir. Sözü geçen teksirler Aralık 1967 ve Ocak 1968 tarihli oldukları ve yayımlandıktan sonra 6 ay süre içinde dava açılmadığına ve hatta bu teksirler **Forum** dergisinde yayınlandıktan sonra herhangi bir kovuşturmayla uğramadığına göre mahkemenin **iddia** ettiği bu **dağıtma** fiillerini hükümde kullanması yolsuzdur. Davanın düşmesi gereklidir.

b) Anlatmak Halinde

Bu iki teksirin derste anlatıldığına dair en ufak bir be-

yan ve delil yoktur. Zira, derslerde anlatılan bütün konular, öğrenci **Coşkun Ak** ve öğrenci **Turgut Karabey** tarafından derslerde tutulan notları ihtiva eden defterlerde mevcuttur. Defterlerde bütün anlatımlar mevcut olduğuna göre gerçekten anlatılmış olsaydı, o anlatımlar arasında bu iki teksirde yer alan konuların da yer alması gerekirdi.

Coşkun Ak'ın defterinde hangi tarihte hangi konuların anlatıldığı açıkça görüldüğünden, o defterlerden bu iddiayı izlemek olanağı daha fazladır. İşte sözü geçen iki defter son derece somut iki yazılı belge olarak (delil olarak) ortada dururken, mahkemenin, sözü geçen teksirlerin derste anlatıldığını iddia etmemesi çok normaldir. Fakat **dağıtıldığı** iddiası 5680 sayılı Basın Kanunu'nun 35. maddesine göre cezai sonuç yaratmamaktadır.

Görüldüğü gibi **gerekçeli karar ile hüküm fıkrası arasında** uzlaşmaz çelişmeler olduğundan başka her iki halde de iddialar delilsiz ve mesnetsizdir.

Bu bakımdan hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

C. İRKÇILIK İDDİALARI ile İLGİLİ FİİLLER

1. Mahkeme, Hükümünü Yalan Üzerine

**Bina Etmekte ve Beni Bu Yalana İnanmadığım,
Bilimsel Görevimi ve Kapasitemi Bu Yalanı
Meşrulaştırmak Yolunda Kullanmadığım İçin
Suçlamaktadır**

Mahkeme hükme giderken, insan haklarına, hukuka, çağdaş demokratik topluma ters düşmüş, insan onur ve haysiyetini hiçe saymış, yalanı ve kesinkes ırkçı olan bir görüşü savunmuştur.

Mahkeme gerekçeli kararında şöyle diyor:

"... Mahkeme, itham mevzuu maddi olayın, ceza kanunları muvacehesinde suç teşkil edip etmediği, suç ise sanığın bu suçu işleyip işlemediği hususlarını araştırıp irad ve ikame edilen delillere nazaran ortaya çıkan durumu değerlendirerek buna göre uygulama yapmakla görevlidir.

Buna rağmen mahkememiz bahsi geçen konuda da elde

ettiği en son görüşleri ortaya koymakta yarar bulunduğu kanısına varmıştır.

Tarihi sosyolojik ve etnolojik bilgilere nazaran,

Ön Asya'da yaşayan ve bazı ahvalde kendilerine Kürt denilen insanların, Kürt unvanı taşıyan Part Türklerinden ayrıldıkları, **İkinci Dikran** hükümeti zamanında Ermenilerin haki-miyeti altında zorlanarak milli duygu ve öz dillerini bozdukları, önce Gildani, Ermeni ve Zint dillerinden ve daha sonra da Arapça ve Acemce'den aldıkları kelimelerle Zaza-Kormanço vb. gibi dil haritalarını meydana getirdikleri, Oranto denilen bölgede oturan ve Hälti-Lohorto adıyla anılan Goto-Hitit Türklerinin, önce Goto yani kavgacı adıyla tanındığı ve Goto adının Asuriler tarafından Gardo'ya çevrildiği ve bu sözün de zamanla Kürdo şeklinde dönüştüğü ve böylece bu topluluğa verilen isim, kendilerinin Türklerden ayrı bir ırk veya kavme mensup olduklarını göstermeyeceğini, kaldı ki Osmanlı İmparatorluğu'nun muhtelif devirlerinde Orta Anadolu'dan getirilip Ön Asya bölgelerine yerleştirilen sayısız Türkmen aşiretlerinin de, zamanla bölge şartlarına uyarak bu topluluğun örf, adet ve çeşitli dillerden kelimelerle oluşan bir karışım ifade edip gerçek bir lisan hüviyetini kazanmamış konuşma şekillerini benimsedikleri, Yavuz Sultan **Selim**'in Çaldıran seferi sırasında iç bünyede mevcut emniyet ve asayiş ile ilgili bazı endişeleri yok etmek bakımından bu dağlı Türklerle 'Baba Kürdi', bunların yerleşmiş oldukları yerlere de 'Kürdistan' adını, sadece politik mülahazalarla ve hiçbir ilmi gerçeğe dayanmaksızın taktığı bilinmektedir.

Kaldı ki,

Osmanlı Devleti'nin ve ondan sonra da Türkiye Cumhuriyeti'nin, bölünmek suretiyle veya çeşitli gruplara ayrılarak, zayıflamasını temin bakımından özel gayretler içine giren dış ve içteki bu amacı benimsemiş kişi veya kurumlar tarafından, gerek geçmişte ve gerekse halen ortaya konmak istenen gayri ciddi çalışma mahsulleri bir yana:

En son ilmi araştırmaların bile, kendilerine 'Kürt' diye isim bulunan topluluğun Türk aslından gelme olduklarını saptadığı görülmektedir.

Filhakika bu araştırma sonuçlarına göre:

Ön Asya'da yaşayan ve Türk asıllı bir kavim olan ve ken-

dilerine Kürt diye isim konulan topluluğun menşei hakkında, daha çok Arap ve İran kaynaklarına dayanan efsanevi görüşler vardır. Bu hususta dört tez ileriye sürülmektedir.

Bu topluluğun:

1. Kardü, Haldi ve Gürcülerle ırkı ilişkisi bulunan yerli bir ırk olduğu,
2. İrani asıldan geldiği,
3. Arap köküne dayandığı,
4. Orta Asya'dan göçmüş Turani bir boy teşkil ettiği.

Bu tezlerden en bilimsel ve gerçeklere uygun görüşün ve kabulün sonuncusu ortaya konulmakta ve;

Bu topluluk, Doğu'dan Batı'ya göç ederek yayılan Turani bir boydur. Çünkü Sibiry'a'nın Yenisey havalisinde Türklere ait Orhon Abideleri denen yazıtlar bulunduğu ve bu bölgede Altı Oğuzlar ile Kurt adlı bir ilhanlık vardır. İlhanlığın yeri Yenisey nehrinin kollarından Olukan ırmağına karışan Elegeş suyunun sol kıyısında idi. Buradaki anıt tarihe Elegeş yazıtı olarak geçti. Anıttaki yazılar Orhon tipi Türk alfabesiyle yazılmıştır. Batı'dan Göktürklerle komşu olan Kürtlerin dilinin öz Türkçe ve yazılarının da Göktürklerinkinden daha eski bir Yenisey-Orhon yazısı olduğu anlaşıldı. Elegeş yazıtı 2.20 m. yükseklikte 60 cm. enindedir. 1250 yıllık olan yazıt 12 satırdır. Sekiz ve dokuzuncu satırlarda: 'Ben Kürt elinin hanı Alp Urungu, Altın Okluğumu bağladım belde, ülkem devletim, 39 yaşında öldüm, hanım, il'ime sizlerime ne çare duymadım, hanım, illim ne çare ayrıldı' denmektedir. Son satırda Kürt hanı, acılarını anlatmakta ve kendisinin zengin sürülere sahip olduğu kaydedilmektedir. Yazıtın ifadesinden anlaşılabacağına göre, Kürt hanlığı, büyük hakana bağlı idi. Kürt hanı Alp Urungu, hakanına memleketine, ailesine doyamadan 39 yaşında ölmüştür. Böylece Kürt adlı uyuğun, Türk soyundan olduğu, Türkçe yazıp konuştukları anlaşılmaktadır. Bu suretle Orhon abideleri Elegeş yazıtı, eski Macar alfabesi, Erzurum'un Cunni mağarasında bulunan damgalar, mezar taşları, yazıları hep köken gelmekte, aynı özelliği taşımaktadır. Bütün bu somut belgelerden çıkarılan ve üzerinde birleşilen gerçeğe göre, bahsi geçen topluluk Orta-Asya'dan Ön-Asya'ya gelmiş Türklerin bir boyudur.

Bütün bu sebepler muvacehesinde:

Sanık **İsmail Beşikçi**'nin aynı idare altında birleşmiş toplulukların aynı etnik yapıya sahip olmaları yolunda bir zorunluluk bulunmadığını da bilerek, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 'Türk' tanımını bir kenara iterek vatan üzerinde bütün haklar bakımından tam bir eşitlik içinde yaşamakta olan fertler arasında ırk farkı bulunduğunu söyleyerek ve bu farkın varlığını ispatlamak yönünde özel gayretler sarfedip, kamu haklarını ortadan kaldırmak ve evvelce niteliği belirtilen milli duyguları yok etmek için propaganda yaptığı ve bu fiilinin, TCK'nun 142/3. bendinde yer alan suçun maddi unsurunu ihtiva ettiği kesinlikle anlaşılmıştır." (Gerekçeli Karar, s. 112-114)

Görüldüğü gibi temel iddia Doğu Anadolu'da Kürt halkının yaşadığından, Kürt halkının varlığından söz etmiş olmamdır. Mahkeme tarafından bu husus ırkçılık olarak gösterilmekte ve ırkçılık suçu işlendiği ileri sürülmektedir.

2. Kürtler Doğu Anadolu'nun Bilinen En Eski Halkıdır. Bugün Doğu Anadolu'da Yaşayan Kürtleri İnkâr Etmek, Türk Saymak İrkçiliktir. Dil ve Kültür Katliamcılığıdır

Mahkemenin yukarıya çıkardığım kararı katli surette hukuki bir metin olamaz. Bu metnin hiçbir bilimsel ve hukuki temeli yoktur. Keyfi, zorba ve ırkçı bir görüşe dayanmaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan bu tarafa, "yalan"a dayandırılarak geliştirilen resmi devlet ideolojisinin mahkeme tarafından savunulmasından başka bir şey değildir. Halbuki mahkemelerin "yalan"a dayanan resmi ideolojileri savunmak görevi yoktur. Fakat bu mahkeme baştan beri tam manasıyla yürütme organının direktifleriyle hareket ettiği için, yürütme organının "yalan"larını savunmayı da kendisi için görev kabul etmiştir.

Kürtlerin Türk olduğu, Kürt diye bir halkın olmadığı, uzun senelerdir, Türkiye'de, "kitlelere inandırılmak istenen bir yalan"dır. "Kitlelere inandırılmak istenen bu yalan" devletin bütün propaganda gücü kullanılarak halk yığınlarına kabul ettirilmek istenmiştir. Her türlü propaganda yanında,

gerek silahlı, gerek silahsız yıldırmanın her çeşidi, “kitlelere inandırılmak istenen bu yalan”nın benimsetilmesini hedef almıştır. Bin bir türlü baskı karşısında bu “yalan”a inanarak, bu “yalan”a boyun eğerek, insanlık onurunu kaybedenler “iyi insan, iyi vatandaş” sayılmışlar, “bu yalandır, yalana inanmak zorunluluğu yoktur, devlet vatandaşına yalancı olmayı, yalan söylemeyi öneremez” diyerek doğruluğu, insanlık onurunu savunanlar, vatan haini ilan edilmiş, ceza cefa karşısında bırakılmışlardır.

Fakat ne böylesine propagandalar, ne zorbalık, ne akla hayale gelmez işkenceler, ne de bağımsızlıklarını tamamen yitirerek “yalana dayandırılarak kitlelere empoze ettirilmeye çalışılan bir ideolojinin” savunuculuğunu yapan ve böylece hukukun insan haklarının ve insanlık onurunun tamamen dışına düşen mahkemeler, bu çirkin “yalan”ların kitlelere kabul ettirilmesini sağlayamamıştır. Sağlayamaz. Çünkü, bilim dışıdır, İnsanlık dışıdır, insanlık onurunu rencide eder, çağdaş devlet ve demokrasi anlayışına terstir, insan hakları kavramını hiçe indirmektedir.

Mahkeme gerekçeli kararının birçok yerlerinde “... Türkiye’de varlığını **ispatlamak** için aşırı gayret sarfettiği ve isim babası olduğu...” (Gerekçeli Karar, s. 118, Paragraf 2) ve (“... Irk farkı bulunduğunu söyleyerek ve bu farkın varlığın **ispatlamak** yönünde...” (Gerekçeli Karar, s. 114/2) diyerek benim Doğu Anadolu ile ilgili yaptığım çalışmalarda amaçın “**Kürt’lerin varlığının ispatı**” ile ilgili olduğunu söylemektedir. Bu son derece yanlış bir kanıdır. Ve mahkemenin çalışmalarını değerlendirmede yetersiz kaldığının bir ifadesidir.

Gün gibi açık olan şeylerin ispatı ameliyesi boş iştir. Safsatadır. “2 x 2 = 4 eşitliği, güneşin her gün doğduğu, Dünya’nın yuvarlak olduğu nasıl bir gerçek ise Kürt halkının varlığı da o kadar gerçek ve tartışılması lüzumsuz bir gerçektir. Tarihsel belgeler bütün açıklığı ile ortada dururken, tarihten utanan kişiler böyle gereksiz safsataya elbette girişmezler. Ciddiyet tarihin dediklerini aynen kabul edip gerekli dersleri çıkarmayı gerektirir.

**3. Kürtlerin Varlığını İnkâr Etmek
Türkiye'de Yıllardır Sürdürülen
İrkçı ve Hukuk Dışı ve İnsanlık Dışı
Politikanın Bir Uzantısıdır.
Doğu Anadolu Bu Politika Sonucu
Geri Bırakılmıştır**

**a) İsmet İnönü'nün Kürtlerin Etnik Haklar
Talep Edemeyeceğine Dair İrkçı Görüşü**

İsmet İnönü Cmhuriyetten sonra Sivas demiryolunun açılışında şunları söylüyordu:

"... Beş seneden beri Doğu vilayetlerinde vukua gelen ve kökü dışarda entrikalarla körüklenen isyan bugün gücünün yarısını kaybediyor. Bu ülkede sadece Türk ulusu etnik ve ırksal haklar talep etme hakkına sahiptir. Başka kimsenin böyle bir hakkı yoktur." (*Milliyet* gazetesi, s. 1636, 31 Ağustos 1930)

**b. Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un
İrkçılığı**

(Kürtlere tanınan köle olmak hakkı)

Adalet Bakanı **Mahmut Esat Bozkurt** da Ödemiş'te seçmenlerin önünde şunları söylüyordu: "Biz Türkiye denen dünyanın hür ülkesinde yaşıyoruz. Mebusunuz inançlarından samimiyetle bahsetmek için buradan daha müsait bir ortam bulamaz. Onun için hislerimi saklayamacağım. Türk bu ülkenin yegane efendisi, yegane sahibidir. Saf Türk soyundan olmayanların bu memlekette bir tek hakları vardır, hizmetçi olma hakkı, köle olma hakkı." (*Milliyet* gazetesi, sayı: 1655, 19 Eylül 1930)

c) Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun İrkçılığı

Aynı günlerde **Yakup Kadri Karaosmanoğlu** ise şöyle diyor:

"... Bu muharebelerin kızıl alevleri iki ırk arasındaki mücadelenin sonu değil fakat başlangıcı anlamına geliyorlar. Avru-

palıların kendileri gibi ari ırkına mensup gördükleri Kürt ırkı ile Moğol olarak telakki ettikleri Türk ırkı arasındaki mücadele.”

d) İçişleri Bakanı Celal Bayar'ın Kürtlere Karşı Uygulanan Baskı Politikası Hakkındaki Irkçı Görüşü

Dersim isyanlarından sonra devrin İçişleri Bakanı **Celal Bayar** şöyle diyor: “Eşkıyalar kuvvet zoruyla uygarlaştırıldılar.”

e) Devlet Başkanı ve Başbakan Cemal Gürsel'in Irkçılığa Dönük Kürt Politikası

27 Mayıs'tan sonra **Cemal Gürsel** bir yabancı muhabire verdiği demeçte şöyle demektedir:

“... Eğer yola yordama gelmezse, dağlı Türkler (Kürtler) rahat durmazlarsa, ordu, şehir ve köylerini bombalayıp yıkmakta tereddüd etmeyecektir. Öyle bir kan gölü olacaktır ki onlar da ülkeleri de yok olacaktır.” (Stockholm'un Dagens Nyheter gazetesi, 16 Kasım 1960)

Görüldüğü gibi resmi politika bir yandan Kürtlerin varlığını inkâr etmiş, bir yandan da onları ortadan kaldırmak, katletmek için imha planları hazırlamış ve zaman zaman da uygulamıştır.

Bütün bunların nedeni nedir? Açık. Kürt halkının, insan haklarının özü sayılan dokunulamaz, devredilemez, onusuz olunmaz olan, kendi ana dilini konuşma hakkını vermemek, Kürt dilini ve kültürünü katletmek, milattan önce iki bin yıllarından beri Anadolu'nun doğu kesimlerinde yaşayan Kürt halkını asimile edip Türkleştirmek.

Kürt halkının dil ve kültürüne saygı duymayan, onu ortadan kaldırmak için her türlü kültür katliamcılığına girişen, Kürt halkının en doğal hakkı olan “Kürt olarak kalma”, “Kürt toplumu olmak özelliklerini kaybetmeme” haklarını zorbalıkla ve kaba kuvvetle kan ve zulümle ortadan kaldıran ve gasp eden bir politika elbette ırkçıdır. Çünkü ırkçılık “üstün ırk” ve “üstün kültür” iddialarına dayanır. Devrin Adalet Bakanı **Mahmut Esat Bozkurt**'un ifade ettiği öteki halklar

(yani Kürt halkı) sadece, “üstün kültür” ve “üstün ırk” a mensup olan millete köle olmak hakkına sahiptir.

İşte mahkemenin yukarıya aldığı ciddiyetten son derece uzak, mesnetsiz, Batılı bilim merkezlerinde acı bir gülümseme ve istihza ile karşılanan, “yalan” a dayanan bir ideolojiyi meşrulaştırmaya ve bu ideolojik yalanın propagandasını yapmaya gayret eden bu görüşü ırkçı politikanın son bir halkasıdır.

Mahkemenin “insan hakları”, “hukuk”, “eşitlik”, “bilim”... gibi kavramları sık sık kullanması, insan hakları kavramının, çağdaş hukuk ve demokrasinin, eşitlik fikrinin, bilimin özüne ters düşen bir uygulama içinde olduğu gerçeğini kat'i surette gizleyemez. Artık ırkçılığı ve ırkçı politikayı gizleyen bütün maskeler düşmüş maskenin gizlediği çirkinlik bütün açıklığıyla ortaya çıkmıştır.

Kürt halkı, Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemelerinde uygulanan bu politikadan sonra kendisine karşı, Dünyada eşi benzeri bulunmayan bir ırkçı politikanın uygulandığının bilincine daha yüksek seviyede varma olanaklarına kavuşmuştur.

Bu politika gerçekten dünyada eşi menendi görülmeyen bir ırkçı politikadır. Çünkü: Bir halkın en doğal hakkı olan ana diline, kültürüne, insan olarak doğduğu için sahip olduğu haklara yönelmiş bir şiddet, bir baskı söz konusudur. Bu uygulama Kürtleri yok sayıp böylesine anayasal demokratik haklarının olamayacağını öne sürmektir. İşte ırkçılık da buradan doğmaktadır. Bunun ne denli ağır bir ırkçılık olduğunu bir örnekle açıklayalım:

Örneğin:

Güney Afrika'da ırkçı bir politika uygulandığı, bunun göstergesi olarak da beyazların zencilere eşit muamele yapmadığı ileri sürülmektedir. Bu, elbette ırkçılıktır. Fakat orada siyah insanların meydana getirdiği toplululuğun, “zenci toplumu olarak kalma” hakkına hiçbir zaman dokunulamamıştır. Zenci toplumunun dili ve kültürü bu ırkçı politika içinde bile gelişme olanağı bulmuştur. Çünkü orada hiçbir zaman zencilerin İngiliz oldukları vs. ileri sürülememiştir. Zenciler zenci olarak kabul edilmiştir. Fakat ırken küçümsemişler ve horlanmışlardır.

Türkiye'de Kürt toplumuna karşı uygulanan politika sözü geçen politikadan daha gericidir. Çünkü bu politika Kürt diye bir unsur tanımamakta, "Kürt yoktur, Kürtçe yoktur, herkes Türktür" şeklindeki kandırmacalarla ve kitlelere inandırılmak istenen yalanlarla Kürt dili ve kültürüne karşı her türlü katliamcılığı uygulayabilmektedir.

O halde temelde korkunç bir eşitsizlik var. Türkiye'de Kürtler ancak aldatmacalara kandıkları, "kitlelere inandırılmak istenen yalan"a boyun eğdikleri, Kürtlüğünü reddedip, insanlık onuruna yakışmaz bir süreç içine girdikleri sürece vatandaş sayılmışlar, kamu hizmetlerinden faydalanma olanağı bulmuşlardır. Kürt olarak kalmak isteyenler ise şiddetli baskı ve terör politikası altında ezilmişler işkencelere tabi tutulmuşlar, ölüme mahkûm edilmişlerdir.

O halde korkunç bir eşitsizlik üzerine "sözde eşitlik" bina edilmek istenmiştir. Kürdün, Kürt olarak kalma, ana dilini konuşma, dil, edebiyat ve kültürüne sahip çıkma, yani Kürt toplumu olarak kalma hakları en çirkin "yalan"larla, "kitlelere inandırılmak istenen yalan"ların benimsetilmesi için yapılan silahlı propagandalarla, komando zulümleriyle, binbir türlü zorbalıkla elinden alınmış, gasp edilmiş, "Türkiye'de mutlu olarak yaşamak ancak Türkleşmene ve Türk kültürünü kabul etmene bağlıdır" denmiştir. Bu, dil ve kültür katliamcılığının adına da insan hakları, hukuk, anayasa denmiştir.

Bu katıksız ırkçılıktır. Ve Kürt halkı kendisine, eşitlik diye, insan hakları diye propaganda edilen şeyin ırkçılık olduğu bilincine gün geçtikçe daha çok varmaktadır.

İşte Diyarbakır Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemeleri bu ırkçılığın aleti olmuşlar ve bu ırkçılığın propaganda unsuru haline gelmişlerdir.

4. Kürtlerin Varlığı TC Devletinin Resmî Belgelerinde de Yer Almıştır

a) Mustafa Kemal'in 1919-1922 Yılları Arasındaki Çeşitli Beyanları

Nutuk, Cilt 3, Vesika: 47, 48, 49, 50, 51. 52, 53 Ata-

türk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, Cilt 4, s. 34;
Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt 1, s. 28.

**b) Lozan Konferansı'nda Kürtlerle İlgili Olarak
İsmet İnönü ve Lord Kurzon Arasında Geçen
Tartışmalar. (T.C. Devletin ve
İngiltere'nin Görüşleri)**

Seha L. Meray, Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar,
Belgeler, Takım 1, Cilt 1, Kitap 1, Siyasal Bilgiler Fakültesi
Yayınları, Ankara 1970, s. 342-371

Cemil Birsell, Lozan, 2. Kitap, İstanbul 1943, s. 217-
232

**c) İsmet İnönü, Mahmut Esat Bozkurt,
Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Celal Bayar ve
Cemal Gürsell'in Yukarıda Sözü Geçen Beyanları**

d) Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları

Cumhuriyetten bu yana Kürt halkını asimile etmeye ça-
şan politikaya paralel olarak, Kürt halkının objektif varlığı
gizlenmeye çalışılmış, dili, edebiyatı, tarihi, kültürü her ne
kadar yok sayılmışsa da siyasal iktidarlar bazı gerçekleri is-
ter istemez teslim etmekten kendilerini alamamışlardır. Ör-
neğin, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün nüfus sayımlarında,
nüfusun ana dillere göre ayırımı bölümünde ana dili Kürtçe
olanlar diye, ayrı bir bölüm vardır.

**e) Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yayınlanan
İslam Ansiklopedisi'nin Kürtler Maddesi**

Yine bunun gibi T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından
yayınlanan İslam Ansiklopedisi'nde, Kürtler maddesi adı al-
tında Kürtlerin tarihsel geçmişleri ve kültürleriyle ilgili geniş
bir makale yer almıştır. Bu makale Kürdistan, Kürt tarihi,
Kürt dili, Kürt edebiyatı vesaire gibi konularda yazılmış yüz-
lerce kitap, makale, gazete makalesi, broşür vs.'den faydala-
nılarak yazılmıştır.

f) Anayasa Madde: 3

Ayrıca 1961 Anayasası'nın 3. maddesi; "... resmi dil Türkçedir" demek suretiyle Türkçenin dışında bazı diller de olduğunu ve konuşulduğunu zımnen kabul etmiştir. Nitekim Kürtçe ticaret dili olarak milyonlarca kişi tarafından kullanılmaktadır. Bunun gibi mahkemelerde Kürtçe ve Türkçeyi birlikte bilen bir tercüman vasıtasıyla ifade alınıp yargılama yapılabilirdiğini Doğu illerinin ve kasabalarının çok büyük bir kısmında vatandaşların kaymakamlık, emniyet, jandarma vesaire gibi resmi dairelerle ancak ve ancak tercüman sayesinde ilişkiler kurabildiğini ve bu resmi kuruluşların, Batı'daki kişilerin köylere gidip köylülerle ilişki kurabilmesinin ancak tercümanlar sayesinde mümkün olduğu bir gerçektir. Mahkeme, savcılık gibi kuruluşlarda resmi kişilerin ancak tercüman sayesinde ilişki kurabildiği böyle bir ülkede Kürt halkının objektif varlığının ve anayasal demokratik haklarının reddedilmesi artık inandırıcı olmaktan çok uzaktır.

(Vilayet ve Kaza İdaresi Üzerinde Bir Araştırma, Müsterek yayın, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1957)

Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemelerinde tercümanlık sorunun nasıl ciddi bir sorun haline geldiğini ileride davalarla ilgili duruşma tutanaklarından somut deliller vererek göstermeye çalışacağım.

g) Başbakan Siyasi ve İdari İşler Yardımcısı Sadi Koçaş'ın Beyanı

Bütün bunlara paralel olarak Başbakan Siyasi ve İdari İşler Yardımcısı **Sadi Koçaş**, 12 Eylül 1971 tarihinde, Sivas'ta yaptığı bir konuşmada, "... **Etnik bünyesi değişik**, din bakımından çeşitli mezheplere mensup olan vatandaşlarımız bütün tarih boyunca olduğu gibi bugün de bu konularda süratle harekete geçirilebilmektedir" (**Milliyet** gazetesi, 13.9.1971) diyerek Türkiye'de Kürt halkının varlığını zımnen kabul etmek zorunda kalmıştır.

h) Başbakan Nihat Erim ve Devlet Bakanı İsmail Arar'ın Beyanları

Türkiye ile ilgili sıkıyönetim izlenimlerini yazan Fransız gazetecisi **Paul Balta** şunları söylemektedir:

"Ankara'da yetkililer, devlette etnik bir problemin varlığın inkâr ediyorlardı. Bay Erim'e göre gerçek bir Kürt dili yoktur. Bu Kürtçe asıllı kelimeler 3000'i aşmayan Farsça, Arapça ve Türkçe karışımından başka bir şey değildir. Adalet Bakanı Bay Arar da aynı görüşü paylaştı. Fakat Kürt kelime hazinesinin 8000 kadar olduğunu ileri sürdü. Bu, aynı zamanda Doğu'da yaşayan 7 milyon insandan 5 milyonunun Kürt kökenli olduğunu ve bunların genel nüfusun 15'ini meydana getirip, ülke yüz ölçümünün % 30'unda oturduklarını söyledi. (**Paul Balta ve Türkiye, Ortam** dergisi, Sayı 17, 10-17 Eylül 1971, s. 22)

i) 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu

648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 89. maddesinin 2. fıkrası şöyledir: "... Siyasi partiler Türk dilinden ve kültüründen gayri dil ve kültürleri korumak veya geliştirmek, yahut yaymak yolu ile..." ifadesi, Türk dilinden ve kültüründen olmayan halklar olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

j) Türkiye İşçi Partisi'nin Kapatılması ile İlgili Anayasa Mahkemesi Kararı: (Resmi Gazete, Sayı 14064)

"... Doğu'nun, halkı sıkıntı çeken belli yerlerini baskısı altında tutan etken, Türkiye'nin halkı sıkıntı çeken öteki yerlerinde olduğu gibi oraların iktisadi, toplumsal ve kültürel yönlerden gelişmiş olmasıdır. Bu durum ana dilleri ne olursa olsun o bölgede yaşayan yurttaşların hepsini ilgilendirmektedir. Oysa davalı parti geri kalmışlık nedenleri arasında Doğu bölgesindeki vatandaşların bir bölümü "i Türkçeden başka dil konuştuklarını göstererek gerçekleri çeliştirmektedir.

Bunlar bölge çapında (4.836.733)'den (1.806.665) yani % 37, Türkiye'de 31 milyonda 2 milyon ikiyüzdoksanbirbin, % 7 oluşturuyor." (**İbrahim Yasa**, s. 184)

"Ortada ne Türkiye çapında ne de bölge çapında çoğunluk durumu bulunmadığı için bu kişilere karşı özel bir siyaset izlenmesinin akla uygun bir nedeni de olamaz. Ve bu bölgede Kürtçe konuşanların çoğunlukta bulunduğu görüşü de yersizdir." (s. 12, sütun 1)

diyerek Türkiye'de Kürtlerin olduğunu, Kürtçe konuşanların bulunduğunu fakat azınlıkta kaldıklarını var saymaktadır.

Yine Anayasa Mahkemesi sözü geçen kararında:

"... Kürt halkına karşı ırkçı-milliyetçi, bağınaz bir burjuva ideolojisi dahi uygulandığı ileri sürülmektedir ki, bu da gerçeklere aykırıdır." (s. 12, sütun 1)

diyerek Kürt halkının varlığını açıkça kabullenmektedir. Yukarıdaki ifadelerin başka türlü değerlendirilmesi mümkün değildir.

**k) Ankara Garnizon Komutanlığı (Siyasi Mahkeme)
Adli Müşavirliği'nce 51 Kişi ile İlgili Olarak
Düzenlenen 8 Kasım 1960 Gün ve 1960/18 Esas
Sayılı İddianame**

Sözü geçen iddianamede:

"... Şarki Anadolu'da yaşayan ve Türkçe ile Farsçanın karışımından husule gelmiş ayrı bir lehçe arzeden lisanla konuşan ve aslında Türk olmalarına rağmen ve kendilerini Kürt olarak tavsif ve tefrik eden zümre..."

gibi gülünç ve kaypak bir ifadeden sonra çok daha gerçekçi ve özlü ifade ve anlatımlara rastlıyoruz. Örneğin:

"... Türkiye hudutları dahilinde yaşayan Kürtler için keyfiyetin bu olduğu, komşumuz İran, Irak ve Suriye'de yaşayan Kürtler için de durumun aynı olduğu, bunların da nezdinde yaşadıkları devlete sadık kalmakta menfaatleri olduğu, yabancı tesirlere alet olmayıp prensip edindikleri, bu durum bilhassa Sovyet Rusya'nın endişesine mucip olup Türkiye, İran, Irak ve Suriye devletlerini Kürt azınlığına tahakkümle itham ettiği, Türkiye'de ihdasına çalışılan Kürtlük davasının tamamıyla beynelmilel komünizmin teşvik müzaharetini maz-

har olduğunu belirtilmiş, 1956, 1957, 1958, 1959 yıllarında toplanmış olan Kürt talebe kongrelerinin ve bu kongrelerde tanzim olunan raporlarda Sovyet Rusya'nın Kürtlük davasını desteklemekte olduğunu teyid ettiği, bu arada 3. Kürt talebe kongresinde Sovyet Rusya'dan yardım istendiği, keza 4. kongrede yayınlanan beyannamede Bağdat Paketi'nin itham edildiği, Irak Komünist Partisi'nin desteklendiği, Türkiye, İran, Irak ve Suriye'deki Kürtlerin istiklale teşvik edildiği..."

denilerek Kürtlerin Türkiye'de ve Dünya'daki varlıkları somut bir şekilde kabul edilmektedir.

1) Genelkurmay Başkanlığı Adli Müşavirliği'nce 17 Ekim 1963 Günlü İddianamede ise

"... Osmanlı İmparatorluğu'nun asli unsurlarını teşkil eden Türk, Kürt, Arnavut, Lazlar milli birlik ve şuur içinde senelerce bir arada kardeşçe geçinip hayat sürmüşlerdir. Bu devirde siyasi manada Kürtçülük faaliyetlerine rastlamak mümkün değildir. Ancak bir milliyet davasından ziyade şahsi ihtiraslar neticesinde o devirlerde de bazı karışıklıklar, ayaklanmalar ortaya çıkmışlarsa da yine aynı unsurlardan mürekkep ordular tarafından süratle bastırılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında Doğu Aşiret Kürtlerinin hükümete karşı isyanı şöyle dursun, bilakis bunların teşkil ettikleri aşiret alaylarının Ruslara ve Ermenilere karşı savaştıklarını görüyoruz.

Osmanlı İmparatorluğu'nun mağlubiyeti üzerine topraklarımızı parçalamakta fayda gören düşmanlar Sevr Muahadesi'nin müstakbel Kürdistan hakkında hükümler ile yaparak tavizler vermişlerdir. İstiklal savaşımızın başarı ile kazanılmasını müteakkip imzalanan Lozan Antlaşması'nda memleketimizin parçalanması kabul edilmemiş, Kürtler Türkler gibi asli unsur sayılmışlardır...

Bu hal Türkiye hudutları içinde yaşayan Kürtler arasında olduğu gibi İran, Irak ve Suriye'deki Kürtler hakkında da aynıdır. Onların da kahir ekseriyeti devlete sadakat göstermekte ve menfaatlarının yabancı tesirlere ait olmamakta bulunduğunu bilmektedirler..." (s. 3)

denilerek Kürt halkının varlığı hiçbir itiraza ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde kabullenilmiştir.

m) Jandarma Genel Komutanlığı ve İçişleri Bakanlığı'nın Raporları

İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı'nın 4 Eylül 1969 tarihli, Başbakanlık MİT Müsteşarlığı'na, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı'na ve Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderdiği raporlarda Kürtlerin varlığının hiçbir itiraz ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde kabul edildiğini açıkça göstermektedir. (Bu raporlar Diyarbakır Sürt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı As. Mahkemesi'nde görülen 1972/34 (Devrimci Doğu Kültür Ocakları davası) ve 2 Numaralı As. Mahkemesi'nde yürütülen 1972/63 esas numara kayıtlı Türkiye Kürdistan Partisi ile ilgili dava dosyalarında mevcuttur.)

5. İddia Makamının Kürt Halkını Kabullenışı

Askeri Savcı gerek 31.12.1971 gün ve 1971/229-160 sayılı iddianamesinde, gerekse 140 sayfalık esas hakkındaki mütalaasında Kürt halkını kabullenir ifadeler kullanmış, bazı yerlerde açıkça kabul etmiştir. Şu ifadeye bakalım:

"... Şayet sanığın iddia ettiği gibi cumhuriyetle birlikte Kürt diline ve kültürüne bir baskı ve asimilasyon söz konusu olsaydı, 1923'ten bu yana 49 sene geçmiş ve yeni bir Kürt nesli türemiş olması karşısında tek kelime Kürtçe bilen Kürt kalmamış olurdu. Bürokrasi Doğu'ya hizmet eder adını asimile koyarlar, hizmetin ulaşmadığı veya sırasını beklediği kesimlerde Türk Devleti Kürtleri bıraktı propagandası yapılır. Bütün mesele Kürt toplumunun önüne düşen 3-5 mevki hırslısı sözde aydınının kaprisleri doğrultusunda ve komünizm paralelinde Kürt toplumunu inkârcı ve reddedici tahriklerle mevcutlarını da kaybedecekleri bir kavgaya sürüklemektir..." (Esas hakkındaki mütalaa, s. 95)

Görüldüğü gibi Askeri Savcı Kürt halkının olduğunu,

Kürtçe konuşulduğunu, fakat asimilasyon için hiçbir çaba sarf edilmediğini belirtmektedir. Aynı şekilde esas hakkındaki mütalaanın çeşitli yerlerinde:

“... Marksist-Leninist ideolojiyi Kürt etnik grubu içinde düşünmekte...” (s. 1)

“... Belli düşünce yönteminde Kürt etnik gruba...” (s. 2)

“... Saniğin Kürt etnik grubu hakkında ileri sürdüğü düşünceler...” (s. 44)

“... Kürt etnik grubunda...” (s. 44)

“... Kürt entelektüelleri...” (s. 49)

“... Doğu'daki Kürt vatandaşları etnik ayrımcılık düşünceleri ile kandırarak...” (s. 54)

“... Kürt kitlesi...” (s. 97)

“... Kürt etnik grubu...” (s. 99)

“... Kürt ırkı...” (s. 102)

“... Doğu Anadolu'yu (Kürt toplumu)...” (s. 115)

“... Doğu Anadolu'daki Kürt toplumunun...” (s. 125)

gibi ifadelerle Kürt halkını açık-seçik kabul etmektedir.

Askeri Savcı'nın bu tutumu karşısında, bana “Kürt halkından söz ettiğim, Kürt toplumunun sosyo-ekonomik analizini yapmaya çalıştığımı” için kızması anlaşılır şey değildir.

Öte yandan Askeri Savcı'nın yani iddia makamının bu görüşü mahkemenin görüşü ile derin bir çelişme içinde bulunduğunu şüphesizdir.

Bununla beraber Askeri Savcı'nın Kürt halkını kabul etmesine rağmen iyi niyetli olmadığı, ırkçı görüşü sürdürmeye çalıştığı da şüphesizdir.

“... Kürt toplumunu inkârcı, reddedici, tahriklerle **mevcutlarını** da kaybedecekleri bir kavgaya sürüklemek” (s. 95) ifadesi bunu göstermektedir. Ana dilini konuşmak gibi en meşru, dokunulamaz, devredilemez, vaz geçilemez, onsuz olunmaz olan bir hakkı bile elinden alınan Kürt toplumunun “mevcutları” nelerdir. Ve Kürt toplumu bu en demokratik hakları, insan olduğu için sahip olduğu hakları gasp edilmişken iddia makamının bu bilgileri nereden kaynak al-

maktadır? İsteddiği zaman neden imha planlarının uygulanacağını ihsas ettirmek istemektedir.

6. Muhbir Tanık ve Tanık Beyanlarında Kürt Halkının Varlığı Açıkça Kabul Edilmektedir

Kürtlerin varlığı objektif bir olaydır. Bunu muhbirler de açık-seçik olarak bilmektedirler. Şu ifadelere bakalın:

"... Sosyoloji Asistanı **İsmail Beşikçi** solcu ve Kürtçü olarak tanınır. Bu maksatla Doğu'daki bütün Kürt aşiretlerini gezmiş. Sosyolojik bir araştırma yapıyorum maskesi altında ve açıkça gittiği yerlerde Kürtleri uyarmak gayretini gösterdiğini söylediler...." (**Mustafa Göktaş**)

"... Kendisi Orta Anadolu'dan olmasına rağmen Orta Anadolu'nun birçok sorunları bulunmasına rağmen, Doğu Anadolu'nun birçok sorunlarını incelemek maksadıyla Atatürk Üniversitesi'ndeki Kürt talebelerle temasa geçmiştir..." (**Yılma Durak**)

"... İstanbul'da çıkan **Ant** dergisinde, İstanbul'da Robert Kolej'in çıkardığı **Türk Folkloru** dergisinde Kürtleri tahrik edici, Türkiye'yi açıkça bölmeye kalkışan..." (**Turhan Tufan Yüce**)

"... Evvelki ifadede belirttiğim gibi kendisi üniversitede görevli olduğu sıralarda tez olarak Doğu Anadolu'daki aşiretleri almış, hatta bu hususta bir de kitap neşretmiştir. Bu durumdan da istifade ederek Kürt talebelerle sıkı olmuş..." (**İbrahim Erol Kozak**)

"... İrken ayırmaya çalıştığınız malum etnik gruba müntesip olsaydınız bu davranışınızı daha başka açıdan değerlendirir..." (muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak**'ın 18 Nisan 1972 tarihli duruşmada mahkemeye sunduğum mektubu, Tutanak, s. 71, s. 1-2)

"... Doğu Anadolu'yu Türk ve Kürt diye ayırmış ve Kürt aşiretleri üzerinde durarak Kürtçülük propagandası yapmıştır..." (**Mustafa Aktaş**)

"... **Beşikçi** hem ders teksirlerinde, hem de Doğu Mitingleri'ne ait derlemelerinde, bugün aşırı solun istismar ettiği bölgecilik, ayrımcılık ve Kürtçülük fikrini de teşvik edici mahi-

yette ifadede bulunmaktadır. Mesela ders teksirlerinin önsözünde şöyle demektedir: 'sosyolojik tahliller bakımından ele alınan bir grubun Türk veya Kürt olması önemli değil...' (Önsöz s. 1) Bu ifade **Kürt aşiretleri** üzerinde doktora yapan bir bilim adamının tarafsızlığı için en güzel belgedir. Hatta tarafsız bir kimse olarak da buna seviniyorum. **Beşikçi** bilimsel tarafsızlığını daha da kontrollü kullanarak devam ediyor. 'Yine sosyolojik bakımından mühim olan herhangi bir grubun veya dilin tarihi evrimi değil, şu veya bu gruplarla veya dillerle olan ilişkileri değil, Kürtçe ve Türkçe konuşan kimselerin farklı sosyal gruplar meydana getirmeleri ve her iki grup arasındaki sosyal hareketliliğin azalmış olmasıdır.' (Önsöz, s. 1) **Beşikçi** objektif kanaatlerinden maalesef hemen biraz sonra saparak peşin yargılarda bulunuyor ve diyor ki...

'... Bununla beraber bu görüşler şu sorunları çözümlememekte ve bu sorunlar zihinleri daima meşgul etmektedir. Orijin bakımından iki çarpı iki eşittir dört kadar gerçek bir şekilde Türk olan **Kürtler** zamanımızda neden farklı bir dil ve kültür ortamı içindedirler...' (Önsöz, s. 3) demektedir kesin bir gerçeği hem de matematiksel olarak kesin ve yine kendi ifadeleri ile maksatlı ve propaganda taşıyıcı bir mahiyette ortaya koymaya çalışıyor..." (Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**)

"... Görüldüğü gibi **Beşikçi** dil farkını bir mızrap gibi kullanarak Türk-Kürt ikiliğini ısrarla ileri sürmektedir. Hem de devlet parasıyla, devlet müessesesinde, **Kürdistan'da değil...**" (Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**)

"... Malatya bölgesinde **Kürt aşiretleri** üzerine yaptığım bir çalışmada..." (Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**)

"... Derslerde bilimsel sosyoloji derslerini öğrenciye öğreteceği yerde **Kürt aşiretleri** üzerinde yaptığı doktora tezi ile..." (Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**)

(Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın yukarıya alınan ifadeleri 26 Ocak 1968 tarihli şikayet dilekçesinden çıkarılmıştır.)

"... Sanık **Kürtler** konusunda tarafsız araştırmalar yapabilir..." (Muhbir tanık **Orhan Türkdoğan**'ın bizzat mahkeme huzurunda verdiği ifade, Tutunak, s. 49)

"... Çeşitli yayınlar yaptığı **Kürtlük** konusunda..." (Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**)

"... Bir **Sosyolojiye Giriş** dersinde bu dersin temel bilgileri öğretilmek gerekirken, sürekli olarak **Kürtlerle** ve **Kürtçülük**le ilgili aktüel konuları seçip işlediğini..." (Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**)

"... **Kürtler** üzerinden duruşu ilmi bir araştırma niteliğinde değildir..." (Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**)

"... Ya kasıtlı ya da gafletle Türk halklarını bölmek yolunda çalışmaktadır..." (Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**)

"... **Doğu'nun Düzeni-Etnik Sorunları**, adlı kitabında ve çeşitli yazılarında Türklerin **Kürtleri** hor gördüklerini, **Kürtlerin** de Kürtçe öğretim yapan okulları..." (Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**)

"... Yüksek bilgileriniz içindedir ki, tarihin tespit edebildiği büyük bir ihtimale göre **Kürt kardeşlerimiz** kök itibari ile turanidir. Böyle olması bile Kürt öz kardeşlerimizle bin yıldan beri aynı yurttaki, aynı dinde, aynı duygu ve düşüncelerle birlikte yaşamaktayız..." (Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**)

(Muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun bu ifadeleri Danıştay 5. Daire 1970/4963 esas numaralı dosyadaki ve dava dosyasında da mevcut savunmasından alınmıştır.)

"... Biz Türk talebeleri yanında bu kişiler Kürtçülükten bahsetmezler sadece eserlerden ve solculuktan bahsederlerdi. Bu saydığım kişiler **Kürtlerin** uğradığı Şehir Palas Oteli ve civarında **Kürtlerle** temas ederler..." (Alaattin Başar, Niyabet tutanağı, s. 5)

"... Erzurum teşkilatında (TİP) üç tane Türk olduğunu, geriye kalan teşkilat mensuplarının **Kürt olduğunu** duydum..." (Alaattin Başar, Niyabet tutanağı, s. 5)

"... **Kürtlülük**le ilgisi olmayan hain vatandaş..." (Muhbir tanık **Celal Cihangiroğlu**, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'na yazdığı 20.5.1971 tarihli ihbar mektubu.)

"... Bin yıldan beri beraber yaşadığımız **Kürt halkı**..." (Muhbir tanık **Turhan Tufan Yüce**, **Orhan Okay**, muhbir tanık **Mehmet Eyüboğlu**, muhbir tanık **Ahmet Kurt**, muhbir tanık **Celal Cihangiroğlu** ve muhbir tanık **Hüseyin Ayan** ve muhbir tanık **İbrahim Erol Kozak**'ın 19.5.1971 tarihinde İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na yaptıkları ihbar mektubu.)

Görüldüğü gibi Kürt yoktur, herkes Türktür, diyenlerin bizzat kendileri de, Kürtler, Kürt aşiretleri, Kürt talebeler bin yıldan beri beraber yaşadığımız Kürt kardeşlerimiz, bin yıldan beri beraber yaşadığımız Kürt halkı, Kürtlük gibi sözleri kullanmaktadırlar. Çünkü bir şey somut olarak var olunca, o somut gerçek istenildiği kadar reddedilsin veya yok sayılsın kişinin şuur altında yer ettiği için ister istemez zaman zaman ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Kürtlerin objektif varlığından, dil ve kültür bakımından Türklerden ayrı bir toplum olduklarından, Doğu Anadolu'da Kürtlerin yaşadığından söz etmek suç olamaz. Objektif bir gerçeğin ifadesi olur.

7. Mahkeme de Tevilli Bir Şekilde Kürt Halkının Varlığını Kabul Etmek Zorunda Kalmıştır

Mahkeme şöyle demektedir:

"Yukarıda mahiyetine değinilen ve esas itibarı ile Türkiye'nin Doğu illerinde yaşayan vatandaşların durumunun ele alındığı bu makalede Türkiye'nin doğusunda Kürtlerin yaşadığı ve bunların ayrı bir millet teşkil ettikleri, **Türkleştirilemeyecekleri**, halkların eşitliğinin tavizsiz kabul edilmesi şeklindedir..." (Gerekçeli Karar, s. 77, son paragraf)

Görüldüğü gibi mahkeme "Türkleştirilemeyecekleri", halkların eşitliğinin tavizsiz kabul edilmesinden söz etmektedir. Türklerin Türkleştirilmeleri söz konusu olamayacağına göre, bu, elbette "Kürtlerin Türkleştirilmesi" meselesidir. Mahkeme Kürtlerin Türkleştirilmesi gibi ırkçı bir görüşün savunuculuğu gibi Kürt kültürünün katledilmesi için aracı olma görevini, bunun propagandasını kendisine asli görev bildiğinden, Kürtlerin varlığı söz konusu olsa bile dil ve kültürlerinin katledilebileceğini ifade etmeye çalışmaktadır.

Mahkemenin yanında böyle bir ırkçılığın, böylesine bir kültür katliamcılığının adı da insan haklarıdır, hukuktur.

**D. İRKÇILIK İDDİALARI ile İLGİLİ FİİLERİN
OBJEKTİF OLAYLAR KARŞISINDAKİ DURUMU**

**1. Mahkeme Kendi Kendini Bir Kere Daha
İnkâr Ediyor**

a) "Sosyolog Geçinmek" İddiası

Mahkeme gerekçeli kararının 110. sayfasında (son paragraf) şöyle diyor:

"... Sosyolog olarak geçinen sanığın yukarıya derc edilen rakamları nereden temin ettiği bilinmediği gibi, istikbale yönelik kehanetleri serdederken hangi verilere dayandığı da anlaşılamamış ve bu, Türkiye'de mevcudiyetini bir gerçekmiş gibi kabul ettirmek istediği topluluğa yön verir nitelikteki telkin ve tavsiyelerinin, mesleği ile irtibatı bulunmadığı tebeyyün etmiş, dolayısıyla davranışlarının kendilerini Türkten ayrı telakki edenler ve bu yolda faaliyette bulunanlar nezdinde itibar kazanma amacına dayalı olduğu kanısına varılmıştır..."

aa) Bir kere Dünyayı sadece Türkiye'den ibaret saymayanlar için bu tip rakamların elde edilmesi çok kolaydır. Fakat 1967 yılında yazılan teksirde rakamların yanlış olduğu da gözden kaçmamaktadır. Nitekim daha sonraki yayınlarında bu husus düzeltilmiş, Kürt halkının Türkiye, İran, Irak ve Sovyetler Birliği'ndeki varlıkları konusunda daha ciddi ve gerçeğe yakın rakamlar verilmiştir.

bb) Toplum sorunları ile uğraşan bilim adamları, kehanette bulunmaz. Toplumun objektif koşullarını tahlil eder. bu tahlillere göre toplumun doğrultusunu çizmeye çalışır.

cc) "... Türkiye'de mevcudiyetini bir gerçekmiş gibi kabul ettirmek istediği topluluğa yön verir nitelikteki telkin ve tavsiyelerinin mesleği ile irtibatı bulunmadığı tebbeyyün etmiş..." diyerek mahkeme Kürt toplumunun koşullarını zerre kadar aksettirmeyen ırkçı görüş ve uygulamasını bir kere daha gözler önüne sermektedir.

Kürt halkının varlığı o kadar büyük o kadar açık bir gerçektir ki bunu görmemek için bağınaz bir ırkçı olmak gerekir.

Şu örneğe bakalın:

"... Sanık **Mehmet Tayfan**, **Tercüman aracılığıyla** verdiği ifadede: ... **Avukat Yunus Kavak**'ın talebi ve **tercümanı aracılığıyla** sanık **Mehmet Tayfan**'dan **Abdülcelil Erkan**'ı tanıyıp tanımadığı adını duyup duymadığı yeniden soruldu... **Tercüman aracılığıyla** yeniden sanıktan soruldu....

Tercüman aracılığıyla sanığa duyuruldu.

Sanığın Askeri Savcı tarafından 20.9.1971 tarihinde tespit edilen hazırlık ifadesi okundu. **Tercüman aracılığıyla** sanığa duyuruldu. Sanık ifadesinin doğru olduğunu ve kendisine ait bulunduğunu bildirdi. Sanığın 23.10.1971 tarihinde Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nce tespit edilen savunması okundu. Sanığın bu ifadesi yine **tercüman aracılığıyla** kendisine tercüme edildi."

(Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde 1972/63 esas sayılı dava dosyası "Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi Davası", Tutanak, s. 32-33)

Öte yandan 2 numaralı askeri mahkemenin sözü geçen davada tercümanla ilgili kararı şöyledir.

"... 4. Sanıklar arasında Türkçe bilmediğini ileri sürenler bulunduğundan, sanıkların **tercüman aracılığıyla** sorgu ve savunmalarının tespit edilebilmesi için mahkemede **çok iyi Kürtçe** ve Türkçe bilen bir tercümanın tespit edilip bulundurulması yönünden Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'na müzekkere yazılmasına... karar verildi" (Sözü geçen dava tutanakları, s. 9)

Bu şekilde en az on kişinin duruşması mahkemede tercüman aracılığıyla devam etmektedir.

Yine bunun gibi 1 numaralı askeri mahkemecle görülen 1972/34 esas sayılı dava dosyasında yer alan bazı sanıkların ifadeleri ve savunmaları ancak tercüman vasıtasıyla tespit edilebilmiştir. Tercüman olmadan mahkeme bu sanıklarla diyalog kuramamıştır.

Ayrıca yine 1 numaralı mahkemede görülen **Halil Çiftçi**'ye ait 1972 dava dosyası yine bu bakımdan çok önemlidir. Bir kelime bile Türkçe bilmeyen bu şahıs tercüman olmadığı sürece mahkemeye tek kelime anlatamamış, mahkeme de onu dinleme olanağını bulamamıştır.

Objektif durum, Kürt gerçeği bu kadar açık ve kesin ortada dururken, mahkemenin bilimsellik ve ciddiyetle zerre kadar ilgisi olmayan (Part Türkleri hikayeleri) ve (Kürt masalları) ileri sürüp herkesi inandırdığını, "kitlelere inandırılmak istenen ideolojik yalan"ın propaganda unsuru olma fonksiyonunu yerine getirdiğini sanması gerçekten hazindir.

dd) Mahkeme yine burada, Kürt toplumu ile ilgili çalışmalar yapmanın mesleğimle ilgili olmadığını ileri sürmektedir. Büyük bir yanılgı içindedir. Her türlü toplumun her türlü sorunları ile ilgilenmek toplumbilimcinin hem yetkisi hem görevi içindedir.

Fakat mahkemenin, herhangi bir toplum bilimciye görev alanı çizmeye çalışması kesinkes kendi görevi ile ilgili değildir. Çizme dışına taşmaktır.

b) Mahkeme Bilimsel Çalışmalarımı Gayri Ciddi Bir Şekilde Yorumlamaya Çalışmaktadır

"... Tarafsız bilim adamı, ilmi gerçekleri ortaya koyabilen insan ve devrimci, medeni cesaret sahibi kişi gibi unvanları kendisine yakıştıran ve bu tür hitaplardan aşırı haz duyduğu ortaya çıkan sanık İsmail Beşikçi'nin yukarıdaki bölümlerde tek tek temas olunduğu üzere" (Gerekçeli Karar, s. 111)

diyerek kendi kendine isnatlar yaratıp bilimsel çalışmalarımı alay etmek ciddiyetsizliğini göstermek eğilimi içine girmiştir.

c) Ciddi Olmayan Bir Tavır Daha

"... şeklinde beyanı ile araştırmalarına giydirmek istediği ilmi çalışma elbisesini yırtmış olmaktadır. Çoğalttığı metinde Türkiye'de 2,5 milyon Kürt yaşadığını söylerken, orada bu miktarı 5 milyona çıkarması söz ve yazılarının tamamen dayanaksız ve dolayısıyla özel maksada yönelik olduğu tebeyün etmektedir." (Gerekçeli Karar, s. 112)

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün nüfus sayımlarına baktığımız zaman Kürtlerin varlığının 2,5 milyon civarında olduğunu görürüz. Fakat bu sayı Anadolu'da yaşayan Kürtlerin

gerçek sayısını aksettirmez. Zira İstatistiklere Kürtçe bilen Kürtlerin ana dillerinin Türkçe olduğu yazılmaktadır. Örneğin Hakkâri'de yüzde yüz Kürtçe konuşulduğu ve orada yaşayan yerli halk Kürt olduğu halde istatistiklerde yüzde on-beş yirmi civarında ana dili Kürtçe olanlardan söz edilmektedir. Bu bakımdan Anadolu'da yaşayan Kürtlerin sayısı 5 milyon civarındadır.

Yazdığım her söz objektif bir nedene ve tarihsel bir temele dayanmaktadır. İrkçı, masallı, art niyetli ve ideolojik yalanların savunuculuğunu yapmaktan uzak her görüş bunu açıkça görebilir.

d) Mahkemenin Kendi Kendini İnkârı

Yukarıda belirtmeye çalıştığım gibi mahkeme hiçbir dayanak göstermeden tamamen keyfilik ve sorumsuzluk içinde bilimsel çalışmalarımı küçümsemeye çalışmaktadır. Halbuki mahkemenin görevi sadece benim söylediklerimde ve yazdıklarımda suç unsurunu bulup çıkarmak ve ciddi bir şekilde ortaya koymaktır. Fakat mahkeme bunu yapmıyor, bana karşı duyduğu kini her fırsatta açığa vurmaktan geri kalmıyor.

Bununla beraber mahkemenin bu konuda içine girdiği çıkmaz gerçekten çok hazindir. Şu örneğe bakalım:

"... Ulaştırma ve haberleşme araçlarıyla üretim biçimlerinin ilkelliğini kısmen muhafaza etmesi, toprak rejiminin sosyal ve ekonomik esaslara göre düzenlenmemiş olması, muvacehesin de bu bölgelerde ortalama % 38 ailenin hiç toprağı bulunmamakta ve dolayısıyla iktisaden kendi kendine yetersiz kalmalarından ötürü bu bölgeler halkı **şeyhlik gibi dinsel kurumlara ve aşiret gibi siyasal ve toplumsal örgütlenmelere** karşı bağımlı duruma gelmişlerdir. Uzun süreden beri bilinen ve mevcut olanaklarla halledilmesi gereken bu konu..." (Aynı mahkemenin 17.2.1972 tarihli esas no: 1972/12, karar no: 1972/28 sayılı kararı, s. 10-11)

Aynı mahkeme 13.6.1972 gün ve 1972/50 esas ve 1972/28 sayılı kararında (s. 16)

Yine aynı mahkeme 29.12.1971 tarih ve 1971/20 esas

ve 1971/96 karar sayılı gerekçeli kararında (s. 3) yukarıdaki görüşlerini tekrarlamıştır.

Görüldüğü gibi mahkeme sözü geçen gerekçeli kararlarında, Doğu Anadolu'daki toprak sisteminin Osmanlı toprak sisteminin bir devamı olduğunu, cumhuriyetle birlikte Osmanlı sisteminden devralınan bu durumun değiştirilemediğini, bunun feodal bir sistem olarak adlandırılabilceğini, üretim biçiminin ilkelliğini, haberleşme ve ulaştırma araçlarının ilkelliğini, halkın % 38 gibi çok büyük bir kısmının topraksız olduğunu ve bütün bunların yanında şeyhlik gibi dinsel kurumların, aşiret reisliği gibi siyasal ve toplumsal örgütlemelerin olduğunu belirtmekte bunların çağdaş devletin gereklerine uymadığını onun için süratle değiştirilmesi gerektiğini, anayasanın da bunu öngördüğünü belirtmektedir.

Mahkemenin yukarıda sözü geçen gerekçeli kararlarında somut ve bilimsel bilgilerin kaynağı nedir? Bu kaynak benim yazdığım, **Doğu Anadolu'nun Düzeni Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller** isimli kitaptır. Zira Doğu Anadolu'da çiftçi ailelerinin % 38'inin topraksız olduğu (18 il hesabıyla) benim sözü geçen kitabımda yer almıştır. (II. baskı. s. 65)

Bununla ilgili çizelgeyi temyiz dilekçemin 164. sayfasında tetkik etmek mümkündür.

Mahkemenin bu hazin durumunu dile getirirken elbette çok üzgünüm. Fakat araştırmaların hakkında, hiçbir mesnede dayanmadan ulu orta laflar edildiği zaman bunu yapanların uzlaşmaz çelişmelerini ve gerçek kimliklerini de ortaya koymak görevimdir.

Demek ki mahkeme, sözü geçen kararlarında bu kitap-taki bilgileri bilimsel olduğu için kullanmış, sonradan bağlı olduğu makamlardan (**Beşikçi'**ye muhakkak 15 yıla yakın ceza vereceksiniz) emrini alınca bilimsel bilgi olduğu için kullandığı kitabı, bu sefer küçük görmeye çalışmıştır.) Mahkeme neden Part Türkleri ve kurt masalı hikayelerinde olduğu gibi Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından üç beş kuruş para karşığında yaptırılmış sözde bilimsellere iltifat etmemiştir, sonra da kullandığı bu kaynağa ters düşmüştür.

Bir mahkemenin bir sanığı muhakkak cezalandırması için ille de kendi kendini inkâr etmesi gerekir mi?

2. Gerekçeli Kararda Ciddi Olmayan Mahkeme Ciddiyetiyle Bağdaşmayan Beyanlar Vardır

a) *Duruşma Tutanaklarında Görülmeyen Rüyalar, Hülyalar*

"... Doğu Anadolu'nun devrimci mücadeleye kazanılması ile bütün sorunların halledileceğini ve nihayet kendisini rüyalarında bile meşgul eden hülyasının yani Doğu Anadolu'yu Türk görmenin, Türkleştirmeye çalışmanın başarısız kalmaya mahkûm olmak suretiyle gerçekleşeceğini ortaya koyarak kendisini ferahlığa kavuşturmaktadır." (Gerekçeli Karar, s. 118, Paragraf 6)

Bir yılı aşkın duruşmada hiçbir celsede benim rüya gördüğüm, rüyalarım da hülyalara daldığım söz konusu olmamış, buna dair bir belge okunmamış, herhangi bir muhbir tanık veya tanık ifadesine rastlanmamıştır.

Herhalde Milli İstihbarat Teşkilatı ajanları mahkemeye gerçektışı ve dosya dışı bilgiler ulaştırmış, mahkeme de bunu fırsat bilip değerlendirmiş olacak.

b) *Milli Duygulardan Yoksunluk*

(Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu) isimli makalemde Mustafa Kemal'le ilgili bir pasaja dokunduktan sonra mahkeme şöyle diyor:

"... Sadece kendisinin milli duygulardan ne derece yoksun olduğu ortaya çıkmakla kalmayıp, bu duyguları yok edebilmek için ne kadar azimli ve kararlı bulunduğu da kanıtını teşkil etmektedir. Gerçek dışı sonuçlarla inşa ettiği sahte şato karşısında duyduğu boş övünmeden hasıl olan kendinden geçmenin, bundan daha somut bir örneğine rastlamak tabiyatıyla kabil değildir." (Gerekçeli Karar, s. 117)

Bu ifade mahkemenin bana karşı ne kadar büyük bir kın duyduğunu açıkça göstermektedir. Bir kere şunu belirteyim ki Mustafa Kemal ile ilgili beyanlar ve tahliller, ilgili yerlerde görüleceği gibi tamamen somut delillere ve belgelere dayanmaktadır. Mahkeme bu tahlilleri değerlendirmede yetersiz kalmışsa bu elbette yazarı ilgilendirmez.

Öte yandan milli duygu tabiri ile kitlelere inandırılmak istenen ideolojik yalanların propagandasını yapmak birbirleriyle çatışan kavramlardır. Mili duygu her şeyden önce gerçeği kabul edip doğru söylemeyi "yalan"a iltifat etmemeyi, "yalan"a pirim vermemeyi gerektirir.

c) **Kürt Toplumunun İsim Babası**

Mahkeme şöyle demektedir:

"... En son ilmi araştırmalar bile, kendilerine Kürt diye isim bulunan topluluğun..." (Gerekçeli Karar, s. 113, Paragraf 3)

Daha ileri bir yerde de, "... Türkiye'de varlığını ispatlamak için aşırı gayret sarf ettiği ve **isim babası olduğu topluluğun...**" (Gerekçeli Karar, s. 118, Paragraf 2)

Diyerek, M.Ö. 2000 yıllarından beri Van Gölü havalisinde yaşayan, Ortadoğu'da Kürt imparatorlukları ve krallıkları kurmuş olan, Arap yayılması sırasında Kürt diye anıları ve Selçuklu İmparatorluğu devrinde Kürt ve Kürdistan diye anılan, Osmanlı İmparatorluğu'nun resmi kayıtlarında Kürt, Kürdistan, Kürdistan hükümetleri diye geçen, **Mustafa Kemal**'in beyanlarında Kürt kardeşlerimiz diye anılan, Arapça, Farsça, Ermenice, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Rusça ve Yunanca dillerinde haklarında binlerce kitap yazılmış olan Kürtler ve Kürt toplumu için benim, "isim babası" diye gösterilmem ciddiyetten uzak bir beyan olup mahkemenin tarihi bilgilerden ne kadar yoksun olduğunu da göstermektedir.

3. **Mahkeme Yazılarımı Değerlendirmekte Yetersiz Kalmakta, Israrla Yanlış Sonuçlar Çıkarmaktadır**

Mahkeme (**Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**) ile ilgili olarak şöyle demektedir:

"Ölmez adı zihinlere nakşedilmiş olan **Atatürk'ten Mustafa Kemal** diye bahsederek, onun 1919-1922 yılları arasında Anadolu'daki harekete Doğu Anadolu'yu kazanmak için 'dinci ideolojiden' yararlandığını söyleyebilecek kadar (yalanlar us-

tası) seviyesine düşmekte ve Türkiye Kurtuluş Savaşının, **Atatürk**'ün liderliğinde, bütün Türk milletinin candan katılımı ile başlaması sırasında işgalci düşmanlara karşı sonuna dek götürülecek bu savaşta kurtarılacak vatan topraklarının hudut itibari ile henüz bilinmediği gerçeğini gözlerden uzak tutmaya çalışmakta ve dolayısıyla bu savaşın henüz başlangıcında yapılan çağrılarda kullanılan isim ve toplulukların, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'dan Basra'ya kadar olan geniş topraklar üzerinde yaşamakta olduğu olayını görmemezlikten gelmektedir." (Gerekçeli Karar, s. 117, Paragraf 2)

Nutuk'un 3. cildinin 48, 49, 50, 51, 52, 53 numaralı vesikaları tetkik edildiği zaman **Mustafa Kemal**'in dinci ideolojiyi kullandığı gerçeği açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu, somut bir gerçeğin bilimsel ifadesidir. Bilim adamı dalkavuk değildir. Gerçeğin analizini yapar. Mahkeme, bana, yalanlar ustası diyerek tarihsel belgeleri tahrif etmeye çalışmakta bizzat kendisi yalan söylemek durumunda kalmaktadır.

Öte yandan Doğu Anadolu'daki Kürt halkını, Anadolu'daki devrimci harekete kazanılmasının dinci ideoloji sayesinde olduğu yine bilimsel bir gerçektir.

Fakat mahkeme, "kitlelere inandırılmak istenen ideolojik yalan"ları, silahlı propagandaları, Kürt kültürünün katledilmesi olaylarını, Part Türkleri hikayeleri ve kurt masallarını, ırkçılığı, kendi kendini inkârını bilim diye tanımlamaya çalıştığı için, bizim gerçekten bilimsel çabamız, mahkemenin yanında elbette başka türlü değerlendirilecektir.

"Ölmez adı zihinlere nakşedilmiş olan **Atatürk**'ten **Mustafa Kemal** diye bahseder..." şeklindeki beyanı da mahkemenin ne kadar mesnetsiz bir romantizm içerisinde bulunduğunu açıkça göstermektedir.

E. MAHKEME KÜRT HALKINA DÜŞMANCA HİSLERLE HAREKET ETMEKTEDİR

1. Gerek savunmamda (s. 165 vd.) gerek temyiz dilekçemin 172. sayfasından itibaren göstermeye çalıştığım gibi Kürt halkının varlığı kesin bir gerçektir.

2. Buna rağmen mahkeme 142/3 maddesinin maddi

unsuru olarak "Kürt halkından söz edip ırkçılık yapmak fiilini göstermektedir."

3. Durum bu olduğuna göre:

Cumhuriyetten önce ve sonra birçok yetkililer Kürt halkından söz ettikleri halde,

4. Somut davamızda Askeri Savcı Kürt halkının varlığını hiçbir itiraza yer bırakmayacak şekilde, açık ve kesin olarak kabul ettiği halde, (Temyiz dilekçesi, s. 286 vd.)

5. Muhbir tanıklar ve tanıklar ifadelerinin birçok yerlerinde Kürt halkından söz ettikleri halde (Temyiz dilekçesi, s. 287 vd.) mahkeme onları görmemezlikten gelmektedir.

Mahkemenin bu tavrı hukuki olmaktan çok uzak olup, ideolojik ve politiktir. Çünkü gerek devlet yetkilileri, gerek iddia makamı yani Askeri Savcı, gerek muhbirler, muhbir tanıklar ve tanıklar Kürt halkından söz ederken, insan hakları kavramına, çağdaş hukuk ve demokrasi anlayışına, eşitlik fikrine uygun bir şekilde hareket etmiyorlar. Kürt halkının nasıl imha edileceği, Kürt kültürünün nasıl katledilebileceği görüşü ile hareket ediyorlar.

Kürt kültürüne ve Kürt toplumunun "Kürt toplumu olma haklarına" yönelen bu katliamcı görüşler ise mahkemenin ırkçı görüş ve tutumuna çok uygun geldiği için onların bu tür ifadelerini görmemezlikten geliyor, durumu geçiştirmeye çalışıyor. Mahkemenin Kürt halkına karşı düşmanca tavrının bundan daha somut bir delili gösterilemez.

Mahkemenin bu tutumunu aynı mahkemede görülen başka davalardan da izlemek mümkündür.

"...

Sanık **Mustafa Özbay**: Doğu Beyazıt'ta 21.1.1971 günü düzenlenen Halk Cephesi Mitingi'nde,

(Türkiye'nin geri kalmış bir memleket olduğunu, Doğu Beyazıt'ın ise en geri kalmış yer olduğunu, müreffeh Türkiye diyenler bu durumu görüp utansınlar, karısının saçını Avrupa'da yaptıranlar, at sırtında ölüsünü taşıyanları görüp de utansınlar demiş sağlık sorunlarını ele alan konuşmacı, jet Bakan Doğu Beyazıt'ta doktor yoktur, Doğu Beyazıtlı senin gibi vergi kaçakçılığı yapmıyor, tahsildar, jandarma ile mi bizi

soracaksınız, arkadaşlar kanunların verdiği hak verilmez alınır, kulaklarını bükmeden bir şey vermezler, biz suyumuzu eşekle taşıyoruz, onlar kıçlarını bile fırça ile yıkıyorlar. **Bir kö-yümüze gelen müfettiş, Kürtleri eğitmek size mi düşmüş** diye öğretmene söylüyor. Bunları lanetle anıyoruz.)

Demek suretiyle Doğu'da yaşayan bir kısım vatandaşlara Kürt niteliğini vererek onların..." (12 Haziran 1972 tarihli esas no 1972/17, karar no 1972/26 sayılı gerekçeli karar, s. 34, 35)

Görüldüğü gibi burada, "Kürtleri eğitmek size mi düşmüş" diyen müfettişin, sırf Kürtlere karşı olumsuz bir tavır aldığı için beyanının üzerinde durulmamış, fakat "Kürtleri eğitmek size mi düşmüş" diyen bir müfettişi kınayan kişinin Kürt sözünü kullanması TCK 142/3 fiilinin maddi unsuru olarak kabul edilmiştir.

Bütün bunlar mahkemenin Kürt halkına karşı ne kadar olumsuz bir tutum içerisinde olduğunu ve ayrıca Kürt halkına karşı kin duyduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

F. TCK 125. 141/4, 142/3 MADDELERİNİN SOMUT DAVAMIZ AÇISINDAN TAHLİLİ

1. Bölücülük İddiaları

Türkiye'nin kalkınmasını ve gelişmesini gerçekten isteyen her yurtsever, Türkiye'nin somut koşullarında, ayrı bir dil ve kültüre sahip Kürt halkının varlığını kabul etmek zorundadır. Ben 28.7.1972 tarihli esas hakkındaki savunma dilekçemin 167 ile 192. sayfaları arasında Kürt varlığının çeşitli sorunlarını, neden ve nasıl bir problem haline geldiğini gösterdiğim için burada aynı savunmayı tekrarlamayı gereksiz görüyorum. Yalnız, burada söyleyeceklerimin de daha önce söylediklerimle çok sıkı bir bağı olduğu açıktır.

Sözü geçen tarihsel belgeler ve somut koşulların bilimsel analizi sonunda elde edilen bilgilerin sonucu olarak, Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt tarihi, Kürt folkloru araştırmaları yapmak, Kürt olarak kalmayı, yani Kürt toplumu olma haklarını talep etmek bölücülük ve ırkçılık değildir.

Türkiye'de Kürtlerin varlığından söz etmek, Kürt dilinin geliştirilmesi ve gelişmesi olanaklarının aranması ve bu olanakların bulunmasının istenmesi, ırkçılık, bölücülük ve vatan parçalayıcılığı olarak kabul edilemez. Bu bakımdan bu konuda önerilenler TCK'nın 125, 141/4 ve 142/3 maddelerinin kapsamı dışında kalır. (Hakkında sadece TCK 142/3 maddesi önerilmiş olduğu halde ben konuya bir bütünlük kazandırabilmek için TCK'nun 125, 141/4 ve 142/3 maddelerini birlikte mütalaa etmeyi uygun görüyorum.

Üzerinde son derece dikkatli bir şekilde durmamız gereken konu TCK'nın 141/4 ve 142/3 maddelerinde (bölücülük) ve yine (Kürtçülük) gibi sözler geçmemekte olduğudur. TCK'nın 125. maddesinde sözü geçen (bölücülük) ise Kürt halkının, dilinin ve kültürünün varlığının ileri sürülmesi konusu ile ilgili değildir.

Şimdi TCK'nın 125. maddesindeki bölücülük kavramı ile bu suçun gerekli kıldığı unsurları inceleyelim.

Anayasa'nın 3. maddesi, "Türkiye Cumhuriyeti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür" demekte ve bunu "kuvvetli ve eylemli bir kalkışma" ile ihlal eden kişilere karşı TCK'nın 125. maddesindeki müeyyideyi getirmektedir.

Buna göre "Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hakimiyeti altına koymaya veya devletin istiklalini tahkir veya birliğini bozmaya veya devletin hakimiyeti altında olan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fiil işleyen ölüm cezası ile cezalandırılır" demektedir.

Bütün bunlara rağmen herhangi bir Kürdün veya Kürt halkının anayasal, demokratik hakları için gösterdiği özlem ve eylemler, fiiliyatta "bölücülük", "vatan parçalayıcılığı" olarak nitelendirilmiş, kovuşturmayaya tabi tutulmuş ve yargılanmıştır. Örneğin:

"Kürt dilinin gelişmesi ve geliştirilmesi olanakları aranmalıdır."

"Kürt kültürünün gelişmesi ve geliştirilmesi için her türlü tedbir alınmalıdır."

"Radyolarda İngilizce, Arapça, İtalyanca, Bulgarca şarkılar söylendiği gibi Kürtçe şarkılar da söylenmelidir."

“Nasıl bir İngiliz halkı, Arap halkı, Türk halkı var ise Kürt halkı da vardır.”

“Kürtler ana dilini kullanma hakkına sahip olmalıdırlar. Çünkü anadilini kullanma hakkı insan haklarının özüdür.”

“Kürt halkı, Kürt olarak kalma ve Kürt toplumu olma haklarını her zaman talep ederler.”

“Türk ve Kürt halkları eşitlik ve kardeşlik içinde Türkiye'nin mutluluğu için beraberce mücadele edeceklerdir.” ...

gibi sonderece somut gerçeklerin ifadesi olan bu sözler “bölücülük”, “vatan parçalayıcılığı” ve “Kürtçülük” diye kovuşturmaya tabi tutulmuştur. Şu husus üzerinde kesinlikle ve dikkatle duralım: Herhangi bir kişi konuşmalarından ve eylemlerinden ötürü “bölücülük”, “vatan parçalayıcılığı” ile suçlanıyorsa TCK'nın 125. maddesi ile yargılanmalıdır. Herhangi bir kişinin 125. madde hükmü ile yargılanabilmesi için ise maddede gösterilen “örgütlü ve silahlı eylemin” somut bir şekilde ortaya çıkmasına bağlıdır. Bu açıdan baktığımız zaman “Kürt dili, Kürt edebiyatı araştırmalıdır”, “Nasıl bir İngiliz halkı, Türk halkı, Arap halkı var ise Kürt halkı da vardır”, “Ana dili konuşma hakkı insan haklarının özüdür, Kürtler de ana dilini kullanma hakkına sahip olmalıdır” gibi ifadelerin 125. maddede gösterilen suç ile ve eylemlerle en ufak bir ilgisi yoktur. Bu husus Yargılay 1. Ceza Dairesi'nin bir kararı ile de sabittir.

“125. maddedeki suçun teşekkül ve tekevvün edebilmesi için madde metninde yer alan bir fiil işleme tabirini dar manada değil 168, 171, 172. maddelerde değinilen hallerin üstünde daha geniş bir anlamda kabul etmek gerekmektedir. Başka bir tabirle maddedeki fiil basit bir konuşma, yazı yazma, bir elçilik mensubu ile temas etme mahiyetinde olmayıp TCK'nın 61. maddesinde gösterildiği veçhiyle icrai hareketin **vesayiti mahsusa** ile başlaması şarttır. Şu itibarla, devlet hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf hareketlerin vesayiti mahsusa ile müteferrik bulunması şarttır. Kastolunan suç işleyebilmek için elverişli vasıtanın mevcut olması 125. maddedeki suçun teşekkül ve tekevvünü için mani bir haldir. Halbuki yukarıda eylemleri belirtilen sanıkların tasarladıkları müstakil bir Kür-

distan kurma yolundaki düşüncelerini kuvveden fiile geçirmek için ellerinde vesaiti mahsusa yoktur... Bu sebeplerden dolayı sanıkların eylemlerinde 125. maddedeki suç unsurları mevcut değildir..." (Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin, 27.2.1967 E., 1661 K. 67/449)

Fakat yukarıda sıralanan anayasal demokratik hak ve özgürlükleri dile getiren kimseler "bölücülük"le suçlandıkları halde 125. madde ile yargılanmamışlardır. Bu, çok büyük tutarsızlıktır. Bir kişiyi hem "bölücülük", "Vatan parçalayıcılığı" fiili ile suçlamak, hem de TCK'da yer alan 125. madde hükümünü uygulamamak şaşırtıcı olmaktadır.

İşte mahkeme de gerekçeli kararında böyle bir tutarsız yolu izlemektedir. Gerekçeli kararının 98. sayfasının kısım 5'te, "Anayasamız Karşısında Komünizm ve Bölücülük" başlığı altında bölücülükten bahsetmiş:

"Sanığın Faaliyetlerinin Hukuki Tahlili" başlığı altında ise "... **bölücü faaliyetler**" (s. 109) diyerek yine faaliyetlerin hakkında "bölücülük" kelimesini kullanmıştır.

Hükümde ise fiillerimi TCK.'daki fiile uydurmak zorunluluğu karşısında, yine 142/3 maddesindeki ırkçılıktan söz etmiştir.

Mahkemenin "bölücülükten" söz edip 125. maddeden yargılama yapmaması büyük bir hukuki hatadır. Bu, mahkemenin kanun maddelerini yerli yerinde tatbik etmediğini, somut fiilerin kanun maddelerindeki karşılığı ile kavramları yerli yerinde kullanmadığını, kendisine etki eden idari mercilerin fikirlerine göre "fiillerimi hesaba kitaba uydurmakla" meşgul olduğunu göstermektedir.

Fakat uzun yıllar boyunca özellikle Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından yürütülen bu tutarsız durum, bilinçsiz bir hareket değildir. Bütün bu fiiler ve eylemlerin gerisinde Kürt halkının anayasal demokratik haklarını gizlemek ve baskı altında tutmak endişesi vardır. Böylece, Kürdüm demek bölücülük, vatan parçalayıcılığı suçu kabul edilmiş, objektif bir durumu ifade etmek karşılığında idam cezası gösterilmiştir. Bunun gibi Kürt halkının yukarıda belirtilen her türlü anayasal demokratik hak ve özgürlüklerini dile getiren kişilerin karşısına daima TKC.'nin 125. maddesi yani idam

hükmü çıkarılmıştır. Fakat bunun gibi demokratik talep ve eylemlerin 125. maddede gösterilen suç ile en ufak bir ilişkisi kurulamadığı için 125. madde hükmü ile iddianame düzenlenememiştir.

Görülüyor ki, Kürt halkının anayasal demokratik haklarını baskı altında tutmak ve gizlemek için en masum ifadelere ve isteklere bile idam hükmü gösterilmiş, "Ben Kürdüm" diyerek kişinin "idamlık" bir suç işlediği kanaati uyandırılmaya çalışılmıştır. Bu demokratik talepler karşısında TCK'nın 125. maddesi hükmü ile iddianame düzenleyemeyen savcılar bu defa 141/4 ve 142/3. maddeleri gereğince kovuşturma yürütmeye çalışmışlardır. Halbuki, bu maddelerde de anayasal, demokratik hak ve özlemleri dile getiren sözleri suç sayacak hiçbir hüküm yoktur. Çünkü bu maddelerde,

a) Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef alan cemiyetleri kurma (141/4) ve bu konuda propaganda yapma (142/3)

b) Milli duyguları yok etmeye yahut zayıflatmaya matuf cemiyetleri kurmak (141/4) ve bu konuda propaganda yapmak (142/4) fiileri söz konusu edilmiştir.

TCK'daki bu maddelerin tahliline geçmeden önce Kürtçülük kavramı üzerinde bazı açıklamalar yapalım.

2. Kürtçülük Nedir?

Resmi politika tarafından Kürtçülükten ne anlaşılacak lazım geldiği konusu ısrarla gizlenmekte ve bu kavrama açıklık getirilmemek için büyük bir gayret sarf edilmektedir.

Eğer bundan, savunmanın 187. sayfasından (paragraf 20) itibaren göstermeye çalıştığım üzere, feodalizmin kapitalizme dönüşümü ile ortaya çıkması ile kaçınılmaz olan Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt tarihi ve Kürt folkloruna ve bunlarla ilgili araştırmalara büyük ilgi duyulmaya başlanması yani Kürt kültürüne ve Kürt toplumunun Kürt toplumu olma özelliklerine sahip çıkılmaya başlanması ise, bu durum, günümüzdeki sosyo-ekonomik değişmelerin doğal ve olumlu bir sonucu olduğu gibi yürürlükteki yasalarımız açısından da suç değildir. Anayasanın 2, 10, 12 ve 14. maddelerinin

güvencesi altındadır. Çünkü burada temel hedef, yaşayan fakat baskı altında tutulan bir kültürün gün ışığına çıkmasını sağlamaktır.

Burada milliyetçilik ile ırkçılığın karıştıldığı kanısındayız. Milliyetçilik, toplumsal özleri olan ve geri bırakılmış halklara atılım gücü ve heyecanı veren, kalkınma için olumlu bir fikir ve süreçtir. Irk mülahazasıyla hareket, ırkçılık, "kafatasçılık" ise "üstün ırk ve üstün kültür" kavramlarının belirlediği bir temel üzerine oturtulmuştur. "Irkçılık bir ırkın başka ırklardan üstünlüğünü, başka ırklara bu sebeple hüküm etmeye ve hatta onları tasfiye etmeye hakkı olduğunu ileri süren felsefi, siyasi bir dünya görüşüdür. Bu görüşü savunanlara göre ırk, irsiyel yolu ile tabii, ruhi ve toplumsal vasıfları devam ettiren ve bu vasıfları ile başkalarından ayrılan fertler topluluğudur..." (Lalande, söz eden **Abdullah Polat Gözübüyük**, Türk Ceza Kanunu Açıklaması, Cilt 2, 2. baskı, Ankara 1968, s. 70)

Halbuki bizim, "Kürt ırkının en üstün ırk"; ya da "Kürt kültürünün en üstün kültür" olduğuna dair en ufak bir fikir ve eylemimiz veya beyanımız yoktur. Halkların eşitliğini ve kardeşliğini ileri sürmek, kesinkes gerici bir süreç olan asimilasyona karşı çıkmak, herhangi bir halkın kültürünün tasfiyesine yani kültür katliamcılığına karşı çıkmak ne ırkçılıktır ne de şovenizmdir. Böyle olmak şöyle dursun çağımızın en onurlu halk hareketleridir. Öte yandan henüz ana dilini bile serbestçe konuşamayan bir halkın şovenist ve ırkçı olamayacağı şüphesizdir. Fakat egeyen güçler ve faşist ve ırkçı ideoloji ile beslenenler, Kürt halkının anayasal demokratik haklarına kavuşmak için gösterdiği istek ve eylemleri "bölücülük", "vatan parçalayıcılığı", "Kürtçülük" olarak nitelermekte ve bu taktiği de başarı ile yürütmektedirler. Bu yanlış ve maksatlı tutum sonucu, "halklar eşittir ve kardeşir", "Türkiye halkları devrimci bir çizgide ortak eylemlerde bulunacaktır", "Kürt dili ve edebiyatı araştırılmalıdır", vb. diyenler Kürtçülük, bölücülük vesair propagandası yapmakla suçlanmış ve baskı altında tutulmuşlardır. Öte yandan Kürtçülük ve bölücülük kavramlarının ne olup ne olmadığı açıklanmamakta, kamuoyuna sürekli olarak çirkin gösterilmeye çalışılmaktadır. Örneğin 141/4 ve 142/3 maddelerde-

ki suçların ne gibi eylemlerle teşekkül edeceği, yani bu suçların maddi unsurunun neler olduğu konusunda hiçbir açıklama ve yorum yoktur. Kanun maddelerindeki hükümlerin de bu konuda ne kadar yetersiz olduğu ve açık olmadığı ortadadır.

Bugünkü koşullarda suç olan, Kürt ırkının üstün bir ırk olduğunu ve öteki ırklara baskı yapabileceğini, örneğin Arapları, Acemleri ve Türkleri Kürtleştirme hakkına sahip olduğunu savunmak ve bu konuda eylemli kalkışmalara girişmektir. Anayasal demokratik hakların savunulmasını bile suç olarak gösterip demokratik hareketleri bastırmaya çalışmak sadece art düşüncelerin ve kötü niyetlerin ürünü olarak nitelenebilir. Oysa demokratik haklar sorunu Türkiye'nin bütünlüğü içinde çözümlenebilir.

Fakat bütün bunlara rağmen Türkiye'de ırkçılık vardır. Uzun yıllar süregelmiş olup günümüzde de devam etmektedir. Ve bu ırkçılık Dünya'da eş-menendi görülmemiş bir ırkçılıktır. Bu ırkçı politika gereği Kürtlerin, "Kürt toplumu olma hakları" en çirkin baskı ve propaganda usulleri ile ellerinden alınmış, gasp edilmiş. Kürt dili ve kültürünün katliamı yani Kürt toplumunun, Kürt toplumu olma özelliklerinin tasfiyesi yolunda her türlü eyleme girişilmiş ve bunlar meşru sayılmıştır.

Bu ırkçı eylemler ve fikirler, "halkların eşitliğinin hayal olduğunu", "Türklerin asil ve en üstü ırk olup öteki ırklara hükmedebileceğini, Kürtlerin ancak Türklere köle olabileceğini", "Kürtlerin kamu hizmetlerine layık olmadıklarını"... her zaman ve her yerde ileri sürerek "pis Kürt, kuyruklu Kürt, beş paralık Kürt" diyerek Kürtleri ve Kürt halkını devamlı olarak hakir görmüştür. "Kürtlerin en aşağı bir ırk olduğunu", "dilleri, tarihleri, edebiyatları olmadığını" ileri sürerek, Kürtleri Anadolu'dan kovmaya bile cüret etmiş, "Türk milletinin başını belaya sokmadan, kendileri de yok olup gitsinler, nereye mi, gözleri nereyi görür, gönülleri nereye çekerse oraya gitsinler, İran'a, Hindistan'a, Pakistan'a, Barzani'ye gitsinler, Birleşmiş Milletler'e başvurup Afrika'da yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu fakat ayrıranının kabardığı zaman aslan gibi önünde durulmadığını ırkdaşları Ermerülere sorarak öğrensinler de akılları başları-

na gelsin" (Nihal Atsız, **Ötüken**, Sayı 28-29) ... yaygaraları yıllarca sürdürmüşlerdir.

Görüldüğü gibi Türkiye'de bir ırkçılık vardır ve bu ırkçılık Türk bürokrati ve burjuvazisinin bir kısmı tarafından Kürt halkına karşı insafsızca kullanılmıştır. Bu ırkçılığa karşı anayasal demokratik haklarını savunan Kürt halkı kesinlikle ırkçı olamazlar. Zira ırkçılığa karşı direnmek kati surette suç olmadığı gibi, insan haklarına ve ana hürriyetlerine dayanan modern demokratik toplumun gereğidir. Öte yandan ırkçılık yukarıda belirttiğimiz gibi üstün ırk ve üstün kültür kavramlarından hareket eder. Henüz ana dilini bile serbestçe konuşma ve geliştirme olanağından yoksun bulunan Kürt halkının ırkçı olamayacağı şüphesizdir. Dolayısıyla varsayılan üstün kültürünü kendi dışındaki toplumlara da yani, Arap, Acem ve Türk toplumlarına da aktarma mekanizmasına sahip değildir. İşte 141/4 ve 142/3 gibi maddeler bu Türk ırkçılığına karşı Kürt halkını ve öteki etnik grupları korumayı amaç edinen maddelerdir. Bu maddeler gerekçeleri okunduğu zaman, bu husus kolaylıkla görülecektir. Bütün bunlardan dolayı ırkçılığı yapanlar Kürtler değil, Türk bürokratları, egemen sınıflar ve onların sakat ideolojileri doğrultusunda hareket edenlerdir.

Bütün bu açıklamalardan çıkan sonuç şudur:

Kürt halkının anayasal demokratik hakları ile ilgili talep ve eylemleri, "ırk mülahazası ile kamu haklarının kısıtlanması veya ortadan kaldırılması" ile ilgili değildir. Tam tersine, anayasanın 2, 10, 12, 14. maddelerinde tanınan ve fakat tatbikata geçirilemeyen maddelerin hayatiyet kazanması istenmektedir. Anayasanın tanıdığı kamu haklarının ortadan kaldırılması değil, bu haklardan faydalanamayan Kürt halkının da faydalanabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması istenmektedir. Çünkü ırkçılık anayasada yer alan eşitlik ilkesine tamamen aykırı ve tehlikeli bir fikir ve süreçtir.

Yine anayasanın 2. maddesi devletin "insan hakları" temeli üzerine kurulduğunu belirtmektedir. Kendi ana dilini konuşma ve kullanma olanağından yoksun bırakılmış bir kişi veya kitle için insan hakları aldatmaca ve göz boyamaca olmaktan başka bir şey değildir.

1961 Anayasası'nın "eşitlik" başlığı altındaki 12. maddesi "Herkes ırk, dil, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç ve mezhep farkı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye ve sınıfa imtiyaz tanınamaz" demektedir. Türkiye'de çeşitli etnik ayrılıkların varlığını zımnen kabul etmektedir.

Fakat ırkçı çevreler, bu madde gereğince Türkiye'de yaşayan herkesin eşit olduğunu, hiç kimseye ve halka farklı muamele yapılmadığını ve ayrıcalık gözetilmediğini belirtmektedir. Bunun ne kadar sahte bir eşitlik görüşü olduğunu, temyiz dilekçemin 280. sayfasında belirtmiştim. Tekrarlayalım:

Bugün Kıbrıs'ta Rumların, "Kıbrıs'ta yaşayan herkes Rumdur ve bütün Rumlar eşittir" diyerek Kıbrıs'taki Türklerin Türk toplumu olma haklarını gasp etmeleri mümkün müdür? Ve Kıbrıs'taki Türklerin, Türklüklerini reddederek veya Türk toplumu olma hakları Rumlar tarafından gasp edildikten sonra, giderek "Rumluğun" zorla kabul ettirilmesinden sonra, "eşit" olmalarından "eşitlik"ten söz edilebilir mi? Elbette hayır. Çünkü eşitlik Rumlar ve Türkler arasındaki eşitliktir. Türklerin Türk toplumu olma hakları zorla ellerinden alındıktan sonra yani Rumlaştıktan sonra, yani Rum olarak bütün Rumlarla eşit haklara sahip olmaları keyfiyeti elbette eşitlik olamaz. Çünkü temelde korkunç bir eşitsizlik vardır.

Durum Türkiye'de böyledir. Kürt halkının "Kürt toplumu olma hakları" kitlelere inandırılmak istenen "ideolojik yalanların", baskıya, silaha ve teröre dayanan, insanlık onurunu rencide eden propagandalar ile elinden alınmış, "Kürt olmak" horlanmış, ayıp şey sayılmış bütün bu insanlık dışı ve hukuk dışı eylemleri meşru gösterebilmek için, Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından kiralanan, bilimsel namusunu kaybetmiş kişilere "Part Türkleri hikayeleri, kurt masalları" yazdırılmış, ondan sonra da "eşitlik"ten söz edilmiştir. Hangi eşitlikten? Buradaki sahtelikte anayasa dışı davranışları gizlemek olanağı var mıdır?

Yine anayasanın "Temel hakların niteliği ve korunması" başlığı altındaki 10. maddesi ile "herkes kendisine bağlı, dokunulamaz, devredilmez, hak ve hürriyetlere sahiptir. Devlet

kişinin hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet, hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi, sosyal bütün engelleri kaldırır. İnsanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli bütün şartları hazırlar" demekle insanın temel haklarının başında gelen "ana dilini konuşma hakkının" insanın, giderek toplumun maddi ve manevi gelişmesi için vazgeçilmez bir unsur sayarak bunun korunması ve geliştirilmesi için devleti görevli saymıştır. Çünkü insanın ve toplumun maddi ve manevi varlığının geliştirilmesinin asgari şartının insanın kendi ana dilini serbestçe konuşmasına bağlı saymıştır.

Bütün bunlardan ayrı olarak, anayasanın kişi dokunulmazlığını düzenleyen 19. maddesi, "herkes yaşamak, maddi ve manevi varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetlerine sahiptir" diyerek yukarıdaki hükümleri pekiştirmiştir.

Bütün bunlara rağmen Kürtçülükten ne arılaşmak gerektiği yukarıda da belirttiğini gibi ısrarla gizli tutulmaya çalışılmakta ve bu, ciddi bir resmi politika olarak sürdürülmektedir.

a) Kürtçülük ırkçılık anlamında mı kullanılmaktadır?

b) Kürtçülük, devletin bütünlüğünü bölücülük yani siyasi sınırları zorlama (bağımsız Kürdistan) anlamında mı kullanılmaktadır?

c) Devletin bütünlüğü içinde, Kürt halkının anayasal, demokratik hak ve özgürlüklerinin yani Kürt halkının Kürt toplumu olma özelliklerine, Kürt olarak kalma haklarına, kısaca ana dilini konuşma hakkına sahip olması anlamında mı kullanılmaktadır?

Genel resmi politikaya paralel olarak mahkeme de bu konuyu gizli tutmakta büyük bir gayret göstermiştir. Örneğin vekillerim **Av. Şerafettin Kaya, Av. Ruşen Aslan ve Av. Fikri Yıldızhan** 9.9.1971 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye, iddianamenin tazyihini talep eden dilekçe vermişler (Tutanak, s. 19) fakat bu talep mahkeme tarafından reddedilmiştir. (Tutanak, s. 20/3)

3. Milli Duyguları Kısmen Veya Tamamen Yok Etme ve Zayıflatma Meselesine Gelince

TCK'nın gerek 141/4 ve gerekse 142/3. maddelerde sözü geçen milli duygudan maksat, vatanseverlik kavramına giren bütün fikir ve duyguların tümüdür. Bu itibarla Türkiye'nin ülke ve siyasi bütünlüğüne bağlılık, Dünya milletleri arasında memleketimize ait haklar konusunda şuurlu, insanın mensup olduğu vatana karşı birtakım ödevleri olduğuna dair samimi inancı milli duyguyu ifade eder. (**Abdullah Polat Gözübüyük, TCK'nu Açıklaması**, Cilt 2, 2. baskı, Ankara 1968, s. 71)

Bundan dolayı Birleşmiş Milletler kararlarını yaymak, bunun için de Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın İnsan Hakları Komisyonu'nun insan hakları ve ana hürriyetleri ile ilgili demecinin, o demecin daha önce sözünü ettiğimiz 18. maddesinin (Bk. Savunma, s. 177, Paragraf 13) Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi'nin bizzat kendisinin savunulması, Avrupa devleti görüşünü benimsemek gibi amaçlarla kurulmuş cemiyetler ve görüşler bu fıkralara aykırı faaliyet sayılamaz.

Bunun aksine olarak, mesela, ülkede, kişileri askerlik görevini yapmamaya teşvik, vergi ödememeye tahrik, ya da milli nitelikte görülen fiil ve davranışlar milli duyguları zayıflatıcı olabilir. Halbuki bilimi savunmak objektif durumu ifade etmek, insan halklarını ve ana hürriyetlerini ve hukukun üstünlüğünü savunmak katıyen milli duyguları kısmen veya tamamen yok edici veya zayıflatıcı örgüt veya propaganda olamaz. Bunları gizli örgüt ve propaganda diye sunmak son derece tutarsız ve zorlama çabalarıdır.

Öte yandan milli duyguları zayıflatmak veya yok etmek maksadıyla muhtelif tarihlerde ve ayrı ayrı şahıslara Türkiye'deki rejimin kötülüğü için ve Rusya'daki rejimi övücü sözler söylemek suretiyle komünizmi övmek suçu ile ilgili olarak, (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Esas 1966-3228, karar 1967-877) kararında nelerin milli duyguları zayıflatıp zayıflatmadığı veya yok edip etmediği konusunda bazı bilgiler verilmektedir.

Örneğin:

**a) 1972 Münih Olimpiyatları'nda
Cereyan Eden Şu Olaylar Milli Duyguları
Zedeleyici Mahiyettedir**

aa)

"... Münih'teki sakandal daha sonra olmuş ve güreş kafilemiz olimpiyat köyünden otobüsle müsabakaların yapılacağı Ringen Halli'ye gelirken 100 kilodaki güreşçimiz **Alaatin Yıldırım köyde unutulmuştur. Alaattin Yıldırım** da kendi başına güreşlerin yapılacağı salona gidememiş ve böylece ilk turda atlayan Alaattin Yıldırım ikinci turda güreşememiş ve hükmen yenik sayılmıştır... Gençlik ve Spor Bakanı **Adnan Karaküçük** ile Müsteşar **Orhan Bilgin**, Genel Müdür **İsmail Hakkı Güngör**, olayın şahitleri olmuşlardır..." (Cumhuriyet gazetesi, 29 Ağustos 1972, s. 8)

bb)

"... Münih'teki olimpiyat minderinde güreşçilerimizin yenilgi serisi devam ederken skandallar serisine bir başkası daha eklenmiş ve ağır siklet güreşçimiz **Giyasettin Yılmaz** Bulgar güreşçi **Duraliev**'i salonda sopa ile kovalamıştır....

Alman basını olaya geniş yer vermiş bütün Dünya televizyonları yayınlarını kesip video banda aldıkları güreşlerdeki bu olayı seyircilerine göstermişlerdir.

Giyasettin Yılmaz'ın Bulgar güreşçiyi dövmesi üzerine Gençlik ve Spor Bakanı **Adnan Karaküçük** ve Beden Terbiyesi Genel Müdürü **İsmail Hakkı Güngör** derhal bu güreşçinin yurda iadesi için konsolosluk yoluyla teşebbüse geçip ferdi pasaport alacaklardır. Pasaport alındığı takdirde **Giyasettin Yılmaz** bu sabah uçakla yurda iade edilecektir.

Güreş Federasyonu Başkanı **Cihat Uskan**, **Giyasettin**'in güreş hayatının kapandığını söylemiş ve (bizi Dünya'ya rezil eden bu kişinin artık milli formayı giymeye hakkı olamaz) demiştir..." (Cumhuriyet gazetesi, 31 Ağustos 1972, s. 8)

Görüldüğü gibi 122 milletin önünde cereyan eden, milyonlarca kişinin televizyonla izlediği bir olimpiyat müsabakasında, bir güreşçinin müsabakalara götürülmesi unutulmuştur. Güreşçi de yol iz bilmediği için, kendisi müsabaka

salonuna gidememiş ve hükmen yenik sayılmıştır. Öteki olayda ise, bir sporcu, elinde sopa rakibini kovalıyor. Neden? MAĞLUP OLDUĞU İÇİN ve bu olayı bütün Dünya televizyonları olduğu an seyircilerine gösteriyor.

Bu olaylar gerçekten milli duyguları zayıflatıcı olaylardır. Münih Olimpiyatları'nı, Münih'te izleyen vatandaşlarımızın bu olaylar sonucu öteki ülkelere mensup halklar karşısında ne kadar eziklik duyduğunu ifade etmeye gerek yoktur.

İşte, milli duyguları esaslı surette zayıflatan, rencide eden olay budur. Bunları ufak disiplinsizlik olayları diye gösterip, halkların eşitliğini savunmayı, "Yaşasın Türkiye halklarının eşitliği ve kardeşliği", "Halkların özgürlüğü için mücadele" sözlerini milli duyguları zayıflatıcı sözler diye göstermek, ne derin bir çelişme ve hazin bir durumdur.

Halkların kardeşliğini ve eşitliğini savunmak, bütün Dünya barışseverlerinin, Birleşmiş Milletler'in sloganıdır. Bu sloganları savunmak insanlara onur verir. Bu çağdaş sloganları savunmak milletimizi ve devletimizi kendilerine benzemeye çalıştığımız Avrupa ulusları karşısında yüceltir; itibar kazandırır. Anı, elinde sopa rakibini kovalayan bir sporcunun durumu, bu sporcuyu müsabaka salonuna götürmeyi unutan yöneticilerin durumu, bizzat yöneticilerin kendilerinin de belirttiği gibi (bizi Dünya'ya rezil eder.)

Bunun gibi Türkiye'de halkların özgürlüğünü savunmak, "yaşasın halkların eşitliği ve kardeşliği" demek, "Halkların özgürlüğü için mücadele" demek hiçbir vatandaşımızın milli duygusunu zayıflatmaz, rencide etmez. Ama Münih Olimpiyatları'nda cereyan eden olaylar, sporla uğraşsın veya uğraşmasın, genç ihtiyar, kadın erkek, herkesin milli duygularını rencide etmiştir.

b) Mahkeme de Milli Duyguları Zayıflatıcı Bir Suç İşlemiştir

Yine bunun gibi milli duyguları esas zayıflatanların da, "Kürtlerin aslında Türk olup çeşitli coğrafi, toplumsal ve askeri etkenlerle kendi ana dillerini unutarak, Kürtçe diye bir dil ortaya çıkardıklarını" söyleyenler olduğunu anlamak ge-

rekir. Zira hiçbir halk normal koşullarda kendi ana dillerini unutacak kadar ahmak değildir. Bu oluşum bilime ve objektif gerçeklere aykırıdır. Nitekim Türk halkı da bu maksatlı (sözde milliyetçi kişilerin sandıkları gibi) kendi ana dilini hiçbir zaman unutmuş değildir. Yine bunun gibi cumhuriyetten sonra uygulanan her türlü baskı, zor ve asimilasyon tedbirlerine rağmen Kürt halkı kendi ana dilini konuşmakta, unutmak şöyle dursun, asimilasyon fikrine, politikasına ve uygulanmasına şiddetle karşı çıkmaktadır. O halde Türklüğe esas hakaret edenler ve milli duyguları zayıflatanlar, kaş yapayım derken göz çıkaranlardır. Esas yurtseverlik halkların eşitliğini ve kardeşliğini savunmaktır.

Bu açıdan baktığımız zaman mahkemenin de gerekçeli kararında milli duyguları zayıflatıcı bir suç işlediğini görüyoruz.

Mahkeme şöyle diyor:

"... **İkinci Dikran** hükümeti zamanında Ermenilerin haki-miyeti altında zorlanarak milli duygu ve öz Türkçe dillerini bozdukları... Kaldı ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun muhtelif devirlerinde Orta Anadolu'dan getirilip Ön Asya bölgesine yerleştirilen sayısız Türkmen aşireti mensuplarının da, zamanla bölge şartlarına uyarak bu topluluğun örf, adet ve çeşitli dillerden alınan kelimelerle oluşan ve bir karışımı ifade edip gerçek bir lisan hüviyetini kazanmamış, konuşma şekillerini benimsedikleri..." (Gerekçeli Karar, s. 112-113)

Görüldüğü gibi mahkemenin en son bilimsel bilgi diye övdüğü gerekçeli kararının birçok yerinde kullandığı, "Part Türkleri hikayesi ve kurt masalı"na göre yani, "kitlelere silahlı ve silahsız propaganda yoluyla inandırılmaya çalışılan ideolojik yalan"a göre,

- Türkler önce çeşitli etkenler altında kendi ana dillerini unutmuşlar ve nasıl olduğu belli olmayan bir oluşumla, Kürt olmuşlar.

- Dillerini, benliklerini unutan bu Türkler (yani Kürtler Kürdistan'da yaşamlarını sürdürürken Orta Anadolu'dan yeni yeni Türk aşiretleri Kürdistan'a yerleştirilmiş,

- İşte bu yeni gelenler de her ne hikmetse, kendi dillerini ve benliklerini koruyacakları yerde yine unutmuşlar, daha

önce Türk olan, sonra Kürtleşen ve Türklüğünü kaybeden bu kişilere benzemeye çalışmışlar ve bunlar da böylece Kürt olmuşlar.

.....

Açıkça görüldüğü gibi sözde milli duygulara sahip olan bu kişiler Türklere "ahmaklık" gibi bir vasfı izafe ederek Türk milli duygularını gerçekten zayıflatmaktadırlar. Halbuki hiçbir millet kendi dilini unutacak, kendi benliğini unutacak kadar ahmak değildir.

Fakat somut gerçekler ve gerçekten bilimsel bilgiler ideolojik yalanlarla, hikaye ve masallarla reddedilmeye çalışılırsa bunu yapanların böyle hazin bir sonuca varmaları, kaş yapayım derken göz çıkarmaları çok normaldir.

Bütün bunların ötesinde yukarıda değindiğimiz gibi 141/4 ve 142/3 maddelerinin TCK.'ya konuluş amacı bir kısım Türkler tarafından Anadolu'daki etnik gruplara bilhassa Kürtlere karşı kullanılabilecek ırkçılığa karşı tedbir almaktır. TCK.'nın kabul edildiği dönemlerde Misaki Milli sınırlarını Turancı ırkçı görüşlerin varlığımız için tehlikeli olduğunu dikkate alarak konulmuş olan bu maddelerin hiçbir zaman Kürt halkının anayasal ve demokratik haklarıyla ilgili taleplere ve eylemlere karşı kullanılamayacağı açıktır. TCK.nın 141/4 ve 142/3 maddelerinin yukarıda gösterildiği üzere objektif içeriğine karşı milli duygular tabiri ile veya Kürtçülük tabiri ile ne anlatmak istediklerini açık ve somut bir şekilde ortaya koymalıdır.

Aslında, özellikle Milli İstihbarat Teşkilatı'nın ve hükümet yetkililerinin Kürt sorunu konusundaki tavırları politik bir varsayımdan ileri gelmektedir. Bu varsayıma göre Kürtlerden söz eden Kürt dili, Kürt edebiyatı gibi kültürel konulardan söz eden, Kürt halkının objektif varlığını ileri süren, insan haklarından Kürt halkının da yararlanması gerekli diyenler, "vatan parçalayan", "bölücü" ve "Kürtçü" olarak nitelendirilmektedirler. Aslında Kürt halkının anayasal demokratik haklarını savunmak başka şey, "vatan bölücülüğü" başka bir şeydir. Bu iki kavramı birbirinden kesin olarak ayırmak gerekir.

Fakat Milli İstihbarat Teşkilatı ve öteki yetkililer "Kürt sorunu" konusundaki bu bulanık, sisli durumun açıklığa

kavuşmaması için büyük gayret göstermektedirler. Zira sorun, anlaşılmaz, karışık, karanlık, bulanık, sisli tutulduğu ölçüde halk yığınlarının, giderek C. savcılarına, idare amirlerine, jandarma ve polis teşkilatlarına çirkin ve öcü olarak gösterilmesi mümkün olmaktadır. Sorunun karanlık ve sis içinde bırakılması bulanıklık içinde kalması ölçüsünde anlaşılma olanakları çoğalıyor. Bu ise yığınların, anayasal demokratik özelemleri ile idare amirleri ve kanun uygulayıcıları kesin yabancılaşma ve birbirine karşı güvensizliklerin artmasına sebep oluyor. Örneğin herhangi bir yerde çalışan bir C. savcısını ele alalım. Bu savcı, Kürt sorununun temelinde anayasal demokratik haklar sorununun yattığını, Kürt halkının da Türk halkı gibi ana dilini kullanma hakkı başta olmak üzere öteki anayasal demokratik haklarını kullanabileceğini, bu soruna ülkenin bütünlüğü, halkların eşitliği ve kardeşliği temel ilkesi açısından çözüm bulunabileceğini, bunun kat'i surette ülkeyi "parçalamak", siyasi sınırları değiştirmek amacını taşımadığını, bilakis insan haklarını, hukukun üstünlüğünü, anayasayı, çağdaş demokratik toplumu savunmak olduğunu ve bunların ülkede yaşayan halklar arasında birlik ve beraberliği daha sağlam bir şekilde kurduğunu, asimilasyon ve baskı ile yaratılmaya çalışılan bir bütünlüğün ise bütünlük olmadığını vb. kavradığını kabul edelim. Bu savcı artık Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Kürt sorunu konusunda koparmış olduğu fırtınalardan fazla etkilenmeyecektir. Herhangi bir yazı, gösteri v.s. Kürt halkının anayasal demokratik hakları sorunu sınırları içinde kalıp ülke bütünlüğünü parçalayacak fiili bir gelişim veya bu girişime hazırlık ölçüsüne varmadığı sürece, kolay kolay takibata uğramayacaktır.

İşte MİT ve öteki yetkililer bu sorunun açıklık kazanmaması için olanca güçleriyle gayret göstererek, "Kürdüm" sözündeki, bu sözün özündeki anayasal demokratik haklar, kardeşlik ve bu gibi ilkeleri gizleyip, "vatan parçalayıcılığı", "bölücülük" gibi bir imaj yaratmaya çalışmakta ve yığınların anayasal demokratik hak ve özelemlerini bu şekilde baskı altında tutmaktadır. Sorunun özü, çağdaş hukuk, insan hakları ve çağdaş toplum açısından gerek yığınlarca gerekse kanun uygulayıcısı olanlarca anlaşıldığı andan itibaren, MİT'in bu taktiği de fiyasko ile sonuçlanmaktadır. Nitekim Kürt

halkının anayasal demokratik haklarını gizlemek ve baskı altında tutabilmek için her türlü eyleme karşı TCK'nın 125, 141/4, 142/3 maddelerini ileri sürmek artık iflas etmiş bir oyundur.

Bütün bunlardan dolayı yöneticilerin ısrarla kullandıkları, "Kürtçülük" sözünün anlamını artık maddi unsurları ile ortaya koymalıdır. Gerek C. savcılarını, gerekse As. savcılar iddianame düzenlerken bu kelimeyi sık sık kullandıklarına göre onlar da bu kavrama açıklık getirmek zorundadırlar. Bu bakımdan Kürt halkının var olup olmadığı konusuna, tarihsel gerçeklere ve bilimsel verilere dayanılarak bir açıklık getirdikten sonra aşağıdaki iki sorunun açıklanması gerekir.

aa) "Kürtçülük" ırkçılık anlamında mı kullanılmaktadır?

bb) "Kürtçülük" devletin bütünlüğünü bölme anlamında mı kullanılmaktadır.

cc) Devletin bütünlüğü içinde Kürt halkının anayasal demokratik hak ve özgürlüklerinin istemi anlamında mı kullanılmaktadır?

dd) Kürtçülüğün mahkemece kabul edilen anlam ve kapsamı nedir? Hangi bakımlardan milli duyguları zedeleyici nitelik taşır.

(Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanı ve 7. Kolordu Komutanı Orgeneral **Suat Aktulga**'nın Diyarbakır'da yaptığı basın toplantısı bu bakımdan çok ilginçtir. Sıkıyönetim komutanı basın toplantısında "Kürtçüler" yanında "aşırı Kürtçüler" tabirini de kullanmaktadır. Fakat her iki kavramın neleri içerdiğini ve aralarında ne gibi farklar olduğunu açıklamamaktadır.) (Bk. **Cumhuriyet** gazetesi, 3.9.1971)

4. Bölücü Kimdir?

Şu anda gerçekten bölücülük yapıldığı iddia ediliyorsa ve bölücü aranıyorsa, mahkeme huzurunda bizlerin değil, Türk egemen güçlerinin yargılanması gerekirdi. Zira kasıtlı davranışları ile baştan beri bölücülük yapan, Türkiye'de önemli bir unsur olan Kürt halkının varlığını inkâr ederek Türkiye'nin çağdışı üretim koşulları içinde kalmasını sağlayan egemen sınıflar ve bürokrasinin ta kendisidir. Kürt hal-

kının en temel hakkı "Kürt olarak kalma" ve "Kürt toplumu olma özelliklerini kaybetmeme" haklarını gasp eden, Kürt dili ve kültürünü en hunhar usullerle hukuk ve insanlık dışı baskılarla katletmeye ve tasfiye etmeye çalışanlar ırkçılığın en çirkinini uygulayanlar bunlardır. Siyasi iktidarı elinde tutan bürokratlar veya egemen sınıflar bir yandan "Kürtler Türktür" propagandasını ve yaygarasını sürdürürken, öte yandan da "Kürtleri Türkleştirmek için" 2510 sayılı yasalara benzer yasalar çıkararak anayasa düzenini, insan hakları kavramını, hukukun üstünlüğü anlayışını temelden ihlal etmişlerdir.

Temelinden yanlış olan bu politika, aynı zamanda anayasanın:

"Herkes yaşama ve maddi ve manevi varlığını geliştirme, haklarına ve kişi hürriyetlerine sahiptir." (Madde 14) "Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir, hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz." (Madde 12), "Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini, ferî huzuru, sosyal adalet, hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar." (Madde 10), "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli demokratik laik ve sosyal bir hukuk devletidir" (Madde 2)

biçimindeki maddelerine aykındır. Çünkü kişinin kendi ana dili ile yazılmış eserleri okuması, kendi ana dili ile konuşması kadar doğal bir şey olamaz ve bu haklar kişinin manevi varlığını geliştiren olanakların başında gelir.

Anayasanın açık ve kesin hükümlerine rağmen bürokratlar ve egemen sınıflar uyguladıkları bu yanlış politika sonucu Doğu Anadolu, yani Kürt toplumu üzerindeki baskılarını gün geçtikçe daha da artırmaktadırlar. Örneğin,

- Doğu Anadolu'da, uygulanan kanunsuz toplu aramalar Türkiye'nin hiçbir bölgesinde yapılmamıştır.

- Doğu'da kararnamelemler ile uygulanan komando harekâtı Türkiye'nin hiçbir bölgesinde uygulanmamıştır.

- Komando denen sözde emniyet kuvvetleri Türkiye'nin hiçbir yerinde, Doğu Anadolu'da olduğu gibi ırza tecavüz etmemiş, cana kıymamıştır.

- Kürtçe yazı yazmak isteyenler, yayın yapmak isteyenler devamlı olarak kovuşturmayla tabi tutulmuş, çeşitli baskılarla en tabii hak olan EŞİTLİK talep kuralı işletilmemiş ve pratiğe aktarılarak hayatîyet kazanması engellenmiştir. Oysa Kürtçe gazete ve dergi çıkarma yasaklandığı halde, İstanbul'da yalnız Ermeni dilinde 11 gazete ve derginin yayınlandığı çok dikkat çekicidir.

- Kürt dili ve kültürünü katledip "Kürt toplumu olma" özelliklerini tasfiye için her türlü kültür katliamcılığı yapılmış ve hunharca tedbirlere girişilmiştir.

İktidara sahip olan egemen güçlerin ve bürokratların, bu yanlış ve kasıtlı politikaları sonucu Kürt halkı maddi ve manevi varlığını geliştirme olanağından yoksun bırakılmıştır. Çünkü anayasanın 10. maddesindeki, "... Devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet, hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır..." şeklindeki bir maddeyi uygulamak şöyle dursun, akla-hayale gelmez engeller ortaya çıkarmış ve anayasa ile alay edilmiştir.

- Eğer bölücülük söz konusu ise ve bölücü aranıyorsa, böylesine tek taraflı bir tasarruf ile anayasanın temel maddelerini ihlal edenler bölücüdür.

- Kanunsuz toplu aramaları yaptırılanlar bölücüdür.

- Haksız ve insafsız jandarma zulmüne göz yumanlar bölücüdür.

- Kişinin maddi ve manevi varlığının geliştirilmesinin asgari şartı olan ana dilini kullanma hakkını gasp edenler bölücüdür.

- Kürt dili ve kültürünü katletmeye çalışanlar bölücüdür.

- Kürt toplumu olma özelliklerini eşi menendi görülmedik bir hunharlıkla katletmeye çalışanlar bölücüdür.

Ve bütün bu kişiler aynı zamanda ırkçılardır.

Açıkça görülmektedir ki egemen güçler ve bürokrasi, kendileri bizzat bölücülük ve ırkçılık yaptıkları halde kendileri dışında bölücü ve ırkçı aramaktadırlar. Bu iki durumun birbirleri ile çeliştiği artık, açık-seçik bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Öte yandan yine bu politik varsayım gereği, "Kürt" demek, "Kürt dili"nden söz etmek, "Kürt edebiyatı" ile uğraşmak, "Türklüğe" hakaret olarak telakki edilmektedir. Bunun da öteki sorunlarda olduğu gibi bilimsel bir temeli ve mantıki bir nedeni yoktur. Ve duygusal bir görüştür.

5. Anayasal Kuruluşları Gizli Gösterme Taktiği

Bu konuda yürütülen başka bir taktik de, Devrimci Doğru Kültür Ocakları gibi Kürt halkının anayasal demokratik haklarını savunan birtakım kuruluşların, "GİZLİ" gösterilme çabalarıdır. Özellikle Milli İstihbarat Teşkilatı böyle bir çaba içindedir. Bir bakıma bu çaba çok normaldir. Çünkü "bölücülük" deyip TCK'nın 125. maddesine göre iddianame düzenleyemeyince, TCK 141 ve 142. maddelerden de yargılama olanakları olmayınca, ister-istemez en açık demokratik eylem ve yazılarda bile gizli örgüt ve gizli faaliyetler aramaya çalışılmaktadır. Halbuki Kürtlerin anayasal demokratik hakları ile ilgili bütün fikir ve eylemleri açık olup hiçbir gizliliği yoktur. Bütün bunların dışında insan haklarının ve ana hürriyetlerinin, hukukun üstünlüğünün ve anayasanın savunulması için gizli örgütler kurulduğu ve gizli faaliyetler yapıldığı, çağımızda ancak diktatörlük idarelerinde görülmektedir. Halkların eşitliği ve kardeşliği gibi son derece yüce ve insancıl kavramların, gizlilik içinde yürütülmeye çalışıldığını göstermek boşuna çabalarlardır. Bütün bunlar Kürt halkının anayasal demokratik hakları için mücadele eden kişileri suçlu görmek ve göstermek isteyen teşkilatların ve yetkililerin sadece varsayımları ve şartlanmışlıklarıdır.

Yine, Kürtlerin objektif varlığından söz etmek ve Kürt olmak Türklüğe hakaret olmadığı gibi ülkemizin gelecekteki sıhhatli gelişmesi ile de yakından ilgilidir. Kürtlerin Türk olduğunu iddia eden ve bunun gereği olarak hızlı bir asimilas-

yon öneren görüşler çağdışı olduğu gibi katı surette ülkemin lehine de değildir. Aynı zamanda çeşitli problemleri de bünyesinde taşımaktadır. Asimilasyon önemli bir eğitim problemi yaratmakta, okur-yazar oranının artmasını engellemekte; giderek medrese kültürünün ve feodal kültürün devamını sağlamaktadır. Bunlar ise aslında anayasa ve çağdaş demokratik düzene ve hukuka karşı işlenmiş suçlardır.

Öte yandan bu durum, bölgede, üretimin artınmasına sebep olmaktadır. Çünkü Kürtler Türkçe bilmediği için üretim aracı olan makinayı rasyonel bir şekilde kullanma olanağına sahip olamamaktadırlar. Bu durum öteki etkenlerle birlikte, bölgenin, giderek Türkiye'nin geri kalması sonucunu doğurmaktadır.

Ülkenin lehine olan, ancak, Türk ve Kürt halklarının eşitlik ve kardeşlik esasına göre meydana getirecekleri bir bütünlüktür. Cumhuriyetin temelinin de bu amaçlarla atıldığı açıktır. Asimilasyon gibi gerici bir politika ile bütünlük sağlandığı dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir.

Kürtler anayasal demokratik hak ve özgürlüklerini elbette savunacaklardır. Gerici bir eylem ve düşünce biçimi olan asimilasyona elbette karşı çıkacaklardır. Bu, bilimi, hukuku, insan haklarını ve ana hürriyetlerini, anayasayı savunmaktır. Bu, doğruyu savunmaktır. Zira anayasasının 2, 10, 12 ve 14. maddelerini ancak bu şekilde hayatiyete kavuşturabiliriz. Dolayısıyla bütün bunlar anayasa ve mevzuatımız açısından katı olarak suç değildir. Bunları suç göstermek için ortaya konulan iddialar zoralama olup, inandırıcı bir niteliğe sahip değildirler.

6. Sonuç Olarak

a) Türkiye'de dili, tarihi, geleneği ve kültürü farklı olan bir Kürt halkı vardır. Bunun inkârı Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına, objektif koşullarına, bilime ve ülkenin çıkarlarına aykırıdır.

b) Kürt halkının objektif varlığından, bu varlığın gereği olan, dil, edebiyat, tarih, folklor yani Kürt kültüründen söz etmek, Kürt olarak kalmaktan ve "Kürt toplumu olma özelliklerini kaybetmemekten" söz etmek katı surette suç ola-

maz. Bilakis anayasayı, hukukun üstünlüğünü ve bilimi savunmak olur.

c) Bütün bunlara karşı, Kürt dili ve kültürünü, gidererek Kürtlerin, "Kürt toplumu olma", "Kürt toplumu olma özelliklerini kaybetmeme" haklarını gasp edenler elbette ırkçıdır ve bölücüdür.

d) TCK'nun 125, 141/4 ve 142/3 maddelerinde gösterilen suçların Kürt halkının anayasal demokratik haklarını savunan istek ve eylemlerle kati surette ilişkisi yoktur. İnsanların kardeşliğinden ve halkların eşitliğinden söz eden yüce fikirlerin, maddelerdeki "bölücülük", "ırk mülhazası ile, anayasaca tanınan kamu haklarının kısıtlanması ve milli duyguların zayıflatılması ile dernek kurma ve propaganda yapma" fiilleri ile uzaktan yakından ilgili değildir.

G. MAHKEMENİN SUÇ KASTI HAKKINDAKİ HUKUK DIŞI GÖRÜŞÜ

Mahkeme gerekçeli kararında şöyle diyor:

"... Herhangi bir fiilin işlenmesine faili sevkeden sebepler ile failin hakiki kastının, ika olunan işlemin cereyan şekline ve failin davranışlarından çıkarılacak makul sonuçlara göre değerlendirileceği, tespit edileceği tabiidir..." (Gerekçeli Karar, s. 111, Paragraf 5)

Mahkeme bundan sonra, 1968 yılı yaz aylarında (Temmuz- Ağustos) yaptığım "**Doğu ve Güneydoğu Anadolu Sınır Kasabalarında Sosyo-Ekonomik Yapının Mukayeseli Analizi**" isimli araştırmamı ve 7.10.1970 tarihinde Atatürk Üniversitesi Rektörü **Kemal Bıyıkoglu**'na Noterlik kanalıyla gönderdiğim bir ihbarnamemi söz konusu ederek kasıt unsuru delillendirmeye çalışmaktadır. (Gerekçeli Karar, s. 111-112)

Burada mahkeme büyük bir hukuki hata içindedir. Şöyle ki, Temyiz dilekçemin 220. sayfasında gösterdiğim gibi propaganda suçunun manevi unsuru yani kasıt bu suçu bilerek işlemektir. "Propaganda veya ömenin bu maddeler fıkralarında gösterilen nitelikte olup olmadığı failin kişiliğine, geçmişteki haline, propagandası yapılan fiil veya övülen fik-

rin mahiyetine göre takdir olunmalıdır.” Zaten mahkeme de yukarıda belirttiğim gerekçeli kararında aynı şeyleri söylemektedir.

Bana isnat edilen fiil 1967-1968 ders yılı 1. sömestrede yani 1967 (Kasım-Aralık) ve 1968 (Ocak) aylarında sözü geçen iki teksiri öğrenciye dağıtmam olduğuna göre, mahkemenin yukarıda söz ettiği suç kasıtı ile ilgili olarak bu tarihlerden önceki duruma ait deliller, belgeler ve bunlara dayanan kanılar üzerinde durması gerekirken, kasıt iddiasını, bu fiillerden çok sonra meydana gelen olaylarla (1968 Temmuz-Ağustos) ve (1970 Ekim) delillendirmeye çalışması yolsuzdur.

H. MAKALEYİ BİLİRKİŞİYE TETKİK ETTİRMEYEN HÜKME VARMAK YOLSUZDUR

Bilirkişi tetkikatının önemini temyiz dilekçemin 246-251 sayfaları arasında belirtmişim. Yine yukarıdaki bölümlerde gösterdiğim gibi mahkeme bu makaleyi değerlendirmekte gerçekten yetersiz kalmıştır. Bu bakımdan bilirkişiye tetkik ettirilmeden hükme varılması yolsuzdur.

İstanbul Basın Savcısı tarafından düzenlettirilen ve dosyada mevcut olan bilirkişi raporunu duruşmada (5 Mayıs 1972 tarihli ve 1972/53 esas sayılı dosya ile görülen ve aynı tarihte 1972/6 esas sayılı dosya ile birleştirilen, **Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu** adlı makale ile ilgili dava dosyası) ve savunma dilekçemde yer almadığı gerekçeyle reddedilmiştir. (Savunma, s. 159)

Bilirkişi tetkikatı ile ilgili talepler 20.6.1972 tarihli duruşmada verdiğim tahkikatın genişletilmesi ile ilgili dilekçede yer almıştır. (s. 4, Paragraf 6) Bu talep mahkeme tarafından, “makaleyi takdir etme kendi kapasitemiz dahilindedir” gerekçeyle reddedilmişti. (Tutanak, s. 11/(3))

I. SONUÇ (TALEP)

Mahkeme, ırkçılık iddiaları ile ilgili savunmamı hiç dikkate almamış, objektif delillere dayanarak reddetmemiş, dosyada buna dair bir savunma dilekçesi yokmuş gibi hareket etmiştir. (Savunma, s. 167-219)

Kasıt unsurunu hukuki hata yaparak değerlendirmiş, makaleyi ise değerlendirmede yetersiz kaldığı halde bilirkişi tetkikatına gerek duymamıştır.

Öte yandan bilimsel verilere ve tarihsel belgelere dayanan analizlerin, “Part-Türkleri hikâyeleri ve kurt masalları” ile geçiştirilmeye çalışılarak gülünç ve gayri ciddi bir eğilim içine girmiştir. Bu davranış mahkemede olması gereken ağır başlılık ve bilime saygı ile katiyen bağdaşamaz.

Bütün bunlardan dolayı hüküm bu yönlerden de bozulmalıdır.

HÜKÜM FIKRASI ile GEREKÇELİ KARAR ARASINDAKİ UZLAŞMAZ FARK

I. TEKSİRLERİN DAĞITILMASI ve ANLATILMASI (KARAR YANI HÜKÜM FIKRASI, Tutanak, s. 125) TEKSİRLERİN DAĞITILMASI (Gerekçeli Karar, s. 110-141, 111, 19/g, 34-35, 36, 38, 42-43)

Davanın özüne münhasır olan bu çelişmeyi temyiz dilekçemin 272-274 sayfaları arasında tahlil ettiğim için burada tekrar üzerinde durmuyorum. Bu farklılık mahkemenin hüküm fıkrasında hiçbir gerekçeye dayanmadan tamamen keyfi bir şekilde karar verdiğini, hükümden sonraki 36 gün içinde de buna ait delilleri zorlama bir şekilde bulmaya çalıştığını göstermektedir.

II. KAMU HİZMETLERİNDEN YASAKLANMA

A. HÜKÜM FIKRASI YANI KARARDA ŞÖYLE DENİYOR

"TCK'nın 31. maddesi uyarınca **hükmolunan cezaya eşit süre kamu hizmetlerinden yasaklanmasına**" (Tutanak, s. 125)

Aynı hüküm tutanakların 126. sayfalarında da yer almaktadır. "TCK'nın 31. maddesi uyarınca sanığın **hükmolunan cezaya eşit süre kamu hizmetlerinden yasaklanması**"

B. GEREKÇELİ KARARDA ise BU HUSUS ŞU ŞEKİLDE YER ALIYOR

"TCK.'nın 31. maddesi gereğince **müebbeden kamu hizmetlerinden yasaklanmasına**" (Gerekçeli Karar, s. 127)

"TCK.nın 31 maddesine göre **müebbeden kamu hizmetlerinden yasaklanmasına**" (Gerekçeli Karar, s. 128)

Görüldüğü gibi **hüküm fıkrasında hükmolunan cezaya eşit süre** kamu hizmetlerinden yasaklandığı denildiği halde, **gerekçeli kararda, müebbeden** kamu hizmetlerinden yasaklanmasına denilmektedir. Bu farklılık bile mahkemenin kararının ciddi olmadığını göstermektedir.

III. HÜKÜM FIKRASI ile GEREKÇELİ KARAR ARASINDAKİ YAZILIŞ FARKI

Gerekçeli karar, kararın yani hüküm fıkrasının bir gerekçesi olduğuna göre, gerekçeli kararın sonunda hüküm fıkrasının aynen yer alması gerekir. Halbuki tutanaklarda yer alan hüküm fıkrası ile (Tutanak, s. 124-127) gerekçeli kararda yer alan hüküm, (s. 126-129) yazılış ve ifade bakımından birbirinden çok farklıdır.

IV. HÜKÜM FIKRASINDAKİ ÖTEKİ HATALAR

A. MAHKEMENİN GÖREV YERİMİ GÖSTERMEMESİ NORMAL BİR DAVRANIŞ DEĞİLDİR

Mahkeme kararının başında, "Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde asistan olarak görevli bulunduğu 1967 yılından itibaren 1971 yılına kadar geçen süre içinde..." (Tutanak, s. 124)

Demekte fakat görev yerimi belirtmemektedir.

Nitekim bu karar kamuoyuna duyuran Sıkıyönetim Komutanlığı bildirisinde "Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyoloji Asistanı **İsmail Beşikçi**..." denilmektedir. (14 Ağustos 1972 tarihli TRT haber bülteni ve 15 Ağustos 1972 tarihli **Milliyet** gazetesi, s. 3)

Halbuki ben Siyasal Bilgiler Fakültesi Sosyoloji Asistanıyım.

B. ÖĞRETİM GÖREVLİSİ-ASİSTAN

Mahkeme “öğretim görevlisi” ile “Asistan”ın fonksiyonlarından habersizdir. Halbuki öğretim görevlisi ve asistanın fonksiyonları ayrıdır. 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu asistanlar ve öğretim görevlileri hakkında farklı hükümler getirmiştir. Mahkeme tutanaklarının 124. sayfasında asistan dediği halde, 125. sayfasında “yine öğretim görevlisi olarak hazırlayıp yayınladığı” ve gerekçeli kararında yine birçok yerlerinde (s. 124) “öğretim görevlisi” olarak diyerek ne kadar üstün-körü bir yargılama yaptığını ortaya koymaktadır. Bunlar zühul değildir. Bilmemekten ileri gelen hususlardır. Tahkikatın genişletilmesi ile ilgili taleplerimizi (mahkeme her şeyi bilebilecek kapasitededir” diyerek reddeden mahkemenin, bu kadar basit bir şeyden habersiz olması, neyi nasıl bildiğini, tahkikatın genişletilmesi taleplerini nasıl keyfilikle reddettiğini göstermektedir.

C. (GEÇİŞ HALİNDEKİ TOPLUMLAR) (?)

Tutanakların 125. sayfasında şöyle deniliyor:

“... Yine öğretim görevlisi olarak hazırlayıp yayınladığı (Doğu Mitingleri'nin Analizi) ve (Geçiş Halindeki Toplumlara) isimli teksirlerini...”

Halbuki **(Geçiş Halindeki Toplumlara)** diye bir başlık olamaz. Teksirin adı şudur:

(Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlara)

Mahkemenin bu tavrı elbette ciddi olamaz.

Nitekim Sıkıyönetim Komutanlığı da sözü geçen bildirisinde bu teksirin adını kendi gönlünce değiştirmekte hiçbir mahzur görmemiştir.

“... Hazırlayıp yayınladığı... **Doğu'da Değişim ve Geçiş Halindeki Toplumlara...**”

Bunlar elbette ciddi tavırlar değildir.

D. SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI'NIN, MAHKEMENİN KARARINI DEĞİŞTİRMESİ

Bütün bunların dışında sıkıyönetim komutanlığının mahkemenin bu kararını hem de öze münhasır olan bu tarafını, nasıl değiştirip kamuoyuna duyurabildiği konusu da ayrıca üzerinde durulmaya değer bir konudur.

V. MAHKEME BİR KONU ÜZERİNDE HÜKÜMLE BİRLİKTE KARARA VARMA Sİ GEREKİRKEN VARMAMASI YOLSUZDUR

Mahkeme, 2 Mayıs 1972 tarihli duruşmada MİT ile ilgili bir durum hakkında, "hükümle birlikte tezekkürü zımında reddine" (Tutanak, s. 81) dediği halde hükümde bu konuya dokunmaması yolsuzdur.

VI. SONUÇ

Hüküm fıkrası ile gerekçeli karar arasında görülen ve davanın özünü ilgilendiren uzlaşmaz bir çelişme vardır. Bu çelişmenin çözüme bağlanması bakımından hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

**MAHKEME, MENSUBU OLDUĞUM SİYASAL
BİLGİLER FAKÜLTESİ'NDEN HİÇBİR ŞEY
SORMAMIŞ, MİLLİ İSTİHBARAT
TEŞKİLATI'NIN, ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ AJANLARI OLDUĞU
AÇIKÇA ORTAYA ÇIKAN MUHBİR
TANIKLARLA YAZIŞMA YAPMAYI
DAHA UYGUN GÖRMÜŞTÜR**

Temyiz dilekçemin bir çok yerlerinde mahkemenin gerçeği aksettirmeyen, bilakis gerçeği gizlemek gayreli içine girerek yalan beyanda bulunduğunu dosyada mevcut somut dellillerden ve tutanaklardan örnekler vererek göstermeye çalıştım. (Temyiz dilekçesi. s. 45-47, 48, 196-198, 204-207, 211)

Mahkemenin muhbir tanıkları neden huzurda dinlediğini ve nasıl dinlediğini duruşmadan önce mahkeme üyeleri ile birlikte cereyan eden çay-kahve sohbetlerini, yine temyiz dilekçemin 198-204 sayfaları arasında belirtmişim.

**I. MAHKEMENİN MİT AJANI OLDUĞU AÇIKÇA
BELLİ OLAN KİŞİLERLE YAZIŞMA YAPMASI**

A. SOMUT OLAYLAR

Mahkeme çeşitli vesilelerle aldığı ara kararları ile Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanlığına yazılar yazarak benimle ilgil bazı bilgiler istemiştir. Fakat yazılara cevap genel olarak şu şekilde gelmiştir: "ilgili husus zamanın Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı **Prof. Şaban Karataş**'tan so-

rumuştur. **Şaban Karataş**'ın cevabı ilişiktir. İmza (Rektör **Kemal Bıyıkoglu**)”

Örneğin, 16.11.1971 tarihli duruşmada okunan yazı (İdari Tahkikat Komisyonu evrakı ile ilgili) ve 18.7.1972 tarihli duruşmada okunan yazı (Bilim Kurulu'nun kararı ile ilgili) (Tutanak, s. 27, 119)

Bu hususun rektör tarafından neden Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'ndan değil de (Edebiyat Fakültesi'nin Dekanı halen **Prof. Dr. Selahattin Olcay**'dır) **Prof. Şaban Karataş**'tan sorulması ilgi çekici bir olaydır. Dekanlık resmi bir müessese olduğuna ve kişiler tarafından temsil edildiğine göre, dekanlık görevlerinin şu veya bu kişi tarafından sürdürülmesi önemli değildir. Dolayısıyla dekanlık resmi işlemler hakkında bilgi vereceğine göre, muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun mahkemenin istediği bilgileri, neden **Şaban Karataş**'tan sorduğu hususu anlaşılan bir keyfiyet değildir. Aslında durum açıktır. Bu iki şahıs da Milli İstihbarat Teşkilatı'nın elemanıdır. Mahkeme bu kişilerle yazışmaya özellikle dikkat etmiştir.

B. TAHKİKATIN GENİŞLETİLMESİ TALEBİM

20 Haziran 1972 tarihli duruşmada yine aynı tarih ile mahkemeye verdiğim dilekçede aşağıdaki hususlarla ilgili olarak tahkikatın genişletilmesini talep etmiştim.

Atatürk Üniversitesi yöneticilerinin bana karşı husumetlerini gösteren bir delil de, bunların Milli İstihbarat Teşkilatı'nın adeta bir şubesiymiş gibi, benim hakkımda özel dosya tutuklarının anlaşılmış olmasıdır. Örneğin, ben 1971 Mart ayından itibaren (Mart ayının sonu) Atatürk Üniversitesi'ndeki görevimden ayrılıp Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne geçtim. Dolayısıyla Atatürk Üniversitesi'ndeki resmi, özel dosyamın da Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne devri gerekirdi. Halbuki bu böyle olmamış, duruşma boyunca benimle ilgili birçok evrakın Atatürk Üniversitesi yöneticileri tarafından keyfi olarak tutulduğu anlaşılmıştır.

Bir yılı aşkın duruşma boyunca benimle ilgili evrakın Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden isteneceği, bu evrakın Ankaradaki Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki dosyada bulunması gerektiği

halde, devamlı olarak Atatürk Üniversitesi ile yazışma yapılmaması, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden hiçbir şey istenmemesi bunun açık delilidir.

Bu hususun açıklık kazanması için benimle ilgili her türlü evrakın, neden görev yerim olan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne gönderilmediği, Atatürk Üniversitesi'nde hangi maksatla tutulduğunun araştırılması için gerekli soruşturmanın yapılmasına karar verilmesini",

.....
Bununa ilgili olarak doktora tezimin aslının (yani jüri heyetine sunulduğu şekli ile) mahkeme dosyasına nasıl girdiği, Askeri Savcı'nın hangi yollarla bu tezin aslını elde edip mahkemeye sunduğunun araştırılmasına karar verilmesini",

(Zira Askeri Savcı 24.4.1972 tarihli duruşmada tezin aslını mahkemeye sunmuştur. Bu husus 16. maddedeki iddialarımı doğrulamaktadır. Yani Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki dosyamda olması gereken doktora tezimin aslı neden Atatürk Üniversitesi yöneticilerinin uhdesinde kalmıştır?)(Sözü geçen dilekçe. 5-6, madde 16, 17)

C. *TALEBİN REDDİ*

Bu taleplerim mahkeme tarafından, dava ile ilgili olmadığı gerekçesi ile reddedilmiştir. (Tutanak, s. 111/4)

II. BU KONUDAKİ SOMUT TALEP ise ŞUDUR

a) Ben Atatürk Üniversitesi'nin muvafakatı ile 1971 yılı Mart ayının sonundan itibaren Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki görevime başladım.

b) Bu göreve başlamamla birlikte, benim ile ilgili resmi dosyanın (Yani zat işleri, sicil vs.) Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne intikal etmesi, benim ile ilgili hiçbir resmi belgenin Atatürk Üniversitesi'nde kalmaması gerekir.

c) 1971 Mayıs ayının 20'sinde ve Haziran 1971 başlarında Atatürk Üniversitesi'nin yöneticileri tarafından sıkıyönetim komutanlıklarına ihbarlar yapılıyor. Ve yapılan ihbarlara 1968 yılı Şubat ayında kurulan tahkikat komisyonun evrakı da ekleniyor.

Bu husus mahkemenin gerekçeli kararında şu şekilde ifade ediliyor.

"... Ancak işlemler o zaman adli makamlara intikal etmemiş, bunun için sıkıyönetim ilanına kadar beklenilmiştir... Ancak 22.7.1971 tarih ve 1971/70 sayılı iddianamenin hazırlanmasında sadece Milli İstihbarat Teşkilatı'ndan gönderilen rapor ve belgelerle Atatürk Üniversitesi'nden gönderilen yazılı belgelere istinad edilmiş olayla ilgili bilgileri bulunduğu, İdari Tahkikat Komisyonu raporlarından anlaşılan tahnıkların bilgilerine başvurulamamıştır." (Gerekçeli Karar, s. 12)

Görüldüğü gibi Atatürk Üniversitesi'nden ihbarlar yapılırken İdari Tahkikat Komisyonu'nun evrakı da ihbarlara eklenmiştir.

d) Ben, Mayıs ve Haziran aylarında Atatürk Üniversitesi elamanı olmadığım, Siyasal Bilgiler Fakültesinde asistan olduğum halde, dosyamın da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bulunması, idari tahkikat evrakının da oradaki dosya içinde bulunması gerektiği halde, muhbirler sıkıyönetim komutanlıklarına yaptıkları ihbarlara ekledikleri idari tahkikat belgelerini nereden almışlardır?

e) Anlaşılan şudur: Atatürk Üniversitesi'ndeki muhbirler ya benimle ilgili evrakın bazılarını yeni görev yerim olan Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne göndermemişler veya ikinci bir dosya tutup bazı belgeleri burada saklamışlardır. Ve bu şekilde sıkıyönetim komutanlığına intikal ettirmişlerdir. Bu her iki halde de memuriyet suçudur ve üzerinde durulması gerekir.

Mahkemenin tahkikatın genişletilmesi taleplerimi kabul edip bu hususları açıklığa kavuşturacağı yerde, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın ajanı olduğu her haliyle belli olan bu kişileri ve yaptıkları kanunsuz işlemleri açıklığa kavuşturması için çabalaması ancak, kendisinin tarafsız olmadığı sebepleri ile açıklanabilir.

f) Ben mahkemenin tarafsız olamayacağını, bu bakımdan davadan çekilme kararı almasını iki kere ileri sürdüm. (Birincisi için bk. Tutanak, s. 53, ikincisi için bk. Tutanak, s. 7) Fakat talebim mahkeme tarafından "biz bağımız mah-

kemeyiz, kimseden emir almayız” şeklinde fiili durumu kati surette aksettirmeyen yuvarlak gerekçelerle reddedildi. (Tutanak, s. 55 ve Tutanak, s. 75/11)

Bütün bu red'lere rağmen şimdiye kadar belirtmeye çalıştığım bunca usulsüzlükler, keyfilikler, yalan beyanlar, ke-sinkes lehte belge ve beyanları örtbas etmeler... v.s. bu istemlerimde ne kadar haklı bulunduğumu açıkça göstermektedir.

III. MAHKEME HÜKÜM FIKRASINDA ŞÖYLE DEMEKTEDİR

“... Anayasa dışı gerici ve teokratik düzen tesisine çabala-yan ve cümleden olarak vuku bulan anarşik olaylara katıldıkları hususunda delil ve amarelere rastlanan görüş ve davranış sahipleri ve örgütleri ile bu faaliyetlerin tahrik, teşvik ve organize edenler hakkında da kanuni işlem yapılması gerektiğine binaen,

Dava dosyasından çıkarılacak bu konudaki belgeler suretlerinin gönderilmesiyle keyfiyetin Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyö-netim Komutanlığı'na ihbar olunmasına” (Tutanak, s. 127, Gerekçeli Karar, s. 129)

Bu, sadece politik bir gösteridir. Zira ben 28.3.1972 tarihli dilekçemde (Tutanak, s. 70) Erzurum'da, üniversitede cereyan eden gericilik olaylarını mahkemeye bildirdim. Gericiler, fanatik ırkçılar ve teokratik düzen taraftarlarının yaptığı bir sürü olayların, imtihan salonunu basma, fakülteleri basma, pencere camı kırma, kitap yakma, vs. gibi birçok olayların devrimcilere yüklenmeye çalışıldığını ifade etmiş-tim. (Sözü geçen dilekçe, s. 2-3) Ayrıca 28.7.1972 tarihli savunma dilekçemin 33-36. sayfaları arasında bu faaliyetleri sıraladım. Yine aynı şekilde 28.3.1972 tarihli dilekçemde bu olaylarla ilgili somut bilgiler verdim. Fakat mahkeme bütün bunları “görülen dava ile ilgisi bulunmadığı” gerekçesi ile reddetti... (28.3.1972 tarihli dilekçe ek kısmı ve tutanak, s. 75/10)

Bu bakımdan mahkemenin yukarıya çıkardığım hüküm fıkrasında yer alan pasajı politik bir gösteriden öteye geçe-

mez. Çünkü gericilik olaylarının başı, üniversitenin binbir türlü ihtiyacı dururken 10 milyon liranın üzerinde para harcayarak üniversitenin içine cami ve medrese yapmaya çalışanlar ve böylece üniversiteyi medreseye dönüştürme gayreti içinde bulunanlardır. Ve bu muhbirler mahkeme tarafından, muhbir tanık sıfatı ile dinlenmişlerdir. En büyük gerici-lerin, fanatik ırkçıların ve medrese dolayısıyla vurgunlarını sürdürenlerin (davaları Erzurum'da adliyededir) mahkeme huzurunda bu kadar itibarı olduktan ve bunlar tanık sıfatıyla birer birer dinlendikten sonra, mahkeme daha hangi gericilik olaylarını ve hangi gerici-leri komutanlığa ihbar ediyor?

Mahkemenin bu politik gösterisi son derece gayri ciddi olup inandırıcı olmaktan çok uzaktır. Mahkeme bu politik gösterilerle sözde tarafsız olduğu inancını hiç kimseye benimsetemez.

IV. TALEP

Objektif beyanlar mahkemenin tarafsız olmadığını, muhbirlerle işbirliği içinde olduğunu açıkça göstermektedir.

Mahkemenizin, duruşmalar boyunca fiil mahkemesi hakkında, bende hasıl olan bu kanaat üzerinde ciddi şekilde durması ve kararı bu yönlerden de bozması gerekmektedir.

EVRAKTA AĞIR BİR SAHTELİK VARDIR

1. Temyiz dilekçemin 47. sayfasında hükmün ikinci nüshasının, yani bendeki nüshanın her sayfasının duruşma hakimi veya diğer askeri hakim üye ve tutanak katibi tarafından imzalanması gerektiği, bunun yapılmadığını sadece son sayfadaki yani 129. sayfadaki iki imzanın kanunun aradığı hususlara karşılık olamayacağını belirtmiş bunun kâ-nuna muhalefet hali teşkil ettiğini de bildirmiştim.

2. Gerekçeli kararın 129. sayfasında ağır bir sahtelikle karşılaşmaktayız. Görüldüğü gibi, tutanak katibi kısmında Kıdemli Başçavuş **Mehmet Ölçmen**'in adı yazılıdır. Fakat imza ona ait değildir.

Diğer belgelerden tetkik ettiğime göre imza, Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görevli sivil memurlardan **Şeyhmus Ayla**'ya aittir.

3. Bu imza yolsuzluğu elbette ufak bir olay olarak geçiştirilemez. Çünkü:

a) Gerekçeli kararın ikinci nüshaları kanunun istediği şekilde imzalanmamıştır.

b) Kanun gerekçeli kararın yazılıp dosyaya konulması ve tebliği konusunda, kararın tefhiminden itibaren bir haftalık süre tanıdığı halde, mahkeme bu hususta alabildiğine keyfi davranmış, kanun maddelerini hiçe saymıştır.

c) Sözü geçen sivil memur duruşmalarda tutanak katipliği yapmamıştır.

Bu hususlar elbette sözü geçen tutanak katibinin bu imza işini neden yerine getirmediği konusunda bende şüphe uyandırmıştır.

4. Bu evrak sahtekârlığı elbette küçük bir olay değildir. Mahkemenin, birbirlerini sahtekârlıkla suçlayan muhbir tanıkların korkunç yalanlarını “yalan söylemiyorlar” diyerek bizzat kendisinin yalan söylemesi keyfiyeti ile yakından ilgilidir.

Bilindiği gibi **savunma dilekçemin** 97, 98 ve 99. sayfalarında muhbir tanık **Turhan Tufan Yüce**'nin, muhbir tanık Rektör **Kemal Bıyıkoglu**'na üniversitedeki usulsüzlükler, kanunsuzluklar ile ilgili bir mektup yazıp kendisini “evrak sahtekârlığı yapmak”, “Milli Eğitim Bakanı'ndan şefaathale talep etmek”le suçluyordu. (**Temyiz Dilekçemin** 206. sayfasında da (Madde 10) sözü geçen konuya yine temas edilmişti.)

Ben, mektupta sözü geçen **sahte genel sekreterin**, benim üniversitedeki görevime son verilmesi ile ilgili kararda imzasının bulunduğunu, dolayısıyla sözü geçen işlemin de sahte bir evrak tanzimine dayandığını, bütün bunlardan dolayı muhbir tanık **Kemal Bıyıkoglu**'nun kişiliğinin ortaya çıkması bakımından bu mektupların tamamının elde edilip tetkik edilmesi gerektiğini ileri sürmüştüm.

Mahkeme ise hiç görevi olmadığı halde, korkunç derecede yalan beyanda bulunan ve birbirlerini sahtekârlıkla suçlayan bu muhbir kişiler hakkında, “yalan beyanlarına rastlanmadığından” diyerek onları korumak gayretkeşliği içine girmiş ve taleplerimi reddetmişti.

Şimdi artık, yukarıda sözünü ettiğim 129. sayfada yer alan imza yolsuzluğundan (evrak sahtekârlığından) sonra, yalan beyanlarda bulunan ve MİT ajanı oldukları ortaya çıkan muhbir tanıkları koruma işlemini iyice açıklığa kavuşturmaktadır.

Mahkemenin bütün usulsüzlükleri, keyfilikleri ve kanunları hiçe sayan tutumları tarafımızdan bir bir bilinmektedir. Somut delilleri ile ispat olanağı bulundukça hepsi de ortaya serilecektir.

5. Evraktaki bu sahtelik yani imza yolsuzluğu, sadece, hükmün bozulmasını değil, yapanlar ve yaptıranlar hakkın-

da TCK. gereğince kovuşturma yapılmasını da gerektirmektedir.

Bu hususları Askeri Savcı'nın ihbar telakki etmesini talep ediyorum.

ÖTEKİ HUSUSLAR

I. BİLİRKİŞİLİK

A. Bundan önceki bölümlerde mahkemenin bilirkişi telkikatı ile ilgili taleplerimi reddettiğini belirtmiştim. (Temyiz dilekçesi, s. 246-251)

B. Mahkeme gerekçeli kararında şöyle diyor:

“... Ancak sanık İsmail Beşikçi'nin, **bir yetkilinin denetimi altında da olsa**, üniversite gibi özerk bir kurumda öğretim görevlisi olarak vazifelendirilmiş olması karşısında,

Ve yine,

Dünya ölçüsünde bilgi ve görüşlerin yaşadığı üniversite-deki bilim adamının, objektif gerçekleri bulmaya çalışmak ve bulduğu herhangi bir gerçeği sırası gelince bildirmekle görevli bulunduğu da nazara alınarak,

Bütün bunlara ilaveten, Türk eğitim felsefesinin, Türk toplumunun yapısına, çağımızın ileri bilim ve teknoloji gereklerine ve Atatürk milliyetçiliği ilkeleri üzerine oturtularak, uygulanma alanına geçirilmesi zorunluluğu da göz önünde tutularak,

Keza, genel olarak Üniversiteler Kanunu'na tabi olmayan ve özel kanuna göre kurulmuş devlet üniversitesi yapısında bulunan ve adını büyük önderden alan Atatürk Üniversite-

si'nde yarının Türkiyesinin kıymetli elemanlarını yetiştirme gibi çok önemli bir görevi üzerlerine almış bilim adamlarının, kürsü ve araştırmayı da kapsayan bilimsel özerkliklerine, anayasa ve kanunlarımızca gösterilen ve mahkememizce de tamamıyla benimsenip zedelenmemesi için gerekli titizlik sarfedilen saygıda da kusur edilmeyerek,

Saniğin, **denetim altında** okutmakla vazifeli kılındığı **Sosyolojiye Giriş** dersi ve hatta Sosyoloji biliminin, genel hudutlarını, muhtevasını, tedris şeklini tayin ve tespit ve ayrıca bahsi geçen çerçeve dahilinde öğrencilere verilmesi zorunlu bu dersle ilgili bilgilerin şumulünü kavrama bakımından ve bunlara ilaveten **denetimi altında** öğretim yapmakla görevli asistanların, uygulamadaki hal ve davranışları bakımından mütalaa alınmak üzere **Profesör Hamide Topçuoğlu** bilirkişi seçilmiş ve Ankara'dan Diyarbakır'a celp edilmiş, dosyayı tetkikini müteakkip huzuren dinlenilmiş ve kendisinden alınan bilgilerin ışığı altında değerlendirmeye gidilmiştir." (Gerekçeli Karar, s. 121-122)

Prof. Hamide Topçuoğlu'nun bilirkişi olarak dinlendiği doğrudur. (bk. 5.7.1972 tarihli duruşma tutanakları, s. 113/116) Fakat bilirkişinin dinlenme tekniği son derece sakat ve art niyetlidir.

1. Mahkeme, benim **Orhan Türkdöğän**'a bağlı olduğum yolundaki yalan beyanları kabul etmiş, ondan sonra da bana **Orhan Türkdöğän**'ın (**Hans Freyer**'in **Sosyolojiye Giriş** kitabını okutacaksın) hayali direktifler verdiğini kabul etmiştir.

İşte mahkeme hükmünü bu çirkin yalanlar üzerine kuruyor. Ve diyor ki: "Bilirkişi **Prof. Hamide Topçuoğlu**'nu davet ettik. **İsmail Beşikçi**'nin anlattıklarının **Hans Freyer**'in **Sosyolojiye Giriş** kitabında görülen konulara benzeyip benzemediğini sorduk..."

Mahkemenin bu tutumu art niyetli ve politik bir gösterebilir. Zira benim derste anlattığım konu Türkiye'nin Toplumsal Yapısı'dır. Alman Sosyologu **Hans Freyer**'in tercüme edilen kitabı ise **Sosyolojiye Giriş** yani **Genel Sosyoloji** ile ilgilidir. Bu fark hiçbir bilirkişi tetkikatını gerektirmeden açıkça görülebilecek bir konudur. Buna rağmen temyiz di-

lekçemin 221-225 sayfaları arasında belirttiğim gibi derslerimi sınıfta bulunan bütün öğrencilerin seviyesine göre anlatmaya büyük bir gayret gösterdim.

2. Öte yandan yine temyiz dilekçemin (71-89) sayfaları arasında gösterdiğim gibi **Orhan Türkdogan**'a bağlı olduğum iddiaları kesinkes yalan ve çirkin beyanlardır. Bunu temyiz dilekçemin sözü geçen sayfaları arasında resmi belgelere dayanarak ispatladım.

3. Bütün bunlardan dolayı böylesine bir yalanın kabul edilip, bu kabul üzerine bilirkişi dinlemek, yani bu yalanlar çerçevesi açısından bilirkişi dinlemek ve bilirkişi beyanlarını bu yalanlara göre değerlendirmek elbette geçerli olmayacaktır.

4. Bazı gerçeklerin bilirkişiden ısrarla gizlendiği de ortadadır. Örneğin bu bağlılık konusu ile ilgili olarak düzenlediğim, tahkikatın genişletilmesi taleplerimi "dava ile ilgisi yok" gerekçesiyle reddeden mahkeme, bilirkişiye, "dava ile ilgisi olmayan" bu hususu bir gerçek olarak bildirip mütalaasına temel ittihaz etmesi istemesini istemiştir. Böylece sanığı "gafil avlamak" gibi çirkin ve mahkeme fonksiyonları ile kati surette bağdaşmayacak bir süreç içine girmiştir. Bu husus bile tek başına mahkemenin bağrısız olamayacağını ortaya koymaktadır. Öte yandan bilirkişiye, mütalaasını hazırlamak için gerekli zaman da verilmemiştir. Bu konuda savunma dilekçemin 137. sayfasında belirtildiği için burada tekrar üzerinde durmayı gerekli görmüyorum.

5. Bütün bunlara rağmen tutanaklardan dikkatle izlendiği zaman (Tutanak, s. 113-116) bilirkişinin beyanlarından mahkemenin çıkardığı sonucu çıkarmak mümkün değildir. Bu konuyu savunma dilekçemin 135-137 ve temyiz dilekçemin 221-225. sayfaları arasında tahlil ettiğim için burada üzerinde tekrar durmayı gerekli görmüyorum.

6. Bilirkişiye esas sorulacak şeyleri sormayıp (bu anlatılan konularda suç unsuru olup olmadığını araştırmaktır) yalan beyanlar çerçevesi içinde ve bu beyanların ışığında, aslında bilirkişiye gerek olmayan hususları sorması, mahkemenin, art niyetli bir davranış içinde bulunduğunu gösterir.

Bu art niyetli davranış, mahkemenin, bilirkişilik kurumuna müracaat ettiğini kat'i surette göstermiş olamaz.

Mahkemenin bütün gizleme gayretlerine rağmen, resmi belgelerinde bile birbirlerini sahtekârlıkla suçlayan, Milli Eğitim Bakanı'ndan "şefaat ve iltimas talep etmekle suçlayan" muhbir tanıkların yalan beyanları ortadadır. Durum böyleyken ve bu yalanlar açıklığa kavuşmadan yapılacak her türlü işlemler yolsuzdur. Hukuki değildir.

II. TCK 79

Bilindiği gibi TCK'nın 79. maddesi, herhangi bir fiil ile TCK'nun birden fazla maddesinin ihlal edilmesi halinde en ağır uygulanır... hükmünü getirmektedir. İki madde ayrı ayrı uygulanmaz. Halbuki mahkeme bu hükme hiç riayet etmemiştir.

Bilindiği gibi 1967-1968 ders yılı birinci sömestrede Atatürk Üniversitesi'nde verdiğim dersler bir bütündür. Bu derslerde komünizm ve Kürtçülük propagandası yapıldığı iddia edilmektedir. Zaten bu ders verme olayının hepsinin bir bütün olduğu mahkemenin kararından da belli olmaktadır. (Tutanak, s. 124-125)

"... A. Saniğin üniversite içinde öğretim görevini yerine getirme sırasında ve bundan yararlanarak..." (Gerekçeli Karar, s. 127)

....

B. Saniğin yine aynı devrede üniversite içinde öğretim görevini yerine getirme sırasında ve bundan yararlanarak..." (Gerekçeli Karar, s. 127)

Görüldüğü gibi fiil bir bütün olduğu halde, aynı fiilden dolayı TCK 142/1 ve 142/3 ayrı ayrı uygulanmıştır. Halbuki TCK 79'a göre en ağır uygulanması gerekirdi.

TCK 79'a riayet edilmemesi yolsuzdur. Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

III. ASGARİ HADDEN UZAKLAŞMA-TEŞDİT NEDENİ

Mahkeme, gerekçeli kararında, "fiilin üniversite gibi bir yerde işlenmesinden dolayı ve saniğin öğretim görevlisi olmasından dolayı teşdit nedeni uygulanmış ve asgarî hadden uzaklaşmıştır", denilmektedir.

"... Sanık İsmail Beşikçi'nin üniversite gibi sadece gerçeklerin ve ilmi sonuçların söz konusu edilip tartışılabileceği bir kurumda, öğretim görevlisi sıfatını taşıdığı bir sırada ve ayrıca propaganda niteliğinde görülen sözlerinin muhataplarında ne derece yer ettiğini yaptığı sınavlarla kontrol ettirmek suretiyle mezkur fiilleri işlemiş olması nedeniyle, bu hususların suçun unsurunu da teşkil eylememesi de nazara alınarak takdiri şiddet sebebi sayılması uygun görülmüştür.

Aynı takdiri şiddet sebebinin komünizm propagandasında olduğu gibi TCK'nın 142/3 suçu bakımından da tamamen geçerli olacağı kanaatine varılmıştır." (Gerekçeli Karar, s. 124, Paragraf 4-5)

Bir kere ders anlatmak ve imtihan yapmak iddia edilen suçun esas unsurudur. Eğer ders anlatmak ve imtihan yapmak bu suçun unsurlarından sayılmıyorsa unsur nedir?

Öte yandan mahkemenin yukarıya çıkardığı teşdit nedeni ile ilgili pasajı TCK 142/3 ile ilgili teşdit nedenini açıklayamamaktadır.

Halbuki bu hususlar kanuni teşdit nedenidir. Ve ceza tayininde bunlar da ayrıca uygulanmıştır.

Dolayısıyla üniversite mensubu olmam ve fiilin görevim sırasında yani ders anlatırken meydana gelmesi iddiaları, hem asgari haddten uzaklaşmada, hem de kanuni artırma nedeninde kullanılmıştır.

Aslında Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay içtihatlarına göre bilimsel bir konunun anlatılmasından dolayı hiçbir kovuşturmayla gidilmemesi gerektiği halde, mahkemenin bu konu ile ilgili olarak iki teşdit nedeni birden çıkarması, bana karşı duyduğu düşmanlığın bir sonucudur.

Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

IV. KANUNİ ARTIRMA NEDENİ VARKEN TAKDİRE DAYALI TEŞDİT NEDENİNİN KULLANILMASI YOLSUZDUR

V. TCK'NUN 80. MADDESİNİN PROPAGANDA SUÇLARINDA UYGULANMASI YİNE YOLSUZDUR

Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 3.12.1949 tarih 13705/

15584 sayılı kararında “lügati manası yayma olan propaganda kelimesinin, bir fıkrı birçok yerlerde söylenmesini tazammun etmesine göre, suç unsuru olduğu gözetilmeden teselsülden dolayı 80. maddenin tatbiki yolsuzdur” demektedir.

Yine Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 29.3.1961 tarih, 1133/1417 sayılı kararında “Milli menfaatlere aykırı faaliyet teşkil eden sözlerin ayrı zamanlarda ve ayrı mahallerde birden fazla söylenmesinin suçun faaliyet ve unsuruna dahil olduğu gözetilmeksizin 80. maddenin uygulanması yolsuzdur” denmektedir.

Yargıtay içtihatlarından da görüldüğü gibi, mahkemenin 80. maddeyi uygulaması yolsuzdur, hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

VI. TCK'NUN 80. MADDEDEKİ TAKDİRİN UYGULANMASININ NEDENİNİN GÖSTERİLMEMESİ YOLSUZDUR

Bilindiği gibi TCK'nun 80. maddede ceza, “yarıdan 1/6 kadar artırılır”, denilmektedir.

Mahkeme asgari had olan 1/6'dan uzaklaşmış ve 1/4 oranında ceza tayin etmiştir. Mahkeme gerekçeli kararında “Kanuni artırım sebepleri muvacehesinde cezanın artırması sırasında, ayrıca bir gerekçe gösterme mecburiyetine ilişkin bağlayıcı bir hüküm veya içtihat bulunmadığından ve müstakar uygulama da bu şekilde yapıldığından, artırımlar takdiren icra edilmiştir” (s. 125, Paragraf 5) diyerek, buradaki asgari haddi uzaklaşmanın gerekçesini açıklamak zorunda olmadığını söylemiştir. Bu, yolsuzdur. Mahkeme asgari had'den uzaklaştığı zaman gerekçesini açıkça ortaya koymak durumundadır. Aksi halde, keyfilik olur.

Bu bakımdan hüküm, bu yönden de bozulmalıdır.

SONUÇ

I. BİLİM YARGILANMIŞTIR

A. BİLİM NEDİR?

Bilim, bilim adamına, (eğer şu şu) şartlar var ise (şöyle şöyle) olur, şeklinde önermeler yapmak olanağını veren bir tahlil metodudur. Bilimin inandırmak, nihai gerçeği bulmak gibi bir amacı yoktur. Gerçeği değiştirmek, gerçeği gizlemek, gerçeği baskı altında tutmak gibi bir amacı da hiç olamaz. Bilim, objektif gerçeğin tahlilini yapar. Bilim, deneysel aleme sadece bir bakış metodudur. Deneysel alan ile ilgili olarak bilimsel araştırmalar ve incelemeler yapan herkes bu aleme belirli bir metot açısından bakar ve yine çalışmalarını ancak belirli bir metot açısından yürütür. Bu gerek fizik olaylarda, gerekse toplumsal olaylarda aynıdır, değişmez.

Herhangi bir hadisenin ilmi metot dahilinde ele alınıp alınmadığını hadisenin bünyesinde olanlarla söylenenler arasındaki ilgi tayin eder. Bu bakımdan “su 100 derecede kaynar” şeklindeki bir ifade nasıl bilimsel ise “kapitalizmin gelişmesi feodal üretim ilişkilerinin üstyapı kurumu olarak görülen aşiret ilişkilerini de tasfiye eder” şeklindeki ifade de bilimseldir.

Aslında, bir konunun bilimselliği, evrensel kanunlara erişebilme yeteneği ile ölçüldüğüne göre, somut gerçeklerden hareket edip bunun tahlilini yapmaya çalışmak ve bir modelden faydalanmak sosyal bilimlerin alanının “bilimselliğinin” temel şartı olmaktadır.

B. DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ İLE BİLİM HÜRRİYETİ ARASINDAKİ FARK

Öte yandan 1961 Anayasası, Türkiye'de bilimsel faaliyetlerin gelişmesine önem verdiği için, düşünce hürriyetini düzenleyen 20. maddesinde, bilim ve sanat hürriyetini düzenleyen 21. maddesinde ve üniversite özerkliğini düzenleyen 120. maddesinde, bu amacın gerçekleşmesine yardımcı olacak kesin teminatlar getirmiştir. Anayasanın maddeleri aynen şöyledir:

Madde 20 : Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim ile veya başka yollara, tek başına veya toplu olarak açıklayabilir. Ve yayabilir... Kimse düşünce kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz.

Madde 21 : Herkes ilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma haklarına sahiptir.

Madde 120: ... Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler...

Düşünce hürriyeti, toplumu ilgilendiren, toplum yaşayışı ile ilgili konular ve meseleler hakkındaki görüş ve düşüncelerin açıklanması anlamına gelir.

Şahsi bir kanaat ve tercihin yayılması, savunulması, tavsiye ve telkini niteliği taşımaktan çok, belli bir konunun, ya da olayın öğretilmesi, anlatılması, açıklanması, yorumlanması anlamına gelen ifadeler bilim hürriyetinin alanı içinde sayılmak gerekir.

Süjenin bilim konularını, objektif nesneler olarak açıklayıp anlatılmasında ise bu meseleler karşısında, takınılan sübjektif bir tavır ve bu tavrı savunmak, aşılacak, yaymak kasıt ve eylemi bulunmadıkça, bir şahsi tercihin ya da inancın açıklanması için yapılan ifade hareketleri söz konusu olmadıkça, bilim hürriyetinden söz edilecektir.

Zira haklı olarak belirtildiği gibi, bilimlerin kendilerine has ve bilimsel nitelikte, öğrenme, araştırma ve öğretme me-

totları vardır. Bunlara uyulmak, yani bilimsel nitelikleri korunmak suretiyle yapılacak çalışmalar bilim ve sanat hürriyetine girecektir.

(Anayasa Mahkemesi'nin TCK 141/1 ve 142/1 ile ilgili Anayasa Mahkemesi kararı, Esas 1963/173, K. 1965/40, 26 Eylül 1965; **Resmi Gazete**, 25.7.1967, Sayı 12656)

Düşünce hürriyeti ile bilim ve sanat hürriyeti arasındaki bu mahiyet farkı, her iki hürriyetin de, bilhassa yeni anayasalarda ayrı ayrı düzenlenmesine yol açmıştır. (**Yılmaz Gönül, Neye Kapalıdır?** Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt 22, No. 3, s. 238)

Zira, bilimsel bilgiler, "herhangi bir kavramı açıklama, yayma, kavramlarının ifade ettiği pasif anlamı aşan, başkaları üzerinde, bir idrak, bir fikir, bir eğilim, bir heyecan ve türlü ruhi olaylar yaratmak amacını da güden propaganda" kelimesinin ifade ettiği (düşünce hürriyeti ile ilgilidir) anlama sahip değildir. (**Rozi Balkanlı, Mukayeseli Basın ve Propaganda**, Ankara 1961, s. 640, 641)

Görüldüğü gibi anayasa 20 ve 21. maddelerde getirdiği, düşünce hürriyeti, ve bilim ve sanat hürriyetine ilave olarak "üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler" demek suretiyle üniversitenin bilimsel özerkliğini de kesinkes teminat altına almıştır. Bunun gerekçesi şudur:

Bilindiği gibi üniversite, bir yandan insan ihtiyaçları, öte yandan bunları karşılayabilecek kaynaklar ve bunların kullanılma yöntemleri hakkında soruşturma yürütür. Yeni tanımlar yaparak bu soruşturmayı tamamlar. İşte soruşturma ve tanımlama sürecinin etkinliği yani **fikir üretme fonksiyonu** üniversitenin ve üniversiter çalışmanın ayıncı bir niteliğidir. Üniversite ve bilim adamı bu etkinliğini, ancak, her türlü baskıdan uzak kalmak suretiyle geliştirebilir. Bu bakımdan üniversite, **gerçeği baskıdan uzak olarak arama** olanaklarının en yüksek düzeyde geliştiği bir kurumdur.

Gerçeği baskıdan uzak olarak arama, üniversiter faaliyetler için geleneksel bir veri değil, bu faaliyetler için zorunlu olan temel bir fonksiyondur. Üniversite ancak, özünde, böyle bir temel fonksiyonu taşıdığı sürece vardır. Aksi halde yoktur. Çünkü "**baskı**" ve "**üniversiter çalışma**" yani "**bi-**

İlimsel araştırma" kavramları özünde birbirine zıttır. Gerek üniversite dışı politik baskılardan etkilenen, gerekse üniversite içi baskıların etkisi altında kalan bir üniversitede, ilim adamlarının üniversiter faaliyetlerde bulunması, yani gerçek anlamda bilimsel araştırmalar yapması mümkün değildir. Böyle kurumların adı her ne kadar üniversite ve bu faaliyetlerin adı da üniversiter faaliyet ise de, fiili olarak değildir. Bu ad altında, bu şekilde faaliyet gösteren kurumlar, özünde, üniversite ve bilimsel araştırma kavramları ile çatışma halindedirler.

Bütün bunlardan dolayı üniversiter çalışma, yani bilimsel araştırma gerçeği baskıdan uzak olarak arama faaliyeti ile eş anlamlıdır. Bütün bunların ötesinde bilimsel araştırmaların ve bilimsel eserlerin kaderi, siyasi iktidarın ve toplumun onu kavrayış biçimine de bağlı değildir.

C. BİLİM KÜRT TOPLUMUNUN SORUNLARINI DA İNCELER

Bütün bu verilerin ışığı altında:

1. Türkiye'de Kürt halkının yaşadığını söylemek,
2. Kürt dilinin Türk dilinden ayrı bir dil, Kürt kültürünün Türk kültüründen ayrı bir kültür olduğunu söylemek,
3. Kürt toplumunun yaşadığı bölge olan Doğu Anadolu'da şeyhlik, ağalık ve aşiret reisliği gibi feodal kurumların var olduğunu ve feodal üretim ilişkilerinin hüküm sürdüğünü söylemek,
4. Doğu Anadolu'daki feodal ilişkilerin (çeşitli nedenlerin etkisi ile) hızla kapitalizme doğru dönüştüğünü, bu dönüşümle birlikte feodal kurumların tasfiye olduğunu ve feodalizmin siyasi kurumu olan aşiret organizasyonlarının yıkılarak ve tasfiye olarak daha ileri bir sosyal ve siyasal organizasyon olan "ulus"un ortaya çıktığını söylemek,
5. Uluslaşma'nın "ana dil" üzerine yapılan baskıların kaldırılması, kültürel fonksiyonların serbestçe geliştirilmesi olup ayrı bir merkezi, siyasi otoriteyi gerektirmeyeceği, dolayısıyla herhangi bir devletin bünyesinde birbirlerinin dil ve kültürlerine, hak ve menfaatlarına saygı duyan, birbirleriyle

eşit, birden fazla ulusun yaşayabileceğini, Türkiye'de de bir-
birlerinin "Türk toplumu olma" ve "Kürt toplumu olma" özel-
liklerine saygı duyan halkların bir arada ve eşit ilişkiler için-
de yaşayabileceğini söylemek,

6. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanna-
mesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve 1961 Anayasa-
sı'nın 2, 10, 12 ve 14. maddeleri muvacehesinde ana dili ko-
nuşma hakkının insan haklarının özü olduğunu, dokunula-
maz, devredilemez, vazgeçilemez bir hak olduğunu ve yuka-
rıda sözü geçen hukuki metinlerin herhangi bir halkın ve
kültürün asimilasyonuna ve katledilmesine kat'i surette izin
vermediğini, bütün halkların ve kültürlerin yaşama ve geliş-
me ve geliştirilme haklarının olduğunu, bu açıdan Kürt dili-
nin ve kültürünün de gelişme ve geliştirilme hakları olduğu-
nu söylemek,

bilimsel faaliyetlerin kendisidir, çeşitli toplumsal bilimle-
rin meşru ifadeleridir.

Çünkü mahkemenin, gerekçeli kararında da belirttiği gi-
bi "dünya ölçüsünde bilgi ve görüşlerin yaşadığı üniversite-
deki bilim adamının, objektif gerçekleri bulmaya çalışmak ve
bulduğu herhangi bir gerçeği sırası gelince bildirmekle gö-
revli"dir. (Gerekçeli Karar, s. 122, Pargraf 1)

Yine bunun gibi yani bu verilerin ışığı altında:

7. Üniversitenin amacının ve görevinin resmi ideolojiyi
yapmak ve yaymak, yani toplumlara zorla kabul ettirilmiş
veya tek gerçek olarak empoze edilmiş fikirleri yapmak ve
yaymak olmayıp ülkenin objektif gerçeklerini baskıdan
uzak, hür ve bağımsız bir şekilde araştırmak olduğunu söy-
lemek,

8. Bilimsel tarafsızlığın üniversitenin içinde doğup bü-
yüdüğü, geliştiği toplumların, iyiyi ve doğruyu göstermek gö-
revi ile karşı karşıya geldiği zaman susmak ve ilgisiz kalmak
olmayıp böyle bir davranışın görevden kaçmak anlamına
geldiğini söylemek,

9. Üniversitenin ilim ışığı altında yukarıda özellikleri sa-
yılan objektif araştırma ve buluşlara göre doğru ve memle-
ketin yararına gördüğü her şeyi söylemek zorunda olduğunu
bildirmek,

bilimsel zihniyetle ve bilimsel davranışa uygun faaliyetlerdir.

D. BİLİMSEL BİLGİ ve RESMİ İDEOLOJİNİN ÇATIŞMASI KARŞISINDA DEVLETİN GÖREVİ NEDİR?

Bütün bunlardan başka:

1. Sosyoloji vakalara dönük bir ilimdir. Bu bakımdan pozitiflidir.

2. Aşiret feodal yapının yıkılması, kapitalistleşme, kapitalistleşmenin sonuçları, kapitalistleşmenin dinamikleri ve bununtoplum yapısında meydana getirdiği etkileri:

a) Zaman boyutu içinde.

b) Değişim içinde incelemekle görevli ve yetkilidir. Bunlar sosyolojinin meşru ifadeleridir.

3. Fikir üretme fonksiyonunun etkin ve dinamik bir süreç olduğu da düşünülürse bu konularla ilgili olarak çalışmalar yapan ilim adamlarının bilimsel görüşleri ile politikacıların, giderek resmi ideolojinin çatışması sonunda ne olacaktır? Örneğin resmi ideolojide ve ona bağlı olarak politikacıların görüşünde "Kürt yoktur, herkes Türktür", "Kürt diye bir etnik grup, bir halk yoktur", "Kürtçe diye bir dil yoktur"... iddiaları yer almaktadır. Resmi ideoloji yalana dayanan bu iddialar üzerine kurulmuştur. Ve bu görüşler son derece ciddi bir şekilde son elli seneden beri savunulmaktadır. Halbuki bunlar gayri ciddi ve gülünç iddialardır. Toplumbilimci toplumsal olayları olduğu gibi, hiçbir değişikliğe uğratmadan, baskıdan uzak bir şekilde araştırmak, gerçeği olduğu gibi kabullenmek zorunda olduğu için bütün gerçek dışı ve bilim dışı iddialara itibar etmeyecektir. Olanı yani somut olanı kendisi araştıracaktır. Fakat bunun için gerçeği kabul ederek işe başlayacaktır.

"Türkiye'de Kürtlerin olduğunu, Doğu Anadolu'da kendine has dil ve kültürü olan Kürt halkının yaşadığını" söylemek, elbette bilimsel bir öneri olamaz. Bu sadece bir gerçeğin ifadesidir. "Türkiye'nin nüfusu 36 milyondur", "Güneş her gün doğar"... şeklinde bir gerçeğin ifadesi. Fakat bu ger-

çeğin kabulü Doğu Anadolu ile ilgili olarak yapılan bilimsel çalışmaların asgarî şartıdır.

4. Bu sorunun pratik sonucu şudur: Bilim adamlarının bilimsel görüşleri mi devlet yönetimini etkileyecek, yoksa devlet yönetimlerinin ve politikacıların gerçek dışı ve bilim dışı ve politik ideolojiyi yansıtan görüşleri mi tartışmasız bir gerçek olarak kabul edilecek? Bilim adamlarına ve üniversiteye de bu empoze edilecek?

a) Bilim adamlarının bilimsel görüşlerinin devlet yönetimini ve politikayı etkilemesi ve daha iyi bir yönetim ve politika yapılmasını sağlaması söz konusu ise bilim adamları bilimsel görüş ve yayınlarından dolayı ceza tehdidi altında bulundurulmamalıdır.

b) Eğer “gerçekleri devlet yönetenler ve politikacılar zaten biliyorlarsa, devlet yönetiminde bilimsel çalışma ve araştırmalara ihtiyaç yoksa, resmi ideoloji tek tartışmasız bir gerçek olarak kabul ediliyorsa”, o zaman üniversiteler kapatılmalıdır. Zira üniversite kavramının üstünde, üniversite faaliyet kavramının özünde hiçbir zaman resmi ideolojiyi yapma, tek ve tartışmasız olarak yığınlara empoze edilmeye çalışılan yalana dayanan politik ideolojilere kılıflar arama faaliyeti yoktur.

Resmi ideolojiyi meşrulaştırma faaliyeti bilimsel bir faaliyet olamaz. Üniversiteler resmi ideoloji yapılmasının ve yayılmasının aracı olarak kullanılamaz. Hele bu ideolojiler yalana dayandırılarak geliştiriliyorsa bu hiç olamaz. Çağdaş üniversite resmi ideolojilerin yapılmasına ve yayılmasına araç olan organlar değil, etkin ve dinamik bir süreç içinde fikir üreten merkezlerdir.

Bütün bu bilgilerin ışığı altında, bilim adamının gerçekten bilimsel görüşleri ile resmi ideoloji çatıştığı zaman ne olur? Ve resmi ideoloji “kitlelere baskı, terör ve zorbalıkla inandırılmaya çalışılan ve yalana dayanan” bir ideoloji ise çözüm ne olacaktır? (Burada kasıt bilimsel araştırma yapma, bu konuda gayret sarf etmedir. Araştırmanın çok iyi bilimsel araştırma olup olmadığı söz konusu değildir. Önemli olan, bilimsel davranma kastıdır.)

Demokratik toplumlarda devlet, gerçeği inhisarında tutan bir kurum değildir. Bu bakımdan toplumsal gerçeğin

araştırılmasına sınır getirmemiştir. Yönetim, bilimsel eleştiriye her zaman açıktır. 1961 Anayasası da her şeyden önce demokratik bir karaktere haiz olduğuna göre bilim adamlarının yalana dayandırılan resmi ideolojiyi kabullenecekleri, yalana ve yanlışla dayanan resmi ideolojiyi yapacakları ve yayacakları şeklinde bir kural olamaz, yoktur. Böyle bir kural çağdaş demokratik toplum anlayışı ile üniversite fonksiyonları ile ve anayasa ile çelişir. Bütün bunlardan dolayı resmi ideoloji ile bilim adamlarının bilimsel görüşleri çatıştığı zaman elbette bilim adamlarının görüşlerine itibar edilecek ve bilim adamları bu görüşlerinden dolayı ceza tehdidi altında tutulmayacaklardır. Hele, "YALAN"a dayandırılan bir resmi ideoloji bilim adamlarına katı surette empoze edilemeyecek, bilim adamları bu YALANI benimsemiyor diye cezalandırılmayacaklardır.

Bütün bunların ötesinde Anayasa Mahkemesi'nde Türkiye İşçi Partisi'nin kapatılması ile ilgili (Esas sayı: 1971/3, karar sayı: 1971/3, karar günü 20.7.1971) kararı da önemlidir. Anayasa Mahkemesi bir kararında, "Bir partinin siyasal eyleme yönelmiş bir kararı bilimsel bir toplantıya sunulan bir bildiri ya da bilimsel bir kurulun bilimsel açıdan incelediği konuda verdiği bir karar değildir." (Resmi Gazete, Sayı 14064, 6 Ocak 1972, s. 14, Sütun 1) diyerek, Türkiye'deki Kürt sorunu konusunda bilimsel olarak araştırma ve inceleme yapılabileceğini açıkça ifade etmiştir. (Davalı partinin savunmasına kaynak olarak gösterdiği **Profesör Doktor İbrahim Yasa'nın, Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Temel Sorunları** isimli araştırmasını böyle bir faaliyet olarak kabul ettiği anlaşılıyor.)

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı ile 1965 yılında verdiği esas 1963/173, karar 1965/40 sayılı ve bilimsel araştırmaların sınırlandırılmayacağı, bilim hürriyetinin sınırlandırılmayacağına dair olan ve yukarıda da sözünü ettiğimiz kararı arasında bu yönden bir paralellik vardır.

Bütün bunlara rağmen mahkeme bilimsel olduğu açık seçik belli olan faaliyetlerimi almış ve akıl almaz bir keyflikle yargılamıştır. Mahkemenin sık sık bilim, insan hakları gibi kavramlardan söz etmesi adatmacadan başka bir şey değildir.

Bu bakımdan mahkemenin sık sık bu kavramlardan söz etmesi kat'i surette buna inandığı anlamına gelmez ve keyfî davranışlarını örtbas edemez.

Neden?

II. KÜRT HALKININ "KÜRT TOPLUMU OLMA" NİTELİKLERİ YARGI KONUSU YAPILMIŞTIR

A. BİLİM ADAMI "KİTLELERE ZORBALIKLA İNANDIRILMAYA ÇALIŞILAN ve YALANA DAYANAN İDEOLOJİLER"DEN Mİ, OBJEKTİF GERÇEKLERDEN Mİ HAREKET EDECEKTİR?

1. Kürt Halkının Varlığı

Mahkeme temyiz dilekçemin 274-277. sayfaları arasında belirttiğim gibi "Kürt" halkından söz etmiş olmamı TCK 142/3 ile ilgili suçun maddi unsuru olarak göstermiştir. Bunun ne kadar sakat bir durum olduğunu temyiz dilekçemin 178-291. sayfaları arasında gösterdim.

Orada görüldüğü gibi cumhuriyetten bu tarafa birçok yetkililer Kürt halkının varlığını açık veya dolaylı bir şekilde ifade etmiştir.

Askeri Savcı ise somut davamızda, Kürt halkının varlığını hiçbir şüpheyi yer bırakmayacak şekilde ifade etmiştir.

Bunun yanında mahkeme bile bunu dolaylı olarak ifade etmek zorunda kalmıştır. (Temyiz dilekçesi, 290-291) Aksi halde mahkeme:

"Kürt halkı nasıl uluslaşır",

"Kürt halkını asimile etmek mümkün değil midir",

"Kürt halkı uluslaşınca ne olur?",

"Mustafa Kemal'in sözünü ettiği Kürt halkı nerede yaşayan Kürt halkıdır?",

"Kürt halkı kendi kaderini nasıl tayin eder"... gibi soruları sorar mıydı? (Esas 1971/53 sayılı dosya ile ilgili olarak 5 Haziran 1972 tarihinde yapılan sorgu, s. 3-4; Bu dosya aynı tarihte 1972/6 esas sayılı dosya ile birleştirilmiştir)

2. Mahkemenin Keyfilliği ve Zorbalığı

Bütün bunlara rağmen mahkemenin, "Kitlelere zorbalıkla inandırılmaya çalışılan ve yalana dayanan bir ideoloji" gereği olarak, "Kürt halkını yok farzedip", bunu söyleyenlerin suç işlediğini ileri sürmesi kesinkes kendi görevi ile ilgili değildir. Zira mahkemeler yalana ve yalancılığa pirim veren yalana dayanan ideolojileri savunan kuruluşlar olamaz. Mahkemeler gerçeği ortaya çıkaran yalana yalnızca zerre kadar itibar etmeyen müesseselerdir.

Somut olayımızda mahkeme, insanlık haysiyetine aykırı, çirkin, hukuk ve insan haklarını rencide eden bir yalanı, çok bilimsel bulduğu "Part Türkleri hikayeleri ve kurt masalları" ile meşrulaştırarak kabul ettirmeye çalışmaktadır.

Kürt halkının objektif varlığı bu kadar açık-seçik bir şekilde ortada dururken, hikaye ve masallarla bunu yok saymaya çalışmak gülünçtür.

Çünkü mahkeme, bu yalana bilimsel dediği, hikaye ve masallarla kılıf geçirmeye çalışırken milli duyguları gerçekten zayıflatıcı bir suç işlemekten de kendisini alamamıştır. Bu suçun maddi fiili "Türkler dillerini ve benliklerini unuttular... Kürtleştiler..." diyerek Türk halkına "AHMAKLIK" izafe edilmiş olmasıdır. Eğer mahkemenin ve sözü geçen hikaye ve masalların yazarlarının mantığına göre hareket edip, bir an için "Kürtlerin Turani" bir ırk olup, zamanla, çeşitli dil ve kültürlerin etkisi altında kalarak "benliklerini kaybedip Kürtleştiklerini" kabul edecek olursak, aklımıza şu sorular gelmektedir.

Acaba asırlar boyunca, Sovyetler Birliği'nde bulunan Türkler, niçin Ruslaşmadılar? Peki ya Irak'taki Türkmenler, Macaristan, Kıbrıs, Almanya ve hatta Amerika'daki Türkler, niçin ulusal dillerini unutup, içinde bulundukları ulusa transfer olmadılar da Türkiye Kürdistanı'ndakiler Kürt toplumu içinde eridiler?

Irak'taki Kürt otonomisine, Suriye, İran ve Sovyetler Birliği'ndeki Kürt ulusal haklarına ne denir?

İşte mahkemenin resmi ideolojinin ve icra organının emrinde, sözü geçen yalanı-yanlışı empoze ederken ve bunu yurtseverlik olarak gösterirken, mahkeme fonksiyonları ile

kesinkes ters, zorbalıkla, baskı ve terörle, kitlelere inandırılmaya çalışılan ideolojik yalanları, hikayeler ve masalları bilimsel diye sunup, gerçekten bilimsel olan ve objektif durumu tahlil eden yazıları, akıl almaz bir keyfilik ve sorumsuzlukla geçiştirmesinin hazin sonucu budur.

Ortaçağ'daki hakimler bile bu kadar sorumsuz ve keyfi değildi.

Öte yandan 28.7.1972 tarihli savunma dilekçemizin 178 ve 179. sayfasında (Madde 15) sorduğum sorular var? Ciddi bir mahkeme sırf bilimsel faaliyetlerinden dolayı yargıladığı bir kişiyi yargılarken hikaye ve masallar değil, ciddi fikirler ileri sürer. Sözü geçen sorular hâlâ ortadadır. O sorular cevaplandırılmadan mahkemenin sorumsuzluğunu ve keyfiliğini ört-bas etmesinin hiçbir olanağı yoktur.

Öte yandan, bilimsel bilgi diye hikaye ve masalları empoze etmeye çalışan mahkemenin bu kadar basit soruların sorulacağını hesaba katmaması, yalana dayanan bu politik hesapların ne kadar kısa vadede deşifre olduğunu açıkça göstermektedir.

3. Somut Talebim Şudur

a) Sıkıyönelim mahkemesi Kürt halkının varlığından söz etmeyi TCK 142/3 ile ilgili suçun maddi unsuru saymıştır.

b) Kürt halkının varlığı konusunda mahkemenin ve benim görüşüm çok farklıdır.

Mahkeme daha önce sözü edilen, "Part Türkleri hikayesini ve kurt masallarını" en son bilimsel bilgi diye öne sürerek böyle bir varlığın olmadığını söyleyenlerin (vatan haini) olduğunu söylüyor.

Ben ise bunu çok gülünç buluyorum. Aynı zamanda bu kadar çirkin bir ideolojik yalanı, bilimle, insan hakları ile, hukukla, çağdaş demokratik toplum ile bağdaştıramıyorum. "Kürt halkının varlığını" reddedenleri, baskı, zorbalık ve terörle, ideolojik bir yalanı, kitlelere kabul ettirmeye çalışan kişiler olarak nitelendiriyorum.

c) Madem ki mahkeme, fiilin maddi unsuru olarak bu konuyu göstermiştir. O halde bu da Yargıtay denetimine tabidir. Mahkeme "Kürt halkı yoktur" diyerek kendi fonksiyon-

ları ile hiç ilgisi olmayan bir ideolojinin ve yalanın hizmetinde “YALAN” söylemiştir.

Hüküm bu yönden de bozulmalıdır.

B. KÜRT HALKININ REDDİ; SONUCU KATLİAMCILIĞA VARAN BİR GÖRÜŞTÜR

1. Demokrasilerde Devletin Rolü

Klasik demokrasinin devleti, bütün ideolojiler karşısında tarafsız, onları hoşgören, fertleri belli bir ideolojiyi kabule zorlamayan, bu seçimi onlara bırakan, tarafsız, hoşgörür ve liberal bir devlettir. Fikir tartışmalarına açıktır. (**Bülent Tanör, Çağdaş Siyasal Doktrinler**, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1970, s. 114)

Kamu düzeninin korunması ile kastolunan, belli bir siyasi iktidar felsefesinin dokunulmazlık zırhına bürünmesi, değiştirilmesi, tenkit ve tartışmalara konu olmaması değil, toplum hayatının karışıklığı, anarşiye boğulmasına yol açacak faaliyetlerin engellenmesidir. Yine bunun gibi milli güvenlik kavramına da ideolojik bir anlam vermeye imkân yoktur. Milli güvenlik herhangi bir ideolojinin, belli bir siyasi felsefenin korunup esirgenmesi değildir. Demokratik ve çoğulcu bir toplumda, devlet bir ideolojinin ve anlayışın bekçiliğini yapmaz. Batılı ve hürriyetçi demokrasi anlayışı, hürriyet'in ancak “eşitlik”le bir arada yürüyebileceğini kabul eder. (**Bülent Tanör, 1961 Anayasası ve Siyasi Düşünce Hürriyeti**, İstanbul 1970, Öncü Yayınları, s.192)

2. Devlet Baskı ve Terörle Herhangi Bir İdeolojiyi Kitlelere Kabul Ettiremez

Yukarıda özelliklerine kısaca değindiğimiz demokratik düzenlerde devlet, bir ideolojiyi baskı, terör ve zorbalıkla kitlelere kabul ettirmeye çalışamaz. Hele bu yalana dayanan bir ideoloji ise bunu hiç yayamaz.

Daha yukarıdaki bölümlerde de değindiğim gibi Türkiye’de Kürtlerin olmadığı, “Kürt” isimli bir halkın olmadığı, “Kürt dilinin olmadığı”, “kitlelere, baskı, terör ve zorbalık yolu ile kabul ettirilmeye çalışılan ve yalana dayanan bir ideo-

lojidir." Bu yalanın benimsetilmesi yolunda siyasi iktidarlar bütün olanaklarını ve propaganda vasıtalarını seferber ettiği için bu resmi bir ideoloji haline gelmiştir. Türkiye'de siyasi iktidarların yalana dayanan resmi bir ideolojiyi kitlelere kabul ettirmeye çalışması demokrasi ile kati surette bağdaşmaz.

3. Gerçeğin İnkârı, Bunu Yapanları Katliamcılığa Götürür

28.7.1972 tarihli savunma dilekçemin, 187-191 (Madde 28-22) sayfaları arasında, Türkiye'de, dolayısıyla Doğu Anadolu'da meydana gelen değişmelerin, "Kürtlüğüne" sahip çıkan, "Kürt toplumu olma özelliklerini savunan", "Kürt toplumu olma özelliklerini kaybetmek istemeyen", bunun için büyük bir dikkat ve çaba sarfeden, yeni bir Kürt neslini ortaya çıkardığını, Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın böyle bir süreç sonucu kurulduğunu, belirtmişim.

Asırlar boyunca geri kalmış-geri bırakılmış Kürt toplumunun iliklerinden süzüle süzüle gelerek oluşmuş, günümüzün Kürt nesli, 1925 yıllarında kendilerine verilen "kölelik hakkına" (Bk. Temyiz dilekçesi, s. 278, madde 2) şiddetle başkaldırıyorlar. Ve eşitlik istiyorlar. Bu oluşumu büyük bir ağırbaşlılıkla, heyecana kapılmadan, bilimsel verilerin ışığı altında, yalana-yanlışa ilâf etmeden, dikkatle izlemek ve gereklerini yapmak gerekir.

Bu konuda heyecana kapılmak, yalanı-yanlışı bilimsel diye gösterme hafifliğinde bulunmak, üstelik empoze etmek, yapanları gülünç duruma düşüreceği gibi kendi kendilerini aldatmalarına da sebep olur.

Kürt toplumu ile siyasi iktidarlar arasında bir kutuplaşma böylesine bir süreç içinde açıkça ortaya çıkmaktadır. Bir toplumda "ben Kürdüm" diyenlerin ve "Kürt toplumu olma"nın bilincine erişenlerin sayısı günden güne artarken merkezi otoritenin Kürtleri inkâr eden tutumu kutuplaşmanın başlıca anıdıdır. Kürtler haklı olarak "Kürt toplumu olma" özelliklerine sahip çıkacaklardır. Daha önceki bölümlerde ve savunmamda da belirttiğim gibi, bu, Türkiye'nin bütünlüğü içinde, Kürt diline ve Kürt kültürünün gelişmesi-

ne karşı yapılan çağdışı baskıların kaldırılması ve eşitliğin sağlanması ile çözümlür. Bu, bilimin, İnsan haklarının, çağdaş hukuk ve demokrasi anlayışının, giderek insan haklarına dayanan demokratik anayasanın gereklerindendir.

Görüldüğü gibi iki zıt kuvvet kendi istikametinde gelişme süreci içindedir. Birisi "Kürdüm" diyen kişilerin gün geçtikçe artması ve "Kürt toplumu olma özellikleri"ne sahip çıkmaya başlanması, öteki ise bu gelişme rağmen Kürtlerin varlığını inkâr eden siyasi iktidarların durumu.

Buna rağmen siyasi iktidarlar, Kürtlerin bu en demokratik, anayasal haklarını vermemek için, Kürtleri inkâr eden tutumu daha da sürdürürse ne olur? Bu, kutuplaşmayı daha da hızlandırır. Bunun sonucu ise Kürt toplumunun katliamına dönük olan, silahlı baskı ve terör hareketlerinin hızlanması olur. Siyasi iktidarların bu hakları vermemek için başvuracakları en son çare budur.

Şurası muhakkak ki, artık, çağımızın koşullarında herhangi bir toplumu köle düzeyinde tutmak mümkün değildir. Toplumlar artık, eşitlik için, demokratik haklar için mücadele ediyorlar. Herhangi bir toplumun anayasal demokratik haklarını uzun müddet baskı altında tutmanın, yok saymanın olanağı kalmamıştır. Anayasal demokratik hakları ideolojik yalanlarla, baskı, terör ve zorbalıkla gasp edilen bir toplum, ilgililerin hiç beklemedikleri bir anda, doğrudan doğruya siyasi taleplerle karşıya çıkabilir. Çağımız bu tip olaylara sık sık tanık olmaktadır.

Bu arada bu kadar büyük bir çelişme ve eşitsizlik varken, Kürt halkının, Türk halkı ile birlikte, "kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün" halinde olmaları mümkün değildir. Anayasanın başlangıç kısmı, ancak eşitlik ilkesinin gerçekleşmesi ile hayatiyet kazanır.

4. Siyasi İktidarların Kürt Kültürünü Katleden Tavırları, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Aykırıdır

a) 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirisi hukuk bakımından bağlayıcılığı ne olursa olsun, hem Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın insan haklarından söz eden madde-

lerinin bir yorumu ve açıklaması olmak yönünden, hem de felsefi ve ahlaki etkileri sebebi ile önemli bir güce sahiptir.

Edip Çelik, Milletlerarası Hukuk, İstanbul 1965, s. 387, 388.

İlhan Akın, Temel Hak ve Özgürlükler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fak. Yay., İstanbul 1968, s. 102)

Kemal Fikret Arık, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Üzerine Bir Deneme, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1965, s. 3

Hüseyin Nail Kubalı, Anayasa Hukuku, Hukuk Fak. Yay., İstanbul 1966, s. 204; Turhan Feyzioğlu, Demokrasiye ve Diktatörlüğü Dair, Forum Yay, Ankara 1961, s. 53

Anlaşmanın üye devletler bakımından bağlayıcı gücü mutlak olduğundan, bildirinin de Milletlerarası Adalet Divanı'nın 38. maddesinde bulunan, uygar milletlerce ve tanınan ve benimsenen hukukun genel ilkelerinden sayılması gerekir.

Türkiye tarafından da kabul edilen bildirinin Türkçe metni, **Resmî Gazete, 27.5.1949 (7217)**

Aydoğan Özmen İnsan Hakları ile İlgili Temel Metinler, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Sağlama ve Koruma Türk Grubu Yayını, Ankara 1967)

b) İnsan hakları ve ana hürriyetlerini korumaya dair 4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan Türkiye'nin katılıp onayladığı, bizim bakımımızdan da bağlayıcı hale gelen bu sözleşme, yine, eşitlik ilkesinin vazgeçilmez bir ilke olduğunu söylemektedir.

Her iki metne de imza koyan Türkiye'nin ülkesinde, 5 milyonun üzerinde nüfusa sahip Kürt halkının ana dilini konuşma hakkını gasp edip, Kürt kültürünü katletmek için her çareye başvurmaları, elbette hukuk dışı, insanlık dışı bir davranış olup insan hakları kavramına ters düşer.

Aslında Türkiye'de siyasi iktidarlar da bu aykırılığın farkındadırlar. Siyasi iktidarlar, gerek Türkiye, gerek dünya kamuoyunun da bu aykırılığın farkına vardıklarını anlamışlardır. Bu bakımdan duruşmaları, duruşmalardaki iddia ve savunmaları, kamuoyuna duyurmak cesaretini göstereme-

mişler, sözde aleniyet içinde duruşmaları basına ve kamuya kapalı tutmuşlardır.

C. MAHKEME İRKÇİ GÖRÜŞLE HAREKET ETMİŞTİR

"... O itibarla milletin, tek ırka mensup fertlerden oluşması yanında, değişik ırklara mensup şahısların bir araya gelmesiyle de teşekkül etmesi mümkündür.

Ancak, milleti oluşturan değişik ırk mensuplarından çoğunlukta olanların kendilerini üstün görerek, diğerlerine eşit haklar tanımaması, veya tanınmış hakların geri alınması yolundaki faaliyet ve davranışları nasıl ırkçılık olarak tanımlanabiliyorsa, sayı itibarıyla azınlık olanların da, temel yasada herhangi bir ayırım gözetilmemesine ve diğer kanunlarda da böyle bir tefrike yol açacak hiçbir hüküm bulunmamasına rağmen, devamlı surette kendilerinin ekseriyetin mensup olduğu ırktan başka bir ırka sahip olduklarını işlemeleri, bu ırkın özelliklerini saymaları ve bu ırk değişikliği sebebi ile milletin bütün fertlerine sağlanan genel haklar dışında özel isteklerde bulunmaları da keza, ırkçılık sayılmaktadır. Buna günümüzde AZINLIK İRKÇILIĞI denilmektedir." (Gerekçeli Karar, s. 104-105)

Görüldüğü gibi burada, mahkeme, "Part Türkleri hikayelerini ve kurt masalları"nı bırakıp Kürt etnik grubunu kabul etmekte, fakat onların anayasal demokratik haklarını talep etmelerine azınlık ırkçılığı demektedir.

Burada mahkeme kendi ırkçı görüşünü bir kare daha ortaya koymuş olmaktadır. Zira:

- Bir kere Kürtler Türkiye'de azınlık değildir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni meydana getiren iki esas unsurdan biridir. 5 milyon civarında bir nüfusun azınlık diye gösterilmesi mümkün değildir.

- Kürt halkının en basit anayasal demokratik haklarından yoksun olduğu, Kürt dilinin konuşulmasının yasaklandığı, Kürt dili ve kültürünün gasp edilip, hunharca tedbirlerle katledildiği de açıktır. Bu bakımdan mahkemenin "temel yasada herhangi bir ayırım gözetilmemesine ve diğer kanunlarda da böyle bir tefrike yol açacak hiçbir hüküm bulunmamasına rağmen" şeklindeki beyanın gerçekte hiçbir

bağı olmayan, gerçeği örtbas etmeye çalışan, hukuki olmaktan çok politik bir beyandır. Çünkü Kürtlerin en demokratik olan hakları ellerinden alınmış, gasp edilmiş, kendilerine Türkleştikleri ölçüde yaşama hakkı tanınmıştır. "Kürt toplumu olma" özelliklerini kaybetmek istemeyenler, çirkin baskı, terör ve katliamlara dayanan asimilasyonlara karşı çıkanlar yani insanca yaşamak isteyenler, değil eşit muamele görmek, zorbalığın her türüsü ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu bakımdan mahkemenin yukarıya çıkarılan beyanı kat'i surette gerçekleri gizleyemez. Ve bu gerçeklerin kamuoyunda yayılmasına engel olamaz.

Bu görüş elbette ırkçıdır. Çünkü Kürt toplumunun en doğal hakkı olan ana dilini kullanma hakkını vermemeyi, baskı altında tutmayı önermektedir.

Bu görüş gereği komando adı verilen sözde emniyet kuvvetlerinin Kürt halkına yaptığı zulüm, ırza geçme, masum insanları öldürtme faaliyetleri yurtsever, fakat bu zulmü protesto eden Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın bülten ve bildirileri ırkçı ve bölücüdür.

Bu ırkçı görüş gereği Kürt dili ve kültürünü katletmek için getirilen her türlü tedbir hukuka uygun uygulamalar yurtseverce bir davranış, Kürt toplumundan gelen, "Kürt toplumu olma" hakları ile ilgili talepler "azınlık ırkçılığı" olarak adlandırılır.

Bu ırkçı görüşe göre 5 milyonluk bir kitleyi köle düzeyinde tutmak yurtseverlik, köleliğe karşı çıkma bölücü bir davranıştır.

Artık bu çelişmeyi gizlemenin olanağı kalmamıştır. Kürt kamuoyu her şeyi düne nazaran çok daha iyi bilmektedir.

*D. MAHKEME KANUN UYGULAYICISI GİBİ DEĞİL,
YER YER İCRA ORGANI, YER YER DE
KANUN KOYUCU GİBİ HAREKET ETMEKTEDİR*

Ta, 1925 yıllarında Kürt toplumuna verilen (ancak, Türk milletine köle olma hakkı) giderek Doğu Anadolu'nun geri kalmasına sebep olan politikanın temel felsefesi olmuştur. Doğu Anadolu'nun kalkınma sorunlarını ve Kürt toplumunun anayasal demokratik haklar sorununu halledemeyen

bu zihniyet, bir de, kalkınma sorunlarını ve onunla iç içe olan etnik problemin tartışılmasını engelleyerek, Kürt toplumuna karşı çifte ayıp ve suç işlemiştir.

Ben bir toplumbilimci olarak olanı inceliyorum. Olması gerekeni değil. Bu ise memleket gerçekleri, milli menfaat, yurtseverlik, Atatürkçü görüş... gibi herkesin kendi ideolojik eğilimlerine göre yorumladığı bir zeminden değil pozitif hukukun objektif yapısından hareket edilerek hukuk metod, aletleri ile çözülür.

Üstelik bir hukuk meselesinin incelenişi ve ortaya çıkan problemin çözümü sırasında (memleket gerçekleri, yurtseverlik, milli menfaat, Atatürkçü görüş gibi) sübjektif açılara yerleşmek, kendinde kanun koyuculuk sıfatının da varolduğunu sanmaktır. Oysa hukuku meydana getirme ve uygulama süreci içinde memleket gerçeklerinin tespit ve tayini yasa organına aittir. Halbuki somut davamızda mahkeme, memleketin en somut gerçeği olan Kürt gerçeğini sübjektif bir yaklaşımla ve kendi (gerçek) anlayışına göre reddedebilmiştir.

III. BİLİM ADAMLARINA YALANA DAYANAN İDEOLOJİLERİ BİLİM DİYE SUNMAK ve AĞIR CEZALARLA BUNU KABULE ZORLAMAK UTANÇ VERİCİ BİR DAVRANIŞTIR

Ben araştırma ve yayınlarımla Doğu Anadolu'nun, dolaşısıyla orada yaşamakta olan Kürt toplumunun sosyo-ekonomik analizini yapmaya çalıştım. Bunu yapmaya yetkili ve görevliyim. Yetki, bilimsel kapasitemle, yani herhangi bir toplumsal olayı anlama, olaya nüfuz etme, belirli bir metot dahilinde analiz etme ve açıklama kapasitemle ilgilidir. Görev ise toplumun özellikle geri kalmış ülkelerde üniversitelere yüklediği görevlerden ve üniversite özerkliği kavramından doğmaktadır.

Sırf bilimsel faaliyetlerimden dolayı, yargılanmam, kanunlarınıza olduğu kadar ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullara da aykırıdır. Sırf "Türkiye'de Kürt yoktur, herkes Türktür", "Kürt etnik grubu, Kürt halkı yoktur", "Kürtçe diye bir dil yoktur" şeklinde "ideolojik yalanlara" da-

yandırılarak geliştirilen ve siyasi iktidarlar tarafından halk yığınlarına "tek gerçek" olarak empoze edilmeye çalışılan bir ideolojiyi benimsemiyor, bilimsel çalışmalarına böyle bir "yalan"ı dayanak yapmıyor, bilimsel çalışmalarını "böyle bir yalan"ın yapıcılığı ve yayıcılığı yolunda kullanmıyorum diye ceza tehdidi altında bırakılmam, cezadan elde edilmesi istenen neticeyi, hiçbir zaman sağlayamayacağı gibi, Türkiye'deki yargı gücünün, açıkça, yürütme organının emrine girdiğini, yargı gücünün de yalana dayandırılan resmi ideolojinin yapıcısı ve yayıcısı durumuna getirildiğini belirgin olarak göstermektedir. "Kürt yoktur, herkes Türktür", şeklinde gerçeğe aykırı bir ideolojinin "yapıcılığı ve yayıcılığı" ile Kürt halkının en demokratik ve anayasal haklarını yok saymakla, bu haklarını çeşitli ceza tehditleri yolu ile baskı altına almakla "adalet dağıtma" görevi, elbette, birbiri ile özünden çelişmektedir: ve bu çelişmeyi artık, gerek Kürt kamuoyundan, gerek Türk kamuoyundan ve gerekse dünya kamuoyundan gizlemeye çalışmak mümkün değildir.

Ben bilimsel çalışmalarına, gerçekten, böyle bir yalandan hareket ederek başlasaydım, böyle bir yalana, yani gerçeğe aykırı duruma, sözde bilimsel kılıflar aramaya gayret etseydim, bilimsel görevimi kötüye kullanmış olurudum. Çünkü bilimin yalan söylememesi gerektiği, yalan söyleyemeyeceği büyük bir gerçektir. Ve bilime ve bilim adamına duyulan saygı, .başta, yalan söylemeyeceği inancından gelir. Dolayısıyla bilimsel görevimi kötüye kullandığım yolundaki, muhbir, muhbir tanık, tanık, askeri savcı beyanları ve mahkeme kararları yanlış ve duygusaldır. Ve bir yılı aşkın yargılama sırasında da görülmüştür ki, ders anlatmak, imtihan yapmak, makale yazmak, kitap yayınlamak, konferans vermekten öte bir davranışım olmamıştır.

Bununla beraber mahkemenin, "yalan"a dayanan ideolojilerin savunuculuğunu yapması kesinkes mahkeme görevleri ile ilgili değildir. Mahkemenin bu ırkçı ve yalan ideolojileri savunması, kararına bu yalanları gerekçe yapması, şüphesiz, görevini kötüye kullanmaması ve tarafsızlığını tamamen kaybetmesi ile ilgilidir. İcra organı tarafından savunulan ideolojik yalanları savunan bir mahkemenin tarafsızlığının kaybolacağı şüphesizdir.

Ben bir toplumbilimci olarak Türkiye'nin son derece önemli bir sorununa bilimsel bir açıdan ve bilimsel metotlarla yaklaşmaya çalıştım. Sorun gerçekten önemli ve ciddidir. Baskı tedbirlerinin, zorbalığın ve dil ve kültür katliamcılığının böylesine bir soruna aslâ çözüm getiremediğini de tarih göstermiştir.

Herhangi bir toplumsal sorunun, açıklıkla ve bilimsel ölçüler içinde tartışılmasının, onu baskı altında tutmaktan çok daha az tehlikeli olduğu gerçeğini de hiçbir zaman unutmamak gerekir.

İnsan hakları gerçekten, dokunulamaz, devredilemez, vazgeçilemez, onsuz olunamaz olan haklardır. Bu bakımdan 1961 Anayasası'nın 2. maddesinde devletin, insan hakları temeli üzerine oturduğu belirtilmektedir. Fakat bütün bu anayasal demokratik hakların temelinde ise "ana dili serbestçe konuşup geliştirme hakkı"nın bulunduğu, çağdaş demokratik devletin, bu hakkı kati surette kısıtlayamayacağı ve bunu kısıtlamak ve yok saymak için getirilecek hiçbir tedbirin başarılı olamayacağı şüphesizdir.

Öte yandan üniversite özerkliği kavramının, öğretim üyelerine ve yardımcılarına, bilimsel konularda, sadece, "özerkçe davranmak hakkı" değil, "özerkçe davranmak görevini" de verdiğini, bu görevi yerine getiremeyenlerin "hak"tan söz edemeyecekleri de şüphesizdir.

Ben bu hakkımı özerkçe kullandığım gibi görevimi de özerkçe yerine getirdim. Uzun zamanlar tabu sayılmış, konuşulması yasaklanmış gerçeklerin bilimsel yöntemlerle de olsa dile getirilmesinin büyük tepkilere yol açması normaldir. Fakat tarih, ülke ve dünya halkları karşısında alnımızın ak olduğu açıktır.

"Kürt gerçeği"nin mahkûm edilmesiyle, "Dünya dönüyor" diyen **GALİLE**'nin, kilise tarafından afaroz ve idam edilmesi arasında ne fark vardır. **GALİLE**'nin afaroz edilmesi dünyanın dönüşünü durdurabilmiş midir? Fakat şurası muhakkak ki **GALİLE**'yi mahkûm edenlerin ne adı, ne izi kalmadığı gibi bugün lânetle anıldıkları da şüphesizdir. **GALİLE**'ler ise günümüze kadar gelmişlerdir. İnsanların düşünce ve gönüllerinde yer alarak...

Günümüzün Türkiye'sini de "Ortaçağ"ın dikta taktikle-

riyle, gerçekleri baskı altına almak için, birbir türlü ışkence metotları uygulamak yanında, mahkemeleri bile bu çirkin ve insanlık haysiyetine aykırı oyuna alet edenler, aldanmışlardır. Bu aldanışın verdiği şaşkınlık içinde ırpınmaktadırlar. Gelecek, aldandıklarını daha çok gösterecektir.

Ben, bu diktaya, bilimsel haysiyetimden zerre kadar tavız vermeyerek şiddetle karşı çıkıyorum, boyun eğmiyorum. Gerçek yurtseverliğin bu diktaya boyun eğmemekte olduğunu da çok iyi biliyorum.

BÖLÜM XI

TALEP

364 sayfalık temyiz dilekçemde, usule, esasa, kasıt ve subuta ... ait bütün bozma nedenleri, iddianameler, dosya münderecatı, duruşma tutanakları, esas hakkındaki mütalaa, esas hakkındaki savunma, gerekçeli karar muvacehesinde kanunlara ve Yargıtay içtihatlarına dayanarak göstermiş bulunuyorum.

Açıkça görülmektedir ki Sosyoloji bilimi ve bir halkın "ulus olma özelliği" yani dili ve kültürü akıl almaz bir keyfilikle, insan hakları ve kanunlar hiçe sayılarak yargılanmış, savunma kat'i surette dikkate alınmamış, "adeta savunma yapılmamış gibi davranılmış", reddedildiği bile söylenmemiştir. (bk. Temyiz dilekçesi, s. 1/A)

Dilekçemi bu kadar uzun tutmamın nedeni bu olayı belgeleyerek, tarihe ve aynı zamanda heyelinize ışık tutmaya çalışmaktır.

Daha önceki dilekçelerimde de belirttiğim gibi, davanın **DURUŞMALI** olarak görülmesini ve hükmün, usul ve esas yönlerinden bozulmasını saygı ile dilerim.

13.10.1972

İsmail Beşikçi

- Not:**
1. İş bu temyiz dilekçesi **İÇİNDEKİLER** kısmı ile birlikte 364 sayfadır.
 2. Tarafından her sayfası imzalanmıştır.

- ABADAN Nermin** 117, 148
- ADIGÜZEL Mehmet Ali** 254
- AK Coşkun** 128, 150, 151, 163, 168, 169, 170, 177, 178, 185, 187, 194, 267, 268, 269, 302, 305, 307, 311, 313, 314, 315, 316, 319, 322, 360
- AKIN İlhar** 446
- AKPINAR Yavuz** 112, 128, 194, 257, 268
- AKSOY İbrahim** 336
- AKSÖZ İbrahim** 180
- Akşam (gazete)** 214, 247, 248
- AKTAŞ Mahmut** 194, 264, 265
- AKTAŞ Mustafa** 128, 376
- AKTULGA Suat** 405
- AKYÜZ Nurhan** 264, 266, 285
- alt gruplar** 150
- ALTIN İsmet** 194, 264, 265
- ALTIN Murat** 194, 258
- anadil** 435, 451
- anayasa nizamı** 110
- anayasal haklar** 405
- Ant (dergi)** 47, 200, 247, 248, 251, 277, 376
- ARAR İsmail** 371
- ARIK Fikret** 446
- ARAS Ahmet** 251
- ARSAL Ayfer** 177, 178, 187, 317
- asimilasyon** 409
- ASLAN Ruşen** 345, 398
- Asya Tipi Üretim Tarzı** 120, 163, 164, 318, 319
- AŞKIN Muhittin** 116, 139, 142
- ATAMANALP Celalettin** 194, 258, 260, 285
- ATATÜRK Mustafa Kemal** 89, 351, 368, 386, 387
- Atatürkçü görüş** 449
- ATATÜRK Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi** 38, 128, 130, 133, 162, 167, 180, 208, 242, 299
- AUGUSTE Compté** 213
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi** 438, 445
- AYAN Hüseyin** 194, 195, 196, 258, 260, 378
- Aydınlık (dergi)** 234
- AYDIN Mustafa** 194, 258, 259, 260, 284
- AYLA Şeyhmus** 423
- azınlık** 447
- "azınlık ırkçılığı"** 447
- BALKANLI Rozi** 434
- BARZANİ Molla Mustafa** 353, 354

BAŞAR Alaattin 194, 258, 260,
378

"Baticılık gericiliktir" 315

BERKES Niyazi 168, 170, 211

BIYIKOĞLU Kemal 50, 51, 52,
65, 73, 74, 75, 127, 128,
133, 134, 140, 194, 196,
197, 200, 201, 202, 204,
205, 206, 207, 208, 224,
270, 279, 300, 377, 378,
410, 418, 424

BİLGİN Orhan 400

BİLİCİ İbrahim 128, 194, 245,
264, 265, 282

Bilim 432, 435

bilim adamı 440, 449

Bilim anlayışı 192

bilimsel araştırma 434

"bilirkişilik" 426

Bilirkişi tetkikatı 357, 411

BİLSEL Cemil 369

BİRKAN Erdal 194, 264, 265,
277, 278

Birleşmiş Milletler 355, 395, 399

**Birleşmiş Milletler İnsan Hakları
Evrensel Beyannamesi** 438, 445

BOZKURT Mahmut Esat 365,
366, 369

BORAN Behice 117, 148, 168,
170, 185, 209, 212, 213,
216

"bölücü" 405

"bölücülük" 389, 391, 392, 405,
410

CASTRO Fidel 310, 311

CELAL Bayar 366, 369

CEMAL Gürsel 366, 369

CİHANGİROĞLU Celal 194, 195,
196, 258, 260, 261, 277, 278,
285, 378

ÇAĞATAY Tahir 305

ÇELİK Edip 446

ÇINAR Recai 194, 264

ÇİFTÇİ Halil 381

Dava Yokluğu 38

DEMİREL Süleyman 338

DEĞERLİ Yaşar 108, 115, 121, 259

**DDKO (Devrimci Doğu Kültür
Ocakları)** 97, 333, 334, 336, 337,
347, 374, 444

DİVİTCİOĞLU Sencer 164, 165,
168, 170

Doğu Anadolu'da Geri

Bırakılmışlığın Oluşumu 64, 199,
266, 365, 385, 386, 411

Doğu Anadolu'nun Düzeni 119,
121, 228, 277, 290, 348, 349,
352, 384

DOĞU Fuat 51, 200, 225

"Doğulu ve Batılı egemen sınıflar"
354

Doğu Mitingleri'nin Analizi 77,
100, 112, 157, 168, 169, 180,
181, 211, 214, 291, 359, 359,
415

Doğu sorunu 214

"Dokuz Işık Yürüyüşü" 200

DÖĞER Rifat 116, 139, 142

DURAK Yılma 128, 177, 178, 185,
186, 194, 253, 255, 268, 284,

318, 376

DURALİEV 400

Düşünce hürriyeti 433

Elegeş yazıtı 362

eleştiri 439

EMİLE Durkheim 213

ENGELS 312, 313

"En son ilmi araştırmalara göre..." 361

EREM Faruk 36, 49, 67, 81, 91, 101, 102, 105, 295, 343, 357

ERİM Nihat 371

ERİMER Taylan 344, 345

ERK Fazıl Gürkan 194, 264, 267

ERKAN Abdülcelil 381

Ermeniler 361, 395

Erzurum-Kars Dev-Genç 220

"eşitlik" 397

etnik haklar 365

EYÜBOĞLU Mehmet 194, 195, 196, 264, 266, 378

feodal toplum 307

FEYZİOĞLU Turhan 446

FINDIKOĞLU Ziyaattin Fahri 306

FİGEN Mehmet 194, 264, 265

Forum (dergi) 119, 157, 169, 170, 184, 214, 247, 248

FREYER Hans 117, 118, 124, 127, 145, 149, 184, 229, 282, 299, 301, 302, 305, 306, 326, 427

GALİLE 451

"Geçiş Halindeki Toplamlar"

112, 157, 169, 180, 181, 244, 358, 359, 415

GENCER Niyazi 327, 333, 348, 357

Gildaniler (Asuriler) 361

GENCOĞLU Muammer 194, 258, 260

GERAY Cevat 111, 117, 150, 151, 170, 183, 226

Göçebe Alikan Aşireti 119, 169, 214, 226, 227, 233

Göçebe Kürt aşiretleri 100, 112, 157

GÖKALP Cevdet 76, 128, 189, 194, 246, 247, 248, 278, 283

GÖKALP Hüsnü 77, 78

GÖKALP Ziya 213

GÖKTAŞ Mustafa 128, 194, 256, 284, 376

Göktürkler 362

GÖZÜBÜYÜK Abdullah 295, 298, 394, 399

GÖNÜL Yılmaz 434

GUAVERA Che 120, 166, 167, 185, 187, 224, 310, 311

GÜLEÇ Hamdi 77, 78

GÜLLÜLÜ Sabahattin 116, 139, 142

GÜNGÖR İsmail Hakkı 401

GÜRBÜZ Casim 194, 258, 260, 285

Gürcüler 362

GÜREŞ Atamer 194, 258, 261, 285

GÜRKAN Uluç 234, 237

GÜRŞİN Nacl 195, 277

GÜVENÇ Bozkurt 306

“Halk Cephesi Mitingi” 388

halkların eşitliği 401

halkların kardeşliği 401, 449

halkların özgürlüğü 401, 449

ırkçılık 363, 365, 367, 383, 394,

395, 405, 411, 448

ırkçılık propagandası 357

“ırk mülahazası” 393, 396

İdarî Tahkikat Komisyonu 38,
44, 76, 122, 147, 161, 188,
232, 248, 278, 420

idari soruşturma evrakı 176

ideolojik yalanlar 449

İkinci Dikran 361, 402

“İleri Asya, geri Avrupa” 315,
316

İNÖNÜ İsmet 365

insan hakları 367, 396

insan hakları anlayışı 192

İslam Ansiklopedisi 369

İSHAKOĞLU Mehmet 76, 128,
189, 194, 249, 252, 278,
283

KALELİ Nazif 223

KALPAKÇIOĞLU Lütfü 345

KARABEY Turgut 128, 150, 151,
163, 168, 170, 173, 185,
187, 194, 267, 268, 269,

305, 311, 312, 322, 324,
360

KARAKÜÇÜK Adnan 400

KARATAŞ Şaban 50, 51, 65, 74,
75, 112, 116, 129, 130,
131, 132, 140, 142, 144,
148, 158, 176, 182, 183,
194, 196, 200, 202, 223,
224, 225, 226, 227, 229,
230, 231, 232, 233, 270,
286, 417, 418

KARAOSMANOĞLU Yakup

Kadri 365, 369

KAVAK Yunus 381

KAYA Namık Kemal 61

KAYA Şerafettin 55, 70, 216,
271, 331, 398

KDP (Türkiye Kürdistan
Demokrat Partisi) 381

KEMAL Tahir 338

KEMERLİOĞLU Eyüp 116

KIRAY Mübeccel 111, 148, 150,
151, 153, 154, 170, 183,
209, 212, 213, 226, 306

KOÇAŞ Sadi 196, 212, 370

Komünizm-sosyalizm 327, 348

KORKMAZGİL Hasan Hüseyin
79

KOZAK İbrahim Erol 50, 74, 75,
105, 128, 194, 195, 196,
235, 236, 237, 239, 240,
241, 270, 284, 376, 378

Köleci toplum 307

KÖSEMİHAL Nurettin Şazi 306

Köy Sosyolojisi 179

KUBALI Hüseyin Nall 446

KUÇURADI İoanna 116, 139,
142, 149, 210, 213, 301

KURT Ahmet 65, 76, 128, 174,
189, 194, 195, 196, 197,
246, 278, 378

KURTKAN Amiran 306

Kürtçülük faaliyetleri 254, 391,
393

Kürt gerçeği 449, 451

"Kürt kardeşlerimiz" 378, 386

"Kürt olarak kalma" 366

"Kürt toplumu olma" 436, 444

"Kürt toplumunun isim babası"
386

Kürtçülük propagandası 221,
391, 393, 405, 429

Kürt sorunu 404

Lalande 394

Lazlar 373

LENİN 211, 237, 238, 255, 256,
310, 311

Le Play 213

Lord Kurzon 369

Lozan Barış Konferansı 369,
373

mahkemenin aleniyeti 49

MANGA Kadir 223

MAO 234, 259, 333

MARKS 163, 164, 165, 234, 258,
310, 311

"Marksist-Leninist ideoloji" 373

Marksist propaganda 223

memurin muhakematı 38

Mehmet Ali Şevki 213

MERAY Seha L. 369

Milli duygu 385, 399, 401

milli forma 400

milli menfaat 449

Milletlerarası Adalet Divanı 446

Misak-ı Milli 403

MİT (Milli İstihbarat Teşkilatı) 39,
44, 56, 60, 61, 62, 66, 72,
79, 81, 82, 85, 102, 109,
145, 162, 176, 200, 201,
204, 230, 231, 232, 238,
276, 340, 341, 346, 403,
418

MÜFTÜOĞLU Rıza 61, 194, 258,
260

"Mümtaz Soysal Davası" 41,
117, 118, 328, 332

Münih Olimpiyatları 400, 401

Müslüman Kardeşler 200

NAKİBOĞLU Mehmet 229

NİHAL Atsız 396

Nutuk 368, 387

OKKA Osman 194, 258, 260

OKAY Orhan 195, 378

OLCAY Selahattin 128, 129, 158,
159, 173, 183, 194, 224,
241, 242, 243, 261, 264,
278, 279, 283, 418

Orhon Abideleri 362

Ortam (dergi) 371

ÖLÇMEN Mehmet 423

ÖNER Abdi 344

ÖNER Abdullah 327, 333, 347,

ÖNEN Yücel 55, 272, 331

Ötüken (dergi) 396

ÖZBAY Mustafa 388

ÖZGÜVEN Cemal 234, 237

ÖZMEN Aydoğan 446

ÖZSOY N. Kemal 198

ÖZTRAK İlhan 349

PANDAR Nursafa 68, 249, 345

Pareto 213

"Part türkleri" 397, 412, 441, 447

Paul Balta 371

PEKOL Demir 254

Prens Sabahattin 213

Propaganda 294, 296, 298, 320, 333

Resmi ideoloji 437, 438, 439

Rumlar 397

SERNİKLİ Güner 177, 178

Sevr Muahedesi 373

Siyasal Bilgiler Fakültesi 114, 256, 328, 329, 330, 370, 421

Sosyal değişme 304

Sosyal problemler 304

"Sosyolojiye Giriş" 148, 149, 159, 160, 167, 184, 223, 241, 242, 243, 299, 429

Sosyal devlet 308

Sosyalizm 309

"Sosyolog geçinmek" 380

SOYSAL Mümtaz 117, 118

Spencer 213

SUMER Tuncer 254

ŞAMDAN Şükrü 194, 264

ŞENGÖZ Okan 194, 258, 260

Tanzimat Fermanı 187, 316, 317

TANÖR Bülent 443

TANYOL Cahit 306

TAPLAMACIOĞLU Mehmet 306

tarafatar kazanmak 326

TARAKÇI Celal 194, 258, 260

TAYFAN Mehmet 381

"Tercüman aracılığıyla" 381

terör 443

TİMUROĞLU Cahit 194, 264, 265

TOPÇUOĞLU Hamide 84, 123, 301, 305, 306, 427

Toplumsal yapı 304, 324

TORUNOĞLU Mithat 50, 51, 73, 74, 75, 128, 189, 194, 197, 218, 221, 222, 270, 278, 283

TUNAYA Tarık Zafer 215

TURHAN Mümtaz 117, 118, 149

TURHAN Nevres 76, 119

TÜRKDOĞAN Orhan 45, 50, 73, 74, 75, 76, 104, 112, 115, 116, 117, 121, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 151, 153, 158, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 184, 191, 194, 195,

196, 208, 210, 212, 213,
214, 215, 216, 217, 218,
223, 224, 226, 233, 252,
270, 276, 277, 278, 279,
282, 299, 300, 301, 316,
320, 322, 325, 326, 377,
427, 428

Türkiye'nin Toplumsal Yapısı
120, 305, 439

Türkleşme 368

Türkleştirme 379, 406

Türk Milli Kurtuluş Savaşı 224

TÜTENGİL Cavit Orhan 117,
149, 306

TÜRKER Hüsnü 194, 264, 265

uluslaşma 440

“ulus olma özellikleri” 453

USKAN Cihat 400

“ülke bütünlüğü” 404

ÜLKEN Hilmi Ziya 306

ÜLKÜMEN Lütfü 196

Ülkü Ocakları 256

ÜNAL Hüseyin 116, 139

**ÜNAS (Üniversite Asistanları
Sendikası)** 118, 196, 237, 249,
250, 289

ÜNAS Boykotu 326

Üniversite özerkliği 449

ÜNLÜTÜRK Adnan 77, 78

üstün ırk 367, 394, 395

“Vatan parçalayıcılığı” 403, 404

yalana dayalı İdeoloji 439, 449,
450

YASA İbrahim 112, 117, 149,
150, 151, 154, 170, 183,
226, 305, 371, 439

YAVUZ Sultan Selim 361

YILDIRIM Alaattin 400

YILDIZHAN Fikri 55, 70, 272, 398

YILMAZ Gıyasettin 400

YILMAZ Tahsin 116, 139

Yön (dergi) 168, 170

YÜCE Turhan Tufan 116, 128,
129, 130, 131, 132, 133,
136, 137, 139, 141, 143,
158, 159, 173, 183, 194,
195, 196, 212, 224, 241,
243, 244, 245, 246, 265,
278, 282, 376, 378, 424

Zent dilleri 361

Zeydanlıoğlu Veysi 55, 70, 272

ZIMMERMAN C. 118, 149

